

Värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument

REGERINGSKANSLIET

Finansdepartementet

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst.

Beställningsadress: Fritzes kundtjänst, 106 47 Stockholm

Ordertelefon: 08-598 191 90

E-post: order.fritzes@nj.se

Webbplats: fritzes.se

För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes Offentliga Publikationer på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Svara på remiss – hur och varför.

Statsrådsberedningen, SB PM 2003:2 (reviderad 2009-05-02)

En kort handledning för dem som ska svara på remiss. Häftet är gratis och kan laddas ner som pdf från eller beställas på regeringen.se/remiss

Omslag: Regeringskansliets standard.

Tryck: Elanders Sverige AB, Stockholm 2015.

ISBN 978-91-38-24217-9

ISSN 0284-6012

Innehållsförteckning

1	Promemorians huvudsakliga innehåll	7
2	Lagförslag	9
2.1	Förslag till lag om ändring i föräldrabalken	9
2.2	Förslag till lag om ändring i utsökningsbalken.....	12
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1936:83) angående vissa utfästelser om gåva	14
2.4	Förslag till lag om ändring i kupongskattelagen (1970:624)	16
2.5	Förslag till lag om ändring i förmånsrättslagen (1970:979)	24
2.6	Förslag till lag om ändring i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar	25
2.7	Förslag till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.	27
2.8	Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1570) om medlemsbanker.....	29
2.9	Förslag till lag om ändring i lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion	31
2.10	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument.....	32
2.11	Förslag till lag om ändring i lagen (1999:158) om investerarskydd.....	67
2.12	Förslag till lag om ändring i lagen (1999:1309) om system för avveckling av förpliktelser på finans- marknaden	68
2.13	Förslag till lag om ändring i lagen (2000:35) om byte av redovisningsvaluta i finansiella företag	71
2.14	Förslag till lag om ändring i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål	72
2.15	Förslag till lag om ändring i lagen (2000:1087) om anmälningsskyldighet för vissa innehav av finansiella instrument	73
2.16	Förslag till lag om ändring i lagen (2004:46) om värdepappersfonder	74
2.17	Förslag till lag om ändring i lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter	76
2.18	Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)	77
2.19	Förslag till lag om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden	91
2.20	Förslag till lag om ändring i lagen (2008:814) om statligt stöd till kreditinstitut.....	93
2.21	Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	94
2.22	Förslag till lag om ändring i lagen (2011:900) om dödande av förkommen handling	96

2.23	Förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244).....	98
2.24	Förslag till lag om ändring i lagen (2014:484) om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna	102
2.25	Förslag till lag om ändring i lagen (2015:000) om identifiering av rapporteringspliktiga konton med anledning av FATCA-avtalet	104
3	Ärendet.....	107
4	Bakgrund.....	109
4.1	Handel med finansiella instrument.....	109
4.2	Den finansiella infrastrukturen.....	111
4.2.1	Inledning.....	111
4.2.2	Clearingorganisationer	111
4.2.3	Avvecklingssystem för betalningar	112
4.2.4	Avvecklingssystem för värdepapper	113
4.2.5	Kontoföring av finansiella instrument.....	115
4.3	Emission av värdepapper.....	119
4.4	Olika modeller för kontoföring och olika slag av centrala värdepappersförvarare	120
4.5	Regleringen av värdepappersmarknaden.....	122
4.5.1	Inledning.....	122
4.5.2	Förordningen om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister.....	123
4.5.3	Finality-direktivet.....	125
5	Förordningen om förbättrad värdepapperavveckling och om värdepapperscentraler	129
5.1	Bakgrund och syfte.....	129
5.2	Innehåll, tillämpningsområde och definitioner.....	130
5.3	Krav på kontobaserad form, avvecklingsdag och avvecklingsdisciplin	131
5.4	Auktorisation av och tillsyn över värdepapperscentraler	131
5.5	Krav på värdepapperscentraler.....	132
5.6	Krav på värdepapperscentralernas tjänster	133
5.7	Länkar mellan värdepapperscentraler.....	133
5.8	Emittenters tillträde till värdepapperscentraler.....	134
5.9	Anknutna banktjänster.....	134
5.10	Motsvarande regler i förordningen om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister	134
5.11	Angränsande rättsakter	136
5.12	Det fortsatta arbetet inom EU.....	136
6	Allmänna utgångspunkter	139
6.1	Ändringar i svensk rätt	139
6.2	Termen värdepapperscentral	140
6.3	Rubriken till kontoföringslagen.....	143
6.4	Kontoföringslagens tillämpningsområde och termen finansiella instrument	143
6.5	Clearingverksamhet och clearingorganisationer.....	144

7	Avstämningsregister, avstämningskonton och avstämningsbolag	149
7.1	Termerna avstämningsregister och avstämningskonto ..	149
7.2	Förande av avstämningsregister	154
7.3	Rättsverkan av registrering	158
7.4	Konkurrensfrågor	159
7.5	Ansvar för aktieboken och vissa bolagshändelser i avstämningsbolag	166
7.6	Insyn i avstämningsregister	172
8	Auktorisation, tillsyn och rapportering om missförhållanden	175
8.1	Behörig myndighet	175
8.2	Relevant myndighet	177
8.3	Auktorisation av värdepapperscentraler	180
8.4	Finansinspektionens tillsynsbefogenheter	182
8.5	Ägarprövning	186
8.6	Avgifter till Finansinspektionen	188
8.7	Motivering av beslut, rätt att överklaga och dröjsmåls-talan	189
8.8	Samarbete mellan myndigheter	191
8.9	Rapportering om missförhållanden ("whistleblowing")	195
8.9.1	Inledning	195
8.9.2	Krav på särskilda förfaranden för hur anmälningar ska omhändertas hos behöriga myndigheter	196
8.9.3	Skydd för den som rapporterar mot att drabbas av repressalier	197
8.9.4	Skydd för behandlingen av personuppgifter .	199
8.9.5	Krav på instituten att inrätta särskilda system för anmälningar	200
8.9.6	Skydd för anmälares och den utpekade personens identitet	205
9	Ingripanden och sanktioner	209
9.1	Inledning	209
9.2	Gällande rätt	209
9.3	Innehållet i förordningen	209
9.4	Administrativa sanktioner eller straffrättsliga påföljder?	212
9.5	Ingripanden mot juridiska personer	215
9.6	Ingripanden mot fysiska personer	216
9.7	Sanktioner	220
9.7.1	Inledning	220
9.7.2	Offentliggörande av sanktionsbeslut	220
9.7.3	Föreläggande att vidta rättelse	221
9.7.4	Varning och återkallelse av auktorisation	222
9.7.5	Sanktionsavgift för värdepapperscentraler och utsedda kreditinstitut m.fl.	224
9.7.6	Förbud mot att utföra ledningsuppgifter i värdepapperscentralen eller i ett utsett kreditinstitut	226
9.7.7	Sanktionsavgift för fysiska personer	228
9.8	Sanktioner mot utländska värdepapperscentraler	230

9.9	Omständigheter att beakta vid valet mellan olika sanktioner	231
9.10	Hur sanktioner mot fysiska personer ska beslutas	234
9.11	Preskription och verkställighet	237
9.12	Överklagande	239
10	Kontoförande institut och skadeståndsansvar	241
10.1	Gällande rätt	241
10.2	Förordningens innehåll	243
10.3	Värdepapperscentralers rätt att anta kontoförande institut	245
10.4	Vilka regler i förordningen ska tillämpas på kontoförande institut?	251
10.5	Tillsyn, sanktioner och uppgiftsskyldighet	253
10.6	Skadeståndsansvar för kontoförande institut	255
10.7	Skadeståndsansvar vid utkontraktering av värdepapperscentralers verksamhet	257
11	Förvaltarregistrering	263
11.1	Gällande rätt	263
11.2	Förordningens innehåll	265
11.3	Behovet av lagändringar	266
12	Avvecklingssystem och ändringarna i vissa EU-direktiv	271
12.1	Ändringen i finality-direktivet	271
12.2	Avvecklingssystem	273
12.3	Ändringarna i MiFID II	274
13	Ansvaret för kupongskatt och skatteförfarandet	277
13.1	Ansvaret för kupongskatt	277
13.2	Skatteförfarandet	281
14	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	293
14.1	Kontoföringslagen och följdändringarna i annan lagstiftning	293
14.2	Aktiebolagslagen	295
14.3	Skattelagstiftningen	296
15	Förslagets konsekvenser	299
15.1	Förslagets syfte och alternativa lösningar	299
15.2	Konsekvenser för värdepapperscentraler	299
15.3	Konsekvenser för emittenter	300
15.4	Konsekvenser för övriga marknadsdeltagare	301
15.5	Konsekvenser för det allmänna	303
16	Författningskommentar	307
16.1	Förslaget till lag om ändring i föräldrabalken	307
16.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1936:83) angående vissa utfästelser om gåva	307
16.3	Förslaget till lag om ändring i kupongskattelagen (1970:624)	308
16.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.	310

16.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument	310
16.6	Förslaget till lag om ändring i lagen (1999:1309) om system för avveckling av förpliktelser på finansmarknaden	331
16.7	Förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)	333
16.8	Förslaget till lag om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden	339
16.9	Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	339
16.10	Förslaget till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)	341
16.11	Förslaget till lag om ändring i lagen (2014:484) om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna	345
16.12	Förslaget till lag om ändring i lagen (2015:000) om identifiering av rapporteringspliktiga konton med anledning av FATCA-avtalet.....	346
16.13	Övriga författningsförslag	347

Bilaga

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 909/2014 av den 23 juli 2014 om förbättrad värdepappersavveckling i Europeiska unionen och om värdepapperscentraler samt ändring av direktiv 98/26/EG och 2014/65/EU och förordning (EU) nr 236/2012.....	348
--	-----

1 Promemorians huvudsakliga innehåll

Den 17 september 2014 trädde Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 909/2014 av den 23 juli 2014 om förbättrad värdepappers-avveckling i Europeiska unionen och om värdepapperscentraler samt ändring av direktiv 98/26/EG och 2014/65/EU och förordning (EU) nr 236/2012 i kraft. Förordningen är direkt tillämplig i varje medlemsstat. Vid sidan av de direkt tillämpliga reglerna innehåller dock förordningen flera regler som förutsätter att medlemsstaterna inför olika bestämmelser som kompletterar förordningen. Det gäller bl.a. behörig myndighet, tillsynsbefogenheter och sanktioner. Därutöver ger förordningen utrymme för medlemsstaterna att införa vissa kompletterande regler om de så önskar. Detta gäller framför allt möjligheten att tillåta att s.k. kontoförande institut vidtar registreringsåtgärder i avstämningsregister. Förordningen innehåller vidare övergripande regler om kontoföring av finansiella instrument, men lämnar öppet för medlemsstaterna att fastställa de närmare bestämmelser som ska gälla i det avseendet. Förordningen innehåller slutligen ändringar i vissa EU-rättsakter.

I denna promemoria föreslås ändringar i lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument (kontoföringslagen) med huvudsakligt syfte att anpassa svensk rätt till förordningen. Det föreslås att termen värdepapperscentral ersätter termen central värdepappersförvarare och att rubriken till kontoföringslagen ändras till lagen om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument. Det föreslås vidare nya bestämmelser om behörig myndighet, tillsynsbefogenheter och sanktioner m.m. samt att bestämmelserna om auktorisation av centrala värdepappersförvarare upphävs. Det föreslås även följdändringar i annan lagstiftning.

I promemorian föreslås ändringar i aktiebolagslagen (2005:551) som innebär att svenska avstämningsbolag ska få registrera aktierna i bolaget hos vilken värdepapperscentral som helst inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES). Det föreslås också vissa ändringar i samma lag avseende ansvaret för aktieboken. Som en följd av dessa förslag föreslås att utländska värdepapperscentraler i vissa fall ska vara skyldiga att lämna ett åtagande att följa relevanta skatterättsliga bestämmelser.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2016.

2.1 Lagförslag Förslag till lag om ändring i föräldrabalken

Härigenom föreskrivs att 13 kap. 19 §, 14 kap. 21 § och 16 kap. 10 a § föräldrabalken¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 kap. 19 §²

Om det av någon särskild anledning behövs för att trygga förvaltningen, får överförmyndaren

1. besluta att 3–7 §§ ska tillämpas även i andra fall än som följer av 2 §,

2. begränsa möjligheten att ta ut pengar som har satts in hos bank, kreditmarknadsföretag eller värdepappersbolag, utöver vad som följer av 8 §,

3. besluta att värdehandlingar ska förvaras och förvaltas av ett värdepappersinstitut enligt lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden eller ett motsvarande utländskt institut som är underkastat en offentlig reglering som väsentligen stämmer överens med den som gäller för värdepappersinstitut i Sverige,

4. genom meddelande till en *central värdepappersförvarare*, den som för ett register enligt 4 kap. 11 § lagen (2004:46) om värdepappersfonder eller enligt 12 kap. 5 § lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder eller den som har registrerats som förvaltare av finansiella instrument eller andelar i värdepappersfonder eller i specialfonder, begränsa föräldrars möjlighet att förfoga över rättigheter som registreras enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument eller som avses i lagen om värdepappersfonder eller i lagen om förvaltare av alternativa investeringsfonder, och

4. genom meddelande till en *värdepapperscentral*, den som för ett register enligt 4 kap. 11 § lagen (2004:46) om värdepappersfonder eller enligt 12 kap. 5 § lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder eller den som har registrerats som förvaltare av finansiella instrument eller andelar i värdepappersfonder eller i specialfonder, begränsa föräldrars möjlighet att förfoga över rättigheter som registreras *i avstämningsregister* enligt lagen (1998:1479) om *värdepapperscentraler* och kontoföring av finansiella instrument *eller i motsvarande utländskt register* eller som avses i lagen om värdepappersfonder eller i lagen om förvaltare av alternativa investeringsfonder, och

5. genom meddelande till den som ska betala pengar till den omyndige besluta att pengarna ska sättas in hos bank eller kreditmarknadsföretag.

¹ Balken omtryckt 1995:974.

² Senaste lydelse 2013:562.

Meddelas beslut enligt första stycket 3, ska föräldrarna träffa avtal med ett värdepappersinstitut på villkor som överförmyndaren har godkänt.

Ett värdepappersinstitut är skyldigt att träffa ett sådant avtal om förvaring och förvaltning som avses i andra stycket. Avtalet får inte träffas på sämre villkor än de som värdepappersinstitutet erbjuder andra enskilda personer vid samma typ av avtal.

14 kap.

21 §³

Om det behövs för att trygga förvaltningen, får överförmyndaren

1. begränsa möjligheten att ta ut pengar som har satts in hos bank, kreditmarknadsföretag eller värdepappersbolag, utöver vad som följer av 8 §,

2. besluta att värdehandlingar ska förvaras och förvaltas av ett värdepappersinstitut enligt lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden eller ett motsvarande utländskt institut som är underkastat en offentlig reglering som väsentligen stämmer överens med den som gäller för värdepappersinstitut i Sverige,

3. genom meddelande till den som ska betala pengar till den enskilde besluta att pengarna ska sättas in hos bank eller kreditmarknadsföretag, och

4. genom meddelande till en *central värdepappersförvarare*, den som för ett register enligt 4 kap. 11 § lagen (2004:46) om värdepappersfonder eller enligt 12 kap. 5 § lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder eller den som har registrerats som förvaltare av finansiella instrument eller andelar i värdepappersfonder eller i specialfonder, begränsa ställföreträdarens möjlighet att förfoga över rättigheter som registreras enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument eller som avses i lagen om värdepappersfonder eller i lagen om förvaltare av alternativa investeringsfonder.

4. genom meddelande till en *värdepapperscentral*, den som för ett register enligt 4 kap. 11 § lagen (2004:46) om värdepappersfonder eller enligt 12 kap. 5 § lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder eller den som har registrerats som förvaltare av finansiella instrument eller andelar i värdepappersfonder eller i specialfonder, begränsa ställföreträdarens möjlighet att förfoga över rättigheter som registreras i *avstämningsregister* enligt lagen (1998:1479) om *värdepapperscentraler* och kontoföring av finansiella instrument eller i *motsvarande utländskt register* eller som avses i lagen om värdepappersfonder eller i lagen om förvaltare av alternativa investeringsfonder.

Meddelas beslut enligt första stycket 2, ska ställföreträdaren träffa avtal med ett värdepappersinstitut på villkor som överförmyndaren har godkänt.

Ett värdepappersinstitut är skyldigt att träffa ett sådant avtal om förvaring och förvaltning som avses i andra stycket. Avtalet får inte

³ Senaste lydelse 2013:562.

träffas på sämre villkor än de som värdepappersinstitutet erbjuder andra enskilda personer vid samma typ av avtal.

16 kap.

10 a §⁴

En bank är skyldig att på begäran lämna överförmyndaren de uppgifter som behövs för överförmyndarens tillsynsverksamhet.

Första stycket gäller också kreditmarknadsföretag, värdepappersbolag, *centrala värdepappersförvarare*, kontoförande institut, fondbolag, AIF-förvaltare, förvaringsinstitut, företag som driver inlåningsverksamhet enligt lagen (2004:299) om inlåningsverksamhet och utländska företag som driver motsvarande verksamhet från en filial i Sverige.

Första stycket gäller också kreditmarknadsföretag, värdepappersbolag, *värdepapperscentraler*, kontoförande institut, fondbolag, AIF-förvaltare, förvaringsinstitut, företag som driver inlåningsverksamhet enligt lagen (2004:299) om inlåningsverksamhet och utländska företag som driver motsvarande verksamhet från en filial i Sverige.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

⁴ Senaste lydelse 2013:562.

2.2 Förslag till lag om ändring i utsökningsbalken

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 30 § och 6 kap. 2 § utsökningsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap. 30 §¹

Utmätning medför förmånsrätt i och med beslutet, om *ej* annat följer av andra, fjärde eller femte stycket eller 7 kap. 13 §.

Utmätning av här i landet registrerat skepp eller luftfartyg, intecknade reservdelar till sådant luftfartyg eller fast egendom medför inte förmånsrätt förrän ärende angående anteckning om utmätningen tas upp på inskrivningsdag. Upptas på samma inskrivningsdag mer än ett sådant ärende, ska den utmätning som skedde först ha företräde. Om här i landet registrerat skepp eller luftfartyg som har utmätts här blir utmätt i ett annat land innan det har tagits om hand av *kronofogdemyndigheten*, ska den rätt som har vunnits genom den förra utmätningen gälla som panträtt.

Utmätning av fast egendom eller av luftfartyg i vilket en rättighet skrivits in i inskrivningsregistret för luftfartyg ger företräde framför rättighet i egendomen, om ärende angående anteckning om utmätningen tas upp senast på den inskrivningsdag då inskrivning av rättigheten söks.

Utmätning av en rättighet som är registrerad enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument medför förmånsrätt genom registrering av utmätningen enligt den lagen.

Utmäts en rättighet som förvaltas enligt 3 kap. i nämnda lag inträder förmånsrätten i stället genom underrättelse till förvaltaren om utmätningen. Detsamma gäller om utmätningen avser en panträtt i en rättighet som förvaltas enligt det kapitlet.

Utmätning av ett elcertifikat eller en rättighet som är registrerad enligt

Utmätning medför förmånsrätt i och med beslutet, om *inte* annat följer av andra, fjärde eller femte stycket eller 7 kap. 13 §.

Utmätning av här i landet registrerat skepp eller luftfartyg, intecknade reservdelar till sådant luftfartyg eller fast egendom medför inte förmånsrätt förrän ärende angående anteckning om utmätningen tas upp på inskrivningsdag. Upptas på samma inskrivningsdag mer än ett sådant ärende, ska den utmätning som skedde först ha företräde. Om här i landet registrerat skepp eller luftfartyg som har utmätts här blir utmätt i ett annat land innan det har tagits om hand av *Kronofogdemyndigheten*, ska den rätt som har vunnits genom den förra utmätningen gälla som panträtt.

Utmätning av en rättighet som är registrerad enligt lagen (1998:1479) om *värdepapperscentraler och* kontoföring av finansiella instrument medför förmånsrätt genom registrering av utmätningen enligt den lagen.

Utmätning av ett elcertifikat eller en rättighet som är registrerad enligt

¹ Senaste lydelse 2011:1201.

lagen (2011:1200) om elcertifikat medför förmånsrätt genom registrering av utmätningen enligt den lagen. Detsamma gäller för en utsläppsrätt eller en *rättighet* som är registrerad enligt lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter.

lagen (2011:1200) om elcertifikat medför förmånsrätt genom registrering av utmätningen enligt den lagen. Detsamma gäller för en utsläppsrätt eller en *rättighet* som är registrerad enligt lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter.

6 kap.

2 §²

Pengar samt löpande skuldebrev och annan handling, vars uppvisande utgör villkor för rätt att kräva betalning eller begära att någon annan förpliktelse fullgörs, ska tas i förvar.

Utmäts pantbrev i skepp eller fastighet eller skuldebrev som är intecknat i luftfartyg eller reservdelar till luftfartyg hos den intecknade egendomens ägare, ska pantbrevet eller inteckningshandlingen tas i förvar. Om beslutet om utmätning av pantbrev avser ett datapantbrev, ska Kronofogdemyndigheten begära att den statliga lantmäterimyndigheten beslutar att sådana registreringsåtgärder som anges i 7–8 §§ lagen (1994:448) om pantbrevsregister inte får vidtas eller att den statliga lantmäterimyndigheten utfärdar ett skriftligt pantbrev enligt 8 § nämnda lag.

Om det kan antas att en sådan handling som avses i första eller andra stycket undanhålls eller har förkommit, ska i stället sekundogäldenären eller annan förpliktad meddelas förbud att fullgöra sin förpliktelse till annan än Kronofogdemyndigheten eller den som myndigheten anvisar.

Utmätning av en rättighet som är registrerad enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument ska säkerställas genom registrering av utmätningen enligt den lagen. Utmäts en rättighet som förvaltas enligt 3 kap. nämnda lag, ska säkerställandet i stället ske genom underrättelse till förvaltaren om utmätningen. Detsamma gäller om utmätningen avser en panträtt i en rättighet som förvaltas enligt det kapitlet.

Utmätning av en rättighet som är registrerad enligt lagen (1998:1479) om *värdepapperscentraler och* kontoföring av finansiella instrument ska säkerställas genom registrering av utmätningen enligt den lagen. Utmäts en rättighet som förvaltas enligt 3 kap. nämnda lag, ska säkerställandet i stället ske genom underrättelse till förvaltaren om utmätningen. Detsamma gäller om utmätningen avser en panträtt i en rättighet som förvaltas enligt det kapitlet.

Utmätning av ett elcertifikat eller en rättighet som är registrerad enligt lagen (2011:1200) om elcertifikat ska säkerställas genom registrering av utmätningen enligt den lagen. Detsamma gäller vid utmätning av en utsläppsrätt eller en rättighet som är registrerad enligt lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

² Senaste lydelse 2011:1201.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1936:83) angående vissa utfästelser om gåva

Härigenom föreskrivs att 2 och 3 §§ lagen (1936:83) angående vissa utfästelser om gåva ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Är genom skuldebrev eller annorledes gåva utfäst i penningar eller lösören, gälle den ej såsom fullbordad med mindre det som utfäst är kommit i gåvotagarens besittning. I fråga om skepp, skeppsbygge eller luftfartyg gäller i stället att gåva ej är att anse såsom fullbordad, med mindre inskrivning för förvärvet sökts enligt vad om detta är särskilt stadgat. Har genom ett skuldebrev eller på annat sätt en gåva utfästs i en rättighet som registreras enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument fullbordas gåvan genom att rättigheten registreras för gåvotagaren enligt bestämmelserna i den lagen eller, om rättigheten förvaltas enligt 3 kap. i den lagen, genom att förvaltaren underrättas om utfästelsen.

Är genom skuldebrev eller annorledes gåva utfäst i penningar eller lösören, gälle den ej såsom fullbordad med mindre det som utfäst är kommit i gåvotagarens besittning. I fråga om skepp, skeppsbygge eller luftfartyg gäller i stället att gåva ej är att anse såsom fullbordad, med mindre inskrivning för förvärvet sökts enligt vad om detta är särskilt stadgat. Har genom ett skuldebrev eller på annat sätt en gåva utfästs i en rättighet som registreras enligt lagen (1998:1479) om *värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument* fullbordas gåvan genom att rättigheten registreras för gåvotagaren enligt bestämmelserna i den lagen eller, om rättigheten förvaltas enligt 3 kap. i den lagen, genom att förvaltaren underrättas om utfästelsen.

3 §²

Bortgiver någon aktiebrev eller löpande skuldebrev eller annan handling vars företeende utgör villkor för rätt att kräva betalning eller för utövande av annan rättighet, gälle gåvan såsom fullbordad då gåvotagaren fått handlingen i sin besittning. Efterskänkes fordran enligt sådan handling, vare gåvan för fullbordad hållen först då handlingen återställts eller gjorts obrukbar.

Om någon ger bort en rättighet som registreras enligt *aktiekontolagen* (1989:827), fullbordas gåvan genom att rättigheten registreras för gåvotagaren enligt bestämmelserna i den lagen eller,

Om någon ger bort en rättighet som registreras enligt *lagen* (1998:1479) om *värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument*, fullbordas gåvan genom att rättigheten

¹ Senaste lydelse 2004:85.

² Senaste lydelse 1992:1311.

om rättigheten förvaltas enligt 8 kap. i sistnämnda lag, genom att förvaltaren underrättas om gåvan. Om en fordran som registreras enligt sistnämnda lag efterskänks, fullbordas gåvan genom registrering eller underrättelse i enlighet med vad nu sagts.

registreras för gåvotagaren enligt bestämmelserna i den lagen eller, om rättigheten förvaltas enligt 3 kap. 7–13 §§ sistnämnda lag, genom att förvaltaren underrättas om gåvan. Om en fordran som registreras enligt sistnämnda lag efterskänks, fullbordas gåvan genom registrering eller underrättelse i enlighet med vad nu sagts.

Bortgives annan fordran än i första eller andra stycket sägs, vare överlåtelsen för fullbordad ansedd då gäldenären underrättats av givaren. Har gåvan tillkommit genom skriftlig utfästelse varom sägs i 1 § första stycket, eller under sådana särskilda omständigheter som där avses, och sker underrättelse genom gåvotagaren, gälle överlåtelsen ock såsom fullbordad. Efterskänkes fordran varom här är fråga, gälle gåvan strax såsom fullbordad.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

2.4 Förslag till lag om ändring i kupongskattelagen (1970:624)

Härigenom föreskrivs att 2, 7–9, 10–12, 20, 22 och 25 §§ kupongskattelagen (1967:624) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

I denna lag förstås med

AIF-förvaltare: juridisk person som är AIF-förvaltare enligt 1 kap. 3 § lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder,

avstämningsbolag: aktiebolag som är avstämningsbolag enligt 1 kap. 10 § aktiebolagslagen (2005:551),

central värdepappersförvarare: företag som har auktorisation som central värdepappersförvarare enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument,

egen aktie: aktie som innehas av bolaget självt,

fondbolag: aktiebolag som driver fondverksamhet enligt lagen (2004:46) om värdepappersfonder,

förvaltningsbolag: ett utländskt företag som förvaltar en värdepappersfond i Sverige,

förvaringsinstitut: ett företag som är förvaringsinstitut enligt 1 kap. 1 § första stycket 15 lagen om värdepappersfonder eller 9 kap. 4, 5 eller 7 § lagen om förvaltare av alternativa investeringsfonder.

utdelningstillfälle: för avstämningsbolag den i 4 kap. 39 § aktiebolagslagen avsedda dagen för avstämmning och för andra aktiebolag liksom i fråga om värdepappersfond eller specialfond den dag då utdelningen blir tillgänglig för lyftning,

utdelningsberättigad: den som är berättigad att lyfta utdelning för egen del vid utdelningstillfället.

utdelningsberättigad: den som är berättigad att lyfta utdelning för egen del vid utdelningstillfället,

värdepapperscentral, svensk värdepapperscentral och utländsk värdepapperscentral: detsamma som i 1 kap. 3 § lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument.

Med utdelning avses även

1. återbetalning till aktieägarna vid minskning av aktiekapitalet eller reservfonden enligt 20 kap. 1 § första stycket 3 eller 35 § 3 aktiebolagslagen,

2. utskiftning vid bolagets likvidation enligt 25 kap. 38 § aktiebolagslagen,

¹ Senaste lydelse 2013:574.

3. utbetalning till aktieägare vid bolagets förvärv av egna aktier genom ett förvärvserbjudande som har riktats till samtliga aktieägare eller samtliga ägare till aktier av ett visst slag,

4. utbetalning av fusionsvederlag till aktieägare enligt 23 kap. 26 § aktiebolagslagen till den del vederlaget utgörs av annat än aktier i det övertagande bolaget,

5. utbetalning av fusionsvederlag till andelsägare enligt 8 kap. 14 § lagen om värdepappersfonder eller 12 kap. 16 § lagen om förvaltare av alternativa investeringsfonder till den del vederlaget utgörs av annat än andelar i den övertagande fonden, och

6. utbetalning av delningsvederlag till aktieägare enligt 24 kap. 28 § aktiebolagslagen som avser

a) delning enligt 24 kap. 1 § andra stycket 1 samma lag till den del vederlaget utgörs av annat än aktier i de övertagande bolagen, eller

b) delning enligt 24 kap. 1 § andra stycket 2 samma lag till den del vederlaget utgörs av annat än ersättning som enligt 42 kap. 16 b § inkomstskattelagen (1999:1229) inte ska tas upp.

7 §²

En *central värdepappersförvarare* ska vid utbetalning av utdelning innehålla kupongskatt, om det inte av tillgängliga uppgifter om den utdelningsberättigade framgår att denne inte är skattskyldig. Kupongskatt ska vidare innehållas om utdelning inte har kunnat ske till följd av bristande uppgift om den utdelningsberättigade.

Uppgift som avses i första stycket ska lämnas skriftligen till *den centrala värdepappersförvararen* i samband med begäran om införing i aktieboken eller anmälan om registrering på avstämningskonto av uppgift som avses i 4 kap. 18 § första stycket 6–8 lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument, samt i övrigt när *värdepappersförvararen* begär det av den som avses med införingen. Ändras något förhållande som är av betydelse för bedömning av frågan om skattskyldighet enligt denna lag, ska uppgiftslämnaren utan dröjsmål skriftligen anmäla detta till *värde-*

En *värdepapperscentral* ska vid utbetalning av utdelning innehålla kupongskatt, om det inte av tillgängliga uppgifter om den utdelningsberättigade framgår att denne inte är skattskyldig. Kupongskatt ska vidare innehållas om utdelning inte har kunnat ske till följd av bristande uppgift om den utdelningsberättigade.

Uppgift som avses i första stycket ska lämnas skriftligen till *värdepapperscentralen* i samband med begäran om införing i aktieboken eller anmälan om registrering på avstämningskonto av uppgift som avses i 4 kap. 18 § första stycket 6–8 lagen (1998:1479) om *värdepapperscentraler och* kontoföring av finansiella instrument, samt i övrigt när *värdepapperscentralen* begär det av den som avses med införingen. Ändras något förhållande som är av betydelse för bedömning av frågan om skattskyldighet enligt denna lag, ska uppgiftslämnaren utan dröjsmål skriftligen anmäla detta till *värde-*

² Senaste lydelse 2011:69.

pappersförvararen.

Den centrala värdepappersförvararen ska senast fyra månader efter utdelningstillfället lämna den utdelningsberättigade skriftlig uppgift om det belopp som innehållits i kupongskatt för denne.

papperscentralen.

Värdepapperscentralen ska senast fyra månader efter utdelningstillfället lämna den utdelningsberättigade skriftlig uppgift om det belopp som innehållits i kupongskatt för denne.

8 §³

En *central värdepappersförvarare* skall senast fyra månader efter utdelningstillfället lämna Skatteverket uppgift om

1) det sammanlagda beloppet av utbetalade utdelningar för vilka skattskyldighet *ej* förelegat,

2) storleken av utbetalad utdelning och innehållen kupongskatt för varje skattskyldig,

3) det sammanlagda beloppet av utdelning som *ej* kunnat utbetalas till följd av bristande uppgifter om den utdelningsberättigade,

4) det sammanlagda beloppet av innehållen kupongskatt.

Inom samma tid *skall den centrala värdepappersförvararen* inbetala innehållen kupongskatt till Skatteverket.

Vad i andra stycket sagts gäller inte kupongskatt på utdelning som avses i första stycket 3). Sådan skatt inbetalas senast vid utgången av det kalenderår då utdelningen utbetalas, dock senast vid utgången av det femte kalenderåret efter året för utdelningstillfället.

En *värdepapperscentral* ska senast fyra månader efter utdelningstillfället lämna Skatteverket uppgift om

1) det sammanlagda beloppet av utbetalade utdelningar för vilka skattskyldighet *inte* förelegat,

3) det sammanlagda beloppet av utdelning som *inte* kunnat utbetalas till följd av bristande uppgifter om den utdelningsberättigade,

Inom samma tid *ska värdepapperscentralen* inbetala innehållen kupongskatt till Skatteverket.

Andra stycket gäller inte kupongskatt på utdelning som avses i första stycket 3). Sådan skatt inbetalas senast vid utgången av det kalenderår då utdelningen utbetalas, dock senast vid utgången av det femte kalenderåret efter året för utdelningstillfället.

9 §⁴

Utbetalas utdelning sedan en *central värdepappersförvarare* inbetalat kupongskatt enligt 8 §, återbetalar Skatteverket kupongskatt, som belöper på sådan utdelning för vilken skattskyldighet *ej* förelegat.

För återbetalning fordras att *den centrala värdepappersförvararen*

Utbetalas utdelning sedan en *värdepapperscentral* inbetalat kupongskatt enligt 8 §, återbetalar Skatteverket kupongskatt, som belöper på sådan utdelning för vilken skattskyldighet *inte* förelegat.

För återbetalning fordras att *värdepapperscentralen* till Skatte-

³ Senaste lydelse 2003:647.

⁴ Senaste lydelse 2003:647.

till Skatteverket överlämnar utredning om att skattskyldighet *ej* förelegat för den utdelningsberättigade. Återbetalning sker *ej* beträffande utdelning, som avser utdelningstillfälle tidigare än fem år före det kalenderår utredningen överlämnats till Skatteverket.

verket överlämnar utredning om att skattskyldighet *inte* förelegat för den utdelningsberättigade. Återbetalning sker *inte* beträffande utdelning, som avser utdelningstillfälle tidigare än fem år före det kalenderår utredningen överlämnats till Skatteverket.

10 §⁵

Har en *central värdepappersförvarare* underlåtit att innehålla kupongskatt fastän detta bort ske, *skall värdepappersförvararen* förskjuta kupongskatten men får kräva skattebeloppet åter av den skattskyldige.

Har en *värdepapperscentral* underlåtit att innehålla kupongskatt fastän detta bort ske, *ska värdepapperscentralen* förskjuta kupongskatten men får kräva skattebeloppet åter av den skattskyldige.

11 §⁶

Föreligger fall som avses i 10 §, *skall* Skatteverket delge *den centrala värdepappersförvararen* utdrag av den längd som avses i 26 § och förelägga denne att inom två månader från den dag då *värdepappersförvararen* fick del av utdraget erlægga skattebeloppet. Vill *värdepappersförvararen* bestrida kravet, *skall* denne senast inom samma tid göra erinran hos Skatteverket, som meddelar beslut med anledning härav. Beslutet *skall* delges *värdepappersförvararen* och antecknas i längden. Finner Skatteverket att *värdepappersförvararen* *skall* förskjuta kupongskatt, *skall värdepappersförvararen* föreläggas att inom viss tid erlægga skattebeloppet.

Föreligger fall som avses i 10 §, *ska* Skatteverket delge *värdepapperscentralen* utdrag av den längd som avses i 26 § och förelägga denne att inom två månader från den dag då *värdepapperscentralen* fick del av utdraget erlægga skattebeloppet. Vill *värdepapperscentralen* bestrida kravet, *ska* denne senast inom samma tid göra erinran hos Skatteverket, som meddelar beslut med anledning härav. Beslutet *ska* delges *värdepapperscentralen* och antecknas i längden. Finner Skatteverket att *värdepapperscentralen* *ska* förskjuta kupongskatt, *ska värdepapperscentralen* föreläggas att inom viss tid erlægga skattebeloppet.

11 a §⁷

Om ett avstämningsbolag inte har uppdragit åt en central värdepappersförvarare att sända ut utdelningen, gäller bestämmelserna om central värdepappersförvarare

Bestämmelserna om värdepapperscentral i 7 §, 8 § första och andra styckena, 9–11, 20 samt 22 §§ denna lag gäller i stället avstämningsbolaget, om bolaget inte

⁵ Senaste lydelse 1998:1485.

⁶ Senaste lydelse 2003:647.

⁷ Senaste lydelse 2005:1141.

i 7 §, 8 § första och andra styckena, 9–11, 20 samt 22 §§ denna lag i stället *bolaget eller den som bolaget annars har anlitat för uppgiften.*

har uppdragit åt en

1. svensk värdepapperscentral eller utländsk värdepapperscentral som bedriver verksamhet från ett fast driftställe i Sverige att sända ut utdelningen, eller

2. utländsk värdepapperscentral som inte bedriver verksamhet från ett fast driftställe i Sverige att sända ut utdelningen och värdepapperscentralen för bolaget har gett in ett åtagande till Skatteverket om att ansvara för uppgifterna enligt 7 §, 8 § första och andra styckena, 9–11, 20 och 22 §§.

Åtagandet enligt första stycket 2 ska innehålla nödvändiga identifikationsuppgifter för värdepapperscentralen och avstämningsbolaget.

11 b §⁸

Vid utdelning på andel i en värdepappersfond som förvaltas av ett fondbolag eller en specialfond som förvaltas av en svensk AIF-förvaltare ska bolaget eller förvaltaren ansvara för de uppgifter som *den centrala värdepappersförvararen* har enligt 7 §, 8 § första och andra styckena, 9–11, 20 och 22 §§.

Vid utdelning på andel i en värdepappersfond som förvaltas av ett fondbolag eller en specialfond som förvaltas av en svensk AIF-förvaltare ska bolaget eller förvaltaren ansvara för de uppgifter som *värdepapperscentralen* har enligt 7 §, 8 § första och andra styckena, 9–11, 20 och 22 §§.

Uppgift enligt 7 § första stycket ska lämnas av den som registreringen avser enligt lagen (2004:46) om värdepappersfonder eller lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder. Uppgiften ska lämnas på det sätt som föreskrivs i 7 § andra stycket i samband med registreringen av andelsinnehavet samt i övrigt när fondbolaget, AIF-förvaltaren eller förvaltaren begär det. Om utdelning på andel i en värdepappersfond eller i en specialfond inte har betalats ut på grund av att andelsägaren inte registrerats, ska skatt inte innehållas före utbetalning av utdelningen.

⁸ Senaste lydelse 2013:574.

11 c §⁹

Vid utdelning på andel i en värdepappersfond som förvaltas av ett förvaltningsbolag eller en specialfond som förvaltas av en utländsk AIF-förvaltare ska förvaringsinstitutet ansvara för de uppgifter som *den centrala värdepappersförvararen* har enligt 7 §, 8 § första och andra styckena, 9–11, 20 och 22 §§.

Uppgift enligt 7 § första stycket ska lämnas av den som registreringen avser enligt lagen (2004:46) om värdepappersfonder eller lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder. Uppgiften ska lämnas på det sätt som föreskrivs i 7 § andra stycket i samband med registreringen av andelsinnehavet samt i övrigt när förvaringsinstitutet begär det. Om utdelning på andel i en värdepappersfond eller i en specialfond inte har betalats ut på grund av att andelsägaren inte registrerats, ska skatt inte innehållas före utbetalning av utdelningen.

Förvaltningsbolaget eller den utländska AIF-förvaltaren ska omedelbart lämna förvaringsinstitutet upplysning om förhållande som är av betydelse för frågan om innehållande av kupongskatt.

12 §¹⁰

Bestämmelserna om *central värdepappersförvarare* i 7 §, 8 § första och andra styckena, 9–11, 20 och 22 §§ denna lag gäller i stället förvaltaren vid förvaltarregistrering enligt

1. 5 kap. 14 § aktiebolagslagen (2005:551),

2. 4 kap. 12 § lagen (2004:46) om värdepappersfonder eller 12 kap. 5 § lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder, eller

3. 3 kap. 7 § lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument.

En *central värdepappersförvarare* eller den som annars ansvarar för innehållande av kupongskatt enligt 11 a eller 11 b § ska vid redovisning enligt 8 § lämna uppgift till Skatteverket om förvaltning enligt första stycket denna paragraf.

Bestämmelserna om *värdepapperscentral* i 7 §, 8 § första och andra styckena, 9–11, 20 och 22 §§ denna lag gäller i stället förvaltaren vid förvaltarregistrering enligt

3. 3 kap. 7 § lagen (1998:1479) om *värdepapperscentraler* och kontoföring av finansiella instrument.

En *värdepapperscentral* eller den som annars ansvarar för innehållande av kupongskatt enligt 11 a eller 11 b § ska vid redovisning enligt 8 § lämna uppgift till Skatteverket om förvaltning enligt första stycket denna paragraf.

⁹ Senaste lydelse 2013:574.

¹⁰ Senaste lydelse 2013:574.

20 §¹¹

Om det behövs med hänsyn till redovisningens omfattning eller andra särskilda förhållanden, får Skatteverket medge *central värdepappersförvarare* eller aktiebolag anstånd med fullgörande av skyldighet enligt 8 eller 15 §.

Om det behövs med hänsyn till redovisningens omfattning eller andra särskilda förhållanden, får Skatteverket medge *en värdepapperscentral* eller *ett* aktiebolag anstånd med fullgörande av skyldighet enligt 8 eller 15 §.

22 §¹²

Om en *central värdepappersförvarare* eller ett aktiebolag inte betalar in kupongskatt i föreskriven tid, *skall* Skatteverket förelägga *värdepappersförvararen* eller bolaget att inom viss tid fullgöra sin betalningsskyldighet.

Om en *värdepapperscentral* eller ett aktiebolag inte betalar in kupongskatt i föreskriven tid, *ska* Skatteverket förelägga *värdepapperscentralen* eller bolaget att inom viss tid fullgöra sin betalningsskyldighet.

Obetalda kupongskattebelopp samt dröjsmålsavgifter *skall* av Skatteverket lämnas för indrivning. Regeringen får föreskriva att indrivning inte behöver begäras för ett ringa belopp.

Obetalda kupongskattebelopp samt dröjsmålsavgifter *ska* av Skatteverket lämnas för indrivning. Regeringen får föreskriva att indrivning inte behöver begäras för ett ringa belopp.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utsködningsbalken ske.

Överklagande av beslut inverkar inte på skyldigheten att betala skatt eller dröjsmålsavgift.

25 §¹³

Uppgift som enligt 7 § andra stycket *skall* lämnas till en *central värdepappersförvarare* *skall* vid tillämpningen av skattebrottslagen (1971:69) likställas med uppgift som *skall* lämnas till myndighet.

Uppgift som enligt 7 § andra stycket *ska* lämnas till en *värdepapperscentral* *ska* vid tillämpningen av skattebrottslagen (1971:69) likställas med uppgift som *ska* lämnas till myndighet.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.
2. Bestämmelserna i 2, 7–9, 10–12, 20, 22 och 25 §§ tillämpas på utdelning som betalas ut efter 31 december 2015.
3. Äldre bestämmelser gäller för utdelning som betalas ut av en central värdepappersförvarare som enligt punkt 2 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2015:000) om ändring i lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument får fortsätta med

¹¹ Senaste lydelse 2005:348.

¹² Senaste lydelse 2003:647.

¹³ Senaste lydelse 1998:1485.

sådan verksamhet efter den 31 december 2015 till dess att ansökan om tillstånd har prövats slutligt.

2.5 Förslag till lag om ändring i förmånsrättslagen (1970:979)

Härigenom föreskrivs att 4 § förmånsrättslagen (1970:979) ska ha följande lydelse

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §¹

Förmånsrätt följer med

1. sjöpanträtt och luftpanträtt,
2. handpanträtt och rätt att kvarhålla lös egendom till säkerhet för fordran (retentionsrätt), panträtt på grund av registrering eller under rättelse enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument samt panträtt på grund av registrering enligt lagen (2011:1200) om elcertifikat,

2. handpanträtt och rätt att kvarhålla lös egendom till säkerhet för fordran (retentionsrätt), panträtt på grund av registrering eller under rättelse enligt lagen (1998:1479) om *värdepapperscentraler* och kontoföring av finansiella instrument samt panträtt på grund av registrering enligt lagen (2011:1200) om elcertifikat,

3. panträtt på grund av inteckning i skepp eller skeppsbygge eller i luftfartyg och reservdelar till luftfartyg,

4. registrering av båtbyggnadsförskott enligt lagen (1975:605) om registrering av båtbyggnadsförskott.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

¹ Senaste lydelse 2011:1203.

2.6 Förslag till lag om ändring i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 4 och 8 §§ lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

4 §¹

För varje förlagsinsats ska föreningen utfärda ett förlagsandelsbevis. Beviset ska ställas till viss man, till innehavaren eller till viss man eller order och innehålla uppgift om

1. föreningens firma,
2. nummer eller annan beteckning för beviset,
3. insatsens storlek,
4. den rätt till utdelning som insatsen medför,
5. det sätt på vilket utdelning ska utbetalas och inlösen ske,
6. föreskrifter som avses i 2 § första stycket, samt
7. erinran enligt 2 § andra stycket.

Förlagsandelsbeviset ska undertecknas av föreningen. Styrelseledamöters eller firmatecknares namnteckning får återges genom tryckning eller på liknande sätt. Bestämmelsen i 1 kap. 7 § ska inte tillämpas.

I stadgarna kan det bestämmas att föreningen får registrera förlagsandelar hos en *central värdepappersförvarare* enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument i stället för att utfärda förlagsandelsbevis. Detta gäller dock inte förlagsandelar för vilka det gäller förvärvsbegränsningar enligt 2 § första stycket första meningen.

Av 4 kap. 5 § lagen om kontoföring av finansiella instrument följer att förlagsandelsbevis inte får utfärdas för förlagsandelar som har registrerats enligt den lagen.

Ett beslut som innebär att en förlagsandel inte längre ska vara registrerad hos en *central värdepappersförvarare* blir giltigt endast om den som har panträtt i förlagsandelen skriftligen har samtyckt till beslutet.

I stadgarna kan det bestämmas att föreningen får registrera förlagsandelar hos en *värdepapperscentral* enligt lagen (1998:1479) om *värdepapperscentraler och* kontoföring av finansiella instrument i stället för att utfärda förlagsandelsbevis. Detta gäller dock inte förlagsandelar för vilka det gäller förvärvsbegränsningar enligt 2 § första stycket första meningen.

Av 4 kap. 5 § lagen om *värdepapperscentraler och* kontoföring av finansiella instrument följer att förlagsandelsbevis inte får utfärdas för förlagsandelar som har registrerats enligt den lagen.

Ett beslut som innebär att en förlagsandel inte längre ska vara registrerad hos en *värdepapperscentral* blir giltigt endast om den som har panträtt i förlagsandelen skriftligen har samtyckt till beslutet.

¹ Senaste lydelse 2008:83.

Inlösen enligt 7 § sker till det belopp som utgör insatsens storlek enligt förlagsandelsbeviset eller, för förlagsandelar som har registrerats hos en *central värdepappersförvarare* enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument, insatsens storlek enligt registreringen. Beloppet får dock inte överstiga vad som av föreningens egna kapital enligt den senast fastställda balansräkningen, utan anlitan­de av reservfonden eller uppskrivningsfonden, belöper på andelen i förhållande till övriga förlagsinsatser.

Om föreningen försätts i konkurs på en ansökan som görs inom ett år efter inlösen, *skall* vad som föreskrivs i 4 kap. 2 § om återbetalning tillämpas i fråga om förlagsinsatsen. Detta gäller dock inte förlagsinsatser för vilka inlösen har kunnat ske utan föregående uppsägning.

Inlösen enligt 7 § sker till det belopp som utgör insatsens storlek enligt förlagsandelsbeviset eller, för förlagsandelar som har registrerats hos en *värdepapperscentral* enligt lagen (1998:1479) om *värdepapperscentraler* och kontoföring av finansiella instrument, insatsens storlek enligt registreringen. Beloppet får dock inte överstiga vad som av föreningens egna kapital enligt den senast fastställda balansräkningen, utan anlitan­de av reservfonden eller uppskrivningsfonden, belöper på andelen i förhållande till övriga förlagsinsatser.

Om föreningen försätts i konkurs på en ansökan som görs inom ett år efter inlösen, *ska* vad som föreskrivs i 4 kap. 2 § om återbetalning tillämpas i fråga om förlagsinsatsen. Detta gäller dock inte förlagsinsatser för vilka inlösen har kunnat ske utan föregående uppsägning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

² Senaste lydelse 2007:870.

2.7 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Om rätt för vissa utländska företag att driva verksamhet i Sverige finns särskilda bestämmelser, nämligen

1. för kreditinstitut 4 kap. 1, 2 och 4–6 §§ lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,

2. för värdepappersföretag 4 kap. 1 och 4 §§ lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,

3. för finansiella institut 4 kap. 3 § lagen om bank- och finansieringsrörelse,

4. för utländska försäkringsgivare lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige,

5. för börser och clearingorganisationer 12 kap. 9 § och 19 kap. 12 § lagen om värdepappersmarknaden,

6. för centrala värdepappersförvarare 2 kap. 6 § lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument,

7. för förvaltningsbolag och fondföretag 1 kap. 6–7, 10 och 11 §§ lagen (2004:46) om värdepappersfonder,

8. för utgivare av elektroniska pengar 3 kap. 26–28 §§ lagen (2011:755) om elektroniska pengar,

9. för företag som driver inlåningsverksamhet 2 § lagen (2004:299) om inlåningsverksamhet,

10. för utländska försäkringsförmedlare 3 kap. lagen (2005:405) om försäkringsförmedling,

11. för företag som tillhandahåller betaltjänster 3 kap. 26 och 27 §§ lagen (2010:751) om betaltjänster,

12. för utländska AIF-förvaltare 5 kap. lagen (2013:651) om förvaltare av alternativa investeringsfonder, och

6. för förvaltningsbolag och fondföretag 1 kap. 6–7, 10 och 11 §§ lagen (2004:46) om värdepappersfonder,

7. för utgivare av elektroniska pengar 3 kap. 26–28 §§ lagen (2011:755) om elektroniska pengar,

8. för företag som driver inlåningsverksamhet 2 § lagen (2004:299) om inlåningsverksamhet,

9. för utländska försäkringsförmedlare 3 kap. lagen (2005:405) om försäkringsförmedling,

10. för företag som tillhandahåller betaltjänster 3 kap. 26 och 27 §§ lagen (2010:751) om betaltjänster,

11. för utländska AIF-förvaltare 5 kap. lagen (2013:651) om förvaltare av alternativa investeringsfonder, och

¹ Senaste lydelse 2014:280.

13. för företag som driver verksamhet med konsumentkrediter 2 och 8 §§ lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter.

12. för företag som driver verksamhet med konsumentkrediter 2 och 8 §§ lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

2.8 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1570) om medlemsbanker

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 4 och 8 §§ lagen (1995:1570) om medlemsbanker ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

4 §¹

För varje förlagsinsats *skall* medlemsbanken utfärda ett förlagsandelsbevis. Beviset *skall* ställas till viss person, till innehavaren eller till viss person eller order och innehålla uppgift om

1. bankens firma,
2. nummer eller annan beteckning för beviset,
3. insatsens storlek,
4. den rätt till utdelning som insatsen medför,
5. det sätt på vilket utdelning *skall* betalas ut och inlösen ske,
6. föreskrifter som avses i 2 § första stycket, samt
7. upplysning om vad 2 § andra stycket innehåller.

Förlagsandelsbeviset *skall* undertecknas av banken. Styrelseledamöters eller firmatecknars namnteckning får återges genom tryckning eller på liknande sätt.

I stadgarna kan det bestämmas att medlemsbanken får registrera förlagsandelar hos en *central värdepappersförvarare* enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument i stället för att utfärda förlagsandelsbevis. Detta gäller dock inte förlagsandelar för vilka det gäller förvärvsbegränsningar enligt 2 § första stycket första meningen.

Av 4 kap. 5 § lagen om kontoföring av finansiella instrument följer att förlagsandelsbevis inte får utfärdas för förlagsandelar som har registrerats enligt den lagen.

Ett beslut som innebär att en

För varje förlagsinsats *ska* medlemsbanken utfärda ett förlagsandelsbevis. Beviset *ska* ställas till viss person, till innehavaren eller till viss person eller order och innehålla uppgift om

5. det sätt på vilket utdelning *ska* betalas ut och inlösen ske,

Förlagsandelsbeviset *ska* undertecknas av banken. Styrelseledamöters eller firmatecknars namnteckning får återges genom tryckning eller på liknande sätt.

I stadgarna kan det bestämmas att medlemsbanken får registrera förlagsandelar hos en *värdepapperscentral* enligt lagen (1998:1479) om *värdepapperscentraler och* kontoföring av finansiella instrument i stället för att utfärda förlagsandelsbevis. Detta gäller dock inte förlagsandelar för vilka det gäller förvärvsbegränsningar enligt 2 § första stycket första meningen.

Av 4 kap. 5 § lagen om *värdepapperscentraler och* kontoföring av finansiella instrument följer att förlagsandelsbevis inte får utfärdas för förlagsandelar som har registrerats enligt den lagen.

Ett beslut som innebär att en

¹ Senaste lydelse 2007:871.

förlagsandel inte längre *skall* vara registrerad hos en *central värdepappersförvarare* blir giltigt endast om den som har panträtt i förlagsandelen skriftligen har samtyckt till beslutet.

förlagsandel inte längre *ska* vara registrerad hos en *värdepapperscentral* blir giltigt endast om den som har panträtt i förlagsandelen skriftligen har samtyckt till beslutet.

8 §²

Inlösen enligt 7 § sker till det belopp som utgör insatsens storlek enligt förlagsandelsbeviset eller, för förlagsandelar som har registrerats hos en *central värdepappersförvarare* enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument, insatsens storlek enligt registreringen. Beloppet får dock inte överstiga vad som av medlemsbankens egna kapital enligt den senast fastställda balansräkningen, utan anlåtande av reservfonden eller uppskrivningsfonden, belöper på andelen i förhållande till övriga förlagsinsatser.

Om banken försätts i konkurs på en ansökan som görs inom ett år efter inlösen, *skall* vad som föreskrivs i 4 kap. 2 § om återbetalning tillämpas i fråga om förlagsinsatsen. Detta gäller dock inte förlagsinsatser för vilka inlösen har kunnat ske utan föregående uppsägning.

Inlösen enligt 7 § sker till det belopp som utgör insatsens storlek enligt förlagsandelsbeviset eller, för förlagsandelar som har registrerats hos en *värdepapperscentral* enligt lagen (1998:1479) om *värdepapperscentraler* och kontoföring av finansiella instrument, insatsens storlek enligt registreringen. Beloppet får dock inte överstiga vad som av medlemsbankens egna kapital enligt den senast fastställda balansräkningen, utan anlåtande av reservfonden eller uppskrivningsfonden, belöper på andelen i förhållande till övriga förlagsinsatser.

Om banken försätts i konkurs på en ansökan som görs inom ett år efter inlösen, *ska* vad som föreskrivs i 4 kap. 2 § om återbetalning tillämpas i fråga om förlagsinsatsen. Detta gäller dock inte förlagsinsatser för vilka inlösen har kunnat ske utan föregående uppsägning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

² Senaste lydelse 2007:871.

2.9 Förslag till lag om ändring i lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 3 § lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap. 3 §¹

Bestämmelserna i denna lag om gäldenär gäller inte bankaktiebolag, sparbank, medlemsbank, kreditmarknadsföretag, försäkringsföretag, värdepappersbolag, clearingorganisation och *central värdepappersförvarare*.

Bestämmelserna i denna lag om gäldenär gäller inte bankaktiebolag, sparbank, medlemsbank, kreditmarknadsföretag, försäkringsföretag, värdepappersbolag, clearingorganisation och *värdepapperscentraler*.

Bestämmelserna avser inte heller sådana gäldenärer i vars verksamhet staten, en kommun, ett landsting, ett kommunalförbund, en församling eller en kyrklig samfällighet har ett bestämmande inflytande.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

2. För företagsrekonstruktion som har beslutats före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

¹ Senaste lydelse 2010:2059.

2.10 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument¹

dels att 2 kap., 4 kap. 7–11 §§ och 7 kap. 6 § ska upphöra att gälla,

dels att rubrikerna närmast före 9 kap. 2 och 4 §§ ska utgå,

dels att rubriken till lagen, 1 kap. 1–3 §§, 3 kap. 1–6, 7, 12 och 13 §§, 4 kap. 1–6, 12–15, 20 och 22 §§, 5 kap. 1 och 5 §§, 7 kap. 1, 2, 3 och 5 §§, 8 kap. 1–4 §§, 9 kap. 1–4 §§, 10 kap. 1 §, rubriken till 9 kap. och rubrikerna närmast före 9 kap. 1 och 3 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 4 kap. 16 § ska lyda ”Avstämningskonton för innehavare av finansiella instrument”,

dels att det ska införas 35 nya paragrafer, 1 kap. 4–7 §§, 3 kap. 6 a och 6 b §§, 7 kap. 2 a §, 9 kap. 5–31 §§ och 10 kap. 2 §, och närmast före 1 kap. 1–7 §§, 3 kap. 1–6 a, 7, 12 och 13 §§, 4 kap. 2–6, 12–15 och 20 §§, 5 kap. 1 och 5 §§, 7 kap. 1, 2, 3 och 5 §§ och 9 kap. 5–10, 13, 14, 16, 19, 23, 26 och 28 §§ och närmast efter 9 kap. 4 och 9 §§ nya rubriker av följande lydelse,

dels att det närmast före 3 kap. 8 § ska införas en ny rubrik som ska lyda ”Avstämningskonton för förvaltare”, närmast före 3 kap. 10 § ska införas en ny rubrik som ska lyda ”Rättsverkan av registrering”, närmast före 4 kap. 17 § ska införas en ny rubrik som ska lyda ”Avstämningskontots innehåll”, närmast före 5 kap. 2 § ska införas en ny rubrik som ska lyda ”Avhjälpande”, närmast före 5 kap. 3 § ska införas en ny rubrik som ska lyda ”Avslag på begäran om registrering”, närmast före 5 kap. 4 § ska införas en ny rubrik som ska lyda ”Rättelse av registrering”, närmast före 6 kap. 1 § ska införas en ny rubrik som ska lyda ”Äganderättspresumtion”, närmast före 6 kap. 2 § ska införas en ny rubrik som ska lyda ”Tidpunkten för rättsverkan mot tredjeman av en överlåtelse”, närmast före 6 kap. 4 § ska införas en ny rubrik som ska lyda ”Överlåtelse av någon annan än ägaren”, närmast före 6 kap. 5 § ska införas en ny rubrik som ska lyda ”Skuldförbindelser”, närmast före 6 kap. 6 § ska införas en ny rubrik som ska lyda ”Behörighet att ta emot betalning”, närmast före 6 kap. 7 § ska införas en ny rubrik som ska lyda ”Pantsättning” och närmast före 7 kap. 4 § ska införas en ny rubrik som ska lyda ”Jämkning av ersättning”.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Lag om kontoföring av finansiella instrument

Lag om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument

¹ Senaste lydelse av
2 kap. 2 § 2009:356
2 kap. 5 § 2006:609
2 kap. 5 a § 2014:559
4 kap. 9 § 2005:558.

1 kap.

Lagens innehåll

1 §²

I denna lag finns bestämmelser om kontoföring i avstämningsregister av äganderätt och särskild rätt till sådana aktier och andra finansiella instrument för vilka aktiebrev, skuldebrev eller annan motsvarande skriftlig handling inte har utfärdats eller, där sådan handling har utfärdats, det genom förvaring eller på annat likvärdigt sätt har säkerställts att handlingen inte kommer i omlopp.

Avstämningsregister för de ändamål som avses i första stycket får föras av auktoriserade centrala värdepappersförvarare.

Frågor om auktorisation prövas av Finansinspektionen.

I denna lag finns bestämmelser som kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 909/2014 av den 23 juli 2014 om förbättrad värdepappersaveckling i Europeiska unionen och om värdepapperscentraler samt ändring av direktiv 98/26/EG och 2014/65/EU och förordning (EU) nr 236/2012.

I lagen finns även särskilda bestämmelser om kontoföring av finansiella instrument.

Lagens tillämpningsområde

2 §

Auktorisation som central värdepappersförvarare kan meddelas svenska aktiebolag, svenska ekonomiska föreningar och utländska företag.

Lagen tillämpas på svenska värdepapperscentraler samt på kontoförande institut och förvaltare som har antagits av en sådan värdepapperscentral. När det särskilt anges i lagen tillämpas den även på utländska värdepapperscentraler som är auktoriserade i ett annat land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och på värdepapperscentraler från tredjeland samt på utsedda kreditinstitut.

Bestämmelserna i 9 kap. 6 och 8 §§ tillämpas på var och en som driver sådan verksamhet som avses där.

² Ändringen innebär bl.a. att tredje stycket tas bort.

Definitioner

3 §³

I denna lag betyder:

central värdepappersförvarare: företag som har auktorisation enligt 2 kap. att kontoföra finansiella instrument i avstämningsregister,

avstämningsbolag: sådant avstämningsbolag som avses i aktiebolagslagen (2005:551),

avstämningsregister: sådant register som avses i 4 kap. 1 §,

emittent: i fråga om aktier aktiebolaget och i fråga om annat finansiellt instrument utgivaren eller utfärdaren av instrumentet,

finansiellt instrument: detsamma som i artikel 2.1.8 i förordning (EU) nr 909/2014, i den ursprungliga lydelsen, varvid aktier och sådana rättigheter som avses i 4 kap. 2 § andra stycket denna lag i fråga om avstämningsbolag som är privata aktiebolag vid tillämpningen av denna lag ska jämföras med finansiella instrument,

kontoförande institut: den som av en central värdepappersförvarare medgetts rätt att vidta registreringsåtgärder i avstämningsregister,

kontoförande institut: den som av en värdepapperscentral medgetts rätt att vidta registreringsåtgärder i avstämningsregister,

kontoföring av finansiella instrument: registrering i avstämningsregister av äganderätt och särskild rätt till sådana aktier och andra finansiella instrument för vilka aktiebrev, skuldebrev eller annan motsvarande skriftlig handling inte har utfärdats eller, där sådan handling har utfärdats, det genom förvaring eller på annat likvärdigt sätt har säkerställts att handlingen inte kommer i omlopp,

finansiellt instrument: detsamma som i 1 kap. 4 § första stycket 1 lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,

skuldförbindelse: ensidig skuld-

³ Senaste lydelse 2010:2062.

förbindelse avsedd för allmän omsättning,

värdepappersinstitut: detsamma som i 1 kap. 5 § 27 lagen om värdepappersmarknaden,

kvalificerat innehav: detsamma som i 1 kap. 5 § 18 lagen om värdepappersmarknaden, och

koncern: detsamma som i 1 kap. 11 och 12 §§ aktieföretagslagen, varvid det som sägs om moderbolag ska tillämpas även på andra juridiska personer än aktieföretag.

kvalificerat innehav: detsamma som i 1 kap. 5 § 18 lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,

skuldförbindelse: ensidig skuldförbindelse avsedd för allmän omsättning,

svensk värdepapperscentral: en värdepapperscentral som är etablerad i Sverige,

utländsk värdepapperscentral: en värdepapperscentral som är etablerad i ett annat land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet än Sverige,

utsett kreditinstitut: sådant kreditinstitut som har utsetts enligt artikel 54.2 b i förordning (EU) nr 909/2014, i den ursprungliga lydelsen,

värdepapperscentral: detsamma som i artikel 2.1.1 i förordning (EU) nr 909/2014, i den ursprungliga lydelsen,

värdepapperscentral från tredjeland: en sådan värdepapperscentral som avses i artikel 2.1.2 i förordning (EU) nr 909/2014 och som är erkända enligt artikel 25 i förordningen, i den ursprungliga lydelsen, samt

värdepappersinstitut: detsamma som i 1 kap. 5 § 27 lagen om värdepappersmarknaden.

Kontoföring av finansiella instrument

4 §

Värdepapperscentraler som är auktoriserade att tillhandahålla en central kontoföringstjänst enligt förordning (EU) nr 909/2014, i den ursprungliga lydelsen, ska göra detta genom kontoföring av finansiella instrument.

Behörig myndighet

5 §

Finansinspektionen är behörig myndighet enligt förordning (EU) nr 909/2014, i den ursprungliga lydelsen.

Rapporteringsystem för överträdelser

6 §

Värdepapperscentraler och kontoförande institut ska tillhandahålla ändamålsenliga rapporteringssystem för anställda som vill göra anmälningar om misstänkta överträdelser av de bestämmelser som gäller för verksamheten.

Personuppgiftslagen (1998:204) gäller vid behandling av personuppgifter inom ramen för sådana rapporteringssystem som avses i första stycket.

Bemyndigande

7 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om handläggningen av ärenden om auktorisation av värdepapperscentraler i Sverige.

3 kap.

Antagande av kontoförande institut

1 §

En *central värdepappersförvarare* får som kontoförande institut anta Riksbanken och Riksgäldskontoret samt juridiska personer som har en betryggande kapitalstyrka och teknisk och juridisk sakkunskap och i övrigt är lämpliga att vidta registreringsåtgärder i avstämningsregister hos den centrala värdepappersförvararen.

En *värdepapperscentral* får som kontoförande institut anta

1. Riksbanken, andra centralbanker, Riksgäldskontoret och utländska offentliga institutioner som i sitt hemland driver verksamhet som är jämförbar med Riksgäldskontorets,

2. juridiska personer som står under tillsyn av Finansinspektionen, och

3. utländska juridiska personer som i sitt hemland står under motsvarande tillsyn som de juridiska personer som avses i 2 och i övrigt är lämpliga att vidta registreringsåtgärder i avstämningsregister hos värdepapperscentralen.

De juridiska personer som anges i första stycket 2 och 3 ska ha en betryggande kapitalstyrka och teknisk och juridisk sakkunskap och i övrigt vara lämpliga att vidta registreringsåtgärder i avstämningsregister hos värdepapperscentralen.

Registreringsåtgärder för egen respektive annans egen räkning

2 §

Ett kontoförande institut får vidta registreringsåtgärder för egen räkning.

En *central värdepappersförvarare* får medge följande juridiska personer rätt att som kontoförande institut vidta registreringsåtgärder för annans räkning:

1. Riksbanken och andra centralbanker,

2. svenska och utländska clearingorganisationer,

3. *centrala värdepappersförvarare* samt utländska företag som i sitt hemland får driva verksamhet som är jämförbar med central

En *värdepapperscentral* får medge följande juridiska personer rätt att som kontoförande institut vidta registreringsåtgärder för annans räkning:

3. *värdepapperscentraler* som är auktoriserade i ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet samt sådana värde-

kontoföring, och

4. värdepappersinstitut samt utländska företag som i sitt hemland får *bedriva* värdepappersrörelse.

Utländska företag som avses i andra stycket 2–4 *skall* i hemlandet stå under betryggande tillsyn av myndighet eller annat behörigt organ.

papperscentraler från tredjeland som är erkända enligt artikel 25 i förordning (EU) nr 909/2014, i den ursprungliga lydelsen,

4. värdepappersinstitut samt utländska företag som i sitt hemland får *driva* värdepappersrörelse,

5. *fondbolag och förvaltningsbolag enligt lagen (2004:46) om värdepappersfonder, såvitt gäller andelar i en värdepappersfond eller ett fondföretag, och*

6. *AIF-förvaltare som avses i 3 kap. 1 § och 5 kap. 1–9 §§ lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder, såvitt gäller andelar eller aktier i en av förvaltaren förvaltat alternativ investeringsfond.*

Utländska företag som avses i andra stycket 2 och 4 *ska* i hemlandet stå under betryggande tillsyn av *en* myndighet eller något annat behörigt organ.

Kriterier för antagande av kontoförande institut

3 §

Om den centrala värdepappersförvararen antar ett kontoförande institut, skall värdepappersförvararen tillämpa principerna om fritt tillträde, som innebär att var och en som uppfyller de krav som ställs i denna lag och av den centrala värdepappersförvararen skall antas som kontoförande institut, och

neutralitet, som innebär att regler som ställs upp av den centrala värdepappersförvararen utformas och tillämpas på ett likformigt sätt.

En värdepapperscentral ska tillämpa de krav för deltagande som anges i artikel 33.1 i förordning (EU) nr 909/2014, i den ursprungliga lydelsen, när den antar kontoförande institut.

Skyldighet att lämna upplysningar till värdepapperscentralen

4 §

Ett kontoförande institut *skall*

Ett kontoförande institut *ska*

lämna *den centrala värdepappersförvararen* de upplysningar som behövs för att *denne skall* kunna fullgöra sina uppgifter enligt denna lag eller andra författningar.

lämna *värdepapperscentralen* de upplysningar som behövs för att *den ska* kunna fullgöra sina uppgifter enligt denna lag eller andra författningar.

Upphörande av rätt att vara kontoförande institut

5 §

Om ett kontoförande institut inte längre uppfyller de krav som anges i 1 §, *skall den centrala värdepappersförvararen* besluta att institutet inte har rätt att vara kontoförande institut.

En *central värdepappersförvarare* får även meddela ett beslut som avses i första stycket, om ett kontoförande institut trots uppmaning från *den centrala värdepappersförvararen* inte lämnar de uppgifter som avses i 4 §.

Om ett kontoförande institut inte längre uppfyller de krav som anges i 1 §, *ska värdepapperscentralen* besluta att institutet inte har rätt att vara kontoförande institut.

En *värdepapperscentral* får även meddela ett *sådant* beslut, om ett kontoförande institut trots uppmaning från *värdepapperscentralen* inte lämnar de uppgifter som avses i 4 §.

Skyldighet att lämna upplysningar till Finansinspektionen

6 §

Kontoförande institut som *inte står under Finansinspektionens tillsyn eller motsvarande tillsyn i hemlandet* är skyldiga att lämna *inspektionen* de uppgifter den begär som rör verksamheten som kontoförande institut.

Om ett kontoförande institut inte fullgör *sin skyldighet enligt första stycket*, får Finansinspektionen förelägga institutet att lämna de begärda uppgifterna.

Kontoförande institut som *avses i 1 § första stycket 2 och 3* är skyldiga att lämna *Finansinspektionen* de uppgifter den begär som rör verksamheten som kontoförande institut.

Om ett kontoförande institut inte fullgör *skyldigheten*, får Finansinspektionen förelägga institutet att lämna de begärda uppgifterna.

Regler i förordning (EU) nr 909/2014 som tillämpas på kontoförande institut

6 a §

För kontoförande institut gäller artiklarna 29, 36 och 37.3 i förordning (EU) nr 909/2014, i den ursprungliga lydelsen. Det som anges om värdepapperscentraler i

artiklarna 29 och 36 ska i stället avse institutet. Det som anges om avvecklingssystem i artikel 36 ska i stället avse verksamheten som kontoförande institut.

6 b §

Ett kontoförande institut får inte delegera till någon annan att utföra registreringsåtgärder i avstämningsregister.

Antagande av förvaltare

7 §

En central värdepappersförvarare får medge sådana juridiska personer som avses i 2 § andra stycket rätt att registreras som förvaltare av finansiella instrument. I sådana fall tillämpas de principer som anges i 3 §.

En värdepapperscentral får medge följande juridiska personer rätt att registreras som förvaltare av finansiella instrument:

1. de juridiska personer som avses i 2 § andra stycket 1–4,

2. Riksgäldskontoret och utländska offentliga institutioner som i sitt hemland driver verksamhet som är jämförbar med Riksgäldskontorets, samt

3. kreditinstitut som är auktoriserade enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/36/EU av den 26 juni 2013 om behörighet att utöva verksamhet i kreditinstitut och om tillsyn av kreditinstitut och värdepappersföretag, om ändring av direktiv 2002/87/EG och om upphävande av direktiv 2006/48/EG och 2006/49/EG och kreditinstitut med huvudkontor i tredjeland som är auktoriserade i det landet.

Vid medgivanden enligt första stycket ska värdepapperscentralen tillämpa de krav för deltagande som anges i artikel 33.1 i förordning (EU) nr 909/2014, i den ursprungliga lydelsen.

Ett medgivande att registreras som förvaltare får förenas med särskilda villkor för att tillgodose allmänna och enskilda intressen. Ett medgivande skall återkallas av den centrala värdepappersförvar-

Ett medgivande att registreras som förvaltare får förenas med särskilda villkor för att tillgodose allmänna och enskilda intressen. Ett medgivande ska återkallas av värdepapperscentralen, om ett

aren, om ett villkor för medgivandet har åsidosatts och avvikelsen är betydande eller om annars förutsättningarna för medgivande inte längre finns.

villkor för medgivandet har åsidosatts och avvikelsen är betydande eller om annars förutsättningarna för medgivande inte längre finns.

Skyldighet att lämna upplysningar till värdepapperscentralen

12 §⁴

På begäran av *den centrala värdepappersförvararen* skall en förvaltare lämna uppgifter till *värdepappersförvararen* om de aktieägare vars aktier *han* förvaltar. Uppgifterna skall avse aktieägarnas namn och personnummer, organisationsnummer eller annat identifieringsnummer samt postadress. Förvaltaren skall dessutom ange det antal aktier av olika slag som varje aktieägare äger. Uppgifterna skall avse förhållandena vid den tidpunkt som *den centrala värdepappersförvararen* bestämmer.

På begäran av *värdepapperscentralen* ska en förvaltare lämna uppgifter till *värdepapperscentralen* om de aktieägare vars aktier *den* förvaltar. Uppgifterna ska avse aktieägarnas namn och personnummer, organisationsnummer eller annat identifieringsnummer samt postadress. Förvaltaren ska dessutom ange det antal aktier av olika slag som varje aktieägare äger. Uppgifterna ska avse förhållandena vid den tidpunkt som *värdepapperscentralen* bestämmer.

Den centrala värdepappersförvararen skall på begäran av ett avstämningsbolag kräva in sådana uppgifter om bolagets aktieägare som avses i första stycket.

Värdepapperscentralen ska på begäran av ett avstämningsbolag kräva in sådana uppgifter om bolagets aktieägare som avses i första stycket.

Avstämningsbolag har rätt att hos *den centrala värdepappersförvararen* få tillgång till de uppgifter som har lämnats om bolagets aktieägare.

Avstämningsbolag har rätt att hos *värdepapperscentralen* få tillgång till de uppgifter som har lämnats om bolagets aktieägare.

Om det finns särskilda skäl, får Finansinspektionen medge förvaltare undantag från den uppgiftsskyldighet som följer av första och andra styckena.

Aktieägarsammanställning

13 §⁵

Hos *den centrala värdepappersförvararen* skall det för varje avstämningsbolag finnas en sammanställning över aktieägare

Hos *värdepapperscentralen* ska det för varje avstämningsbolag finnas en sammanställning över aktieägare med mer än femhundra

⁴ Senaste lydelse 2005:558.

⁵ Senaste lydelse 2005:558.

med mer än femhundra förvaltarregistrerade aktier i bolaget. Sammanställningen *skall* innehålla de uppgifter som anges i 12 § första stycket. En utskrift av sammanställningen *skall* hållas tillgänglig för var och en hos bolaget och hos *den centrala värdepappersförvararen*. Utskriften får inte vara äldre än tre månader. Var och en som begär det har vid var tid rätt att mot ersättning för kostnaderna få en aktuell utskrift av sammanställningen från *den centrala värdepappersförvararen*.

förvaltarregistrerade aktier i bolaget. Sammanställningen *ska* innehålla de uppgifter som anges i 12 § första stycket. En utskrift av sammanställningen *ska* hållas tillgänglig för var och en hos bolaget och hos *värdepapperscentralen*. Utskriften får inte vara äldre än tre månader. Var och en som begär det har vid var tid rätt att mot ersättning för kostnaderna få en aktuell utskrift av sammanställningen från *värdepapperscentralen*.

4 kap.

1 §

Avstämningsregister består av avstämningskonton som läggs upp för ägare av finansiella instrument som registreras enligt denna lag. Sådana register förs med hjälp av automatiserad behandling. *Den centrala värdepappersförvararen* är personuppgiftsansvarig enligt personuppgiftslagen (1998:204) för den behandling av personuppgifter som *värdepappersförvararen* utför.

Om inget annat följer av denna lag *eller* av föreskrifter som meddelats med stöd av lagen, tillämpas personuppgiftslagen vid behandling av personuppgifter om ägare och innehavare av särskild rätt till finansiella instrument.

Avstämningsregister består av avstämningskonton som läggs upp för ägare av finansiella instrument som registreras enligt denna lag. Sådana register förs med hjälp av automatiserad behandling. *Värdepapperscentralen* är personuppgiftsansvarig enligt personuppgiftslagen (1998:204) för den behandling av personuppgifter som *värdepapperscentralen* utför.

Om inget annat följer av denna lag, av föreskrifter som meddelats med stöd av lagen, av *förordning (EU) nr 909/2014, i den ursprungliga lydelsen, eller av rättsakter som har antagits med stöd av förordningen*, tillämpas personuppgiftslagen vid behandling av personuppgifter om ägare och innehavare av särskild rätt till finansiella instrument.

Aktier i avstämningsbolag

2 §⁶

Aktier i ett avstämningsbolag ska vara registrerade i ett avstämningsregister för bolaget. Aktier i svenska bolag som inte är avstämningsbolag får inte registreras i avstämningsregister.

Aktier i svenska bolag som inte är avstämningsbolag får inte registreras i avstämningsregister. I 1 kap. 10 § aktiebolagslagen (2005:551) finns bestämmelser om aktier i avstämningsbolag.

Bestämmelserna i denna lag om aktier i avstämningsbolag tillämpas också på följande rättigheter i sådana bolag, nämligen

1. fondaktierätt och teckningsrätt som avses i 11 kap. 4 § aktiebolagslagen (2005:551) samt företrädesrätt att delta i emission som avses i 11 kap. 8 § andra stycket aktiebolagslagen,

1. fondaktierätt och teckningsrätt som avses i 11 kap. 4 § aktiebolagslagen samt företrädesrätt att delta i emission som avses i 11 kap. 8 § andra stycket aktiebolagslagen,

2. rätt på grund av teckning av aktier vid nyemission av aktier enligt 13 kap. aktiebolagslagen, samt

3. rätt på grund av teckning av aktier med utnyttjande av optionsrätt enligt 14 kap. aktiebolagslagen.

Skuldförbindelser

3 §

En *central värdepappersförvarare* får registrera skuldförbindelser eller andra svenska eller utländska finansiella instrument i ett avstämningsregister för emittenten. Bestämmelserna i denna lag om skuldförbindelser gäller i tillämpliga delar även andra finansiella instrument än sådana som avses i 2 §.

En *värdepapperscentral* får registrera skuldförbindelser eller andra svenska eller utländska finansiella instrument i ett avstämningsregister för emittenten. Bestämmelserna i denna lag om skuldförbindelser gäller i tillämpliga delar även andra finansiella instrument än sådana som avses i 2 §.

Avtal om registrering

4 §⁷

Registrering enligt 2 eller 3 §§ sker enligt avtal mellan *den centrala värdepappersförvararen* och emittenten. Om de finansiella instrumenten har utfärdats i ett annat land än Sverige, får sådan registrering också ske enligt avtal mellan *den centrala värdepappersförvararen* och *företag med motsvarande uppgifter* i det landet,

Registrering enligt 2 eller 3 § sker enligt avtal mellan *värdepapperscentralen* och emittenten. Om de finansiella instrumenten har utfärdats i ett annat land än Sverige, får sådan registrering också ske enligt avtal mellan *värdepapperscentralen* och *en utländsk värdepapperscentral* eller *en värdepapperscentral från*

⁶ Senaste lydelse 2010:2062.

⁷ Ändringen innebär bl.a. att andra stycket tas bort.

om de finansiella instrumenten har avskilts för sådant ändamål.

Samma finansiella instrument får inte registreras på avstämningskonto hos mer än en svensk central värdepappersförvarare. Ett aktiebolag måste anlita samma centrala värdepappersförvarare för all registrering som avser aktier och sådana rättigheter i bolaget som avses i 2 § andra stycket.

tredjeland i det landet, om de finansiella instrumenten har avskilts för sådant ändamål.

Förbud mot utfärdande av vissa handlingar

5 §⁸

För finansiella instrument som registreras enligt denna lag får inte utfärdas aktiebrev, emissionsbevis, interimbevis, teckningsoptionsbevis eller optionsbevis som avses i aktiebolagslagen (2005:551) eller skuldebrev eller motsvarande handling. Har en sådan handling utfärdats, gäller den inte som förbindelse. Bestämmelserna i aktiebolagslagen gäller inte heller för handlingen.

Första stycket tillämpas inte i fråga om finansiella instrument utfärdade i ett annat land än Sverige.

Om aktiebrev, skuldebrev eller annan motsvarande handling har utfärdats för ett sådant instrument som avses i andra stycket ska handlingen vara inlämnad för förvaring hos *den centrala värdepappersförvararen* eller för detta företags räkning innan registrering i avstämningsregister får ske, om det inte på annat sätt är säkerställt att handlingen inte kommer i omlopp. Handlingen ska vara kvar i sådant förvar så länge instrumentet är registrerat i avstämningsregister.

Om aktiebrev, skuldebrev eller annan motsvarande handling har utfärdats för ett sådant instrument som avses i andra stycket ska handlingen vara inlämnad för förvaring hos *värdepapperscentralen* eller för detta företags räkning innan registrering i avstämningsregister får ske, om det inte på annat sätt är säkerställt att handlingen inte kommer i omlopp. Handlingen ska vara kvar i sådant förvar så länge instrumentet är registrerat i avstämningsregister.

Aktiebolag som övergår till att bli avstämningsbolag

6 §⁹

⁸ Senaste lydelse 2010:2062.

I fråga om aktiebolag som övergår till att bli avstämningsbolag gäller följande. Behörighet att första gången antecknas som aktieägare eller förvaltare på ett avstämningskonto tillkommer den som visar upp ett aktiebrev och enligt 6 kap. 8 § aktiebolagslagen (2005:551) eller på annat sätt styrker sitt förvärv. Aktiebrevet skall makuleras på betryggande sätt av *den centrala värdepappersförvararen*. *Vad som nu har sagts tillämpas på motsvarande sätt i fråga om interimbevis och emissionsbevis som utfärdats av ett aktiebolag innan denna lag blev tillämplig på bolaget.*

I fråga om aktiebolag som övergår till att bli avstämningsbolag gäller följande. Behörighet att första gången antecknas som aktieägare eller förvaltare på ett avstämningskonto tillkommer den som visar upp ett aktiebrev och enligt 6 kap. 8 § aktiebolagslagen (2005:551) eller på annat sätt styrker sitt förvärv. Aktiebrevet ska makuleras på betryggande sätt av *värdepapperscentralen*.

Panthavare

12 §

En panthavare är behörig att påkalla att vad som sägs i 6–10 §§ skall tillämpas. Kravet på uppvisande av aktiebrev eller annan handling anses därvid uppfyllt om panthavaren visar upp handlingen.

En panthavare får begära att det som anges i 6 § ska tillämpas. Kravet på uppvisande av aktiebrev eller annan handling ska i så fall anses vara uppfyllt om panthavaren visar upp handlingen.

Makulering av handlingar

13 §

En handling som har makulerats enligt 6, 8 eller 9 § skall förvaras av *den centrala värdepappersförvararen* i original eller kopia i minst tio år.

En handling som har makulerats enligt 6 § ska förvaras av *värdepapperscentralen* i original eller kopia i minst tio år.

Delegering

14 §

Vad som enligt 6–13 §§ åligger en *central värdepappersförvarare* kan av denne uppdras åt konTOförande institut att utföra på *den centrala värdepappersförvararens* vägnar.

En *värdepapperscentral* får uppdras åt ett konTOförande institut att utföra de uppgifter som avses i 6 § för *värdepapperscentralens* räkning.

⁹ Senaste lydelse 2005:558.

Upphörande av registrering

15 §

Upphör finansiella instrument att vara registrerade i avstämningsregister hos en *central värdepappersförvarare* till följd av att ett avstämningsförbehåll tagits bort eller att avtalet mellan emittenten och *värdepappersförvararen* upphört att gälla, är *värdepappersförvararen* skyldig att till emittenten eller till annan *central värdepappersförvarare* som emittenten anvisar lämna upplysning om innehållet i samtliga avstämningskonton. Upphör registreringen hos *den centrala värdepappersförvararen* till följd av att ett avtal mellan *värdepappersförvararen* och ett utländskt företag som avses i 4 § *första stycket* andra meningen upphört att gälla, *skall* det utländska företaget få motsvarande upplysning.

I fall som avses i *första stycket* *skall* samtliga kontohavare och innehavare av rättigheter som registrerats på avstämningskonto underrättas genom *den centrala värdepappersförvararens* försorg.

Upphör finansiella instrument att vara registrerade i avstämningsregister hos en *värdepapperscentral* till följd av att ett avstämningsförbehåll tagits bort eller att avtalet mellan emittenten och *värdepapperscentralen* upphört att gälla, är *värdepapperscentralen* skyldig att till emittenten eller till *en annan värdepapperscentral* som emittenten anvisar lämna upplysning om innehållet i samtliga avstämningskonton. Upphör registreringen hos *värdepapperscentralen* till följd av att ett avtal mellan *värdepapperscentralen* och *en utländsk värdepapperscentral eller en värdepapperscentral från tredjeland* som avses i 4 § *andra meningen* upphört att gälla, *ska* det utländska företaget få motsvarande upplysning.

I så fall *ska värdepapperscentralen se till att* samtliga kontohavare och innehavare av rättigheter som registrerats på avstämningskonto underrättas.

Vägran att öppna avstämningskonto

20 §

En *central värdepappersförvarare* får vägra att öppna avstämningskonto för förvärvare av ett sådant finansiellt instrument som kontoförs av *värdepappersförvararen* endast om det finns grund för det enligt denna lag eller annan författning.

En *värdepapperscentral* får vägra att öppna avstämningskonto för förvärvare av ett sådant finansiellt instrument som kontoförs av *värdepapperscentralen* endast om det finns grund för det enligt denna lag eller *någon* annan författning.

22 §

När en *central värdepappersförvarare enligt särskild föreskrift* har underrättats om en konkurs *skall värdepappersförvararen* omedelbart vidarebefordra under-

När en *värdepapperscentral* har underrättats om en konkurs *ska den* omedelbart vidarebefordra underrättelsen till samtliga förvaltare som har medgivande

rättelsen till samtliga förvaltare enligt 3 kap. 7 §.
som har medgivande enligt 3 kap.
7 §.

5 kap.

Registrering av anmälningar

1 §

En *central värdepappersförvarare* eller ett kontoförande institut *skall* genast registrera anmälningar om sådana förhållanden som *skall* framgå av avstämningsregistret och ange tidpunkten för registreringen. När samtliga villkor för slutlig registrering är uppfyllda *skall* registrering ske på ett avstämningskonto.

En *värdepapperscentral* eller ett kontoförande institut *ska* genast registrera anmälningar om sådana förhållanden som *ska* framgå av avstämningsregistret och ange tidpunkten för registreringen. När samtliga villkor för slutlig registrering är uppfyllda *ska* registrering ske på ett avstämningskonto.

Avförande av uppgifter

5 §

Den *centrala värdepappersförvararen* får ur ett register som avses i 1 § avföra uppgifter som uppenbarligen saknar betydelse.

De avförda uppgifterna *skall* bevaras i minst tio år.

Värdepapperscentralen får ur ett register som avses i 1 § avföra uppgifter som uppenbarligen saknar betydelse.

De avförda uppgifterna *ska* bevaras i minst tio år.

7 kap.

Överlåtelse som görs av någon annan än ägaren

1 §

Om *till följd av 6 kap. 4 §* en överlåtelse av ett finansiellt instrument, beträffande vilket överlåtarens eller en tidigare överlåtares äganderätt grundas på en handling som är förfalskad, gäller mot den som ägde det finansiella instrumentet eller mot någon till vars förmån en rådhetsinskränkning gäller, har denne rätt till ersättning av *den centrala värdepappersförvararen* för skada till följd av överlåtelsen.

Första stycket tillämpas också, om till följd av 6 kap. 7 § en pant-

Om en överlåtelse av ett finansiellt instrument, beträffande vilket överlåtarens eller en tidigare överlåtares äganderätt grundas på en handling som är förfalskad, gäller mot den som ägde det finansiella instrumentet eller mot någon till vars förmån en rådhetsinskränkning gäller *till följd av 6 kap. 4 §*, har denne rätt till ersättning av *värdepapperscentralen* för skada till följd av överlåtelsen.

Detsamma gäller om en pantsättning av ett finansiellt

sättning av ett finansiellt instrument gäller mot den som äger det finansiella instrumentet eller mot någon till vars förmån en rådighetsinskränkning gäller.

instrument gäller mot den som äger det finansiella instrumentet eller mot någon till vars förmån en rådighetsinskränkning gäller till följd av 6 kap. 7 §.

Fel vid utförande av registreringsåtgärder

2 §

För skada som tillfogas en ägare av ett finansiellt instrument till följd av en oriktig eller missvisande uppgift i ett avstämningsregister eller i annat fall genom fel i samband med uppläggning eller förande av ett sådant register svarar *den centrala värdepappersförvararen* eller, om felet kan hänföras till ett kontoförande institut, institutet. Ersättningsansvar gäller dock inte om *den centrala värdepappersförvararen* respektive det kontoförande institutet visar att felet beror på en omständighet utanför dess kontroll vars följder inte skäligen kunde ha undvikits eller övervunnits. Indirekt förlust ersätts endast om den beror på försummelse av *den centrala värdepappersförvararen* eller det kontoförande institutet. *Vad som nu har sagts om ägaren till ett finansiellt instrument gäller också panthavare och den till vars förmån en rådighetsinskränkning gäller.*

Första stycket gäller på motsvarande sätt om felet beror på någon som har anlitats av *den centrala värdepappersförvararen* eller av ett kontoförande institut.

För skada som kan hänföras till ett kontoförande institut svarar *den centrala värdepappersförvararen* solidariskt med institutet. *Den centrala värdepappersförvararens* ansvar är dock i sådant fall begränsat till fem miljoner kronor för varje skadefall. *Den centrala värdepappersförvararen* har rätt

För skada som tillfogas en ägare av ett finansiellt instrument till följd av en oriktig eller missvisande uppgift i ett avstämningsregister eller i annat fall genom fel i samband med uppläggning eller förande av ett sådant register svarar *värdepapperscentralen* eller, om felet kan hänföras till ett kontoförande institut, institutet. Ersättningsansvar gäller dock inte om *värdepapperscentralen* respektive det kontoförande institutet visar att felet beror på en omständighet utanför dess kontroll vars följder inte skäligen kunde ha undvikits eller övervunnits. Indirekt förlust ersätts endast om den beror på försummelse av *den centrala värdepappersförvararen* eller det kontoförande institutet. *Detsamma gäller skada som tillfogas panthavare och den till vars förmån en rådighetsinskränkning gäller.*

Ersättningsansvaret gäller på motsvarande sätt om felet beror på någon som har anlitats av *värdepapperscentralen* eller av ett kontoförande institut.

För skada som kan hänföras till ett kontoförande institut svarar *värdepapperscentralen* solidariskt med institutet. *Värdepapperscentralens* ansvar är dock i sådant fall begränsat till fem miljoner kronor för varje skadefall. *Värdepapperscentralen* har rätt till ersättning av det kontoförande institutet för vad

till ersättning av det kontoförande institutet för vad *värdepappersförvararen* har betalat till följd av det solidariska ansvaret.

Bestämmelserna i personuppgiftslagen (1998:204) om skadestånd *skall* gälla då personuppgifter behandlats i strid med den lagen.

värdepapperscentralen har betalat till följd av det solidariska ansvaret.

Bestämmelserna i personuppgiftslagen (1998:204) om skadestånd *ska* gälla då personuppgifter behandlats i strid med den lagen.

2 a §

Om en värdepapperscentral utkontrakterar verksamhet, gäller inte ersättningsansvaret enligt 2 § för skada som beror på fel som kan hänföras till en sådan offentlig enhet som avses i artikel 30.5 i förordning (EU) nr 909/2014, i den ursprungliga lydelsen.

Skada till följd av beslut om rättelse

3 §

Den som tillfogas skada till följd av ett beslut om rättelse enligt 5 kap. 4 § har rätt till ersättning av *den centrala värdepappersförvararen*. *Ersättning utgår* dock inte, om den skadelidande med hänsyn till felets beskaffenhet eller andra omständigheter borde ha insett att fel förekommit.

Den som tillfogas skada till följd av ett beslut om rättelse enligt 5 kap. 4 § har rätt till ersättning av *värdepapperscentralen*. *Ersättningsansvaret gäller* dock inte om den skadelidande med hänsyn till felets beskaffenhet eller andra omständigheter borde ha insett att fel förekommit.

Regressrätt

5 §

I fall som avses i 1–3 §§ har *den centrala värdepappersförvararen* eller ett kontoförande institut rätt att kräva tillbaka utbetald ersättning från den som genom vållande har medverkat till skadan, i den mån det är skäligt med hänsyn till skadans orsak och omständigheterna i övrigt.

I fall som avses i 1–3 §§ har *värdepapperscentralen* eller ett kontoförande institut rätt att kräva tillbaka utbetald ersättning från den som genom vållande har medverkat till skadan, i den mån det är skäligt med hänsyn till skadans orsak och omständigheterna i övrigt.

8 kap.

1 §

Var och en som är registrerad på ett avstämningskonto som ägare eller panthavare eller i annan egenskap, har rätt att på begäran få besked från *den centrala värdepappersförvararen* om kontots innehåll i den mån innehållet berör den registrerades rätt.

Den centrala värdepappersförvararen skall varje år före utgången av januari lämna innehavaren av ett avstämningskonto besked om kontots innehåll per den 31 december föregående år. Om innehavaren begär det, *skall* beskedet ange de förändringar på kontot som har ägt rum under det föregående året. Regeringen eller, *efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen* får meddela föreskrifter om skyldighet för *centrala värdepappersförvarare* att lämna besked till kontohavare i andra fall än som avses i första meningen.

Besked enligt andra stycket *skall* lämnas utan avgift.

Var och en som är registrerad på ett avstämningskonto som ägare eller panthavare eller i annan egenskap, har rätt att på begäran få besked från *värdepapperscentralen* om kontots innehåll i den mån innehållet berör den registrerades rätt.

Värdepapperscentralen ska varje år före utgången av januari lämna innehavaren av ett avstämningskonto besked om kontots innehåll per den 31 december föregående år. Om innehavaren begär det, *ska* beskedet ange de förändringar på kontot som har ägt rum under det föregående året. Regeringen eller *den myndighet som regeringen bestämmer* får meddela föreskrifter om skyldighet för *värdepapperscentraler* att lämna besked till kontohavare i andra fall än som avses i första meningen.

Besked enligt andra stycket *ska* lämnas utan avgift.

2 §

Den som är eller har varit anställd hos en *central värdepappersförvarare* eller hos ett kontoförande institut får inte obehörigen röja uppgifter som har registrerats i ett avstämningsregister eller som har lämnats till *värdepappersförvararen* eller institutet av en förvaltare.

Den som är eller har varit anställd hos en *värdepapperscentral* eller hos ett kontoförande institut får inte obehörigen röja uppgifter som har registrerats i ett avstämningsregister eller som har lämnats till *värdepapperscentralen* eller institutet av en förvaltare.

Detsamma gäller en uppgift i en anmälan eller en utsaga om en misstänkt överträdelse av en bestämmelse som gäller för verksamheten, om uppgiften kan avslöja anmälarens eller den utpekade personens identitet.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

2 a §¹⁰

En *central värdepappersförvarare* och ett kontoförande institut är skyldiga att lämna ut uppgifter om enskildas förhållanden till företaget, om det under en utredning enligt bestämmelserna om förundersökning i brottmål begärs av undersökningsledare eller om det i ett ärende om rättslig hjälp i brottmål på framställning av en annan stat eller en mellanfolklig domstol begärs av åklagare.

Om skyldighet för centrala värdepappersförvarare och kontoförande institut att lämna uppgifter till överförmyndaren finns bestämmelser i 16 kap. 10 a § föräldrabalken.

En *värdepapperscentral* och ett kontoförande institut är skyldiga att lämna ut uppgifter om enskildas förhållanden till företaget, om det under en utredning enligt bestämmelserna om förundersökning i brottmål begärs av undersökningsledare eller om det i ett ärende om rättslig hjälp i brottmål på framställning av en annan stat eller en mellanfolklig domstol begärs av åklagare.

3 §¹¹

Om Finansinspektionen behöver uppgifter för övervakningen av att bestämmelserna i lagen (2005:377) om straff för marknadsmissbruk vid handel med finansiella instrument följs eller åklagare finner anledning att anta att brott enligt samma lag har begåtts eller Finansinspektionen finner anledning att anta att en bestämmelse i lagen (2000:1087) om anmälningsskyldighet för vissa innehav av finansiella instrument har överträtts, *skall den centrala värdepappersförvararen* på begäran lämna inspektionen eller åklagaren besked om ett avstämningsregisters innehåll i den omfattning det har anknytning till tillsynen eller överträdelsen. Beskedet *skall* lämnas utan avgift. Regeringen eller, *efter regeringens bemyndigande*, Finansinspektionen får meddela *närmare* föreskrifter om hur skyldigheten att lämna sådana besked till inspektionen *skall* fullgöras.

Om Finansinspektionen behöver uppgifter för övervakningen av att bestämmelserna i lagen (2005:377) om straff för marknadsmissbruk vid handel med finansiella instrument följs eller åklagare finner anledning att anta att brott enligt samma lag har begåtts eller Finansinspektionen finner anledning att anta att en bestämmelse i lagen (2000:1087) om anmälningsskyldighet för vissa innehav av finansiella instrument har överträtts, *ska värdepapperscentralen* på begäran lämna inspektionen eller åklagaren besked om ett avstämningsregisters innehåll i den omfattning det har anknytning till tillsynen eller överträdelsen. Beskedet *ska* lämnas utan avgift. Regeringen eller *den myndighet som regeringen bestämmer* får meddela föreskrifter om hur skyldigheten att lämna sådana besked till inspektionen *ska* fullgöras.

¹⁰ Senaste lydelse 2008:911.

¹¹ Senaste lydelse 2005:381.

Regeringen får föreskriva att Finansinspektionen *skall* ha terminalåtkomst till avstämningsregistren för inhämtande av uppgifter som avses i första stycket och som har anknytning till ett ärende hos inspektionen.

Uppgifter som *skall* anmälas enligt 4 § lagen (2000:1087) om anmälningsskyldighet för vissa innehav av finansiella instrument får genom automatisk databehandling lämnas ut till det insynsregister som förs enligt 9 § samma lag.

Regeringen får föreskriva att Finansinspektionen *ska* ha terminalåtkomst till avstämningsregistren för inhämtande av uppgifter som avses i första stycket och som har anknytning till ett ärende hos inspektionen.

Uppgifter som *ska* anmälas enligt 4 § lagen om anmälningsskyldighet för vissa innehav av finansiella instrument får genom automatisk databehandling lämnas ut till det insynsregister som förs enligt 9 § samma lag.

4 §¹²

Den undersökningsledare eller åklagare som begär uppgifter enligt 2 a § får förordna att *den centrala värdepappersförvararen* eller det kontoförande institutet samt *förvararens* eller institutets styrelseledamöter och anställda inte får röja för kunden eller för någon utomstående att uppgifter har lämnats enligt 2 a § eller att det pågår en förundersökning eller ett ärende om rättslig hjälp i brottmål.

Ett sådant förbud får meddelas om det krävs för att en utredning om brott inte *skall* äventyras eller för att uppfylla en internationell överenskommelse som är bindande för Sverige.

Förbudet *skall* vara tidsbegränsat, med möjlighet till förlängning, och får inte avse längre tid än vad som är motiverat med hänsyn till syftet med förbudet. I ett ärende om rättslig hjälp i brottmål får dock förbudet tidsbegränsas endast om den stat eller mellanfolkliga domstol som ansökt om rättslig hjälp samtycker till detta.

Om ett förbud inte längre är

Den undersökningsledare eller åklagare som begär uppgifter enligt 2 a § får förordna att *värdepapperscentralen* eller det kontoförande institutet samt *värdepapperscentralens* eller institutets styrelseledamöter och anställda inte får röja för kunden eller för någon utomstående att uppgifter har lämnats enligt 2 a § eller att det pågår en förundersökning eller ett ärende om rättslig hjälp i brottmål.

Ett sådant förbud får meddelas om det krävs för att en utredning om brott inte *ska* äventyras eller för att uppfylla en internationell överenskommelse som är bindande för Sverige.

Förbudet *ska* vara tidsbegränsat, med möjlighet till förlängning, och får inte avse längre tid än vad som är motiverat med hänsyn till syftet med förbudet. I ett ärende om rättslig hjälp i brottmål får dock förbudet tidsbegränsas endast om den stat eller mellanfolkliga domstol som ansökt om rättslig hjälp samtycker till detta.

Om ett förbud inte längre är

¹² Senaste lydelse 2005:490.

motiverat med hänsyn till syftet med förbudet, *skall* undersökningsledaren eller åklagaren besluta att förordnandet *skall* upphöra.

9 kap. Tillsyn

Upplysningskyldighet och ägarprövning m.m.

Centrala värdepappersförvarare står under tillsyn av Finansinspektionen. I fråga om upplysningskyldighet, tillsyn och avgifter till Finansinspektionen tillämpas 23 kap. 1, 2, 7, 11, 12 och 14 §§ och 15 § 1, 3 och 4 lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden på motsvarande sätt. I fråga om ägarprövning tillämpas det som gäller för clearingorganisationer enligt 24 kap. 1 och 3–6 §§, 7 § första stycket 1, 2 och 4, andra och tredje styckena samt 8–10 §§ samma lag på motsvarande sätt.

Regeringen får i fråga om centrala värdepappersförvarare meddela föreskrifter om handläggningen av tillståndsärenden enligt 24 kap. 1, 3 och 3 a §§ lagen om värdepappersmarknaden.

Om en central värdepappersförvarare har fattat ett beslut som strider mot denna lag eller någon annan författning som reglerar dess verksamhet, mot föreskrift som meddelats med stöd av denna lag eller någon annan författning eller mot bolagsordningen eller stadgarna, får Finansinspektionen förbjuda att beslutet verkställs. Har beslutet redan verkställts, får

motiverat med hänsyn till syftet med förbudet, *ska* undersökningsledaren eller åklagaren besluta att förordnandet *ska* upphöra.

9 kap. Tillsyn och ingripanden

Tillsynens omfattning

1 §¹³

Av 1 kap. 5 § denna lag och artikel 10 i förordning (EU) nr 909/2014 följer att Finansinspektionen utövar tillsyn över svenska värdepapperscentraler och utsedda kreditinstitut som har utsetts av en sådan värdepapperscentral. Tillsynen över utsedda kreditinstitut utövas med den begränsning som framgår av artikel 60.1 i förordning (EU) nr 909/2014, i den ursprungliga lydelsen.

Särskilda bestämmelser om tillsyn över kontoförande institut finns i 3 kap.

2 §

Av 1 kap. 5 § denna lag och förordning (EU) nr 909/2014 följer att Finansinspektionen utövar tillsyn i viss utsträckning över utländska värdepapperscentraler som tillhandahåller sådana tjänster som avses i förordningen här i landet. I ett sådant fall tillämpas 3 §, 5 § första stycket 1, 7, 13, 16, 17, 23–25 och 28–30 §§ även på dem. Bestäm-

¹³ Senaste lydelse 2009:356.

inspektionen förelägga värdepappersförvararen att göra rättelse om detta är möjligt.

melserna i 13, 16, 17 och 28–31 §§ tillämpas dock endast under de förutsättningar som anges i artikel 24.5 i förordningen, i den ursprungliga lydelsen. Om en sådan värdepapperscentral etablerar en filial här i landet tillämpas även 8 § på filialen. Det som anges om en värdepapperscentral ska i stället avse filialen.

Av 26 § följer att Finansinspektionen får ta ut avgifter av en utländsk värdepapperscentral som har filialen.

Återkallelse av auktorisation

Skyldighet att lämna uppgifter

Auktorisation som central värdepappersförvarare skall återkallas av Finansinspektionen, om

1. värdepappersförvararen genom att överträda denna lag eller någon föreskrift som har meddelats med stöd av lagen eller på annat sätt visat sig olämplig att utöva verksamheten,

2. värdepappersförvararen inte bedriver sådan verksamhet som auktorisationen avser,

3. såvitt gäller ett svenskt aktiebolag, bolagets egna kapital understiger två tredjedelar av det registrerade aktiekapitalet och bristen inte har täckts inom tre månader från det att den blev känd för bolaget, eller

4. någon som ingår i värdepappersförvararens styrelse eller är verkställande direktör eller dennes ställföreträdare inte uppfyller de krav som anges i 2 kap. 2 § första stycket 4.

Om det är tillräckligt får Finansinspektionen i fall som avses i första stycket 1 meddela varning i stället för att återkalla auktorisationen.

3 §¹⁴

En värdepapperscentral ska lämna Finansinspektionen upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter enligt föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag.

Värdepapperscentralen ska därutöver lämna Finansinspektionen de upplysningar som inspektionen begär.

¹⁴ Senaste lydelse 2005:558. Ändringen innebär bl.a. att fjärde och femte styckena tas bort.

Vid tillämpning av första stycket 3 skall det egna kapitalet beräknas enligt 25 kap. 14 § aktiebolagslagen (2005:551).

I fall som avses i första stycket 4 får auktorisationen återkallas bara om Finansinspektionen först invänt mot att personen ingår i styrelsen eller är verkställande direktör eller dennes ställföreträdare och om han, efter en av inspektionen bestämd tid av högst tre månader, fortfarande finns kvar i styrelsen eller är verkställande direktör eller dennes ställföreträdare.

Vid återkallelse av auktorisation får Finansinspektionen besluta om hur verksamheten skall avvecklas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om uppgiftsskyldigheten enligt första stycket.

4 §

Om Finansinspektionen meddelar ett föreläggande enligt 3 kap. 6 § eller 9 kap. 2 § får inspektionen förelägga vite.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om att vissa uppgifter som enligt 3 § första stycket ska lämnas till Finansinspektionen i stället ska lämnas till Statistiska centralbyrån.

Tillsynsbefogenheter

Föreläggande om att lämna uppgifter

5 §

För tillsynen över att bestämmelserna i denna lag, förordning (EU) nr 909/2014 och andra författningar som reglerar verksamheten följs får Finansinspektionen förelägga

1. ett företag eller någon annan att tillhandahålla uppgifter, handlingar, eller annat, och

2. den som förväntas kunna lämna upplysningar i saken att inställa sig till förhör på tid och plats som inspektionen bestämmer.

Första stycket gäller inte i den utsträckning uppgiftslämnandet skulle strida mot den i lag

reglerade tystnadsplikten för advokater.

Föreläggande att upphöra med viss verksamhet

6 §

Om någon driver sådan verksamhet som kräver auktorisation enligt förordning (EU) nr 909/2014, i den ursprungliga lydelsen, i Sverige utan att vara berättigad till det, ska Finansinspektionen förelägga denne att upphöra med verksamheten. Finansinspektionen får även besluta om att denne ska betala en sanktionsavgift enligt 16 §.

Om det är osäkert om förordningen är tillämplig på en viss verksamhet, får inspektionen förelägga den som driver verksamheten att lämna de upplysningar om verksamheten som inspektionen behöver för att bedöma om så är fallet.

Ett föreläggande enligt denna paragraf som avser en utländsk juridisk person får även riktas mot den som i Sverige är verksam för företagets räkning.

Vite

7 §

Ett föreläggande enligt denna lag får förenas med vite.

Platsundersökning

8 §

Om det finns skäl för det, får Finansinspektionen genomföra en platsundersökning hos en värdepapperscentral eller en juridisk person till vilken värdepapperscentralen har utkontrakterat verksamhet.

Finansinspektionen får begära handräckning av Kronofogdemyndigheten för att platsunder-

sökningen ska kunna genomföras. Vid handräckning gäller bestämmelserna i utsökningsbalken om verkställighet av förpliktelser som inte avser betalningsskyldighet eller avhysning.

Om Finansinspektionen begär det, ska Kronofogdemyndigheten inte i förväg underrätta värdepapperscentralen eller den juridiska personen där undersökningen ska ske.

Sammankallande av styrelse eller stämma

9 §

Finansinspektionen får sammankalla styrelsen i en värdepapperscentral. Inspektionen får även begära att styrelsen kallar till extra stämma. Om styrelsen inte rättar sig efter en sådan begäran, får inspektionen utfärda kallelsen.

Finansinspektionen får närvara vid en stämma och vid ett sådant styrelsesammanträde som inspektionen har sammankallat samt delta i överläggningarna.

Ingripanden

Överträdelser

10 §

Finansinspektionen ska ingripa om en värdepapperscentral eller ett utsett kreditinstitut har åsidosatt sina skyldigheter enligt denna lag, förordning (EU) nr 909/2014, i den ursprungliga lydelsen, eller andra författningar som reglerar verksamheten.

I sådana fall ska 13–17, 23–25, och 28–31 §§ tillämpas.

11 §

Finansinspektionen ska ingripa mot någon som ingår i en värdepapperscentrals styrelse eller är dess verkställande direktör, eller

ersättare för någon av dem, om värdepappercentralen

1. tillhandahåller tjänster enligt avsnitten A, B och C i bilagan till förordning (EU) nr 909/2014, i den ursprungliga lydelsen, i strid med artiklarna 16, 25 och 54 i förordningen,

2. har erhållit auktorisationer som krävs enligt artikel 16 i förordning (EU) nr 909/2014, i den ursprungliga lydelsen, genom osanna uppgifter eller andra olagliga metoder enligt artikel 20.1 b i förordningen, i den ursprungliga lydelsen,

3. underlåtit att uppfylla kapitalkravet i strid med artikel 47.1 i förordning (EU) nr 909/2014, i den ursprungliga lydelsen,

4. underlåtit att uppfylla de organisatoriska kraven i strid med artiklarna 26–30 i förordning (EU) nr 909/2014, i den ursprungliga lydelsen,

5. underlåtit att följa uppförandereglererna i strid med artiklarna 32–35 i förordning (EU) nr 909/2014, i den ursprungliga lydelsen,

6. underlåtit att uppfylla kraven för värdepapperscentraltjänster i strid med artiklarna 37–41 i förordning (EU) nr 909/2014, i den ursprungliga lydelsen,

7. underlåtit att uppfylla stabilitetskraven i strid med artiklarna 43–47 i förordning (EU) nr 909/2014, i den ursprungliga lydelsen,

8. underlåtit att uppfylla kraven på länkar mellan värdepapperscentraler i strid med artikel 48 i förordning (EU) nr 909/2014, i den ursprungliga lydelsen, eller

9. utan giltig grund vägrat att bevilja olika typer av tillträde i strid med artiklarna 49–53 i förordning (EU) nr 909/2014, i den ursprungliga lydelsen.

Ett ingripande enligt första

stycket får ske endast om värdepapperscentralens överträdelse är allvarlig och personen i fråga uppsåtligen eller av grov oaktsamhet orsakat överträdelsen.

Ingripande sker genom

1. beslut att personen i fråga under viss tid eller, för upprepade allvarliga överträdelser, permanent inte får vara styrelseledamot, verkställande direktör eller ersättare för någon av dem i värdepapperscentralen, eller

2. beslut om sanktionsavgift.

12 §

Finansinspektionen ska även ingripa mot någon som ingår i ett utsett kreditinstituts styrelse eller är dess verkställande direktör, eller ersättare för någon av dem, om det utsedda kreditinstitutet

1. tillhandahåller tjänster enligt avsnitten A, B och C i bilagan till förordning (EU) nr 909/2014 i strid med artiklarna 16, 25 och 54 i förordningen, i den ursprungliga lydelsen,

2. har erhållit auktorisationer som krävs enligt artikel 54 i förordning (EU) nr 909/2014 genom osanna uppgifter eller andra olagliga metoder enligt artikel 57.1 b i förordningen, i den ursprungliga lydelsen,

3. underlåter att uppfylla de särskilda stabilitetskraven för kreditrisker i strid med artikel 59.3 i förordning (EU) nr 909/2014, i den ursprungliga lydelsen, eller

4. underlåter att uppfylla särskilda stabilitetskrav för likviditetsrisker i strid med artikel 59.4 i förordning (EU) nr 909/2014, i den ursprungliga lydelsen.

Ett ingripande enligt första stycket får ske endast om institutets överträdelse är allvarlig och personen i fråga uppsåtligen eller av grov oaktsamhet orsakat överträdelsen.

Ingripande sker genom

1. beslut att personen i fråga under viss tid eller, för upprepade allvarliga överträdelser, permanent inte får vara styrelseledamot, verkställande direktör eller ersättare för någon av dem i institutet, eller

2. beslut om sanktionsavgift.

Föreläggande om rättelse

13 §

Finansinspektionen får förelägga den som har åsidosatt sina skyldigheter enligt förordning (EU) nr 909/2014, i den ursprungliga lydelsen, denna lag och andra författningar som reglerar verksamheten att inom viss tid vidta en viss åtgärd för att komma till rätta med situationen eller att upphöra med ett visst agerande.

Återkallelse av auktorisation och varning

14 §

I artiklarna 20 och 57 i förordning (EU) nr 909/2014 finns bestämmelser om återkallelse av auktorisation för värdepapperscentraler vid bland annat överträdelser av bestämmelser i förordningen.

Vid andra slags överträdelser än de som avses i första stycket får Finansinspektionen besluta om en varning i stället för att återkalla auktorisationen.

15 §

Vid återkallelse av auktorisation får Finansinspektionen besluta om hur verksamheten ska avvecklas.

Sanktionsavgift

16 §

Om Finansinspektionen har meddelat beslut om varning enligt

14 § andra stycket, får inspektionen besluta att en värdepapperscentral, eller ett utsett kreditinstitut ska betala en sanktionsavgift.

Avgiften tillfaller staten.

17 §

Sanktionsavgift för en värdepapperscentral eller ett utsett kreditinstitut ska fastställas till högst

1. ett belopp som per den 24 juli 2014 i svenska kronor motsvarade 20 miljoner euro,

2. två gånger den vinst som värdepapperscentralen eller det utsedda kreditinstitutet erhållit till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa, eller

3. tio procent av värdepapperscentralens eller det utsedda kreditinstitutets eller, i förekommande fall, koncernens omsättning närmast föregående räkenskapsår.

Om överträdelsen har skett under värdepapperscentralens eller det utsedda kreditinstitutets första verksamhetsår eller om uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfälliga, får den uppskattas.

Avgiften får inte vara så stor att värdepapperscentralen därefter inte uppfyller kapitalkraven i artikel 47.1 i förordning (EU) nr 909/2014, i den ursprungliga lydelsen, eller att det utsedda kreditinstitutet inte uppfyller kraven i 6 kap. 1 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse eller motsvarande krav för ett utländskt kreditinstitut.

18 §

Sanktionsavgiften för en fysisk person ska fastställas till högst

1. ett belopp som per den 24 juli 2014 i svenska kronor motsvarade fem miljoner euro, eller

2. två gånger den vinst som den fysiska personen erhållit till följd

av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa.

Avgiften tillfaller staten.

Sanktionsföreläggande

19 §

Frågor om ingripanden mot fysiska personer för överträdelser enligt 11 eller 12 § prövas av Finansinspektionen genom sanktionsföreläggande.

Ett sanktionsföreläggande innebär att den fysiska personen i fråga föreläggs att inom viss tid godkänna ett ingripande enligt 11 eller 12 § som är bestämt till tid eller belopp.

När föreläggandet har godkänts, gäller det som ett domstolsavgörande som fått laga kraft. Ett godkännande som görs efter det att den tid som angetts i föreläggandet har gått ut är utan verkan.

20 §

Ett sanktionsföreläggande ska innehålla uppgift om

1. den fysiska person som föreläggandet avser
2. överträdelsen och de omständigheter som är nödvändiga för att känneteckna den,
3. de bestämmelser som är tillämpliga på överträdelsen, och
4. den sanktion som föreläggs personen.

Föreläggandet ska också innehålla en upplysning om att ansökan om sanktion kan komma att ges in till domstol, om personen i fråga inte godkänner föreläggandet inom den tid som Finansinspektionen anger.

21 §

Om ett sanktionsföreläggande inte har godkänts inom angiven tid, får Finansinspektionen ansöka hos domstol om att sanktion ska

beslutas. En sådan ansökan ska göras hos den förvaltningsrätt som har att pröva ett överklagande av Finansinspektionens beslut om ingripande mot värdepapperscentralen eller det utsedda kreditinstitutet för samma överträdelse.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

22 §

En sanktion för en överträdelse enligt 11 eller 12 § får beslutas bara om sanktionsföreläggande har delgetts den som sanktionen riktas mot inom två år från den tidpunkt då överträdelsen ägde rum.

Val av sanktion

23 §

Vid valet av sanktion ska Finansinspektionen ta hänsyn till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den pågått. Särskild hänsyn ska tas till graden av ansvar för den som har begått överträdelsen och skador som uppstått för tredje man.

Finansinspektionen får avstå från ingripande om en överträdelse är ringa eller ursäktlig, om värdepapperscentralen, det utsedda kreditinstitutet eller den fysiska personen gör rättelse eller om någon annan myndighet har vidtagit åtgärder mot värdepapperscentralen, det utsedda kreditinstitutet eller den fysiska personen och dessa åtgärder bedöms tillräckliga.

24 §

Utöver det som anges i 23 § ska i förmildrande riktning beaktas om den som har begått överträdelsen i väsentlig mån genom ett aktivt samarbete har underlättat Finansinspektionens utredning.

I försvårande riktning ska

beaktas om den som har begått överträdelsen tidigare har gjort sig skyldig till sådana överträdelser som avses i 10 § första stycket, 11 § eller 12 §. Vid denna bedömning ska särskild vikt fästas vid om överträdelserna är likartade och den tid som har gått mellan de olika överträdelserna.

25 §

När sanktionsavgiftens storlek fastställs, ska särskild hänsyn tas till sådana omständigheter som anges i 23 och 24 §§ samt till värdepapperscentralens, det utsedda kreditinstitutets eller den fysiska personens finansiella ställning och om det går att fastställa, den vinst som värdepapperscentralen, det utsedda kreditinstitutet eller den fysiska personen erhållit till följd av regelöverträdelsen eller de kostnader som undvikits.

Avgifter

26 §

Finansinspektionen får ta ut avgifter för prövning av ansökningar och anmälningar enligt förordning (EU) nr 909/2014.

Svenska värdepapperscentraler och utländska värdepapperscentraler som har etablerat en filial i Sverige ska med årliga avgifter bekosta Finansinspektionens verksamhet samt Statistiska centralbyråns verksamhet enligt lagen (2014:484) om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna.

27 §

Regeringen får meddela föreskrifter om de avgifter som avses i 26 §.

Verkställighet av beslut om sanktionsavgift

28 §

En sanktionsavgift ska betalas till Finansinspektionen inom 30 dagar efter det att beslutet om den har fått laga kraft eller sanktionsföreläggandet godkänts eller den längre tid som anges i beslutet eller föreläggandet.

29 §

Finansinspektionens beslut om sanktionsavgift får verkställas enligt utsökningsbalken, om avgiften inte har betalats inom den tid som anges i 28 §.

30 §

Om sanktionsavgiften inte har betalas inom den tid som anges i 28 §, ska Finansinspektionen lämna den obetalda avgiften för indrivning. Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

31 §

En sanktionsavgift som har påförts faller bort i den utsträckning verkställighet inte har skett inom fem år från det att beslutet fick laga kraft eller sanktionsföreläggandet godkändes.

10 kap.

1 §¹⁵

Finansinspektionens beslut enligt denna lag får, med undantag av det som följer av hänvisningen i 9 kap. 1 § till bestämmelser i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden, överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Detta gäller dock inte beslut i ärenden som avses i 20 § första stycket 5 förvaltningslagen (1986:223). Prövningstillstånd krävs vid över-

Finansinspektionens beslut enligt denna lag och förordning (EU) nr 909/2014, i den ursprungliga lydelsen, får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Beslut i ärenden som avses i 9 kap. 5 och 9 §§ denna lag och i 20 § första stycket 5 förvaltningslagen (1986:223) får dock inte överklagas.

¹⁵ Senaste lydelse 2007:548.

klagande till kammarrätten.

Finansinspektionen får bestämma att ett beslut om förbud eller föreläggande enligt 9 kap. 2 § eller om återkallelse enligt 9 kap. 3 § skall gälla omedelbart.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Finansinspektionen får bestämma att ett beslut om förbud eller föreläggande enligt 9 kap. 6 och 13 §§ eller om återkallelse enligt 9 kap. 14 § första stycket ska gälla omedelbart.

2 §

Om Finansinspektionen i ett ärende om auktorisation enligt förordning (EU) nr 909/2014, i den ursprungliga lydelsen, inte har meddelat beslut inom sex månader från det att ansökan gavs in, ska inspektionen underrätta sökanden om skälen för detta. Sökanden får därefter begära en förklaring av domstol att ärendet onödigt uppehålls.

En begäran om en förklaring ska göras hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

2. Centrala värdepappersförvarare som vid ikraftträdandet av denna lag har auktorisation enligt 2 kap. får, om en ansökan om auktorisation som värdepapperscentral enligt förordning (EU) nr 909/2014 har getts in till Finansinspektionen senast den 31 december 2015 eller vid den senare tidpunkt som i förekommande fall framgår av artikel 69.2 i förordning (EU) nr 909/2014, i den ursprungliga lydelsen, fortsätta att driva denna verksamhet enligt äldre bestämmelser till dess att ansökan har prövats slutligt. I ett sådant fall tillämpas äldre bestämmelser även för kontoförande institut och förvaltare som har antagits av den centrala värdepappersförvararen. Om en ansökan inte har getts in till Finansinspektionen senast vid denna tidpunkt eller om tillstånd vägras, ska den centrala värdepappersförvararen upphöra med verksamheten. Finansinspektionen får då besluta hur verksamheten ska avvecklas.

3. Äldre bestämmelser gäller för överträdelser som har ägt rum före ikraftträdandet.

2.11 Förslag till lag om ändring i lagen (1999:158) om investerarskydd

Härigenom föreskrivs att 9 och 22 §§ lagen (1999:158) om investerarskydd ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §¹

Ersättningen, tillsammans med eventuell utdelning i värdepappersinstitutets, fondbolagets, förvaltningsbolagets eller AIF-förvaltarens konkurs, ersättning genom institutets, fondbolagets, förvaltningsbolagets eller AIF-förvaltarens ansvarsförsäkring och skadestånd enligt 7 kap. 2 § lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument, för en förlust som enligt denna lag är ersättningsgill, får uppgå till sammanlagt högst 250 000 kronor för varje institut eller bolag.

Ersättningen, tillsammans med eventuell utdelning i värdepappersinstitutets, fondbolagets, förvaltningsbolagets eller AIF-förvaltarens konkurs, ersättning genom institutets, fondbolagets, förvaltningsbolagets eller AIF-förvaltarens ansvarsförsäkring och skadestånd enligt 7 kap. 2 § lagen (1998:1479) om *värdepapperscentraler och* kontoföring av finansiella instrument, för en förlust som enligt denna lag är ersättningsgill, får uppgå till sammanlagt högst 250 000 kronor för varje institut eller bolag.

22 §²

Om en investerare har rätt till ersättning enligt en ansvarsförsäkring som har tecknats av ett värdepappersinstitut, ett fondbolag, ett förvaltningsbolag eller en AIF-förvaltare och om ersättning har betalats ut enligt denna lag för de tillgångar som försäkringsersättningen avser, träder staten in i investerarens rätt till ersättning enligt ansvarsförsäkringen med företrädesrätt framför investeraren intill det utgivna beloppet.

Om en investerare har rätt till skadestånd enligt 7 kap. 2 § lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument och ersättning har betalats ut från investerarskyddet för de tillgångar som skadeståndet avser, träder staten in i investerarens rätt till ersättning enligt den lagen med företrädesrätt framför investeraren intill det utgivna beloppet.

Om en investerare har rätt till skadestånd enligt 7 kap. 2 § lagen (1998:1479) om *värdepapperscentraler och* kontoföring av finansiella instrument och ersättning har betalats ut från investerarskyddet för de tillgångar som skadeståndet avser, träder staten in i investerarens rätt till ersättning enligt den lagen med företrädesrätt framför investeraren intill det utgivna beloppet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

¹ Senaste lydelse 2013:568.

² Senaste lydelse 2013:568.

2.12 Förslag till lag om ändring i lagen (1999:1309) om system för avveckling av förpliktelser på finansmarknaden

Härigenom föreskrivs att 1, 2, 4, 6, 8 och 16 §§ lagen (1999:1309) om system för avveckling av förpliktelser på finansmarknaden ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Denna lag gäller för anmälan och godkännande av system för clearing och avveckling av förpliktelser att betala eller att leverera finansiella instrument (avvecklingssystem) på finansmarknaden.

I Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 av den 4 juli 2012 om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister finns särskilda regler om clearing och centrala motparter.

I Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 909/2014 av den 23 juli 2014 om förbättrad värdepappersavveckling i Europeiska unionen och om värdepapperscentraler samt ändring av direktiv 98/26/EG och 2014/65/EU och förordning (EU) nr 236/2012 finns särskilda regler om avvecklingssystem för värdepapper.

2 §²

I denna lag avses med

administratör: ett företag som är ansvarigt för verksamheten i ett avvecklingssystem; företaget anses som deltagare i systemet,

anmält avvecklingssystem: ett avvecklingssystem som en stat inom EES har anmält till Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten eller till Eftas övervakningsmyndighet,

central värdepappersförvarare: ett företag som har auktorisation att kontoföra finansiella instrument i avstämningsregister enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument,

clearingorganisation: ett företag som har tillstånd att driva clearingverksamhet enligt lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,

EES: Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,

kollektivt obeståndsförfarande: konkurs, företagsrekonstruktion eller annat därmed jämförbart förfarande,

¹ Senaste lydelse 2014:483.

² Senaste lydelse 2012:190.

samverkande system: två eller flera anmälda avvecklingssystem vars administratörer har ingått ett ömsesidigt arrangemang som innebär att överföringsuppdrag verkställs mellan systemen.

samverkande system: två eller flera anmälda avvecklingssystem vars administratörer har ingått ett ömsesidigt arrangemang som innebär att överföringsuppdrag verkställs mellan systemen, och

värdepapperscentral: detsamma som i artikel 2.1.1 i förordning (EU) nr 909/2014, i den ursprungliga lydelsen.

4 §³

Ett avvecklingssystem ska ha en administratör.

Administratör i ett avvecklingssystem får vara:

1. clearingorganisation,
2. *central värdepappersförvarare*, 2. *värdepapperscentral*,
3. företag med tillstånd att driva bank- eller finansieringsrörelse enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, samt
4. företag med tillstånd enligt 2 kap. 1 § 1, 2, 4 eller 8 lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden.

Särskilda regler om driften av avvecklingssystem för värdepapper finns i artikel 18.2 i förordning (EU) nr 909/2014.

6 §

Ett avvecklingssystem som uppfyller kraven i 5 och 8 §§ samt administreras av en clearingorganisation eller en *central värdepappersförvarare* skall godkännas.

Ett avvecklingssystem som uppfyller kraven i 5 och 8 §§ samt administreras av en clearingorganisation eller en *värdepapperscentral* ska godkännas.

8 §⁴

Deltagare i ett avvecklingssystem får vara:

1. Riksbanken och andra centralbanker,
2. Riksgäldskontoret och utländska offentliga institutioner som i sitt hemland driver verksamhet som är jämförbar med kontorets,
3. clearingorganisationer,
4. *centrala värdepappersförvarare*, 4. *värdepapperscentraler*,
5. företag som har tillstånd att driva bank- eller finansieringsrörelse enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,
6. företag som har tillstånd enligt 2 kap. 1 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,
7. utländska företag som i hemlandet driver sådan verksamhet som avses i 3–6, samt

³ Senaste lydelse 2011:733.

⁴ Senaste lydelse 2011:733.

8. annan juridisk person som för egen räkning avvecklar förpliktelser att leverera finansiella instrument i systemet.

Utländska företag som avses i första stycket 7 ska i hemlandet stå under betryggande tillsyn av en myndighet eller något annat behörigt organ.

16 §⁵

Godkännande av ett avvecklingssystem ska återkallas av Finansinspektionen om

1. administratörens tillstånd för clearingverksamhet enligt lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden eller auktorisation som *central värdepappersförvarare* enligt *lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument* har återkallats,

1. administratörens tillstånd för clearingverksamhet enligt lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden eller auktorisation som *värdepapperscentral* enligt *förordning (EU) nr 909/2014, i den ursprungliga lydelsen*, har återkallats,

2. administratörens tillstånd att driva bank- eller finansieringsrörelse enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse eller tillstånd enligt 2 kap. 1 § 1, 2, 4 eller 8 lagen om värdepappersmarknaden har återkallats, eller

3. avvecklingssystemet inte längre uppfyller kraven i denna lag.

Finansinspektionen ska omedelbart underrätta Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten samt Eftas övervakningsmyndighet om återkallelsen.

Om det är tillräckligt får inspektionen i de fall som anges i första stycket 3 meddela varning i stället för att återkalla godkännandet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

⁵ Senaste lydelse 2012:190.

2.13 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:35) om byte av redovisningsvaluta i finansiella företag

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (2000:35) om byte av redovisningsvaluta i finansiella företag ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

I denna lag avses med

1. *försäkringsföretag*: försäkringsaktiebolag, ömsesidigt försäkringsbolag och försäkringsförening som omfattas av försäkringsrörelselagen (2010:2043),

2. *kreditinstitut*: bankaktiebolag, sparbank och medlemsbank samt kreditmarknadsföretag enligt 1 kap. 5 § 14 lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,

3. *finansiellt företag*: de företag som anges i 1 och 2 samt

a) värdepappersbolag enligt 1 kap. 5 § 26 lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,

b) fondbolag enligt 1 kap. 1 § första stycket 8 lagen (2004:46) om värdepappersfonder,

c) börs enligt 1 kap. 5 § 3 lagen om värdepappersmarknaden,

d) svensk clearingorganisation enligt 1 kap. 5 § 5 lagen om värdepappersmarknaden,

e) *central värdepappersförvarare* enligt 1 kap. 3 § lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument, och

e) *värdepapperscentral* enligt 1 kap. 3 § lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument, och

f) AIF-förvaltare som har tillstånd enligt 3 kap. 1 § lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder,

4. *koncern*: detsamma som i 1 kap. 11 och 12 §§ aktiebolagslagen (2005:551), varvid vad som sägs om moderbolag tillämpas även på andra juridiska personer än aktiebolag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

¹ Senaste lydelse 2014:978.

2.14 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 10 § lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

10 §¹

Bestämmelser om uppgiftsskyldighet finns i 9 kap. 12 § försäkringsrörelselagen (2010:2043), 8 kap. 2 a § lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument, 2 kap. 20 § lagen (2004:46) om värdepappersfonder, 1 kap. 11 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, 6 kap. 8 § lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat, 6 kap. 11 § lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag, 1 kap. 12 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden, 3 kap. 14 § lagen (2010:751) om betaltjänster, 3 kap. 14 § lagen (2011:755) om elektroniska pengar och 8 kap. 25 § lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder.

Bestämmelser om uppgiftsskyldighet finns i 9 kap. 12 § försäkringsrörelselagen (2010:2043), 8 kap. 2 a § lagen (1998:1479) om *värdepapperscentraler* och kontoföring av finansiella instrument, 2 kap. 20 § lagen (2004:46) om värdepappersfonder, 1 kap. 11 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, 6 kap. 8 § lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat, 6 kap. 11 § lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag, 1 kap. 12 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden, 3 kap. 14 § lagen (2010:751) om betaltjänster, 3 kap. 14 § lagen (2011:755) om elektroniska pengar och 8 kap. 25 § lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder.

I de lagar som anges i första stycket finns även bestämmelser om meddelandeförbud och ansvarsbestämmelser för den som bryter mot ett sådant förbud.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

¹ Senaste lydelse 2014:980.

2.15 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:1087) om anmälningsskyldighet för vissa innehav av finansiella instrument

Härigenom föreskrivs att 10 § lagen (2000:1087) om anmälningsskyldighet för vissa innehav av finansiella instrument ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §

Uppgifter som *skall* anmälas enligt 4 § får efter tillstånd av Finansinspektionen föras över till insynsregistret genom automatisk databehandling. Sådant tillstånd får ges endast till den som är förvaltare enligt 3 kap. 7 § lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument.

Uppgifter som *ska* anmälas enligt 4 § får efter tillstånd av Finansinspektionen föras över till insynsregistret genom automatisk databehandling. Sådant tillstånd får ges endast till den som är förvaltare enligt 3 kap. 7 § lagen (1998:1479) om *värdepapperscentraler och* kontoföring av finansiella instrument.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

2.16 Förslag till lag om ändring i lagen (2004:46) om värdepappersfonder

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 11, 12 och 14 §§ lagen (2004:46) om värdepappersfonder¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

11 §²

Fondbolaget ska föra eller låta föra ett register över samtliga innehavare av andelar i fonden. I fråga om automatiserad och viss manuell behandling av personuppgifter finns bestämmelser i personuppgiftslagen (1998:204).

Är lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument tillämplig på andelarna i fonden, förs registret av en *central värdepappersförvarare*. Fondbolaget har rätt till insyn i registret.

Om lagen om kontoföring av finansiella instrument inte är tillämplig på andelarna i fonden, ska den som för registret anteckna inskränkningar enligt 13 kap. 19 § första stycket 4 eller 14 kap. 21 § första stycket 4 föräldrabalken där.

Fondbolaget ska till varje fondandelsägare skriftligen bekräfta att dennes fondandelsinnehav har registrerats. Av bekräftelsen ska det framgå värdepappersfondens och, i förekommande fall, andelsklassens beteckning samt namnen på fondbolaget och förvaringsinstitutet. Vidare ska det framgå var informationsbroschyren enligt 15 §, faktabladet enligt 16 a § samt årsberättelsen och halvårsredogörelsen enligt 18 § finns att tillgå.

12 §³

Har en fondandelsägare lämnat sina andelar för förvaltning till någon som har fått tillstånd till registrering som förvaltare, får förvaltaren på andelsägarens uppdrag anges i det register som avses i 11 § första stycket i stället för andelsägaren. I registret ska det särskilt anmärkas att fondandelen förvaltas för någon annans räkning. Förvaltaren ska skyndsamt till andelsägaren eller den som förvaltaren har antecknat i andelsägarens ställe lämna den information förvaltaren får från fondbolaget, om inte andelsägaren avstått från sådan information. Information som avser

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 2013:563.

² Senaste lydelse 2013:563.

³ Senaste lydelse 2011:882.

ändring av fondbestämmelser enligt 9 b § eller 5 a kap. 7 § eller som avser fusion enligt 8 kap. 8 § ska dock alltid lämnas till andelsägaren eller den som förvaltaren har antecknat i andelsägarens ställe.

Om registret förs av någon annan än en *central värdepappersförvarare*, ska Finansinspektionen pröva frågor om tillstånd till registrering som förvaltare.

Om registret förs av någon annan än en *värdepapperscentral*, ska Finansinspektionen pröva frågor om tillstånd till registrering som förvaltare.

Ett tillstånd att registreras som förvaltare får förenas med särskilda villkor för att tillgodose allmänna och enskilda intressen. Ett tillstånd ska återkallas av Finansinspektionen, om ett villkor för tillståndet har åsidosatts och avvikelserna är betydande eller om förutsättningarna för tillståndet inte längre uppfylls.

14 §

Är lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument inte tillämplig på andelarna i fonden, tillämpas i fråga om överlåtelse eller pantsättning av en fondandel i stället 31 § lagen (1936:81) om skuldebrev. I så fall *skall* vad som i den bestämmelsen sägs om gäldenären gälla fondbolaget eller, om fondandelarna är förvaltarregistrerade, förvaltaren.

Är lagen (1998:1479) om *värdepapperscentraler och* kontoföring av finansiella instrument inte tillämplig på andelarna i fonden, tillämpas i fråga om överlåtelse eller pantsättning av en fondandel i stället 31 § lagen (1936:81) om skuldebrev. I så fall *ska* vad som i den bestämmelsen sägs om gäldenären gälla fondbolaget eller, om fondandelarna är förvaltarregistrerade, förvaltaren.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

2.17 Förslag till lag om ändring i lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 1 § lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap. 1 §¹

Bestämmelser om kontoföring av utsläppsrätter och kytoenheter i ett unionsregister finns i registerförordningen.

Den myndighet som regeringen bestämmer (kontoföringsmyndigheten) är den nationella administratör som avses i artikel 6.1 i registerförordningen. Kontoföringsmyndigheten ska administrera konton i unionsregistret som myndigheten har öppnat och som tillhör följande kontotyper:

1. Sveriges nationella konton,
2. depåkonton för verksamhetsutövare,
3. depåkonton för luftfartygsoperatörer,
4. persondepåkonton,
5. depåkonton för handelsplattformar, och
6. kontrollörskonton.

Lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument ska inte tillämpas på kontoföring av utsläppsrätter och kytoenheter.

Lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument ska inte tillämpas på kontoföring av utsläppsrätter och kytoenheter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

¹ Senaste lydelse 2011:1103.

2.18 Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)

Härigenom föreskrivs i fråga om aktiebolagslagen (2005:551)

dels att 1 kap. 9 och 10 §§, 4 kap. 30, 39–41 och 49 §§, 5 kap. 4, 12, 13, 14 och 16–19 §§, 6 kap. 10 §, 11 kap. 5 och 8 §§, 12 kap. 10 §, 13 kap. 18 §, 14 kap. 36 §, 15 kap. 37 §, 20 kap. 21 §, 22 kap. 4, 14, 20 och 21 §§ och 30 kap. 1 § och rubriken närmast före 1 kap. 10 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas tre nya paragrafer, 1 kap. 10 a och 10 b §§ och 5 kap. 12 a § av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap. 9 §¹

Bestämmelser om betydelsen av följande begrepp, termer och uttryck finns i nedan angivna paragrafer:

uppdelning av aktier	4 kap. 46 §	uppdelning av aktier	4 kap. 46 §
		<i>värdepapperscentral</i>	<i>10 b §</i>
Årsstämma	7 kap. 10 §	årsstämma	7 kap. 10 §
överskjutande aktier	4 kap. 47 §	överskjutande aktier	4 kap. 47 §

Begreppet avstämningsbolag

Avstämningsbolag

10 §

Ett avstämningsbolag är ett aktiebolag vars bolagsordning innehåller förbehåll om att bolagets aktier *skall* vara registrerade i *ett* avstämningsregister enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument (avstämningsförbehåll).

Ett avstämningsbolag är ett aktiebolag vars bolagsordning innehåller förbehåll om att bolagets aktier *ska* vara registrerade i avstämningsregister enligt lagen (1998:1479) om *värdepapperscentraler och* kontoföring av finansiella instrument (avstämningsförbehåll).

I ett avstämningsbolag ska aktierna registreras i ett avstämningsregister för bolaget.

¹ Senaste lydelse 2008:12.

10 a §

Vid tillämpningen av denna lag ska med ett avstämningsregister enligt lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument jämföras ett motsvarande register som förs som en central kontoföringstjänst enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 909/2014 av den 23 juli 2014 om förbättrad värdepappersavveckling i Europeiska unionen och om värdepapperscentraler samt ändring av direktiv 98/26/EG och 2014/65/EU och förordning (EU) nr 236/2012, i den ursprungliga lydelsen. Detta gäller dock inte sådana register som förs av en värdepapperscentral från tredjeland.

Ett konto i ett sådant register ska jämföras med ett avstämningskonto enligt lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument

10 b §

Med värdepapperscentral avses detsamma som i 1 kap. 3 § lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument. Vid tillämpningen av denna lag ska med en sådan värdepapperscentral jämföras en värdepapperscentral från tredjeland enligt den bestämmelsen om inte något annat anges.

4 kap.

30 §

Den som förvärvar aktier som enligt bolagsordningen *skall* hembjudas *skall* snarast efter förvärvet anmäla aktieövergången till bolagets styrelse. Anmälan *skall* innehålla uppgift om den ersättning som har lämnats för aktierna och de villkor förvärvaren ställer för

Den som förvärvar aktier som enligt bolagsordningen *ska* hembjudas *ska* snarast efter förvärvet anmäla aktieövergången till bolagets styrelse. Anmälan *ska* innehålla uppgift om den ersättning som har lämnats för aktierna och de villkor förvärvaren ställer för

inlösen.

Övergår en hembudspliktig aktie i ett avstämningsbolag till en ny ägare, *skall den centrala värdepappersförvararen* underrätta styrelsen om övergången i samband med att frågan om införande av den nye ägaren i aktieboken prövas. Bolaget *skall* underrätta den nye ägaren om anmälningskyldigheten enligt första stycket.

Anmälan enligt första stycket *skall* också göras när hembudsplikt inträder enligt 29 §.

inlösen.

Övergår en hembudspliktig aktie i ett avstämningsbolag till en ny ägare, *ska värdepapperscentralen, om den ansvarar för att föra aktieboken,* underrätta styrelsen om övergången i samband med att frågan om införande av den nye ägaren i aktieboken prövas. Bolaget *ska* underrätta den nye ägaren om anmälningskyldigheten enligt första stycket.

Anmälan enligt första stycket *ska* också göras när hembudsplikt inträder enligt 29 §.

39 §

I avstämningsbolag *skall* en aktieägare eller förvaltare som på avstämningsdagen är införd i aktieboken och antecknad i ett avstämningsregister enligt 4 kap. lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument, med den begränsning som följer av 41 § tredje meningen, antas vara behörig att

1. ta emot nya aktier vid fondemission,
2. ta emot teckningsrätt vid nyemission av aktier eller emission av teckningsoptioner eller konvertibler,
3. ta emot vinstutdelning,
4. ta emot betalning i samband med minskning av aktiekapitalet för återbetalning till aktieägarna, och
5. ta emot betalning i samband med utskiftning vid bolagets likvidation.

40 §

Den som är antecknad i ett avstämningsregister enligt 4 kap. 18 § första stycket 6–8 lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument *skall* i stället för aktieägaren antas vara behörig att utöva de rättigheter som avses i 39 §.

Den som är antecknad i ett avstämningsregister enligt 4 kap. 18 § första stycket 6–8 lagen (1998:1479) om *värdepapperscentraler och* kontoföring av finansiella instrument *ska* i stället för aktieägaren antas vara behörig att utöva de rättigheter som avses i 39 §.

41 §

Om den som har tagit emot värdepapper eller betalning enligt

Om den som har tagit emot värdepapper eller betalning enligt

38, 39 eller 40 § inte var rätt mottagare, *skall* bolaget ändå anses ha fullgjort sin skyldighet. Detta gäller dock inte om bolaget eller, i fråga om avstämningsbolag, *den centrala värdepappersförvararen* insett eller bort inse att det var fel mottagare. Det gäller inte heller om mottagaren var omyndig eller hade en förvaltare enligt föräldrabalken med uppdrag att förvalta hans eller hennes aktier.

38, 39 eller 40 § inte var rätt mottagare, *ska* bolaget ändå anses ha fullgjort sin skyldighet. Detta gäller dock inte om bolaget eller, i fråga om avstämningsbolag, *värdepapperscentralen* insett eller bort inse att det var fel mottagare. Det gäller inte heller om mottagaren var omyndig eller hade en förvaltare enligt föräldrabalken med uppdrag att förvalta hans eller hennes aktier.

49 §²

Ett beslut om uppdelning eller sammanläggning av aktier ska genast anmälas för registrering i aktiebolagsregistret. Antalet aktier ändras när beslutet registreras.

Efter registreringen ska nödvändiga ändringar genast göras i aktieboken.

I avstämningsbolag ska anmälan genast göras till *den centrala värdepappersförvararen* om att beslutet har registrerats.

I avstämningsbolag ska anmälan genast göras till *värdepapperscentral som för avstämningsregister för bolaget* om att beslutet har registrerats.

5 kap.

4 §

I fråga om behandling av personuppgifter i aktiebok som förs med automatiserad behandling finns bestämmelser i personuppgiftslagen (1998:204). Bolaget är personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som förändret av aktieboken innebär. I avstämningsbolag är det, sedan ett avstämningsregister har upprättats, i stället *den centrala värdepappersförvararen* som är personuppgiftsansvarig.

I fråga om behandling av personuppgifter i aktiebok som förs med automatiserad behandling finns bestämmelser i personuppgiftslagen (1998:204). Bolaget är personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som förändret av aktieboken innebär. I avstämningsbolag är det, sedan ett avstämningsregister har upprättats, i stället *värdepapperscentralen* som är personuppgiftsansvarig, *om det är en svensk värdepapperscentral som ansvarar för att föra aktieboken.*

Bestämmelserna i personuppgiftslagen om rättelse och skadestånd gäller vid behandling av personuppgifter i aktiebok och vid annan behandling av personuppgifter enligt denna lag.

² Senaste lydelse 2009:37.

12 §

Om ett avstämningsförbehåll tas in i bolagsordningen i samband med att bolaget bildas, *skall* 7–9 §§ tillämpas till dess att bolaget har registrerats i aktiebolagsregistret och *ett* avstämningsregister har upprättats. Införs ett sådant förbehåll genom ändring av bolagsordningen, *skall* 7–9 §§ tillämpas till dess att förbehållet har registrerats i aktiebolagsregistret och avstämningsregister har upprättats.

När avstämningsregistret har upprättats, *skall den centrala värdepappersförvararen*

1. föra och bevara aktieboken,
2. pröva frågor om införande av aktieägare i aktieboken,
3. svara för utskrift av aktieboken, och
4. avstämma aktieboken.

Styrelsen ansvarar för att det träffas ett avtal med en *central värdepappersförvarare*.

Om ett avstämningsförbehåll tas in i bolagsordningen i samband med att bolaget bildas, *ska* 7–9 §§ tillämpas till dess att bolaget har registrerats i aktiebolagsregistret och avstämningsregister har upprättats. Införs ett sådant förbehåll genom ändring av bolagsordningen, *ska* 7–9 §§ tillämpas till dess att förbehållet har registrerats i aktiebolagsregistret och avstämningsregister har upprättats.

Bolaget får träffa ett skriftligt avtal med en värdepapperscentral om att värdepapperscentralen ska ansvara för aktieboken. I ett sådant fall ska värdepapperscentralen, när avstämningsregistret har upprättats,

Styrelsen ansvarar för att det träffas ett *skriftligt* avtal med en *eller flera värdepapperscentraler om registrering i avstämningsregister och, i förekommande fall, om ansvaret för aktieboken. Om något sådant avtal om ansvaret för aktieboken inte gäller, ansvarar bolagets styrelse för de uppgifter som avses i andra stycket.*

12 a §

När ett sådant avtal som avses i 12 § tredje stycket har ingåtts ska bolaget anmäla för registrering i aktiebolagsregistret vilken eller vilka värdepapperscentraler som avstämningsbolaget har anlitat och, i förekommande fall, vilken värdepapperscentral som ansvarar för aktieboken.

13 §

Den som har antecknats som aktieägare på ett avstämningskonto *enligt lagen (1998:1479) om*

Den som har antecknats som aktieägare på ett avstämningskonto *ska* genast föras in i

kontoföring av finansiella instrument skall genast föras in i aktieboken, om inte annat följer av denna lag.

aktieboken, om inte annat följer av denna lag.

14 §

Har en aktieägare i ett avstämningsbolag lämnat sina aktier till någon annan för förvaltning, kan denne (förvaltaren) på aktieägarens uppdrag föras in i aktieboken i stället för aktieägaren. Detta förutsätter dock att förvaltaren

Har en aktieägare i ett avstämningsbolag lämnat sina aktier till någon annan för förvaltning *enligt 3 kap. 7–12 §§ lagen (1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument eller motsvarande förfarande enligt regler i det land där värdepapperscentralen är auktoriserad*, kan denne (förvaltaren) på aktieägarens uppdrag föras in i aktieboken i stället för aktieägaren. Detta förutsätter dock att förvaltaren

1. har fått medgivande av *den centrala värdepappersförvararen* till registrering som förvaltare, och

1. har fått medgivande av *värdepapperscentralen* till registrering som förvaltare, och

2. uppfyller de villkor som gäller för införing av ägare i aktieboken. I det fall som avses i första stycket *skall* det i aktieboken anmärkas att aktien innehas för någon annans räkning. Beträffande förvaltaren antecknas i aktieboken samma uppgifter som enligt 11 § *skall* föras in om aktieägare.

I det fall som avses i första stycket *ska* det i aktieboken anmärkas att aktien innehas för någon annans räkning. Beträffande förvaltaren antecknas i aktieboken samma uppgifter som enligt 11 § *ska* föras in om aktieägare.

I lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument finns bestämmelser om

I lagen (1998:1479) om *värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument* finns i *fråga om svenska värdepapperscentraler* bestämmelser om

1. medgivande enligt första stycket,
2. förvaltares skyldigheter, och
3. skyldighet för bolaget och *den centrala värdepappersförvararen* att tillhandahålla en sammanställning av uppgifter från förvaltare om aktieägare med mer än 500 förvaltarregistrerade aktier.

3. skyldighet för bolaget och *värdepapperscentralen* att tillhandahålla en sammanställning av uppgifter från förvaltare om aktieägare med mer än 500 förvaltarregistrerade aktier.

16 §

Har det införts ett avstämningsförbehåll genom en ändring av bolagsordningen och har ett dessförinnan utfärdat aktiebrev inte visats upp enligt 4 kap. 6 §

Har det införts ett avstämningsförbehåll genom en ändring av bolagsordningen och har ett dessförinnan utfärdat aktiebrev inte visats upp enligt 4 kap. 6 §

lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument, får uppgifter om aktien i den äldre aktieboken föras över till den aktiebok som förs av *den centrala värdepappersförvararen*. I samband med överföringen *skall* det anges att aktiebrevet inte har visats upp. Om uppgifterna inte förs över, utgör den äldre aktieboken fortfarande aktiebok i fråga om aktien.

lagen (1998:1479) om *värdepapperscentraler* och kontoföring av finansiella instrument, får uppgifter om aktien i den äldre aktieboken föras över till den aktiebok som förs av *bolaget*. Om *aktieboken förs av en värdepapperscentral enligt ett sådant avtal som avses i 12 § andra stycket*, svarar i stället *värdepapperscentralen* för denna uppgift. I samband med överföringen *ska* det anges att aktiebrevet inte har visats upp. Om uppgifterna inte förs över, utgör den äldre aktieboken fortfarande aktiebok i fråga om aktien.

17 §

En ägare till en aktie för vilken det har utfärdats aktiebrev innan bolaget blev avstämningsbolag kan inte, i fråga om därefter beslutad utdelning eller emission, få utdelning, utöva aktieägares företrädesrätt att teckna nya aktier, teckningsoptioner eller konvertibler eller, vid fondemission, få ny aktie, förrän

1. anteckning på ett avstämningskonto har skett enligt 4 kap. 6 § lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument, och

2. aktieägaren har förts in i *den aktiebok som förs av den centrala värdepappersförvararen*.

1. anteckning på ett avstämningskonto har skett enligt 4 kap. 6 § lagen (1998:1479) om *värdepapperscentraler* och kontoföring av finansiella instrument *eller motsvarande förfarande*, och

2. aktieägaren har förts in i *aktieboken*.

18 §

Om det har förflutit fem år sedan avstämningsförbehållet registrerades och ingen har förts in som ägare eller som förvaltare till en aktie som är införd i den aktiebok som förs av *den centrala värdepappersförvararen*, får bolaget uppmana aktiens ägare att anmäla sig till *den centrala värdepappersförvararen*. Uppmaningen *skall* innehålla en upplysning om att rätten till aktien går förlorad om någon anmälan inte görs. Uppmaningen *skall* ske genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar och i den eller de ortstidningar som styrelsen

Om det har förflutit fem år sedan avstämningsförbehållet registrerades och ingen har förts in som ägare eller som förvaltare till en aktie som är införd i *aktieboken*, får bolaget uppmana aktiens ägare att anmäla sig till *bolaget*. Om *aktieboken förs av en värdepapperscentral enligt ett sådant avtal som avses i 12 § andra stycket*, *ska anmälan i stället göras till värdepapperscentralen*. Uppmaningen *ska* innehålla en upplysning om att rätten till aktien går förlorad om någon anmälan inte görs. Uppmaningen *ska* ske genom kungörelse i Post-

bestämmer.

Om det inte har kommit in någon anmälan inom ett år från uppmaningen, får bolaget sälja aktien genom ett värdepappersinstitut. Betalningen för aktien tillfaller bolaget men aktiens tidigare ägare har, om aktiebrevet lämnas in, rätt att av bolaget få ut samma belopp med avdrag för kostnaderna för uppmaningen och försäljningen. Det inlämnade aktiebrevet *skall* förstöras.

och Inrikes Tidningar och i den eller de ortstidningar som styrelsen bestämmer.

Om det inte har kommit in någon anmälan inom ett år från uppmaningen, får bolaget sälja aktien genom ett värdepappersinstitut. Betalningen för aktien tillfaller bolaget men aktiens tidigare ägare har, om aktiebrevet lämnas in, rätt att av bolaget få ut samma belopp med avdrag för kostnaderna för uppmaningen och försäljningen. Det inlämnade aktiebrevet *ska* förstöras.

19 §

I ett avstämningsbolag *skall* en utskrift eller annan framställning av aktieboken hållas tillgänglig hos bolaget *och hos den centrala värdepappersförvararen* för alla som vill ta del av den. I en sådan utskrift eller framställning *skall* aktieägarna och förvaltarna tas upp i alfabetisk ordning. Utskriften eller framställningen får inte vara äldre än tre månader.

I ett avstämningsbolag *ska* en utskrift eller annan framställning av aktieboken hållas tillgänglig hos bolaget för alla som vill ta del av den. I en sådan utskrift eller framställning *ska* aktieägarna och förvaltarna tas upp i alfabetisk ordning. Utskriften eller framställningen får inte vara äldre än tre månader. *Om aktieboken förs av en värdepapperscentral enligt ett sådant avtal som avses i 12 § andra stycket, ska utskriften eller framställningen även hållas tillgänglig hos bolaget.*

Var och en som begär det har rätt att mot ersättning för kostnaderna få en aktuell utskrift av aktieboken eller del av den.

En aktieägare *skall* inte tas upp i en utskrift eller framställning enligt denna paragraf, om hans eller hennes aktieinnehav uppgår till högst 500 aktier. Om en aktieägare äger samtliga aktier i bolaget, *skall* dock hans eller hennes aktieinnehav alltid redovisas.

En aktieägare *ska* inte tas upp i en utskrift eller framställning enligt denna paragraf, om hans eller hennes aktieinnehav uppgår till högst 500 aktier. Om en aktieägare äger samtliga aktier i bolaget, *ska* dock hans eller hennes aktieinnehav alltid redovisas.

6 kap.

10 §

Av 4 kap. 5 § lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument framgår att aktiebrev eller interimisbevis inte får utfärdas för aktier i avstämningsbolag.

Av 4 kap. 5 § lagen (1998:1479) om *värdepapperscentraler* och kontoföring av finansiella instrument framgår att aktiebrev eller interimisbevis inte får utfärdas för

aktier i avstämningsbolag.

11 kap.

5 §³

I ett aktiebolag som inte är avstämningsbolag *skall* bolaget på begäran av en aktieägare med fondaktierätt eller teckningsrätt utfärda emissionsbevis för de gamla aktierna. I ett sådant bevis *skall* det anges hur många bevis som *skall* lämnas för varje ny aktie, konvertibel eller teckningsoption. Beviset *skall* lämnas ut till aktieägaren mot uppvisande av det aktiebrev på vilket fondaktierätten eller teckningsrätten grundas. Det *skall* antecknas på aktiebrevet att emissionsbevis har utfärdats.

Emissionsbevis behöver inte utfärdas om

1. emissionen innebär att varje gammal aktie berättigar till en ny aktie, konvertibel eller teckningsoption, eller

2. en kupong som hör till ett aktiebrev får användas som emissionsbevis.

Första stycket tillämpas också när en innehavare av teckningsoptioner eller konvertibler har rätt till teckning av nya aktier, teckningsoptioner eller konvertibler.

Av 4 kap. 5 § lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument framgår att emissionsbevis eller teckningsoptionsbevis inte får utfärdas för aktier eller andra finansiella instrument som har registrerats enligt den lagen.

I ett aktiebolag som inte är avstämningsbolag *ska* bolaget på begäran av en aktieägare med fondaktierätt eller teckningsrätt utfärda emissionsbevis för de gamla aktierna. I ett sådant bevis *ska* det anges hur många bevis som *ska* lämnas för varje ny aktie, konvertibel eller teckningsoption. Beviset *ska* lämnas ut till aktieägaren mot uppvisande av det aktiebrev på vilket fondaktierätten eller teckningsrätten grundas. Det *ska* antecknas på aktiebrevet att emissionsbevis har utfärdats.

Första stycket tillämpas också när en innehavare av teckningsoptioner eller konvertibler har rätt till teckning av nya aktier, teckningsoptioner eller konvertibler.

Av 4 kap. 5 § lagen (1998:1479) om *värdepapperscentraler* och kontoföring av finansiella instrument framgår att emissionsbevis eller teckningsoptionsbevis inte får utfärdas för aktier eller andra finansiella instrument som har registrerats enligt den lagen.

8 §⁴

I ett avstämningsbolag *skall* fondaktierätter och teckningsrätter registreras *enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument*.

Om bolaget har tillförsäkrat innehavare av teckningsoptioner eller konvertibler rätt till teckning

I ett avstämningsbolag *ska* fondaktierätter och teckningsrätter registreras *i avstämningsregister*.

Om bolaget har tillförsäkrat innehavare av teckningsoptioner eller konvertibler rätt till teckning

³ Senaste lydelse 2007:317.

⁴ Senaste lydelse 2007:317.

av nya aktier, teckningsoptioner eller konvertibler och teckningsoptionerna eller konvertiblerna har registrerats *enligt lagen om kontoföring av finansiella instrument, skall* också rätten till teckning registreras *enligt samma lag*.

av nya aktier, teckningsoptioner eller konvertibler och teckningsoptionerna eller konvertiblerna har registrerats *i avstämningsregister, ska* också rätten till teckning registreras *på samma sätt*.

12 kap.

10 §

Beslutet om fondemission *skall* genast anmälas för registrering i aktiebolagsregistret. Aktiekapitalet är ökat när beslutet har registrerats.

Efter registreringen *skall* nya aktier genast föras in i aktieboken.

I avstämningsbolag *skall* anmälan genast göras till *den centrala värdepappersförvararen* om att emissionen har registrerats.

Beslutet om fondemission *ska* genast anmälas för registrering i aktiebolagsregistret. Aktiekapitalet är ökat när beslutet har registrerats.

Efter registreringen *ska* nya aktier genast föras in i aktieboken.

I avstämningsbolag *ska* anmälan genast göras till *värdepapperscentral som för avstämningsregister för bolaget* om att emissionen har registrerats.

13 kap.

18 §

När teckningen enligt 13 § har avslutats, *skall* styrelsen besluta om tilldelning till aktietecknarna. Anser styrelsen att någon teckning är ogiltig, *skall* tecknaren genast underrättas om detta.

Tilldelade aktier *skall* genast föras in i aktieboken.

I avstämningsbolag *skall* anmälan genast göras till *den centrala värdepappersförvararen* om att styrelsen har fattat beslut om tilldelning.

När teckningen enligt 13 § har avslutats, *ska* styrelsen besluta om tilldelning till aktietecknarna. Anser styrelsen att någon teckning är ogiltig, *ska* tecknaren genast underrättas om detta.

Tilldelade aktier *ska* genast föras in i aktieboken.

I avstämningsbolag *ska* anmälan genast göras till *värdepapperscentral som för avstämningsregister för bolaget* om att styrelsen har fattat beslut om tilldelning.

14 kap.

36 §

När aktieteckningen enligt 32 § har avslutats, *skall* styrelsen besluta om tilldelning av aktier till aktietecknarna. Anser styrelsen att någon teckning är ogiltig, *skall* aktietecknaren genast underrättas om detta.

Tilldelade aktier *skall* genast föras in i aktieboken.

I avstämningsbolag *skall* an-

När aktieteckningen enligt 32 § har avslutats, *ska* styrelsen besluta om tilldelning av aktier till aktietecknarna. Anser styrelsen att någon teckning är ogiltig, *ska* aktietecknaren genast underrättas om detta.

Tilldelade aktier *ska* genast föras in i aktieboken.

I avstämningsbolag *ska* anmälan

mälan genast göras till *den centrala värdepappersförvararen* om att styrelsen har fattat beslut om tilldelning.

Om teckningsoptionsbevis har utfärdats, *skall* de förses med en anteckning om att optionsrätten har utnyttjats.

genast göras till *värdepapperscentral som för avstämningsregister för bolaget* om att styrelsen har fattat beslut om tilldelning.

Om teckningsoptionsbevis har utfärdats, *ska* de förses med en anteckning om att optionsrätten har utnyttjats.

15 kap.

37 §

Vid konvertering *skall* de nya aktierna genast föras in i aktieboken.

I avstämningsbolag *skall* anmälan genast göras till *den centrala värdepappersförvararen* om att konvertering har skett.

Om konvertiblerna har getts ut i pappersform, *skall* de förses med en anteckning om konverteringen.

Vid konvertering *ska* de nya aktierna genast föras in i aktieboken.

I avstämningsbolag *ska* anmälan genast göras till *värdepapperscentral som för avstämningsregister för bolaget* om att konvertering har skett.

Om konvertiblerna har getts ut i pappersform, *ska* de förses med en anteckning om konverteringen.

20 kap.

21 §

Om minskningen av aktiekapitalet har genomförts med indragning av aktier, *skall* de indragna aktierna genast strykas ur aktieboken. I avstämningsbolag *skall* styrelsen genast anmäla till *den centrala värdepappersförvararen* att minskningen har registrerats.

Om minskningen av aktiekapitalet har genomförts med indragning av aktier, *ska* de indragna aktierna genast strykas ur aktieboken. I avstämningsbolag *ska* styrelsen genast anmäla till *värdepapperscentral som för avstämningsregister för bolaget* att minskningen har registrerats.

22 kap.

4 §

Rätten till lösenbeloppet *skall* antas tillkomma den som till majoritetsaktieägaren överlämnar ett aktiebrev med anteckning om överlåtelse eller ett lösenbevis enligt 13 § andra stycket. I avstämningsbolag *skall* rätten antas tillkomma den som *enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument* är

1. registrerad som ägare till aktierna, eller
2. antecknad på konto i avstämningsregister som berättigad till lösenbeloppet.

Rätten till lösenbeloppet *ska* antas tillkomma den som till majoritetsaktieägaren överlämnar ett aktiebrev med anteckning om överlåtelse eller ett lösenbevis enligt 13 § andra stycket. I avstämningsbolag *ska* rätten antas tillkomma den som *i avstämningsregister* är

14 §

Om det har beslutats om förhandstillträde till aktier i ett avstämningsbolag, *skall* aktierna, på begäran av majoritetsaktieägaren, registreras med denne som ägare *enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument*. Samtidigt *skall* aktieägares rätt till kommande lösenbelopp och ränta registreras *enligt samma lag*.

Om det har beslutats om förhandstillträde till aktier i ett avstämningsbolag, *ska* aktierna, på begäran av majoritetsaktieägaren, registreras med denne som ägare *i avstämningsregister*. Samtidigt *ska* aktieägares rätt till kommande lösenbelopp och ränta registreras *på samma sätt*.

20 §

När en dom avseende lösenbeloppet har vunnit laga kraft gäller följande. I ett bolag som inte är avstämningsbolag *skall* ägarna till de aktier som *skall* lösas in till majoritetsaktieägaren överlämna sina aktiebrev med anteckning om överlåtelse. I ett avstämningsbolag *skall*, utom i fall som avses i 21 §, aktierna på begäran av majoritetsaktieägaren registreras med denne som ägare *enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument*.

När en dom avseende lösenbeloppet har vunnit laga kraft gäller följande. I ett bolag som inte är avstämningsbolag *ska* ägarna till de aktier som *ska* lösas in till majoritetsaktieägaren överlämna sina aktiebrev med anteckning om överlåtelse. I ett avstämningsbolag *ska*, utom i fall som avses i 21 §, aktierna på begäran av majoritetsaktieägaren registreras med denne som ägare *i avstämningsregister*.

21 §

Har aktiebrev eller lösenbevis inte överlämnats till majoritetsaktieägaren inom en månad från den dag dom avseende lösenbeloppet vann laga kraft eller är, i fråga om avstämningsbolag, aktieägare i ett sådant bolag okänd, *skall* majoritetsaktieägaren utan dröjsmål låta nedsätta lösenbeloppet för en sådan aktie eller för aktie som avses med sådant lösenbevis enligt lagen (1927:56) om nedsättning av pengar hos myndighet. Något förbehåll om rätt att återta det nedsatta beloppet får inte göras.

Har aktiebrev eller lösenbevis inte överlämnats till majoritetsaktieägaren inom en månad från den dag dom avseende lösenbeloppet vann laga kraft eller är, i fråga om avstämningsbolag, aktieägare i ett sådant bolag okänd, *ska* majoritetsaktieägaren utan dröjsmål låta nedsätta lösenbeloppet för en sådan aktie eller för aktie som avses med sådant lösenbevis enligt lagen (1927:56) om nedsättning av pengar hos myndighet. Något förbehåll om rätt att återta det nedsatta beloppet får inte göras.

Om nedsättning har skett enligt denna paragraf, får majoritetsaktieägaren utöva de rättigheter som aktierna ger från och med den tidpunkt då beloppet sätts ned hos länsstyrelsen.

Ett aktiebrev, som ännu inte har

Ett aktiebrev, som ännu inte har

överlämnats till länsstyrelsen, ger inte annan rätt för innehavaren än att mot överlämnandet av aktiebrevet få ut lösenbeloppet och ränta. I avstämningsbolag *skall*, om nedsättning har skett, aktierna på begäran av majoritetsaktieägaren registreras med denne som ägare *enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument*.

överlämnats till länsstyrelsen, ger inte annan rätt för innehavaren än att mot överlämnandet av aktiebrevet få ut lösenbeloppet och ränta. I avstämningsbolag *ska*, om nedsättning har skett, aktierna på begäran av majoritetsaktieägaren registreras med denne som ägare *i avstämningsregister*.

30 kap.

1 §⁵

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som

1. uppsåtligen bryter mot 1 kap. 7 eller 8 §,
2. uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att enligt denna lag föra aktiebok eller hålla aktiebok tillgänglig,
3. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 8 kap. 18 § andra meningen, 20 § första stycket eller 21 § andra stycket, eller
4. uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot 21 kap. 1, 3, 5 eller 10 §.

En *central värdepappersförvarers* underlåtenhet att fullgöra de uppgifter som anges i 5 kap. 12 § andra stycket *skall* inte medföra ansvar enligt första stycket 2.

En *värdepapperscentrals* underlåtenhet att fullgöra de uppgifter som anges i 5 kap. 12 § andra stycket *ska* inte medföra ansvar enligt första stycket 2.

Till straff som anges i första stycket döms också den som uppsåtligen medverkar till ett beslut att utse en styrelseledamot, styrelsesuppleant, verkställande direktör eller vice verkställande direktör i strid med 8 kap. 12 eller 32 §, om åtgärden är ägnad att dölja vem eller vilka som utövar eller har utövat den faktiska ledningen av bolaget. Detsamma gäller den som uppsåtligen åtar sig ett sådant uppdrag i strid med 8 kap. 12 eller 32 §.

Trots vad som sägs i 35 kap. 1 § brottsbalken får påföljd för brott enligt första stycket 4 mot 21 kap. 1, 3 eller 5 § eller för brott enligt tredje stycket dömas ut, om den misstänkte har häktats eller fått del av åtal för brottet inom fem år från brottet.

I de fall som avses i 9 kap. 41 § och 10 kap. 16 § *skall* det inte följa ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken.

I de fall som avses i 9 kap. 41 § och 10 kap. 16 § *ska* det inte följa ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

2. Det krav på ett skriftligt avtal som anges i 5 kap. 12 § tredje stycket tillämpas inte i fråga om avtal om registrering av aktier i avstämningsregister som ingåtts före lagens ikraftträdande.

⁵ Senaste lydelse 2007:317.

3. Det som sägs om styrelsens ansvar i 5 kap. 12 § tredje stycket ska tillämpas från och med den 1 januari 2017, om inte avstämningsbolaget före dess ingår ett sådant avtal som avses i 5 kap. 12 § andra stycket med en värdepapperscentral och anmäler detta enligt 5 kap. 12 a §. För tiden fram till dess att en sådan anmälan görs, dock längst till och med den 31 december 2016, tillämpas det som sägs om centrala värdepappersförvarares ansvar för aktieboken i 5 kap. 12 § andra stycket i dess äldre lydelse. Med central värdepappersförvarare avses den som vid tidpunkten för ikraftträdandet var auktoriserad som central värdepappersförvarare.

2.19 Förslag till lag om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 1 § och 21 kap. 2 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §¹

I denna lag finns bestämmelser om värdepappersmarknaden.

I 2–11 kap. finns särskilda bestämmelser om värdepappersrörelse, i 12–18 kap. om börsverksamhet m.m. och i 19–21 kap. om clearingverksamhet. I 22–26 kap. finns vissa gemensamma bestämmelser.

För sådan clearingverksamhet som avses i 5 § 6 b gäller endast följande bestämmelser i denna lag:

- 1 kap. 11 och 12–14 §§ om tystnadsplikt, uppgiftsskyldighet, meddelandeförbud och ansvar,
- 23 kap. 1 § första och andra styckena, 2 §, 4 § första stycket samt 7, 11, 12 och 14 §§ om tillsyn,
- 25 kap. 1, 2, 6, 8–11, 17 samt 25–29 §§ om ingripanden, och
- 26 kap. 1 § om överklagande.

Ytterligare bestämmelser om sådan clearingverksamhet som avses i 5 § 6 b finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister och lagen (2013:287) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister.

Denna lag gäller inte för sådan clearingverksamhet som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 909/2014 av den 23 juli 2014 om förbättrad värdepappersavveckling i Europeiska unionen och om värdepapperscentraler samt ändring av direktiv 98/26/EG och 2014/65/EU och förordning (EU) nr 236/2012, i den ursprungliga lydelsen.

21 kap.

2 §

En clearingdeltagare får delta i clearingverksamheten för egen räkning. En clearingorganisation får tillåta svenska och utländska clearingorganisationer eller centrala värdepappersförvarare samt Sveriges riksbank och sådana

En clearingdeltagare får delta i clearingverksamheten för egen räkning. En clearingorganisation får tillåta svenska och utländska clearingorganisationer, värdepapperscentraler eller värdepapperscentraler från tredjeland samt

¹ Senaste lydelse 2013:288.

institut och företag som avses i 14 kap. 3 § första stycket 1 och 2 rätt att delta i clearingverksamheten för någon annans räkning.

Om ett företag inom en koncern deltar i clearingverksamhet utslutande för egen och för andra koncernföretags räkning *skall* deltagandet i clearingverksamhet anses vara för egen räkning vid tillämpning av första stycket.

Sveriges riksbank och sådana institut och företag som avses i 14 kap. 3 § första stycket 1 och 2 rätt att delta i clearingverksamheten för någon annans räkning.

Om ett företag inom en koncern deltar i clearingverksamhet utslutande för egen och för andra koncernföretags räkning *ska* deltagandet i clearingverksamhet anses vara för egen räkning vid tillämpning av första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

2.20 Förslag till lag om ändring i lagen (2008:814) om statligt stöd till kreditinstitut

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 4 § lagen (2008:814) om statligt stöd till kreditinstitut ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

4 §

I ett bolag som inte är avstämningsbolag enligt aktiebolagslagen (2005:551) ska ägarna till staten överlämna sina aktiebrev med anteckning om överlåtelse och i ett avstämningsbolag ska staten registreras som aktieägare enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument, om det är ostridigt mellan parterna att en rätt till inlösen finns eller om Prövningsnämnden har förklarat att en sådan rätt finns utan att nämnden samtidigt har fastställt lösenbeloppet.

I ett bolag som inte är avstämningsbolag enligt aktiebolagslagen (2005:551) ska ägarna till staten överlämna sina aktiebrev med anteckning om överlåtelse och i ett avstämningsbolag ska staten registreras som aktieägare enligt lagen (1998:1479) om *värdepapperscentraler och* kontoföring av finansiella instrument, om det är ostridigt mellan parterna att en rätt till inlösen finns eller om Prövningsnämnden har förklarat att en sådan rätt finns utan att nämnden samtidigt har fastställt lösenbeloppet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

2.21 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Häri genom föreskrivs i fråga om offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

dels att 30 kap. 4 b, 5 och 30 §§ ska ha följande lydelse,

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

30 kap.

4 b §¹

Sekretess gäller i en statlig myndighets verksamhet som består i tillståndsgivning eller tillsyn med avseende på bank- och kreditväsendet, värdepappersmarknaden eller försäkringsväsendet för uppgift i en anmälan eller utsaga om överträdelse av bestämmelse som gäller för den som myndighetens verksamhet avser, om uppgiften kan avslöja anmälarens identitet.

Sekretess gäller i en statlig myndighets verksamhet enligt lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument för uppgift om en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden i en anmälan eller utsaga om överträdelse av bestämmelse i lag eller annan författning som gäller för värdepapperscentralers och utsedda kreditinstituts verksamhet, om uppgiften kan avslöja den anmäldes identitet och det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att denne lider skada eller men.

Sekretessen enligt andra stycket gäller inte beslut om sanktioner eller sanktionsförelägganden.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

5 §²

Sekretess gäller för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde lider skada eller men om uppgiften röjs och uppgiften förekommer i ett ärende hos en statlig myndighet om innehav av

1. aktier i bankaktiebolag, kreditmarknadsbolag, värdepappersbolag, fondbolag eller försäkringsaktiebolag,

2. andelar i medlemsbank eller kreditmarknadsförening, eller

3. aktier eller andelar i börs, 3. aktier eller andelar i börs,

¹ Senaste lydelse 2014:987.

² Senaste lydelse 2014:277.

clearingorganisation, *central värdepappersförvarare*, betalningsinstitut, institut för elektroniska pengar eller företag som driver verksamhet enligt lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter.

clearingorganisation, betalningsinstitut, institut för elektroniska pengar eller företag som driver verksamhet enligt lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter.

Sekretessen gäller inte beslut av myndigheten och inte heller för uppgift från en annan myndighet om uppgiften inte är sekretessreglerad där.

För uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

30 §³

Den tystnadsplikt som följer av 2 § första stycket första meningen, 4 § första stycket 2, 4 a § första stycket 2, 4 b §, 12 § första stycket och andra stycket 2, 13 §, 15 § första stycket 2, 23 § första stycket 2 och 27 § första stycket 2 och den tystnadsplikt som följer av ett förbehåll som gjorts med stöd av 9 § andra meningen, 14 § andra meningen, 26 § andra meningen eller 29 § andra meningen inskränker rätten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 2 §§ yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter.

Den tystnadsplikt som följer av 2 § första stycket första meningen, 4 § första stycket 2, 4 a § första stycket 2, 4 b § *första stycket*, 12 § första stycket och andra stycket 2, 13 §, 15 § första stycket 2, 23 § första stycket 2 och 27 § första stycket 2 och den tystnadsplikt som följer av ett förbehåll som gjorts med stöd av 9 § andra meningen, 14 § andra meningen, 26 § andra meningen eller 29 § andra meningen inskränker rätten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 2 §§ yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter.

Den tystnadsplikt som följer av 24 § inskränker rätten att meddela och offentliggöra uppgifter, när det är fråga om uppgift om andra ekonomiska eller personliga förhållanden än affärs- och driftförhållanden för den som trätt i affärsförbindelse eller liknande förbindelse med den som är föremål för myndighetens verksamhet.

Den tystnadsplikt som följer av 18 § inskränker rätten att meddela och offentliggöra uppgifter, när det är fråga om uppgift om en enskilds personliga förhållanden vars röjande kan vålla allvarligt men.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

2. Äldre bestämmelser gäller för uppgifter i ärenden hos statlig myndighet om innehav av aktier eller andelar i en central värdepappersförvarare som har inletts före ikraftträdandet.

³ Senaste lydelse 2014:987.

2.22 Förslag till lag om ändring i lagen (2011:900) om dödande av förkommen handling

Härigenom föreskrivs att 2, 4 och 12 §§ lagen (2011:900) om dödande av förkommen handling ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Följande handlingar omfattas av bestämmelserna om dödande av förkommen handling:

1. löpande skuldebrev,
2. växlar,
3. konossement,
4. andra handlingar än de som anges i 1–3, vars uppvisande utgör villkor för rätt att kräva betalning eller att begära att någon annan förpliktelse fullgörs,
5. handlingar, vars uppvisande utgör villkor för att antecknas som innehavare av en rättighet på ett sådant konto som avses i lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument,
6. aktiebrev, och
7. inteckningshandlingar.

5. handlingar, vars uppvisande utgör villkor för att antecknas som innehavare av en rättighet på ett sådant konto som avses i lagen (1998:1479) om *värdepapperscentraler och* kontoföring av finansiella instrument,

Bestämmelserna tillämpas inte på banksedlar. De tillämpas inte heller på obligationer eller förlagsbevis utom i fråga om obligationer med en löptid på högst ett år som har ställts till innehavaren och som ges ut av en bank eller ett kreditmarknadsföretag.

4 §

En ansökan om dödande av förkommen handling ska göras hos Kronofogdemyndigheten, om inte annat följer av andra eller tredje stycket.

Avser ansökan en förkommen inteckningshandling ska den göras hos den inskrivningsmyndighet som handlägger ärenden om inskrivning av sådan handling som ansökan avser.

Avser ansökan ett förkommet aktiebrev eller annan handling vars uppvisande utgör villkor för att antecknas som innehavare av en rättighet på ett sådant konto som avses i lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument, ska ansökan göras hos Bolagsverket.

Avser ansökan ett förkommet aktiebrev eller annan handling vars uppvisande utgör villkor för att antecknas som innehavare av en rättighet på ett sådant konto som avses i lagen (1998:1479) om *värdepapperscentraler och* kontoföring av finansiella instrument, ska ansökan göras hos Bolagsverket.

12 §

Den som är förpliktad att fullgöra vad som blivit utfäst i en dödad handling ska utfärda en ny handling som svarar mot den handling som har dödats. Är den dödade handlingen en intecknad fordringshandling eller ett aktiebrev ska i stället den intecknade egendomens ägare respektive aktiebolaget utfärda en ny handling. Någon ny handling ska dock inte utfärdas, om den dödade handlingen var en handling vars uppvisande endast utgjorde ett villkor för att någon ska antecknas som innehavare av en rättighet på ett sådant konto som avses i lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument.

En ny handling, som enligt första stycket utfärdas i stället för en dödad inteckningshandling, gäller inte som inteckningshandling förrän anteckning gjorts enligt 13 § andra stycket.

I fråga om växel och konossement gäller även särskilda bestämmelser om ställande av säkerhet.

Den som är förpliktad att fullgöra vad som blivit utfäst i en dödad handling ska utfärda en ny handling som svarar mot den handling som har dödats. Är den dödade handlingen en intecknad fordringshandling eller ett aktiebrev ska i stället den intecknade egendomens ägare respektive aktiebolaget utfärda en ny handling. Någon ny handling ska dock inte utfärdas, om den dödade handlingen var en handling vars uppvisande endast utgjorde ett villkor för att någon ska antecknas som innehavare av en rättighet på ett sådant konto som avses i lagen (1998:1479) om *värdepapperscentraler och* kontoföring av finansiella instrument.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

2.23 Förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)

Härigenom föreskrivs i fråga om skatteförfarandelagen (2011:1244)
dels att 10 kap. 1 §, 34 kap. 9 a § och 38 kap. 1 § ska ha följande
lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 10 kap. 22 § och 23 kap. 8 §,
och närmast före 10 kap. 22 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

1 §

I detta kapitel finns bestämmelser om

- skyldighet att göra skatteavdrag (2 §),
- huvudregeln för skatteavdrag från ersättning för arbete (3 §),
- undantag från skyldigheten att göra skatteavdrag från ersättning för arbete (4–13 §§),
- anmälningsskyldighet för utbetalare (14 §),
- huvudregeln för skatteavdrag från ränta, utdelning och annan avkastning (15 §),
- undantag från skyldigheten att göra skatteavdrag från ränta och utdelning (16–18 §§),
- skyldighet att lämna uppgift om skatteavdrag (19 §),
- återbetalning av skatteavdrag (20 §), *och*
- föreläggande att göra skatteavdrag eller lämna uppgift om skatteavdrag (21 §).

– återbetalning av skatteavdrag (20 §),
– föreläggande att göra skatteavdrag eller lämna uppgift om skatteavdrag (21 §), *och*
– åtagande att göra skatteavdrag (22 §).

Åtagande att göra skatteavdrag

22 §

En sådan utländsk värdepapperscentral som avses i 1 kap. 3 § lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument ska ge in ett åtagande till Skatteverket om att göra skatteavdrag enligt 15 §, om

1. värdepapperscentralen inte bedriver verksamhet från ett fast driftställe i Sverige,

2. värdepapperscentralen kommer att betala ut ränta, utdelning eller annan avkastning som är skattepliktig enligt inkomstskatte-

lagen (1999:1229), och

3. detta görs för ett sådant avstämningsbolag som avses i 1 kap. 10 § aktieföretagslagen (2005:551).

Åtagandet ska innehålla nödvändiga identifikationsuppgifter för värdepapperscentralen och avstämningsbolaget.

Det som sägs i första och andra styckena om utländsk värdepapperscentral gäller även för andra utländska juridiska personer än utländska värdepapperscentraler.

23 kap.

8 §

En sådan utländsk värdepapperscentral som avses i 1 kap. 3 § lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument ska ge in ett åtagande till Skatteverket om att lämna kontrolluppgifter enligt 17 och 19–22 a kap. samt 2 §, om

1. värdepapperscentralen inte bedriver verksamhet från ett fast driftställe i Sverige,

2. värdepapperscentralen

a) kommer att tillgodoräkna eller betala ut ränta, utdelning eller annan avkastning,

b) kommer att betala ut ersättning vid avyttring genom inlösen, eller

c) kommer att vidta någon åtgärd som medför skyldighet att lämna kontrolluppgift enligt 20, 22 och 22 a kap., och

3. detta görs för ett sådant avstämningsbolag som avses i 1 kap. 10 § aktieföretagslagen (2005:551).

Åtagandet ska innehålla nödvändiga identifikationsuppgifter för värdepapperscentralen och avstämningsbolaget.

Det som sägs i första och andra styckena om utländsk värdepapperscentral gäller även för

andra utländska juridiska personer än utländska värdepapperscentraler.

Lydelse enligt prop. 2014/15:41

Föreslagen lydelse

34 kap.

9 a §

Sådana finansiella institut som avses i 2 kap. 6–10 §§ lagen (2015:000) om identifiering av rapporteringspliktiga konton med anledning av FATCA-avtalet och som har antagits som kontoförande institut av en sådan *central värdepappersförvarare* som avses i 1 kap. 3 § lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument) ska lämna *värdepappersförvararen* de uppgifter som krävs för att denne ska kunna identifiera sådana rapporteringspliktiga konton som avses i 2 kap. 21 § lagen om identifiering av rapporteringspliktiga konton med anledning av FATCA-avtalet.

Om kontrolluppgiften ska innehålla uppgift om amerikanskt skatteregistreringsnummer (TIN) eller födelsedatum, ska det finansiella institutet lämna *värdepappersförvararen* uppgift om det.

Nuvarande lydelse

Sådana finansiella institut som avses i 2 kap. 6–10 §§ lagen (2015:000) om identifiering av rapporteringspliktiga konton med anledning av FATCA-avtalet och som har antagits som kontoförande institut av en sådan *värdepapperscentral eller en sådan utländsk värdepapperscentral* som avses i 1 kap. 3 § lagen (1998:1479) om *värdepapperscentraler* och kontoföring av finansiella instrument, ska lämna *värdepapperscentralen* de uppgifter som krävs för att denne ska kunna identifiera sådana rapporteringspliktiga konton som avses i 2 kap. 21 § lagen om identifiering av rapporteringspliktiga konton med anledning av FATCA-avtalet.

Om kontrolluppgiften ska innehålla uppgift om amerikanskt skatteregistreringsnummer (TIN) eller födelsedatum, ska det finansiella institutet lämna *värdepapperscentralen* uppgift om det.

Föreslagen lydelse

38 kap.

1 §¹

Fastställda formulär ska användas för att lämna

1. kontrolluppgifter
2. åtagande

a) enligt 23 kap. 6 § om att lämna kontrolluppgifter om pensionsförsäkringar och sådana avtal om tjänstepension som är

2. åtagande
a) enligt 10 kap. 22 § om att göra skatteavdrag

b) enligt 23 kap. 6 § om att lämna kontrolluppgifter om pensionsförsäkringar och sådana avtal om tjänstepension som är

¹ Senaste lydelse 2011:1289.

jämförbara med en pensionsförsäkring, *och*

b) enligt 23 kap. 7 § om att lämna kontrolluppgifter om gåvor,

3. deklARATIONER

4. särskilda uppgifter, och

5. periodiska sammanställningar.

jämförbara med en pensionsförsäkring,

c) enligt 23 kap. 7 § om att lämna kontrolluppgifter om gåvor, *och*

d) enligt 23 kap. 8 § om att lämna vissa kontrolluppgifter,

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

2. Bestämmelserna i 10 kap. 22 § och 23 kap. 8 § tillämpas första gången på åtaganden som lämnas efter utgången av 2015.

3. Bestämmelserna i 34 kap. 9 a § tillämpas första gången i fråga om kalenderåret 2016.

2.24 Förslag till lag om ändring i lagen (2014:484) om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (2014:484) om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

I databasen får sådana uppgifter behandlas som har samlats in med stöd av

1. 6 kap. 9 § första och andra styckena lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank,

2. 9 kap. 3 § första stycket lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument,

2. 10 kap. 2 § första stycket lagen (2004:46) om värdepappersfonder,

3. 10 kap. 2 § första stycket lagen (2004:46) om värdepappersfonder,

3. 13 kap. 3 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,

4. 13 kap. 3 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,

4. 7 kap. 4 § första stycket lagen (2005:405) om försäkringsförmedling,

5. 7 kap. 4 § första stycket lagen (2005:405) om försäkringsförmedling,

5. 5 kap. 10 och 11 §§ lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat,

6. 5 kap. 10 och 11 §§ lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat,

6. 23 kap. 2 § första stycket lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,

7. 23 kap. 2 § första stycket lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,

7. 8 kap. 2 § lagen (2010:751) om betaltjänster,

8. 8 kap. 2 § lagen (2010:751) om betaltjänster,

8. 14 kap. 5 § försäkringsrörelselagen (2010:2043),

9. 14 kap. 5 § försäkringsrörelselagen (2010:2043),

9. 5 kap. 2 § lagen (2011:755) om elektroniska pengar,

10. 5 kap. 2 § lagen (2011:755) om elektroniska pengar,

10. 13 kap. 6 § första stycket lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder,

11. 13 kap. 6 § första stycket lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder,

11. 6 kap. 1 § lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag, och

12. 6 kap. 1 § lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag, och

12. artiklarna 99–101, 394, 415,

13. artiklarna 99–101, 394, 415,

¹ Senaste lydelse 2014:992.

416, 430 och 451 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 av den 26 juni 2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012.

416, 430 och 451 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 av den 26 juni 2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

2.25 Förslag till lag om ändring i lagen (2015:000) om identifiering av rapporteringspliktiga konton med anledning av FATCA-avtalet

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 19 § och 8 kap. 1 § lagen (2015:000) om identifiering av rapporteringspliktiga konton med anledning av FATCA-avtalet ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2014/15:41 Föreslagen lydelse

2 kap.

19 §

Med rapporteringsskyldigt finansiellt institut avses ett svenskt finansiellt institut som inte är undantaget från rapporteringsskyldighet enligt 3 kap.

Det är fondbolaget som förvaltar en värdepappersfond och förvaltaren av alternativa investeringsfonder (AIF-förvaltare) som förvaltar en specialfond som är rapporteringsskyldiga finansiella institut i stället för värdepappersfonden eller specialfonden, om det annars vid tillämpning av första stycket skulle ha varit värdepappersfonden eller specialfonden som är rapporteringsskyldigt finansiellt institut. Vid tillämpning av 22 a kap. 8 § skatteförfarandelagen (2011:1244) ska fondbolaget som förvaltar en värdepappersfond anses vara gäldenär eller garant för rapporteringspliktiga konton hos värdepappersfonden, och AIF-förvaltaren som förvaltar en specialfond anses vara gäldenär eller garant för rapporteringspliktiga konton hos specialfonden.

Vid tillämpning av första eller andra stycket ska ett utländskt finansiellt instituts fasta driftställe i Sverige anses vara ett svenskt finansiellt institut. Ett svenskt finansiellt instituts fasta driftställe i en annan stat eller jurisdiktion ska dock inte anses vara ett svenskt finansiellt institut.

Vid tillämpning av första eller andra stycket ska ett utländskt finansiellt instituts fasta driftställe i Sverige anses vara ett svenskt finansiellt institut. Ett svenskt finansiellt instituts fasta driftställe i en annan stat eller jurisdiktion ska dock inte anses vara ett svenskt finansiellt institut. *Vid tillämpning av första stycket ska en sådan utländsk värdepapperscentral som avses i 1 kap. 3 § lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument och som ska ge in ett åtagande till Skatteverket enligt 23 kap. 8 § skatteförfarandelagen anses vara ett svenskt finansiellt institut enligt 6–10 §§ i detta kapitel.*

8 kap.

1 §

Om det rapporteringsskyldiga finansiella institutet är en sådan *central värdepappersförvarare* som avses i 1 kap. 3 § lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument, ska den som har antagits som kontoförande institut och som utför registreringsåtgärder i stället för *den centrala värdepappersförvararen* tillämpa 4–8 kap. med avseende på konton som är föremål för sådana registreringsåtgärder. *Den centrala värdepappersförvararen* ska sammanställa och tillhandahålla det kontoförande institutet den information som det kontoförande institutet behöver för att tillämpa 4–8 kap.

Om det rapporteringsskyldiga finansiella institutet är en sådan *värdepapperscentral eller en sådan utländsk värdepapperscentral* som avses i 1 kap. 3 § lagen (1998:1479) om *värdepapperscentraler* och kontoföring av finansiella instrument, ska den som har antagits som kontoförande institut och som utför registreringsåtgärder i stället för *värdepapperscentralen* tillämpa 4–8 kap. med avseende på konton som är föremål för sådana registreringsåtgärder. *Värdepapperscentralen* ska sammanställa och tillhandahålla det kontoförande institutet den information som det kontoförande institutet behöver för att tillämpa 4–8 kap.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016 och tillämpas första gången i fråga om kalenderåret 2016.

3 Ärendet

Den 7 mars 2012 lade Europeiska kommissionen fram sitt förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om förbättrad värdepappers-avveckling i Europeiska unionen och om värdepapperscentraler och om ändring av direktiv 98/26/EG.

Under förhandlingarna om förordningen har en faktagpromemoria upprättats och överlämnats till riksdagen, 2011/12:FPM127, Förordning om värdepapperscentraler.

Den 17 september i år trädde Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 909/2014 av den 23 juli 2014 om förbättrad värdepappers-avveckling i Europeiska unionen och om värdepapperscentraler samt ändring av direktiv 98/26/EG och 2014/65/EU och 2014/65/EU och förordning (EU) nr 236/2012 i kraft. Förordningen finns i *bilaga 1*.

I arbetet med att ta fram promemorian har möten hållits med Riksbanken, Finansinspektionen, Euroclear Sweden AB, Svenska Fondhandlareföreningen, Fondbolagens förening, Nasdaq OMX Stockholm AB, Bankgirot, Svenskt Näringsliv och Handelsbanken.

4 Bakgrund

4.1 Handel med finansiella instrument

En väl fungerande finansiell sektor bidrar till ett effektivt utnyttjande av finansiella resurser genom att slussa överskott av finansiellt sparande till de mest lönsamma ändamålen, med beaktande av förväntad avkastning och risk. På så sätt kan överskott av finansiellt sparande kanaliseras till produktiva investeringar, vilket i sin tur bidrar positivt till sysselsättning och tillväxt.

Handeln med finansiella instrument tillhandahåller verktyg och metoder för att finansiera underskott av finansiellt sparande genom marknaden, vid sidan av kreditinstitut som ger lån i egen bok, dvs. utan mellanhand. Kapitalanskaffning har i detta fall formen av emissioner av värdepapper, dvs. aktier och räntebärande instrument. Kapitalanskaffningen fullbordas när ett annat företag, t.ex. ett finansiellt företag, eller en privatperson placerar överskott av finansiellt sparande genom att förvärva de värdepapper som har emitterats.

Om värdepapperen har upptagits till handel på en reglerad marknad, exempelvis Nasdaq OMX Stockholm, eller handlas på handelsplattformar eller MTF-plattformar, exempelvis First North eller Nordic MTF, fortsätter handeln efter emissionstillfället. MTF är en förkortning av multilateral handelsplattform. De nämnda termerna förklaras närmare i avsnitt 4.5.1. Handeln på sådana handelsplatser sägs äga rum på andrahandsmarknaden och har till syfte att upprätthålla likviditet i de handlade instrumenten. Med likviditet menas här investerarnas möjlighet att vid behov avyttra tidigare förvärvade värdepapper, vilket i sin tur minskar risken för inlåsning och bidrar till att sänka avkastningskraven. Handeln på andrahandsmarknaden erbjuder även en kontinuerlig värdering av utestående värdepapper, vilket ger emittenterna information om såväl marknadens fortlöpande bedömning av företagsledningens förvaltning som förutsättningarna för att vid behov anskaffa ytterligare kapital.

Behovet att matcha överskott och underskott av finansiellt sparande förutsätter att den förväntade avkastning och de risker som är förknippade med placeringar i finansiella instrument möter placerarnas behov och riskacceptans. Finansiärer, som bidrar med finansiellt kapital, har varierande placeringshorisonter och olika riskpreferenser. Om tillgängliga värdepapper inte möter dessa behov, t.ex. genom att vara alltför riskfyllda i förhållande till den avkastning som erbjuds, kommer placeringar inte till stånd och kapitalbehoven blir inte tillgodosedda. Behoven att jämka samman placerarnas avkastningskrav och riskpreferenser med de av emittenterna erbjudna placeringsalternativen är grunden för den separata handeln med finansiella risker som äger rum med hjälp av derivatkontrakt.

Finansiella derivatkontrakt erbjuder en indirekt handel med bl.a. värdepapper genom att prisbildningen på derivatkontrakten är knuten till priserna på specifika s.k. underliggande tillgångar. På detta sätt kan finansiella risker som har samband med ett eller flera värdepapper förändras genom positioner i ett derivatkontrakt som har samma värdepapper som underliggande tillgång men som ger ett motsatt, alternativt

förstärkt, ekonomiskt utfall jämfört med värdepapperet självt. Det finns alltså derivatkontrakt som är kopplade till värdepapper. Sådana kontrakt kan dock också vara knutna till valutor, råvaror eller andra värden eller faktorer som inte avser värdepapper.

I lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden används termen finansiella instrument som samlingsbeteckning för överlåtbara värdepapper, penningmarknadsinstrument, fondandelar samt finansiella derivatinstrument (1 kap. 4 §). Med överlåtbara värdepapper avses enligt denna definition bl.a. aktier och obligationer. Penningmarknadsinstrument inkluderar statsskuldväxlar, inlåningsbevis, företagscertifikat m.m. Med finansiella derivatinstrument avses bl.a. optioner, terminskontrakt, swappar, räntesäkringsavtal som är knutna till värdepapper, finansiella index och råvaror, under förutsättning att leverans av den underliggande tillgången kan undvikas när denna är något annat än ett finansiellt instrument (t.ex. olja, jordbruksprodukter eller metaller).

Derivatinstrument kan handlas antingen bilateralt mellan två parter vid sidan av organiserade handelsplatser eller multilateralt på en handelsplats. Den förra typen av kontrakt benämns OTC-derivat, vilket är en översättning av uttrycket handel över disk (på engelska *over the counter*). Den senare typen av kontrakt har ingen särskild benämning men har det gemensamt att villkoren är standardiserade, t.ex. i fråga om förfalldagar och belopp, vilket är en förutsättning för multilateral handel på en handelsplats.

Genom nya regler i EU-rätten införs krav att standardiserade derivatkontrakt ska handlas på en handelsplats. Det sker genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU av den 15 maj 2014 om marknader för finansiella instrument och om ändring av direktiv 2002/92/EG och av direktiv 2011/61/EU (omarbetning) samt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 600/2014 av den 15 maj 2014 om marknader för finansiella instrument och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012 (se vidare avsnitt 4.5). Direktivet förkortas MiFID II efter den engelska benämningen *Markets in Financial Instruments Directive II*. Förordningen förkortas MiFIR efter den engelska benämningen *Markets in Financial Instruments Regulation*.

Enligt sedan tidigare gällande regler ska OTC-derivat som är lämpade för clearing hos en central motpart, t.ex. genom att derivatkontraktet har en tillräcklig grad av standardisering, överlämnas till en sådan motpart. Den centrala motparten inträder mellan köpare och säljare som motpart till dem båda (s.k. central clearing eller central motpartsclearing). I annat fall ska motpartsriskerna begränsas genom riskbegränsningstekniker, såsom utväxling av säkerheter. Detta följer av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 av den 4 juli 2012 om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister, se vidare avsnitt 4.5.2.). Den förordningen innehåller även harmoniserade regler för centrala motparter och transaktionsregister.

Genom förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler införs harmoniserade regler även för centrala värdepappersförvarare, vilket innebär att den samlade infrastrukturen på finansmarknaden kommer att omfattas av harmoniserade ramverk på EU-nivå för bl.a. auktorisation och tillsyn.

4.2 Den finansiella infrastrukturen

4.2.1 Inledning

Med finansiell infrastruktur avses ett antal centrala företag som ansvarar för clearing, avveckling och kontoföring och som har stor betydelse för marknadens stabilitet och funktion. Dessa är:

- clearingorganisationer, primärt centrala motparter,
- system för avveckling av betalningar samt
- värdepapperscentraler, dvs. centrala värdepappersförvarare som dessutom driver ett avvecklingssystem för värdepapper.

4.2.2 Clearingorganisationer

En clearingorganisation definieras i 1 kap. 5 § 5 lagen om värdepappersmarknaden som ett företag som har fått tillstånd att driva clearingverksamhet i enlighet med bestämmelserna i 19 kap. samma lag eller enligt förordningen om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister. Clearingverksamhet behandlas utförligt i avsnitt 6.5.

Centrala motparter är en särskild sorts clearingorganisation som inträder mellan köpare och säljare som motpart till båda, s.k. central clearing. Centrala motparter omfattas av förordningen om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister som i tillämpliga fall gäller i stället för lagen om värdepappersmarknaden.

Central clearing innebär att parterna i en transaktion överlämnar ingångna avtal om överlåtelse av ett finansiellt instrument till den centrala motparten som, genom s.k. novation, ersätter det ursprungliga avtalet med åtminstone två nya avtal – ett avtal mellan säljaren och den centrala motparten som köpare, ett avtal mellan köparen och den centrala motparten som säljare. Därmed behöver marknadsdeltagarna inte värdera motpartsrisker i samband med handeln på en handelsplats, eftersom motparten alltid är den centrala motparten. Detta förhållande har särskilt stor betydelse på derivatmarknaderna eftersom derivatkontrakt kan vara utestående under lång tid innan avveckling äger rum, ofta upp till flera, ibland många, år. Det innebär i sin tur att volymen utestående kontrakt som ännu inte har avvecklats kan bli mycket stor i frånvaro av en central motpart och att en motsvarande uppbyggnad av motpartsrisker riskerar att äga rum. Förekomsten av en central motpart är därför en förutsättning för multilateral handel med derivatkontrakt på en handelsplats.

Det är vanligt förekommande att marknadsdeltagare saknar direkt tillträde till en central motpart, vilket medför behov av en mellanhand som träder in mellan marknadsdeltagaren och den centrala motparten (s.k. medlemsclearing). Mellanhänderna ansvarar för att deras respektive motparter fullgör sina skyldigheter och brukar benämnas clearingmedlemmar. De har en avtalsmässig relation med den centrala motparten. Det förekommer emellertid även att marknadsdeltagare har en egen avtalsmässig relation med den centrala motparten (s.k. slutkunds-clearing). Clearingmedlemmarna ansvarar, i förekommande fall, för de skyldigheter som följer av deltagandet, bl.a. hantering av marginal-

säkerheter och betalning alternativt leverans av värdepapper i samband med avveckling.

Genom central clearing överförs motpartsrisker till den centrala motparten, som är specialiserad på hantering av risker som följer av övertagandet. Som ett inslag i denna process reduceras den samlade riskexponeringen genom nettning (omvandling av betalnings- och leveransförpliktelser till en nettoförpliktelse). Eftersom en central motpart är exponerad mot alla köpare och säljare av de finansiella instrument som hanteras av den centrala motparten, är potentialen att reducera risker större i detta fall (s.k. multilateral nettning). Genom multilateral nettning kan alla positioner som har stängts av en marknadsdeltagare identifieras och elimineras, även i de fall marknadsdeltagaren har ingått och därefter stängt positioner med olika marknadsdeltagare. Samma mekanism reducerar även antalet transaktioner och motsvarande betalningar vid avveckling, eftersom endast nettobelopp behöver utväxlas.

Utöver den minskade riskexponering som följer av nettning tillämpar en central motpart, i enlighet med förordningen om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister, specifika riskbegränsningstekniker som syftar till att hantera risken att en clearingmedlem inte förmår fullfölja sina åtaganden (se avsnitt 4.5.2).

På den svenska aktiemarknaden är EuroCCP central motpart. Tidigare sköttes den uppgiften av det nederländska bolaget EMCF, som sedermera gick samman med brittiska EuroCCP under våren 2014 och i samband med det ändrade namn. EuroCCP står under tillsyn av den nederländska myndigheten AFM (Authority for the Financial Markets). EuroCCP clearar handeln med de 30 största aktierna på Nasdaq OMX Stockholm som ingår i OMXS30, vissa övriga aktier samt börshandlade fonder.

Nasdaq OMX Clearing AB är den centrala motpart som finns i Sverige för handeln med derivatkontrakt. Nasdaq OMX Clearing AB blev som första centrala motpart inom EU auktoriserad den 18 mars 2014 i enlighet med förordningen om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister. Nasdaq OMX Clearing AB hanterar finansiella derivatkontrakt med aktier, räntebärande instrument och råvaror (el) som underliggande tillgång. Auktorisationen i enlighet med förordningen innebär, som påpekats ovan, att Nasdaq OMX Clearing AB, i de avseenden som regleras i förordningen, undantas från tillämpningsområdet för bestämmelserna om clearingorganisationer i lagen om värdepappersmarknaden.

4.2.3 Avvecklingssystem för betalningar

Infrastrukturen för betalningar är nära kopplad till handeln med finansiella instrument. Det beror på att avveckling av transaktioner med finansiella instrument även omfattar de betalningar som avser t.ex. köp av aktier. Dessa betalningar sammantagna kan avse stora belopp.

Avveckling av betalningar mellan två parter som har konton i olika banker kräver ett överordnat avvecklingssystem för betalningar. Avveckling i ett sådant system föregås av en rad kontroller som bl.a. avser parternas identitet och betalningsavsändarens behållning på sitt

konto. På den grunden auktoriserar parterna betalningen. Instruktioner om betalningen sammanställs och en kontroll äger rum av behållningen på de konton som bankerna disponerar i avvecklingssystemet. När avvecklingen genomförs debiteras den avsändande bankens konto och den mottagande bankens konto krediteras med det överförda beloppet. Därmed kan den avsändande banken debitera och den mottagande banken kreditera kundernas konton i respektive bank. När avvecklingen har genomförts är betalningen slutförd, dvs. den är slutgiltig och kan inte återkallas.

Avveckling av stora betalningar i Sverige sker med användning av det svenska centrala avvecklingssystemet för stora betalningar som ägs och drivs av Riksbanken. Detta avvecklingssystem benämns RIX och har större banker och clearingorganisationer som deltagare. Det är god praxis och i överensstämmelse med internationella riktlinjer på området att avveckling äger rum i centralbankspengar, varmed menas att överföringar sker genom debitering och kreditering av deltagarnas konton i centralbanken.

Medan RIX är ett avvecklingssystem för stora betalningar är Bankgirots Clearing- och Avvecklingstjänst ett avvecklingssystem för massbetalningar. Bankgirot ägs av affärsbankerna och utnyttjar deltagarnas konton i Riksbanken för överföringsuppdrag i svenska kronor och deltagarnas konton i Europeiska centralbankens (ECB:s) avvecklingssystem Target2 för överföringsuppdrag i euro.

Bankgirot har tillstånd att bedriva clearingverksamhet enligt 19 kap. lagen om värdepappersmarknaden.

4.2.4 Avvecklingssystem för värdepapper

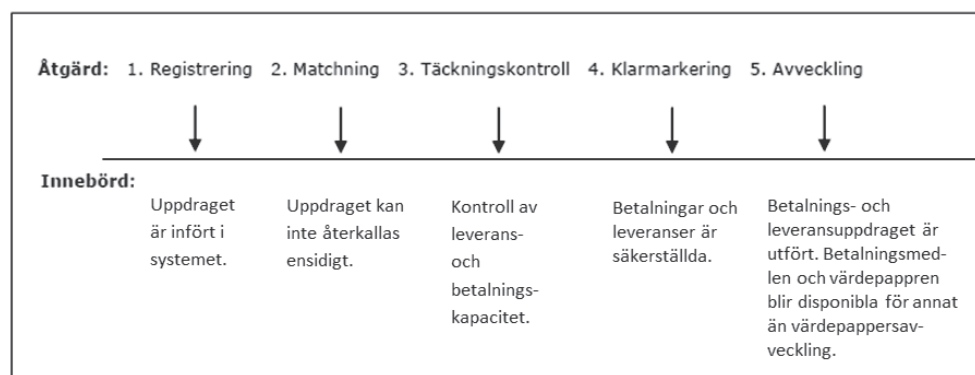
Avveckling av transaktioner med värdepapper omfattar ett överföringsuppdrag avseende värdepapper och ett parallellt överföringsuppdrag avseende de matchande betalningarna.

Efter ett avslut (en transaktion) på värdepappersmarknaden, som antingen avser aktier eller räntebärande instrument, överförs de motsvarande överföringsuppdragen till ett avvecklingssystem. Överföringen ombesörjs av deltagarna i avvecklingssystemet, som utgör mellanhänder mellan avvecklingssystemet och slutanvändarna. Deltagarna bär ansvaret för att avveckling sker på avsedd dag. Tidsspannet mellan transaktionen och då avveckling sker genom överföring av likvid benämns avvecklingscykeln. Under lång tid har avvecklingscykeln i bl.a. Sverige varit tre bankdagar från transaktionen, vilket benämns T+3 (T står därvid för Trade Day). Genom förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler förkortas avvecklingscykeln till T+2. I såväl Sverige som de övriga nordiska länderna har den nya ordningen införts för den handel som sker på bl.a. reglerade marknader redan i oktober 2014.

Precis som fallet var vid betalningar genomförs nödvändiga kontroller innan avveckling sker (figur 1). I ett första steg sker registrering, varvid ett överföringsuppdrag införs i systemet. I ett andra steg kontrolleras att inblandade clearingmedlemmar har infört med varandra överensstämmande överföringsuppdrag avseende en och samma bakomliggande

transaktion. Efter matchningsmomentet blir ett överföringsuppdrag oåterkalleligt. I ett tredje steg sker täckningskontroll av clearingmedlemmarnas leverans- och betalningskapacitet avseende samtliga leverans- och betalningsinstruktioner. Detta mynnar ut i klarmarkering vilket innebär att avvecklingen är säkerställd, såväl i förhållande till motparterna som i förhållande till tredje man i händelse av en clearingmedlems obestånd. I ett avslutande steg sker avveckling, varvid leveranser av värdepapper debiteras de avstämningskonton som har anvisats av levererande clearingmedlemmar och krediteras de avstämningskonton som har anvisats av mottagande clearingmedlemmar. Motsvarande transaktioner sker i betalningsledet, i detta fall genom konton som tillhandahålls av utsedda likvidbanker som i sin tur har konton i Riksbanken. Avvecklingen sker även i detta fall med hjälp av centralbankspengar, dvs. genom debitering och kreditering av likvidbankernas konton i Riksbanken.

Figur 1. Översikt över avvecklingsprocessen

Källa: Allmänna villkor, kontoföring och clearing, Euroclear Sweden 2013-06-26.

Enligt förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler ska avvecklingssystem för värdepapper drivas av en auktoriserad värdepapperscentral. En värdepapperscentral är, förenklat uttryckt, en central värdepappersförvarare som även driver ett system för avveckling av värdepapper. Avvecklingen kan därmed ske genom debitering och kreditering av konton som förs av värdepapperscentralen i rollen som central värdepappersförvarare. Därmed säkerställs en viss grad av integration av värdepapperscentralens verksamhet, innefattande avveckling och kontoföring på den högsta nivån, vilket underlättar uppdraget att övervaka och säkerställa emissionens integritet. Detta syftar på kravet att antalet värdepapper som har krediterats på konton i värdepapperscentralen alltid ska överensstämma med antalet emitterade värdepapper av samma slag. Genom förordningen skapas även förutsättningar för gränsöverskridande konkurrens.

Förordningens innehåll beskrivs i avsnitt 5. Avsnitten 6–13 innehåller de överväganden beträffande svensk rätt som föranleds av förordningen.

Den svenska centrala värdepappersförvarare som finns i dag är Euroclear Sweden AB.

4.2.5 Kontoföring av finansiella instrument

För handeln med finansiella instrument är infrastrukturen för kontoföring av stor betydelse. Beträffande sådana finansiella instrument för vilka aktiebrev, skuldebrev eller annan motsvarande handling inte har utfärdats (dematerialiserade instrument) eller där det genom förvaring eller på annat likvärdigt sätt har säkerställts att en sådan handling inte kommer i omlopp (immobiliserade instrument) framgår dispositionsrätten och andra rättigheter som är knutna till ett innehav av värdepapper genom kontoföring. Bestämmelser om kontoföring finns i lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument (kontoföringslagen). Äganderätt och särskild rätt till sådana finansiella instrument registreras i avstämningsregister som förs av en central värdepappersförvarare (1 kap. 1 §).

I Sverige har endast Euroclear Sweden AB (tidigare VPC AB och Värdepapperscentralen AB) auktorisation som central värdepappersförvarare. Euroclear Sweden AB har också tillstånd som clearingorganisation (se avsnitt 4.2.2). Kontoförande institut (bl.a. värdepappersinstitut enligt definitionen i 1 kap. 5 § 27 lagen om värdepappersmarknaden) får under vissa förutsättningar vidta registreringsåtgärder i ett avstämningsregister (1 kap. 3 § och 3 kap. 2 §).

Bland de överlåtbara värdepapper som berörs av förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler finns aktier och andra värdepapper som motsvarar andelar i aktiebolag m.m. samt depåbevis för aktier (artikel 2.1.35 i förordningen). Aktier är också i praktiken mycket vanligt förekommande bland de finansiella instrument som är föremål för kontoföring i Sverige. Det finns därför anledning att beröra regleringen av aktiebolag här i landet. Svenska aktiebolag regleras i aktiebolagslagen (2005:551). Även av aktiebolagslagen följer att aktier som huvudregel kan överlåtas fritt (4 kap. 7 §).

Ett svenskt aktiebolag ska ha ett aktiekapital bestämt i antingen svenska kronor eller i euro (1 kap. 4 § aktiebolagslagen). Ett aktiebolag kan vara ett privat aktiebolag eller ett publikt aktiebolag (1 kap. 2 § samma lag). I fråga om förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler är det främst de publika aktiebolagen som är av intresse, eftersom aktier eller teckningsrätter i ett privat aktiebolag eller skuldebrev eller teckningsoptioner som ett sådant bolag har gett ut inte får bli föremål för handel på en reglerad marknad, en motsvarande marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) eller någon annan organiserad marknadsplats (1 kap. 8 § samma lag). Som huvudregel får inte heller ett privat aktiebolag genom annonsering eller på annat sätt försöka sprida sådana värdepapper till allmänheten (1 kap. 7 § samma lag). Som framgår av avsnitt 5 omfattar tillämpningsområdet för förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler avveckling av samtliga finansiella instrument, medan reglerna om att värdepapper ska ha kontobaserad form och om att avveckling ska ske inom viss tid omfattar värdepapper som har tagits upp till handel på en reglerad marknad eller handlas på en annan handelsplats.

Ett avstämningsbolag är ett aktiebolag vars bolagsordning innehåller förbehåll om att bolagets aktier ska vara registrerade i ett avstämnings-

register enligt kontoföringslagen (avstämningsförbehåll, se 1 kap. 10 § aktiebolagslagen). De aktiebolag som inte är avstämningsbolag kallas kupongbolag. För samtliga aktiebolag gäller att en aktiebok ska föras (5 kap. 1 §). Den ska innehålla uppgifter om aktier och aktieägare i syfte att ligga till grund för utövandet av aktieägars rättigheter mot bolaget och ge bolaget, aktieägare och andra underlag för att bedöma ägandeförhållandena i bolaget (5 kap. 1 §). Vem som är skyldig att föra aktieboken och hur den ska föras varierar däremot beroende på om det rör sig om ett avstämningsbolag eller ett kupongbolag. För avstämningsbolag gäller, sedan ett avstämningsregister har upprättats, att den centrala värdepappersförvararen, efter avtal med bolaget, ansvarar för att föra och bevara aktieboken, pröva frågor om att föra in aktieägare i den m.m. (5 kap. 12 §). Som huvudregeln ska den som har antecknats som aktieägare på ett avstämningskonto enligt kontoföringslagen genast föras in i aktieboken (5 kap. 13 §). För avstämningsbolag gäller således att innehållet i aktieboken ska spegla innehållet i avstämningsregistret. Innehållet i aktieboken skiljer sig åt mellan avstämningsbolag och kupongbolag (5 kap. 5, 6 och 11 §§).

Närmare bestämmelser om avstämningsregister finns i kontoföringslagen. Sådana register består av avstämningskonton som läggs upp för ägare av finansiella instrument som registreras enligt kontoföringslagen (4 kap. 1 § första stycket). Ett avstämningsregister förs för varje slag av finansiellt instrument. Aktier i ett avstämningsbolag ska vara registrerade i avstämningsregister (4 kap. 2 §). Aktier i svenska bolag som inte är avstämningsbolag får däremot inte registreras i ett sådant register. Med aktier jämställs vissa andra rättigheter. På avstämningskontot ska bl.a. pantsättning och förekomst av annan särskild rätt avseende det finansiella instrumentet anges (4 kap. 17 § 5). Innebörden av att vara registrerad som innehavare (ägare) på ett avstämningskonto är att innehavaren ska, med de begränsningar som framgår av kontot, anses ha rätt att förfoga över det finansiella instrumentet (6 kap. 1 §). I kontoföringslagen finns även bestämmelser om rättsverkan av en registrering av överlåtelse och pantsättning av finansiella instrument.

Avstämningsregister består alltså av avstämningskonton för de olika ägarna av det aktuella slaget av finansiellt instrument. Beträffande exempelvis ett svenskt aktiebolag som har 100 aktieägare finns det således 100 avstämningskonton. Det har också nämnts ovan att det ska anges på ett avstämningskonto hur många finansiella instrument som kontot omfattar. Det innebär, i fråga om exemplet ovan, att även om de 100 aktieägarna äger 1 000 aktier var, finns det endast ett avstämningskonto per aktieägare i bolaget. Däremot kan givetvis var och en av dessa aktieägare äga t.ex. aktier i andra aktiebolag. I sådant fall antecknas detta på ett annat avstämningskonto, nämligen aktieägarens avstämningskonto avseende just det bolaget. Med andra ord kan en och samma fysiska eller juridiska person ha ett stort antal avstämningskonton. I praktiken kan dock en sådan person få en överblick över sitt sammantagna innehav genom den kontoföringsstruktur som används av Euroclear Sweden AB. Detta bolag använder sig nämligen av det s.k. VPC-systemet. I VPC-systemet samlas innehavet på en kunds (konto-

havares) samtliga avstämningskonton på ett och samma värdepapperskonto (VP-konto). Beträffande VPC-systemet samt termen avstämningsregister respektive avstämningskonton, se även figur 2 nedan.

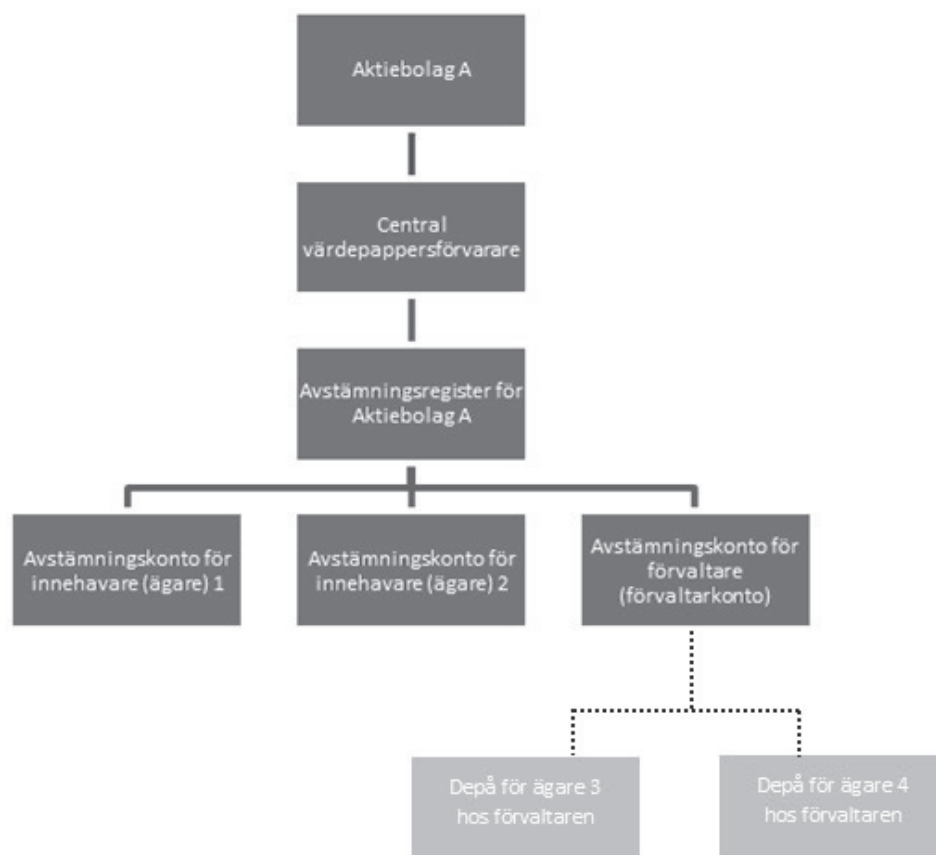
Ett särskilt slag av avstämningskonton är det som kallas förvaltar-konton. Värdepappersinstitut och vissa andra juridiska personer får medges rätt att registreras som förvaltare av ett visst finansiellt instrument, i stället för att instrumentet registreras på ägarkonto (3 kap. 7 § kontoföringslagen). Vid förvaltarregistrering framgår det således inte av avstämningsregistret för vems räkning som det finansiella instrumentet förvaltas. I stället anges på kontot att det finansiella instrumentet i fråga förvaltas för annans räkning (3 kap. 9 § 2). Den för vars räkning de finansiella instrumenten förvaltas har i sin tur ett konto eller en depå hos förvaltaren. Det kan exempelvis röra sig om att en privatperson som äger några aktier har en depå hos en bank. Om en aktieägare har lämnat sina aktier till någon annan för förvaring, dvs. om aktierna är förvaltarregistrerade enligt ovan, kan förvaltaren på aktieägarens uppdrag föras in i aktieboken i stället för aktieägaren under vissa förutsättningar (5 kap. 14 § aktiebolagslagen).

De finansiella instrument som kontoförs specificeras till antal och dess slag (4 kap. 17 § 3 och 18 § första stycket 2 kontoföringslagen). Det är däremot inte möjligt att särskilja två instrument av samma slag från varandra. Det innebär att instrument av samma slag är fungibel egendom på samma sätt som pengar. Vanligtvis avser också handeln med finansiella instrument fungibel egendom, dvs. de finansiella instrumenten är inte individuellt bestämda i parternas avtal (prop. 1997/98:160 s. 130). Så är dock inte fallet med t.ex. premieobligationer.

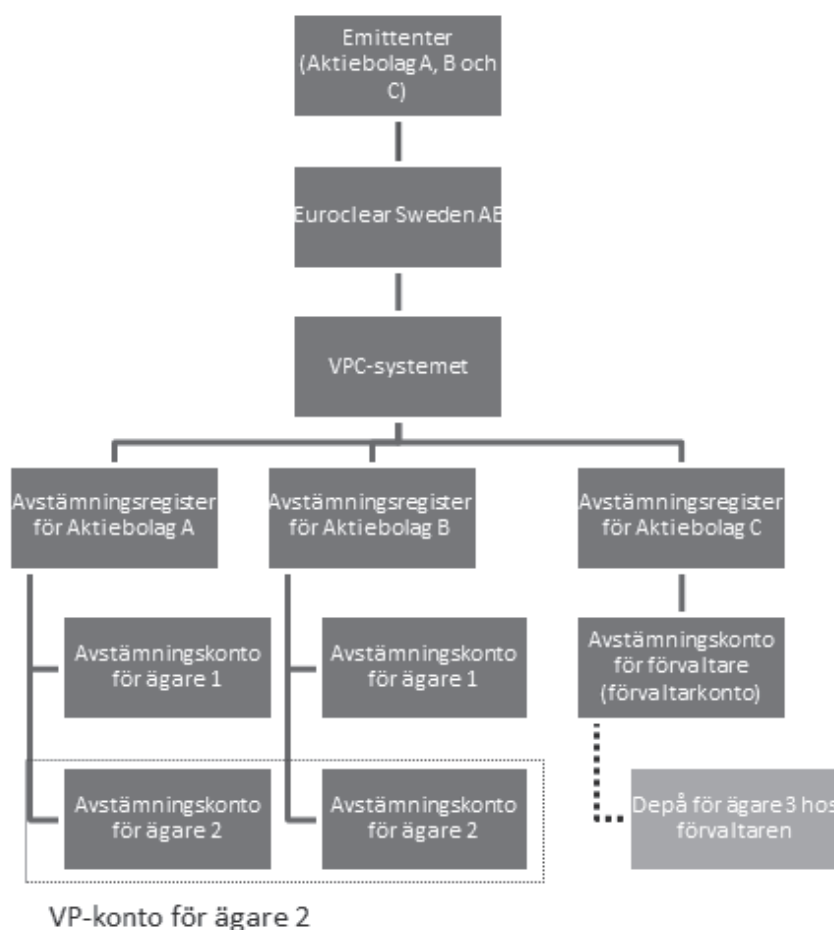
Den som är registrerad som ägare på ett avstämningskonto ska i regel anses ha rätt att förfoga över det finansiella instrumentet i fråga (6 kap. 1 § kontoföringslagen). En sådan registrering får även andra konsekvenser, t.ex. att personen i fråga ska antas vara behörig att ta emot nya aktier vid s.k. fondemission, ta emot teckningsrätt i vissa fall, ta emot vinstutdelning m.m. (4 kap. 49 § aktiebolagslagen). För såväl ägarkonton som förvaltarkonton gäller att registreringsåtgärderna inte utgör bevis om ägande utan anger endast vem som ska anses (presumeras) ha rätt att förfoga över det finansiella instrumentet. Vid behov får äganderättsfrågan avgöras efter en rättslig prövning med åberopande av relevant bevisning.

Avstämningsregister förs med hjälp av automatiserad behandling, dvs. elektroniskt (4 kap. 1 § första stycket kontoföringslagen). Av den anledningen är aktierna i sådana bolag dematerialiserade eller, i vissa fall, immobiliserade (se ovan). Det innebär att en aktieägare inte har rätt att få ett aktiebrev utfärdat för hans eller hennes aktier (6 kap. 1 § aktiebolagslagen).

Figur 2. Översiktsbild över avstämningsregister enligt kontoföringslagen och aktiebolagslagen

Figur 3. Översiktsbild över Euroclear Sweden AB:s VPC-system samt termerna avstämningskonto och avstämningsregister

4.3 Emission av värdepapper

Bestämmelser om utökning av aktiekapitalet finns i 11–16 kap. aktiebolagslagen. Aktiekapitalet kan utökas genom antingen fondemission eller emission av nya aktier (nyemission alternativt inlösen av tidigare utgivna teckningsoptioner eller konvertibler, 11 kap. 1 § samma lag). I det förra fallet omvandlas i regel reserverade medel eller fritt eget kapital i balansräkningen till bundet eget kapital i form av aktiekapital (12 kap. 1 §). Någon kapitalanskaffning på marknaden äger inte rum. Det finns därför anledning att begränsa den följande framställningen till emission av nya aktier i avstämningsbolag som ska vara registrerade i ett avstämningsregister i enlighet med 4 kap. 2 § första stycket kontoföringslagen.

En emission av nya aktier kan genomföras i ett steg, mot kontant betalning alternativt apportegendom (nyemission), eller i flera steg genom emission av teckningsoptioner som ger rätt att teckna nya aktier eller konvertibler (11 kap. 1 § aktiebolagslagen). Konvertibler är skuldebrev förenade med en rätt att konvertera skuldebrevet till nya aktier. Det slutliga resultatet blir i samtliga fall att aktiebolaget i fråga anskaffar av nytt kapital genom emission av nya aktier. Vid nyemission av aktier har aktieägarna normalt företrädesrätt till nya aktier i proportion till det antal aktier de redan äger. Motsvarande gäller för konvertibler.

Om det i emissionsbeslutet anges ett visst belopp eller ett visst lägsta belopp för emissionens omfattning upphör beslutet att gälla om inte beloppet i fråga har tecknats. I ett sådant fall ska redan inbetalade belopp återbetalas. Det är en av flera anledningar till att involvera särskilda s.k. emissionsinstitut i samband med emissioner.

Euroclear Sweden AB har upprättat ett särskilt regelverk för emittenter och emissionsinstitut. Regelverket innehåller bl.a. ett krav om att emittenter ska anlita emissionsinstitut, i vart fall i samband med den initiala anslutningen av emittentens värdepapper och huvudsakligen i samband med frivilliga emissionshändelser (Euroclear Sweden AB, Regelverk för Emittenter och Emissionsinstitut, avsnitt 5.1).

Emissionsinstitutet, t.ex. en bank eller ett värdepappersbolag, ansvarar för att tillräcklig information registreras i avstämningsregistret, med beaktande av panthavares och andra rättighetshavares särskilda rätt till värdepapperen. Av detta skäl kräver regelverket för emittenter och emissionsinstitut att emissionsinstitutet ska vara antagna som kontoförande institut med rätt att utföra registreringsåtgärder på avstämningskonton. Det framgår bl.a. av definitionen av emissionsinstitut i avsnitt 1, samma regelverk.

Emissionsinstitut har även en ekonomisk funktion, genom att minska risker för s.k. moturval, dvs. risken att deltagande i nyemissioner ska visa sig vara systematiskt dåliga placeringar för investerarna. Detta motverkas genom att emissionsinstitutet, till skillnad från emittenterna själva, är återkommande marknadsdeltagare.

Mot bakgrund av behovet att finna avsättning för emissioner som avser ett visst belopp eller ett visst lägsta belopp kan det finnas ett behov av garantier i vissa fall. En garanti att teckna belopp som motsvarar del av eller hela emissionen kan lämnas av emissionsinstitutet självt, av institutionella investerare som har ett intresse i aktien eller av en kombination av dessa alternativ. Normalt samordnas garantierna av emissionsinstitutet. Garantier som lämnas av ett emissionsinstitut är normalt förenade med en extra kostnad för emittenten.

Emission av räntebärande instrument omfattas av färre begränsningar i lag jämfört med emission av aktier. Dock ska upptagande av lån i vissa fall godkännas av bolagsstämman. Detta gäller om lånevillkoren är beroende av företagets resultat eller utbetalade utdelningar. En central värdepappersförvarare får registrera skuldförbindelser utgivna av ett avstämningsbolag i ett avstämningsregister. Det regelverk som Euroclear Sweden AB har utformat för emittenter och emissionsinstitut gäller för kontoföring av finansiella instrument, vilket inkluderar räntebärande instrument.

4.4 Olika modeller för kontoföring och olika slag av centrala värdepappersförvarare

Behovet av kontoföring är en direkt följd av beslutet att dematerialisera (eller immobilisera) värdepapper (se ovan). De existerande modellerna för kontoföring har därför det gemensamt att rätten till ett värdepapper framgår genom registrering på ett konto och att detta konto förs av den

centrala värdepappersförvararen, på samma nivå som registrering av emissioner äger rum, dvs. på den högsta nivån. Med den högsta nivån avses den kontoföring som sker hos den centrala värdepappersförvararen, i motsats till sådana registreringar som vid förvaltarregistrering sker i en förvaltares eget system (se ovan). Det är en central uppgift för den centrala värdepappersförvararen att säkerställa en överensstämmelse mellan å ena sidan summan av krediteringar på avstämningskonton och å andra sidan emitterade volymer av samma värdepapper. Denna överensstämmelse eller konsistens brukar benämnas emissionens integritet.

Enligt den globalt sett dominerande modellen för kontoföring är kontohavarna hos den centrala värdepappersförvararen begränsade till ett antal depåbanker som för investerarnas innehav av värdepapper på egna konton (i Sverige benämnt förvaltarregistrering, se ovan). Depåbankerna är i sin tur kontohavare i den centrala värdepappersförvararen, dvs. på den högsta nivån, där samma innehav av värdepapper förs på s.k. omnibuskonton. Med sådana konton menas att ett stort antal kunders värdepapper finns registrerade på ett och samma förvaltarkonto utan att de enskilda kundernas individuella innehav separeras från varandra.

Det svenska och nordiska systemet för kontoföring skiljer sig genom att tillåta, alternativt föreskriva, registrering av individuella innehav direkt i den centrala värdepappersförvararens register. Det innebär att investerare erbjuds möjligheten av individuellt separerade konton på den högsta nivån, vilket innebär att en maximalt säker förvaring av värdepapper erbjuds till låg kostnad. Det innebär å andra sidan att antalet konton hos den centrala värdepappersförvararen blir mycket stort. Enligt uppgift från Euroclear Sweden AB uppgår antalet kontohavare på den högsta nivån till omkring 3,4 miljoner. Samtidigt uppgår antalet deltagare i avvecklingssystemet, med vilka Euroclear Sweden AB har kontraktuella relationer, till knappt 50.

Det är ett utmärkande drag för det svenska och nordiska systemet för kontoföring, som även tillämpas i vissa andra länder, t.ex. Grekland och Kina, att den centrala värdepappersförvararen inte ensam kan ansvara för kundrelationerna med de individuella kontohavarna. Detta ansvar delas i stället med kontoförande institut, vilka utses av den centrala värdepappersförvararen. Som kontoförande institut får enligt svensk rätt utses bl.a. värdepappersföretag och kreditinstitut som har tillstånd att driva värdepappersrörelse. Dessa är den typ av marknadsdeltagare som redan har den nödvändiga kundkontakten till följd av direktivet om marknader för finansiella instrument och Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG av den 26 oktober 2005 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt och finansiering av terrorism. För skada till följd av felaktiga registreringar av ett kontoförande institut svarar den centrala värdepappersförvararen solidariskt med det kontoförande institutet. Den centrala värdepappersförvararens ansvar är i ett sådant fall begränsat till fem miljoner kronor för varje skadefall (7 kap. 2 § kontoföringslagen).

Kontoföring av värdepapper på konton direkt hos den centrala värdepappersförvararen lämpar sig för, i första hand, aktier och räntebärande instrument som förs på avstämningskonton, dvs. på den högsta nivån där registrering av emissioner äger rum. En sådan central värdepappersförvarare som registrerar emissioner kan betecknas som en

värdepapperscentral för emittenter. Därmed blir investerarna kontohavare på samma nivå som där registrering av emissioner äger rum.

En central värdepappersförvarare kan vara kontohållare även för värdepapper som har emitterats genom en annan central värdepappersförvarare på en annan marknad, i ett annat land. Det blir fallet om den förra centrala värdepappersförvararen upprättar en länk och blir deltagare i den senare centrala värdepappersförvararen, genom vilken en viss mängd av värdepapper förvaras av den förra centrala värdepappersförvararen, vilken i just detta avseende kan betecknas som en värdepapperscentral för investerare.

En värdepapperscentral för investerare kommer att omfattas av samma harmoniserade regelverk som värdepapperscentraler för emittenter och kommer därför att erbjuda samma grad av säkerhet, inklusive möjligheten till individuellt separerade konton i förekommande fall. Emellertid sker registrering av individuella innehav, eller innehav som förs på omnibuskonton, inte på samma nivå som registreringen av emissioner äger rum. Skyldigheten att säkerställa emissionens integritet är emellertid oförändrad. Det kan därför ifrågasättas om det är någon skillnad ur investerarens perspektiv mellan att vara kontohavare i den ena eller andra typen av värdepapperscentral.

Konkurrensförhållandena på marknaden för centrala kontoförings-tjänster kommer troligen att påverkas av ECB:s initiativ till en Paneuropeisk plattform för avveckling av transaktioner med värdepapper, benämnd Target2-Securities (T2S), som ska tas i drift med början under 2015. Plattformen innebär att deltagande centrala värdepappersförvarare (värdepapperscentraler) ska utkontraktera avvecklingsmomentet till T2S, samtidigt som kontoföringen sker i egna system. Utkontrakteringen kan väntas medföra en kostnadspress för deltagande system genom tillkomsten av en ytterligare aktör som också är avgiftsfinansierad. Samtidigt är det ett uttalat mål för regleringen av värdepappersmarknaden, bl.a. när det gäller förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler, att avveckla nationella hinder för gränsöverskridande konkurrens. De samlade konsekvenserna för de hittills huvudsakligen nationella centrala värdepappersförvararna är svåra att bedöma.

4.5 Regleringen av värdepappersmarknaden

4.5.1 Inledning

Övergripande EU-regler om handel med finansiella instrument finns i MiFID II. Direktivet är en omarbetning av direktiv 2004/39/EG om marknader för finansiella instrument (MiFID I). Det senare direktivet upphävs med verkan fr.o.m. den 3 januari 2017. MiFID II innehåller bl.a. regler avseende värdepappersföretag och reglerade marknader. Med en reglerad marknad avses i korthet ett multilateralt system som drivs och/eller leds av en marknadsoperatör, vilket sammanför eller underlättar sammanförandet av flera tredjeparters köp- och säljintressen i finansiella instrument m.m. så att det leder till ett kontrakt i fråga om finansiella

instrument upptagna till handel enligt dess regler och/eller system (artikel 4.1 21).

I Sverige finns tre reglerade marknader – Nasdaq OMX Stockholm, NGM Equity (Nordic Growth Market, avseende aktier och andra delägarrätter) och NDX (Nordic Growth Market, avseende övriga finansiella instrument). Den förstnämnda reglerade marknaden drivs av Nasdaq OMX Stockholm AB och de båda övriga av Nordic Growth Market Aktiebolag (NGM). Uttrycket handelsplats används i MiFID II och i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler som ett samlingsuttryck för reglerade marknader, MTF-plattformar (multilaterala handelsplattformar) och OTF-plattformar (organiserade handelsplattformar) (artikel 4.1.24 i MiFID II och artikel 2.1.42 i förordningen). Vissa av de upphävda reglerna i MiFID I ersätts av regler MiFIR.

MiFID I har genomförts i svensk rätt i huvudsak i lagen om värdepappersmarknaden. Den lagen innehåller bl.a. bestämmelser om värdepappersrörelse, börsverksamhet och clearingverksamhet. Regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att bl.a. lämna förslag till hur MiFID II ska genomföras i svensk rätt (dir. 2013:55).

Särskilda EU-regler finns bl.a. i fråga om information i form av prospekt som ska offentliggöras när värdepapper erbjuds till allmänheten eller tas upp till handel på en reglerad marknad inom EU. Även i övrigt finns regelverk på EU-nivå om information till investerare.

Inom EU regleras frågor om clearing och avveckling i huvudsak dels i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister (se avsnitt 4.5.2), dels i det s.k. finality-direktivet (se vidare avsnitt 4.5.3). Vissa bestämmelser om clearing finns även i MiFID II och MiFIR. Nya regler om avveckling finns dessutom i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler (se avsnitt 5). Den förordningen gäller även kontoföring av finansiella instrument.

Det s.k. säkerhetsdirektivet, dvs. Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/47/EG om ställande av finansiell säkerhet, reglerar frågor om avtal om finansiellt säkerställande och finansiella säkerheter som berör vissa parter. Det har en särskild betydelse beträffande säkerheter som ställs bl.a. vid penningpolitiska operationer, repor (återköpsavtal) och derivatexponeringar (se vidare prop. 2013/14:111 s. 24–27).

4.5.2 Förordningen om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister

Genom förordningen om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister infördes regler för handeln med OTC-derivat. OTC-derivat är, som berörs i avsnitt 4.2.1, derivatkontrakt som handlas bilateralt mellan köpare och säljare vid sidan av reglerade marknader eller andra handelsplatser. Det innebär att information om deras villkor och innehåll i övrigt vanligtvis endast är tillgänglig för avtalsparterna. Bristande insyn i handeln med OTC-derivat och förekomsten av stora motpartsrisker som inte hade åtgärdats genom tillräckliga säkerheter, i kombination med en påtaglig koncentration av risker, anses ha bidragit till att förstärka

finansskrisen och dess förlopp under hösten 2008 (se prop. 2012/13:72 s. 15). Kommissionen inledde därför under hösten 2008 ett arbete för att åtgärda de identifierade bristerna, vilket ledde till ett förslag till förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister som lades fram i september 2010. I mars 2012 kom Europaparlamentet och rådet överens om ett kompromissförslag. Förordningen om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister utfärdades i juli och trädde i kraft den 16 augusti 2012. I dagligt tal benämns förordningen ofta EMIR, vilket är en förkortning av den engelska benämningen European Market Infrastructure Regulation.

Förordningen om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister syftar till minskade motpartsrisiker i och förbättrad genomlysning av handeln med derivatkontrakt. Den innehåller bl.a. regler om obligatorisk clearing via central motpart av OTC-derivat som förklarats lämpliga för clearing, krav på säkerställande och vissa andra riskbegränsande tekniker i övriga fall, krav på rapportering av derivatkontrakt till transaktionsregister samt auktorisation av centrala motparter och registrering av transaktionsregister. Vilken funktion som centrala motparter fyller framgår av avsnitt 4.2.1 ovan. Vidare ger förordningen de nationella behöriga myndigheterna och Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten (Esma) vissa befogenheter att vidta åtgärder.

Med stöd av förordningen har kommissionen antagit flera delegerade förordningar och genomförandeförordningar som kompletterar den.

Med tanke på att förordningen innebär en skyldighet till central motpartsclearing i vissa fall, är det naturligt att den också reglerar centrala motparter i fråga om auktorisation, verksamhetsregler och tillsyn. Det gäller inte minst de centrala motparternas möjligheter att hantera riskerna i verksamheten, såsom kreditrisker, motpartsrisiker, marknadsrisker, operativa risker, rättsliga risker och affärsrisker. I dessa avseenden är kapitalkraven av betydelse för de centrala motparternas motståndskraft (skäl 48). De centrala motparterna övertar risker som andra parter annars skulle utsättas för. De utsätter sig för risk i förhållande till clearingmedlemmarna. Även om clearingskyldigheten enligt förordningen är begränsad till OTC-derivat, gäller förordningens regler om centrala motparter generellt, oavsett om det är fråga om vissa typer av derivatkontrakt eller andra slags finansiella instrument (prop. 2012/13:72 s. 39 f.).

Det är också viktigt att spridningsriskerna av en obeståndssituation minimeras (skäl 65). Därför innehåller förordningen krav på clearingmedlemmarna (artikel 37). Av samma skäl finns också krav på åtgärder från den centrala motpartens sida, som kan tjäna som en buffert vid obestånd hos en clearingmedlem. Det gäller krav på marginalsäkerheter, obeståndsfond och andra finansiella medel (artiklarna 41–43). Sammantaget ska dessa åtgärder säkerställa att en central motpart kan motstå fallissemang för de två clearingmedlemmar som den centrala motparten har störst exponering mot (artikel 43.2). Om en clearingmedlem blir insolvent, ska den centrala motparten agera snabbt för att begränsa förluster och likviditetspåfrestningar (artikel 48.2).

För att bli clearingmedlem, och därigenom få en direkt avtalsrelation till den centrala motparten, krävs att företaget i fråga uppfyller

tillträdeskrav som fastställs av den centrala motparten (artikel 37.1). Ett företag eller någon annan kan däremot – utan att uppfylla dessa krav – få tillgång till clearing via en central motpart genom att bli kund till en clearingmedlem. Den som i sin tur är kund till en sådan kund kallas indirekt kund. Den termen förekommer emellertid inte i förordningen. Det förekommer däremot i en av de delegerade förordningar som kommissionen har antagit och som kompletterar förordningen, nämligen kommissionens delegerade förordning (EU) nr 149/2013. Att en indirekt kund clearar genom en clearingmedlem benämns indirekta clearingarrangemang och regleras särskilt i förordningen om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister (artikel 4.3 andra stycket).

Den 1 juni 2013 trädde en ny lag i kraft, lagen (2013:287) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister. Samma dag upphörde en bestämmelse i lagen om värdepappersmarknaden som tidigare reglerade centrala motparter att gälla (20 kap. 5 §). Den nya lagen syftar till att anpassa svensk rätt till förordningen (prop. 2012/13:72 s. 21). I lagen finns bestämmelser om tillsyn och sanktioner. Med anledning av förordningen gjordes även vissa ändringar i bestämmelserna om clearingverksamhet i lagen om värdepappersmarknaden.

Den 1 augusti 2014 trädde vissa lagändringar i kraft (SFS 2014:478, 2014:482, 2014:483 och 2014:513). Lagändringarna syftar dels till att undanröja eventuella konflikter eller oklarheter mellan förordningen om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister och svensk rätt, dels till att förordningen ska få avsedd effekt (prop. 2013/14:111 s. 30–33).

4.5.3 Finality-direktivet

Europaparlamentets och rådets direktiv 98/26/EG av den 19 maj 1998 om slutgiltig avveckling i system för överföring av betalningar och värdepapper (finality-direktivet) syftar till att förhindra eller minimera rättsliga risker vid avveckling av förpliktelser på finansmarknaden. De rättsliga riskerna hänför sig främst till frågan om ett visst förfarande eller ett visst avtal är giltigt enligt den tillämpliga nationella rätten. Den frågan är av intresse vid sådana störningar som kan uppkomma till följd av att insolvensförfaranden inleds avseende en deltagare i ett avvecklings-system. Framför allt handlar det om att minska riskerna för en dominoeffekt som innebär att problem hos en deltagare sprider sig till andra deltagare och därigenom orsakar risker för den finansiella stabiliteten.

Med insolvensförfaranden avses i svensk rätt konkurs och företagsrekonstruktion. De rättsliga riskerna har således ett samband med kredit- och motpartsrisiker, eftersom ett insolvensförfarande förutsätter att gäldenären i fråga är insolvent eller i vart fall har betalningssvårigheter. Enligt svensk rätt kan företagsrekonstruktion inte komma i fråga för clearingorganisationer, banker, försäkringsföretag, värdepappersbolag m.fl. Genom att förhindra eller minimera de rättsliga riskerna ska finality-direktivet bidra till säkerhet och stabilitet på finansmarknaden. Därigenom förenklas inte minst den gränsöverskridande handeln med

finansiella instrument och valuta. Vidare underlättas gränsöverskridande betalningar i samband med sådan handel eller för andra syften.

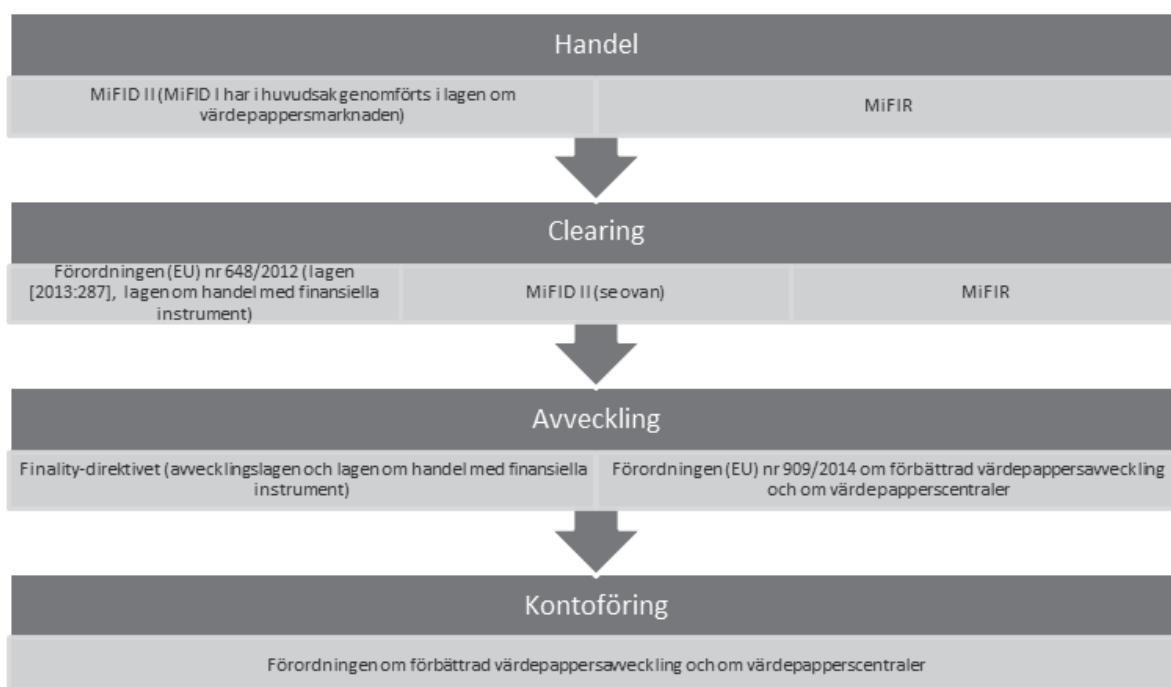
Det finansiella systemets funktion och stabilitet kräver att överföringsuppdrag avseende betalningar och värdepapper samt nettningar blir bestående, även i en situation där en deltagare blir insolvent. Finality-direktivet innehåller därför ett skydd för överföringsuppdrag och nettningar inom finansiella avvecklingssystem (i direktivet benämnt system). Överföringsuppdrag och nettningar ska under vissa förutsättningar gälla även i förhållande till tredje man, dvs. i sakrättsligt hänseende, även om ett insolvensförfarande inleds mot en deltagare (artikel 3). Överföringsuppdrag inom ett avvecklingssystem får vidare inte återkallas efter den tidpunkt som anges i reglerna för systemet (artikel 5). I fråga om insolvensförfaranden föreskrivs bl.a. att de inte får ha retroaktiv verkan (artikel 7). Genom direktivet förhindras sammantaget att medlemsstaternas insolvensrättsliga regelsystem får genomslag inom det område som direktivet reglerar, dvs. inom avvecklingssystemet.

Vid sidan av dess betydelse avseende avvecklingssystem är finality-direktivet även tillämpligt då säkerheter ställs till förmån för ECB eller medlemsstaternas centralbanker inom ramen för deras funktion som centralbanker, inklusive penningpolitiska transaktioner (artikel 1 c andra strecksatsen, se även prop. 1999/2000:18 s. 26 f.). Dessa regler i direktivet syftar till att underlätta genomförandet av den ekonomiska och monetära unionen (skäl 10).

Finality-direktivet har genomförts i svensk rätt i huvudsak genom lagen (1999:1309) om system för avveckling av förpliktelser på finansmarknaden (avvecklingslagen). Genom förordningen om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister gjordes en ändring i direktivet. Ändringen har genomförts i såväl avvecklingslagen som lagen om handel med finansiella instrument (prop. 2013/14:111 s. 87–95).

Figur 4. Översiktsbild avseende delar av regleringen av värdepappersmarknaden på EU-nivå

I förekommande fall anges inom parentes den lag genom vilken ett direktiv i huvudsak har genomförts i svensk rätt, alternativt den lag som kompletterar en viss förordning.

5 Förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler

5.1 Bakgrund och syfte

På senare år har flera förslag till EU-rättsakter avseende finansiell infrastruktur lagts fram. Den 2 december 2008 antog rådet slutsatser av innebörden att säkerheten och sundheten i avvecklingssystem för värdepapper skulle stärkas och att de rättsliga hindren beträffande efterhandelsinfrastruktur mellan medlemsstaterna inom EU skulle minskas.

Den 20 oktober 2010 begärde rådet för finansiell stabilitet, FSB (Financial Stability Board), att en översyn skulle göras avseende internationella standarder för finansiell infrastruktur. I april 2012 antog en kommitté inom Banken för internationell betalningsutjämnning (BIS) och Internationella organisationen för värdepapperstillsyn, IOSCO (International Organization of Securities Commissions), globala principer för finansmarknadsinfrastruktur. Förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler är avsedd att överensstämma med dessa standarder (skäl 6 till förordningen).

Ett förslag till förordning om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler lades fram i mars 2012. Efter förhandlingar inom Europaparlamentet respektive rådet och mellan dessa institutioner antogs förordningen den 23 juli 2014. Förordningen trädde i kraft den 17 september 2014.

Förordningens övergripande syfte är att främja en säker, effektiv och smidig värdepappersavveckling (artikel 1). I förordningen anges också att dess huvudsyfte är att införa ett antal rättsliga skyldigheter för marknadsoperatörer, bl.a. vad gäller att registrera alla överlåtbara värdepapper i kontobaserad form hos en värdepapperscentral om dessa värdepapper handlas på handelsplatser som omfattas av MiFID II och MiFIR eller ställs som säkerhet enligt säkerhetsdirektivet (skäl 20). Ytterligare en sådan skyldighet är kravet för samma slags värdepapper att förpliktelserna ska avvecklas senast den andra bankdagen efter handeln (T+2, se avsnitt 4.2.3). Med handelsplats avses detsamma som i MiFIR (artikel 2.1.25 i den förordningen, se även avsnitt 4.5).

Kravet på registrering av värdepapper i kontobaserad form syftar till att effektivisera avvecklingen och säkerställa integriteten i en värdepappersemission (skäl 11). Med tanke på kravet på registrering av värdepapper i kontobaserad form och det förhållandet att värdepapperscentraler är ansvariga för driften av avvecklingssystem för värdepapper, är det enligt förordningen av största vikt att säkerställa att alla värdepapperscentraler är säkra och sunda. Med hänsyn till att förordningen inför ett antal krav på marknadsdeltagarna och med hänsyn till att värdepapperscentraler ansvarar för driften av avvecklingssystem för värdepapper, inklusive främjandet av punktlig avveckling, är det enligt förordningen nödvändigt att i en och samma rättsakt även uppställa enhetliga och direkt tillämpliga regler för auktorisation av och kontinuerlig tillsyn över värdepapperscentraler (skäl 20).

Förordningen syftar också till att undanröja de nuvarande hindren för en gränsöverskridande avveckling och därigenom åstadkomma en integrerad marknad för avveckling av värdepapper, utan åtskillnad mellan nationella och gränsöverskridande värdepapperstransaktioner (skälen 4 och 21). Genom konkurrens mellan värdepappercentraler ska marknadsdeltagare ges möjlighet att välja leverantör och minska beroendet av någon enskild infrastrukturleverantör.

En harmoniserad marknad för avvecklingstjänster innebär i sin tur att det enligt det som anges i förordningen finns skäl att fastställa befogenheterna för tillsynsmyndigheterna. Det bör enligt förordningen finnas starka tillsyns- och sanktionssystem som bl.a. innebär att tillsynsmyndigheterna har tillgång till avskräckande sanktionsordningar (skäl 61).

5.2 Innehåll, tillämpningsområde och definitioner

Förordningen är uppdelad i sex avdelningar. Till förordningen finns en bilaga med tre avsnitt.

Förordningen innehåller dels enhetliga krav för avvecklingen av finansiella instrument i unionen, dels regler för värdepapperscentralers organisation och uppträdande (artikel 1). Förordningen är tillämplig på avveckling av alla finansiella instrument och på verksamheten hos värdepapperscentraler. Motsatsvis är förordningen således inte tillämplig på avveckling av betalningar som inte är hänförliga till finansiella instrument. I Sverige gäller det t.ex. Bankgirocentralens verksamhet.

En värdepapperscentral definieras som en juridisk person som dels driver ett avvecklingssystem för värdepapper, dels tillhandahåller minst ytterligare en huvudtjänst enligt avsnitt A i bilagan till förordningen (artikel 2.1.1). Med ett sådant avvecklingssystem avses i huvudsak detsamma som i artikel 2 a i finality-direktivet (artikel 2.1.10). Det anges dock särskilt att verksamheten ska bestå i utförandet av överföringsuppdrag avseende värdepapper och att sådana avvecklingssystem som drivs av en central motpart inte avses. I fråga om uttrycket central motpart finns det i förordningen en hänvisning till en definition i förordningen om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister (artikel 2.1.16). De övriga huvudtjänster som en värdepapperscentral får driva är dels ursprunglig registrering av värdepapper i ett kontobaserat system, dels tillhandahållande och förande av värdepapperskonton på den högsta nivån.

Det kan således konstateras att definitionen av uttrycket värdepapperscentral är kopplad till driften av ett avvecklingssystem enligt finality-direktivet. Det direktivet gäller avvecklingssystemet som sådant, medan förevarande förordning reglerar värdepapperscentralens hela verksamhet. Medlemsstaterna är enligt förordningen skyldiga att utse och anmäla det avvecklingssystem som drivs av en viss värdepapperscentral enligt ett visst förfarande som anges i finality-direktivet (artikel 39.1 i förordningen).

5.3 Krav på kontobaserad form, avvecklingsdag och avvecklingsdisciplin

Genom förordningen införs ett krav på att alla emittenter som är etablerade inom EU och som emitterar eller har emitterat överlåtbara värdepapper som har upptagits till handel eller handlas på en handelsplats ska se till att dessa värdepapper presenteras i kontobaserad form (artikel 3.1). Med handelsplats menas detsamma som i artikel 2.1 25 i MiFIR, dvs. en reglerad marknad, MTF-plattform eller OTF-plattform. Registrering i kontobaserad form kan ske antingen genom immobilisering eller efter en direkt emission i dematerialiserad form (se avsnitt 4.2.4). En övergångsbestämmelse gäller dock för det nya kravet – först fr.o.m. den 1 januari 2023 ska kravet tillämpas på överlåtbara värdepapper som har utfärdats efter detta datum och fr.o.m. den 1 januari 2025 ska det tillämpas på alla överlåtbara värdepapper (artikel 76.2).

Oavsett var någonstans emittenten i fråga är etablerad och oavsett om det rör sig om en nyemission eller inte, gäller att värdepapper som är föremål för transaktioner på en handelsplats ska vara registrerade i kontobaserad form hos en värdepapperscentral, på eller före den avsedda avvecklingsdagen (artikel 3.2). Vidare gäller ett krav på registrering i kontobaserad form beträffande värdepapper som ”överförs” till följd av ett avtal om finansiellt säkerställande enligt artikel 2.1 a i säkerhetsdirektivet. Med ett sådant avtal avses i huvudsak de svenska rättsfigurerna pantavtal och säkerhetsöverlåtelse (prop. 2013/14:111 s. 25 f. med där angivna hänvisningar).

Förordningen innehåller ett krav på att transaktioner avseende överlåtbara värdepapper, penningmarknadsinstrument, andelar i företag för kollektiva investeringar och utsläppsrätter ska avvecklas senast två dagar efter handeln (artikel 5). Det rör sig således om ett krav på avveckling T+2 (se avsnitt 4.2.3). Vissa undantag från detta krav finns. Med anledning av kravet införs även nya regler om avvecklingsdisciplin, dvs. krav som syftar till att avvecklingen ska ske i tid (artiklarna 6 och 7). En särskild regel finns för företag som internaliserar en avveckling, dvs. värdepappersbolag eller kreditinstitut som avvecklar värdepapper för egen eller andras räkning vid sidan av ett anmält avvecklingssystem för värdepapper (artiklarna 2.1.11 och 9).

Artiklarna 4 och 8 innehåller regler om behöriga myndigheter för tillsynen av kraven i artikel 3 om värdepapper i kontobaserad form, respektive artiklarna 6 och 7 om avvecklingsdisciplin.

5.4 Auktorisation av och tillsyn över värdepapperscentraler

Enligt förordningen ska en värdepapperscentral vara auktoriserad och stå under tillsyn av den behöriga myndigheten i sin hemmedlemsstat (artikel 10). Värdepapperscentralerna ska ansöka om auktorisation inom sex månader från den dag då samtliga av vissa särskilt angivna s.k. tekniska standarder har trätt i kraft (artikel 69.2, se även avsnitt 5.10 nedan). Den behöriga myndigheten ska utses av respektive medlemsstat (artikel 11).

Utöver den behöriga myndigheten ska vissa andra relevanta myndigheter medverka vid auktorisering av en värdepapperscentral (artikel 12). I förordningen finns flera regler om vilka krav i förordningen som den behöriga myndighetens tillsyn ska omfatta. Det finns också krav på att den behöriga myndigheten bl.a. genomför en översyn och utvärdering av en värdepapperscentral med ett visst tidsintervall (artikel 22) och samarbetar med andra myndigheter på visst sätt (artiklarna 14 och 24). Behöriga och relevanta myndigheter samt Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten (Esma) ska utbyta information, inklusive i en krissituation. I det senare fallet ska informationsutbytet även omfatta Europeiska systemrisknämnden (artiklarna 13 och 15).

Frågan om hos vilken behörig myndighet som en juridisk person ska ansöka om auktorisation avgörs med ledning av var personen i fråga är etablerad (artikel 16.1). Närmare regler om auktorisation m.m. finns i artiklarna 17–20. Auktorisationen innebär bl.a. att en värdepapperscentral får tillhandahålla sina tjänster i andra medlemsstater än den medlemsstat i vilken den är etablerad. Esma ska upprätthålla ett register över värdepapperscentraler, bl.a. gällande tjänster för vilka de har auktoriserats (artikel 21). För tillhandahållande av huvudtjänster och inrättandet av en filial gäller särskilda villkor (artikel 23). Värdepapperscentraler från tredjeland får också tillhandahålla tjänster inom EU med särskilda villkor för huvudtjänster och inrättandet av en filial (artikel 25).

Medlemsstaterna ska fastställa regler om administrativa sanktioner och säkerställa att de behöriga myndigheterna får påföra sådana sanktioner och besluta om andra åtgärder vid överträdelse av förordningen (artikel 61). Beslut om administrativa sanktioner ska offentliggöras (artikel 62). Det finns dock ett krav i förordningen om att den behöriga myndigheten, i fråga om vissa slags överträdelser, ska var behörig att åtminstone besluta om vissa särskilt angivna sanktioner (artikel 63). Vidare finns det ett krav på att de behöriga myndigheterna ”om lämpligt” ska beakta vissa särskilt angivna omständigheter när de i ett enskilt fall beslutar om sanktioner (artikel 64). De behöriga myndigheterna ska inrätta effektiva mekanismer som uppmuntrar till rapportering av överträdelser av förordningen (artikel 65). Slutligen ska det finnas en rätt att överklaga beslut och åtgärder enligt förordningen till domstol (artikel 66).

5.5 Krav på värdepapperscentraler

Genom förordningen införs ett antal rörelse regler för värdepapperscentraler. Vissa av reglerna tar sikte på värdepapperscentralernas interna organisation och administration (artiklarna 26–29). Det finns också en särskild regel som begränsar möjligheterna till utkontraktering (outsourcing), dvs. möjligheterna att låta en tredje part utföra tjänster eller verksamheter för en värdepapperscentralens räkning (artikel 30). Utan hinder av regeln om utkontraktering får dock en värdepapperscentral låta en annan person än värdepapperscentralen ansvara för att utföra registreringar på värdepapperskonton som upprätthålls av värdepapperscentralen, om så krävs enligt nationell rätt (artikel 31). Denna regel, som berör kontoförande institut enligt svensk rätt, behandlas närmare i avsnitt 10.

I förordningen finns även uppföranderegler (artiklarna 32–35). Dessa regler innehåller bl.a. villkor för deltagare i avvecklingssystemet.

Vissa särskilda rörelse regler i förordningen benämns stabilitetskrav och tar bl.a. sikte på de risker som värdepapperscentralernas verksamhet är utsatt för. En värdepapperscentral är skyldig att ha ett sunt riskhanteringsramverk för att hantera dessa risker (artiklarna 42–45). Bland stabilitetskraven finns också krav på att värdepapperscentraler ska förvara sina finansiella tillgångar hos centralbanker, auktoriserade kreditinstitut eller auktoriserade värdepapperscentraler (artikel 46). Därutöver finns även kapitalkrav för värdepapperscentraler (artikel 47).

5.6 Krav på värdepapperscentralernas tjänster

Genom förordningen införs nya krav avseende de tjänster som värdepapperscentraler tillhandahåller (artiklarna 36–41). I allmänhet berör dessa krav vilka regelverk och förfaranden som värdepapperscentralerna ska ha, respektive vidta, i syfte att säkerställa att de aktuella tjänsterna lever upp till vissa målsättningar. Det handlar bl.a. om att säkerställa integriteten i värdepappersemissioner samt minska och hantera de risker som är förknippade med förvaring och avveckling av transaktioner med värdepapper (artikel 36). Kravet på att upprätthålla emissionens integritet preciseras på så sätt att värdepapperscentralen ska säkerställa att antalet värdepapper i en emission överensstämmer med antalet värdepapper som har registrerats på värdepapperskonton (artikel 37). Det anges särskilt att övertrassering av värdepapper m.m. inte ska vara tillåtet i ett avvecklingssystem som drivs av en värdepapperscentral.

Förordningen innehåller ett krav på att värdepapperskonton för olika deltagare – och vissa fall även deltagarnas kunder – ska separeras från varandra (artikel 38). Även i övrigt ska värdepapperscentralerna se till att avvecklingssystemet erbjuder ett tillfredsställande skydd och att överföringsuppdragen blir oåterkalleliga vid en viss tidpunkt (artikel 39). De ska bl.a. ha regler och förfaranden för att begränsa effekterna av obestånd hos deltagare (artikel 41). När avveckling av värdepapperstransaktioner sker mot kontanta medel, ska den ske på basis av leverans mot betalning (på engelska *delivery versus payment*, DvP). I första hand ska kontantavveckling ske via centralbankskonton (artikel 40).

5.7 Länkar mellan värdepapperscentraler

Förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler innehåller en rad regler angående länkar mellan värdepapperscentraler. Med en sådan länk avses ett arrangemang som innebär att en värdepapperscentral blir deltagare i en annan värdepapperscentralens avvecklingssystem för värdepapper, i syfte att underlätta överföring av värdepapper från deltagarna i den sistnämnda värdepapperscentralen till deltagarna i den förstnämnda värdepapperscentralen (artikel 2.1.29). Det kan också röra sig om att en värdepapperscentral får indirekt tillträde till en annan värdepapperscentral via en mellanhand. Av definitionen av

uttrycket länkar mellan värdepapperscentraler följer att standardiserade, anpassade och indirekta länkar samt samverkande länkar (länkar för driftskompatibilitet) omfattas.

Bland reglerna om länkar mellan värdepapperscentraler finns krav avseende riskhantering, auktorisation, skydd för deltagare, rätt till tillträde m.m. (artiklarna 48 och 50–52). Det finns även bestämmelser om rätt till ömsesidigt tillträde mellan en värdepapperscentral å ena sidan och en central motpart och en handelsplats å andra sidan (artikel 53).

5.8 Emittenters tillträde till värdepapperscentraler

Förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler innehåller en ny regel av innebörden att en emittent ska ha rätt att låta värdepapper som har upptagits till handel på reglerade marknader eller MTF-plattformar eller som handlas på handelsplatser att registreras hos vilken värdepapperscentral som helst i en medlemsstat (artikel 49). Det gäller under förutsättning av värdepapperscentralens acceptans. En begäran får avböjas endast på grundval av en genomgripande riskbedömning eller med hänvisning till de åtgärder som värdepapperscentralen skulle behöva vidta för att möjliggöra användarnas efterlevnad av bolagsrätten eller annan liknande nationell rätt som, enligt förordningen, ska fortsätta att tillämpas.

5.9 Anknutna banktjänster

Enligt förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler får en värdepapperscentral inte tillhandahålla s.k. anknutna banktjänster enligt avsnitt C i bilagan till förordningen såvida den inte har beviljats en särskild auktorisation för det ändamålet (artikel 54). Det finns särskilda regler om prövningen av en ansökan om sådan auktorisation, om återkallelse av auktorisationen, stabilitetskrav m.m. (artiklarna 55–60).

5.10 Motsvarande regler i förordningen om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister

Harmoniserade regler för auktorisation av och tillsyn över centrala motparter infördes, som berörs i avsnitt 4.5.2, genom förordningen om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister. Dessa regler motsvarar i viss mån det som anges om värdepapperscentraler i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler.

Även centrala motparter auktoriseras av den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten (artikel 22 i förordningen om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister). Medan förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler pekar ut en krets

av relevanta myndigheter som ska delta i auktorisationen i vissa fall (artikel 12), föreskriver förordningen om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregisteratt tillsynskollegier med bredare representation ska delta i auktorisationen av en central motpart (artiklarna 18 och 19 i förordningen om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister). I båda förordningarna finns det regler om informationsutbyte och samarbete mellan myndigheter, inklusive i en krissituation. Behöriga myndigheter ska vid utövandet av sina uppgifter vederbörligen beakta beslutens potentiella effekter i övriga berörda medlemsstater, särskilt i en krissituation (artiklarna 13–15 i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler samt artiklarna 23, 24 och 84 i förordningen om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister).

De organisatoriska kraven innebär bl.a. att företagsledningen ska ha tillräcklig erfarenhet och att aktieägarna ska vara lämpliga mot bakgrund av behoven av en sund och ansvarsfull ledning (artikel 27 i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler och artiklarna 27 och 30 i förordningen om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister). I båda fallen finns det bestämmelser om inrättandet av en rådgivande användarkommitté, som i fallet med centrala motparter benämns riskkommitté (artikel 28 i båda förordningarna).

Uppförandereglerna innehåller krav på deltagare och bestämmelser om öppenhet gällande priser och avgifter. I båda fallen ska öppna, objektiva och icke-diskriminerande kriterier för deltagande fastställas av värdepapperscentralen respektive den centrala motparten. I det senare fallet anges särskilt att deltagaren ska ha tillräckliga finansiella resurser och operativ förmåga för att fullgöra skyldigheterna som deltagare i en central motpart (artiklarna 33 och 34 i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler samt artiklarna 37 och 38 i förordningen om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister). I båda fallen finns det även regler om skydd av deltagarnas och deras kunders intressen genom krav på separation av värdepapper respektive separering av positioner, inklusive bestämmelser om individuell separering på begäran av deltagarna (artikel 38 i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler och artikel 39 i förordningen om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister).

Stabilitetskraven är mer utförliga för centrala motparter som har positioner mot alla som deltar i handeln med ett finansiellt instrument som är föremål för central clearing. Förordningen om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister innehåller bl.a. utförliga bestämmelser om marginalsäkerheter och andra finansiella resurser och deras användning i händelse av en deltagares obestånd (artiklarna 40–46). I båda fallen finns det emellertid bestämmelser om regler och förfaranden i samband med en deltagares obestånd. Dessa bestämmelser är emellertid mer utförliga för centrala motparter (artikel 41 i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler samt artikel 48 i förordningen om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister). Det finns även kapitalkrav i båda fallen, som även de är väsentligt mer detaljerade för centrala motparter (artikel 47 i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om

värdepapperscentraler samt artiklarna 16 och 50 a–50 d i förordningen om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister).

Båda förordningarna innehåller bestämmelser om ömsesidigt tillträde till marknader respektive annan infrastruktur (artikel 53 i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler och artiklarna 7 och 8 i förordningen om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister). Båda förordningarna innehåller även bestämmelser om samverkande länkar som ska föregås av auktorisation (artiklarna 19.1 och 48 i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler) respektive föreläggas tillsynskollegiets bedömning (artiklarna 51–54 i förordningen om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister). Förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler innehåller därutöver bestämmelser om s.k. standardiserade och anpassade länkar som innebär att en värdepapperscentral blir deltagare hos en annan värdepapperscentral på samma eller liknande villkor som andra deltagare (artiklarna 50–52).

5.11 Angränsande rättsakter

I förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler har ändringar gjorts i vissa andra rättsakter. Anmälda avvecklingssystem i enlighet med finality-direktivet ska anmälas till Esma och inte till kommissionen (artikel 70). Definitionen av en värdepapperscentral i MiFID II ändras genom hänvisning till denna förordning (artikel 71). En regel om utebliven avveckling i blankningsförordningen utgår med anledning av att motsvarande regler ska gälla enligt denna förordning (artikel 72). Slutligen innehåller artikel 73 regler om avgränsningen mellan denna förordning och MiFID II respektive MiFIR. En värdepapperscentral som tillhandahåller tjänster som är uppräknade i avsnitten A och B i bilagan till förordningen undantas från tillämpningsområdet för MiFID II respektive MiFIR, medan en värdepapperscentral som därutöver tillhandahåller investeringstjänster ska omfattas av reglerna i MiFID II med vissa undantag och hela MiFIR.

5.12 Det fortsatta arbetet inom EU

Av förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler följer att Esma ska utarbeta förslag till s.k. tekniska standarder på ett stort antal områden. Enligt förordningen delegeras befogenhet till kommissionen att anta dessa tekniska standarder. De kommer att antas som genomförandeakter enligt artikel 291 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).

Medlemsstaterna ska utse en behörig myndighet som ska svara för auktorisation och tillsyn av värdepapperscentraler som är etablerade inom deras territorium. Denna behöriga myndighet ska även, senast den 18 december 2014, delge Esma en förteckning över relevanta nyckelbestämmelser i den bolagsrätt och annan liknande rätt enligt vilken värdepapper utfärdas. Behöriga myndigheter som har utsetts till följd av

MiFID, prospekt direktivet och säkerhetsdirektivet ska vara behöriga även för tillsynen av vissa andra delar i förordningen (artiklarna 4.2, 4.3.5.3 andra stycket samt 8.1).

Medlemsstaterna ska senast den 18 mars 2015 anta, offentliggöra och meddela kommissionen de åtgärder som är nödvändiga till följd av ändringen av finality-direktivet (artikel 70).

Medlemsstaterna ska vidare senast den 18 september 2016 underrätta kommissionen och Esma om de administrativa sanktioner som är tillämpliga på de omständigheter som anges i artikel 63 (artikel 61.1).

Reglerna om avvecklingsdisciplin i artiklarna 6 och 7 ska tillämpas från tidpunkten för ikraftträdandet av relevanta delegerade akter (artikel 76.4 och 76.5), medan rapporteringskraven för företag som internaliserar avveckling i artikel 9 ska tillämpas från tidpunkten för ikraftträdandet av motsvarande genomförandeakt (artikel 76.6).

Esma ska senast den 18 juni 2015 lägga fram förslag till tekniska standarder för tillsyn på ett antal områden som är relevanta för auktorisationen av en värdepapperscentral, bl.a. avseende proceduren för att bevilja auktorisation, vissa försiktighetskrav och, i förekommande fall, regler om anknutna banktjänster. Inom sex månader efter deras ikraftträdande ska en värdepapperscentral ansöka om auktorisation i enlighet med förordningen (artikel 69.2). Intill dess auktorisation har beslutats enligt denna förordning ska nationella regler om auktorisation och erkännande av värdepapperscentraler fortsätta att gälla (artikel 69.4).

Esma ska, i samarbete med Europeiska bankmyndigheten (Eba) och behöriga och relevanta myndigheter, årligen rapportera om bl.a. avvecklingseffektiviteten, lämpligheten av sanktioner för utebliven avveckling med hänsyn tagen till de finansiella instrumentens likviditet, avveckling vid sidan av avvecklingssystem för värdepapper och förekomsten av gränsöverskridande tjänster (artikel 74).

Kommissionen ska efter fem år genomföra en översyn av förordningen och lägga fram en rapport för Europaparlamentet och rådet tillsammans med eventuella lämpliga förslag (artikel 75).

6 Allmänna utgångspunkter

6.1 Ändringar i svensk rätt

Promemorians förslag: Lagstiftningsåtgärder vidtas i den utsträckning förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler förutsätter att kompletterande bestämmelser införs i svensk rätt. Dessutom ska de bestämmelser i svensk rätt som kommer i konflikt med förordningen upphävas.

De ändringar som behöver göras i svensk rätt med anledning av förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler genomförs i huvudsak i kontoföringslagen.

Skälen för promemorians förslag: En EU-förordning är direkt tillämplig i varje medlemsstat. En sådan rättsakt varken ska eller får inkorporeras i eller transformeras till nationell rätt. Några särskilda åtgärder för att genomföra förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler i svensk rätt får Sverige därför i princip inte vidta. Som redogjorts för i avsnitt 5 förutsätter dock vissa regler i förordningen att en rad olika nationella bestämmelser införs. Det krävs bl.a. att varje medlemsstat ska utse en behörig myndighet som ska svara för att uppgifterna enligt förordningen utförs. Vidare fordras att denna myndighet ges de befogenheter som den enligt förordningen ska ha, samt att medlemsstaterna inför sanktioner mot överträdelser av reglerna i förordningen. Vilka regler i förordningen som förutsätter att nationella bestämmelser införs framgår i huvudsak av att det i förordningen anges att ”medlemsstaterna ska säkerställa att...”, medlemsstaterna ska se till att...”, medlemsstaterna ska ”fastställa vilka krav som ska gälla i sådana fall” och liknande formuleringar. Dessa regler riktar sig alltså, i likhet med det som gäller för EU-direktiv, i första hand till medlemsstaterna. En rad andra regler i förordningen riktar sig däremot direkt till värdepapperscentralerna, de behöriga myndigheterna eller andra offentliga organ eller enskilda parter. Sådana regler kräver inte att några svenska lagstiftningsåtgärder vidtas.

I övrigt bör lagstiftningsåtgärder vidtas i den utsträckning svensk rätt kommer i konflikt med förordningens regler. Förordningen har företräde framför svensk nationell rätt. För att undvika normkonflikter bör dock de svenska bestämmelser som strider mot förordningens regler upphävas eller anpassas till förordningen.

Bestämmelser för de företag som i svensk rätt motsvarar värdepapperscentraler i förordningen, nämligen centrala värdepappersförvarare, finns i huvudsak i kontoföringslagen. I fråga om termerna värdepapperscentral respektive central värdepappersförvarare, se avsnitt 6.2. I vissa avseenden finns bestämmelser i kontoföringslagen som överlappar reglerna i förordningen och därför behöver upphävas. Det gäller särskilt bestämmelserna om auktorisation av centrala värdepappersförvarare i 2 kap. samma lag. I andra avseenden finns bestämmelser i kontoföringslagen som behöver ändras i sak, men som till följd av förordningen ändå ska finnas i svensk lag. Det gäller inte minst bestämmelserna om tillsyn i 9 kap. samma lag. De ändringar som krävs för att anpassa svensk rätt till

förordningen bör därför i huvudsak genomföras i kontoföringslagen, eftersom det är främst den lagen som reglerar de frågor som omfattas av förordningens tillämpningsområde. I avsnitt 7 föreslås dock betydande ändringar i aktiebolagslagen.

I lagen om värdepappersmarknaden finns bestämmelser om clearingverksamhet och clearingorganisationer. Dessa bestämmelser behandlas i avsnitt 6.4.

6.2 Termen värdepapperscentral

Promemorians förslag: Termen central värdepappersförvarare i svensk rätt ersätts med termen värdepapperscentral.

Gällande rätt: Före det att kontoföringslagen trädde i kraft hade ett bolag, Värdepapperscentralen VPC AB, ett s.k. legalmonopol på kontoföring av finansiella instrument. Med legalmonopol avses i detta sammanhang att endast Värdepapperscentralen VPC AB fick utföra kontoföring av finansiella instrument i avstämningsregister (på den högsta nivån). Genom kontoföringslagen avskaffades monopolet och det blev i stället möjligt för en bredare krets av juridiska personer att få auktorisation som central värdepappersförvarare med behörighet att registrera finansiella instrument i avstämningsregister (prop. 1997/98:160).

Anledningen till att termen central värdepappersförvarare valdes vid införandet av kontoföringslagen var att regeringen ansåg att det fanns skäl för att ansluta till den i internationella sammanhang vedertagna beteckningen CSD, som är en förkortning av den engelska termen Central Securities Depository (a. prop. s. 96 f.). Regeringen ansåg däremot att termen central kontoförare inte borde väljas, eftersom det fanns en förväxlingsrisk mellan den termen och termen kontoförande institut.

Termen central värdepappersförvarare definieras i kontoföringslagen som ett företag som har auktorisation enligt 2 kap. samma lag att kontoföra finansiella instrument i avstämningsregister (1 kap. 3 §).

Vid sidan av kontoföringslagen förekommer termen central värdepappersförvarare i ett stort antal andra författningar.

Förordningens innehåll: Som framgår av avsnitt 5.2 definieras termen värdepapperscentral i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler. Det ska röra sig om en juridisk person som dels driver ett avvecklingssystem för värdepapper, dels tillhandahåller minst ytterligare en huvudtjänst enligt avsnitt A i bilagan till förordningen (artikel 2.1.1). Med ett sådant avvecklingssystem avses i huvudsak detsamma som i artikel 2 a i finality-direktivet (artikel 2.1.10). Det anges dock särskilt att verksamheten ska bestå i utförandet av överföringsuppdrag i förordningens mening, dvs. avseende värdepapper, och att sådana avvecklingssystem som drivs av en central motpart inte avses. I fråga om uttrycket central motpart finns det i förordningen en hänvisning till en definition i förordningen om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister (artikel 2.1.16). De

övriga huvudtjänster som en värdepapperscentral får driva är dels ursprunglig registrering av värdepapper i ett kontobaserat system, dels tillhandahållande och förande av värdepapperskonton på den högsta nivån.

Med den högsta nivån avses konton som finns hos värdepapperscentralen, i motsats till depåer och liknande konton som används vid förvaltarregistrering eller liknande indirekt registrering av finansiella instrument genom s.k. depåbanker och liknande institut (se avsnitt 4.4). Det finns således en slags hierarki av konton vid kontoföring av finansiella instrument.

I förordningen finns det en särskild definition av termen värdepapperscentral från tredjeland (artikel 2.1.2).

Förordningen innebär att endast auktoriserade värdepapperscentraler, inklusive centralbanker som fungerar som värdepapperscentraler, får driva avvecklingssystem för värdepapper (artikel 18.2). Centralbankerna och vissa andra offentliga organ är dock undantagna från kraven på auktorisation för och tillsyn över värdepapperscentraler, såvida de inte inrättar "en separat enhet" för driften av avvecklingssystemet (skäl 9).

Skälen för promemorians förslag: Definitionen av termen värdepapperscentral i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler är inte identisk med definitionen av termen central värdepappersförvarare i kontoföringslagen. Avstämningskonton i svensk rätt är emellertid konton på den högsta nivån, dvs. konton som finns hos den centrala värdepappersförvararen. Kontoföring i avstämningsregister enligt definitionen i kontoföringslagen innebär således ett "tillhandahållande och förande av värdepapperskonton på högsta nivån" enligt definitionen i förordningen. Det finns således en överensstämmelse mellan förordningen och kontoföringslagen som innebär att den som är central kontoförare enligt svensk rätt i praktiken också utför en huvudtjänst enligt förordningen. Kontoförande institut omfattas inte av definitionen i förordningen, eftersom de inte tillhandahåller och upprätthåller konton av ifrågakvarande slag.

Med ett avvecklingssystem enligt artikel 2 a i finality-direktivet avses förenklat sett ett formellt arrangemang mellan tre eller flera deltagare med gemensamma regler och standardiserade arrangemang för clearing eller för att utföra överföringsuppdrag mellan deltagarna. Överföringsuppdragen kan avse såväl penningbelopp (betalningar) som överföring av äganderätten till värdepapper (artikel 2 i i direktivet). De flesta företag som bedriver kontoföring inom EU torde också driva ett avvecklingssystem enligt finality-direktivet. För Sveriges del är det också fallet med Euroclear Sweden AB, som driver VPC-systemet (se avsnitt 4.2.4). Vid genomförandet av finality-direktivet i svensk rätt gjordes bedömningen att VPC-systemet skulle anmälas till kommissionen som ett avvecklingssystem enligt direktivet (prop. 1999/2000:18 s. 47–49). Även om driften av ett avvecklingssystem inte är en förutsättning för att anses som en central värdepappersförvarare enligt kontoföringslagen, är det alltså i praktiken svårt att se hur en central värdepappersförvarare ska kunna bedriva sin verksamhet utan att uppfylla definitionen av värdepapperscentral enligt förordningen.

Det är däremot givetvis möjligt att driva ett avvecklingssystem som avser betalningar, vilket t.ex. är fallet med den verksamhet som bedrivs

av Bankgirocentralen BGC AB, dvs. Bankgirot (se Finansinspektionen och Sveriges Riksbank, Utvärdering av Bankgirocentralen BGC AB:s betalningssystem 2010, Finansinspektionens dnr 10-6463). Eftersom ett sådant avvecklingssystem inte avser värdepapper, omfattas inte den som driver systemet av definitionen av värdepapperscentral i förordningen. Det avvecklingssystem som drivs av Riksbanken, dvs. RIX-systemet, omfattas inte heller av förordningens tillämpningsområde. Det beror på dels att systemet avser betalningar och inte överföring av värdepapper, dels att Riksbanken inte utför någon annan huvudtjänst enligt bilaga A till förordningen. Att Riksbanken får tillhandahålla system för avveckling av betalningar framgår av 6 kap. 7 § lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank (riksbankslagen). Som framgår ovan skulle det i och för sig vara möjligt för Riksbanken att driva ett avvecklingssystem även för värdepapper utan att omfattas av de krav i förordningen som gäller auktorisation och tillsyn (skäl 9).

Med tanke på att förordningen är direkt tillämplig och innehåller såväl rättigheter som skyldigheter för värdepapperscentraler, framstår det som olämpligt att behålla termen central värdepappersförvarare och den ovan berörda definitionen av den termen i svensk rätt. Det gäller inte minst med tanke på att förordningen förutsätter att Sverige inför vissa bestämmelser i lag som kompletterar förordningen. Tillämpningen av olika definitioner och termer skulle i betydande mån försvåra samt innebära en osäkerhet för Finansinspektionen och för de berörda företagen med tanke på denna koppling mellan förordningen och svensk lag. Det torde inte heller vara praktiskt möjligt att driva verksamhet som central värdepappersförvarare utan att omfattas av förordningens tillämpningsområde.

Det kan visserligen anföras som ett argument mot användningen av termen värdepapperscentral att det för tankarna till Värdepapperscentralen VPC AB, som tidigare hade ett legalmonopol för kontoföring av finansiella instrument. Den verksamheten bedrivs dock numera av Euroclear Sweden AB, vars firma inte innebär någon risk för förväxling.

Mot ovanstående bakgrund bör termen central värdepappersförvarare i svensk rätt ersättas med termen värdepapperscentral. Någon definition av den senare termen bör dock inte göras i svensk lag. I stället bör en hänvisning till definitionen i artikel 2.1.1 i förordningen tas in i kontoföringslagen. Definitionen av denna term i förordningen omfattar alla värdepapperscentraler som är etablerade inom EES. Det innebär att termen värdepapperscentral omfattar betydligt fler företag än termen central värdepappersförvarare. Det innebär också att det i vissa fall kan finnas skäl att skilja mellan svenska och utländska värdepapperscentraler (se vidare bl.a. avsnitten 8 och 13). Endast de värdepapperscentraler som är etablerade i Sverige (svenska värdepapperscentraler) ska ansöka om tillstånd hos och stå under tillsyn av den behöriga myndigheten i Sverige. Utländska värdepapperscentraler är således etablerade i ett annat land inom EES är Sverige.

Termen värdepapperscentral från tredjeland definieras också i förordningen (artikel 2.1.2). En sådan värdepapperscentral är etablerad i tredjeland, dvs. utanför EES.

Utöver ändringar i kontoföringslagen innebär den ändrade terminologin att följdändringar måste göras i en mängd olika lagar och andra föreskrifter.

6.3 Rubriken till kontoföringslagen

Promemorians förslag: Rubriken till kontoföringslagen ändras till lagen om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument.

Skälen för promemorians förslag: Kontoföringslagen har sitt ursprung i den numera upphävda aktiekontolagen (1989:827). Innan förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler började gälla fanns det inte någon harmoniserad lagstiftning inom EU i fråga om sådan verksamhet som i dag omfattas av förordningens tillämpningsområde.

I förevarande promemoria föreslås ett stort antal ändringar i kontoföringslagen. Många av ändringarna avser näringsrättslig reglering av värdepapperscentraler, bl.a. avseende tillsyn och sanktioner. I syfte att markera att förslagen i promemorian innebär en betydande omarbetning av lagen, att den innehåller väsentliga inslag av rörelse reglering och att den kompletterar förordningen om värdepapperscentraler och om förbättrad värdepappersavveckling, bör rubriken till lagen ändras till lagen om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument.

6.4 Kontoföringslagens tillämpningsområde och termen finansiella instrument

Promemorians förslag: Definitionen av termen finansiella instrument i kontoföringslagen förtydligas på så sätt att det uttryckligen anges att även aktier och vissa utpekade aktierelaterade rättigheter i privata aktiebolag som är avstämningsbolag omfattas av lagens tillämpningsområde.

Skälen för promemorians förslag: Som framgår av avsnitt 4.2.4 ovan gäller bestämmelserna om kontoföring i kontoföringslagen för finansiella instrument. Lagens definition av denna term, och därigenom avgränsningen av lagens tillämpningsområde, har gjorts genom en hänvisning till lagen om värdepappersmarknaden. Den sistnämnda lagen genomför MiFID I. Även förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler tar sin utgångspunkt i definitionen av termen finansiella instrument enligt MiFID I (artiklarna 2.1.8 och 76.7). Från och med 2017 är det i stället MiFID II som avses.

I förarbetena till kontoföringslagen uttalades att avsikten var att lagen ska vara tillämplig på aktier i avstämningsbolag oberoende av om de är utgivna för allmän omsättning eller inte (prop. 1997/98:160 s. 168). Med andra ord skulle även aktier i privata avstämningsbolag kunna konto-

föras. I praktiken är också en majoritet av de avstämningsbolag för vilka avstämningsregister förs hos Euroclear Sweden AB privata aktiebolag.

Vid genomförandet av MiFID I gjordes bedömningen att aktier i privata aktiebolag, med hänsyn till förbuden i 1 kap. 7 och 8 §§ aktiebolagslagen mot att sådana aktier sprids till en bredare krets eller blir föremål för organiserad handel, inte borde anses som överlåtbara värdepapper (prop. 2006/07:115 s. 282). Sådana aktier skulle därigenom inte heller omfattas av definitionen av finansiella instrument i lagen om värdepappersmarknaden (1 kap. 4 § första stycket 1). En sådan avgränsning kan te sig naturlig med utgångspunkt i lagen om värdepappersmarknaden. Vid förarbetsuttalandet förbisågs dock att avgränsningen skulle få konsekvenser även för den då gällande kontoföringslagen, eftersom definitionen av finansiella instrument i kontoföringslagen hänvisar till den i lagen om värdepappersmarknaden.

Oavsett förarbetsuttalandet vid genomförandet av MiFID I är det uppenbart att kontoföringslagens bestämmelser även bör omfatta kontoförda aktier och andra rättigheter i privata aktiebolag. Det är visserligen möjligt att, med stöd av förarbetsuttalandena avseende kontoföringslagen, analogivis komma fram till en sådan tolkning av gällande rätt. Mot en sådan tolkning talar dock att termen finansiella instrument används i flera olika rättsakter på finansmarknadens område. Med tanke på frågans betydelse, inte minst för rättsverkningarna för enskilda aktieägare och förtroendet för det dematerialiserade systemet, bör det dock förtydligas att kontoföringslagens tillämpningsområde även omfattar kontoföring av aktier och aktierelaterade rättigheter i privata aktiebolag som är avstämningsbolag.

Definitionen av finansiella instrument bör dock hänvisa till den artikel i förordningen som definierar finansiella instrument. Därigenom har termen finansiella instrument en och samma innebörd på hela finansmarknadens område. I definitionen av denna term i kontoföringslagen bör det dock därutöver anges att aktier och aktierelaterade rättigheter i privata avstämningsbolag jämföras med finansiella instrument vid tillämpningen av lagen. Eftersom kontoföring av aktier som inte är finansiella instrument enligt EU-rätten ligger utanför tillämpningsområdet för förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler, står det Sverige fritt att tillämpa bestämmelser om kontoföring även på sådana aktier.

6.5 Clearingverksamhet och clearingorganisationer

Promemorians förslag: Lagen om värdepappersmarknaden ska inte gälla för sådan clearingverksamhet som avses i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler.

Gällande rätt: Bestämmelser om clearingverksamhet finns i lagen om värdepappersmarknaden. Med clearingverksamhet avses enligt 1 kap. 5 § 6 fortlöpande verksamhet som består i att

a) på clearingdeltagarnas vägnar göra avräkningar i fråga om deras förpliktelser att leverera finansiella instrument eller att betala i svensk eller utländsk valuta,

b) träda in som motpart till både köpare och säljare av finansiella instrument, eller

c) på annat väsentligt sätt ansvara för att förpliktelserna avvecklas genom överförande av likvid eller instrument.

En clearingorganisation definieras i lagen om värdepappersmarknaden som ett företag som har fått tillstånd att driva clearingverksamhet, antingen enligt den lagen eller enligt förordningen om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister (1 kap. 5 § 5).

De berörda termerna överensstämmer med dem i den numera upphävda lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet före ikraftträdandet av lagen om värdepappersmarknaden (prop. 2006/07:115 s. 552). Av led a ovan framgår att avräkningar som är hänförliga till betalningar omfattas av termen clearingverksamhet även om betalningarna saknar samband med någon transaktion hänförlig till finansiella instrument. Det anges även uttryckligen i förarbetena till bestämmelsen att valutaclearing omfattas av samma term (a. prop. a. s.).

Lagen om värdepappersmarknaden innehåller särskilda bestämmelser om clearingverksamhet (19–21 kap.). Dessa bestämmelser innehåller bl.a. krav på clearingorganisationers verksamhet och på deltagare i clearingverksamhet. Därutöver finns vissa bestämmelser som är gemensamma för clearingorganisationer och vissa andra finansiella företag. Dessa bestämmelser gäller bl.a. tystnadsplikt, tillsyn, ingripanden och överklagande.

Genom de inledande anpassningar av svensk rätt som gjordes med anledning av förordningen om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister som trädde i kraft den 1 juni 2013 infördes ett uttryckligt undantag från tillämpningsområdet för lagen om värdepappersmarknaden i fråga om centrala motparter (1 kap. 1 § tredje stycket, beträffande dessa lagändringar, se även avsnitt 4.5.2). Undantaget avser den som driver clearingverksamhet enligt led b ovan, dvs. genom att träda in som motpart till både köpare och säljare av finansiella instrument. Med undantaget avses centrala motparter enligt förordningen (prop. 2012/13:72 s. 38 f.). Bakgrunden till undantaget är att centrala motparter driver verksamhet som uppfyller definitionen av clearingverksamhet i lagen om värdepappersmarknaden, särskilt när det gäller led b ovan. Enligt undantaget ska endast vissa bestämmelser om bl.a. tillsyn gälla för centrala motparter. Det möjliggörs av att förordningen om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister inte omfattar dessa frågor (a. prop. a. s.). Som berörs ovan omfattar dock termen clearingorganisation i lagen om värdepappersmarknaden uttryckligen centrala motparter, till följd av att det särskilt anges att en clearingorganisation kan vara ett företag som har fått tillstånd enligt förordningen om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister. Ett sådant tillstånd är detsamma som en auktorisation som central motpart enligt artikel 14 i förordningen om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister.

Förordningens innehåll: Förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler är tillämplig på avveckling av

alla finansiella instrument och på verksamheten hos värdepapperscentraler (artikel 1). Avveckling definieras som slutförandet av en värdepapperstransaktion i syfte att reglera förpliktelseerna mellan parterna i den transaktionen genom överföring av kontanta medel eller värdepapper eller bådadera (artikel 2.1.7).

Som berörs i avsnitt 5.2 definieras en värdepapperscentral i förordningen som en juridisk person som dels driver ett avvecklingssystem för värdepapper, dels tillhandahåller minst ytterligare en huvudtjänst enligt avsnitt A i bilagan till förordningen (artikel 2.1.1). Med ett sådant avvecklingssystem avses i huvudsak detsamma som i artikel 2 a i finality-direktivet (artikel 2.1.10). Det anges dock särskilt att verksamheten ska bestå i utförandet av överföringsuppdrag avseende värdepapper och att sådana avvecklingssystem som drivs av en central motpart inte avses. I fråga om uttrycket central motpart finns det i förordningen en hänvisning till en definition i förordningen om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister (artikel 2.1.16). De övriga huvudtjänster som en värdepapperscentral får driva är dels ursprunglig registrering av värdepapper i ett kontobaserat system, dels tillhandahållande och förande av värdepapperskonton på den högsta nivån.

Skälen för promemorians förslag: Av avsnitt 6.1 följer att de rörelse regler för värdepapperscentraler som behöver finnas i svensk rätt ska tas in i kontoföringslagen. På så sätt uppnås en enhetlig reglering av värdepapperscentraler för såväl den verksamhet som i dag är att bedöma som clearingverksamhet och den verksamhet som benämns kontoföring av finansiella instrument.

Med ”slutförande” av en värdepapperstransaktion enligt definitionen av termen avveckling i förordningen (artikel 2.1.7) måste avses bl.a. avräkning av förpliktelser mellan de aktuella parterna. Det gäller inte minst då detta slutförande enligt definitionen ska syfta till att relegera förpliktelseerna mellan parterna i en värdepapperstransaktion. Det anges visserligen inte uttryckligen i förordningen att avräkningen avses. Emellertid föregås alltid en betalning eller leverans av värdepapper av en avräkning (netting) parterna emellan. Det innebär att definitionen av avveckling i förordningen omfattar i vart fall en del av det som definieras som clearingverksamhet i lagen om värdepappersmarknaden (1 kap. 5 § 6 a). Avräkning (clearing) avseende sådana betalningar som inte har samband med en värdepapperstransaktion omfattas dock inte av förordningens tillämpningsområde. Med andra ord överlappar inte definitionen i lagen om värdepappersmarknaden förordningen i det avseendet.

Även led c i definitionen av clearingverksamhet i lagen om värdepappersmarknaden överlappar förordningens tillämpningsområde. Det följer av att ”överföring av kontantmedel eller värdepapper” efter en värdepapperstransaktion uttryckligen är en del av termen avveckling som det definieras i förordningen, samtidigt som led c i definitionen i lagen avser överföring av likvid eller instrument. Det senare får i sammanhanget anses vara en ”väsentligt sätt” att ansvara för avveckling av förpliktelser.

Led b i definitionen av clearingverksamhet i lagen kommer också, i vart fall till viss del, i konflikt med förordningen. Som konstateras ovan är det centrala motparter enligt förordningen om OTC-derivat, centrala

motparter och transaktionsregister som träder in som motpart till både köpare och säljare av finansiella instrument. Enligt förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler är en central motpart visserligen inte att anse som en värdepapperscentral (se artikel 2.1.1 och 2.1.10). De regler i den sistnämnda förordningen som specifikt gäller värdepapperscentraler är således inte tillämpliga på centrala motparter. Däremot omfattas den clearing som genomförs av en central motpart åtminstone delvis av uttrycket ”avveckling av alla finansiella instrument” enligt artikel 1 i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler. Förordningen är dock inte tillämplig i den utsträckning det finns EU-rättsliga bestämmelser om specifika finansiella instrument. Det torde innebära att reglerna om clearing av OTC-derivat i förordningen om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister har företräde framför förevarande förordning. I den utsträckning som det inte är fallet, gäller alltså förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler före den andra förordningen. I ett sådant fall överlappar det som anges i led b i definitionen av clearingverksamhet i lagen om värdepappersmarknaden den sistnämnda förordningens tillämpningsområde.

Mot bakgrund av det ovan anförda är det nödvändigt att införa en bestämmelse i lagen om värdepappersmarknaden av innebörden att lagen inte är tillämplig på sådan clearingverksamhet som avses i förordningen. Det innebär att de rörelser regler m.m. som enligt lagen gäller för clearingorganisationer inte ska tillämpas på värdepapperscentraler.

Till följd av förslaget kommer det att i praktiken endast vara sådana clearingorganisationer som ägnar sig åt clearing av betalningar som fullt ut omfattas av bestämmelserna om clearingorganisationer i lagen om värdepappersmarknaden. I praktiken rör det sig om Bankgirocentralen. Riksbanken ägnar sig visserligen också åt clearing av betalningar, men behöver inte något tillstånd enligt nämnda lag. Mot den bakgrunden uppkommer frågan om inte definitionen av clearingverksamhet i den lagen bör avgränsas till att endast avse betalningar och inte finansiella instrument. Som framgår ovan är dock lagen delvis tillämplig på centrala motparter, dvs. på clearing av finansiella instrument. Av den anledningen bör inte definitionen inskränkas.

7 Avstämningsregister, avstämningskonton och avstämningsbolag

7.1 Termerna avstämningsregister och avstämningskonto

Promemorians förslag: Avstämningsregister ska definieras som ett register som består av avstämningskonton som läggs upp för ägare av finansiella instrument som registreras enligt kontoföringslagen.

Skälen för promemorians förslag: En värdepapperscentral enligt definitionen i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler driver ett avvecklingssystem för värdepapper och tillhandahåller minst en ytterligare huvudtjänst som förtecknas i avsnitt A i bilagan till förordningen (artikel 2.1.1). De tillkommande huvudtjänsterna i bilagan avser dels ursprunglig registrering av värdepapper i ett kontobaserat system, benämnd notarietjänst, dels tillhandahållande och förande av värdepapperskonton på högsta nivå, benämnd central kontoföringstjänst. Tjänsterna framstår som besläktade eftersom båda avser den högsta nivån där värdepapper skapas genom emission. Kontoföring på den högsta nivån är i sin tur en förutsättning för att värdepappren ska vara fritt överlåtbara genom debitering och kreditering av värdepapperskonton. Tjänsterna har samband med förordningens krav på att värdepapper som tas upp till handel respektive handlas på handelsplatser ska presenteras i kontobaserad form (artikel 3).

Förordningen ger inte någon ytterligare vägledning gällande tillhandahållandet av huvudtjänster. Det understryks av frånvaron av befogenhet för kommissionen att anta delegerade akter. Av bemyndigandet till kommissionen i artikel 2.2 att anta delegerade akter för att ytterligare specificera vissa av de anknutna tjänster som anges i avsnitten B och C i bilagan till förordningen framgår nämligen motsatsvis att någon sådan ytterligare specifikation inte kommer att göras när det gäller huvudtjänsterna i bilagans avsnitt A. Medlemsstaterna bör därmed vara fria att specificera nödvändiga detaljer om tjänsternas utförande, vilket inbegriper frågor om terminologi. Det kan också nämnas att det i förordningen uttryckligen anges att frågan om vilken ”metod” som ska användas för den ursprungliga registreringen av ett värdepapper i kontobaserad form inte regleras i förordningen (skäl 11).

Systemet med kontoförda värdepapper infördes i Sverige under 1989 och 1990, till följd av den numera upphävda aktiekontolagen (1989:827). Genom den nuvarande kontoföringslagen infördes fr.o.m. 1999 regler om kontoförda finansiella instrument som även avser andra instrument än aktier. Sverige har därmed infört ett system med kontoförda värdepapper som motsvarar reglerna i artikel 3 i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler.

Enligt gällande rätt ska kontoförda finansiella instrument som har utfärdats i Sverige sedan kontoföringslagen blev tillämplig vara emitterade i dematerialiserad form. Det ligger väl i linje med förordningens krav, som visserligen inte avser alla finansiella instrument utan som

begränsas till överlåtbara värdepapper som har upptagits till handel eller handlas på reglerade marknader, MTF-plattformar och OTF-plattformar (handelsplatser).

Genom aktiekontolagen skedde en övergång från dokumentbaserade värdepapper till kontoförda värdepapper, till att börja med avseende aktier. När den lagen 1999 ersattes av kontoföringslagen ersatte också termen avstämningskonto den tidigare termen aktiekonto. Termen aktiekonto ansågs inte längre vara lämpligt eftersom kontoföringslagen är generellt tillämplig (prop. 1997/98:160 s. 171). Termen avstämningsregister kvarstod dock sedan tidigare. Termerna avstämningsregister och avstämningskonto har därmed gamla anor och en vedertagen betydelse som förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler inte ger anledning att ändra.

Kontoföring i avstämningsregister avser äganderätt och särskild rätt till dematerialiserade eller immobiliserade finansiella instrument (1 kap. 1 § kontoföringslagen). Med sådana instrument avses att en skriftlig handling, t.ex. ett aktiebrev, inte har utfärdats respektive att det genom förvaring eller på annat likvärdigt sätt har säkerställts att handlingen inte kommer i omlopp. För kontoförda finansiella instrument får det inte utfärdas någon sådan skriftlig handling. Om så har skett, är handlingen inte giltig (4 kap. 5 § första stycket kontoföringslagen). För finansiella instrument som har utfärdats i ett annat land än Sverige gäller i stället att aktiebrev, skuldebrev eller annan motsvarande handling som har utfärdats ska vara inlämnad till förvaring hos den centrala värdepappersförvararen eller för detta företags räkning (4 kap. 5 § andra och tredje styckena).

Avstämningsregister består av avstämningskonton och förs genom automatiserad behandling (4 kap. 1 § första stycket kontoföringslagen). Varje innehavare av finansiella instrument som registreras i enlighet med kontoföringslagen ska ha ett eller flera sådana avstämningskonton, såvida inte instrumenten är förvaltarregistrerade. Av det följer att avstämningsregister bildar en sammanställning av ägare till ett avstämningsbolag. Med avstämningsbolag förstås ett aktiebolag vars bolagsordning innehåller ett förbehåll om att bolagets aktier ska vara registrerade i ett avstämningsregister i enlighet med kontoföringslagen (1 kap. 3 § kontoföringslagen och 1 kap. 10 § aktiebolagslagen, se vidare avsnitt 4.2.4).

För en översikt bild avseende termerna avstämningsregister och avstämningskonton, se figurerna 2 och 3 i avsnitt 4.2.4.

Förändring av avstämningskonton och avstämningsregister motsvarar förordningens centrala kontoföringstjänst, eftersom det handlar om upprätthållande och förande av värdepapperskonton på den högsta nivån. Förordningens regler om tillhandahållande och förande av värdepapperskonton på högsta nivå är av övergripande natur. Närmare bestämmelser om hur kontoföringen ska gå till, hur värdepapperskontona ska organiseras eller rättsverkningarna av registreringsåtgärderna saknas således. Därmed torde det åligga medlemsstaterna att närmare reglera huvudtjänsternas utförande. Det gäller framför allt de civilrättsliga rättsverkningarna av registreringsåtgärderna, som inte alls berörs i förordningen. Det bör dock även gälla de närmare näringsrättsliga bestämmelserna om hur värdepapperscentralen ska organisera avstämningsregister eller annan

motsvarande kontostruktur i sina system. Det bör därför vara möjligt att i huvudsak behålla bestämmelserna om avstämningsregister och avstämningskonton i 4 kap. kontoföringslagen och bestämmelserna om registreringsåtgärder i 5 kap. samma lag. Eftersom termerna avstämningsregister och avstämningskonto är väl inarbetade och förenliga med förordningen saknas det skäl att ändra dem. Dessa termer bör därför behållas i kontoföringslagen. Detsamma gäller bestämmelsen om avstämningskonton i 4 kap. 16 §.

I syfte att förtydliga innebörden av termen avstämningsregister, bör det tas in en ny definition i kontoföringslagen. En utgångspunkt är att avstämningsregister är något som en svensk värdepapperscentral, dvs. en sådan som är auktoriserad av Finansinspektionen, för inom ramen för en central kontoföringstjänst (se vidare avsnitt 7.2). Definitionen bör innehålla samma krav på avstämningsregister som i dag följer av 4 kap. 1 § kontoföringslagen. Den bör därför innehålla en hänvisning till den bestämmelsen. Definitionen innebär att endast svenska värdepapperscentraler för avstämningsregister. Detta är en naturlig följd av att Sverige endast kan meddela kompletterande bestämmelser till förordningen i fråga om värdepapperscentraler som är auktoriserade här i landet och att respektive medlemsstat själv har att reglera att de civilrättsliga rättsverkningarna av en registreringsåtgärd som sker på den statens territorium. I avsnitt 7.4 behandlas i vilken utsträckning en utländsk motsvarighet ska jämföras med ett avstämningsregister.

En särskild fråga är om registreringar i avstämningsregister i vissa fall kan äga rum på lägre nivå än den högsta nivån enligt förordningen och om alla registreringar i en värdepapperscentralens eget system sker i avstämningsregister enligt svensk rätt. Det gäller t.ex. då en utländsk värdepapperscentral (*issuer CSD*) registrerar en emission av aktier, dvs. en registreringsåtgärd på den högsta nivån, och värdepapperscentralen låter vissa av dessa aktier kontoföras hos en annan värdepapperscentral, t.ex. Euroclear Sweden AB, i egenskap av *investor CSD* (angående dessa termer, se avsnitt 4.4). Med detta avses att en emission har registrerats hos den första värdepapperscentralen, *issuer CSD*, och att Euroclear Sweden AB (*investor CSD*) är deltagare hos denne och har upprättat en länk enligt artikel 48 i förordningen. I ett sådant fall har Euroclear Sweden AB ett omnibuskonto hos den första värdepapperscentralen och registrerar samma antal finansiella instrument i ett avstämningsregister i sitt eget system. Det möjliggör att de finansiella instrumenten kan registreras på avstämningskonton (värdepapperskonton enligt förordningen) hos Euroclear Sweden AB oavsett ursprung. Det innebär i sin tur att dess deltagare, t.ex. en svensk bank, inte behöver bli deltagare även i den första värdepapperscentralen. Här förutsätts alltså att den andra värdepapperscentralen, i exemplet Euroclear Sweden AB, finns i Sverige och att kontoföringslagen därför är tillämplig på dess verksamhet.

De ovan beskrivna länkarna mellan värdepapperscentraler är i regel gränsöverskridande. I ett sådant fall bör det inte råda någon tvekan om att kontoföringen hos den andra värdepapperscentralen sker på den högsta nivån i det landet. Men även om det är fråga om en länk mellan två värdepapperscentraler i Sverige, vilket skulle kunna ske i framtiden, bör kontoföringen anses ske på den högsta nivån och i avstämningsregister. En motsatt bedömning, dvs. att kontoföringen hos den andra värde-

papperscentralen inte sker i avstämningsregister, skulle medföra att registreringsåtgärderna där inte får de rättsverkningar till följd av överlåtelse, pantsättning m.m. som följer av 6 kap. kontoföringslagen. En sådan bedömning skulle alltså medföra långtgående och synnerligen negativa konsekvenser, som i förlängningen skulle försvåra den målsättning med gränsöverskridande konkurrens som finns bakom förordningen.

Enligt kontoföringslagen kan centrala värdepappersförvarare och motsvarande utländska företag, i framtiden värdepapperscentraler, vara förvaltare av finansiella instrument för annans räkning (se vidare avsnitt 11). Denna möjlighet infördes i syfte att länkar mellan en svensk central värdepappersförvarare och motsvarande förvarare utomlands skulle kunna skapas (prop. 1997/98:160 s. 119). Möjligheten innebär att en värdepapperscentral (A) kan ha rätt att förvalta finansiella instrument som finns registrerade i avstämningsregister hos en annan värdepapperscentral (B) för en kunds (C:s) räkning. Som framgår ovan kan utvecklingen medföra att såväl A och B är svenska värdepapperscentraler och därigenom omfattas av bestämmelserna om avstämningsregister. För förvaltarregistrering finns särskilda bestämmelser om tidpunkten då en överlåtelse eller en pantsättning blir giltigt gentemot tredje man (3 kap. 10 § andra stycket kontoföringslagen). Dessa bestämmelser avser dock det fallet att förvaltaren själv inte för avstämningsregister, dvs. inte själv är en central värdepappersförvarare (i framtiden värdepapperscentral). Detta förhållande framgår av formuleringen ”samma rättsverkningar som om överlåtelser eller pantsättningen hade registrerats i ett avstämningsregister. Av denna formulering följer att bestämmelserna om avstämningsregister ska tillämpas på den förvaltare som själv för avstämningsregister. I exemplet ovan bör därför bestämmelserna om rättsverkan av registrering i avstämningsregister i 6 kap. kontoföringslagen tillämpas på de registreringsåtgärder som A vidtar snarare än 3 kap. 10 § tredje stycket samma lag. Således talar inte heller bestämmelserna om förvaltarregistrering mot att de registreringsåtgärder som vidtas av en värdepapperscentralens eget system är att bedöma som kontoföring på den högsta nivån enligt förordningen och att de sker i avstämningsregister enligt svensk rätt.

Det kan tilläggas att förordningens bestämmelser om länkar synes förutsätta att båda de berörda värdepapperscentralerna kan föra värdepapperskonton på den högsta nivån, eftersom detta är en av de huvudtjänster som ingår i definitionen av värdepapperscentral. Det skulle ur förordningens perspektiv te sig främmande att en värdepapperscentral skulle bedömas som något annat än en värdepapperscentral enbart till följd av att en länk upprättas med en annan värdepapperscentral.

Dessutom förutsätter inte bara förordningen utan även kontoföringslagen att länkar mellan värdepapperscentraler kan förekomma. Av 4 kap. 4 § första stycket samma lag framgår att registrering i avstämningsregister i Sverige får ske av finansiella instrument som har utfärdats i ett annat land. En förutsättning är att den utländska motsvarigheten till central värdepappersförvarare har avskilt instrumenten för den svenska värdepappersförvararens räkning, vilket i de flesta rättsordningar har en sakrättslig innebörd. Enligt kontoföringslagen ska alltså även sådana, ”länkade”, finansiella instrument registreras i avstämningsregister. Det

innebär i sin tur att termen avstämningsregister inte utesluter att en ursprunglig registrering av instrumenten i fråga har skett någon annanstans.

Mot ovanstående bakgrund finns det skäl att dra följande slutsatser:

- De registreringsåtgärder som en värdepapperscentral gör i sitt eget system, för svensk del i avstämningsregister, är registreringsåtgärder på den högsta nivån enligt förordningen. Det gäller oavsett om det finns en länk till en annan värdepapperscentral.
- Avstämningskonton i svensk rätt motsvaras av värdepapperskonton enligt förordningen. Det som Euroclear Sweden AB benämner VP-konto är dock en sammanställning av ett eller flera avstämningskonton som inte i sig regleras i lag.
- Rättsverkningarna av en registrering i avstämningsregister gäller sådana åtgärder som en värdepapperscentral vidtar i sitt system eller, i förekommande fall, som ett kontoförande institut vidtar i systemet.

I fråga om aktier i avstämningsbolag finns dock en begränsning av innebörden att sådana aktier och vissa aktierelaterade rättigheter i ska vara registrerade i *ett* avstämningsregister (4 kap. 2 §). Den bestämmelsen behandlas i avsnitt 7.4.

7.2 Förande av avstämningsregister

Promemorians förslag: Svenska värdepapperscentraler som är auktoriserade att tillhandahålla en central kontoföringstjänst enligt förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler ska göra detta genom kontoföring av finansiella instrument. Det senare uttrycket ska definieras som registrering i avstämningsregister av äganderätt och särskild rätt till sådana aktier och andra finansiella instrument för vilka aktiebrev, skuldebrev eller annan motsvarande skriftlig handling inte har utfärdats eller, där sådan handling har utfärdats, det genom förvaring eller på annat likvärdigt sätt har säkerställts att handlingen inte kommer i omlopp. Bestämmelsen i kontoföringslagen om att avstämningsregister endast får föras av auktoriserade centrala värdepappersförvarare upphävs.

De regler om hantering av personuppgifter som finns i förordningen och i rättsakter som har antagits med stöd av förordningen ska ha företräde framför personuppgiftslagen.

Bestämmelserna om rättigheter och skuldebrev som har utfärdats innan kontoföringslagen blev tillämplig upphävs.

Promemorians bedömning: Bestämmelser om vad som ska anges på ett avstämningskonto, vilka finansiella instrument som ska, respektive får, registreras i avstämningsregister och om aktiebolag som övergår till att bli avstämningsbolag samt bestämmelserna om registreringsåtgärder behöver i huvudsak inte ändras till följd av förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler.

Gällande rätt: Avstämningsregister för kontoföring av finansiella instrument får endast föras av auktoriserade centrala värdepappersförvarare (1 kap. 1 § andra stycket kontoföringslagen). Kontoföringslagen innehåller bestämmelser om vilka slags finansiella instrument som ska, respektive får, registreras i avstämningsregister (4 kap. 2 och 3 §§). Det anges särskilt att aktier i svenska avstämningsbolag ska registreras i ett avstämningsregister, medan aktier i svenska bolag som inte är avstämningsbolag inte får registreras i avstämningsregister. Avgränsningen till avstämningsbolag syftar till att undvika osäkerhet om rättsverkningarna av registreringsåtgärder i avstämningsregister (prop. 1997/98:160 s. 172). Begränsningen till att det ska röra sig om *ett* avstämningsregister behandlas i avsnitt 7.4.

I 4 kap. 5–14 §§ kontoföringslagen finns det bestämmelser som rör övergången mellan kontoförda finansiella instrument som är registrerade i avstämningsregister och andra finansiella instrument som antingen är dokumentbaserade eller som upphör att vara registrerade hos en viss central värdepappersförvarare. Av 4 kap. 5 § framgår att det för värdepapper som har registrerats på avstämningskonto inte får förekomma några fysiska värdepapper, med undantag för finansiella instrument som har utfärdats i ett annat land än Sverige. Detta undantag har sin grund i behovet att möjliggöra kontoföring av utländska värdepapper som kan vara kontobaserade genom förvaring under betryggande former

(immobilisering), dock under förutsättning att de finansiella instrumenten har avskilts för ändamålet hos den utländska värdepappersförvararen.

Bestämmelser om aktiebolag som övergår till att bli avstämningsbolag och om finansiella instrument som har emitterats eller utfärdats innan kontoföringslagen blev tillämplig finns i 4 kap. 6–12 §§. I 4 kap. 13 § anges att handlingar som har makulerats i samband med övergången till ett kontobaserat system ska förvaras i original eller kopia i minst tio år. I 4 kap. 14 § anges vidare att en central värdepappersförvarare får delegera vissa uppgifter som anges i 4 kap. 6–13 §§ till ett kontoförande institut, inklusive makulering av handlingar. I 4 kap. 15 § finns bestämmelser om den centrala värdepappersförvararens ansvar att överlämna information om innehållet i samtliga avstämningskonton till emittenten eller en annan central värdepappersförvarare om ett finansiellt instrument upphör att vara registrerat i avstämningsregister hos värdepappersförvararen i fråga.

I 4 kap. 17–19 §§ finns bestämmelser om vilka uppgifter som ska anges på ett avstämningskonto. Registreringsuppgifter som anges beträffande skuldförbindelser i 4 kap. 19 § ska, i enlighet med 4 kap. 3 §, tillämpas på andra finansiella instrument än svenska aktier (prop. 1997/98:160 s. 175).

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen får meddela föreskrifter om kontoföring och övriga frågor som avses i 4 kap. kontoföringslagen (4 kap. 21 § samma lag).

En central värdepappersförvarare som har underrättats av domstol om ett konkursbeslut, i enlighet med 12 § 14 konkursförordningen (1987:916), ska vidarebefordra underrättelsen till samtliga förvaltare som är registrerade hos värdepappersförvararen (4 kap. 22 § kontoföringslagen).

Kontoföringslagen innehåller ett krav på att anmälningar som avser förhållanden som ska framgå av ett avstämningsregister ska registreras utan dröjsmål (genast) och att registrering ska ske på avstämningskonto när samtliga villkor för det är uppfyllda (5 kap. 1 §). Anmälningar som är ofullständiga och som inte har kompletterats inom en vecka efter ett föreläggande om det, ska vara utan verkan (5 kap. 2 §). En begäran om registrering på avstämningskonto som inte uppfyller villkoren för registrering ska avslås (5 kap. 3 §). En registrering som innehåller någon uppenbar oriktighet ska rättas (5 kap. 4 §). Den vars rätt berörs har yttranderätt om inte rättelsen är till förmån för den personen eller ett yttrande annars är uppenbart obehövligt. En central värdepappersförvarare får avföra uppenbart betydelselösa uppgifter ur ett register (5 kap. 5 §). Avförda uppgifter ska dock bevaras i minst tio år. Registreringsåtgärder i enlighet med kap. 5 kontoföringslagen kan vidtas av den centrala värdepappersförvararen eller av ett kontoförande institut, beroende på innehållet i avtalet mellan de två (prop. 1997/98:160 s. 176).

Förordningens innehåll: Förordningen innehåller bestämmelser om att överlåtbara värdepapper som har upptagits till handel eller handlas på handelsplatser ska vara kontobaserade (artikel 3.1). Med handelsplatser förstås en reglerad marknad, en MTF-plattform eller en OTF-plattform (artikel 2.1.42). Förordningen gör ingen skillnad mellan dokumentbaserade värdepapper som har kontobaserad form genom betryggande förvaring (immobilisering) och värdepapper som redan från början har emitterats i dematerialiserad form. Det är ett villkor för transaktioner på

en handelsplats att relevanta värdepapper har registrerats i kontobaserad form hos en värdepapperscentral och att så har skett senast på den avsedda avvecklingsdagen (artikel 3.2).

I förordningen finns vidare vissa regler om kontoföring som avser regelbundna avstämningsåtgärder m.m. från värdepapperscentralens sida med syfte att säkerställa emissionens integritet (artikel 37). Övertrassering av värdepapper, debetsaldon och skapande av värdepapper är uttryckligen förbjudet.

Skälen för promemorians förslag och bedömning: Som framgår av avsnitt 7.1 motsvaras att föra avstämningsregister enligt kontoföringslagen av att föra värdepapperskonton på den högsta nivån enligt förordningen (central kontoföringstjänst enligt bilaga A, punkten 2). Alla värdepapperscentraler som auktoriseras enligt förordningen har rätt att föra värdepapperskonton på den högsta nivån, förutsatt att auktorisationen omfattar detta. Kravet i kontoföringslagen på att endast auktoriserade värdepappersförvarare får föra avstämningsregister innebär en begränsning till företag som är auktoriserade av Finansinspektionen (se definitionen i 1 kap. 1 § andra stycket). De svenska bestämmelserna om avstämningsregister är dock inte tillämpliga på utländska värdepapperscentraler.

I syfte att knyta samman reglerna om auktorisation av värdepapperscentraler och termen central kontoföringstjänst i förordningen med bestämmelserna om avstämningsregister i kontoföringslagen bör en ny bestämmelse tas in i lagen. Bestämmelsen bör innebära att svenska värdepapperscentraler som är auktoriserade att tillhandahålla en central kontoföringstjänst enligt förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler ska göra detta genom kontoföring av finansiella instrument. Det senare uttrycket ska i sin tur, i linje med gällande rätt, definieras som registrering i avstämningsregister av äganderätt och särskild rätt till sådana aktier och andra finansiella instrument för vilka aktiebrev, skuldebrev eller annan motsvarande skriftlig handling inte har utfärdats eller, där sådan handling har utfärdats, det genom förvaring eller på annat likvärdigt sätt har säkerställts att handlingen inte kommer i omlopp. Av bestämmelsen följer alltså att endast värdepapperscentraler som har svensk auktorisation får föra det som i svensk rätt benämns avstämningsregister. Saken kan också uttryckas som att de register som sådana värdepapperscentraler för ska benämnas avstämningsregister.

Till följd av den föreslagna bestämmelsen och reglerna i förordningen blir den nuvarande bestämmelsen om förande av avstämningsregister är överflödig. Bestämmelsen bör därför upphävas.

Det finns ingen anledning att ändra skyldigheten för en central värdepappersförvarare, i framtiden svensk värdepapperscentral, att vara personuppgiftsansvarig enligt personuppgiftslagen (1998:204) för verksamheten i fråga (4 kap. 1 § första stycket kontoföringslagen). I fråga om behandlingen av personuppgifter ska personuppgiftslagen tillämpas om inget annat följer av kontoföringslagen eller annan författning (4 kap. 1 § andra stycket). Det framstår som lämpligt att även förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler samt rättsakter som har meddelats med stöd av den förordningen (genomförandeakter och delegerade rättsakter) ska ha företräde framför person-

uppgiftslagen. Förordningen innehåller bestämmelser om skydd för personuppgifter i samband med sanktioner och informationsutbyte med tredjeland (artiklarna 7.9, 62.1, 62.2 och 65.2 respektive 25.10).

Bestämmelserna om vilka finansiella instrument som ska, respektive får, registreras i avstämningsregister bör behållas (4 kap. 2 och 3 §§ samt 4 § första stycket). Detsamma gäller bestämmelsen om att finansiella instrument som har registrerats i avstämningsregister, i enlighet med kontoföringslagen, enbart får förekomma i kontobaserad form (4 kap. 5 § första stycket). Det saknas skäl att avvika från den sedan länge inslagna vägen att svenska kontoförda finansiella instrument ska ha dematerialiserad form. Det har bl.a. påpekats att hantering av dokumentbaserade värdepapper är förenad med nackdelar, bl.a. i form av kostnader och risker (prop. 1997/98:160 s. 94). Mot bakgrund av behovet att medge kontoföring även av utländska finansiella instrument bör undantaget för finansiella instrument som har utfärdats i ett annat land än Sverige behållas (4 kap. 5 § andra stycket). Kontoföring av utländska finansiella instrument bör dock, som tidigare, förutsätta att instrumenten har avskilts för ändamålet av den relevanta utländska värdepapperscentralen (4 kap. 5 § tredje stycket).

Bestämmelsen om aktiebolag som övergår till att bli avstämningsbolag bör behållas, eftersom den har stor praktisk betydelse (4 kap. 6 §). Det gäller även bestämmelsen om finansiella instrument som upphör att vara registrerade i avstämningsregister (4 kap. 15 §).

Det är däremot tveksamt i vilken utsträckning det är motiverat att behålla bestämmelser i lag om vad som ska gälla för finansiella instrument som har utfärdats innan kontoföringslagen trädde i kraft (4 kap. 7–11 §§). Detta ska ses inte minst mot bakgrund av att bestämmelserna i lagen har varit tillämplig i drygt 15 års tid och att innehavarnas rättigheter inte ändras genom vare sig förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler eller genom kontoföringslagen. Därför bör de berörda bestämmelserna upphävas.

Bestämmelserna om innehållet i avstämningskonton bör behållas oförändrade (4 kap. 17–19 §§). Detta är ett område som dels lämnas öppet av förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler, dels måste förtydligas. Därutöver är det lämpligt att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer även i fortsättningen får meddela närmare föreskrifter om förande av avstämningsregister och avstämningskonton (4 kap. 21 §).

När ett konkursbo innehar kontoförda värdepapper ska domstol underätta värdepapperscentralen om konkursen i enlighet med 12 § första stycket 14 konkursförordningen (1987:916). Av det skälet finns det i kontoföringslagen en bestämmelse om att värdepapperscentralen i sin tur ska vidarebefordra underrättelsen till samtliga registrerade förvaltare (4 kap. 22 §). Dessa bestämmelser bör inte komma i konflikt med förordningens regler.

Kontoföringslagens bestämmelser om registreringsåtgärder i 5 kap. har överförts från 4 kap. aktiekontolagen (prop. 1997/98:160 s. 176). Det är angeläget att uppgifterna i avstämningsregister uppdateras snabbt och är korrekta. Som framgår ovan saknas det i huvudsak närmare regler om kontoföring i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler. Några delegerade rättsakter kommer inte

heller att antas på detta område. Bestämmelserna i kontoföringslagen bör därför behållas. Det framstår som lämpligt att en anmälan om förhållanden som ska framgå av ett avstämningsregister inte ska registreras innan villkoren för registrering är uppfyllda. Den frist som anges för komplettering av en ofullständig anmälan, dvs. en vecka, framstår som rimlig. Det bör även finnas en möjlighet att avslå en begäran om registrering om förutsättningarna för registrering inte är för handen och att avföra uppgifter som är uppenbart betydelselösa ur ett avstämningsregister.

Artikel 37 i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler innehåller allmänna bestämmelser om registreringsåtgärder som syftar till att upprätthålla emissionens integritet och som kompletterar kontoföringslagens bestämmelser om registreringsåtgärder. Med emissionens integritet åsyftas behovet av överensstämmelse mellan antalet värdepapper som har inlämnats till värdepapperscentralen och det motsvarande antal värdepapper som har krediterats på värdepapperskonton som tillhör innehavarna, vilket har bäring på sambandet mellan krediteringar och debiteringar på värdepapperskonton. Bestämmelsen är direkt tillämplig och föranleder ingen ändring av svensk rätt, utöver kravet att ange bestämmelser som ska vara tillämpliga för kontoförande institut (se avsnitt 10.4).

7.3 Rättsverkan av registrering

Promemorians bedömning: Det bör inte göras några ändringar i bestämmelserna om rättsverkan av registrering i avstämningsregister.

Skälen för promemorians bedömning: I kontoföringslagen finns särskilda bestämmelser om överlåtelse och pantsättning av dematerialiserade och immobiliserade finansiella instrument. Innebörden av att vara registrerad som innehavare på ett avstämningskonto är att innehavaren ska anses ha rätt att förfoga över det finansiella instrumentet (6 kap. 1 §). Liksom avseende frågan om vem som anses ha rätt att förfoga över ett visst finansiellt instrument är registreringen av en anmälan om dispositionen avgörande även för det sakrättsliga skyddet vid överlåtelse och pantsättning (6 kap. 2 §). Det har också beskrivits som att den s.k. inskrivningsprincipen gäller för finansiella instrument (a. prop. s. 131). Bestämmelserna om överlåtelse tillämpas även vid pantsättning (6 kap. 7 §). Således är tidpunkten för registreringen avgörande för när sakrättsligt skydd uppkommer.

Således får ett finansiellt instrument inte tas i anspråk av en överlåtare eller pantsättares borgenärer efter det att en anmälan om överlåtelse respektive pantsättning har registrerats, annat än för sådana rättigheter som registrerades innan dess (6 kap. 2 och 7 §§ kontoföringslagen). Enligt de allmänna villkor som Euroclear Sweden AB tillämpar för närvarande, innebär pantsättningen i praktiken att de pantsatta finansiella instrumenten förs över till ett särskilt värdepapperskonto, benämnt pantkonto, på vilket panthavaren registreras (Euroclear Sweden AB, Allmänna villkor, 2009-02-07, avsnitt B.7.1).

Särskilda bestämmelser finns för det fall att ett finansiellt instrument har överlåtits eller pantsatts till flera var för sig eller överlåtits eller pantsatts av någon som inte ägde det (6 kap. 3 och 4 §§).

Som framgår av avsnitt 7.2 ger inte förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler någon anledning till att ändra bestämmelserna i 6 kap. kontoföringslagen. Det saknas därför skäl att nu överväga någon sådan ändring.

Avseende förvaltarregistrerade finansiella instrument gäller dock att en underrättelse (denuntiation) till förvaltaren om överlåtelse eller pantsättning medför samma rättsverkningar som en registrering i ett avstämningsregister. I sakrättsligt hänseende är det således olika moment som föranleder att en pantförskrivning fullbordas, beroende på om det kontoförda finansiella instrumentet i fråga har registrerats på ägarkonto eller förvaltarkonto (se vidare avsnitt 11.1).

7.4 Konkurrensfrågor

Promemorians förslag: Aktier i avstämningsbolag ska vara registrerade i avstämningsregister eller motsvarande register som förs som en central kontoföringstjänst av en utländsk värdepapperscentral i ett land inom EES enligt förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler. Oavsett om det rör sig om ett svenskt avstämningsregister eller en utländsk motsvarighet ska det inte längre krävas att det är fråga om *ett* sådant register.

Vid tillämpningen av bestämmelserna om avstämningsbolag i aktiebolagslagen ska motsvarande utländska register jämföras med avstämningsregister. Jämförelsen avser register som förs som en central kontoföringstjänst av en värdepapperscentral enligt förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler. Det ska dock inte krävas att det rör sig om ett enda sådant register.

De bestämmelser i kontoföringslagen som begränsar valet av central värdepappersförvarare upphävs.

Styrelsen i ett avstämningsbolag ska ansvara för att det tecknas ett skriftligt avtal med en eller flera värdepapperscentraler om registrering i avstämningsregister eller motsvarande utländskt register. Bolaget ska anmäla för registrering i aktiebolagsregistret vilken eller vilka värdepapperscentraler som bolaget har anlitat.

Aktier i kupongbolag får varken registreras i avstämningsregister eller i motsvarande utländskt register.

Gällande rätt: Som framgår av föregående avsnitt får avstämningsregister enligt kontoföringslagen för närvarande föras endast av auktoriserade centrala värdepappersförvarare (1 kap. 1 § andra stycket). Med central värdepappersförvarare avses endast sådana företag som har auktorisation i enlighet med kontoföringslagen, dvs. auktorisation från Finansinspektionen (se definitionen av den termen i 1 kap. 3 §). Juridiska personer som avses i 2 kap. samma lag får ges auktorisation som central värdepappersförvarare och kan på den grunden tillhandahålla kontoföring

av finansiella instrument i enlighet med lagens bestämmelser. Aktier i avstämningsbolag och vissa uppräknade aktierelaterade rättigheter ska vara registrerade i ett avstämningsregister för bolaget (4 kap. 2 § första stycket samma lag). Medan kravet på registrering i kontobaserad form är ovillkorligt råder inget obligatorium när det gäller hur kravet ska uppfyllas, dvs. beträffande emittentens val av central värdepappersförvarare. Om det finns flera sådana värdepappersförvarare, får emittenten således välja fritt mellan dem. Skuldförbindelser och andra svenska eller utländska finansiella instrument får registreras i avstämningsregister om emittenten väljer det (4 kap. 3 § samma lag).

Registreringar i avstämningsregister baseras på förekomsten av ett avtal mellan den centrala värdepappersförvararen och emittenten av det finansiella instrumentet (4 kap. 4 § första stycket samma lag). Om det finansiella instrumentet har utfärdats i ett annat land än Sverige, ingår den centrala värdepappersförvararen i stället avtal med företag som i det andra landet har motsvarande uppgifter. Den kontraheringsplikt som tidigare gällde för dåvarande VPC AB har genom kontoföringslagen begränsats till att avse förhållandet mellan en central värdepappersförvarare och förvärvare av värdepapper (4 kap. 20 §). Enligt förarbetena till lagen är det viktigt att eliminera risken att ett förvärv av finansiella instrument eventuellt inte kan göras gällande genom att den centrala värdepappersförvararen som kontoför instrument av det aktuella slaget vägrar att öppna konto för förvärvaren (prop. 1997/98:160 s. 175).

Samma finansiella instrument får inte registreras på avstämningskonto hos mer än en svensk central värdepappersförvarare (4 kap. 4 § andra stycket samma lag).

Beträffande aktiebolag gäller att ett sådant bolag måste anlita samma centrala värdepappersförvarare för all registrering som avser aktier och vissa rättigheter (4 kap. 2 § andra stycket).

Att den centrala värdepappersförvararen förutsätts vara svensk och reglerad i svensk rätt framgår även indirekt av bl.a. associationsrätten. Den centrala värdepappersförvararen ska nämligen föra och bevara aktieboken när ett avstämningsregister har upprättats (5 kap. 12 § andra stycket aktiebolagslagen). Den centrala värdepappersförvararen ansvarar även vid sidan av avstämningsbolaget för aktiebokens offentlighet (5 kap. 19 § samma lag). Dessa skyldigheter förutsätts kunna uppfyllas i Sverige.

Den centrala värdepappersförvarares ansvar i skatterätten framgår av avsnitt 13.

Förordningens innehåll: Enligt förordningen ska en emittent ha rätt att fritt välja värdepapperscentral inom EU för registrering av värdepapper som har upptagits till handel eller handlas på reglerade marknader, MTF-plattformar eller OTF-plattformar (artikel 49.1 första stycket). Det gäller under förutsättning att värdepapperscentralen uppfyller vissa angivna villkor (artikel 23). Det framgår uttryckligen av förordningen att en värdepapperscentral som är auktoriserad i en medlemsstat får tillhandahålla de tjänster för vilken den är auktoriserad även i en annan medlemsstat (artikel 23). Det kan ske genom att en filial inrättas eller genom att de aktuella tjänsterna tillhandahålls över gränserna. Med värdepapperscentraler inom EU eller i en medlemsstat likställs värdepapperscentraler i övriga länder inom EES. Värdepapperscentraler

från tredjeland omfattas dock inte av denna valfrihet (se definitionerna i artiklarna 2.1.1 och 2.1.2).

En första förutsättning för valfriheten är att den behöriga myndigheten i värdepapperscentralens hemmedlemsstat har underrättats om avsikten att tillhandahålla tjänster över gränserna (artikel 23.3). Detta under rättelseförfarande liknar i hög grad motsvarande förfaranden som förekommer i andra EU-förordningar eller EU-direktiv på andra håll på finansmarknadsområdet och som ibland kallas EU-pass. De fullständiga kraven för att tillhandahålla kontoföring på gränsöverskridande basis framgår av artikel 23.2–23.7. Bland dessa märks särskilt villkoret i artikel 23.3 e, enligt vilken värdepapperscentralen ska bedöma vilka åtgärder som denna avser att vidta för att möjliggöra användarnas (emittenternas) efterlevnad av bolagsrätten eller annan nationell rätt i hemmedlemsstaten enligt vilken värdepappren har konstituerats.

Syftet med emittentens valfrihet är att denne ska tillåtas välja det effektivaste sättet att ”förvalta” sina värdepapper (skäl 56). Bolagsrätten eller annan liknande nationell rätt enligt vilken värdepappren har utfärdats ska dock fortsätta att tillämpas (artikel 49.1 andra stycket). Det gäller dock på villkor att emittentens rätt inte inskränks. Således har emittentens rätt att välja företrädare framför nationell bolagsrätt, men i övrigt förutsätter förordningen att den nationella bolagsrätten i huvudsak inte behöver ändras. Sådana rättigheter och skyldigheter med koppling till värdepappren, såsom rösträtt, utdelning och företagshändelser hör till de bolagsrättsliga frågor som ska fortsätta att gälla (skäl 56).

En värdepapperscentral har i viss utsträckning rätt att vägra tillhandahålla tjänster till en emittent (artikel 49.3). Det kan ske på grundval av en genomgripande riskbedömning eller med hänvisning till att värdepapperscentralen inte tillhandahåller ursprunglig registrering med avseende på värdepapper som har utfärdats enligt bolagsrätten eller annan liknande rätt i den relevanta medlemsstaten.

En värdepapperscentral ska ha rätt att fortsätta att utföra anknutna tjänster som har samband med källskatte- och rapporteringsskyldigheter gentemot skattemyndigheterna (skäl 31). Förordningens rättsliga grund, dvs. artikel 114 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, ger inte EU befogenhet att besluta om skatter och avgifter eller om metoder för indrivning av skatt. Skatterättsliga frågor behandlas i avsnitt 13.

Skälen för promemorians förslag: Principen att en värdepapperscentral ska vara konkurrensutsatt är redan införd i svensk rätt, om än inte på gränsöverskridande basis. Genom införandet av kontoföringslagen upphävdes dåvarande VPC:s legalmonopol. Samma princip kommer även till uttryck genom förhållandet att förbindelsen mellan värdepapperscentralen och emittenter regleras genom avtal. Avstämningsbolag måste låta registrera sina aktier i ett avstämningsregister (4 kap. 2 § första stycket kontoföringslagen). Eftersom endast centrala värdepappersförvarare får driva sådana register, får avstämningsbolaget vända sig endast till en sådan förvarare. Någon särskild värdepappersförvarare pekas inte ut i lagen. Det är alltså emittenten som bestämmer vilken central värdepappersförvarare han vill vända sig till (prop. 1997/98:160 s. 172). I praktiken har valfriheten dock varit påtagligt begränsad genom en brist på alternativ – endast Euroclear Sweden AB finns att välja på. Lagregleringen har emellertid varit

tillräckligt flexibel för att medge en genomgripande strukturomvandling av bolaget Värdepapperscentralen AB som nu är dotterbolag till en stor europeisk aktör (Euroclear). Den konkurrensutsättning som redan har ägt rum bedöms dock inte vara tillräckligt långtgående för att motsvara kraven i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler.

Som redovisas i avsnitt 5.2 definieras en värdepapperscentral i förordningen som en juridisk person som tillhandahåller minst två huvudtjänster som anges i avsnitt A i bilagan till förordningen, varav en av huvudtjänsterna måste vara drift av ett avvecklingssystem för värdepapper. Definitionen förefaller öppna för möjligheten att huvudtjänster kan tillhandahållas även av andra aktörer än auktoriserade värdepapperscentraler, på villkor att tjänsterna inte kombineras med driften av ett avvecklingssystem för värdepapper. Det anges nämligen uttryckligen i förordningen att avvecklingssystem för värdepapper får drivas endast av värdepapperscentraler eller av centralbanker som fungerar som värdepapperscentraler (artikel 18.2). Det framstår dock som att detta skulle utgöra en avvikelse från den strävan efter harmoniserade villkor på den inre marknaden som förordningen syftar till. Genom definitionen av en värdepapperscentral sammanför förordningen huvudtjänster som avser å ena sidan ursprunglig registrering av värdepapper i ett kontobaserat system (notarietjänst) och tillhandahållande och förande av värdepapperskonton på högsta nivån (central kontoföringstjänst) och å andra sidan driften av ett avvecklingssystem för värdepapper. Denna kombination av tjänster bedöms vara avgörande för de dubbla motiven att säkerställa en effektiv avveckling av transaktioner med överlåtbara värdepapper och att säkerställa emissionens integritet (skälen 11 och 26 i förordningen). Mot bakgrund av det ovanstående och med tanke på tjänsternas centrala betydelse för värdepappersmarknadernas stabilitet och effektiva funktion framstår det som rimligt att huvudtjänsterna tillhandahålls av auktoriserade värdepapperscentraler. I vart fall får drift av avvecklingssystem för värdepapper inte skötas av någon annan än värdepapperscentraler och centralbanker som fungerar som värdepapperscentraler (artikel 18.2).

Även förtroendefrågorna måste tillmätas betydelse i fråga om vem som bör få utföra huvudtjänster enligt förordningen. Det bör vara en fördel ur förtroendesynpunkt om kontoföring bedrivs på ett sätt som överensstämmer med förordningens intentioner. Det utrymme som förordningen lämnar för värdepapperscentraler att utföra två av tre huvudtjänster torde syfta till att göra det möjligt för existerande värdepapperscentraler att auktoriseras i enlighet med förordningen, även när det gäller det brittiska systemet med en separat s.k. registerförvaltare (skäl 11 i förordningen). Det finns därför inte tillräckliga skäl för att ändra principen att avstämningsregister ska föras av auktoriserade värdepapperscentraler, tidigare benämnda centrala värdepappersförvarare. Förslaget i promemorian att upphäva bestämmelsen i kontoföringslagen med denna innebörd (se avsnitt 7.2) bör snarare hänföras till att frågan om vilka tjänster som en värdepappercentral får tillhandahålla numera regleras i förordningen snarare än i nationell rätt.

Nuvarande bestämmelser i kontoföringslagen om att samma finansiella instrument inte får registreras på avstämningskonto hos mer än en svensk

värdepapperscentral skulle möjligen kunna framstå som ett hinder mot att låta överlåtbara värdepapper bli registrerade hos en värdepapperscentral i en annan medlemsstat i enlighet med bestämmelserna i artikel 49.1 i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler (4 kap. 4 § andra stycket respektive artikel 49.1 i förordningen). Som framgår av avsnitt 7.2 är termen central värdepappersförvarare reserverad för företag som är auktoriserade av Finansinspektionen. Att värdepappersförvararen ska vara svensk innebär att auktorisation ska ha beviljats enligt 2 kap. 2 § kontoföringslagen. Bestämmelsen i lagen syftar därmed till att säkerställa att ett och samma finansiella instrument inte kan registreras på två eller flera olika avstämningskonton och därigenom på två olika innehavare (jfr prop. 1997/98:160 s. 173). Normalt sett är emellertid finansiella instrument av samma slag, t.ex. A-aktier i ett visst bolag, fungibel (utbytbar) egendom på samma sätt som pengar. Det är således inte möjligt att särskilja två instrument av samma slag från varandra. Vanligtvis avser också handeln med finansiella instrument fungibel egendom, dvs. de finansiella instrumenten är inte individuellt bestämda i parternas avtal (prop. 1997/98:160 s. 130 och prop. 2013/14:111 s. 23).

Mot den bakgrunden inställer sig frågan vad som avses med ”samma” finansiella instrument. I allt väsentligt bör bestämmelsen ges samma innebörd som regeln om emissionens integritet i artikel 37 i förordningen, dvs. att antalet värdepapper i en emission är lika med summan av de värdepapper som har registrerats på värdepapperskonton som tillhör deltagarna hos värdepapperscentralen eller, i relevanta fall, på ägarkonton som upprätthålls av värdepapperscentralen. Bestämmelsen utesluter således inte i sig att en emittent väljer olika svenska värdepappersförvarare för olika emissioner. Det gör dock den därefter följande bestämmelsen i 4 kap. 4 § andra stycket andra meningen kontoföringslagen, som berörs nedan.

Bestämmelsen om ”samma” finansiella instrument har ett samband med bestämmelsen i 4 kap. 4 § första stycket samma lag om möjligheten att avskilja finansiella instrument hos ett utländskt företag som motsvarar en central värdepappersförvarare och därefter registrera ”samma” värdepapper, eller snarare ett lika stort antal finansiella instrument av samma slag, på avstämningskonto hos en central värdepappersförvarare. Eftersom ”samma” finansiella instrument inte får registreras på avstämningskonto hos mer än en svensk central värdepappersförvarare, finns det inte någon möjlighet för en svensk central värdepappersförvarare att avskilja finansiella instrument för kontoföring av annan svensk central värdepappersförvarare (prop. 1997/98:160 s. 173). Bestämmelsen ger däremot utrymme för att – enligt första stycket – göra det i fråga om finansiella instrument som har avskilts i ett annat land än Sverige.

Eftersom förordningen innehåller regler om emissionens integritet och förbud mot ”övertrassering” av värdepapper, ibland benämnda ”no credit without debit”, överlappar bestämmelsen i 4 kap. 4 § andra stycket första meningen reglerna i förordningen. Den bör således upphävas.

I förhållande till i artikel 49.1 och emittentens rätt att välja vilken värdepapperscentral som helst är bestämmelsen i 4 kap. 4 § andra stycket andra meningen kontoföringslagen problematisk. Bestämmelsen innebär att ett aktiebolag måste anlita samma centrala värdepappersförvarare för

all registrering som avser aktier och vissa angivna aktierelaterade rättigheter. Bestämmelsen framstår på ett mer tydligt sätt som oförenlig med en princip baserad på fritt val av värdepapperscentral. Rätten för emittenten att välja gäller aktier som har tagits upp till handel på reglerade marknader m.m. Det gäller många svenska avstämningsbolag. Såvitt kan bedömas omfattar kravet på valfrihet i artikel 49.1 möjligheten att byta från en värdepapperscentral till en annan. Det följer av att värdepappren i fråga har upptagits till handel (jfr formuleringen "admitted to" i den engelska språkversionen) på handelsplatser och det förhållandet att sådana värdepapper ska presenteras i kontobaserad form (artikel 3.1). I 4 kap. 15 § första stycket första meningen finns en bestämmelse som möjliggör för en emittent att byta från en central värdepappersförvarare till en annan. Bestämmelsen, som fortsättningsvis ska avse värdepapperscentraler, bör vara tillräcklig för att tillgodose de praktiska arrangemangen kring ett sådant byte förutsatt att 4 kap. 4 § andra stycket andra meningen upphävs.

Kravet på valfrihet torde dock även omfatta möjligheten att anlita en annan värdepapperscentral för t.ex. en nyemission än den värdepapperscentral som har registrerat de befintliga aktierna för bolaget. Det skulle visserligen kunna medföra vissa praktiska problem, men utesluts inte av ordalydelsen i artikel 49.1.

Enligt 4 kap. 4 § första stycket kontoföringslagen finns det, som berörs ovan, en möjlighet att i Sverige kontoföra finansiella instrument som har utfärdats i ett annat land, på villkor att de finansiella instrumenten har avskilts för ett sådant ändamål av den utländska värdepapperscentral genom vilken instrumenten har utfärdats. En motsvarande lösning innebärande kontoföring hos en utländsk värdepapperscentral av finansiella instrument som har utfärdats i Sverige och som förvaras avskilda för detta ändamål av en svensk värdepapperscentral skulle troligen inte fullt ut motsvara förordningens krav. Anledningen till detta är att det uttryckligen anges i förordningen att det rör sig om en "frihet att emittera hos en värdepapperscentral" som är auktoriserad i EU (rubriken närmast före artikel 49, jfr skäl 56). Det framstår därför som nödvändigt att upphäva 4 kap. 4 § andra stycket kontoföringslagen.

Något mer oklart är om regeln i förordningen om emittentens rätt att välja ska tolkas så långtgående att en och samma emission kan delas upp mellan två eller flera värdepapperscentraler. Ytterst är det en uppgift för EU-domstolen att tolka förordningens innebörd i detta avseende. Det framstår dock inte som helt okomplicerat att förena en sådan uppdelad emission med reglerna om emissionens integritet (artiklarna 36 och 37), som är av central betydelse bland förordningens regler. Å andra sidan förutsätter artikel 37.2 att fler än en värdepapperscentral kan vara inblandad i avstämningsprocessen för en värdepappersemission. Dessutom är utgångspunkten i artikel 37.1 att de värdepapper som har "lämnats in" till en värdepapperscentral antingen kan utgöra "en hel eller delar av" en emission.

Oavsett bedömningen i frågan om uppdelade emissioner står det klart att kravet på att aktier i ett avstämningsbolag ska vara registrerade i *ett* avstämningsregister bör ändras. Det ska i stället vara tillräckligt att aktierna är registrerade i avstämningsregister, ett eller flera. Således får finansiella instrument av samma slag registreras hos olika auktoriserade

värdepapperscentraler. Ett och samma avstämningsbolag får också anlita olika värdepapperscentraler för registrering av aktier samt vissa aktie-relaterade rättigheter. I stället för i avstämningsregister ska registreringen också kunna ske i ett eller flera motsvarande register hos en utländsk värdepapperscentral som inte omfattas av kontoföringslagens bestämmelser. Med motsvarande register avses här det system för kontoföring på den högsta nivån som den utländska värdepapperscentralen tillämpar och som ryms i termen central kontoföringstjänst enligt förordningen. Därigenom kan ett och samma avstämningsbolag anlita två eller flera värdepapperscentraler. Definitionsmässigt är det endast sådana värdepapperscentraler som är auktoriserade i Sverige som för avstämningsregister, eftersom kontoföringslagen i huvudsak inte är tillämplig på utländska värdepapperscentraler (se även den föreslagna definitionen av termen avstämningsregister i avsnitt 7.1). Den nu föreslagna ändringen bör för enkelhets skull avse alla avstämningsbolag, även om rätten att välja värdepapperscentral enligt förordningen är begränsad till emittenter av värdepapper som har upptagits till handel på reglerade marknader m.m.

Till följd av denna ändring och med tanke på hur definitionen av avstämningsbolag i 1 kap. 10 § aktiebolagslagen är utformad, krävs en ändring i den lagen på så sätt att även utländska register som motsvarar svenska avstämningsregister omfattas. I annat fall inskränks emittentens rätt att välja enligt artikel 49.1, som har företräde framför nationell bolagsrätt (artikel 49.1 andra stycket samma förordning). Vad som avses med ett motsvarande register bör dock förstås i ljuset av att register hos utländska värdepapperscentraler kan organiseras på ett annat sätt än svenska avstämningsregister, vilket även förordningen ger utrymme för. Denna ändring medför även behov av omfattande följdändringar i aktiebolagslagen.

Förenklat uttryckt innebär distinktionen mellan avstämningsregister och motsvarande utländska register att de associationsrättsliga reglerna i aktiebolagslagen fortsätter att tillämpas på alla svenska aktiebolag, medan de delvis näringsrättsliga reglerna i kontoföringslagen, med något undantag, tillämpas endast på kontoföring som görs av svenska värdepapperscentraler.

Beträffande möjliga konsekvenser av de ändringar i kontoföringslagen och i aktiebolagslagen som föreslås i promemorian kan det noteras att rätten att välja värdepapperscentral inte är ovillkorlig. Värdepapperscentralen har en rätt att neka, i synnerhet om värdepapperscentralen inte tillhandahåller emissionstjänster (notarietjänster) avseende värdepapper som har utfärdats enligt bolagsrätten eller annan liknande nationell rätt i den relevanta medlemsstaten (artikel 49.3). Den behöriga myndigheten i värdmedlemsstaten (emittentens hemmedlemsstat) har vidare möjlighet att ta ställning till de åtgärder som värdepapperscentralen avser att vidta för att möjliggöra användarnas efterlevnad av bolagsrätten eller annan nationell rätt (artikel 23.6 a). Dessa villkor får, som berörs ovan, dock inte vara så långtgående att de kränker emittentens rätt att välja värdepapperscentral (artikel 49.1 andra stycket).

Det bör inte vara en förutsättning för att ett avstämningsförbehåll ska få registreras i aktiebolagsregistret att avstämningsbolaget till Bolagsverket har gett in en kopia av avtalet med den eller de värdepappers-

centraler som ska ansvara för kontoföringen. Däremot bör bolaget vara skyldigt att till verket anmäla vilken eller vilka värdepapperscentraler som har anlåtats, i syfte att verket ska anteckna detta i aktiebolagsregistret. Skälet till det är att det är rimligt att såväl aktieägare som andra berörda parter har insyn i vilken eller vilka värdepapperscentraler som ansvarar för den betydelsefulla uppgiften att kontoföra bolagets aktier.

7.5 Ansvar för aktieboken och vissa bolagshändelser i avstämningsbolag

Promemorians förslag: Ansvar för aktieboken ska vara en frivillig uppgift för värdepapperscentraler. Avstämningsbolag ska dock ha rätt att genom ett skriftligt avtal överlåta detta ansvar till en värdepapperscentral eller en värdepapperscentral från tredjeland.

Styrelsen i ett avstämningsbolag ansvarar för att det, i förekommande fall, träffas ett skriftligt avtal med en värdepapperscentral eller en värdepapperscentral från tredjeland om ansvaret för aktieboken. Om något sådant avtal inte gäller, ansvarar i stället bolagets styrelse för aktieboken.

Bolaget ska anmäla för registrering i aktiebolagsregistret vilken eller vilka värdepapperscentraler som bolaget har anlåt.

Skälen för promemorians förslag

Aktiebokens offentlighet

Principen om aktiebokens offentlighet har en lång tradition. Offentligheten har betydelse på flera sätt.

För aktieägarna kan det vara av stor vikt att det går att få kunskap om övriga aktieägare. Informationen kan ha betydelse för den som önskar påverka en bolagsstämma genom fullmaktsinsamling m.m. eller för utövandet av någon rättighet som tillkommer en aktieägarminoritet av viss storlek. På liknande sätt kan den som överväger att köpa aktier ha intresse av att känna till vilka som utövar inflytande över bolaget. Också för anställda, leverantörer, kunder och andra intressenter i bolaget är det ofta viktigt att veta vem eller vilka som äger bolaget och bestämmer över dess inriktning.

För det allmänna kan kunskap om aktieägarkretsen ha betydelse bl.a. i kampen mot den ekonomiska brottsligheten. Offentlig information om aktieägandet försvårar också otillbörliga undandraganden av egendom. Att aktieboken är offentlig har särskild betydelse i forsknings- och utredningsområden, se t.ex. Ägarutredningens betänkande Ägande och inflytande i svenskt näringsliv (SOU 1988:38). Forskningsrapporter och utredningsbetänkanden grundade på innehållet i aktieböcker skapar förutsättningar för en öppen och saklig debatt om ägarstrukturer i svenskt näringsliv. Indirekt tjänar aktiebokens offentlighet därmed också demokratins intressen.

Det finns andra bestämmelser som medför att i vart fall namnen på de större ägarna i publika bolag offentliggörs med uppgift om storleken på aktieinnehaven. Som exempel kan nämnas de s.k. flaggningsreglerna i

4 kap. lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument och reglerna om registrering i det s.k. insynsregistret enligt lagen (2000:1087) om anmälningsskyldighet för vissa innehav av finansiella instrument. För den som vill ha en heltäckande bild av vem som är vem i svenskt näringsliv finns det emellertid knappast något riktigt bra alternativ till aktieböckerna.

Samtidigt finns det andra omständigheter som talar mot att aktiebokens uppgifter ska vara allmänt tillgängliga. För det första kan offentligheten komma i konflikt med den enskildes intresse av en skyddad privat sfär som andra inte har insyn i. De offentlighetsintressen som bär upp den offentlighetslagstiftningen gör sig givetvis inte gällande med samma styrka i aktiebolag som bedriver verksamhet utan anknytning till det offentliga. Integritetsaspekten väger dock knappast så tungt att den ger anledning att helt stänga aktieböckerna för allmän insyn.

Mot ovanstående bakgrund gjorde regeringen vid införandet av den nuvarande aktiebolagslagen bedömningen att aktieboken eller, om aktieboken förs med automatiserad behandling, en utskrift av aktieboken kostnadsfritt ska hållas tillgänglig för den som så önskar (prop. 2004/05:85 s. 280–283).

Förande av aktieboken

Som framgår av avsnitt 4.2.4 ovan skiljer sig frågan om vem som är skyldig att föra aktieboken samt hur den ska föras och hållas tillgänglig beroende på om det rör sig om ett avstämningsbolag eller ett kupongbolag. För avstämningsbolag gäller, sedan ett avstämningsregister har upprättats, att den centrala värdepappersförvararen efter avtal med bolaget ansvarar för att föra och bevara aktieboken, pröva frågor om att föra in aktieägare i den m.m. (5 kap. 12 § aktiebolagslagen). Bolaget och den centrala värdepappersförvararen ansvarar för att aktieboken hålls tillgänglig för alla som vill ta del av den (5 kap. 19 § samma lag). Kravet på aktiebokens offentlighet avser som huvudregel endast den vars innehav uppgår till minst 500 aktier. Dessa krav är straffsanktionerade för bolagets del, i praktiken framför allt för styrelseledamöterna, men inte för styrelseledamöterna eller andra personer hos den centrala värdepappersförvararen (30 kap. 1 § första stycket 2 och andra stycket samma lag).

För avstämningsbolagens del baseras uppgifterna i aktieboken på den information som finns i avstämningsregistret. Avstämningsregistret innehåller dock information om en rad förhållanden som inte kommer till uttryck i aktieboken (se 4 kap. 17–19 §§ kontoföringslagen, jfr 5 kap. 6 och 11 §§ aktiebolagslagen). Det gäller t.ex. uppgifter om pantsättning. De två förteckningarna är alltså inte samma sak. Avstämningsregister förs i enlighet med bestämmelserna i kontoföringslagen medan aktieboken förs i enlighet med bestämmelser i aktiebolagslagen. En skillnad av stor betydelse är också att uppgifterna i aktieboken som huvudregel är offentliga (se ovan), medan tystnadsplikt gäller för uppgifterna i ett avstämningsregister och i huvudsak är endast den vars rätt berörs berättigad till insyn i det registret. Det finns ett tidsmässigt samband på så vis att kravet gällande förandet av aktiebok görs beroende av att ett avstämningsregister har upprättats.

Det finns emellertid betydande samordningsvinster med att låta värdepapperscentralen föra aktieboken. Eftersom aktieboken till viss del speglar den information som finns i avstämningsregistret, är merkostnaden för värdepapperscentralen för att sammanställa aktieboken begränsad. Det gör att värdepapperscentralen kan tillhandahålla avstämningsbolaget en sådan tjänst till en konkurrenskraftig kostnad. En sådan lösning borgar även för uppgifternas tillförlitlighet. Ansvaret faller emellertid i första hand på aktiebolaget, vars styrelse ansvarar för att ett avtal ingås med värdepapperscentralen (5 kap. 12 § tredje stycket aktiebolagslagen).

Fråga uppkommer om aktiebolagslagens bestämmelser om förändret av aktiebok utgör en sådan bolagsrättslig bestämmelse som åtnjuter skydd i enlighet med artikel 49.1 andra stycket i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler, dvs. som värdepapperscentralen i ett annat land ska beakta i enlighet med bestämmelserna i artikel 23.3 e i samma förordning. Det bör noteras att kraven i aktiebolagslagen träffar aktiebolagens styrelser i första hand (värdepapperscentralen binds genom avtal med aktiebolaget). Det är även aktiebolaget, i egenskap av emittent, som ska ha rätt att fritt välja värdepapperscentral. Avgörande för tolkningen av bestämmelsen i artikel 49.1 andra stycket bör vara om emittenten har en praktisk möjlighet att välja en annan värdepapperscentral, eftersom man annars kan hävda att emittentens rätt att välja värdepapperscentral kränks.

Det är troligt att en värdepapperscentral kommer att kunna tillhandahålla en tillförlitlig förteckning över ägare till ett aktiebolag även om aktierna kontoförs i ett annat land genom upprättande av länkar med den värdepapperscentral där emissionen har ägt rum, i enlighet med förordningens bestämmelser (artikel 48). Detta gäller särskilt om aktien handlas på den svenska marknaden. Kostnaden för aktiebolaget torde ha samband med värdepapperscentralens incitament att på eget initiativ upprätta länkar, dvs. omfattningen av handeln på den svenska marknaden.

Som berörs ovan (avsnitt 5) syftar förordningen till att åstadkomma bl.a. en gränsöverskridande konkurrens mellan värdepapperscentraler inom EES. Förordningen är direkt tillämplig och reglerar uttömmande frågor om vilken verksamhet som värdepapperscentraler får driva. Att föra aktiebok motsvarar ”tjänster i samband med aktieägarregister” enligt bilagan till förordningen, avsnitt B punkt 2 a. En sådan tjänst är frivillig för värdepapperscentralerna att tillhandahålla. Värdepapperscentralerna kan således knappast i lag åläggas att föra aktiebok, oavsett regeln i artikel 49.1 andra stycket om skydd för bolagsrätten. En sådan förpliktelse skulle i praktiken innebära att en emittent inte kan välja en utländsk värdepapperscentral, medan Euroclear Sweden AB med all sannolikhet kommer att fortsätta tillhandahålla sådana tjänster.

Å andra sidan bör det inte vara otillåtet för ett avstämningsbolag att avtala med en värdepapperscentral som tillhandahåller tjänster i samband med aktieägarregister att frivilligt föra aktiebok och svara för dess offentlighet. Som berörs ovan har ett sådant arrangemang stora fördelar. Om värdepapperscentralens auktorisation medger att ”tjänster i samband med aktieägarregister” tillhandahålls, har dessutom värdepapperscentralen rätt att tillhandahålla denna tjänst inom EES.

Även värdepapperscentraler från tredjeland får tillhandahålla tjänster i samband med aktieägarregister (artikel 25.1).

Sammanfattningsvis bör aktiebolagslagen ändras på så sätt att befattningen med aktieboken blir en frivillig, snarare än obligatorisk uppgift för värdepapperscentraler och värdepapperscentraler från tredjeland. För att ansvaret för aktieboken ska övergå från avstämningsbolaget till värdepapperscentralen, alternativt värdepapperscentralen från tredjeland, bör det dock krävas att parterna skriftligen har avtalat om att den sistnämnda ska ansvara för aktieboken. Eftersom ansvaret för aktieboken i viss mån är straffsanktionerat, bör ansvarsfördelningen vara tydligt reglerad. Om det inte finns något gällande avtal om att en värdepapperscentral ansvarar för aktieboken, bör det i stället vara bolagets styrelse som har ansvaret.

Liksom i dag bör såväl bolaget som värdepapperscentralen, om denne för aktieboken, svara för att en utskrift eller en annan framställning av aktieboken hålls tillgänglig för allmänheten (5 kap. 19 § aktiebolagslagen). Särskilt om en annan värdepapperscentral än en svensk sådan har anlitas finns det praktiska skäl för att också bolaget vara skyldigt att tillhandahålla detta.

Bolaget bör vara skyldigt att anmäla för registrering i aktiebolagsregistret vilken värdepapperscentral som i förekommande fall har åtagit sig ansvaret för aktieboken. På så sätt kan vem som helst enkelt få reda på vart denne ska vända sig för att få del av innehållet i aktieboken. Om en svensk värdepapperscentral anlitas finns det praktiska förutsättningar för att aktieboken kan vara tillgänglig i Sverige för var och en. Även om en utländsk värdepapperscentral eller en värdepapperscentral från tredjeland har anlitas, är det dock möjligt att få reda på innehållet i aktieboken. Det kan t.ex. ske genom värdepapperscentralens webbplats, e-post eller vanlig post. På så sätt kan allmänheten i Sverige få insyn i aktieboken.

Om ett avstämningsbolag skulle anlita olika värdepapperscentraler för registreringen av aktierna i bolaget, kan praktiska problem uppstå med tillförlitligheten i uppgifterna i aktieboken. Det gäller särskilt om bolaget anlitar både en svensk och en utländsk värdepapperscentral. I ett sådant fall bör styrelsen vara ansvarig för att se till att alla relevanta uppgifter införs i aktieboken, även om det rör sig om uppgifter från två olika avstämningsregister eller motsvarande register enligt utländsk rätt.

Det finns inte skäl att ändra kravet på offentlighet i fråga om innehav om mer än 500 aktier, som övervägdes vid införandet av aktiebolagslagen (prop. 2004/05:85 s. 283–288).

I aktiebolagslagen finns utöver 5 kap. 12 § en rad bestämmelser som rör förändret av aktieboken. Dessa bestämmelser behandlas nedan.

Omvandlingsförbehåll

I bolagsordningen får det tas in ett förbehåll om att en aktie av ett visst slag under vissa angivna förutsättningar och på närmare angivet sätt ska kunna omvandlas till en aktie av annat angivet slag (omvandlingsförbehåll, 4 kap. 6 § aktiebolagslagen). Om en aktie omvandlas, ska detta genast anmälas för registrering i aktiebolagsregistret. En omvandling är verkställd när den har registrerats i aktiebolagsregistret samt antecknats i

aktieboken eller, om bolaget är avstämningsbolag, i avstämningsregistret. Detta är således den centrala värdepappersförvarens uppgift i fråga om avstämningsbolag. Bestämmelsen gäller dock rättsverkan av en registrering i avstämningsregistret och avser inte någon uttrycklig skyldighet för värdepappersförvararen. Någon lagändring krävs därför inte med anledning av förslaget om ansvaret för aktieboken.

Hembudsförbehåll

I bolagsordningen för ett aktiebolag får det tas in förbehåll om att en aktieägare eller någon annan ska ha rätt att lösa en aktie som har övergått till ny ägare (4 kap. 27 § aktiebolagslagen). Detta kallas hembudsförbehåll. Denna möjlighet står öppen för både privata och publika aktiebolag. Ett hembudsförbehåll ska innehålla uppgift om bl.a. vilka slag av förvärv som omfattas av förbehållet, vilka som ska ha lösningsrätt, hur villkoren för inlösen ska bestämmas samt inom vilken tid en tvist om inlösen ska prövas (4 kap. 28 § samma lag). I förbehållet ska det också kunna anges vem av överlåtaren och förvärvaren som under hembudstiden ska kunna rösta för en hembudspliktig aktie.

I fråga om avstämningsbolag gäller att den centrala värdepappersförvararen ska underrätta bolagets styrelse om en hembudspliktig aktie i ett avstämningsbolag övergår till en ny ägare, i samband med att frågan om införande av den nye ägaren i aktieboken prövas (4 kap. 30 §). Motsvarande skyldighet gäller för den centrala värdepappersförvararen om en aktieägare vars aktier omfattas av hembudsförbehåll avlider. Denna bestämmelse förutsätter således att värdepappersförvararen för aktieboken. Med tanke på förslaget om förändrad terminologi (se avsnitt 6.2), bör termen central värdepappersförvarare ersättas med värdepapperscentral. Därutöver bör bestämmelsen ändras på så sätt att skyldigheten för värdepapperscentralen gäller under förutsättning att det är värdepapperscentralen som ansvarar för aktieboken.

Anmälan av aktieinnehav

Styrelseledamöter och verkställande direktörer i aktiebolag är som huvudregel skyldiga att anmäla sitt innehav av aktier i bolaget och andra bolag inom samma koncern (8 kap. 45 § aktiebolagslagen). Det gäller även förändringar i innehavet. De anmälda uppgifterna ska antecknas i aktieboken.

Teckning av aktier vid nyemission eller med utnyttjande av optionsrätt och konvertering till nya aktier

Vid nyemission, dvs. då nya aktier tecknas mot betalning, har aktieägarna företrädesrätt till de nya aktierna i förhållande till det antal aktier de äger. Denna företrädesrätt och förfarandet kring nyemission regleras i 13 kap. aktiebolagslagen. Om styrelsen i ett avstämningsbolag fattar beslut om tilldelning av aktier till aktietecknarna, ska en anmälan om det genast göras till den centrala värdepappersförvararen (13 kap. 18 § tredje stycket aktiebolagslagen). Anledningen till detta är att de tilldelade aktierna genast ska föras in i aktieboken (13 kap. 18 § andra stycket) och att den centrala värdepappersförvararen ansvarar för aktieboken i avstämningsbolag (prop. 2004/05:85 s. 689). I samma kapitel finns ytterligare

en särskild bestämmelse om uppgifter avseende nyemission i aktieboken (13 kap. 32 § andra stycket).

Nya aktier kan också tecknas mot betalning med utnyttjande av teckningsoptioner som bolaget har gett ut. Bestämmelser om detta finns i 14 kap. aktiebolagslagen. På motsvarande sätt som vid nyemission gäller att ett styrelsebeslut om tilldelning av aktier ska anmälas till den centrala värdepappersförvararen (14 kap. 36 § tredje stycket). Även i detta fall ska de tilldelade aktierna genast föras in i aktieboken (14 kap. 36 § andra stycket). Rätten till teckning av aktier vid såväl nyemission som vid utnyttjande av optionsrätt omfattas av de bestämmelser i kontoföringslagen som gäller för aktier i avstämningsbolag (4 kap. 2 § andra stycket).

Ett aktiebolag får under vissa förutsättningar emittera konvertibler (se bestämmelserna i 15 kap. aktiebolagslagen). Konvertiblerna kan helt eller delvis bytas mot aktier i bolaget (11 kap. 4 §). Vid konvertering, dvs. då detta utbyte sker, ska de nya aktierna genast föras in i aktieboken (15 kap. 37 § första stycket).

Några lagändringar avseende dessa bestämmelser krävs inte till följd av förslaget om ansvaret för aktieboken. I stället bör det anses ingå i uppgiften att föra aktieboken (5 kap. 12 § andra stycket i aktiebolagslagen) att uppfylla de olika bestämmelserna om vilka uppgifter som ska föras in i aktieboken.

Indragning av aktier

Ett aktiebolag får i vissa fall minska aktiekapitalet (20 kap. 1 § aktiebolagslagen). Det kan bl.a. ske genom indragning av aktier (20 kap. 2 §). I ett sådant fall ska de indragna aktierna genast strykas ur aktieboken (20 kap. 21 §). Inte heller i fråga om denna bestämmelse krävs någon lagändring.

Bolagsrättsliga skyldigheter för värdepapperscentraler och värdepapperscentraler från tredjeland

I avsnitt 7.4 föreslås att vissa utländska register som motsvarar ett svenskt avstämningsregister genomgående ska jämföras med avstämningsregister i aktiebolagslagen. Det möjliggör att aktier i avstämningsbolag registreras i ett sådant utländskt register i ett annat land inom EES. Den svenska eller utländska värdepapperscentral som för avstämningsregistret bör ansvara för de registreringsåtgärder som krävs i ett sådant register enligt aktiebolagslagen. Den värdepapperscentral eller värdepapperscentral från tredjeland som har åtagit sig att föra aktieboken bör därutöver vara skyldig att följa de särskilda bestämmelser som gäller för förandet av aktieboken, utan att någon ny bestämmelse om denna skyldighet införs. Detta omfattar bl.a. bestämmelserna i 4 kap. 30 §, 5 kap., 8 kap. 45 §, 12 kap. 10 § andra stycket, 13 kap. 18 § andra stycket och 32 § andra stycket, 14 kap. 36 § andra stycket, 15 kap. 37 § första stycket, 20 kap. 21 § (se ovan). Detta åtagande ryms bland de krav som Sverige enligt förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler kan ställa på utländska värdepapperscentraler i fråga om att möjliggöra ”användarnas efterlevnad” av ”bolagsrätt eller annan liknande rätt” här i landet (artiklarna 23.3 e och 49.1 andra stycket, se även skäl 56).

7.6 Insyn i avstämningsregister

Promemorians bedömning: Det bör inte göras någon ändring i bestämmelserna om rätt till insyn i avstämningsregister.

Skälen för promemorians bedömning: Var och en som är registrerad på ett avstämningskonto som ägare eller panthavare eller i annan egenkap har rätt att på begäran få besked från den centrala värdepappersförvararen om kontots innehåll i den mån det berör den registrerades rätt (8 kap. 1 § kontoföringslagen). Kontots innehavare har därutöver rätt till ett besked om kontots innehåll en gång per år. Genom den i avsnitt 6.2 föreslagna förändrade terminologin, ska dessa skyldigheter gälla för värdepapperscentraler. Till följd av den avgränsning som gäller för lagens tillämpningsområde rör skyldigheterna i praktiken svenska värdepapperscentraler. De närmare reglerna för motsvarigheter till avstämningsregister i andra länder inom EES än Sverige, bestäms av dessa länder själva.

Till följd av förordningens regler om emittentens rätt att välja mellan olika värdepapperscentraler inom EES, kan aktierna i ett svenskt avstämningsbolag komma att kontoföras hos en utländsk värdepapperscentral. I vilken mån detta bolags aktieägare har rätt till insyn i värdepapperscentralens motsvarighet till avstämningsregister regleras alltså av det landet, även om det skulle röra sig om en svensk aktieägare. I ett sådant fall är den offentlighet som följer av svensk rätt begränsad till att aktieboken ska hållas tillgänglig för var och en (se avsnitt 7.4 ovan). Det finns således inte förutsättningar för att utvidga bestämmelsens tillämpningsområde. Det innebär att all information om ägarna i ett aktiebolag inte med säkerhet kommer att finnas hos en svensk värdepapperscentral.

Det finns inte heller skäl att ändra bestämmelsen om insyn med tanke på svenska värdepapperscentraler. Skälen för den enskildes rätt till insyn väger tyngre än de kostnader som skyldigheten medför för värdepapperscentralen, och i förlängningen dess kunder. Sammantaget bör bestämmelsen om insyn inte ändras.

Även allmänheten har en viss rätt till insyn i avstämningsregister. Hos den centrala värdepappersförvararen ska det nämligen för varje avstämningsbolag finnas en sammanställning över aktieägare med mer än 500 förvaltarregistrerade aktier i bolaget (3 kap. 13 § kontoföringslagen). En utskrift av sammanställningen ska hållas tillgänglig för var och en hos bolaget och hos den centrala värdepappersförvararen. Utskriften får inte vara äldre än tre månader. Var och en som begär det har vid var tid rätt att mot ersättning för kostnaderna få en aktuell utskrift av sammanställningen från den centrala värdepappersförvararen. Denna bestämmelse innebär således samma gräns för offentlighet, 500 aktier, som bestämmelsen i aktiebolagslagen om aktiebokens offentlighet (5 kap. 19 §, se avsnitt 7.4). En skillnad är dock att bestämmelsen i kontoföringslagen avser förvaltarregistrerade aktier. Det finns inte skäl att ändra heller denna bestämmelse, även om den kommer att vara begränsad till värdepapperscentraler som är auktoriserade av Finansinspektionen.

En undersökningsledare enligt bestämmelserna om förundersökning i brottmål och, under vissa förutsättningar, en åklagare i ett ärende om rättslig hjälp i ett brottmål har rätt till information om enskildas förhållanden från centrala värdepappersförvarare och kontoförande institut (8 kap. 2 a §). I ett sådant fall får den som begär uppgifterna förordna att den centrala motparten samt dess styrelseledamöter och anställda inte får röja för kunden eller någon utomstående att uppgifterna har lämnats ut m.m. (8 kap. 4 §). Detta s.k. meddelandeförbud är straffsanktionerat (8 kap. 5 §).

Finansinspektionen har rätt till uppgifter som behövs för övervakningen av bestämmelserna i lagen (2005:377) om straff för marknadsmissbruk vid handel med finansiella instrument och lagen om anmälningsskyldighet för vissa innehav av finansiella instrument (8 kap. 3 §). Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen får meddela föreskrifter om dessa uppgiftsskyldigheter. Inte heller dessa bestämmelser bör ändras till följd av förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och värdepapperscentraler, utöver den terminologiska ändring som föreslås i avsnitt 6.2.

8 Auktorisation, tillsyn och rapportering om missförhållanden

8.1 Behörig myndighet

Promemorians förslag: Finansinspektionen ska vara behörig myndighet enligt förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler. Det ska tas in en bestämmelse i kontoföringslagen av innebörden att det följer av förordningen att Finansinspektionen utövar tillsyn över svenska värdepapperscentraler, dvs. värdepapperscentraler som är etablerade i Sverige.

Det ska också tas in en bestämmelse i kontoföringslagen av innebörden att det följer av förordningen att Finansinspektionen utövar tillsyn över utländska värdepapperscentraler, dvs. värdepapperscentraler som är etablerade i ett annat land inom EES än Sverige, i den utsträckning det följer av förordningen.

Gällande rätt: Enligt svensk rätt prövar Finansinspektionen frågor om auktorisation av centrala värdepappersförvarare. Dessa står också under tillsyn av Finansinspektionen (9 kap. 1 § första stycket kontoföringslagen). Inspektionens tillsynsbefogenheter framgår i huvudsak av 9 kap. kontoföringslagen och av bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden till vilka kontoföringslagen hänvisar.

Genom en ändring i 4 § förordningen (2009:93) om instruktion för Finansinspektionen utsågs inspektionen till behörig myndighet enligt förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler. Ändringen trädde i kraft den 9 december 2014. Den syftar till att reglera frågan om behörig myndighet för tiden fram till dess att de lagändringar som föreslås i denna promemoria kan träda i kraft.

Förordningens innehåll: Enligt förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler ska varje medlemsstat utse den behöriga myndighet som ska ansvara för att utföra de uppgifter som följer av förordningen (artikel 11.1 första stycket). Medlemsstaterna får utse mer än en behörig myndighet. I sådant fall gäller dock särskilda krav (artikel 11.1 andra stycket).

Vilka uppgifter som de behöriga myndigheterna ska ansvara för framgår av en rad olika regler i förordningen. En övergripande regel i förordningen slår fast att de behöriga myndigheterna ska pröva frågor om auktorisation av värdepapperscentraler och att de ska utöva tillsyn över värdepapperscentralerna (artikel 10). Det är den behöriga myndigheten i värdepapperscentralens hemmedlemsstat som prövar frågan om auktorisation och utövar tillsyn. Med hemmedlemsstat avses den stat där värdepapperscentralen är etablerad (artikel 2.1.23). Det framgår av en annan regel i förordningen att varje juridisk person som omfattas av definitionen av en värdepapperscentral ska erhålla en auktorisation av den behöriga myndigheten i den medlemsstat där den är etablerad innan den inleder sin verksamhet (artikel 16.1, se vidare avsnitt 8.3). Esmas ansvarar däremot för frågor om auktorisation av och tillsyn över

värdepapperscentraler som är etablerade i tredjeland och som får verka inom EES (artikel 25).

Termen etablerad definieras inte i förordningen. Med ledning av andra EU-rättsakter finns det dock skäl att anta att avsikten är att det är den juridiska personens stadgeenliga säte som ska vara avgörande (jfr t.ex. artikel 4.1 j ii) i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/61/EU av den 8 juni 2011 om förvaltare av alternativa investeringsfonder samt om ändring av direktiv 2003/41/EG och 2009/65/EG och förordningarna (EG) nr 1060/2009 och (EU) nr 1095/2010).

Det finns också särskilda regler om auktorisation i förordningen (artiklarna 16–20). De behöriga myndigheterna är skyldiga att underrätta Esmå om de beslut som de fattar (artikel 21). Det finns även särskilda regler för tillsynen i vissa avseenden (se t.ex. artikel 22). Exempelvis ska de behöriga myndigheterna

- minst en gång per år se över de arrangemang, strategier, processer och mekanismer som har genomförts av en värdepapperscentral för att följa förordningens regler och utvärdera vissa risker,
- se till att värdepapperscentralen överlämnar en s.k. resolutionsplan,
- göra inspektioner på plats hos värdepapperscentralen,
- samråda med och informera de s.k. relevanta myndigheterna i vissa fall (se vidare avsnitt 8.2), och
- ålägga en värdepapperscentral som inte uppfyller förordningens krav att i ett tidigt skede vidta åtgärder för att hantera situationen.

Förordningen innehåller regler om värdepapperscentralers möjligheter att tillhandahålla tjänster i en annan medlemsstat. Eftersom förordningen gäller för hela EES är det i realiteten andra länder inom EES som avses. Vid gränsöverskridande verksamhet är det som utgångspunkt den behöriga myndigheten i hemlandet som ansvarar för tillsynen. Det är alltså den s.k. principen om hemlandstillsyn som gäller (artikel 10). Denna princip är den dominerande beträffande verksamheter på finansmarknadsområdet. Principen utesluter dock inte att myndigheterna i värdlandet, dvs. där värdepapperscentralen tillhandahåller tjänsterna, har vissa möjligheter att utföra tillsynsinsatser och agera vid regelöverträdelser. Dessa frågor behandlas närmare i avsnitt 8.4. Enligt förordningen har den behöriga myndigheten i värdlandet ett ansvar för att ytterst se till att en värdepapperscentral följer förordningens regler, om inte den behöriga myndigheten i hemlandet har sett till att göra detta (artikel 24.5). I fråga om filialer som etableras i värdlandet har den behöriga myndigheten i det landet ett mer omfattande tillsynsansvar (artikel 24.1).

Skälen för promemorians förslag: Förordningen innebär att Sverige är skyldigt att utse en behörig myndighet i fråga om värdepapperscentraler.

I Sverige ansvarar Finansinspektionen för tillsynen över företagen på finansmarknaden och ska enligt förordningen med instruktion för Finansinspektionen arbeta bl.a. för ett stabilt och väl fungerande finansiellt system och följa och analysera utvecklingen inom sitt ansvarsområde. Som exempel på finansiella företag och verksamheter som står under inspektionens tillsyn kan nämnas banker, försäkringsföretag, värdepappersbolag och fondbolag. Finansinspektionen ansvarar också för auktorisationen av och tillsynen över centrala värdepappers-

förvarare enligt kontoföringslagen. Finansinspektionen har kunnig personal med god insyn i finansmarknaden. Finansinspektionen har också ett internationellt kontaktnät med andra tillsynsmyndigheter.

Finansinspektionen har även tidigare utsetts till behörig myndighet enligt flera EU-rättsakter på finansmarknadens område. Det kan särskilt nämnas att inspektionen är behörig myndighet enligt EU-förordningen om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister (1 kap. 2 § lagen [2013:287] med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister). Även sådana clearingorganisationer som inte omfattas av EU-förordningen om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister står under Finansinspektionens tillsyn (se 23 kap. 1 § lagen om värdepappersmarknaden).

Mot bakgrund av det anförda görs bedömningen att Finansinspektionen är den lämpligaste myndigheten att ansvara för auktorisation och tillsyn enligt reglerna i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler. Det bör därför tas in en bestämmelse i kontoföringslagen av innebörden att Finansinspektionen utses till behörig myndighet enligt förordningen. Det är i och för sig tillräckligt att detta förhållande framgår av förordningen med instruktion för Finansinspektionen men det är tydligare om det anges i den lag som innehåller kompletterande bestämmelser till EU-förordningen.

Det saknas skäl att utse fler än en behörig myndighet och att därigenom dela ansvaret mellan två eller flera myndigheter.

Genom att Finansinspektionen utses som behörig myndighet får inspektionen de befogenheter som den behöriga myndigheten har direkt med stöd av förordningen, t.ex. när det gäller auktorisation av värdepapperscentraler. Detta följer av att förordningen är direkt tillämplig i alla medlemsstater. Därmed fordras inga lagstiftningsåtgärder från svensk sida i dessa delar. Däremot krävs enligt förordningen att den behöriga myndigheten genom nationella lagstiftningsåtgärder ges bl.a. tillsynsbefogenheter och rätt att besluta om administrativa sanktioner. Dessa lagstiftningsåtgärder behandlas i avsnitten 8.4–8.8 och 9.

Även om förordningen är direkt tillämplig bör det för tydlighets skull tas in en bestämmelse i kontoföringslagen som upplyser om att Finansinspektionen enligt förordningen utövar tillsyn över svenska värdepapperscentraler och över kreditinstitut som har utsetts av en sådan värdepapperscentral enligt artikel 54 i förordningen. I fråga om utländska värdepapperscentraler, dvs. sådana värdepapperscentraler som är etablerade i ett annat land inom EES än Sverige och tillhandahåller tjänster här, bör det i lagen upplysas om att det följer av förordningen att Finansinspektionen utövar tillsyn i viss utsträckning.

8.2 Relevant myndighet

Promemorians bedömning: Riksbanken är en sådan centralbank som avses i artikel 12.1 c i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler. Någon ändring i lagen om Sveriges riksbank bör inte göras med anledning av det.

Förordningens innehåll: Av förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler följer att vissa andra myndigheter än de behöriga myndigheterna ska delta i auktorisationen av och tillsynen över värdepapperscentraler (artikel 12). Dessa myndigheter benämns i förordningen relevanta myndigheter. Genom olika regler i förordningen anges i vilken utsträckning de relevanta myndigheterna ska delta. Det gäller framför allt att de ska beredas tillfälle att yttra sig över en ansökan om auktorisation som värdepapperscentral (artikel 17.4). De relevanta myndigheterna har också en möjlighet att begära att den behöriga myndigheten undersöker om en viss värdepapperscentral uppfyller villkoren för auktorisationen (artikel 57.3).

Relevanta myndigheter enligt förordningen kan för det första vara den myndighet som ansvarar för tillsynen över det avvecklingssystem för värdepapper som drivs av värdepapperscentralen i den medlemsstat vars rättsordning är tillämplig på avvecklingssystemet (artikel 12.1 a).

Relevanta myndigheter kan för det andra vara de centralbanker inom EU som ger ut de mest relevanta valutorna i vilka avveckling sker (artikel 12.1 b).

För det tredje kan en relevant myndighet enligt förordningen vara den centralbank inom EU på vars konton kontantdelen i ett avvecklingssystem för värdepapper som drivs av värdepapperscentralen avvecklas (artikel 12.1 c).

Skälen för promemorians bedömning: På Euroclear Sweden AB:s VPC-system är svensk rätt tillämplig (Allmänna villkor, Euroclear Sweden 2013-06-26, avsnitt A 14). I Sverige är Finansinspektionen ansvarig för tillsynen av avvecklingssystem (14 § första stycket avvecklingslagen). Eftersom inspektionen enligt förslaget i avsnitt 8.1 utses till behörig myndighet för värdepapperscentraler i Sverige, saknas det anledning att därutöver föreskriva att inspektionen även ska medverka i auktorisationen av sådana värdepapperscentraler i dess egenskap av tillsynsmyndighet för avvecklingssystem i enlighet med artikel 12.1 a i förordningen.

Svenska kronor är inte någon av de mest relevanta valutorna i vilka avveckling sker. Regeln i artikel 12.1 i förordningen saknar därför betydelse för svensk del.

I fråga om VPC-systemet avvecklas betalningsledet eller, med ett annat ord, kontantdelen, i en värdepapperstransaktion antingen genom betalning med s.k. centralbankspengar eller med s.k. affärsbankspengar (Allmänna villkor, Euroclear Sweden 2013-06-26, avsnitt C 3, 3.3.1). Termen centralbankspengar förklaras i avsnitt 4.2.3. Vid avveckling hos Euroclear Sweden AB används antingen svenska kronor eller euro. För avveckling i svenska kronor sker överföring av kontoförda pengar mellan särskilda riksbankskonton (ovan angivna villkor, avsnitt C 4, 4.3.1). I vissa fall kan således kontantdelen i en värdepapperstransaktion avvecklas mellan olika konton hos Riksbanken. Om avveckling av kontantdelen i stället sker i euro, används den finländska centralbanken, Finlands Bank.

Mot ovanstående bakgrund finns det skäl att konstatera att Riksbanken är att betrakta som en sådan relevant myndighet som avses i artikel 12.1 c i förordningen.

Av lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank (riksbankslagen) följer att riksbanken får driva system för avveckling av betalningar (se avsnitten 4.2.3 och 6.2) och att den ska främja ett säkert och effektivt betalningsväsende (1 kap. 2 § tredje stycket samt 6 kap. 7 §). De företag som står under tillsyn av Finansinspektionen är i vissa avseenden skyldiga att lämna uppgifter till Riksbanken (6 kap. 9 § samma lag). I praktiken deltar Riksbanken även tillsammans med Finansinspektionen i utvärderingar av avvecklingssystem för betalningar och av verksamheten hos en central motpart (se Finansinspektionen och Riksbanken, Utvärdering av Bankgirocentralen BGC AB:s betalningssystem 2010, Finansinspektionens dnr 10-6463, samt Finansinspektionen och Riksbanken, Utvärdering av Nasdaq OMX Derivatives Markets som central motpart, 2010, Riksbankens dnr 2010-617-AFS och Finansinspektionens dnr 10-7724).

Förordningens regler är, som framgår ovan, direkt tillämpliga. Eftersom det klart följer av reglerna i förordningen att Riksbanken har vissa uppgifter i fråga om värdepapperscentraler, saknas det skäl att ta in någon bestämmelse om det i riksbankslagen.

8.3 Auktorisation av värdepapperscentraler

Promemorians förslag: Bestämmelserna i kontoföringslagen om auktorisation av centrala värdepappersförvarare och om allmänna och vissa organisatoriska krav på sådana förvarare upphävs.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om handläggningen av ärenden om auktorisation av värdepapperscentraler.

Skälen för promemorians förslag: I kontoföringslagen finns bestämmelser om vilka slag av juridiska personer som kan få auktorisation som central värdepappersförvarare (1 kap. 2 §). Det finns också bestämmelser om de krav som gäller för att Finansinspektionen ska få meddela auktorisation till svenska företag (2 kap. 2–5 §§) respektive utländska företag (2 kap. 6 §). Det kan särskilt nämnas att krav på bl.a. kapital finns i 2 kap. 4 §.

Lagen innehåller dessutom allmänna krav på centrala värdepappersförvarares verksamhet (2 kap. 1 §). Slutligen finns särskilda bestämmelser om dels i vilken utsträckning en central värdepappersförvarare får driva annan verksamhet än den som omfattas av kontoföringslagen, dels krav på tillstånd när en sådan värdepappersförvarare förvärvar vissa andelar eller aktier (2 kap. 7 respektive 8 §). En särskild bestämmelse med krav på centrala värdepappersförvarares organisation när det gäller hantering av ersättningskrav finns i 7 kap. 6 §.

Förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler innehåller ett krav på att värdepapperscentraler ska vara auktoriserade (artikel 10). Kravet får anses innebära att sådan verksamhet som uppfyller rekvisiten i definitionen av en värdepapperscentral enligt förordningen får drivas endast av en auktoriserad värdepapperscentral. Detta förhållande framgår tydligare av ett annat krav, som gäller att varje juridisk person som omfattas av definitionen av en värdepapperscentral ska erhålla en auktorisation av den behöriga myndigheten innan den inleder sin verksamhet (artikel 16.1). Motsatsvis får inte sådan verksamhet drivas utan tillstånd.

I förordningen anges vilken myndighet som ska pröva en fråga om auktorisation av en värdepapperscentral (artikel 16.1). Där anges att det är den behöriga myndigheten i den medlemsstat i vilken den juridiska personen i fråga är etablerad som prövar ansökan om auktorisation. Bestämmelsen i kontoföringslagen om att Finansinspektionen prövar frågor om auktorisation av centrala värdepappersförvarare överlappar således regeln i förordningen (1 kap. 1 § andra stycket andra meningen).

Förordningen innehåller en mängd krav som ska vara uppfyllda för att en värdepapperscentral ska få auktoriseras (se bl.a. artiklarna 26–29). Dessa krav motsvaras i svensk rätt av 2 kap. 1–5 §§ kontoföringslagen.

Förfarandet för att bevilja auktorisation regleras också i förordningen (artikel 17). Esma ska dock utarbeta förslag till tekniska standarder som ska antas av kommissionen i form av delegerade akter beträffande vilken information som sökanden ska lämna till den behöriga myndigheten samt hur formulär, mallar och förfaranden beträffande ansökningsförfarandet ska utformas (artikel 17.9 och 17.10). Även med sådana tekniska

standarder kan det kvarstå vissa frågor om handläggningen av ärenden om auktorisation som lämpligen bör regleras i förordning eller myndighetsföreskrifter. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få meddela föreskrifter på detta område.

Förutsättningarna för en värdepapperscentral i en medlemsstat, i realiteten ett land inom EES, att driva verksamhet i ett annat sådant land regleras i förordningen (artikel 23). Principen om frihet att tillhandahålla tjänster i ett annat land inom EES gäller, dvs. den värdepapperscentral som är auktoriserad i ett land inom EES har rätt att tillhandahålla sina tjänster även i ett annat sådant land. Även den s.k. principen om hemlandstillsyn är tillämplig. Det innebär att det i ett sådant fall är den behöriga myndigheten i värdepapperscentralens hemland som prövar en anmälan om att tillhandahålla verksamhet i ett annat land inom EES (se avsnitt 8.1).

Även en värdepapperscentral från ett tredjeland får tillhandahålla sina tjänster inom EES (artikel 25). Det finns en särskild definition av en sådan värdepapperscentral (artikel 2.1.2). Frågor om erkännande av en värdepapperscentral från tredjeland prövas av Esma.

I förordningen finns slutligen en regel av innebörden att en värdepapperscentral ska ha överblickbara regler för hantering av klagomål (artikel 32.2).

Förordningen är direkt tillämplig och reglerar värdepapperscentraler och värdepappersavveckling i huvudsak uttömmande. Förordningen ska kompletteras med ytterligare regler i form av tekniska standarder. Medlemsstaterna har rätt att och är skyldiga att införa kompletterande, nationella bestämmelser på vissa särskilt angivna områden. Utanför dessa områden får några nationella bestämmelser som överlappar förordningens regler inte införas eller kvarstå. Det innebär att det inte är möjligt att ställa upp ytterligare krav för auktorisation av värdepapperscentraler utöver det som anges i förordningen. Det är inte heller möjligt att ställa upp rörelse regler i övrigt som kommer i konflikt med förordningens krav. Det sistnämnda innefattar den särskilda bestämmelsen i kontoföringslagen om organisatoriska krav avseende hanteringen av ersättningsanspråk, som får anses överflödigt mot bakgrund av den mer omfattande regeln om hantering av klagomål i förordningen (7 kap. 6 § respektive artikel 32).

Bestämmelsen om utländska företag i 2 kap. 6 § kontoföringslagen överlappar reglerna om frihet att tillhandahålla tjänster inom EES och reglerna om värdepapperscentraler från tredjeland.

Mot ovanstående bakgrund bör alla bestämmelser i kontoföringslagen som överlappar reglerna i förordningen upphävas (1 kap. 1 § andra stycket och 2 §, hela 2 kap. samt 7 kap. 6 §).

Av förordningen framgår att dess regler om auktorisation inte ska tillämpas omedelbart vid förordningens ikraftträdande. I stället ska nationella bestämmelser om auktorisation av värdepapperscentraler gälla till dess att värdepapperscentralerna har fått tillräckligt lång tid på sig för att ansöka om auktorisation, vilket enligt förordningen är sex månader från ikraftträdandet av vissa tekniska standarder (skäl 80 samt artikel 69.2 och 69.4). Se vidare avsnitt 14 i fråga om ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.

Frågor om återkallelse av auktorisation behandlas i avsnitt 9.7.

8.4 Finansinspektionens tillsynsbefogenheter

Promemorians förslag: En svensk värdepapperscentral ska lämna Finansinspektionen upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. Den ska därutöver lämna Finansinspektionen de upplysningar som inspektionen begär.

För tillsynen över att förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler följs får Finansinspektionen förelägga en värdepapperscentral, ett utsett kreditinstitut eller någon annan att tillhandahålla uppgifter, handlingar eller annat. Föreläggandet får dock inte strida mot den i lag reglerade tystnadsplikten för advokater.

Den som förväntas kunna lämna upplysningar i saken ska på inspektionens begäran inställa sig till förhör.

Ett föreläggande och en kallelse till förhör får förenas med vite.

Om det finns skäl för det får Finansinspektionen göra en platsundersökning hos en värdepapperscentral eller en juridisk person till vilken värdepapperscentralen har utkontrakterat verksamhet. Inspektionen får begära handräckning av Kronofogdemyndigheten för att undersökningen ska kunna genomföras.

Finansinspektionen får sammankalla styrelsen i en värdepapperscentral. Inspektionen får även begära att styrelsen kallar till extra stämma. Om styrelsen inte rättar sig efter en sådan begäran, får inspektionen utfärda kallelsen.

Finansinspektionen får närvara vid en stämma och vid ett sådant styrelsesammanträde som inspektionen har sammankallat samt delta i överläggningarna.

Om en utländsk värdepapperscentral, dvs. en värdepapperscentral som har auktoriserats i ett annat land inom EES än Sverige, tillhandahåller tjänster här i landet, är den skyldig att lämna uppgifter till Finansinspektionen på samma sätt som en svensk värdepapperscentral. Finansinspektionen får begära in uppgifter m.m. från värdepapperscentralen. Om en sådan värdepapperscentral etablerar en filial här i landet, får Finansinspektionen genomföra en platsundersökning även i fråga om filialen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om värdepapperscentralers uppgiftsskyldighet.

Gällande rätt: Till följd av Finansinspektionens tillsyn över centrala värdepappersförvarare är de skyldiga att lämna inspektionen de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter som följer av vissa föreskrifter (23 kap. 2 § lagen om värdepappersmarknaden och hänvisningen till detta lagrum i 9 kap. 1 § första stycket kontoföringslagen). Centrala värdepappersförvarare ska dock även utöver detta lämna de upplysningar som inspektionen begär.

Finansinspektionen har rätt att förordna en eller flera revisorer att tillsammans med övriga revisorer delta i revisionen av en central värdepappersförvarare (23 kap. 7 § lagen om värdepappersmarknaden och hänvisningen till detta lagrum i 9 kap. 1 § första stycket konto-

föringslagen). Inspektionen får när som helst återkalla ett sådant förordnande och utse en ny revisor. Om Finansinspektionen behöver anlita någon annan person med särskild fackkunskap för bedömning av en viss fråga vid tillsynen ska kostnaden för detta betalas av den som tillsynen avser (23 kap. 14 § lagen om värdepappersmarknaden och hänvisningen till detta lagrum i 9 kap. 1 § första stycket kontoföringslagen)

Finansinspektionen får också sammankalla styrelsen i en central värdepappersförvarare (23 kap. 11 § lagen om värdepappersmarknaden och hänvisningen till detta lagrum i 9 kap. 1 § första stycket kontoföringslagen). Inspektionen får även begära att styrelsen kallar till extra stämma. Om styrelsen inte rättar sig efter en sådan begäran, får inspektionen utfärda kallelsen. Företrädare för Finansinspektionen får närvara vid stämma och vid ett sådant styrelsesammanträde som inspektionen har sammankallat samt delta i överläggningarna. Finansinspektionen får närvara vid en stämma och vid ett sådant styrelsesammanträde som inspektionen har sammankallat samt delta i överläggningarna.

Kontoförande institut är skyldiga att lämna de upplysningar som Finansinspektionen begär som rör verksamheten som kontoförande institut (3 kap. 6 § kontoföringslagen). Ett sådant föreläggande får förenas med vite (9 kap. 4 § samma lag).

På samma sätt som för clearingorganisationer enligt lagen om värdepappersmarknaden gäller bestämmelser om prövningen av en ägares lämplighet (ägarprövning) för centrala värdepappersförvarare (se hänvisningen i 9 kap. 1 § första stycket kontoföringslagen).

Förordningens innehåll: Enligt förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler ska de behöriga myndigheterna ha alla de tillsyns- och utredningsbefogenheter som de behöver för att utföra sina uppgifter (artikel 11.3). Det anges också i förordningen att det bör finnas ett starkt tillsynssystem för finanssektorn generellt sett (skäl 61). Till skillnad från det som gäller för administrativa sanktioner preciseras det inte närmare i förordningen vilka slags befogenheter som det ska vara frågan om (jfr avsnitt 9.3). Däremot framgår det av reglerna om administrativa sanktioner att medlemsstaternas skyldighet att införa bestämmelser om administrativa sanktioner inte ska påverka de behöriga myndigheternas tillsynsbefogenheter (artikel 63.2 första ledet). Dessa befogenheter ska således finnas vid sidan av möjligheten att besluta om administrativa sanktioner.

Det anges också särskilt i förordningen att den behöriga myndigheten ska göra inspektioner på plats hos värdepapperscentralen (artikel 22.5, jfr avsnitt 8.1). En sådan möjlighet ska även finnas i gränsöverskridande förhållanden för den behöriga myndigheten i värdmedlemsstaten i fråga om en filial som etableras i värdmedlemsstaten (artikel 24.1). Med medlemsstat avses i realiteten ett land inom EES. Om en värdepapperscentral som har auktoriserats i t.ex. Storbritannien (en utländsk värdepapperscentral) etablerar en filial i Sverige, får Finansinspektionen således genomföra en inspektion av filialen. Oavsett om värdepapperscentralen har etablerat en filial eller inte, får Finansinspektionen kräva att den ska rapportera till inspektionen så fort det rör sig om att den

tillhandahåller tjänster i Sverige med stöd av sin auktorisation i det andra landet inom EES (artikel 24.2).

Vid gränsöverskridande verksamhet är det alltså som utgångspunkt den behöriga myndigheten i hemlandet som ansvarar för tillsynen (principen om hemlandstillsyn). Det utesluter dock inte att myndigheterna i värdlandet, dvs. där värdepapperscentralen tillhandahåller tjänsterna, har vissa möjligheter att agera vid regelöverträdelser.

Skälen för promemorians förslag: Utgångspunkten för Finansinspektionens befogenheter för tillsyn avseende bestämmelserna i förordningen bör vara att de ska ligga i linje med det som sedan tidigare gäller i jämförbar lagstiftning, under förutsättning att detta är förenligt med förordningen och särskilda skäl inte talar emot det.

I flera lagar på finansmarknadsområdet finns bestämmelser om att finansiella företag är skyldiga att lämna de upplysningar som Finansinspektionen begär, se t.ex. 23 kap. 2 § lagen om värdepappersmarknaden och 13 kap. 3 § första stycket lagen om bank- och finansieringsrörelse. Den förstnämnda bestämmelsen gäller även för centrala värdepappersförvarare (9 kap. 1 § kontoföringslagen). Det är av central betydelse för tillsynen på finansmarknadsområdet att de berörda företagen är skyldiga att lämna upplysningar till Finansinspektionen. En bestämmelse av denna innebörd bör därför tas in i kontoföringslagen. Bestämmelsen bör även gälla de utländska värdepapperscentraler som tillhandahåller tjänster i Sverige. Ett sådant krav är förenligt med förordningen (artikel 24.2).

De ovan angivna bestämmelserna om de finansiella företagens upplysningsskyldighet har med verkan från den 2 augusti 2014 utvidgats till att omfatta även upplysningar enligt föreskrifter som meddelas med stöd av respektive lag. Samtidigt har nya upplysningsbestämmelser att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om att vissa uppgifter ska lämnas till Statistiska centralbyrån i stället för till Finansinspektionen tagits in i respektive lag (23 kap. 2 a § lagen om värdepappersmarknaden och 13 kap. 3 a § lagen om bank- och finansieringsrörelse). I den proposition som föregick denna lagändring gjorde regeringen bedömningen att föreskrifter om att uppgifterna i stället ska lämnas till en annan myndighet under regeringen hör till det område inom vilket regeringen har rätt att meddela föreskrifter enligt 8 kap. 7 § regeringsformen (prop. 2013/14:161 s. 46). Således krävdes det inte något bemyndigande. Möjligheten att föreskriva att vissa uppgifter ska lämnas till Statistiska centralbyrån i stället för till Finansinspektionen syftar till att uppgifter ska kunna samlas in till en särskild databas som drivs enligt lagen (2014:484) om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna (databaslagen, se prop. 2013/14:161). I databasen får sådana uppgifter behandlas som har samlats in med stöd av bl.a. 23 kap. 2 § första stycket lagen om värdepappersmarknaden (3 § 7 databaslagen). Bestämmelsen i lagen om värdepappersmarknaden gäller som framgår ovan även för centrala värdepappersförvarare. Bestämmelserna om värdepapperscentraler bör samlas i kontoföringslagen, eftersom lagstiftningen blir mer överskådlig på så sätt. Av den anledningen finns det skäl att i kontoföringslagen ta in nya bestämmelser om uppgiftsskyldighet av samma innebörd som i lagen om värdepappersmarknaden. Till följd av detta bör databaslagen ändras

på så sätt att den aktuella bestämmelsen i kontoföringslagen anges uttryckligen i fråga om databasens omfattning.

I fråga om Finansinspektionens tillsynbefogenheter kan en jämförelse göras även med de bestämmelser som gäller för centrala motparter. Enligt lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister får Finansinspektionen förelägga företag eller annan att tillhandahålla uppgifter, handlingar eller annat och den som förväntas kunna lämna upplysningar i saken ska på inspektionens begäran ställa in sig till förhör (4 kap. 1 §). Bestämmelser av samma innebörd finns även bl.a. i lagen om värdepappersmarknaden (23 kap. 3 §), lagen (2004:46) om värdepappersfonder (10 kap. 3 §) och lagen om handel med finansiella instrument (6 kap. 1 a §). Denna befogenhet är således vedertagen i annan lagstiftning på finansmarknadsområdet. En bestämmelse av denna innebörd bör därför tas in i kontoföringslagen. I fråga om skyldigheten att lämna upplysningar m.m. bör bestämmelsen även gälla för utländska värdepapperscentraler (se ovan angående artikel 24.2, jfr prop. 2013/14:228 s. 200–202).

Finansinspektionen bör få möjlighet att förena ett föreläggande eller en kallelse till förhör med vite (jfr prop. 2012/13:72 s. 24). Även denna befogenhet förekommer i flera andra lagar på finansmarknadsområdet, se t.ex. 25 kap. 29 § lagen om värdepappersmarknaden och 4 kap. 3 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister. Det kan också vara nödvändigt att förena t.ex. ett föreläggande med vite för att föreläggandet ska följas.

I likhet med vad som anges i bl.a. 23 kap. 3 § andra stycket lagen om värdepappersmarknaden bör det i bestämmelsen i kontoföringslagen anges att ett föreläggande eller en kallelse till förhör inte får strida mot den i lag reglerade tystnadsplikten för advokater. Advokater som avkrävs uppgifter kan alltså underlåta att lämna sådana, om det skulle kunna medföra straffrättsligt ansvar för brott mot tystnadsplikten. Bestämmelsen, som har sin motsvarighet i ett antal lagar på bl.a. det finansiella området, är inte avsedd att tolkas motsatsvis, dvs. den utesluter inte att även andra tystnadsplikter kan upprätthållas (jfr prop. 2011/12:175 s. 19 f. och prop. 2012/13:72 s. 24).

För att Finansinspektionen ska kunna uppfylla sin skyldighet enligt förordningen att göra inspektioner på plats hos värdepapperscentraler, är det nödvändigt att införa en bestämmelse i kontoföringslagen som ger inspektionen befogenhet att genomföra en platsundersökning. Det gäller även om det i praktiken givetvis är osannolikt att en värdepapperscentral skulle motsätta sig en sådan undersökning. En sådan befogenhet är också motiverad med hänsyn till den synnerligen centrala funktion som en värdepapperscentral fyller för den finansiella infrastrukturen och för samhällsekonomin i stort.

Det bör inte införas något krav på ett tillstånd från domstol eller annan rättslig myndighet innan det sker en platsundersökning (jfr prop. 2012/13:72 s. 27 f.). I motsats till vad som gäller enligt konkurrenslagen (2008:579) bör det inte heller krävas att det finns anledning att anta att en regelöverträdelse har skett för att en platsundersökning ska komma i fråga (5 kap. 3 §). En undersökning kan i stället syfta till att kontrollera

att verksamheten drivs på ett betryggande sätt. Av den anledningen bör det inte heller anges i kontoföringslagen att en platsundersökning får genomföras enbart om det är nödvändigt, jfr 23 kap. 4 § lagen om värdepappersmarknaden. Med tanke på värdepapperscentralers mycket betydelsefulla funktion för den finansiella infrastrukturen och förordningens krav på att inspektioner *ska* ske bör det i stället vara tillräckligt att det finns skäl för en sådan undersökning.

Med tanke på bestämmelserna om inspektion i förordningen, bör Finansinspektionen ha rätt att genomföra en platsundersökning även avseende en filial till en utländsk värdepapperscentral. En sådan befogenhet finns redan avseende filialer till utländska kreditinstitut (13 kap. 4 § lagen om bank- och finansieringsrörelse, se även prop. 2013/14:228 s. 200–202).

I likhet med vad som gäller enligt lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister, bör Finansinspektionen ha rätt att begära handräckning av Kronofogdemyndigheten för att genomföra en platsundersökning (3 kap. 1 §).

Vid handräckning bör bestämmelserna i utsökningsbalken om verkställighet av förpliktelser som inte avser betalningsskyldighet eller avhysning gälla. Det innebär att utsökningsbalkens bestämmelser gäller i den mån de är tillämpliga. Om det finns skäl för det bör dock Finansinspektionen ha rätt att kräva att Kronofogdemyndigheten inte underlåter den hos vilken undersökningen ska genomföras innan verkställighet sker. Det kan nämligen i vissa fall finnas skäl för att genomföra platsundersökningar utan att i förväg meddela detta till det berörda företaget.

Kronofogdemyndigheten har med stöd av reglerna i utsökningsbalken befogenhet att vidta behövliga tvångsåtgärder och myndigheten kan också vid behov begära biträde av polismyndigheten (2 kap. 17 § utsökningsbalken och 3 kap. 3 § utsökningsförordningen [1981:981]).

Som berörs ovan har Finansinspektionen enligt gällande rätt en befogenhet att sammankalla styrelsen i en central värdepappersförvarare. Inspektionen får också begära att styrelsen kallar till en extra stämma för företaget. Alternativt får inspektionen självt kalla till stämman. Samma befogenhet finns också beträffande andra finansiella företag, t.ex. AIF-förvaltare (se 13 kap. 14 § lagen om förvaltare av alternativa investeringsfonder). Finansinspektionen bör ha samma befogenhet i fråga om svenska värdepapperscentraler. En bestämmelse av denna innebörd bör därför tas in i kontoföringslagen.

Bestämmelserna om Finansinspektionens tillsynsbefogenheter bör tas in i 9 kap. kontoföringslagen. Genom att dessa befogenheter anges direkt i lagen i stället för genom hänvisning till någon annan lag uppnås en högre grad av överskådlighet.

8.5 Ägarprövning

Promemorians förslag: Bestämmelserna om ägarprövning avseende centrala värdepappersförvarare upphävs. Bestämmelserna om sekre-

tess för uppgifter i ärenden om sådan prövning ska inte längre omfatta centrala värdepappersförvarare.

Skälen för promemorians förslag: Enligt kontoföringslagen ska Finansinspektionen pröva lämpligheten hos den som äger aktier i en central värdepappersförvarare (se hänvisningen i 9 kap. 1 § till vissa bestämmelser i 24 kap. lagen om värdepappersmarknaden). Detta förfarande kallas ägarprövning och förekommer beträffande ägare av en rad olika slags finansiella företag, t.ex. banker, värdepappersbolag och vissa typer av försäkringsföretag. Det finns en särskild sekretessbestämmelse som gäller uppgifter i ärenden om ägarprövning (30 kap. 5 § offentlighets- och sekretesslagen [2009:400]).

Förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler reglerar frågor om tillsyn över värdepapperscentraler i huvudsak uttömmande. Undantag gäller för vissa särskilda frågor, t.ex. administrativa sanktioner, beträffande vilka medlemsstaterna förutsätts införa vissa nationella bestämmelser som kompletterar förordningen. Vidare framgår det av förordningen att den ska kompletteras med tekniska standarder, som ska antas av kommissionen i form av delegerade rättsakter. Kraven för auktorisation av värdepapperscentraler regleras uttömmande i förordningen. Bland dessa regler finns krav på företagsledning, ledningsorgan och aktieägare (artikel 27). Företagsledningen ska ha tillräckligt god vandel och erfarenhet så att det säkerställer en sund och ansvarsfull ledning av värdepapperscentralen (artikel 27.1). En värdepapperscentral ska ha ett ledningsorgan, där minst en tredjedel men inte mindre än två av ledamöterna är oberoende (artikel 27.2). Även ledamöterna i ledningsorganet ska vara lämpliga ledamöter och ha tillräckligt god vandel (artikel 27.4). Kraven på företagsledning och ledningsorgan motsvarar det som brukar kallas ledningsprövning enligt svensk rätt (jfr t.ex. bestämmelserna om ledningsprövning avseende clearingorganisationer i 19 kap. 3 § 4 lagen om värdepappersmarknaden). Därutöver gäller att aktieägare och personer som direkt eller indirekt har möjlighet att kontrollera värdepapperscentralens ledning ska vara lämpliga att säkerställa en sund och ansvarsfull ledning av värdepapperscentralen. Detta krav motsvarar således den ägarprövning som sker enligt kontoföringslagen i dag.

Bestämmelserna om ägarprövning i kontoföringslagen innebär bl.a. att det i vissa fall krävs tillstånd av Finansinspektionen före förvärv av aktier eller andelar i en central värdepappersförvarare (se hänvisningen i 9 kap. 1 § kontoföringslagen till vissa bestämmelser i 24 kap. lagen om värdepappersmarknaden). Att den som kommer att ha ett s.k. kvalificerat innehav av aktierna eller andelarna bedöms som lämplig för detta är dock också ett krav för auktorisation som central värdepappersförvarare (2 kap. 2 § första stycket 3 kontoföringslagen). Något utrymme enligt förordningen att från svensk sida ställa upp krav på prövning av ägare av värdepapperscentraler förefaller alltså inte finnas, med tanke på att kraven överlappar förordningens regler om auktorisation (jfr prop. 2012/13:155 s. 221–223). Bestämmelserna om ägarprövning bör därför upphävas. Som en följdändring bör även sekretesskyddet för ärenden om ägarprövning avseende centrala värdepappersförvarare upphävas, med

tanke på att frågor om ägares lämplighet numera prövas inom ramen för ett ärende om auktorisation av värdepapperscentralen i fråga. Frågan om övergångsbestämmelser behandlas i avsnitt 14.1.

8.6 Avgifter till Finansinspektionen

Promemorians förslag: Finansinspektionen får ta ut avgifter för prövningen av ansökningar och anmälningar enligt förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler. Dessa avgifter får inspektionen disponera.

Svenska värdepapperscentraler och utländska värdepapperscentraler som har etablerat en filial i Sverige ska med årliga avgifter bekosta Finansinspektionens verksamhet samt Statistiska centralbyråns verksamhet enligt lagen (2014:484) om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna. Dessa avgifter redovisas mot inkomstitel på statsbudgeten.

Regeringen får meddela föreskrifter om avgifterna.

Skälen för promemorians förslag: Finansinspektionens verksamhet finansieras dels via anslag på statsbudgeten, dels via avgifter för prövning av ansökningar och anmälningar. De företag som står under tillsyn betalar avgifter till inspektionen enligt förordningen (2007:1135) om årliga avgifter för finansiering av Finansinspektionens verksamhet. Sistnämnda avgifter ska vara proportionella mot de kostnader som inspektionen haft för tillsynen och övrig verksamhet som inte finansieras på annat sätt. Dessa avgifter får inspektionen inte behålla utan de ska redovisas mot inkomstitel på statsbudgeten. Avgifter som tas ut med stöd av förordningen (2001:911) om avgifter för prövning av ärenden hos Finansinspektionen får inspektionen behålla.

Den verksamhet som Finansinspektionen kommer att driva till följd av förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler kommer att bestå dels i prövning av ansökningar om auktorisation m.m., dels i tillsyn över att förordningens regler följs. De ansökningar som ska prövas är sådana som rör beslut om auktorisation av värdepapperscentraler (artikel 17) och auktorisation av utkontraktering eller utvidgning av tjänster (artikel 19), ansökningar om tilläggsauktorisering avseende anknutna banktjänster och ansökningar om auktorisation av att utse ett kreditinstitut (artikel 55) samt ansökningar om utvidgning av anknutna banktjänster (artikel 56), oavsett om något kreditinstitut ska utses för dessa tjänster eller inte. Dessa nya arbetsuppgifter är av det slaget att de i möjligaste mån bör finansieras genom uttag av avgifter för prövning av ansökningarna. Förordningen hindrar inte att sådana avgifter tas ut, eftersom frågor om finansieringen av tillsynen inte regleras i förordningen. Det kan också nämnas att avgifter redan i dag tas ut av Finansinspektionen för ärenden som har anknytning till olika EU-förordningar (se t.ex. 4 kap. 4 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister).

Därutöver kan det förekomma att en värdepapperscentral som har auktoriserats av Finansinspektionen ger in en anmälan om tillhandahållande av tjänster i ett annat land inom EES (artikel 23 i förordningen). Även en sådan anmälan bör föranleda en avgift till inspektionen.

Bestämmelser om att de institut som står under Finansinspektionens tillsyn ska betala årliga avgifter för att bekosta inspektionens löpande verksamhet finns i ett stort antal lagar på finansmarknadens område.

I samband med att databaslagen infördes (se avsnitt 8.4) infördes även bestämmelser i olika lagar på finansmarknadsområdet av innebörden att de berörda finansiella företagen med årliga avgifter ska bekosta Statistiska centralbyråns verksamhet enligt databaslagen. Svenska värdepapperscentraler och utländska värdepapperscentraler som har etablerat en filial i Sverige bör på samma sätt vara skyldiga att betala sådana avgifter.

Regeringen bör få meddela föreskrifter om alla tre slagen av avgifter, eftersom det inte är lämpligt att reglera samtliga frågor om avgifterna i lag.

8.7 Motivering av beslut, rätt att överklaga och dröjsmålstalan

Promemorians förslag: Beslut som meddelas med stöd av förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler ska kunna överklagas.

Om Finansinspektionen i ett ärende om auktorisation enligt förordningen inte meddelar beslut inom sex månader från det att ansökan gavs in, ska inspektionen underrätta sökanden om skälen för detta. Sökanden får därefter begära en förklaring av domstol att ärendet onödigt uppehålls.

Promemorians bedömning: Regeln i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler om motivering av beslut kräver inte någon lagstiftningsåtgärd.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Motivering av beslut

Några bestämmelser om i vilken utsträckning Finansinspektionen ska motivera sina beslut finns inte i kontoföringslagen. Av 20 § förvaltningslagen (1986:223) följer dock att ett beslut varigenom en myndighet avgör ett ärende som huvudregel ska innehålla de skäl som har bestämt utgången, om ärendet avser myndighetsutövning mot någon enskild. Beslut enligt kontoföringslagen och beslut enligt förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler avser myndighetsutövning mot enskild. Kravet på att motivera sådana beslut gäller således som huvudregel. I förvaltningslagen görs dock undantag från kravet på motiverade beslut. Av intresse är särskilt det fallet att beslutet inte går någon part emot eller om det av någon annan anledning är uppenbart obehövt att upplysa om skälen. Exempelvis kan ett beslut

om att bevilja en ansökan fattas utan närmare motivering, om inte någon motpart har motsatt sig ansökan. Gynnande beslut behöver alltså inte motiveras. Får någon helt bifall till sin ansökan, krävs normalt ingen motivering. Bifalls en ansökan bara delvis, kan det räcka med att den del av beslutet motiveras som innebär avslag. Man kan med andra ord säga att undantaget begränsar motiveringsplikten till att i princip omfatta endast beslut som helt eller delvis går i negativ riktning för en part (Hellners och Malmqvist, Förvaltningslagen med kommentarer, andra upplagan, 2007, s. 234).

Enligt förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler ska medlemsstaterna se till att de beslut som fattas och de åtgärder som vidtas enligt förordningen är vederbörligen motiverade (artikel 66).

Förordningens krav på motiverade beslut bör inte föranleda någon lagstiftningsåtgärd, eftersom det redan är uppfyllt genom förvaltningslagens bestämmelser.

Rätt att överklaga

Enligt gällande rätt får Finansinspektionens beslut enligt kontoföringslagen i allmänhet överklagas till allmän förvaltningsdomstol (10 kap. 1 §). Undantag gäller för beslut som innebär normgivning, dvs. när Finansinspektionen meddelar föreskrifter av olika slag, samt för beslut om att kräva upplysningar, förordnande av revisorer, sammankallande av styrelse eller bolagsstämma och anlitanande av biträde i vissa fall. Finansinspektionen får bestämma att ett beslut om förbud eller föreläggande eller om återkallelse av auktorisation ska gälla omedelbart (9 kap. 2 respektive 3 §). Vid överklagande till kammarrätten krävs prövningstillstånd.

Förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler innebär att medlemsstaterna ska se till att de beslut som fattas och de åtgärder som vidtas enligt förordningen omfattas av rätten att överklaga inför domstol (artikel 66). Detta krav bör genomföras på så sätt att Finansinspektionens beslut enligt förordningen och kontoföringslagen ska kunna överklagas på samma sätt som beslut enligt kontoföringslagen får överklagas i dag. Med andra ord ska även beslut som Finansinspektionen fattar direkt med stöd av förordningen kunna överklagas.

Dröjsmålstalan

I svensk rätt finns det inte någon allmän bestämmelse om dröjsmålstalan, dvs. om att en enskild har tillgång till något slags rättsmedel för det fall att en förvaltningsmyndighet inte inom viss tid fattar ett beslut med anledning av t.ex. en ansökan. Någon bestämmelse om dröjsmålstalan finns inte heller i kontoföringslagen. Däremot finns en övergripande bestämmelse i förvaltningslagen som innebär att varje ärende ska handläggas så snabbt som möjligt utan att säkerheten eftersätts (7 §).

I ett antal lagar på finansmarknadsområdet finns det dock en möjlighet att begära förklaring hos domstol att ett ärende onödigt uppehålls genom att den myndighet som ska pröva ansökan inte meddelar beslut (s.k. dröjsmålstalan). En sådan talan väcks vid allmän förvaltningsdomstol,

dvs. Förvaltningsrätten i Stockholm i första instans. Om myndigheten inte har meddelat beslut inom en viss tid efter det att domstolen lämnat en sådan förklaring, ska det anses som om ansökan har avslagits. I den situationen tillämpas allmänna regler om överklagande. Ett exempel på en bestämmelse av sådant slag är 16 kap. 2 § lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder, som innebär följande. Om Finansinspektionen bl.a. i ett ärende om tillstånd att förvalta en alternativ investeringsfond inte meddelar beslut inom sex månader från det att ansökan gavs in, ska inspektionen underrätta sökanden om skälen för detta. Sökanden får därefter begära förklaring av domstol att ärendet onödigt uppehålls. Om inspektionen inte har meddelat ett beslut om tillstånd inom sex månader från det att en sådan förklaring har lämnats, ska ansökan anses ha avslagits.

Det kan nämnas att Förvaltningslagsutredningen i sitt betänkande En ny förvaltningslag föreslog att en enskild part ska ha en generell möjlighet att begära att den myndighet som prövar ett ärende i första instans ska avgöra ärendet inom viss tid och att den enskilde ska kunna överklaga ett eventuellt beslut om att inte avgöra ärendet inom denna tid (SOU 2010:29 s. 297–309). Förslaget har ännu inte föranlett lagstiftningsåtgärder.

Enligt förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler ska det finnas en rätt att överklaga till domstol för det fall att inget beslut fattas inom sex månader från det att en komplett ansökan om auktorisation har lämnats in. En mycket snarligt formulerad rätt till en sådan dröjsmålstalan följer även av vissa andra EU-rättsakter på finansmarknadsområdet (se t.ex. artikel 52.1 i MiFID I och artikel 72 i kapitaltäckningsdirektivet).

Till följd av regeln om dröjsmålstalan i förordningen krävs en ändring i kontoföringslagen, eftersom någon sådan bestämmelse inte finns i den lagen. Det finns givetvis anledning att i möjligaste mån utforma den nya bestämmelsen efter förebild av de bestämmelser som redan finns i annan lagstiftning, särskilt på finansmarknadsområdet. Bestämmelsen bör lämpligen utformas efter förebild av 16 kap. 2 § lagen om förvaltare av alternativa investeringsfonder.

Med ansökningstillfället bör även i den nya bestämmelsen i kontoföringslagen avses den tidpunkt då en komplett ansökan gavs in, dvs. då samtliga de uppgifter och handlingar som krävs enligt gällande regelverk kom Finansinspektionen till handa. Om inspektionen har skäl att kompletteringsförelägga sökanden, rör det sig givetvis inte om någon fullständig ansökan.

8.8 Samarbete mellan myndigheter

Promemorians bedömning: Det informationsutbyte som förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler föreskriver kan komma till stånd inom ramen för gällande svensk rätt.

Skälen för promemorians bedömning: Efter finanskrisen 2008 inrättades genom särskilda EU-förordningar ([EU] nr 1093–1095/2010 [ESA-förordningarna]) ett nytt europeiskt system för tillsynen av den finansiella sektorn (ESFS). I den nya strukturen ingår tre europeiska tillsynsmyndigheter: Europeiska bankmyndigheten (Eba), Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten (Eiopa) och Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten (Esma, se även avsnitt 5). Strukturen omfattar också en europeisk systemrisknämnd (ESRB). De europeiska tillsynsmyndigheterna ska bl.a. samarbeta nära med de nationella tillsynsmyndigheterna i syfte att förbättra den inre marknadens funktionssätt. Genom Europaparlamentets och rådets antagande av direktiv 2010/78/EU, det s.k. Omnibus I-direktivet, infördes ändringar i direktiven för de olika sektorerna på finansmarknadsområdet som förutom att precisera de europeiska tillsynsmyndigheternas befogenheter, syftade till att säkerställa ett smidigt och effektivt samarbete inom det europeiska systemet för finansiell tillsyn (se vidare avsnitt 12). Förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler innebär att samarbetet och utbytet av information med de europeiska myndigheterna och de behöriga myndigheterna utvecklas ytterligare.

Enligt förordningen ska behöriga myndigheter, relevanta myndigheter och Esma bedriva ett nära samarbete med varandra, inbegripet genom att utbyta all relevant information för tillämpningen av den förordningen (artikel 14.1). Om lämpligt och relevant ska detta samarbete omfatta andra offentliga myndigheter och organ. De behöriga myndigheterna, Esma och de relevanta myndigheterna ska utan onödigt dröjsmål förse varandra med den information som krävs för att de ska kunna utföra sina uppgifter enligt förordningen (artikel 13.1). Behöriga myndigheter, relevanta myndigheter, Esma och andra organ eller fysiska och juridiska personer som tar emot konfidentiell information vid utförandet av sina uppgifter enligt förordningen får använda den enbart för utförandet av sina uppgifter (artikel 13.2).

Beträffande Finansinspektionens möjlighet att *lämna ut* uppgifter till utländska myndigheter kan det inledningsvis konstateras att det kan komma att handla om uppgifter som omfattas av sekretess enligt 30 kap. 4 § offentlighets- och sekretesslagen. En svensk myndighets möjlighet att lämna ut sekretessbelagda uppgifter till en utländsk myndighet regleras i 8 kap. 3 § samma lag. Uppgift som är sekretessbelagd enligt den lagen får enligt bestämmelsen inte lämnas ut till utländsk myndighet eller mellanfolklig organisation i andra fall än då utlämnandet sker i enlighet med föreskrift i lag eller förordning eller då uppgiften i motsvarande fall skulle få lämnas ut till svensk myndighet och det enligt den utlämnande myndighetens prövning står klart att det är förenligt med svenska intressen att uppgiften lämnas till den utländska myndigheten eller mellanfolkliga organisationen. En föreskrift i en EU-förordning är att jämställa med en föreskrift i lag eller förordning (jfr prop. 1998/99:18 s. 41, prop. 1999/2000:126 s. 160 och 283 samt prop. 2012/13:72 s. 34). Bestämmelsen ger – som konstaterats i flera tidigare lagstiftningsärenden på finansmarknadsområdet – Finansinspektionen goda möjligheter att i sitt arbete lämna ut handlingar och uppgifter till behöriga utländska

myndigheter (se bl.a. prop. 2011/12:40 s. 20, prop. 2009/10:217 s. 27 f., prop. 2006/07:5 s. 350 samt prop. 2012/13:72 s. 34).

Beträffande Finansinspektionens möjligheter att *hämta in* information och behålla eventuell sekretess gäller följande. Enligt 30 kap. 7 § första stycket första meningen offentlighets- och sekretesslagen gäller sekretess hos en statlig myndighet i verksamhet som avser bl.a. tillsyn, övervakning och kontroll på finansmarknadsområdet, i den utsträckning riksdagen har godkänt avtal om detta med en annan stat eller en mellanfolklig organisation, för sådan uppgift om affärs- eller driftförhållanden och ekonomiska eller personliga förhållanden som myndigheten har fått enligt avtalet. I termen avtal anses ingå bl.a. rättsakter som gäller till följd av Sveriges medlemskap i EU, dvs. anslutningsfördragen, förordningar och direktiv som utfärdas av EU:s institutioner (se bl.a. prop. 2006/07:110 s. 38, prop. 2011/12:40 s. 20 och 41 samt RÅ 2007 ref. 45). Sekretess gäller därmed för information som Finansinspektionen tar emot och som inte får lämnas ut enligt förordningen.

Bedömningen ovan av möjligheten att lämna ut uppgifter samt hämta in uppgifter och behålla eventuell sekretess är giltig även beträffande andra myndigheter än Finansinspektionen, framför allt för Riksbanken, i den mån de omfattas av kraven i förordningen.

Sammantaget görs bedömningen att det informationsutbyte som förordningen föreskriver kan komma till stånd inom ramen för gällande svensk rätt. Vidare görs bedömningen att det inte behövs någon bestämmelse i kontoföringslagen eller offentlighets- och sekretesslagen som reglerar informationsutbytet med andra behöriga eller relevanta myndigheter och med Esma. Att Finansinspektionen har en förpliktelse att samarbeta med dem följer redan av förordningen. Av förordningen följer även vissa uppgifter för Riksbanken.

Det finns skäl att överväga om vissa andra regler om samarbete mellan myndigheter i förordningen föranleder lagstiftningsåtgärder från svensk sida. I förordningen finns relativt detaljerade regler om samarbetet mellan myndigheter i de fall då en värdepapperscentral tillhandahåller tjänster över gränserna (artikel 24). I fråga om dessa regler ska kommissionen anta delegerade rättsakter och Esma ska ta fram förslag till tekniska standarder som ska antas av kommissionen (artiklarna 24.7 och 24.8). Reglerna i förordningen är direkt tillämpliga och kräver i huvudsak inte några åtgärder från svensk sida. Detsamma gäller kommande delegerade rättsakter och tekniska standarder, om dessa tar formen av EU-förordningar.

I förordningen finns dock regler om att de behöriga myndigheterna i värdmedlemsstaten respektive hemmedlemsstaten för en viss värdepapperscentral ska upprätta samarbetsarrangemang (artikel 24.4). Dessa arrangemang kan inbegripa s.k. tillsynskollegier. För att en förvaltningsmyndighet ska kunna ingå en internationell överenskommelse i en fråga som inte avser en fråga där överenskommelsen kräver riksdagens eller Utrikesnämndens medverka krävs ett uppdrag från regeringen (10 kap. 2 § regeringsformen). Styrningen av och samarbetet mellan myndigheter hör inte till det område som förutsätter lagstiftningsåtgärder eller andra slags beslut från riksdagens sida (10 kap. 3 § regeringsformen, jfr 8 kap. 2 och 7 §§ regeringsformen). Det innebär att regeringen kan lämna ett sådant uppdrag till Finansinspektionen om det behövs av hänsyn till

förordningen. Regeringen kan också ge ett generellt medgivande genom ett bemyndigande i förordning. I fråga om det senare fallet, jfr 4 a § förordningen med instruktion för Finansinspektionen. Några lagstiftningsåtgärder krävs däremot inte. Finansinspektionen har redan tidigare ingått ett antal överenskommelser (samarbetsavtal) med motsvarande myndigheter i andra länder avseende frågor om t.ex. tillsyn över banker som driver verksamhet i flera medlemsstater. Ett exempel på en sådan överenskommelse är samarbetsavtalet av den 18 maj 2010 om grupp-tillsyn över Swedbank, *Multilateral Cooperation and Coordination Agreement on the Supervision of Swedbank Group* (www.fi.se).

Om de behöriga myndigheterna i värdmedlemsstaten respektive hemmedlemsstaten är oense om vilka åtgärder som ska vidtas mot en värdepapperscentral med anledning av dess agerande i värdmedlemsstaten, finns det en möjlighet för någon av dem att hänskjuta ärendet till Esma för s.k. bindande medling (artikel 24.5). Det är i första hand ett ansvar för den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten att ingripa mot en värdepapperscentral, även när det gäller dess agerande i en annan medlemsstat (skäl 24 i förordningen). Om den myndigheten inte vidtar tillräckliga åtgärder får dock även den behöriga myndigheten i värdmedlemsstaten ingripa (se vidare avsnitt 9.9). Hur den bindande medlingen går till framgår av artikel 19 i den relevanta ESA-förordningen, dvs. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1095/2010 av den 24 november 2010 om inrättande av en europeisk tillsynsmyndighet (Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten), om ändring av beslut nr 716/2009/EG och om upphävande av kommissionens beslut 2009/77/EG.

Bestämmelser om bindande medling har införts i svensk rätt till följd av Omnibus-direktivet (prop. 2011/12:70). Även vid genomförandet av kapitaltäckningsdirektivet infördes bestämmelser i lag om bindande medling (13 kap. 6 b § lagen om bank- och finansieringsrörelse, 13 kap. 6 c § samma lag, som ännu inte har trätt i kraft, samt 6 kap. 4 och 5 §§ lagen [2014:968] om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag). Dessa bestämmelser innehåller bl.a. ett krav på att Finansinspektionen ska följa ett beslut som fattas av den relevanta europeiska tillsynsmyndigheten, i det fallet Eba. Ett sådant beslut fattas av Eba med stöd av artikel 19 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1093/2010 av den 24 november 2010 om inrättande av en europeisk tillsynsmyndighet (Europeiska bankmyndigheten), om ändring av beslut nr 716/2009/EG och om upphävande av kommissionens beslut 2009/78/EG. De tre Esa-förordningarna är i huvudsak likalydande. Det framgår av Esa-förordningarna att de europeiska tillsynsmyndigheternas beslut är bindande för de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna (artikel 19.3 i respektive förordning). Att bindande medling ska gälla i fråga om värdepapperscentraler framgår som nämns ovan av förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler. Med tanke på att bindande medling avseende tillsynen över värdepapperscentraler således till fullo regleras i EU-förordningar bör det inte krävas några lagstiftningsåtgärder i detta hänseende.

8.9 Rapportering om missförhållanden (”whistleblowing”)

8.9.1 Inledning

När missförhållanden uppstår inom en organisation finns det vanligtvis ett intresse från ledningens sida att komma till rätta med problemen. Missförhållandena kan dock vara dolda på grund av att enskilda personer inom organisationen döljer förhållandena. Det kan också förekomma situationer då ledningen är medveten om att det förekommer oegentligheter men av olika skäl underlåter att agera, eller till och med aktivt mörklägger förhållandena. Personer som ”blåser i visselpipan”, s.k. visselblåsare (efter engelskans *whistleblowers*) kan därför ha en viktig roll för att avslöja olika former av oegentligheter i både offentlig och privat sektor.

Syftet med särskilda rapporteringssystem, s.k. ”visselblåsarsystem” är att möjliggöra för samtlig personal att utan rädsla för repressalier kunna rapportera om allvarliga händelser. Ett bra skydd för visselblåsare innefattar således inte endast särskilda rapporteringssystem utan även ett skydd för att den som väljer att rapportera om eventuella missförhållanden inte drabbas av repressalier från arbetsgivarens sida.

Vissa länder har infört särskild lagstiftning om skydd och system för personer som blåser i visselpipan. Sverige har ännu inte infört någon särskild skyddslagstiftning för anställda som slår larm. Det finns dock ett antal bestämmelser inom olika områden som ger skydd för anställda som rapporterar om missförhållanden och oegentligheter, bl.a. genom arbetsrätten och kravet på saklig grund för uppsägning i lagen (1982:80) om anställningsskydd. Även rättsgrundsatsen om god sed på arbetsmarknaden ger visst skydd. Denna rättsgrundsats upprätthålls genom Arbetsdomstolens praxis på området och innebär bl.a. att omplacering under vissa förhållanden kan underkastas en rättslig prövning som liknar prövningen vid uppsägning (den s.k. ”bastubadarprincipen”). Anställda i offentlig sektor har dessutom ett särskilt skydd om de använder sig av den grundlagsskyddade meddelarfriheten (se 3 kap. tryckfrihetsförordningen). Även enskildas rätt till yttrandefrihet enligt Europakonventionen kan under vissa förutsättningar ge skydd mot repressalier för anställda som slagit larm om missförhållanden.

Det har dock från flera håll lyfts fram behov av att ytterligare stärka skyddet för visselblåsare i Sverige. Regeringen gav i början av 2013 en särskild utredare i uppdrag att generellt utreda frågan om skyddet för arbetstagare som slår larm om olika former av missförhållanden (dir. 2013:16). Utredningen om stärkt skydd för arbetstagare som slår larm överlämnade i maj 2014 betänkandet *Visselblåsare – Stärkt skydd för arbetstagare som slår larm om allvariga missförhållanden* (SOU 2014:31). I betänkandet föreslår utredningen en ny lag om stärkt skydd för arbetstagare som slår larm om allvariga missförhållanden. Med allvariga missförhållanden avses i förslaget förhållanden som skäligen kan misstänkas avse brott, på vilket fängelse kan följa, eller därmed jämförliga missförhållanden (1 § andra stycket). I betänkandet anförs att de ”därmed jämförliga missförhållanden” som avses bl.a. utgörs av sådana allvariga missförhållanden som underlåtenhet att följa gällande

föreskrifter, brott mot regler till skydd för fungerande marknader, oetiska förfaranden m.m. (a. bet. s. 375). Förslaget har ännu inte lett till lagstiftning.

Svensk rätt innehåller inte heller något uttryckligt krav på svenska företag att inrätta särskilda rapporteringskanaler för visselblåsare. Av Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 1993:17) om åtgärder mot kränkande särbehandling i arbetslivet följer dock att en arbetsgivare ska ha rutiner för att på ett tidigt stadium fånga upp signaler om och åtgärda otillfredsställande arbetsförhållanden, problem i arbetets organisation eller missförhållanden i samarbetet. I arbetsmiljölagstiftningen finns dessutom en särskild ordning med skyddsombud som företräder arbetstagarna i arbetsmiljöfrågor. I betänkandet från Utredningen om stärkt skydd för arbetstagare som slår larm föreslås dock en ny bestämmelse i arbetsmiljölagen (1977:1160) av innebörden att arbetsgivare i viss utsträckning ska vara skyldiga att se till att det finns rutiner för att slå larm i vissa fall.

Internationella handelskammaren (ICC) har utarbetat riktlinjer om skydd för visselblåsare (*ICC Guidelines on whistleblowing*) som uppmuntrar företag att inom sina egna organisationer inrätta interna visselblåsarsystem genom vilka deras anställda konfidentiellt kan anmäla misstänkta eller konstaterade oegentligheter på arbetsplatsen. Riktlinjerna utgör vägledning för företag som väljer att inrätta dylika system. Vissa företag i Sverige har också valt att införa särskilda kommunikationskanaler för anställda som vill slå larm om missförhållanden inom företaget.

8.9.2 Krav på särskilda förfaranden för hur anmälningar ska omhändertas hos behöriga myndigheter

Promemorians bedömning: Skyldigheten enligt förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler att behöriga myndigheter ska inrätta särskilda förfaranden för att motta och följa upp anmälningar om överträdelser bör tillgodoses genom att föreskrifter på förordningsnivå införs.

Skälen för promemorians bedömning: Medlemsstaterna ska säkerställa att behöriga myndigheter etablerar effektiva mekanismer för att uppmuntra rapportering av potentiella eller faktiska överträdelser för att omhänderta anmälningar om överträdelser av förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler. Bland dessa mekanismer ska särskilda förfaranden för mottagande och utredning eller uppföljning av rapporter om sådana överträdelser ingå (artikel 65.2 a). De särskilda förfarandena inbegriper inrättandet av säkra kommunikationskanaler för sådana rapporter. Syftet med reglerna i förordningen är att potentiella överträdelser ska kunna upptäckas (skäl 64). En regel av samma innebörd finns i kapitaltäckningsdirektivet (artikel 71.1 och 71.2 a).

Finansinspektionen ansvarar för tillsynen som rör finansiella marknader och finansiella företag. Uppgiften att utöva tillsyn över

företagen utförs på flera olika vis, där en av inspektionens metoder består i att ta emot och följa upp tips från anmälare. På Finansinspektionens webbplats framgår att myndigheten gärna tar emot tips och anmälningar från privatpersoner, och enskilda informeras om hur den som vill lämna tips om oegentligheter ska gå till väga. En sådan anmälan kan därefter, om det bedöms föreligga skäl för det, läggas till grund för en inspektion eller andra former av undersökningar av företaget i fråga.

Vid genomförandet av kapitaltäckningsdirektivet gjorde regeringen bedömningen att Finansinspektionen i praktiken uppfyller de krav på effektiva och tillförlitliga mekanismer för att uppmuntra rapportering och att motta rapporter beträffande överträdelse som följer av det direktivet (prop. 2013/14:228 s. 244 f.). Regeringen ansåg dock att direktivet förutsätter ett genomförande av reglerna i svensk rätt. Med hänsyn till bestämmelsernas art ansåg regeringen att artikel 71.1 och 71.2 a borde genomföras genom föreskrifter på förordningsnivå (se 5 b § förordningen [2009:93] med instruktion för Finansinspektionen). Regeringen ansåg dessutom att det aktuella förfarandet även borde innefatta en garanti för anklagade personers rätt till försvar och en rätt att ta del av de handlingar som läggs till grund för ett beslut mot personen i fråga. Ett sådant skydd kunde enligt regeringens mening uppnås genom Finansinspektionens skyldighet att handlägga ärenden i enlighet med förvaltningslagen.

I fråga om förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler saknas det anledning att göra någon annan bedömning än den som gjordes vid genomförandet av kapitaltäckningsdirektivet. Således bör regeln i förordningen om särskilda förfaranden för mottagande och uppföljning av anmälningar om missförhållanden för-
anleda att bestämmelser införs på förordningsnivå.

8.9.3 Skydd för den som rapporterar mot att drabbas av repressalier

Promemorians bedömning: Kravet i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler om skydd för anställda som anmäler överträdelse mot att drabbas av i vart fall repressalier, diskriminering eller andra former av orättvis behandling är uppfyllt i gällande rätt.

Skälen för promemorians bedömning: Enligt förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler ska medlemsstaterna se till att anställda som anmäler överträdelse av institut har ett lämpligt skydd. Som ett minimum ska de inte drabbas av i vart fall repressalier, diskriminering eller andra former av orättvis behandling (artikel 65.2 b).

Mot bakgrund av det bakomliggande syftet med de berörda reglerna får det antas att med termen diskriminering avses missgynnande till följd av en anmälan, och att det inte handlar om diskriminering i den mer gängse betydelsen enligt 1 kap. 4 § diskrimineringslagen (2008:567). Det får också antas att det är missgynnande från arbetsgivarens sida som avses i förordningen.

En i stort sett likalydande regel finns i kapitaltäckningsdirektivet (artikel 71.2 b). Den har också stora likheter med artikel 9 i Europarådets civilrättsliga konvention om korruption. Artikel 9 i konventionen anger att en arbetstagare som har skälig anledning att misstänka korruption och som i god tro anmäler sina misstankar till ansvariga personer eller myndigheter, ska ha lämpligt skydd mot varje oberättigad påföljd till följd av anmälan. Den närmare innebörden av lämpligt skydd anges inte, utan varje part får i stället utifrån sin rättstradition bedöma hur en anställd ska skyddas från t.ex. en uppsägning eller omplacering. I konventionens förklarande rapport anges att det främsta skälet till att anställda inte anmäler misstankar i många fall är rädsla för repressalier. Skyddet ska därför medföra att anställda uppmuntras att göra anmälningar, något som även fastslås i kapitaltäckningsdirektivet.

Vid Sveriges tillträde till konventionen gjorde regeringen bedömningen att svensk rätt uppfyller de krav som anges i artikel 9 (se prop. 2003/04:70 s. 47 f.). Slutsatsen grundades bl.a. på arbetstagarnas skydd enligt 7 och 18 §§ lagen om anställningsskydd (1982:80), som fastslår att en uppsägning ska vara sakligt grundad och avskedande endast kan motiveras i de fall då arbetstagaren grovt åsidosatt sina ålägganden mot arbetsgivaren, samt på den praxis som Arbetsdomstolen utvecklat. Den praxis som det hänvisades till innebär att även en omplacering av personliga skäl kan underkastas en rättslig prövning som liknar prövningen vid uppsägning, samt att det finns en möjlighet att även angripa arbetsledningsbeslut i de fall som de utövas otillbörligt eller strider mot god sed på arbetsmarknaden. Regeringen nämnde också innehållet i 2 § lagen (1990:409) om skydd för företagshemligheter, samt meddelarskyddet för offentliganställda.

Vid genomförandet av kapitaltäckningsdirektivet gjorde regeringen bedömningen att det inte heller krävdes några särskilda genomförandeåtgärder i svensk rätt i fråga om de nu berörda skyddsreglerna i direktivet (artikel 71.2 b, se prop. 2013/14:228 s. 245–247). Det saknas anledning att nu göra en annan bedömning avseende motsvarande regler i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler (artikel 65.2 b).

Vid genomförandet av kapitaltäckningsdirektivet konstaterades även att det inte framgick av direktivet att företräde skulle ges för intern rapportering framför att vända sig direkt till myndigheten (a. prop. a. s.). En särskild fråga var därför om en hänvändelse direkt till myndighet utan att först ha sökt åstadkomma rättelse internt skulle kunna betraktas som illojalt och vara grund för uppsägning- eller till och med avskedsgrundande. Regeringen konstaterade i detta hänseende att reglerna i kapitaltäckningsdirektivet fastslår vissa huvuddrag för det skydd som ska införas för att uppmuntra rapportering av överträdelser och att det inte uttryckligen framgår att företräde ska ges för intern rapportering (artikel 71). Direktivet reglerar helt enkelt inte frågan om en anmälan kan göras direkt till en behörig myndighet eller först måste göras till arbetsgivaren. Enligt regeringens mening måste därför den frågan i stället avgöras med tillämpning av gällande regler och rättsprinciper på området för svenska förhållanden, t.ex. grundläggande avtalsrättsliga principer och innehållet i den arbetsrättsliga lojalitetsplikten och gränserna för arbetstagares

kritikrätt enligt vad som följer av Arbetsdomstolens praxis (bl.a. AD 1982 nr 9 och 110, 1986 nr 95, 1988 nr 67, 1994 nr 79 samt 1997 nr 57).

En annan särskild fråga vid genomförandet av kapitaltäckningsdirektivet var om 2 § lagen om skydd för företagshemligheter är tillräckligt omfattande för att täcka de situationer som direktivet avser. Enligt det lagrummet anses det inte som ett obehörigt angrepp att någon, för offentliggörande eller inför en myndighet eller annat behörigt organ, avslöjar något som skäligen kan misstänkas utgöra brott på vilket fängelse kan följa eller som kan anses utgöra annat allvarligt missförhållande i näringsidkarens rörelse. Lämnandet av en uppgift om en företagshemlighet till tillsynsmyndigheten med stöd av bestämmelserna om visseblåsning ansågs därför enligt regeringens mening inte utgöra något obehörigt angrepp på företagshemligheten (jfr 2 § första stycket lagen om skydd för företagshemligheter och bet. 1989/90:LU37 s. 35), oavsett om det förhållande som uppgiften avser är ett ”allvarligt missförhållande” eller inte. Regeringens slutsats var att lagen om skydd för företagshemligheter därmed inte kunde åberopas i sådana situationer. Desamma gäller för uppgifter som lämnas till en tillsynsmyndighet på myndighetens begäran.

8.9.4 Skydd för behandlingen av personuppgifter

Promemorians bedömning: Behovet av ett genomförande av bestämmelserna om skydd för personuppgifter i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler är tillgodosett genom gällande reglering i personuppgiftslagen.

Skälen för promemorians bedömning: Det är av stor vikt att system för visseblåsare beaktar enskildas behov av integritetsskydd. Förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler ålägger därför medlemsstaterna att säkerställa ett skydd för att personuppgifter behandlas i enlighet med det som följer av direktiv 95/46/EG (dataskyddsdirektivet), både för de personer som rapporterar om överträdelser och sådana fysiska personer som är ansvariga för en överträdelse (artikel 65.2 c).

Dataskyddsdirektivet har i svensk rätt genomförts genom personuppgiftslagen (1998:204). Lagen har till syfte att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks genom en automatiserad behandling av personuppgifter (1 §). Den innehåller bestämmelser om hur personuppgifter får behandlas. Med behandling av personuppgifter avses varje åtgärd eller serie av åtgärder som vidtas i fråga om personuppgifter, vare sig det sker på automatisk väg eller inte, t.ex. insamling, registrering, organisering, lagring, bearbetning eller ändring, återvinning, inhämtade, användning, utlämnande genom översändande, spridning eller annat tillhandahållande av uppgifter, sammanställning eller samkörning, blockerande, utplåning eller förstöring (3 §).

Lagen är tillämplig för samtliga som är personuppgiftsansvariga, vilket innebär att den är tillämplig både på enskild och offentlig verksamhet (se 3 och 4 §§). Den som uppsåtligt eller av grov oaktsamhet behandlar personuppgifter i strid med vad som följer av bestämmelserna i lagen kan

dömas till böter eller fängelse (49 §). Datainspektionen har till uppgift att utöva tillsyn över den personuppgiftsbehandling som sker och har för denna uppgift tilldelats de befogenheter som följer av den lagen (43–47 §§).

All behandling av personuppgifter inom ramen för ett särskilt rapporteringssystem för personer som slår larm i fråga om en värdepapperscentral i Sverige måste stå i överensstämmelse med de krav som följer av personuppgiftslagen. Regeln i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler om att all behandling av personuppgifter ska vara förenlig med vad som följer av dataskyddsdirektivet kräver således inte några lagstiftningsåtgärder, med tanke på att personuppgiftslagen genomför dataskyddsdirektivet.

Det kan nämnas att en arbetsgrupp inom EU, arbetsgruppen för skydd av enskilda personer i samband med behandlingen av personuppgifter ("artikel 29-gruppen"), har lämnat riktlinjer om hur interna system för uppgiftslämnande bör inrättas för att stå i överensstämmelse med dataskyddsdirektivet.

Avslutningsvis bör nämnas att kommissionen har presenterat ett förslag om att dataskyddsdirektivet ska ersättas av en ny allmän dataskyddsförordning, KOM (2012) 11 final 2012/0011 (COD).

8.9.5 Krav på instituten att inrätta särskilda system för anmälningar

Promemorians förslag: Värdepapperscentraler och kontoförande institut ska tillhandahålla ändamålsenliga rapporteringssystem för anställda som vill göra anmälningar om misstänkta överträdelser av de bestämmelser som gäller för verksamheten.

Skälen för promemorians förslag: Av förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler följer att medlemsstaterna ska kräva att instituten har lämpliga förfaranden för att deras anställda ska kunna rapportera om överträdelser internt genom en särskild, oberoende och fristående kanal (artikel 65.3). Förordningen ställer inte några särskilda krav i fråga om vilken typ av förfarande som instituten ska tillhandahålla för anställda som vill rapportera om överträdelser mer än att dessa ska vara ändamålsenliga. Det som avses kan t.ex. vara visselblåsarsystem. Sådana system kan bestå i en särskild e-postadress, telefontjänst eller webbplats genom vilka uppgifter om brottsmisstankar om enskilda personer samlas in och behandlas (se Datainspektionens vägledning för bolag Ansvar för personuppgifter som hanteras i system för whistleblowing). Det föreligger emellertid inget krav på att det ska vara en datoriserad eller telebaserad rapporteringskanal (jämför ICC *Guidelines on Whistle-blowing* som uttryckligen nämner att sådana system även kan innefatta muntliga kanaler). I förordningen anges även uttryckligen att kravet får tillhandahållas genom sådana förfaranden som föreskrivs av arbetsmarknadens parter.

Om användningen av ett visselblåsarsystem innebär en sådan strukturerad behandling av personuppgifter som avses i personuppgiftslagen, måste systemet utformas i överensstämmelse med dataskyddsdirektivet

och de bestämmelser som i nationell rätt har införts med anledning av detta direktiv, för svensk del personuppgiftslagen. Om en anmälan där-
emot endast behandlas manuellt på exempelvis ett papper utan att
uppgifterna i fråga struktureras i ett register, och inte heller är avsedd att
behandlas automatiserat i t.ex. en dator, är personuppgiftslagen inte
tillämplig (jfr prop. 1997/98:44 s. 40).

Särskild uppmärksamhet bör riktas åt det faktum att uppgifter som
lämnas av personer som slår larm om oegentligheter typiskt sett inne-
fattar uppgifter om olika former av lagöverträdelse. Enligt 21 § person-
uppgiftslagen, som har sin grund i artikel 8.5 i dataskyddsdirektivet, är
det förbjudet för andra än myndigheter att behandla personuppgifter om
lagöverträdelse som innefattar brott. En uppgift om att någon har eller
kan ha begått något visst brott utgör en uppgift om lagöverträdelse,
oavsett om det finns någon dom eller motsvarande avgörande av saken.
Bestämmelsen i 21 § personuppgiftslagen är dock inte undantagslös, och
med stöd av 9 § personuppgiftsförordningen (1998:1191) har Data-
inspektionen meddelat föreskrifter om undantag från förbudet i 21 §
personuppgiftslagen (Datainspektionens föreskrifter [DIFS 1998:3] om
undantag från förbudet för andra än myndigheter att behandla person-
uppgifter om lagöverträdelse m.m.). I förekommande fall är 1 § f i dessa
föreskrifter av intresse. Bestämmelsen anger att även andra än myndig-
heter med vissa begränsningar får behandla uppgifter om olika former av
lagöverträdelse i särskilt inrättade rapporteringskanaler, men endast
under följande förutsättningar:

1. att uppgifterna avser personer i nyckelpositioner eller ledande ställ-
ning inom det egna bolaget eller koncernen, och

2. att det är sakligt motiverat att behandla uppgifterna i särskilt inrätt-
ade rapporteringskanaler för att utreda om personen i fråga varit delaktig
i allvarliga oegentligheter som rör bokföring, intern bokföringskontroll,
revision, bekämpande av mutor, brottslighet inom bank- och finansväsen
eller andra allvarliga oegentligheter som rör organisationens vitala
intressen eller enskildas liv och hälsa.

Enligt Datainspektionens vägledning för bolag Ansvaret för person-
uppgifter som hanteras i system för whistleblowing innebär uttrycket
sakligt motiverat att systemet bara får användas när det är sakligt
motiverat att inte använda bolagets interna informations- och rapport-
eringskanaler, t.ex. om den anmälda ingår i ledningen och de misstänkta
oegentligheterna av det skälet annars riskerar att inte tas om hand på
vederbörligt sätt. Det innebär också att systemet ska utgöra ett kom-
plement till normal internförvaltning och måste vara frivilligt att använda.

Om inget av undantagen från kravet i 21 § personuppgiftslagen är
tillämpligt, kan Datainspektionen pröva om det föreligger tillräckliga
skäl för att i ett enskilt fall besluta om undantag från förbudet i den
paragrafen.

Personuppgiftslagen innehåller i det sammanhanget vissa grundlägg-
ande krav som alltid måste uppfyllas vid behandlingen av person-
uppgifter (9 §). Datainspektionen har i ovan nämnda vägledning uttalat
att för användningen av visselblåsarsystem måste följande krav vara
uppfyllda:

– Behandlingen får inte vara i strid med svensk arbetsrättslig lagstiftning eller gällande kollektivavtal.

– Behandlingen måste vara i enlighet med god sed på svensk arbetsmarknad.

– Systemet måste inrättas på ett sådant sätt att det inte finns risk för att fler personuppgifter än vad som är nödvändigt eller relevant med hänsyn till ändamålet behandlas, eller att känsliga personuppgifter behandlas i strid med personuppgiftslagen.

– Uppgifter som samlas in och bevaras måste vara riktiga, adekvata och relevanta. Det innebär att bolaget skyndsamt kan behöva göra en första granskning och bedömning av de inkomna uppgifterna.

– Uppgifter får inte bevaras under en längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen. En anmälan som befinns vara ogrundad bör tas bort omedelbart. Om en anmälan leder till utredning bör uppgifterna tas bort när utredningen är avslutad eller, om utredningen leder till åtgärder mot den registrerade, när uppgifterna inte längre behövs för detta ändamål.

Ovanstående krav kan jämföras med Europeiska Datatillsynsmannens yttrande över kommissionens förslag till kapitaltäckningsdirektiv (2012/C 175/01). I yttrandet anges att berörda organ i så stor utsträckning som möjligt ska begränsa vilka personer som kan pekats ut, vilka överträdelser som kan rapporteras och att det ska införas begränsningar om hur länge uppgifterna bevaras. I det yttrande som avgetts av artikel 29-gruppen (se föregående avsnitt) anges att de personuppgifter som behandlas av ett system ska raderas snabbt och normalt inom två månader efter det att de påståenden som framförs i anmälan har undersökts. Om uppgiften bedöms vara grundlös, ska den raderas omedelbart.

I fråga om enskildas rätt att få information om registrerade uppgifter bör noteras att om uppgifter om en person samlas in från någon annan källa än den registrerade, ska den registrerade få information från den personuppgiftsansvarige i enlighet med bestämmelserna i 24 och 25 §§ personuppgiftslagen. Av 26 § samma lag följer även en rätt för den som begär det att få information om det finns uppgifter registrerade om honom eller henne inklusive information om varifrån uppgifterna har hämtats. Enligt 27 § gäller bestämmelserna i 24–26 §§ emellertid inte om det i en lag eller någon annan författning eller i ett beslut som har meddelats med stöd av en författning är särskilt föreskrivet att uppgifter inte får lämnas ut till den registrerade (se prop. 1997/98:44 s. 80). Informationskyldigheten kan i vissa fall innebära att en registrerad har rätt att ta del av uppgifter om sig själv i handlingar som inte är allmänna och således inte omfattas av offentlighetsprincipen (se a. prop. s. 84). Regler om sekretess och tystnadsplikt går således före informationskyldigheten. Rätten att låta bli att ge ut information till den registrerade med stöd av offentlighets- och sekretesslagen gäller även för en personuppgiftsansvarig som inte är en myndighet.

Det finns således både praxis och vägledning i fråga om vilka krav som gäller för att det ska vara tillåtet för företag att behandla personuppgifter inom ramen för ett rapporteringssystem. Som framgått innebär regleringen begränsningar för vilka uppgifter som får behandlas inom ramen för system för visselblåsare. Frågan bör därför ställas om regleringen är förenlig med vad som följer av förordningen om förbättrad värdepappers-

avveckling och om värdepapperscentraler (artikel 65.1). Förordningen ställer nämligen krav på medlemsstaterna att införa system för att uppmuntra rapportering av potentiella och faktiska överträdelser av förordningen, utan att begränsa rapporteringen till att avse en begränsad personkrets eller för att utreda om det är fråga om sådana allvarliga oegentligheter som omnämns i Datainspektionens föreskrifter. Förordningen skulle således kunna uppfattas som att den ställer krav på att systemen ska avse fler överträdelser än vad som är tillåtet enligt Datainspektionens föreskrifter (artikel 65.3).

Datainspektionens föreskrifter har utformats mot bakgrund av det skydd för personuppgifter som följer av dataskyddsdirektivet och i enlighet med vad som rekommenderats av artikel 29-gruppen. Behandlingen av personuppgifter inom ramen för de system som föreskrivs i kapitaltäckningsdirektivet ska också utformas i enlighet med vad som följer av dataskyddsdirektivet. Datainspektionens föreskrifter bör därför vara förenliga med de krav som följer av motsvarande regler i förordningen (artikel 65.3).

Reglerna i förordningen kan å andra sidan inte ses som ett hinder mot att ta emot anmälningar som innehåller andra typer av överträdelser än sådana som avses i Datainspektionens föreskrifter. Ett mottagande och omhändertagande av anmälningar som inte omfattas av Datainspektionens föreskrifter, får emellertid inte omhändertas på ett sätt som innebär behandling av personuppgifter enligt personuppgiftslagen. Den personuppgiftsansvarige måste därför skyndsamt göra en första granskning av inkomna uppgifter med syfte att omedelbart ta bort sådana anmälningarna som inte får behandlas inom ramen för det särskilda rapporteringssystemet. Givetvis är det på förhand svårt att avgöra om uppgifter som framkommer inom ramen för ett rapporteringssystem i slutändan verkligen kommer leda till en utredning om allvarliga oegentligheter eller brott. Det viktiga är dock att den personuppgiftsansvarige inte får ha för avsikt att utreda annat än sådana överträdelser som upptas i Datainspektionens föreskrifter, dvs. allvarliga oegentligheter m.m.

Val av rapporteringssystem och metoder för att omhänderta inkomna anmälningar inverkar således på vilken typ av anmälningar som får omhändertas inom ramen för ett särskilt inrättat system.

När det gäller själva utformningen av system för visselblåsare kan viss ledning sökas i ICC:s riktlinjer (*ICC Guidelines on whistleblowing*). Riktlinjerna förordar att det ska vara upp till varje enskilt företag att besluta vilken typ av kommunikationskanal (muntlig, skriftlig, telefonbaserad eller datorbaserad) som det vill använda sig av. Vidare bör systemen anpassas efter företagets storlek och resurser och ha som målsättning att kunna ta emot och besvara alla rimliga förfrågningar om råd och vägledning rörande affärsetiska frågor och andra etiska bekymmer som lyfts fram av både anställda och externa aktörer, och i ett så tidigt skede som möjligt ta emot och hantera rapporter från anställda och externa aktörer om någon som helst faktiskt eller misstänkt förekomst av ett brott mot tillämpliga lagar etc. som allvarligt kan skada företaget eller koncernen. Riktlinjerna innehåller också anvisningar om vem som bör ansvara för förvaltningen av systemen, varvid förordas att ansvaret bör åläggas personal med odiskutabelt anseende och betydande arbetslivserfarenhet, där en del av arrangemanget får bestå av externa

företag som specialiserat sig på mottagande av anmälningar från visseblåsare. Riktlinjerna ställer krav på företagen att behandla uppgifter om identiteten på den som slår larm och den som anmälaren avser konfidentiellt. Rapporter ska under strikta sekretessgarantier följas upp av lämpliga personer eller enheter inom företaget, och resultatet av undersökningen bör så snart det är lämpligt kommuniceras med den som gjort anmälan. Även den eller de personer vars beteende det rapporterats om ska informeras om huvuddragen i det pågående förfarandet och beredas tillfälle att försvara sig. En rapport ska dock lämnas utan avseende om den inte lämnats i god tro.

ICC:s riktlinjer och Datainspektionens föreskrifter skiljer sig åt på vissa punkter. ICC:s riktlinjer förordar att företagen själva ska besluta om rapporteringen inom systemet ska vara obligatorisk eller inte, medan Datainspektionen kräver att användningen av systemen måste vara frivillig. Riktlinjerna förordar inte heller en användning som begränsar sig till en viss typ av missförhållanden och viss typ av brottslighet, även om ICC:s riktlinjer upptar oegentligheter som ”allvarligt” kan skada företaget eller koncernen.

De anmälningar om missförhållanden som nu avses gäller i första hand överträdelser av bestämmelser i förordningen, rättsakter som har antagits med stöd av förordningen, kontoföringslagen samt föreskrifter som har meddelats med stöd av kontoföringslagen. Det är emellertid svårt att avgränsa regleringen till enbart anmälningar och utsagor som rör överträdelser av bestämmelser direkt knutna till dessa regelverk. Kraven i förordningen bör därför tillgodoses genom att det tas in en bestämmelse i lag som utformas på så sätt att den omfattar överträdelser av bestämmelser som gäller för institutets verksamhet. Besvärliga gränsdragningsproblem kan därigenom undvikas. Samtidigt medför det ett både tydligare och säkrare skydd för anmälaren.

I kontoföringslagen bör det således införas ett krav på värdepapperscentraler och kontoförande institut att tillhandahålla ändamålsenliga rapporteringssystem för anställda som vill göra anmälningar om misstänkta överträdelser av bestämmelser som gäller för verksamheten. Dessa överväganden överensstämmer med den bedömning som gjordes vid genomförandet av kapitaltäckningsdirektivet (prop. 2013/14:228 s. 248–254).

Oavsett vilket rapporteringsförfarande som används ska undersökningen av lämnade uppgifter ske på ett proportionerligt och oberoende sätt, vilket får anses innefatta krav på att det sker ett lämpligt urval av vilka personer som ges i uppgift att hantera systemet och följa upp gjorda anmälningar. Om det system som används innebär behandling av personuppgifter enligt personuppgiftslagen, måste systemen uppfylla och användas i enlighet med de krav som följer av den lagen och Datainspektionens föreskrifter på området. Anställda bör, för att minska risken för ett felaktigt användande av valda system, erhålla information om för vilka syften som inrättade system är avsedda att användas för. Tillsynen över att instituten efterlever dessa krav ankommer dock inte på Finansinspektionen utan på Datainspektionen.

8.9.6 Skydd för anmälarens och den utpekade personens identitet

Promemorians förslag: Sekretess ska gälla i en statlig myndighets verksamhet enligt kontoföringslagen för uppgift om en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden i en anmälan eller utsaga om överträdelse av bestämmelse i lag eller annan författning som gäller för värdepapperscentralers och utsedda kreditinstituts verksamhet, om uppgiften kan avslöja den anmäldes identitet och det inte står klart att den kan röjas utan att denne lider skada eller men.

Nuvarande bestämmelse om sekretess i kontoföringslagen ska utvidgas till att omfatta uppgifter i en anmälan eller en utsaga om en misstänkt överträdelse av en bestämmelse som gäller för verksamheten, om uppgiften kan avslöja anmälarens eller en utpekad persons identitet.

Promemorians bedömning: Bestämmelsen i offentlighets- och sekretesslagen om att sekretess i vissa fall ska gälla vid tillståndsgivning eller tillsyn för uppgifter i en anmälan eller utsaga om överträdelse av bestämmelse, om uppgiften kan avslöja anmälarens identitet, tillgodoser det krav på identitetsskydd som följer av förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler när det gäller anmälarens identitet.

Skälen för promemorians förslag och bedömning: I förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler ställs krav på medlemsstaterna att införa regler som säkerställer att identiteten på både den person som rapporterar en överträdelse och en fysisk person som påstås vara ansvarig för överträdelsen inte röjs. Identitetsskyddet ska gälla under alla skeden av förfarandena (artikel 65.2 d). Det torde omfatta såväl handläggning vid myndighet som ett instituts interna rapporteringssystem. Det finns ett undantag från kravet på skydd i förordningen. Det gäller om ett offentliggörande krävs enligt nationell rätt i samband med ytterligare utredning eller efterföljande administrativa eller rättsliga förfaranden. Om t.ex. åtal väcks till följd av en anmälan om en överträdelse eller om en fråga om beslut om sanktioner mot en värdepapperscentral prövas hos Finansinspektionen eller vid allmän förvaltningsdomstol, gäller således inte något krav på identitetsskydd enligt förordningen. Det torde vara rapportering av överträdelser av förordningens regler och regler som har meddelats med stöd av förordningen som avses med skyddet för anmälare respektive utpekad person.

En regel av liknande innebörd finns även i kapitaltäckningsdirektivet, med den skillnaden att det skyddet endast avser den person som har rapporterat om överträdelsen (artikel 71.2 d). Regeln i det direktivet har genomförts i svensk rätt i 30 kap. 4 b § offentlighets- och sekretesslagen när det gäller det allmännas verksamhet och i bl.a. 1 kap. 11 § andra stycket lagen om värdepappersmarknaden när det gäller privat verksamhet (prop. 2013/14:228 s. 254–259). Regeln i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler skiljer sig således från regeln i kapitaltäckningsdirektivet på så sätt att förordningen

även omfattar den fysiska person som påstås vara ansvarig för överträdelsen.

Ett skydd för anmälarens identitet kan uppnås på två sätt: antingen genom att föreskriva att den som anmäler ska uppge sitt namn men därefter erbjuda ett skydd för att anmälarens identitet inte röjs (sekretessskydd), eller genom att ställa krav på anonyma anmälningar. Artikel 29-gruppen (se avsnitt 8.9.4 ovan) har i sin rapport belyst bl.a. frågan om anonyma rapportörer i förhållande till dataskyddsdirektivets krav om en korrekt behandling av personuppgifter. Arbetsgruppen anser att visselblåsarsystem som huvudregel ska behandla endast rapporter där anmälarnas namn framgår. Skyddet för enskilda bör i stället tillgodoses genom garantier om att identiteten kommer behandlas konfidentiellt och inte lämnas ut till tredje part. Gruppen framhåller att det i och för sig inte bör föreligga något förbud mot anonyma rapporter, men system bör inte marknadsföras såsom att detta är tillåtet samt att den som vill lämna sin anmälan anonymt bör göras medveten om att dess identitet kan komma att röjas i ett senare skede av förfarandet. Artikel 29-gruppens slutsatser talar för att skydd för identitetsuppgifter bör genomföras genom bestämmelser om sekretess. Det finns inte skäl att göra någon annan bedömning än den som gjordes vid genomförandet av kapitaltäckningsdirektivet, nämligen att instämma i Artikel 29-gruppens slutsatser (a. prop. s. 255).

I fråga om sekretess hos Finansinspektionen för identiteten har en sekretessbestämmelse redan införts i offentlighets- och sekretesslagen (30 kap. 4 b §) vid genomförandet av kapitaltäckningsdirektivet (a. prop. s. 254–259). Bestämmelsen omfattar bl.a. värdepappersmarknaden, vilket får anses omfatta värdepapperscentraler och kontoförande institut. Bestämmelser om tystnadsplikt i privat verksamhet har införts bl.a. i lagen om värdepappersmarknaden (1 kap. 11 §). Till följd av dessa bestämmelser krävs det inte några ytterligare lagstiftningsåtgärder i fråga om skyddet för anmälarens identitet hos Finansinspektionen enligt förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler. Däremot finns det till följd av förordningen skäl att överväga om bestämmelsen i offentlighets- och sekretesslagen bör utvidgas till att omfatta ett identitetsskydd även för den som anmälan avses, dvs. den utpekade personen.

Det kan inledningsvis konstateras att det i fråga om anmälningar om överträdelser av förordningens regler inte är fråga om överförande av sekretess från en myndighet till en annan inom ramen för tillsynsverksamhet. Den bestämmelse om detta som finns i 11 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen är således inte tillräcklig. Inte heller i övrigt finns det någon sekretessbestämmelse som tillgodoser det identitetsskydd som förordningen avser.

Rätten att ta del av allmänna handlingar är en medborgerlig rättighet som utgör en viktig del av vårt demokratiska statskick. Syftet med denna rätt är, så som det kommer till uttryck i 2 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen, att främja ett fritt meningsutbyte och en allsidig upplysning. Genom tillgången till allmänna handlingar underlättas en fri åsiktsbildning, en fri och på fakta grundad debatt i skilda samhällsfrågor liksom den medborgerliga kontrollen av den offentliga maktutövningen. Rätten att ta del av allmänna handlingar är en rätt som tillkommer var och en.

Förordningens krav på identitetsskydd för den som pekats ut är motiverat av integritetsskäl. Det kan finnas en risk för att den utpekade personen kan utsättas för andras missaktning om hans eller hennes namn blir känt. Samtidigt finns det ett påtagligt intresse av insyn i tillsynsmyndigheters verksamhet, inte minst när det gäller sådan samhälls-ekonomiskt betydelsefull tillsyn som förekommer på finansmarknadsområdet. Någon sekretess för identiteten på den som omfattas av en anmälan till Finansinspektionen finns inte sedan tidigare. För att minimera ingreppet i offentlighetsprincipen bör en ny bestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen enbart reglera den situation som avses i förordningen. Frågan är då hur bestämmelsen bör utformas.

Bestämmelsen om förundersökningssekretess i 35 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen gäller bl.a. uppgifter som förekommer i en utredning enligt bestämmelserna om förundersökning i brottmål. Sekretessskyddet gäller för uppgift om en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider skada eller men. Det är alltså frågan om ett s.k. omvänt skaderekvisit. Den nya sekretessbestämmelsen bör i huvudsak utformas efter förebild av denna bestämmelse. Sekretess ska således gälla för uppgift om en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden i en anmälan eller utsaga, om uppgiften kan avslöja den anmäldes identitet och det inte står klart att den kan röjas utan att denne lider skada eller men. Det finns alltså inte skäl att ställa upp ett krav på absolut sekretess. Anmälan ska avse en överträdelse av bestämmelse i lag eller annan författning som gäller för värdepapperscentralers och utsedda kreditinstituts verksamhet, vilket innefattar bl.a. förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler.

Identitetsskyddet i fråga om uppgifter hos en värdepapperscentral kräver ytterligare överväganden. Regleringen i offentlighets- och sekretesslagen om begränsningar av enskildas rätt att ta del av allmänna handlingar är inte tillämpliga inom den privata sektorn. På finansmarknadsområdet finns i stället särskilda regler om sekretess och tystnadsplikt för olika slag av finansiella företag och verksamheter i den lagstiftning som gäller för olika sektorer av finansmarknaden, t.ex. bankrörelse, försäkringsrörelse och värdepappersrörelse. I 1 kap. 10 § lagen om bank- och finansieringsrörelse, finns bestämmelser om s.k. banksekretess. Banksekretessen gäller för uppgifter om enskildas förhållanden till kreditinstitut och innebär att sådana uppgifter inte får bli föremål för ett obehörigt röjande. Som obehörigt röjande avses inte att uppgifterna lämnas med stöd av lag eller om ett uppgiftslämnande krävs för att institutet ska kunna fullgöra kundens uppdrag eller om kunden lämnat samtycke till att institutet lämnar ut uppgifter om honom eller henne. Intern information inom banken som påkallas av bankens lojala intressen anses inte heller vara obehörigt röjande (se prop. 2002/03:139 s. 478 f.). Sådan information får då lämnas endast till den eller de avdelningar eller till den personkrets där de behövs för verksamheten. Uppgifter om bankkunder får inte bli föremål för någon allmän information inom banken (se a. prop. s. 479). I 1 kap. 10 § tredje stycket lagen om bank- och finansieringsrörelse anges att ansvar för brott mot tystnadsplikt enligt 20 kap. 3 § brottsbalken inte ska följa för den som bryter mot bank-

sekretessen. Bestämmelsen om banksekretess i 1 kap. 10 § lagen om bank- och finansieringsrörelse har i samband med genomförandet av kapitaltäckningsdirektivet utvidgats till att omfatta även en uppgift i en anmälan eller en utsaga om en misstänkt överträdelse av en bestämmelse som gäller för kreditinstitutets verksamhet, om uppgiften kan avslöja anmälarens identitet (artikel 71.2 d, se prop. 2013/14:228 s. 254–259).

En liknande bestämmelse om tystnadsplikt för anställda hos centrala värdepappersförvarare och kontoförande institut finns i 8 kap. 2 § kontoföringslagen. Den bestämmelsen avser obehörigt röjande av uppgifter som har registrerats i ett avstämningsregister eller som har lämnats till en central värdepappersförvarare eller ett kontoförande institut av en förvaltare. Den har i huvudsak utformats efter förebild av bestämmelsen om banksekretess (prop. 1997/98:160 s. 182). Emellertid är den, till skillnad från bestämmelsen om banksekretess, straffsanktionerad genom 20 kap. 3 § brottbalken. Bestämmelsen i kontoföringslagen har i huvudsak samma innebörd som andra, motsvarande, bestämmelser på värdepappersmarknadsområdet, se t.ex. 1 kap. 11 § första stycket lagen om värdepappersmarknaden och 2 kap. 19 § lagen om värdepappersfonder.

Tystnadsplikten enligt kontoföringslagen ger vika om det under förundersökning i brottmål begärs uppgifter av undersökningsledare eller om det i ett ärende om rättslig hjälp i brottmål på framställning av en annan stat eller en mellanfolklig domstol begärs av åklagare (8 kap. 2 a § samma lag).

För att säkerställa ett skydd för en anmälares respektive en utpekad persons identitet i enlighet med det som avses i förordningen bör bestämmelsen om tystnadsplikt för anställda hos värdepapperscentraler och kontoförande institut i kontoföringslagen utvidgas till att omfatta även uppgifter i en anmälan eller en utsaga om en misstänkt överträdelse av de bestämmelser som gäller för verksamheten. Det är i första hand fråga om uppgifter som lämnas inom ramen för institutens särskilda rapporteringssystem och som på något sätt kan avslöja vem anmälaren är. I likhet med vad som gäller enligt nuvarande bestämmelse om sekretess i kontoföringslagen bör sekretesskyddet endast omfatta skydd för obehörigt röjande. Med det avses t.ex. inte att uppgifter lämnas på begäran av Finansinspektionen.

9 Ingripanden och sanktioner

9.1 Inledning

I avsnitt 8.4 behandlas Finansinspektionens tillsynsbefogenheter. Dessa befogenheter syftar till att säkerställa att berörda företag följer det regelverk som gäller för dem. Om t.ex. en värdepapperscentral har överträtt regelverket, aktualiseras frågan om Finansinspektionens ingripande genom sanktioner till följd av överträdelsen. Dessa sanktioner behandlas i förevarande avsnitt.

9.2 Gällande rätt

Finansinspektionens ingripandemöjligheter i fråga om centrala värdepappersförvarare regleras i kontoföringslagen (9 kap. 2 och 3 §§). Om en central värdepappersförvarare har fattat ett beslut som strider mot t.ex. kontoföringslagen eller någon annan författning som reglerar dess verksamhet, får Finansinspektionen förbjuda att beslutet verkställs. En auktorisation som central värdepappersförvarare ska återkallas av Finansinspektionen om

1. värdepappersförvararen genom att överträda kontoföringslagen eller någon annan författning som reglerar dess verksamhet eller på något annat sätt har visat sig olämplig att utöva verksamheten,

2. värdepappersförvararen inte bedriver sådan verksamhet som auktorisationen avser,

3. såvitt gäller ett svenskt aktiebolag, bolagets egna kapital understiger två tredjedelar av det registrerade aktiekapitalet och bristen inte har täckts inom tre månader från det att den blev känd för bolaget, eller

4. någon som ingår i värdepappersförvararens styrelse eller är dess verkställande direktör eller dennes ställföreträdare inte uppfyller de krav som gäller för dem.

Om det är tillräckligt, får Finansinspektionen i fall som avses i punkten 1 i stället besluta om varning.

9.3 Innehållet i förordningen

Medlemsstaterna är skyldiga att fastställa bestämmelser som säkerställer att deras behöriga myndigheter får besluta om s.k. administrativa sanktioner och andra åtgärder som är tillämpliga på de omständigheter som anges i artikel 63 för den eller de som är ansvariga för överträdelser av reglerna i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler (artikel 61.1). Adjektivet ”administrativa” syftar på att de sanktioner och åtgärder som de behöriga myndigheterna ska kunna besluta om enligt förordningen inte är straffrättsliga.

Reglerna om administrativa sanktioner och åtgärder i förordningen har sin bakgrund i ett meddelande från kommissionen den 8 december 2010 (KOM 2010[716] slutlig). Meddelandet gällde sanktioner inom den finansiella tjänstesektorn generellt sett. Av meddelandet framgick att

kommissionen ansåg att skillnaderna mellan sanktionssystem i olika medlemsstater är alltför stora och att sanktionerna inte alltid är tillräckligt effektiva, proportionella och avskräckande. Enligt kommissionen krävdes det ytterligare konvergens och förstärkning av sanktionssystemen. Kommissionen föreslog därför att en gemensam minimistandard skulle fastställas på EU-nivå. I meddelandet analyserades möjliga områden där sanktionsreglerna enligt kommissionens uppfattning bör stärkas och bli mer harmoniserade.

Även av förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler följer att de behöriga myndigheterna bör få tillgång till avskräckande sanktionssystem och kunna vidta åtgärder som är effektiva, proportionella och avskräckande (skälen 61 och 62).

Efter tillkännagivandet av meddelandet har kommissionen lagt fram ett flertal förslag till rättsakter på finansmarknadsområdet som innehåller harmoniserade regler om administrativa sanktioner och åtgärder. Dessa förslag har i stort sett samma innebörd i fråga om sådana sanktioner och åtgärder. Bland dessa förslag kan nämnas de förslag som sedermera antogs såsom MiFID II (se avsnitt 4.5) respektive Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/36/EU av den 26 juni 2013 om behörighet att utöva verksamhet i kreditinstitut och om särskild tillsyn av kreditinstitut och värdepappersföretag (det s.k. kapitaltäckningsdirektivet). Ett annat exempel är förslaget till omarbetning av Europaparlamentets och rådets direktiv om försäkringsförmedling [omarbeting] (COM[2012] 360 final).

De administrativa sanktionerna ska i första hand kunna riktas mot värdepapperscentraler och s.k. utsedda kreditinstitut som har utsetts av en värdepapperscentral för att tillhandahålla vissa banktjänster (artikel 61.2 i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler). Sanktioner ska dock – med förbehåll för de villkor som fastställs i nationell rätt inom områden som inte harmoniseras genom förordningen – kunna riktas även mot fysiska personer. Den krets av fysiska personer som är aktuell är ledamöter i ledningsorgan för värdepapperscentraler och utsedda kreditinstitut samt ”alla andra personer som i praktiken kontrollerar deras verksamhet eller några andra fysiska personer som enligt nationell rätt betraktas som ansvariga för en överträdelse”. Det sistnämnda gäller även juridiska personer som enligt nationell rätt är ansvariga för en överträdelse. Enligt det meddelande från kommissionen som nämns ovan framgår att kommissionens avsikt är att fysiska personer framför allt ska påföras sanktioner i de fall de kan hållas ensamt ansvariga för en överträdelse. Frågan om sanktioner mot fysiska personer behandlas i avsnitt 9.6.

I förordningen anges vissa överträdelser på vilka de administrativa sanktionerna ska kunna tillämpas (artikel 63.1).

Förordningen innehåller en s.k. sanktionskatalog, dvs. en förteckning över de sanktioner som de behöriga myndigheterna under alla förhållanden, ”åtminstone”, ska kunna besluta om (artikel 63.2). Katalogen är avsedd som en förteckning över de viktigaste administrativa sanktionerna och ska möjliggöra att förordningen tillämpas konsekvent i alla medlemsstater (skäl 63). Det anges uttryckligen i förordningen att de behöriga myndigheterna får förfoga över andra befogenheter att påföra sanktioner utöver dem som avses i sanktionskatalogen och får utdöma

högre administrativa sanktionsavgifter än dem som fastställs i den (artikel 63.3).

Sanktionskatalogen innebär att de behöriga myndigheterna ska kunna besluta om i vart fall följande sanktioner (artikel 63.2):

a) En offentlig förklaring som anger vilken person som är ansvarig för överträdelsen samt överträdelsens art i enlighet med artikel 62.

b) Ett beslut om att den person som är ansvarig för överträdelsen ska upphöra med sitt agerande och inte upprepa det.

c) Återkallelse av de auktorisationer som har beviljats enligt artikel 16 eller 54 i enlighet med artikel 20 eller 57, dvs. auktorisation av värdepapperscentraler eller utsedda kreditinstitut.

d) Ett tillfälligt förbud eller, för upprepade allvarliga överträdelser, ett permanent förbud för en ledamot av institutets ledningsorgan eller någon annan fysisk person som hålls ansvarig att utföra ledningsuppgifter i institutet.

e) Maximala administrativa sanktionsavgifter på upp till minst två gånger beloppet för den vinst som erhöles genom överträdelsen, om de beloppen kan fastställas.

f) Maximala administrativa sanktionsavgifter för fysiska personer på upp till minst 5 miljoner euro eller motsvarande värde i nationell valuta dagen för antagandet av denna förordning, i medlemsstater vars valuta inte är euro.

g) Om det gäller en juridisk person, maximala administrativa sanktionsavgifter på minst 20 miljoner euro eller upp till 10 procent av den juridiska personens totala årsomsättning i enlighet med den senaste tillgängliga redovisning som har godkänts av ledningsorganet. Om den juridiska personen är ett moderföretag eller ett dotterföretag till det moderföretag som i enlighet med direktiv 2013/34/EU ska upprätta koncernredovisning, ska den relevanta totala årsomsättningen vara den totala årsomsättningen eller motsvarande inkomstslag i enlighet med de relevanta redovisningsdirektiven enligt den senaste tillgängliga sammanställda redovisning som har godkänts av ledningsorganet för det yttersta moderföretaget.

De olika sanktionerna enligt sanktionskatalogen behandlas i avsnitt 9.7.

I förordningen finns anvisningar till de behöriga myndigheterna i fråga om hur de ska utöva sina befogenheter i syfte att uppnå ett visst resultat (artikel 61.3). Sådana regler som riktar sig direkt till de behöriga myndigheterna kräver i allmänhet ingen lagstiftningsåtgärd, eftersom förordningen är direkt tillämplig. De regler i förordningen som kräver lagstiftningsåtgärder är i stället de regler som riktar sig till medlemsstaterna.

Det finns också regler om vilka omständigheter som ska beaktas vid valet mellan olika tänkbara sanktioner (artikel 64). Dessa regler behandlas närmare i avsnitt 9.9.

9.4 Administrativa sanktioner eller straffrättsliga påföljder?

Promemorians förslag: Finansinspektionen ska kunna besluta om administrativa sanktioner mot juridiska och fysiska personer. Bestämmelser om administrativa sanktioner införs därför i kontoföringslagen.

Promemorians bedömning: Det saknas anledning att införa någon ny bestämmelse om straffansvar för överträdelser av reglerna i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler.

Skälen för promemorians förslag och bedömning: I svensk rätt går det en skiljelinje mellan å ena sidan påföljder för och annan rättsverkan av brott, dvs. straffrätt, och å andra sidan sanktioner som beslutas i administrativ, dvs. förvaltningsrättslig, ordning. Frågor om ansvar för brott prövas i regel inom ramen för ett brottmål i allmän domstol, alternativt av åklagare genom strafföreläggande eller av polisman genom föreläggande av ordningsbot. Administrativa sanktioner beslutas i regel av en förvaltningsmyndighet och ett sådant beslut kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Termen brott definieras i svensk rätt som en gärning som är beskriven i lag eller annan författning och för vilken straff är föreskrivet (1 kap. 1 § brottsbalken). Därutöver krävs dock som huvudregel att gärningen begås uppsåtligt (1 kap. 2 § samma balk). I fråga om vissa brott krävs inte att uppsåt föreligger; i stället är det tillräckligt att gärningsmannen begick gärningen med en viss grad av oaktsamhet, dvs. vårdslöshet. Uppsåt och oaktsamhet kallas med en gemensam beteckning subjektiva rekvisit eller rekvisit för personligt ansvar (beträffande den senare termen, se Petter Asp m.fl., *Kriminalrättens grunder*, 2 uppl., 2013, s. 58–60). Vilka slags överträdelser av olika regler som är kriminaliserade, dvs. straffbelagda, kan i hög grad variera över tid och mellan olika stater. Det är därför svårt att ange någon gemensam egenskap för de gärningar som är kriminaliserade. Straffrättsanvändningsutredningen har dock i sitt betänkande *Vad bör straffas?* (SOU 2013:38) övervägt frågan om vilka grundläggande kriterier som ska vara uppfyllda för att kriminalisering ska övervägas. Utredningen sammanfattade då kriterierna enligt följande (s. 19 f.).

1. Det tänkta straffbudet måste avse ett identifierat och konkretiserat intresse som är skyddsvärt (godtagbart skyddsintresse).

2. Det beteende som avses bli kriminaliserat måste kunna orsaka skada eller fara för skada på skyddsintresset.

3. Endast den som har visat skuld – varit klandervärd – bör träffas av straffansvar, vilket innebär att kriminaliseringen inte får äventyra tillämpningen av skuldprincipen.

4. Det får inte finnas något tillräckligt värdefullt motstående intresse.

5. Det får inte finnas någon alternativ metod som är tillräckligt effektiv för att komma till rätta med det oönskade beteendet. De överväganden som bör göras i fråga om detta kriterium är följande:

a) Finns det redan en handlingsdirigerande regel som är tillräckligt effektiv för att motverka det oönskade beteendet?

b) Om en handlingsdirigerande regel behöver införas – kan beteendet motverkas tillräckligt effektivt med en regel som inte är repressiv (t.ex. en civilrättslig regel om skadestånd)?

c) Om det är nödvändigt att införa en repressiv handlingsdirigerande regel för att motverka det oönskade beteendet ska i första hand vite, sanktionsavgift eller återkallelse av tillstånd övervägas. Straff bör väljas i sista hand.

Det förhållandet att termen brott är knuten till att ett straff är föreskrivet för gärningen i fråga innebär att straff inte kan komma i fråga för andra gärningar än brott. Således kan t.ex. ett fängelsestraff endast komma i fråga som påföljd för brott. Särskilda rättssäkerhetskrav gäller också i fråga om straff och andra påföljder för brott eller annan rättsverkan av brott. Bland annat får inte någon dömas till en brottspåföljd för en gärning som inte var belagd med en sådan påföljd när den begicks (den s.k. straffrättsliga legalitetsprincipen, 2 kap. 10 § första stycket regeringsformen och artikel 7 i den Europeiska konventionen av den 4 november 1950 om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, Europakonventionen). En annan konstitutionell princip av betydelse är rätten att inte bli lagförd eller straffad två gånger för samma gärning. Denna princip kan också beskrivas som ett förbud mot dubbel lagföring och straff (*ne bis in idem*). Se vidare om detta förbud i avsnitt 9.7.8.

I likhet med påföljder och annan rättsverkan av brott syftar de administrativa sanktionerna till att sanktionera ett visst, icke önskvärt, beteende. Lagstiftaren har dock inte funnit skäl att kriminalisera, dvs. straffbelägga, det beteendet. Administrativa sanktioner förekommer i stor omfattning i svensk rätt. Vissa slag av sanktioner riktar sig mot var och en som överträder en viss bestämmelse. Som ett exempel på det kan nämnas lagen (1976:206) om felparkeringsavgift. Andra slag av sanktioner riktar sig till den som bedriver en viss verksamhet. Så är i regel fallet med näringsrättsliga sanktioner, bl.a. på finansmarknadsområdet. Finansinspektionen får besluta om sanktioner mot bl.a. banker, försäkringsföretag, värdepappersbolag och clearingorganisationer för överträdelser av de regelverk som gäller på detta område. Bland de administrativa sanktionerna kan också skattetilläggen nämnas särskilt. Skattetillägg tas ut på vissa skatter och avgifter av den som har lämnat oriktiga uppgifter (49 kap. 2–4 §§ skatteförfarandelagen [2011:1244]).

Administrativa sanktioner respektive påföljder och annan rättsverkan av brott liknar varandra i den meningen att det rör sig om sanktioner som det allmänna riktar mot enskilda, i vissa fall även juridiska personer. Det är således fråga om offentligrättsliga sanktioner i vid bemärkelse. Från sådana sanktioner skiljer sig de civilrättsliga sanktioner som kan utgå t.ex. i samband med köp av fast eller lös egendom eller i andra kontraktsförhållanden. Ett annat exempel på en civilrättslig sanktion är ersättning enligt lagen (1981:739) om ersättning för inkassokostnader m.m. De civilrättsliga sanktionerna karaktäriseras bl.a. av att det rör sig om en enskild som utkräver en prestation av en annan enskild, ofta med anledning av ett avtalsförhållande mellan parterna. Såväl fysiska som juridiska personer kan bli föremål för administrativa sanktioner. Emellertid kan endast fysiska personer begå brott, vilket innebär att endast sådana personer kan dömas till en brottspåföljd. I vissa fall kan dock en

juridisk person sanktioneras till följd av brott. En näringsidkare kan nämligen i vissa fall åläggas en s.k. företagsbot för brott som har begåtts i utövningen av näringsverksamheten (36 kap. 7 § brottsbalken).

Förordningen är inte avsedd att påverka tillämpningen av straffrättsliga påföljder i medlemsstaterna (skäl 65). Av den anledningen föreskrivs i förordningen att medlemsstaternas skyldighet att fastställa bestämmelser om administrativa sanktioner och åtgärder inte ska påverka medlemsstaternas rätt att föreskriva och besluta om straffrättsliga påföljder (artikel 61.1 första stycket). Således har medlemsstaterna ett handlingsutrymme att välja straffrättsliga påföljder i stället för administrativa sanktioner. Om en medlemsstat utnyttjar det handlingsutrymmet, måste den dock fastställa sådana straffrättsliga påföljder inom en viss tid och därefter underrätta kommissionen och Esma om de relevanta bestämmelserna (artikel 61.1 andra stycket). Medlemsstaten i fråga är i ett sådant fall också skyldig att säkerställa ett visst mått av samarbete mellan den behöriga myndigheten och de berörda rättsvårdande myndigheterna (artikel 61.4). Vidare ska en sådan medlemsstat lämna viss information till Esma om brottsutredningar och straffrättsliga påföljder (artikel 61.6 andra stycket).

Med hänsyn till syftena med regleringen av finansmarknaden, nämligen att värna om den finansiella stabiliteten, förtroendet för finansmarknaden, marknadens effektivitet och integritet samt att skydda investerarna, saknas det skäl att föreslå någon ny straffbestämmelse för överträdelser av förordningens regler. De sanktioner som bör komma i fråga bör snarare vara av administrativt slag och i första hand rikta sig mot juridiska personer, framför allt värdepapperscentraler. Straffansvar för fysiska personer är inte den mest effektiva metoden att uppnå de ovan angivna syftena. Kännbara sanktioner mot ett finansiellt företag, t.ex. i form av en sanktionsavgift, har alltså större förutsättningar för att förmå företaget i fråga att följa gällande regelverk jämfört med om en enskild befattningshavare blir föremål för förundersökning och åtal. En annan aspekt är att förundersökningar på finansmarknadsområdet är tids- och resurskrävande.

Som framgår av avsnitt 7.5 finns det visserligen en straffbestämmelse i aktiebolagslagen som gäller underlåtenhet att föra aktiebok m.m. (30 kap. 1 §). Den gäller dock inte för centrala värdepappersförvarare. Som framgår av avsnitt 7.6 finns det även en straffbestämmelse i 8 kap. 5 § kontoföringslagen som är kopplad till meddelandeförbudet i 8 kap. 4 § samma lag. Den avser dock en avgränsad fråga relaterad till bl.a. uppgifter med anledning av en förundersökning i brottmål och inte centrala värdepappersförvarares verksamhet en vidare mening.

Sanktionerna mot överträdelser av förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler bör alltså vara av administrativt slag. I avsnitt 9.6 föreslås dock att vissa fysiska personer i vissa fall ska kunna bli föremål för administrativa sanktioner för överträdelser av reglerna i förordningen.

9.5 Ingripanden mot juridiska personer

Promemorians förslag: Om en värdepapperscentral eller ett utsett kreditinstitut har åsidosatt sina skyldigheter enligt kontoföringslagen, förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler eller andra författningar som reglerar verksamheten, ska Finansinspektionen ingripa.

Om tjänster enligt förordningen tillhandahålls av någon som inte är berättigad till det trots att auktorisation krävs, ska Finansinspektionen kunna beslut om ett föreläggande eller en sanktionsavgift mot var och en som tillhandahåller en sådan tjänst.

Skälen för promemorians förslag: Enligt förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler ska behöriga myndigheter kunna påföra administrativa sanktioner och andra åtgärder mot värdepapperscentraler och utsedda kreditinstitut (artikel 61.2). Med ett utsett kreditinstitut avses ett sådant kreditinstitut som en värdepapperscentral har utsett att tillhandahålla anknutna banktjänster (artikel 54.4). Under vissa förutsättningar ska sådana sanktioner och åtgärder även kunna vidtas mot vissa fysiska personer, se avsnitt 9.6.

I förordningen anges vilka överträdelser som under alla förhållanden, ska kunna bli föremål för sanktioner (artikel 63.1). Det rör sig bl.a. om tillhandahållande av tjänster utan auktorisation och erhållande av auktorisation på vissa felaktiga grunder (leden a och b). Beträffande värdepapperscentraler kan det även röra sig om underlåtelse att uppfylla kapitalkraven, de organisatoriska kraven, uppförandekraven, kraven för tillhandahållande av vissa tjänster, stabilitetskraven och kraven avseende länkar mellan värdepapperscentraler (leden c–h). Det kan även vara frågan om att en värdepapperscentral utan grund vägrar att bevilja tillträde till vissa tjänster (led i). I fråga om utsedda kreditinstitut kan det röra sig om underlåtelse att uppfylla vissa stabilitetskrav för antingen kreditrisker eller likviditetsrisker (leden j och k).

Av förordningen framgår att det är möjligt för medlemsstaterna att föreskriva att sanktioner ska kunna beslutas även vid andra överträdelser än de som anges ovan. Det framgår av formuleringen ”åtminstone vid överträdelser som avses i denna artikel” i artikel 63.2. Det är alltså möjligt att föreskriva att administrativa sanktioner ska kunna beslutas även vid överträdelser av andra regler i förordningen eller vid överträdelser av bestämmelser i svensk rätt. Eftersom förordningen ska kompletteras med andra EU-rättsakter som antas av kommissionen, av kontoföringslagen och av författningar som meddelas med stöd av bemyndiganden i kontoföringslagen, bör bestämmelserna om ingripande i kontoföringslagen tillämpas i en vidare utsträckning än vad som anges i artikel 63.1 i förordningen. Det bör även hållas i minnet att det även kan finnas andra bestämmelser som gäller för verksamheten, inte minst för utsedda kreditinstitut. I fråga om svensk rätt är det av särskild vikt att en svensk värdepapperscentral följer bestämmelserna i 4 och 5 kap. kontoföringslagen. Möjligheterna för Finansinspektionen att ingripa bör alltså gälla vid överträdelser av samtliga de regelverk som nu har nämnts.

Mot bakgrund av det ovan anförda bör det tas in en bestämmelse om ingripande i kontoföringslagen av innebörden att bestämmelserna om sanktioner ska gälla om en värdepapperscentral eller ett utsett kreditinstitut har åsidosatt sina skyldigheter enligt kontoföringslagen, förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler eller andra författningar som reglerar verksamheten. Det bör även anges att sanktioner ska kunna vidtas mot värdepapperscentraler och utsedda kreditinstitut och fysiska personer. Även om det inte följer uttryckligen av förordningen, bör det dock finnas en möjlighet att rikta sanktioner mot var och en som utan att vara berättigad till det tillhandahåller sådana huvudtjänster och anknutna tjänster som avses i bilagan till förordningen, om auktorisation krävs enligt förordningen (jfr artikel 63.1 a). Anledningen till detta är att det inte bör vara möjligt att kringgå det auktorisationskrav som följer av förordningen. Att ett visst företag inte uppfyller kraven på en värdepapperscentral kan t.ex. vara orsaken till att någon auktorisation inte har beviljats.

Det bör dock hållas i minnet att de anknutna tjänster som anges i avsnitt B i bilagan till förordningen kan tillhandahållas utan auktorisation enligt förordningen, om företaget i fråga inte samtidigt uppfyller definitionen av en värdepapperscentral i artikel 2.1.1 i förordningen. Med andra ord krävs att företaget inte driver ett avvecklingssystem och ytterligare en huvudtjänst enligt avsnitt A i bilagan till förordningen. Det är också möjligt att tillhandahålla en av huvudtjänsterna notarietjänst respektive central kontoföringstjänst utan auktorisation, om företaget inte samtidigt driver ett avvecklingssystem. Oavsett om någon annan huvudtjänst tillhandahålls eller inte, är det dock inte möjligt att driva ett avvecklingssystem utan auktorisation enligt förordningen (artikel 18.2).

Eftersom centralbanker har rätt att till viss del driva samma verksamhet som en värdepapperscentral utan auktorisation enligt förordningen (se artikel 18.2), ska givetvis inte sanktioner kunna riktas mot en centralbank. Detta behöver dock inte uttryckligen anges i lagtexten.

9.6 Ingripanden mot fysiska personer

Promemorians förslag: Finansinspektionen ska ges rätt att ingripa mot en enskild styrelseledamot eller verkställande direktör i en värdepapperscentral eller ett utsett kreditinstitut, eller ersättare för någon av dem, för en överträdelse som en värdepapperscentral eller ett utsett kreditinstitut har gjort sig skyldigt till. De överträdelser som kan föranleda sanktioner mot personerna i fråga ska uttryckligen anges i kontoföringslagen. Finansinspektionen ska endast ingripa om överträdelser som värdepapperscentralen eller kreditinstitutet har gjort sig skyldigt till är allvarlig och personen uppsåtlig eller av grov oaktsamhet har orsakat överträdelserna.

Skälen för promemorians förslag

Personkretsen som kan träffas av sanktioner

Enligt förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler ska ledamöter i ledningsorganet och alla andra personer som i praktiken kontrollerar deras verksamhet eller några andra fysiska personer som enligt nationell rätt betraktas som ansvariga för en överträdelse kunna bli föremål för sanktioner om inte annat följer av de villkor som föreskrivs i nationell rätt (artikel 61.2). I artikel 2.1.45 i förordningen anges att ett ledningsorgan är ett organ som utses enligt nationell rätt och som har befogenhet att fastställa värdepapperscentralens strategi, mål och allmänna inriktning och som kontrollerar och övervakar ledningens beslutsfattande och inbegriper personer som i praktiken leder värdepapperscentralens verksamhet. Definitionen av ledningsorganet ska också ses i ljuset av förordningens begrepp ”verkställande ledning”. Med verkställande ledning avses enligt artikel 2.1.46 de fysiska personer som utövar de verkställande uppgifterna hos en värdepapperscentral och är ansvariga och rapporteringsskyldiga inför ledningsorganet för den dagliga ledningen av värdepapperscentralen.

Den i förordningen angivna personkretsen är beskriven på samma sätt som i bestämmelserna om ledningsprövning i andra EU-rättsakter på det finansiella området, och det är därför rimligt att utgå från att samma krets som ska omfattas av ledningsprövningen också ska kunna påföras sanktioner. När det gäller vilka personer som bör ingå i denna krets bör samma bedömning göras när det gäller värdepapperscentraler som den som har gjorts beträffande kreditinstitut och värdepappersbolag. Frågan om vilken personkrets som är föremål för ledningsprövning i kreditinstitut och värdepappersbolag har behandlats i prop. 2013/14:228 (s. 166 f). Där anges att enligt 8 kap. 27 och 29 §§ aktiebolagslagen (2005:551) ska den verkställande direktören utses av styrelsen och sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar. Den verkställande direktören är med andra ord underställd styrelsen. Med ledningsorgan avses således primärt styrelsen. Förordningen är – i likhet med övriga EU-rättsakter på finansmarknadsområdet – utformad för att tillämpas inom EU där medlemsstaterna har mycket skiftande bolagsrättsliga traditioner vilket innebär att bestämmelserna om ledningsorgan i vissa fall får anses ta sikte på såväl styrelsen som den verkställande direktören. I enlighet med svensk lagstiftningstradition bör det därför i varje särskilt fall anges om det är styrelsen eller styrelsen och verkställande direktören som omfattas av respektive bestämmelse. Likaså avses med styrelsen respektive verkställande direktör inte ersättare för dessa såvida inte det särskilt anges, se t.ex. 3 kap. 2 § lagen om bank- och finansieringsrörelse och 3 kap. 1 § lagen om värdepappersmarknaden.

I en svensk kontext bör således den personkrets som kan träffas av sanktioner utgöras av styrelsen, den verkställande direktören och ersättare för dessa.

Allvarliga överträdelser av värdepapperscentraler och utsedda kreditinstitut ska kunna leda till ansvar för fysiska personer

Förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler förutsätter inte att det regelmässigt döms ut sanktioner mot fysiska personer. Det bör därmed vara tillräckligt att svensk rätt erbjuder en möjlighet att rikta sanktioner mot fysiska personer. Förordningen saknar närmare anvisningar om när ett ansvar för en fysisk person kan komma i fråga. Det bör således ankomma på tillämplande myndighet eller domstol att i varje enskilt fall ta ställning till om omständigheterna är sådana att de utgör skäl för att rikta en sanktion mot en fysisk person. Vid denna bedömning bör beaktas att rörelsereglerna i första hand riktas mot institutet som sådant. Utgångspunkten i svensk rätt bör därför vara att sanktioner i första hand bör riktas mot värdepapperscentralen eller det utsedda kreditinstitutet och att sanktioner mot fysiska personer bör komma i fråga endast om värdepapperscentralens eller kreditinstitutets överträdelse är allvarlig.

För att understryka att det är värdepapperscentraler och utsedda kreditinstitut som står i fokus då sanktioner övervägs och att sanktioner mot fysiska personer endast bör komma i fråga i särskilda fall (jämför avsnitt 9.3), bör det krävas att värdepapperscentralens eller kreditinstitutets överträdelse ska uppnå viss allvarlighetsgrad för att sanktioner mot fysiska personer ska komma i fråga. Det kan inte anses ändamålsenligt att i lagtexten ange uttryckliga villkor som förutsättning för när en överträdelse bör anses tillräckligt allvarlig. Frågan är om det ska framgå av lagtexten att ett sanktionsbeslut ska ha meddelats mot värdepapperscentralen eller det utsedda kreditinstitutet för att en sanktion mot en fysisk person ska komma i fråga? Eftersom värdepapperscentralens eller det utsedda kreditinstitutets överträdelse ska uppnå viss allvarlighetsgrad för att en fysisk person ska kunna åläggas en sanktion torde situationen i de allra flesta fall ha lett till ett sanktionsbeslut mot företaget. Dock kan man tänka sig fall då värdepapperscentralen eller kreditinstitutet har gått i konkurs eller fått tillståndet återkallat innan överträdelsen upptäcktes. En sådan situation bör inte utesluta ett ingripande mot en fysisk person. Utgångspunkten bör således vara att värdepapperscentralens eller det utsedda kreditinstitutets överträdelse ska vara av allvarligt slag för att en fysisk person ska kunna påföras en administrativ sanktion. Lagtexten bör däremot inte förutsätta att värdepapperscentralen eller det utsedda kreditinstitutet faktiskt har påförts en sanktion för att ett ingripande mot en fysisk person ska kunna ske.

Subjektivt rekvisit som förutsättning för ansvar

Förordningen om förbättrad värdepappersavveckling om värdepapperscentraler ställer inte upp något krav på att det införs ett subjektivt rekvisit som förutsättning för ansvar (artikel 63). I förordningen anges att administrativa sanktioner ska kunna införas, med förbehåll för de villkor som fastställs i nationell rätt inom områden som inte harmoniseras genom förordningen, mot de fysiska personer som omfattas av förordningens bestämmelser om sanktioner (artikel 61.2). Med hänsyn till sanktionens straffrättsliga karaktär och då det enligt svenska straffrättsliga principer inte bör utdömas sanktioner av straffliknande karaktär utan att

personen i fråga i något avseende har visat uppsåt eller oaktsamhet ligger det nära till hands att anse att ansvar för fysiska personer bör förutsätta subjektiva rekvisit. Förordningens bestämmelser om sanktioner har stora likheter med motsvarande bestämmelser i kapitaltäckningsdirektivet. I lagrådsremissen Nya administrativa sanktioner på finansmarknadsområdet föreslås ett subjektivt rekvisit som förutsättning för ansvar för fysiska personer för att ytterligare understryka att det bör vara fråga om särskilt allvarliga fall för att en sanktion ska kunna komma i fråga. Samma förutsättning bör gälla också för ansvar för fysiska personer för överträdelser av förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler.

I nämnda lagrådsremiss föreslås att den nedre gränsen för det subjektiva rekvisitet sätts vid grov oaktsamhet. Detta innebär att det endast är en mer kvalificerad form av oaktsamhet som kan träffas av en sanktion. I lagrådsremissen exemplifieras situationer på grov oaktsamhet enligt följande (s. 32):

Exempel på sådan grov oaktsamhet skulle kunna vara att styrelsen eller verkställande direktören medvetet tagit en risk i fråga om riktigheten hos vissa uppgifter som lämnas till Finansinspektionen. Ett sådant medvetet risktagande kan det vara fråga om när styrelsen eller verkställande direktören underlåtit att se till att det finns en ändamålsenlig organisation på plats för rapportering eller informationslämnande, eller underlåtit att regelbundet följa upp hur organisationen fungerar. I många fall kan företagens rapporteringsskyldigheter vara tekniskt komplicerade och regleringen kan vara otydlig vilket lämnar utrymme för tolkning. För att agerandet ska anses grovt oaktsamt i sådana fall bör det krävas att styrelsen eller verkställande direktören har fått tydliga indikationer på att det föreligger brister, exempelvis genom Finansinspektionens påpekande eller sanktion, och ändå underlåtit att vidta åtgärder. Det bör också anses grovt oaktsamt att underlåta att sätta sig in i innebörden av sådana regler om styrning och kontroll som har betydelse för verksamheten. Vidare lämnar både lag- och föreskriftsbestämmelser många gånger utrymme för tolkningar och bedömningar. Så är exempelvis fallet när det i olika bestämmelser anges att institutet ska ha en "ändamålsenlig organisationsstruktur" eller att kontrollfunktionen ska ha "de resurser som krävs" eller att personalen ska ha "den kunskap som krävs". Om det i efterhand visar sig att styrelsen eller verkställande direktören gjorde en felaktig bedömning av vad som t.ex. var ändamålsenligt eller tillräckligt, bör det inte i sig innebära att det har varit fråga om ett grovt oaktsamt beteende i bestämmelsens mening. Om de däremot fått påpekanden, antingen av det egna institutet eller av Finansinspektionen, och underlåtit att vidta åtgärder, bör det finnas utrymme att bedöma oaktsamheten som grov.

I likhet med det som föreslås i lagrådsremissen bör uppsåt eller grov oaktsamhet krävas även för att sanktioner ska kunna komma i fråga mot fysiska personer för överträdelser av förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler.

9.7 Sanktioner

9.7.1 Inledning

I förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler anges de administrativa sanktioner som de behöriga myndigheterna åtminstone ska ha till sitt förfogande (artikel 63.2). Uppräkningen är inte uttömmande och det finns därför möjlighet för medlemsstaterna att införa ytterligare sanktioner eller högre sanktionsavgifter (artikel 63.3). I avsnitt 9.7.2 behandlas skyldigheten att offentliggöra sanktionsbeslut. I avsnitten 9.7.3, 9.7.4 och 9.7.5 behandlas sanktioner tillämpliga endast på juridiska personer och i avsnitten 9.7.6 och 9.7.7 behandlas sanktioner tillämpliga endast på fysiska personer.

9.7.2 Offentliggörande av sanktionsbeslut

Promemorians bedömning: Skyldigheten enligt förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler att offentliggöra sanktionsbeslut bör tillgodoses genom föreskrifter på förordningsnivå.

Skälen för promemorians bedömning: I förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler ställs det upp ett krav på offentliggörande av Finansinspektionens beslut och andra åtgärder med anledning överträdelser av förordningens regler (artikel 62). Den fråga som uppkommer är om ett sådant offentliggörande är tillåtet enligt bestämmelserna om sekretess i 30 kap. 4 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Dessa bestämmelser innebär sekretess för vissa uppgifter som förekommer i Finansinspektionens tillståndsgivnings- och tillsynsverksamhet.

Sekretessen enligt 30 kap. 4 § offentlighets- och sekretesslagen gäller för Finansinspektionens beslut. Bestämmelsen innebär att sekretess gäller för uppgift om affärs- eller driftförhållanden hos den som myndighetens verksamhet avser, om det kan antas att han eller hon lider skada om uppgiften röjs. Det föreligger alltså en presumtion för att Finansinspektionen får offentliggöra uppgifter om åtgärder eller sanktioner, men sekretess råder om det kan antas att den berörde lider skada om uppgiften röjs. Förordningen förutsätter offentliggörande men tillåter emellertid att besluten offentliggörs anonymiserat bl.a. om ett offentliggörande skulle utgöra en oproportionerlig åtgärd eller bedömas orsaka en oproportionell skada för berörda institut (artikel 62.1 tredje stycket b). Det finns också en möjlighet att i vissa fall inte offentliggöra beslutet alls (artikel 62.1 tredje stycket c) eller senarelägga offentliggörandet (artikel 62.1 tredje stycket a).

Mot denna bakgrund finns det skäl för att dra slutsatsen att bestämmelserna om sekretess i 30 kap. 4 § offentlighets- och sekretesslagen inte utgör hinder för att offentliggöra besluten på det sätt som föreskrivs i förordningen. Samma bedömning gjordes när det gäller motsvarande regler om offentliggörande av beslut i kapitaltäckningsdirektivet (prop. 2013/14:228 s. 233 f.).

Eftersom kravet på offentliggörande av beslut även gäller sådana beslut som rör fysiska personer, uppkommer frågan om personuppgiftslagen hindrar att förordningens krav uppfylls. I den lagen anges att avvikande bestämmelser i en annan lag eller förordning har företräde framför lagen. Med förordning avses inte EU-förordningar. Det är däremot möjligt att i en svensk förordning föreskriva att Finansinspektionen ska offentliggöra vissa uppgifter och därigenom åstadkomma att bestämmelserna i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler har företräde framför personuppgiftslagen. Det är alltså inte nödvändigt att frågan regleras i lag. Vid genomförandet av kapitaltäckningsdirektivet gjordes bedömningen att de regler i direktivet som motsvarar de nu aktuella reglerna i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler borde genomföras genom föreskrifter på förordningsnivå (a. prop. a. s.). Denna bedömning överensstämmer även med hur andra liknande regler har genomförts vid tidigare tillfällen. Det saknas anledning att nu fråga denna bedömning.

Sammantaget bör kravet i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler på att offentliggöra vissa beslut tillgodoses genom föreskrifter på förordningsnivå.

Enligt förordningen ska den behöriga myndigheten ha befogenhet att genom offentlig förklaring ange vilken person som är ansvarig för en överträdelse samt överträdelsens art (artikel 63.2 a). Som framgår ovan ska Finansinspektionen offentliggöra sanktionsbeslut beträffande överträdelser av förordningen (artikel 62). Något behov av särskilda genomförandeåtgärder med anledning kravet på offentlig förklaring finns därmed inte.

9.7.3 Föreläggande att vidta rättelse

Promemorians förslag: Finansinspektionen får förelägga den juridiska person som har åsidosatt sina skyldigheter enligt förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler att inom viss tid vidta en viss åtgärd för att komma till rätta med situationen eller upphöra med ett visst agerande. Detsamma gäller den som driver verksamhet som värdepappercentral eller utsett kreditinstitut enligt förordningen utan auktorisation, om en sådan auktorisation krävs.

Ett föreläggande får förenas med vite.

Skälen för promemorians förslag: Om en central värdepappersförvarare har fattat ett beslut som strider mot kontoföringslagen eller någon annan författning som reglerar dess verksamhet, mot en föreskrift som meddelats med stöd av den lagen eller någon annan författning eller mot bolagsordningen eller stadgarna, får Finansinspektionen förbjuda att beslutet verkställs (9 kap. 2 § kontoföringslagen). Har beslutet redan verkställts, får inspektionen förelägga värdepappersförvararen att göra rättelse om detta är möjligt.

Enligt sanktionskatalogen i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler (se avsnitt 9.3) ska en behörig myndighet kunna kräva att den person som är ansvarig för en över-

trädelse ska upphöra med sitt agerande och inte upprepa det (artikel 63.2 b). Eftersom en överträdelse även kan bestå i underlåtenhet att uppfylla vissa krav (se artikel 63.1), är det rimligt att den behöriga myndigheten även kan ålägga den ansvarige att vidta en positiv åtgärd för att uppfylla kraven i förordningen, snarare än att avhålla sig från att göra något som inte är tillåtet. Det kan exempelvis röra sig om ett föreläggande att vidta åtgärder för att uppfylla kapitalkraven i förordningen (artikel 47.1).

Mot bakgrund av förordningens krav bör det införas en ny bestämmelse i kontoföringslagen som ger Finansinspektionen möjlighet att förelägga den som har överträtt reglerna i förordningen att inom viss tid vidta en viss åtgärd för att komma till rätta med situationen eller att upphöra med ett visst agerande. Det är alltså inte tillräckligt med en bestämmelse av innebörden att inspektionen får förbjuda att ett visst beslut verkställs. Den nya bestämmelsen bör utformas efter förebild av motsvarande bestämmelser i liknande lagstiftning som kompletterar EU-förordningar, nämligen 4 § lagen (2012:735) med kompletterande bestämmelser till EU:s blankningsförordning och 4 kap. 2 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister. Ett sådant föreläggande enligt dessa lagar får förenas med vite. Finansinspektionen bör ha motsvarande möjlighet även beträffande värdepapperscentraler och utsedda kreditinstitut.

När det gäller de överträdelser som anges i artikel 63 är det i svensk rätt värdepapperscentralen eller det utsedda kreditinstitutet som åläggs skyldigheter, varför en sanktion som innebär en skyldighet att upphöra med något bör riktas mot värdepapperscentralen eller det utsedda kreditinstitutet i fråga och inte mot en enskild fysisk person.

9.7.4 Varning och återkallelse av auktorisation

Promemorians förslag: Bestämmelserna i kontoföringslagen om återkallelse av auktorisation upphävs. I stället ska det anges i den lagen att det i artiklarna 20 och 57 i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler finns bestämmelser om återkallelse av auktorisation för värdepapperscentraler vid bland annat överträdelser av bestämmelserna i förordningen. Vid andra slags överträdelser än de som avses i dessa artiklar får Finansinspektionen besluta om en varning i stället för att återkalla auktorisationen, om det är tillräckligt ingripande.

Vid återkallelse av auktorisation får Finansinspektionen besluta om hur verksamheten ska avvecklas.

Skälen för promemorians förslag: Förutsättningarna för återkallelse av auktorisation av en central värdepappersförvarare regleras i kontoföringslagen, där även bestämmelser om varning finns (9 kap. 3 §). Under vissa angivna förhållanden får Finansinspektionen återkalla en auktorisation som central värdepappersförvarare. Vid återkallelse av auktorisation får Finansinspektionen besluta om hur verksamheten ska

avvecklas. Om det är tillräckligt får inspektionen i stället meddela en varning i vissa fall.

I förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler specificeras vissa förhållanden som ska föranleda att den behöriga myndigheten återkallar en auktorisation som värdepapperscentral (artikel 20.1). En återkallelse får dock begränsas till en viss tjänst, verksamhet eller finansiellt instrument (artikel 20.4). I förordningen finns också regler om återkallelse av en tilläggsauktorisering avseende anknutna banktjänster och om auktorisation för att utse ett kreditinstitut (artikel 57). Förutsättningarna för återkallelse av auktorisation regleras uttömmande i förordningen. Det finns därför inte utrymme för att ställa upp några kompletterande eller motstridiga förutsättningar för återkallelse i svensk rätt. Det innebär att bestämmelserna i kontoföringslagen om när återkallelse av auktorisation ska ske bör upphävas.

Förordningen torde inte heller förutsätta att det i nationell rätt anges att den behöriga myndigheten får besluta om återkallelse av auktorisation. I sanktionskatalogen anges visserligen att de behöriga myndigheterna ska ha rätt att besluta om återkallelse av de auktorisationer som har beviljats enligt artikel 16 eller 54 (artikel 63.2). Dessa auktorisationer avser dels auktorisation som värdepapperscentral, dels tilläggsauktorisering avseende anknutna banktjänster och ansökningar om auktorisation för att utse ett kreditinstitut enligt artikel 54. Som nämns ovan följer det dock av artiklarna 20 och 57 att auktorisationen ska återkallas om någon av de förutsättningar som anges där föreligger. Det bör innebära att några lagstiftningsåtgärder inte krävs för att Finansinspektionen ska kunna återkalla en värdepapperscentralens auktorisation. Däremot bör det för tydlighets skull tas in en upplysningsbestämmelse i kontoföringslagen av innebörden att det finns regler om återkallelse av auktorisation för värdepapperscentraler i artiklarna 20 och 57 i förordningen.

En särskild fråga som uppkommer är om det i fråga om återkallelse av auktorisation finns en möjlighet att föreskriva särskilt att återkallelse endast ska ske vid allvarliga överträdelser eller liknande. Såväl beträffande centrala värdepappersförvarare som beträffande övriga finansiella företag gäller sedan länge att en varning kan tillgripas i stället för återkallelse av tillstånd. Det innebär i praktiken att återkallelse är en sanktion som är reserverad för de mest allvarliga fallen. Som ett exempel på hur prövningen sker i praktiken kan det hänvisas till ett beslut om återkallelse av tillstånd att bedriva bankrörelse (Finansinspektionens beslut den 27 augusti 2010, dnr 10-7854, särskilt s. 20). Förordningen föreskriver att de behöriga myndigheterna ska beakta en rad omständigheter, däribland överträdelsens allvarlighetsgrad och varaktighet, vid valet av sanktion (artikel 64). I avsnitt 9.9 föreslås en ny bestämmelse i kontoföringslagen om de omständigheter som ska beaktas vid valet av sanktion. Eftersom återkallelse av auktorisation ska ske under förutsättningar som anges i artiklarna 20 och 57 i förordningen bör det dock inte finnas något utrymme för att i sådana fall bedöma hur allvarlig överträdelsen är.

Om Finansinspektionen konstaterar att en överträdelse har ägt rum, men inte finner någon grund för återkallelse enligt reglerna i förordningen, bör det fortfarande finnas en möjlighet för inspektionen att besluta om en varning i andra fall än de som avses i artiklarna 20 och 57.

En sådan möjlighet strider inte mot reglerna i förordningen; tvärtom framgår det tydligt att de behöriga myndigheterna får förfoga över andra sanktioner än de som anges i sanktionskatalogen (artikel 63.3).

Det krävs en ny bestämmelse om varning i kontoföringslagen, eftersom den nuvarande bestämmelsen hänger samman med bestämmelsen om återkallelse av auktorisation. I bestämmelsen behöver det inte anges att ett beslut om varning förutsätter att detta är tillräckligt ingripande, eftersom särskilda bestämmelser om valet av sanktion föreslås (se avsnitt 9.9). Vilka omständigheter som ska beaktas vid den bedömningen framgår av det avsnittet.

I likhet med det som följer av gällande rätt beträffande centrala värdepappersförvarare, bör Finansinspektionen ha en möjlighet att besluta om hur en värdepapperscentralers verksamhet ska avvecklas om återkallelse av auktorisation sker (jfr 9 kap. 2 § femte stycket kontoföringslagen). Denna fråga regleras inte i förordningen.

9.7.5 Sanktionsavgift för värdepapperscentraler och utsedda kreditinstitut m.fl.

Promemorians förslag: Om Finansinspektionen har meddelat beslut om varning, ska inspektionen ha möjlighet att besluta om en sanktionsavgift för värdepapperscentraler och utsedda kreditinstitut. Finansinspektionen ska även ha möjlighet att besluta om sanktionsavgift för den som driver sådan verksamhet som kräver auktorisation enligt förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler utan att vara berättigad till det. Sanktionsavgiften ska uppgå till högst

1. ett belopp som per den 23 juli 2014 i svenska kronor motsvarade 20 miljoner euro,
2. två gånger den vinst som erhållits genom överträdelsen, om detta belopp kan fastställas, eller
3. tio procent av den juridiska personens eller, i förekommande fall, koncernens omsättning närmast föregående räkenskapsår.

Om överträdelsen har skett under den juridiska personens första verksamhetsår eller om uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfälliga, får den uppskattas.

Avgiften får inte vara så stor att värdepapperscentralen därefter inte uppfyller kapitalkraven i artikel 47.1 i förordningen eller att det utsedda kreditinstitutet inte uppfyller kraven i 6 kap. 1 § lagen om bank- och finansieringsrörelse eller motsvarande krav för ett utländskt kreditinstitut.

Sanktionsavgiften ska tillfalla staten.

Skälen för promemorians förslag: Av förordningen framgår att de behöriga myndigheterna ska ha rätt att besluta om sanktionsavgifter vid överträdelser av förordningens regler (artikel 63.2). För juridiska personer finns det två alternativa beräkningsmetoder för dessa avgifter. Om den vinst som har erhållits genom en överträdelse kan beräknas, ska den maximala avgiften fastställas till minst två gånger det beloppet. Därutöver finns en regel om maximala sanktionsavgifter om minst 20

miljoner euro eller upp till tio procent av den juridiska personens årsomsättning, alternativt omsättningen för koncernen om den juridiska personen är ett moder- eller dotterföretag.

Eftersom syftet med sanktionsreglerna generellt sett är att de ska ha en avskräckande effekt (skäl 63), får det antas att sanktionsavgifterna ska kunna uppnå en nivå som är tillräckligt hög för att balansera de eventuella fördelar som en överträdelse har genererat och vara stora nog att avskräcka även större värdepapperscentraler och utsedda kreditinstitut från att begå överträdelser (jfr skäl 36 i kapitaltäckningsdirektivet).

En liknande reglering av sanktionsavgifter finns i kapitaltäckningsdirektivet. Dessa regler har genomförts i svensk rätt på så sätt att det i lagen om bank- och finansieringsrörelse finns tre alternativa beräkningssätt för Finansinspektionen att fastställa sanktionsavgiftens storlek (15 kap. 8 § första stycket). Vid genomförandet av reglerna har de tolkats enligt följande (prop. 2013/14:228 s. 235 f.). Det högsta beloppet enligt de alternativa beräkningarna utgör ett avgiftstak. Finansinspektionen har att beakta den ram som detta avgiftstak ställer upp. Sanktionerna ska också vara proportionella i förhållande till överträdelsen i fråga.

Sanktionsavgifterna för juridiska personer enligt förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler bör tillämpas på samma sätt.

Mot bakgrund av det ovan anförda bör sanktionsavgifterna för juridiska personer kunna uppgå till högst

1. ett belopp som per den 23 juli 2014 i svenska kronor motsvarade 20 miljoner euro,
2. två gånger den vinst som erhållits genom överträdelsen, om detta belopp kan fastställas,
3. tio procent av den juridiska personens eller, i förekommande fall, koncernens omsättning närmast föregående räkenskapsår.

Om vinsten kan beräknas i ett enskilt fall, gäller således inte något maximibelopp om tio procent av omsättningen eller 20 miljoner euro. Maximibeloppet kan även komma att överstiga såväl 20 miljoner euro som två gånger vinsten av överträdelsen, om tio procent av omsättningen uppgår till ett högre belopp. Detta får anses följa av förordningen. Det är visserligen inte helt klart hur regeln om erhållen vinst i artikel 63.2 e förhåller sig till regeln om 20 miljoner euro alternativt tio procent av omsättningen i artikel 63.2 g i förordningen. Även om den vinst som erhöles genom överträdelsen går att fastställa, får det dock anses följa av förordningen att högre belopp än så kan utgå till följd av regeln om 20 miljoner euro alternativt tio procent av omsättningen. Det får alltså antas att avsikten med förordningen är att den högsta nivån som dessa tre olika beräkningssätt ger ska tillämpas. Samma synsätt bör gälla i svensk rätt. I lagen om bank- och finansieringsrörelse (15 kap. 8 §) finns en bestämmelse som tar sikte på en situation där överträdelsen har ägt rum under institutets första verksamhetsår eller om uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfälliga. Det anges att i dessa fall får en uppskattning av omsättningen göras. En motsvarande bestämmelse bör införas i kontoföringslagen.

Sanktionsavgiften uttrycks i förordningen i euro. I fråga om sanktionsavgifter för fysiska personer (se avsnitt 9.7.7) anges i artikel 63.2 f att för medlemsstater vars valuta inte är euro, ska motsvarande värde i nationell

valuta dagen för antagandet av förordningen tillämpas. Det innebär att den valutakurs som kommer att ligga till grund för omräkning mellan euro och svenska kronor inte kommer att förändras. Detta anges inte uttryckligen beträffande sanktionsavgifter för juridiska personer, men får anses underförstått. I fråga om vilken valutakurs som bör tillämpas vid omräkning mellan euro och svenska kronor gjordes när det gäller en ändring av insättningsgarantins täckningsbelopp bedömningen att den s.k. mittkursen som dagligen fastställs av NASDAQ OMX Stockholm (Stockholmsbörsen) bör användas (se prop. 2010/11:23). Det är även denna mittkurs som föreslås tillämpas för omräkning av sanktionsavgiften för fysiska personer enligt kapitaltäckningsdirektivet (se lagrådsremissen Nya administrativa sanktioner på Finansmarknadsområdet s. 36). Det är därför lämpligt att tillämpa mittkursen för omräkning av sanktionsavgiften även enligt förordningen om förbättrad värdepappers-avveckling och om värdepapperscentraler. Enligt mittkursen den 23 juli 2014 motsvarade 1 euro 9,2185 svenska kronor.

Det är visserligen möjligt att fastställa ett ännu högre maximibelopp än så (artikel 63.3). Det saknas dock anledning att höja de redan höga maximibeloppen, särskilt mot bakgrund av att beräkningen av de två andra takbeloppen kan medföra högre sanktionsavgifter än 20 miljoner euro.

Det bör däremot finnas en begränsning av sanktionsavgiftens storlek av den innebörden att den inte får vara så hög att värdepapperscentralen därefter inte uppfyller kapitalkraven i artikel 47.1 i förordningen eller att det utsedda kreditinstitutet inte uppfyller kraven på soliditet och likviditet i 6 kap. 1 § lagen om bank- och finansieringsrörelse, alternativt motsvarande krav för ett utländskt kreditinstitut (jfr prop. 2013/14:228 s. 236). Att besluta om så höga sanktionsavgifter för en värdepapperscentral eller ett utsett kreditinstitut kan inte anses uppfylla förordningens krav på proportionalitet och det bör därmed inte föreligga något hinder mot att införa en sådan bestämmelse.

Även om sanktionsavgiften till följd av de föreslagna bestämmelserna kan komma att uppgå till mycket höga belopp, finns det inte anledning att frångå den nu gällande sanktionsordningen på så sätt att t.ex. en domstol ska pröva sanktionsavgiften i första instans (jfr a. prop. s. 236 f.). Finansinspektionens beslut om sanktionsavgifter för juridiska personer (en värdepapperscentral eller ett utsett kreditinstitut) bör däremot givetvis kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol (se avsnitt 8.7).

I likhet med det som gäller för många olika slag av finansiella företag bör en sanktionsavgift kunna beslutas i samband med att Finansinspektionen meddelar en varning. En sanktionsavgift bör också kunna beslutas om någon driver sådan verksamhet som avses i förordningen utan auktorisation, när sådan auktorisation krävs.

9.7.6 Förbud mot att utföra ledningsuppgifter i värdepapperscentralen eller i ett utsett kreditinstitut

Promemorians förslag: Ett ingripande mot en styrelseledamot eller verkställande direktör i en värdepapperscentral eller ett utsett kredit-

institut, eller en ersättare för någon av dem, får ske genom beslut att personen i fråga under viss tid, eller för upprepade allvarliga överträdelser, permanent, inte får vara styrelseledamot eller verkställande direktör eller ersättare för någon av dem i värdepapperscentralen eller i kreditinstitutet.

Skälen för promemorians förslag: Enligt förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler ska medlemsstaterna se till att det finns en administrativ sanktion som inbegriper ett tillfälligt förbud, eller vid upprepade allvarliga överträdelser ett permanent förbud, för en ledamot i institutets ledningsorgan eller annan fysisk person som hålls ansvarig att utöva uppdrag i det institut där överträdelsen begåtts (artikel 63.2 d).

Sanktionsbestämmelsen i denna del har stora likheter med näringsförbud enligt lagen (2014:836) om näringsförbud. Ett sådant förbud fattas av allmän domstol och innebär att personen bl.a. inte får vara ledamot eller suppleant i styrelsen för ett aktiebolag och inte heller vara verkställande direktör eller vice verkställande direktör. Reglerna om näringsförbud kan inte anses innebära att den svenska lagstiftningen redan i dag uppfyller förordningens krav i fråga om denna sanktion eftersom näringsförbud för de fysiska personer som här är i fråga oftast torde bli aktuell i de fall personen har gjort sig skyldig till brott.

För att uppfylla kraven i förordningen bör det därför införas en ny bestämmelse i kontoföringslagen om tillfälligt eller permanent förbud att utöva uppdrag som styrelseledamot, verkställande direktör eller ersättare för någon av dem. När det reglerna i förordningen avses enligt ordalydelsen ”institut” (artikel 63.2 d). Det får emellertid anses följa av förordningens tillämpningsområde att det som avses är värdepapperscentraler och utsedda kreditinstitut (jfr även artikel 63.1).

Reglerna i förordningen skiljer sig emellertid mot motsvarande regler i kapitaltäckningsdirektivet i några avseenden (se artikel 63.2 d i förordningen och jämför med artikel 67.1 d i direktivet). Enligt förordningen ska ett beslut om förbud gälla enbart i förhållande till den värdepapperscentral eller det utsedda kreditinstitut i vilken överträdelsen har begåtts, medan ett motsvarande förbud enligt direktivet ska gälla generellt i fråga om kreditinstitut och värdepappersbolag. En annan skillnad är att ett förbud att utföra ledningsuppgifter enligt förordningen ska kunna bli permanent vid upprepade, allvarliga överträdelser medan ett beslut enligt direktivet ska vara tillfälligt. Ett sådant permanent förbud i förhållande till en viss värdepapperscentral eller utsett kreditinstitut som ska gälla enligt förordningen får anses vara en mycket ingripande åtgärd mot personen i fråga. Det är emellertid inte orimligt att upprepade, allvarliga överträdelser ska kunna få till följd att personen i fråga förbjuds permanent att utföra ledningsuppgifter i den värdepapperscentralen eller det utsedda kreditinstitutet. I övrigt ställer förordningen inte upp något krav på att det anges en viss tidsrymd för hur länge ett förbud ska kunna gälla. När tiden bestäms bör hänsyn tas till de omständigheter som ska beaktas vid valet mellan olika sanktioner (se avsnitt 9.9).

9.7.7 Sanktionsavgift för fysiska personer

Promemorians förslag: Ett ingripande mot en styrelseledamot eller verkställande direktör i en värdepapperscentral eller ett utsett kreditinstitut, eller en ersättare för någon av dem, kan ske genom beslut om sanktionsavgift.

Sanktionsavgiften för en fysisk person ska som högst fastställas till ett belopp som per den 23 juli 2014 i svenska kronor motsvarade fem miljoner euro eller, i de fall beloppet kan beräknas, två gånger den vinst som personen erhållit till följd av regelöverträdelsen.

Sanktionsavgiften ska tillfalla staten.

Skälen för promemorians förslag

Sanktionsavgift och högsta belopp

I förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler anges de maximala sanktionsavgifter som ska kunna fastställas för fysiska personer (artikel 63.2 e–f). Avgifterna ska kunna uppgå till högst fem miljoner euro eller, i medlemsstater som inte har euro som valuta, motsvarande belopp i nationell valuta den 23 juli 2014, eller två gånger summan av den vinst som erhållits om beloppen går att fastställa. När det gäller beräkningssätt för att fastställa sanktionsavgifternas storlek, se avsnitt 9.7.5.

Förordningen knyter sanktionsavgiftsbeloppet till eurons kurs en viss dag. Det innebär att den valutakurs som kommer att ligga till grund för omräkning mellan euro och svenska kronor inte kommer att förändras. Maximala sanktionsavgiften för en fysisk person ska sålunda kunna uppgå till ett belopp som per den 23 juli 2014 i svenska kronor motsvarade fem miljoner euro. Den mittkurs som dagligen fastställs av Stockholmsbörsen bör användas vid omräkningen mellan euro och svenska kronor (se avsnitt 9.7.5). Enligt mittkursen den 23 juli 2014 motsvarade 1 euro 9,2185 svenska kronor. Det är visserligen tillåtet enligt förordningen att fastställa ett högre maximibelopp än det som följer av förordningen (se artikel 63.2 f och 63.3). Det saknas dock även när det gäller fysiska personer anledning att höja de redan höga maximibeloppen.

I förordningen anges sådana omständigheter som det ska tas särskild hänsyn tas till när sanktionsavgiftens storlek fastställs (artikel 64). Dessa omständigheter utvecklas närmare i avsnitt 9.9 och avser hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den pågått, graden av ansvar för den som har begått överträdelsen, storleken på den ekonomiska förmån som överträdelsen har medfört eller den förlust som överträdelsen har medfört för tredje man, i den mån detta går att fastställa, och den finansiella styrkan hos den som är har begått överträdelsen. Därutöver ska Finansinspektionen i förmildrande riktning beakta om den som är ansvarig för överträdelsen i väsentlig mån genom ett aktivt samarbete har underlättat inspektionens utredning. Finansinspektionen ska i försvarande riktning beaktas om den som har begått överträdelsen tidigare har gjort sig skyldig till överträdelser. Vid denna bedömning ska särskild vikt

fästas vid om överträdelserna är likartade och den tid som har gått mellan de olika överträdelserna.

Förslaget i avsnitt 9.9 att det ska införas bestämmelser i kontoföringslagen där det anges vilka omständigheter som ska beaktas vid valet mellan olika sanktioner innebär att Finansinspektionen och domstolarna ges vägledning vid deras prövning av sanktionerna. Det går emellertid inte att reglera vilken relativ vikt som ska tillmätas olika omständigheter eller hur de ska vägas i det enskilda fallet, utan det blir en fråga som ankommer på tillämpande myndigheter eller domstol.

Förbud mot dubbel lagföring och straff

Förbudet mot dubbel lagföring och straff återfinns i sjunde tilläggsprotokollet till Europakonventionen och i EU:s rättighetsstadga. Europakonventionen med tilläggsprotokoll gäller som lag i Sverige enligt lagen (1994:1219) om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. EU:s rättighetsstadga, som blev rättsligt bindande genom Lissabonfördragets ikraftträdande den 1 december 2009, har samma rättsliga värde som fördragen och ingår således i EU:s primära regelverk. Detta innebär att förbudet mot dubbel lagföring och straff är tillämpligt i svensk rätt och att rättstillämpande myndigheter är skyldiga att ta hänsyn till förbudet.

Förbudet innebär enligt Europakonventionen att ingen får lagföras eller straffas på nytt i en brottmålsrättegång i samma stat för ett brott för vilket denne redan har blivit slutligt frikänd eller dömd i enlighet med lagen och rättegångsordningen i denna stat. EU:s rättighetsstadga har en bestämmelse med motsvarande innehåll med den skillnaden att förbudet gäller ett mer vidsträckt geografiskt område än vad som anges i Europakonventionen då det i stället för stat talas om Europeiska unionen. Stadgan riktar sig till medlemsländerna endast när de tillämpar unionsrätten.

Det kan inte uteslutas att ett åsidosättande av vissa bestämmelser som anges i föreslagna nya 9 kap. 11 och 12 §§ kontoföringslagen, vilka kan leda till att en fysisk person påförs en administrativ sanktion, även kan innebära att personen i fråga kan lagföras för brott. Det kan vidare antas att påförande av sanktion enligt den reglering som nu föreslås anses som en anklagelse för brott och straff i Europakonventionens mening. I en sådan situation aktualiseras konventionens förbud mot dubbel lagföring. Eftersom det här är fråga om tillämpning av EU-rätt aktualiseras dessutom förbudet i rättighetsstadgan.

I de mycket få fall som det antas bli fråga om när det gäller administrativa sanktioner mot fysiska personer med anledning av värdepapperscentralers eller utsedda kreditinstituts överträdelser, måste de myndigheter som hanterar ärendet, oavsett om det är Finansinspektionen eller rättsvårdande myndigheter, handlägga ärendet med hänsyn till reglerna om förbudet mot dubbel lagföring och straff. Beroende på den enskilda situationen kan en konsekvens av reglerna bli att en handläggning hos Finansinspektionen i vissa fall kan hindra en handläggning hos andra myndigheter eller tvärtom. Det krävs inte att några särskilda regler kring handläggningen införs. I stället måste de befintliga reglerna

om förbudet beaktas vid handläggningen av varje enskilt ärende med utgångspunkt i ärendets särskilda omständigheter.

Det kan redan nu förutses att frågan om tillämpning av förbudet mot dubbel lagföring och straff kommer att aktualiseras i flera kommande lagstiftningsärenden på finansmarknadsområdet, eftersom de avses inrymma införande av nya sanktionsbestämmelser med bakgrund i nya EU-rättsakter. Det kommer i de sammanhangen att finnas anledning att återkomma i denna fråga.

9.8 Sanktioner mot utländska värdepapperscentraler

Promemorians förslag: I ett sådant fall som avses i artikel 24.5 i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler ska Finansinspektionen ha rätt att besluta om sanktioner mot en utländsk värdepapperscentral, dvs. en sådan värdepapperscentral som har auktoriserats i ett annat land inom EES än Sverige, som tillhandahåller tjänster här i landet. Finansinspektionen ska då ha rätt att

– förelägga värdepapperscentralen, vid vite om det krävs, att vidta en viss åtgärd för att komma till rätta med situationen eller upphöra med ett visst agerande, och

– besluta om en sanktionsavgift.

Skälen för promemorians förslag: Som berörs i avsnitt 8 gäller principen om hemlandstillsyn för värdepapperscentraler. Med det avses att det är den behöriga myndigheten i värdepapperscentralens hemmedlemsstat, dvs. det land inom EES där den har auktoriserats, som i första hand ansvarar för tillsynen över en värdepapperscentral som tillhandahåller tjänster i ett annat land inom EES, med eller utan att inrätta en filial.

I förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler finns regler om samarbetet mellan behöriga myndigheter i värdmedlemsstaten och hemmedlemsstaten för värdepapperscentralen (artikel 24). Dessa regler inbegriper krav i fråga om inspektioner av filialer, rapportering till hemmedlemsstatens behöriga myndighet, samarbetsarrangemang för tillsyn, tillsynskollegier m.m. Dessa regler är direkt tillämpliga och kräver i huvudsak inga lagstiftningsåtgärder (se avsnitt 8.8).

Enligt förordningen finns det dock en möjlighet för den behöriga myndigheten i värdmedlemsstaten att, under vissa omständigheter, vidta ”alla lämpliga åtgärder” som behövs för att se till att värdepapperscentralen följer bestämmelserna i förordningen inom värdmedlemsstatens territorium (artikel 24.5 andra stycket). En förutsättning är att den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten inte vidtar tillräckliga åtgärder och att värdepapperscentralen fortsätter att överträda reglerna i förordningen. Det är alltså i mycket speciella situationer som den behöriga myndigheten i värdmedlemsstaten kan behöva tillämpa dessa regler. De berörda myndigheterna får också hänskjuta ärendet till Esmå,

som får agera i enlighet med de befogenheter som den myndigheten tilldelats enligt artikel 19 i förordning (EU) nr 1095/2010. Det förfarande som beskrivs i den förordningen kallas bindande medling (se vidare avsnitt 8.8).

Frågan är alltså i vilken utsträckning Finansinspektionen bör kunna besluta om sanktioner mot en utländsk värdepapperscentral, dvs. en sådan värdepapperscentral som har auktoriserats i ett annat land inom EES än Sverige. Eftersom förordningen inte föreskriver vilka sanktioner som de behöriga myndigheterna ska kunna tillgripa vid en överträdelse av förordningens regler, bör en bestämmelse om de befogenheter som Finansinspektionen ska ha tas in i kontoföringslagen. De sanktioner som ligger närmast till hands är dels ett föreläggande att vidta rättelse (se avsnitt 9.6), dels sanktionsavgifter. Detta möjliggör att en pågående överträdelse kan sanktioneras med ett föreläggande, eventuellt i förening med vite, om att det otillåtna agerandet ska upphöra. Detta ger också utrymme för att en regelöverträdelse som redan har inträffat kan sanktioneras med en sanktionsavgift, även om beteendet har upphört. Finansinspektionen bör således kunna använda dessa sanktioner i en sådan situation som avses i förordningen (artikel 24.5 andra stycket). De omständigheter som ska beaktas vid val av sanktion och sanktionsavgiftens storlek m.m. i fråga om en svensk värdepapperscentral bör i förekommande fall beaktas även när det gäller en utländsk värdepapperscentral.

9.9 Omständigheter att beakta vid valet mellan olika sanktioner

Promemorians förslag: Vid valet av sanktion ska Finansinspektionen ta hänsyn till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den pågått. Särskild hänsyn ska tas till graden av ansvar för den som har begått överträdelsen och skador som uppstått för tredje man.

Därutöver ska Finansinspektionen i förmildrande riktning beakta om den som är ansvarig för överträdelsen i väsentlig mån genom ett aktivt samarbete har underlättat inspektionens utredning.

Finansinspektionen ska i försvårande riktning beakta om den som har begått överträdelsen tidigare har gjort sig skyldig till överträdelser. Vid denna bedömning ska särskild vikt fästas vid om överträdelserna är likartade och den tid som har gått mellan de olika överträdelserna.

När sanktionsavgiftens storlek fastställs, ska särskild hänsyn tas till dessa omständigheter samt den finansiella ställningen hos den som har begått överträdelsen och om det går att fastställa, den vinst som har erhållits till följd av regelöverträdelsen eller de kostnader som undvikits.

Skälen för promemorians förslag: Kontoföringslagen innehåller få anvisningar om vilka omständigheter som ska beaktas inför valet av sanktion. Det anges dock att Finansinspektionen under vissa förhållanden får besluta om en varning i stället för att återkalla en central värdepappersförvarares auktorisation (9 kap. 3 andra stycket). Detta ger uttryck för att valet av sanktion ska göras utifrån hur allvarlig över-

trädelserna är. Även utan att det uttryckligen framgår av lagtexten får det dock såväl på detta område som på andra näraliggande områden anses gälla en allmän proportionalitetsprincip, dvs. att en sanktion ska stå i proportion till överträdelsens natur.

Enligt förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler ska medlemsstaterna se till att de behöriga myndigheterna tar hänsyn till alla relevanta omständigheter när de fastställer typen av administrativa sanktioner och ”nivån för” sanktionerna (artikel 64). Med ”nivån för” sanktioner avses med all säkerhet bl.a. nivån på en eventuell sanktionsavgift. I förordningen specificeras dock vissa omständigheter som, ”om lämpligt”, ska beaktas särskilt. Dessa är följande.

Överträdelsens allvarlighetsgrad och varaktighet.

- Graden av ansvar hos den person som är ansvarig för överträdelsen.
- Finansiell styrka hos den person som är ansvarig för överträdelsen, till exempel enligt den ansvariga juridiska personens totala omsättning eller den aktuella fysiska personens årsinkomst.
- Storleken på de vinster som har gjorts eller de förluster som undvikits av den person som är ansvarig för överträdelsen eller förluster för tredje part till följd av överträdelsen, i den mån dessa kan fastställas.
- Graden av samarbete med den behöriga myndigheten hos den person som är ansvarig för överträdelsen, utan att det påverkar behovet av att säkerställa återbetalning av de vinster som personen har erhållit eller de förluster som den undvikit.
- Tidigare överträdelser av den person som är ansvarig för överträdelsen.

I lagen om bank- och finansieringsrörelse infördes det för att genomföra regler i kapitäläckningsdirektivet nya bestämmelser om vilka omständigheter som ska beaktas vid valet mellan olika sanktioner (15 kap. 1 a och 1 b §§, se prop. 2013/14:228 s. 237–242 samt se även lagrådsremissen Nya administrativa sanktioner på finansmarknadsområdet s. 42–44). Vid valet av sanktion ska Finansinspektionen ta hänsyn till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den pågått. Särskild hänsyn ska tas till överträdelsens art, överträdelsens konkreta och potentiella effekter på det finansiella systemet, skador som uppstått och graden av ansvar. Finansinspektionen får avstå från ingripande om en överträdelse är ringa eller ursäktlig, om kreditinstitutet gör rättelse eller om någon annan myndighet har vidtagit åtgärder mot institutet och dessa åtgärder bedöms tillräckliga. Därutöver ska det i försvårande riktning beaktas om kreditinstitutet tidigare har begått en överträdelse. Vid denna bedömning bör särskild vikt fästas vid om överträdelserna är likartade och den tid som har gått mellan de olika överträdelserna. I förmildrande riktning ska beaktas om institutet i väsentlig mån genom ett aktivt samarbete har underlättat Finansinspektionens utredning och snabbt upphört med överträdelsen sedan den anmälts till eller påtalats av Finansinspektionen. Reglerna i kapitäläckningsdirektivet som genomförs i dessa bestämmelser i lagen om bank- och finansieringsrörelse liknar i hög grad de nu aktuella reglerna i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler.

På straffrättens område är det vanligt förekommande att det vid rubriceringen av ett visst brott, särskilt vid bedömningen av om ett brott

ska anses vara av normalgraden eller grovt, ska göras en helhetsbedömning av omständigheterna i det enskilda fallet. Vanligt förekommande är dock också att det anges i lag att vissa omständigheter ska beaktas särskilt vid denna prövning.

Medlemsstaterna är skyldiga att se till att de behöriga myndigheterna beaktar de omständigheter som anges i förordningen, i vart fall om det bedöms "lämpligt". Gällande rätt på andra näraliggande områden åter speglar flera av de principer som anges i förordningen. För att främja förutsebarheten och enhetligheten i tillämpningen av bestämmelserna är det rimligt att som utgångspunkt låta samtliga de i förordningen omnämnda omständigheterna framgå av lag. En sådan lagreglering bör vara till fördel för både tillämpande myndighet och berörda företag. För att inte begränsa utrymmet för egna bedömningar och möjligheten att ta hänsyn till särskilda omständigheter i det enskilda fallet, bör dock lagtexten utgöra en exemplifierande uppräkningslista av vilka omständigheter som ska beaktas.

Om en sådan reglering ska bli ett bra hjälpmedel vid beslut om sanktioner, bör den bygga på någon slags systematik. Det bör stå klart vad som ska vara utgångspunkten vid val av sanktion och vid bestämmande av sanktionsavgiftens storlek. Den centrala principen bör vara att en sammanvägd bedömning av de olika omständigheterna i det enskilda fallet ska göras. Därutöver bör det anges vilka särskilda omständigheter som i vart fall bör tillåtas att inverka på beslutet om vilken sanktion som slutligen ska beslutas.

Utifrån de faktorer som är omnämnda i förordningen framstår det som lämpligt att först ange sådana omständigheter som är hänförliga till själva överträdelsen, dvs. hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den pågått samt graden av ansvar för den som har begått överträdelsen. Med det senare uttrycket avses i huvudsak att någon kan vara mer eller mindre ansvarig för en överträdelse och ha en omfattande eller mer begränsad kännedom om de omständigheter som utgör överträdelsen. Till de nu aktuella omständigheterna hör även storleken på den förlust som överträdelsen har medfört för tredje man, i den mån detta går att fastställa. Denna omständighet kan jämföras med att det belopp som ett förmögenhetsbrott avser, dvs. värdet av t.ex. det stulna eller det förskingrade, i regel tillmäts stor betydelse vid rubriceringen av en brottslig gärning.

För att sanktionerna ska vara proportionerliga bör det emellertid anges att Finansinspektionen får avstå från ingripande om en överträdelse är ringa eller ursäktlig, om den som har begått överträdelsen gör rättelse eller om någon annan myndighet har vidtagit åtgärder mot denne och dessa åtgärder bedöms tillräckliga.

Det bör även anges vissa omständigheter som kan vara förmildrande respektive försvårande och som har inträffat före eller efter överträdelsen. Det rör sig således inte om omständigheter som främst har med överträdelsen i sig att göra. För det första avses att den som har begått överträdelsen i väsentlig mån genom ett aktivt samarbete har underlättat Finansinspektionens utredning. För det andra avses om den som har begått överträdelsen tidigare har gjort sig skyldig till likartade överträdelser inom viss tid före den nu aktuella överträdelsen.

När sanktionsavgiftens storlek fastställs bör det dessutom tas hänsyn till den finansiella styrka hos den som har begått överträdelsen. Det kan

till exempel vara den ansvariga juridiska personens totala omsättning eller den ansvariga fysiska personens årsinkomst. Hänsyn bör även tas till den vinst som uppstått eller de kostnader som har undvikits med anledning av överträdelsen, om det går att fastställa.

Med en sådan systematik skapas en exemplifierande vägledning för Finansinspektionen och domstolarna vid deras prövning av sanktionerna. Det går emellertid inte att reglera vilken relativ vikt som ska tillmätas olika omständigheter eller hur de ska vägas i det enskilda fallet. Detta blir i stället en fråga som ankommer på Finansinspektionen och, om inspektionens beslut överklagas eller om ett sanktionsföreläggande inte godkänns, allmän förvaltningsdomstol.

9.10 Hur sanktioner mot fysiska personer ska beslutas

Promemorians förslag: Finansinspektionen ska genom sanktionsföreläggande pröva frågor om ingripanden mot ansvariga fysiska personer vid överträdelser från värdepapperscentralens eller det utsedda kreditinstitutets sida.

I lag anges vilka uppgifter ett sådant föreläggande ska innehålla.

Om ett sanktionsföreläggande inte har godkänts inom utsatt tid, får Finansinspektionen ansöka hos allmän förvaltningsdomstol om att sanktion ska beslutas. En sådan ansökan ska ske hos den förvaltningsrätt som är behörig att pröva ett överklagande av Finansinspektionens beslut om ingripande mot värdepapperscentralen eller kreditinstitutet för samma överträdelse.

Promemorians bedömning: För ingripanden och beslut om sanktioner mot juridiska personer bör ordinarie instansordning för beslut som fattats av förvaltningsmyndighet alltjämt gälla.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Beslutsordning

Förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler innebär att administrativa sanktioner ska kunna vidtas inte bara mot institut utan även mot personer i en värdepapperscentral eller ett utsett kreditinstituts ledningsorgan. Enligt förordningen ska medlemsstaterna bl.a. fastställa regler om samt säkerställa att deras behöriga myndigheter får påföra administrativa sanktioner och andra åtgärder som är tillämpliga på de omständigheter som anges i artikel 63 för de personer som är ansvariga för överträdelser av bestämmelser i förordningen (artikel 61). Förordningen ställer således inte upp några krav på en viss utformning av förfarandet vid beslut om sanktioner utan medlemsstaterna kan själva välja beslutsordning i enlighet med respektive rättsordning.

I dagsläget beslutar Finansinspektionen om ingripandeåtgärder och sanktioner på finansmarknadsområdet, både avseende finansiella företag och fysiska personer. Även på andra områden förekommer att en förvalt-

ningsmyndighet utreder misstänkta överträdelser och, som första instans, fattar beslut i ärenden om att påföra t.ex. sanktionsavgifter. Det är fallet även beträffande skattetillägg (enligt 49 kap. skatteförfarandelagen), i fråga om miljöstraffavgifter (30 kap. 1–3 §§ miljöbalken), inom tullområdet (8 kap. 2–8 §§ tullagen [2000:1281]) och inom plan- och bygglagstiftningen (11 kap. 4–11 §§ plan- och bygglagen [2010:900]). Gemensamt för samtliga angivna områden är att sanktionsavgifterna inte förutsätter något subjektivt rekvisit utan ansvaret är mer eller mindre strikt. Det är alltså fråga om regler som är relativt enkla att tillämpa och där beslutsfattandet är förhållandevis schabloniserat.

De nya bestämmelser om sanktioner mot fysiska personer vid värdepapperscentralers och utsedda kreditinstituts överträdelser av förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler som enligt förslagen i denna promemoria ska införas i kontoföringslagen, skiljer sig väsentligt från de administrativa sanktioner som de flesta andra förbud och skyldigheter är förenade med.

Frågan om vilken beslutsordning som ska gälla för sådana nya administrativa sanktioner är emellertid föremål för överväganden även i andra lagstiftningsärenden. Regeringen har nyligen lämnat förslag när det gäller att genomföra motsvarande regler i kapitaltäckningsdirektivet (lagrådsremissen Nya administrativa sanktioner på Finansmarknadsområdet). I den promemoria som ligger till grund för lagrådsremissen (Promemoria om sanktioner enligt CRD IV, framtagen inom ramen för 2013 års värdepappersmarknadsutredning och 2012 års marknadsmissbruksutredning) föreslås en modell med sanktionsföreläggande. Finansinspektionen ges enligt den modellen möjlighet att utfärda ett sanktionsföreläggande, men för det fall ett sådant inte godtas, måste inspektionen ansöka hos domstol om att sanktion ska utdömas. Regeringen föreslår i lagrådsremissen att denna modell ska tillämpas vid beslut om sanktioner mot fysiska personer och anger därvid bl.a. följande (s. 48):

Regeringen anser att det genom ett förfarande med sanktionsföreläggande går att kombinera fördelarna med att kunna använda domstolarnas process för bevisföring med det snabbare förfarande som ett beslut av Finansinspektionen innebär. Den kompetens om finansmarknaderna som finns hos inspektionen kommer till sin rätt, och på samma sätt som när bindande beslut fattas kan inspektionen utforma rättsbildande praxis. En ordning med sanktionsföreläggande är därför att föredra när det gäller överträdelseärenden mot fysiska personer i företagets ledningsorgan. Därmed är prövning i domstol nödvändig enbart i de fall då ett sådant föreläggande inte godtas.

Ett sådant förfarande finns dessutom redan i dag inom konkurrens- och arbetsmiljölagstiftningen (jfr 3 kap. 16 § konkurrenslagen [2008:579] och 8 kap. 6 a § arbetsmiljölagen [1977:1160]) och kan sägas utgöra ett mellanting av domstols- och förvaltningsmyndighetsbeslut.

Mot bakgrund av vad som anförts anser regeringen vid en sammantagen bedömning att ingripanden mot fysiska personer för kreditinstituts överträdelser bör prövas av Finansinspektionen genom sanktionsföreläggande som, om det godkänns, blir att jämställa med en lagkraftvunnen dom.

I denna promemoria görs det inte någon annan bedömning i denna del än den som gjordes i nämnda lagrådsremiss.

När gäller ingripanden och beslut om sanktioner mot juridiska personer bör ordinarie instansordning för beslut som fattats av förvaltningsmyndighet alltså gälla.

Förfarandet med sanktionsföreläggande och dess innehåll

Ett sanktionsföreläggande måste innehålla vissa uppgifter för att kunna identifiera överträdelsen och avgränsa den mot andra förfaranden. I likhet med det som gäller för ett strafföreläggande enligt 48 kap. 6 § rättegångsbalken bör föreläggandet innehålla uppgift om den fysiska person som föreläggandet avser, överträdelsen och de omständigheter som är nödvändiga för att känneteckna den, de bestämmelser som är tillämpliga på överträdelsen samt den sanktion som föreläggs personen. Några ytterligare krav på innehållet i föreläggandet behöver inte ställas.

Vidare bör föreläggande bli aktuellt först sedan omständigheterna kring överträdelsen har utretts av Finansinspektionen inom ramen för ett överträdelseärende och personen i fråga har fått möjlighet att ta del av utredningen i ärendet. Först vid den tidpunkten kan ställning tas till sanktionen och en bedömning göras av vilka risker en domstolsprövning skulle kunna innebära, jfr prop. 2007/08:135 s. 88.

För att undvika att Finansinspektionen ansöker om sanktion hos domstol måste personen i fråga skriftligen godkänna det ingripande som framgår av föreläggandet.

Om den som sanktionsföreläggandet riktas mot framför invändningar mot sanktionen eller om denne inte svarar inom utsatt tid, bör Finansinspektionen ta ställning till huruvida en ansökan om att sanktion ska beslutas bör ges in till domstol. Den som framför invändning mot sanktionen eller inte besvarar ett föreläggande kan därmed inte åläggas en sanktion utan att frågan prövats av domstol. Huvudregeln bör vara att inspektionen ska ansöka om sanktion hos domstol om förutsättningarna för detta föreligger. Det är dock möjligt att ett sakligt och relevant bestridande med anledning av ett utfärdat föreläggande skulle kunna leda till att saken ställs i en annan dager. Inspektionen bör i sådana fall bedöma om förutsättningarna för en sanktion fortfarande föreligger. Kommer inspektionen fram till att så inte är fallet bör inspektionen avstå från att ge in en ansökan till domstol.

Ett godkännande efter den i sanktionsföreläggandet utsatta tiden bör sakna verkan. Rent formellt är Finansinspektionen inte bunden av den sanktion som angetts i ett föreläggande som inte har godkänts, men utgångspunkten bör vara att inspektionen vid tiden för föreläggandet gör en noggrann bedömning av vad som är en rimlig sanktion i det aktuella fallet. Den bedömningen borde normalt inte ändras för att föreläggandet inte godkänns. Den sanktion som inspektionen ansöker om hos domstol bör således normalt vara densamma som angetts i föreläggandet. Det finns i och för sig inget som hindrar Finansinspektionen från att utfärda ett nytt sanktionsföreläggande om personen i fråga inte har godkänt det första föreläggandet inom föreskriven tid, men det bör i så fall inte vara fråga om någon ändring till annat slag av sanktion eller ändring av en sanktionsavgifts storlek, och bör endast komma i fråga i rena undantags-situationer.

Ett godkänt föreläggande bör kunna verkställas enligt utsökningsbalkens bestämmelser såsom en lagakraftvunnen dom.

Val av domstol

Finansinspektionens beslut om ingripanden i de fall en central värdepappersförvarare har fattat ett beslut som strider mot kontoföringslagen överklagas enligt gällande rätt till allmän förvaltningsdomstol. Även enligt annan finansmarknadsrättslig lagstiftning överklagas Finansinspektionens beslut om ingripanden till allmän förvaltningsdomstol. En sådan instansordning gäller vanligtvis även utanför finansmarknadsområdet vid överklagande av en förvaltningsmyndighets beslut om administrativa sanktioner.

Historiskt har processordningen för förvaltningsdomstolar skilt sig från den i allmänna domstolar genom att oftast ha varit en enpartsprocess. Sedan år 1996 är dock även förvaltningsprocessen helt kontradiktorisk. Utrymmet för den s.k. muntlighetsprincipen är visserligen större i processerna vid allmän domstol än vid allmän förvaltningsdomstol, men utvecklingen har på senare tid medfört att förhandlingar i de båda domstolsslagen även i detta avseende har närmat sig varandra. Det finns i dag goda möjligheter till muntlig förhandling även i allmän förvaltningsdomstol. Det är inte heller något främmande för allmän förvaltningsdomstol att pröva subjektiva rekvisit. En sådan prövning sker exempelvis i mål om företrädaransvar enligt skatteförfarandelagen.

En helhetsbedömning ger vid handen att frågan om påförande av sanktioner för fysiska personer i företagets ledningsorgan bör prövas i allmän förvaltningsdomstol, i de fall ett sanktionsföreläggande inte har godkänts.

Ansökan ska ske hos den förvaltningsrätt där Finansinspektionens beslut om ingripande mot institutet för samma överträdelse kan överklagas, dvs. i dag Förvaltningsrätten i Stockholm. Genom att förlägga prövningen av sanktioner mot fysiska personer i institutens ledning till samma förvaltningsrätt som har att pröva institutets överträdelse tas även den kompetens tillvara som redan finns hos Förvaltningsrätten i Stockholm att pröva överträdelser av regelverket.

Enligt det föreslagna förfarandet bör frågan om sanktioner för fysiska personer för instituts överträdelser prövas av allmän förvaltningsdomstol. Även i dessa fall bör införas krav på prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätten.

9.11 Preskription och verkställighet

Promemorians förslag: En sanktion mot en fysisk person för en värdepapperscentrals eller ett utsett kreditinstituts överträdelser får beslutas bara om den som sanktionen riktas mot har delgetts sanktionsföreläggande inom två år från det att överträdelsen ägde rum. En sanktionsavgift ska betalas till Finansinspektionen inom trettio dagar efter det att beslutet om den har fått laga kraft eller sanktionsföreläggandet godkänts eller den längre tid som anges i beslutet eller föreläggandet. Finansinspektionens beslut om sanktionsavgift får

verkställas enligt utsökningsbalkens bestämmelser, om avgiften inte har betalats inom angiven tid. Om sanktionsavgiften inte betalas inom angiven tid, ska Finansinspektionen lämna den obetalda avgiften för indrivning enligt lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. En sanktionsavgift som har beslutats faller bort i den utsträckning verkställighet inte har skett inom fem år från det att beslutet fick laga kraft eller sanktionsföreläggandet godkändes.

Skälen för promemorians förslag: Förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler behandlar inte frågor om preskription och verkställighet. Enligt t.ex. 6 kap. 3 b § lagen om handel med finansiella instrument och 8 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s blankningsförordning får emellertid beslut om att ta ut en särskild avgift/sanktionsavgift bara meddelas om den berörda personen har delgetts en upplysning om detta inom viss tid efter det att överträdelsen skett. På motsvarande sätt bör en tidsfrist bestämmas i fråga om regelöverträdelser enligt förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler, beträffande sanktioner mot styrelseledamöter och verkställande direktör för ett kreditinstituts överträdelser. Den tid som i de först nämnda lagarna anges för vissa fall av överträdelser – två år – framstår som väl avvägd. Beslut om sanktion för en överträdelse enligt förordningen bör således få meddelas bara om den berörda personen inom två år från det att överträdelsen ägde rum har delgetts sanktionsföreläggande.

Beträffande verkställighet av sanktionsavgiften bör motsvarande regler gälla som i fråga om verkställighet av sanktionsavgift i lagen om bank- och finansieringsrörelse och lagen om värdepappersmarknaden (jfr lagrådsremissen Nya administrativa sanktioner på finansmarknadsområdet s. 52 f.). Avgiften ska således betalas till Finansinspektionen efter det att beslutet om den vunnit laga kraft eller den längre tid som anges i beslutet. Finansinspektionens beslut att påföra sanktionsavgift får då verkställas utan föregående dom eller utslag om sanktionsavgiften inte har betalats inom denna tid. Om avgiften inte betalas inom denna tid, ska Finansinspektionen lämna den obetalda sanktionsavgiften för indrivning. Avgift som påförts faller bort i den utsträckning verkställighet inte har skett inom fem år från det att beslutet vann laga kraft. För att bestämmelserna om betalning och preskription även ska omfatta sanktioner mot fysiska personer i ledningen av en värdepapperscentral och ett utsett kreditinstitut bör det uttryckligen framgå att de, utöver beslut (inklusive förvaltningsdomstols avgörande), även omfattar godkända sanktionsförelägganden.

I kontoföringslagen bör det därför införas bestämmelser om betalning, preskription och verkställighet av sanktionsavgifter. Bestämmelserna bör utformas efter förebild av motsvarande bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden (25 kap. 25–28 §§) i den lydelse som föreslås i nämnda lagrådsremiss.

9.12 Överklagande

Promemorians förslag: Finansinspektionens beslut om sanktionsföreläggande får inte överklagas.

Promemorians bedömning: Det finns inom ramen för gällande rätt möjlighet att undanröja ett godkänt sanktionsföreläggande enligt bestämmelserna om resning.

Skälen för promemorians förslag och bedömning: I avsnitt 9.10 föreslås att Finansinspektionen ska pröva frågor om sanktioner för fysiska personer för värdepapperscentralers och utsedda kreditinstituts överträdelse av förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler genom sanktionsföreläggande. Ett sådant beslut bör inte kunna överklagas.

En fråga som då uppkommer är hur man ska hantera godkända sanktionsärenden som visar sig vara felaktiga.

Enligt gällande rätt finns det en möjlighet att undanröja sådana förelägganden genom beslut om resning. Förutsättningarna för att bevilja resning regleras i 37 b § förvaltningsprocesslagen (1971:291). Av bestämmelsen följer att resning får ske om det på grund av något särskilt förhållande finns synnerliga skäl att pröva saken på nytt. I förarbetena uttalas att resning kan begäras i en mängd olika fall, och att även t.ex. beslut som inte kan överklagas utan omedelbart vinner laga kraft ansetts kunna bli föremål för resning (prop. 1994/95:27 s. 165).

Genom att ett godkänt sanktionsföreläggande är slutligen avgjort av Finansinspektionen är det enligt 8 § 3 lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar kammarrätten som prövar resningsansökan. Kammarrättens beslut kan därefter överklagas till Högsta förvaltningsdomstolen där det krävs prövningstillstånd (33 och 35 §§ förvaltningsprocesslagen).

10 Kontoförande institut och skadeståndsansvar

10.1 Gällande rätt

Kontoförande institut definieras i kontoföringslagen som den som av en central värdepappersförvarare har medgetts rätt att vidta registreringsåtgärder i avstämningsregister (1 kap. 3 §). Det rör sig således om någon som får vidta vissa åtgärder som annars är förbehållna den centrala värdepappersförvararen själv. Tekniskt sett sker detta genom att det kontoförande institutet har tillgång till VPC-systemet hos Euroclear Sweden AB genom en fjärranslutning. Utöver att göra registreringar i avstämningsregister får kontoförande institut i praktiken också öppna VP-konton (beträffande VPC-systemet och VP-konton, se avsnitt 4.2.4). Eftersom registreringar i ett avstämningsregister enligt bestämmelserna i 6 kap. kontoföringslagen har rättsverkan i förhållande till såväl köpare och säljare som tredje man, är det av synnerlig vikt att registreringarna är tillförlitliga. Det kan i det sammanhanget nämnas att det sammanlagda marknadsvärdet av de finansiella instrument som finns registrerade i Euroclear Sweden AB:s VPC-system enligt detta bolag överstiger 12 000 miljarder kronor.

Regler om antagande av kontoförande institut, upplysningskyldighet för sådana institut och återkallelse av beslut om antagande finns i 3 kap. 1–6 §§ kontoföringslagen. Bestämmelser om skadeståndsansvar respektive insyn och tystnadsplikt avseende kontoförande institut finns i 7 och 8 kap. samma lag.

I gällande rätt görs en åtskillnad mellan å ena sidan kontoförande institut som får utföra registreringar för egen räkning respektive de som får vidta sådana åtgärder även för annans räkning. Följande juridiska personer får en central värdepappersförvarare låta ingå i den sistnämnda kategorin (3 kap. 2 § andra stycket kontoföringslagen).

1. Riksbanken och andra centralbanker,
2. svenska och utländska clearingorganisationer,
3. centrala värdepappersförvarare och värdepappersinstitut samt utländska företag som i sitt hemland får driva verksamhet som är jämförbar med central kontoföring, och
4. värdepappersinstitut samt utländska företag som i sitt hemland får bedriva värdepappersrörelse.

Utländska företag ska stå under betryggande tillsyn av myndighet eller annat behörigt organ (3 kap. 2 § tredje stycket).

Begreppet värdepappersinstitut definieras i 1 kap. 5 § 27 lagen om värdepappersmarknaden. Det omfattar värdepappersbolag, kreditinstitut som har tillstånd att driva värdepappersrörelse och utländska företag som driver värdepappersrörelse från filial i Sverige.

Som kontoförande institut som får vidta registreringsåtgärder endast för egen räkning får den centrala värdepappersförvararen anta Riksbanken och Riksgäldskontoret samt juridiska personer som har en betryggande kapitalstyrka och teknisk och juridisk sakkunskap och i övrigt är lämpliga att vidta registreringsåtgärder i avstämningsregister

(3 kap. 1 § kontoföringslagen). Det rör sig således om en vidare krets av aktörer än de institut som får vidta registreringsåtgärder även för annans räkning.

Av formuleringen att en central värdepappersförvarare under vissa förutsättningar ”får” anta kontoförande institut följer att detta är frivilligt för denne. Att lagstiftaren har lämnat öppet huruvida centrala värdepappersförvarare ska anta kontoförande institut beror på att ett obligatorium när det gäller systemet med kontoförande institut skulle kunna begränsa konkurrensmöjligheterna och även innebära ett visst hinder för nya strukturer på området (prop. 1997/98:160 s. 114). Om den centrala värdepappersförvararen väljer att använda sig av kontoförande institut gäller emellertid principerna om fritt tillträde och neutralitet (3 kap. 3 § samma lag).

Euroclear Sweden AB har valt att tillämpa bestämmelserna om kontoförande institut. Som exempel på sådana institut som bolaget har antagit kan nämnas de största bankerna i Sverige. Bolaget har också tillåtit vissa kontoförande institut att utföra särskilda uppgifter som emissionsinstitut. Någon särskild reglering av emissionsinstitut finns inte i kontoföringslagen. Av Euroclear Sweden AB:s regelverk framgår dock att ett sådant institut har getts särskilt tillstånd att i VPC-systemet hantera och registrera emissioner av finansiella instrument för emittentens räkning (Regelverk för emittenter och emissionsinstitut, version 2013:1, p. A 1 och A 5.1).

För kontoförande institut gäller enligt kontoföringslagen en allmän skyldighet att förse den centrala värdepappersförvararen med de upplysningar som behövs för att den centrala värdepappersförvararen ska kunna uppfylla sina skyldigheter (3 kap. 4 §).

Den centrala värdepappersförvararen får återkalla ett beslut om antagande av ett kontoförande institut om institutet inte längre uppfyller villkoren för antagande eller om det, trots uppmaning, inte lämnar de upplysningar som den centrala värdepappersförvararen behöver (3 kap. 5 § samma lag).

Om ett kontoförande institut inte står under Finansinspektionens tillsyn eller motsvarande tillsyn i hemlandet, t.ex. genom att det tillhör kategorin av juridiska personer som kan vara kontoförande institut endast för egen räkning, är det ändå skyldigt att lämna inspektionen de uppgifter som den begär rörande verksamheten som kontoförande institut. Om ett kontoförande institut inte fullgör sin skyldighet får Finansinspektionen förelägga institutet att lämna de begärda uppgifterna (3 kap. 6 §). Ett sådant föreläggande får förenas med vite (9 kap. 4 §).

För skada som tillfogas en ägare av finansiella instrument till följd av en oriktig eller missvisande uppgift i ett avstämningsregister eller i annat fall genom fel i samband med uppläggning eller förande av ett sådant register svarar som huvudregel den centrala värdepappersförvararen (7 kap. 2 § första stycket). Något beloppsmässigt tak för detta skadeståndsansvar finns inte. Om felet kan hänföras till ett kontoförande institut är i stället institutet ansvarigt.

Ersättningsansvaret är dock inte ovillkorligt. Om den centrala värdepappersförvararen respektive det kontoförande institutet visar att felet beror på en omständighet utanför dess kontroll och vars följd inte skäligen kunde ha undvikits eller övervunnits, gäller inte något skade-

ståndsansvar. Dessutom ersätts en indirekt förlust bara om den beror på försummelse av den centrala värdepappersförvararen eller det kontoförande institutet. Motsvarande rätt till ersättning gäller för panthavare och den till vars förmån en rådighetsinskränkning gäller.

Den centrala värdepappersförvararen eller det kontoförande institutet är på motsvarande sätt ansvarigt för fel som beror på någon som har anlitats av denne (7 kap. 2 § andra stycket).

Om en skada kan hänföras till ett kontoförande institut svarar den centrala värdepappersförvararen solidariskt med institutet för skadan (7 kap. 2 § tredje stycket). I ett sådant fall är den centrala värdepappersförvararens ansvar begränsat till fem miljoner kronor för varje skadefall. Den centrala värdepappersförvararen har i ett sådant fall regressrätt mot det kontoförande institutet.

I fråga om skada till följd av förfalskade handlingar vid överlåtelse eller pantsättning finns en särskild skadeståndsbestämmelse (7 kap. 1 §).

I fråga om skadeståndsansvaret finns särskilda bestämmelser i kontoföringslagen avseende personuppgifter, beslut om rättelse, medvållande, återkrav och organisationsfrågor. I avsnitt 8.3 föreslås att den sistnämnda bestämmelsen upphävs (7 kap. 6 §).

För anställda hos kontoförande institut – liksom hos centrala värdepappersförvarare – gäller ett förbud mot att obehörigen röja uppgifter som har registrerats i ett avstämningsregister eller som en förvaltare har lämnat till värdepappersförvararen eller institutet (tystnadsplikt, se 8 kap. 2 § samma lag). Det finns även bestämmelser om meddelandeförbud i samband med förundersökning i brottmål m.m. (8 kap. 4 § samma lag).

10.2 Förordningens innehåll

Förordningen innehåller en möjlighet för medlemsstaterna att under vissa förutsättningar tillåta att ”en annan person” än värdepapperscentraler utför registreringar på värdepapperskonton hos värdepapperscentralen (artikel 31.1). Begreppet ”person” omfattar såväl juridiska som fysiska personer. Det sistnämnda kan knappast bli aktuellt i praktiken. Det kan också nämnas att ett krav för att få vara ”deltagare” i en värdepapperscentral (se nästa avsnitt) är att det är fråga om en juridisk person (se artikel 33.1 och definitionen i artikel 2.1.19). Möjligheten att anta kontoförande institut är ett uttryckligt undantag från reglerna om utkontraktering, som inte erbjuder någon möjlighet till delegering av ansvar (artikel 30).

De medlemsstater som tillåter att andra parter än värdepapperscentraler utför vissa av de huvudtjänster som räknas upp i avsnitt A i bilagan till förordningen ska i sin nationella rätt fastställa vilka krav som ska gälla i ett sådant fall (artikel 31.2). Dessa krav ska inbegripa bestämmelser i förordningen som även ska gälla för den andra berörda parten. Bland de aktuella huvudtjänsterna i bilagan finns tillhandahållande och förande av värdepapperskonton på högsta nivå, dvs. avstämningskonton enligt svensk rätt.

Som framgår av avsnitt 10.1 är det kontoförande institut som vid sidan av den centrala värdepappersförvararen själv får utföra registrerings-

åtgärder i avstämningsregister enligt svensk rätt. Bakgrunden till den valmöjlighet som ges medlemsstaterna i förordningen är en önskan att erkänna och skapa en rättslig säkerhet för den ordning som finns i vissa medlemsstater, däribland alltså Sverige, där kontoförande institut eller deltagare i avvecklingssystem för värdepapper som drivs av värdepapperscentraler utför registreringar på värdepapperskonton som upprätthålls av värdepapperscentraler utan att nödvändigtvis själva vara kontohållare (skäl 39). En förutsättning för att dela ansvaret eller att ge någon annan än värdepapperscentralen ett exklusivt ansvar för vissa aspekter av förändret av värdepapperskonton på den högsta nivån är att det föreligger "särskilda omständigheter", att det görs enligt "strikta bestämmelser fastställda genom lagstiftning" och att denna part omfattas av "lämplig reglering och tillsyn". I fråga om tillsyn, se avsnitt 10.5.

Alla relevanta uppgifter som avser tillhandahållandet av huvudtjänster som utförs av någon annan än värdepapperscentralen, inklusive relevanta bestämmelser i nationell rätt, ska lämnas till Esmå som ska införa dessa uppgifter i det register över värdepapperscentraler som avses i artikel 21 (artikel 31.3).

Det kan nämnas att förordningen innehåller allmänna krav för deltagare i värdepapperscentralers avvecklingssystem (artikel 33). Deltagare är den form för medverkan i värdepapperscentralen som förordningen föreskriver. Kraven för deltagande ska vara öppna, objektiva och icke-diskriminerande med syfte att garantera ett rättvist och öppet tillträde till värdepapperscentralen. I likhet med vad som gäller för kontoförande institut, i enlighet med svensk nationell rätt, antas deltagare i en värdepapperscentral av värdepapperscentralen ensam. Deltagande får nekas enbart på grundval av en genomgripande riskbedömning.

I förordningen definieras deltagare som en deltagare i avvecklingssystemet för värdepapper enligt definitionen i finality-direktivet (artikel 2.1.19). Det som avses är ett institut, en central motpart, en avvecklingsagent, en clearingorganisation eller en systemoperatör. Med institut avses i sin tur kreditinstitut, värdepappersföretag, offentliga myndigheter och offentligt garanterade företag samt varje företag som har sitt huvudkontor utanför EU och vars verksamhet motsvarar den som bedrivs av kreditinstitut eller värdepappersföretag inom EU.

Kretsen av möjliga deltagare enligt förordningen blir därmed i stort, men inte helt, överensstämmande med kretsen av möjliga kontoförande institut i enlighet med gällande rätt, bl.a. genom att kreditinstitut och värdepappersföretag som deltar i systemet ska ansvara för att uppfylla finansiella åtaganden som härrör från överföringsuppdrag i systemet. Vidare kan offentliga myndigheter eller offentligt garanterade företag, centrala motparter, s.k. avvecklingsagenter, clearingorganisationer och systemoperatörer vara deltagare i enlighet med förordningen. En avvecklingsagent tillhandahåller avvecklingskonton genom vilka överföringsuppdrag kan avvecklas och, i förekommande fall, beviljar krediter till vissa kategorier av deltagare. En systemoperatör ansvarar för driften av ett system, vilket motsvarar en central värdepappersförvarare som driver ett avvecklingssystem, dvs. en värdepapperscentral. Förordningen hänvisar till finality-direktivet som även erbjuder en möjlighet för medlemsstaterna att under vissa förutsättningar besluta att andra företag än de som uppräknas ovan ska vara deltagare och ansvara för att uppfylla

finansiella åtaganden som härrör från överföringsuppdrag i systemet (artikel 2 b andra stycket). En sådan förutsättning är att systemet ska vara ett avvecklingssystem för värdepapper.

Deltagande i ett avvecklingssystem för värdepapper motsvarar deltagande i den tredje huvudtjänsten i avsnitt A i bilagan till förordningen. Förordningen definierar inte möjligheten att vara deltagare i någon annan huvudtjänst, t.ex. förande av värdepapperskonton på högsta nivån. I förordningen nämns möjligheten för andra parter än värdepapperscentralen att tillhandahålla vissa andra huvudtjänster (artikel 31.2), dock fortfarande med hänvisning till reglerna som endast behandlar utförandet av registreringsåtgärder på den högsta nivån (artikel 31.1). Uttrycket deltagare förekommer inte i detta sammanhang. Begreppet förefaller vara reserverat för deltagande i finality-direktivets mening, dvs. deltagande i avvecklingssystemet.

10.3 Värdepapperscentralers rätt att anta kontoförande institut

Promemorians förslag: Värdepapperscentraler ska ha rätt att anta kontoförande institut på samma sätt som centrala värdepappersförvarare har i dag.

Kretsen av juridiska personer som över huvud taget får antas som kontoförande institut ska omfatta följande.

1. Riksbanken, andra centralbanker, Riksgäldskontoret utländska offentliga institutioner som i sitt hemland driver verksamhet som är jämförbar med kontorets,

2. juridiska personer som står under tillsyn av Finansinspektionen, och

3. utländska juridiska personer som i sina hemländer står under tillsyn motsvarande den i 2 och som i övrigt är lämpliga att vidta registreringsåtgärder i avstämningsregister hos värdepapperscentralen.

En förutsättning ska vara att dessa juridiska personer har en betryggande kapitalstyrka och teknisk och juridisk sakkunskap och i övrigt är lämpliga att vidta registreringsåtgärder i avstämningsregister hos värdepapperscentralen.

Kretsen av juridiska personer som även får utföra registreringsåtgärder för annans räkning ska omfatta följande.

1. Riksbanken och andra centralbanker,

2. svenska och utländska clearingorganisationer,

3. värdepapperscentraler som har auktoriserats i ett land inom EES samt sådana värdepapperscentraler från tredjeland som har erkänts enligt artikel 25 i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler,

4. värdepappersinstitut samt utländska företag som i sitt hemland får driva värdepappersrörelse,

5. fondbolag och förvaltningsbolag, såvitt gäller andelar i en värdepappersfond eller ett fondföretag, och

6. svenska och EES-baserade AIF-förvaltare, såvitt gäller andelar eller aktier i en av förvaltaren förvaltd alternativ investeringsfond.

I fråga om utländska företag ska det krävas att de i hemlandet står under betryggande tillsyn av myndighet eller annat behörigt organ.

I fråga om antagande av kontoförande institut ska värdepapperscentralen tillämpa de krav som anges i artikel 33.1 i förordningen.

Promemorians bedömning: Kontoförande institut är inte deltagare i den mening som avses i förordningen om förbättrad värdepappers-avveckling och om värdepapperscentraler.

Det saknas skäl att ändra bestämmelserna i kontoföringslagen om att kontoförande institut ska lämna den centrala värdepappersförvararen upplysningar i viss utsträckning och om återkallande av ett beslut om antagande som kontoförande institut, utöver de ändringar som föranleds av det nya begreppet värdepapperscentral.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Behovet av kontoförande institut

Det är ett gemensamt drag för marknader som erbjuder direktregistrering av värdepapper på konton i en värdepapperscentral att det samlade antalet konton kan bli mycket stort. Enligt en uppgift från Euroclear Sweden AB uppgår antalet konton hos bolaget till cirka 3,4 miljoner. Av det skälet har medlemsstater som tillämpar detta system för kontoföring av värdepapper funnit det ändamålsenligt att införa regler motsvarande de svenska reglerna för kontoförande institut, dvs. möjligheten för värdepapperscentralen att till någon annan delegera uppgifter som har samband med förande av individuella värdepapperskonton på den högsta nivån. Det är knappast rimligt att värdepapperscentralen ensam ska ansvara för alla kundrelationer som blir resultatet av ett mycket stort antal kontohavare. Det är av samma skäl angeläget att behålla möjligheten till delat ansvar mellan värdepapperscentralen och kontoförande institut. Att ansvaret kan delas på detta sätt framgår av förordningen, genom att reglerna om utkontraktering inte ska gälla för registreringar på konton i värdepapperscentralen som någon annan ansvarar för (artikel 31.1 respektive 30). Kontoförande institut bör således även fortsättningsvis tillåtas i svensk rätt. I enlighet med förordningen förutsätter ett sådant delat ansvar att reglerna för kontoförande institut specificeras i nationell rätt och delges Esma (artikel 31.2 och 31.3).

En bedömning av vilka regler som är motiverade för kontoförande institut bör framför allt ta sin utgångspunkt i institutens funktion. Det bör då tillmätas betydelse att kontoförande institut, i funktionen som ett sådant institut, inte är kontohållare och därmed inte motpart till några investerare. Det finns således inte några motpartsrisiker som är direkt förenade med rollen som kontoförande institut. I dessa fall är investerarnas formella motpart i stället värdepapperscentralen, dvs. kontohållaren på den högsta nivån, vilket säkerställer en maximalt säker förvaring av värdepapper. Graden av säkerhet förstärks av att dessa konton därutöver är individuellt separerade, vilket erbjuder kontohavarna skydd i händelse av kontohållarens obestånd. Kontoförande institut utför registreringsåtgärder på dessa konton, på grundval av en kontraktuell relation med kunderna/investerarna och med beaktande av de skyldigheter som institutet har mot sina kunder i enlighet med lagen om värdepappers-

marknaden och kraven på kontoföringen enligt kontoföringslagen. Eftersom kontoförande institut till övervägande del har tillstånd att driva värdepappersrörelse, har de redan etablerat de kundkontakter som bör vara en förutsättning för att för kundernas räkning utföra registreringar på konton i värdepapperscentralen. Man kan notera att motsvarande institut i flertalet medlemsstater också utför noteringar på värdepapperskonton, men gör detta i egen bok (se nedan).

Krav på deltagare

Med tanke på behovet att bevara omvärldens förtroende för det svenska systemet för kontoföring är det motiverat att överväga de krav som gäller för deltagare i värdepapperscentralen, som är den huvudsakliga form för medverkan i värdepapperscentralen som har definierats i förordningen. Kraven i förordningen, som berörs i avsnitt 10.2 ovan, måste också beaktas i detta sammanhang (skäl 39).

Deltagare i förordningens mening definieras alltså som varje deltagare i ett avvecklingssystem för värdepapper enligt definitionen i finality-direktivet (artikel 2 f). I enlighet med hänvisningen till det direktivet ansvarar flertalet deltagare i avvecklingssystemet (som även går under beteckningen institutioner) för att uppfylla finansiella åtaganden som uppstår i samband med utförandet av överföringsuppdrag. I flertalet medlemsstater förenas denna roll med rollen som kontohållare, dvs. att som depåbank samtidigt själva förvara investerarnas värdepapper. Samma värdepapper registreras i dessa fall på omnibuskonton i värdepapperscentralen, med deltagaren som kontohavare (jfr det svenska begreppet förvaltare). Med detta system blir antalet kontohavare i värdepapperscentralen väsentligt mindre, jämfört med vad som är fallet i Sverige och andra nordiska länder. Av den anledningen finns det inte något behov av separata kontoförande institut i flertalet medlemsstater.

Trots att deltagare i förordningens mening ofta är kontohållare i förhållande till sina kunder, vilket exponerar kunderna för motpartsrisiker, är kraven i förordningen för *deltagande* i värdepapperscentralen ändå mycket allmänt hållna. Kraven riktar sig snarare till värdepapperscentraler som ska offentliggöra öppna, objektiva och icke-diskriminerande krav för deltagande, som medger ett rättvist och öppet tillträde för alla juridiska personer som avser att bli deltagare (artikel 33.1). De materiella reglerna för deltagande följer snarare av begränsningen av vilka juridiska personer som får antas som deltagare, dvs. i huvudsak kreditinstitut och värdepappersföretag (artikel 2.1.19).

Eftersom deltagare vanligen är kontohållare i förhållande till sina kunder men ändå utses av en värdepapperscentral på grundval av öppna, objektiva och icke-diskriminerande villkor, framstår det allmänt sett som obefogat att överväga strängare krav för antagande av kontoförande institut som inte är kontohållare (i rollen som kontoförande institut).

Rätten att anta kontoförande institut i gällande svensk rätt grundar sig på förhållandet att den centrala värdepappersförvararen har rätt att utse sådana institut, men inte någon skyldighet att göra det (prop. 1997/98:160 s. 113 f.). Detta ger den centrala värdepappersförvararen ett handlingsutrymme när det gäller frågan om huruvida kontoförande institut ska användas. Om så sker ska den dock tillämpa principer om fritt

tillträde och neutralitet (3 kap. 3 § kontoföringslagen). Handlingsutrymmet framstår som mindre när det gäller deltagare enligt förordningen, eftersom reglerna för *deltagande* i avvecklingssystemet lämnar ett mycket begränsat utrymme för värdepapperscentralen att neka tillträde för deltagare som uppfyller de offentliggjorda kraven för deltagande (artikel 33). Det bör dock beaktas att verksamheten som värdepapperscentral inte gärna kan bedrivas utan deltagare i förordningens mening, medan införandet av kontoförande institut är en lösning på det praktiska problemet att hantera ett stort antal individuella kontohavare. Enligt förordningen förekommer det att "kontoförande institut eller deltagare i avvecklingssystem för värdepapper" utför registreringar på värdepapperskonton utan att själva vara kontohållare (skäl 39). Således förefaller inte begreppen deltagare och kontoförande institut ha samma innebörd enligt förordningen.

De kontoförande institut som redan har antagits av Euroclear Sweden AB torde i flertalet fall även vara deltagare i förordningens mening (eller clearingmedlem, som är det begrepp som används av Euroclear Sweden AB, se Allmänna villkor för kontoföring och clearing, avsnitt A5).

Kontoförande institut för egen räkning

Det finns inte skäl att utvidga kretsen av juridiska personer som får antas som kontoförande institut för egen räkning. Kretsen av möjliga deltagare i ett avvecklingssystem är visserligen något vidare, bl.a. genom möjligheten att anta offentliga myndigheter och offentligt garanterade företag (artikel 2 b i finality-direktivet). I enlighet med gällande rätt kan Riksgäldskontoret ges rätten att som kontoförande institut utföra registreringar på konton i värdepapperscentralen för egen räkning (3 kap. 1 § kontoföringslagen). Denna rätt infördes 1993 genom ändring av den numera upphävda aktiekontolagen (1989:827). Ändringen omfattade den gången både Riksbanken och Riksgäldskontoret. I båda fallen var motivet behovet att utföra transaktioner med räntebärande instrument utan att behöva utnyttja någon mellanhand (prop. 1992/93:206 s. 33 f.). Såvitt kan bedömas kvarstår motivet.

Icke-finansiella företag som kontoförande institut

Juridiska personer som har en betryggande kapitalstyrka och sakkunskap kan enligt gällande rätt antas som kontoförande institut för egen räkning (3 kap. 1 § kontoföringslagen). Regeln har sin grund i den numera upphävda lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet som bl.a. innehöll regler för clearing som till en början begränsades till att avse finansiella derivatkontrakt (optioner och terminer). Vid införandet av den lagen ansågs det motiverat att ställa högre krav på börsmedlemskap än på deltagande i clearingorganisationen, eftersom börserna i högre grad var beroende av omvärldens förtroende, den s.k. internationella aspekten (prop. 1991/92:113 s. 79). Något liknande motiv ansågs inte föreligga på clearingområdet, varför det kunde överlätas till varje enskild clearingorganisation att avgöra vilka som ska få delta i clearing, på grundval av krav om betryggande kapitalstyrka och lämplighet (a. prop. s. 128). Nuvarande bestämmelser om kontoförande institut i kontoföringslagen utformades med ledning av bestämmelserna om börs- respektive clear-

ingmedlemmar i lagen om börs- och clearingverksamhet (prop. 1997/98:160 s. 115). Kraven på kontoförande institut avspeglar alltså de tidigare gällande kraven på clearingmedlemmar. Värdepapperscentralen har därför en villkorlig rätt att som kontoförande institut anta även icke-finansiella företag, under förutsättning av att företaget har en betryggande kapitalstyrka, teknisk och juridisk sakkunskap samt uppfyller krav på allmän lämplighet (3 kap. 1 § kontoföringslagen).

Genom förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler blir värdepapperscentralerna i hög grad konkurrensutsatta, vilket också är ett av skälen för förordningen. De internationella aspekter som berördes i förarbetena till lagen om börs- och clearingverksamhet gör sig därmed i hög grad påmind även på clearingområdet. Det finns därför god anledning att denna gång fästa betydande vikt vid möjliga förtroendenaspekter vid antagandet av kontoförande institut, bl.a. med beaktande av att modellen med sådana institut torde vara obekant i flertalet länder. Det är därför tveksamt om det är lämpligt att behålla en möjlighet för icke-finansiella företag som inte står under tillsyn att vara kontoförande institut.

En sådan möjlighet skulle visserligen kunna inrymmas i det utrymme att medge deltagande i avvecklingssystemet som följer av finalitydirektivet (artikel 2 b andra stycket). Detta utrymme förutsätter emellertid att ett sådant beslut kan motiveras av systemriskskäl. Det är svårt att se på vilket sätt inkluderingen av icke-finansiella företag i kretsen av möjliga kontoförande institut skulle reducera systemriskerna. Sådana kontoförande institut som inte är finansiella företag och som inte heller omfattas av krav på auktorisation och tillsyn i enlighet med lagen om värdepappersmarknaden kan i stället påverka förtroendet för den svenska och nordiska modellen för kontoföring negativt, även om de enbart skulle utföra registreringsåtgärder för egen räkning. Det kan vara en fördel ur förtroendesynpunkt att antalet kontoförande institut inte är större än det behöver vara och att instituten i största möjliga utsträckning står under tillsyn. Därför bör det inte längre finnas någon möjlighet för en så vid krets av juridiska personer som anges i 3 kap. 1 § kontoföringslagen att antas som kontoförande institut. Kretsen bör i stället begränsas till juridiska personer som står under tillsyn av Finansinspektionen eller motsvarande myndighet i ett annat land. Givetvis ska även Riksbanken, andra centralbanker och Riksgäldskontoret kunna antas som kontoförande institut trots att de inte står under Finansinspektionens tillsyn.

Det kan ifrågasättas om det är motiverat att behålla en särskild kategori av kontoförande institut som får vidta registreringsåtgärder på konton i värdepapperscentralen för egen räkning. Ett sådant behov kan dock finnas för t.ex. Riksgäldskontoret och för vissa försäkringsföretag.

De grundläggande kraven på att kontoförande institut ska ha en betryggande kapitalstyrka, besitta teknisk och juridisk sakkunskap och att de även i övrigt ska vara lämpade för att vidta registreringsåtgärder i avstämningsregister bör behållas. Det innebär att ett finansiellt företag som står under Finansinspektionens tillsyn inte utan vidare är lämpligt att vara kontoförande institut. Kraven har även betydelse för bestämmelsen om återkallelse av ett kontoförande instituts rätt att vidta registreringsåtgärder (se nedan).

Kontoförande institut för annans räkning

I huvudsak finns det inte skäl att ändra kretsen av företag som får vara kontoförande institut för annans räkning. I stället för centrala värdepappersförvarare och därmed jämförbara utländska företag bör det dock anges värdepapperscentraler som har auktoriserats i ett land inom EES samt sådana värdepapperscentraler från tredjeland som har erkänts enligt artikel 25 i förordningen.

Därutöver bör kretsen av möjliga kontoförande institut utvidgas i viss mån. Mot bakgrund av ett allmänt behov av att inte försvåra kontoföring av fondandelar bör det vara tillåtet för ett fondbolag enligt lagen (2004:46) om värdepappersfonder som förvaltar en värdepappersfond att vidta registreringsåtgärder i avstämningsregister för annans räkning. Det bör dock i första hand gälla andelarna i en värdepappersfond som fondbolaget förvaltar. Det är således för fondandelsägarnas räkning som registreringsåtgärderna sker.

Därutöver bör det vara möjligt för ett fondbolag som har tillstånd för diskretionär portföljförvaltning enligt 1 kap. 4 § lagen om värdepappersfonder att vidta registreringsåtgärder för de kunder som portföljförvaltningen avser. Om fondbolaget har tillstånd till sådan förvaltning, får det bl.a. ta emot andelar i en värdepappersfond som förvaltas av ett annat fondbolag för förvaring (7 kap. 1 § 1 samma lag). I en sådan situation kan fondbolaget vara förvaltare hos den centrala värdepappersförvararen enligt kontoföringslagen (angående förvaltare, se avsnitt 11). Kundernas fondandelar är då förvaltarregistrerade. Ett annat alternativ är att fondbolaget i egenskap av kontoförande institut öppnar ägarkonton i kundernas namn hos den centrala värdepappersförvararen. Det bör alltså i ett sådant fall vara tillåtet för fondbolag att vidta registreringsåtgärder även i fråga om andelar i en värdepappersfond som förvaltas av ett annat fondbolag. Detsamma gäller om ett fondbolag driver verksamhet för ett annat fondbolags räkning, exempelvis genom att föra ett andelsägarregister avseende värdepappersfonden i fråga (s.k. insourcing, jfr prop. 2010/11:135 s. 262 f.). Det kan här nämnas att det framgår av lagen om värdepappersfonder dels att ett fondbolag kan överlåta till någon annan att föra ett register över fondandelsägarna, dels att den centrala värdepappersförvararen ska ha det ansvaret om fondandelarna är att betrakta som finansiella instrument (4 kap. 11 § första och andra styckena).

Även ett fondbolag som förvaltar ett utländskt fondföretag bör tillåtas vara kontoförande institut för annans räkning. Detsamma gäller utländska förvaltningsbolag, dvs. utländska företag som i sitt hemland har tillstånd att förvalta fondföretag. Utländska motsvarigheter till fondbolag och värdepappersfonder bör således jämföras med de svenska företeelserna.

För fondbolagens del bör verksamheten som kontoförande institut inrymmas i definitionen av fondverksamhet enligt lagen om värdepappersfonder, dvs. förvaltning av en värdepappersfond, försäljning och inlösen av andelar i fonden samt därmed sammanhängande administrativa åtgärder. Det bör dock understrykas att möjligheten för fondbolag att verka som kontoförande institut är underkastad bestämmelserna om vilken verksamhet som ett fondbolag får ägna sig åt enligt fondbolagsstiftningen.

På motsvarande sätt bör en AIF-förvaltare som har tillstånd enligt lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder få vidta registreringsåtgärder för annans räkning såvitt gäller aktier eller andelar i en alternativ investeringsfond som förvaltaren förvaltar. Det gäller svenska och EES-baserade AIF-förvaltare.

Övriga krav på kontoförande institut

Med utgångspunkt i förordningen torde de övriga krav på kontoförande institut som finns i 3 kap. 3–6 §§ kontoföringslagen kunna behållas, med något undantag. De principer om fritt tillträde och neutralitet som anges i 3 kap. 3 § kontoföringslagen överensstämmer dock inte med reglerna för deltagande i artikel 33.1 i förordningen. I fråga om antagande av kontoförande institut är det lämpligt att värdepapperscentralen i stället tillämpar de krav för deltagande som anges i artikel 33.1 i förordningen, som gäller ett rättvist och öppet tillträde m.m. Därför bör bestämmelsen i 3 kap. 3 § kontoföringslagen ändras så att den stämmer överens med artikeln i förordningen.

Det finns inte skäl att ändra bestämmelsen om att kontoförande institut ska lämna nödvändiga upplysningar till värdepapperscentralen så att denna kan uppfylla sina skyldigheter enligt kontoföringslagen eller andra författningar, vilket även inbegriper förordningen (3 kap. 4 § samma lag). Det finns slutligen inte skäl att ändra bestämmelsen om återkallelse av beslut om att utse ett kontoförande institut (3 kap. 5 § samma lag). Bestämmelsen avser det fallet att institutet inte längre uppfyller villkoren för beslutet, inbegripet kraven avseende kapitalstyrka, sakkunskap och lämplighet, eller om institutet inte lämnar nödvändiga uppgifter till värdepapperscentralen.

10.4 Vilka regler i förordningen ska tillämpas på kontoförande institut?

Promemorians förslag: Kraven på registerföring i artikel 29 och emissionens integritet i artiklarna 36 och 37.3 i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler ska gälla även för kontoförande institut.

Ett kontoförande institut får inte delegera till någon annan att utföra registreringsåtgärder i avstämningsregister.

Skälen för promemorians förslag: Enligt förordningen ska medlemsstater som tillåter andra parter än värdepapperscentralen att utföra registreringar på konton i värdepapperscentralen i sin nationella rätt fastställa vilka krav, inklusive relevanta regler i förordningen, som ska gälla i sådana fall (artikel 31.1 och 31.2).

Som nämnts ovan saknas det skäl att införa mer långtgående försiktighetskrav på kontoförande institut, än vad som gäller för deltagare i värdepapperscentralen. Adekvata förutsättningar för verksamheten tillgodoses i båda fallen genom kraven för att bli kontoförande institut, respektive deltagare. För kontoförande institut gäller ett specifikt krav att kreditinstitut och värdepapperbolag (gemensamt benämnda värdepappers-

institut) ska ha tillstånd att driva värdepappersrörelse. Detta är motiverat av verksamhetens natur eftersom registreringar på konton i värdepapperscentralen har ett nära samband med handeln på värdepappersmarknaden. Relevanta krav som ställs i lagen om värdepappersmarknaden, bl.a. angående behovet av en lämplighetsbedömning av kundernas kunskaper och erfarenheter av finansiella tjänster, blir på detta sätt beaktade (8 kap. 24 § samma lag).

Relevanta regler i förordningen torde därför kunna begränsas till kravet på registerföring i artikel 29 och emissionens integritet i artiklarna 36 och 37.3. Beträffande reglerna om utkontraktering i artikel 30 bör det vara lämpligare att direkt i lag förbjuda kontoförande institut att utkontraktera denna tjänst, som redan innefattar en slags utkontraktering från värdepapperscentralen.

I enlighet med artikel 29.1 i förordningen ska värdepapperscentraler bevara alla registeruppgifter som avser dess verksamhet och tjänster under en period av minst tio år. Kravet har sin grund i behovet att möjliggöra en effektiv tillsyn (skäl 55 i förordningen). Eftersom de kontoförande instituten utför tjänster som i andra medlemsstater utförs av värdepapperscentralen är det rimligt att de kontoförande instituten också omfattas av krav att bevara alla registeruppgifter som avser deras verksamhet som kontoförande institut. Genom hänvisningen till denna artikel klargörs att syftet ska vara att möjliggöra en effektiv tillsyn och att de tekniska standarder som avser denna artikel (artikel 29.3 och 29.4) ska vara tillämpliga även på de kontoförande institutens registerföring.

I enlighet med reglerna om utkontraktering i artikel 30 ska en värdepapperscentral förbli ansvarig för utförandet av eventuella utkontrakterade tjänster. Även om verksamheten som kontoförande institut omfattas av ett undantag från denna regel, i enlighet med artikel 31.1, bör någon ytterligare delegering av ansvaret för att utföra registreringar på konton i värdepapperscentralen inte bli aktuellt. Detta kan säkerställas antingen genom ett uttryckligt förbud mot utkontraktering av tjänsten som kontoförande institut, eller genom strikt tillämpning av reglerna om utkontraktering av tjänster, i enlighet med artikel 30 i förordningen, inklusive kravet på auktorisation av utkontraktering som avser huvudtjänster i enlighet med artikel 30.4. Mot bakgrund av att kontoförande institut ska följa vissa bestämmelser i lag och med beaktande av att tjänsten som kontoförande institut i sig är en form av utkontraktering, bör en utkontraktering av tjänsten som kontoförande institut inte kunna komma i fråga. En bestämmelse av den innebörden bör tas in i kontoföringslagen. Det är i förekommande fall lämpligare att värdepapperscentralen i stället antar ett annat kontoförande institut som uppfyller kraven och som är berett att utföra funktionen i egen regi.

Eventuell utkontraktering av it-tjänster, administrativa tjänster eller liknande tjänster som har samband med den juridiska personens samlade verksamhet, bör inte omfattas av särskilda regler för utkontraktering i enlighet med förordningen. Institutets samlade verksamhet bör i stället omfattas av den tillsyn som den behöriga myndigheten utövar över kreditinstitut och värdepappersbolag som har tillstånd att driva värdepappersrörelse och som därför kan komma i fråga också för rollen som kontoförande institut.

En värdepapperscentral definieras i artikel 2.1.1 i förordningen som en juridisk person som driver ett avvecklingssystem för värdepapper och minst en ytterligare huvudtjänst, i enlighet med uppräkningslistan av huvudtjänster i avsnitt A i bilagan till förordningen. Denna kombination av tjänster anges i skäl 26 som en förutsättning för att värdepapperscentralen ska kunna garantera integriteten hos en värdepappersemission. I enlighet med artikel 36 i förordningen ska värdepapperscentralen ha lämpliga regler och förfaranden, däribland robusta redovisningsmetoder och kontroller, för att bidra till att säkerställa emissionens integritet och för att minska och hantera risker som är förknippade med förvaring och avveckling av transaktioner med värdepapper. Artikel 37.1 innehåller krav på avstämningar minst en gång om dagen från värdepapperscentralens sida för att säkerställa att antalet emitterade värdepapper som har registrerats i värdepapperscentralen motsvarar det antal som har registrerats på värdepapperskonton som tillhör deltagarna och, i relevanta fall, investerarna. Det är knappast rimligt att begära motsvarande avstämningar från de kontoförande institutens sida, eftersom de enbart utför registreringar avseende egna innehav och egna kunder, dvs. en delmängd av alla investerare. Däremot kan några av dessa regler göras tillämpliga även på den verksamhet som bedrivs av kontoförande institut.

De allmänna bestämmelserna i artikel 36 om lämpliga regler och förfaranden för att bidra till att säkerställa emissionens integritet bör därför göras tillämpliga för kontoförande institut. Även bestämmelsen i artikel 37.3 om att övertrassering av värdepapper, debetsaldon och skapande av värdepapper inte ska vara tillåtet i ett avvecklingssystem bör vara tillämplig för kontoförande institut. Man kan visserligen inte begära av kontoförande institut att de ska utföra avstämningsåtgärder, i enlighet med de övriga bestämmelser som finns i artikel 37. Men eftersom de utför registreringar på värdepapperskonton är det ändå motiverat att införa ett förbud som avser övertrassering av värdepapper, debetsaldon och skapande av värdepapper. Den senare åtgärden är förbehållen emittenterna.

10.5 Tillsyn, sanktioner och uppgiftsskyldighet

Promemorians förslag: Kontoförande institut ska vara skyldiga att lämna de uppgifter som Finansinspektionen begär, oavsett om de står under inspektionens tillsyn eller inte. Finansinspektionen får förelägga ett sådant institut att lämna begärda uppgifter. Ett föreläggande får förenas med vite. Riksbanken, andra centralbanker och Riksgäldskontoret undantas från uppgiftsskyldigheten.

Promemorians bedömning: Några särskilda tillsyns- och sanktionsbestämmelser för kontoförande institut bör inte införas, utöver skyldigheten att lämna upplysningar till Finansinspektionen.

Bestämmelserna om upplysningsskyldighet och meddelandeförbud i fråga om förundersökning i brottmål m.m. bör inte ändras.

Skälen för promemorians förslag och bedömning: Enligt gällande rätt är kontoförande institut som inte står under Finansinspektionens

tillsyn eller motsvarande tillsyn i hemlandet skyldiga att på begäran lämna uppgifter om verksamheten som sådant institut till inspektionen (3 kap. 6 § kontoföringslagen). Om ett kontoförande institut inte fullgör denna skyldighet, får Finansinspektionen förelägga institutet att lämna de begärda uppgifterna.

Som berörs ovan förutsätter förordningen om förbättrad värdepappers-avveckling och om värdepapperscentraler att kontoförande institut omfattas av ”lämplig reglering och tillsyn” (skäl 39). Till följd av förslaget om att juridiska personer som inte står under tillsyn av Finansinspektionen eller motsvarande utländsk myndighet inte längre får antas som kontoförande institut (se avsnitt 10.3) kan det ifrågasättas om det behövs någon ytterligare rätt för Finansinspektionen att begära uppgifter som rör verksamheten som kontoförande institut. De kontoförande instituten står nämligen enligt förslaget redan under sådan tillsyn eller motsvarande tillsyn i ett annat land. En sådan rätt, enligt 3 kap. 6 § kontoföringslagen i dess nuvarande lydelse, skulle i praktiken framför allt beröra Riksbanken, andra centralbanker och Riksgäldskontoret, som inte står under tillsyn. Något behov av att kunna förelägga dessa myndigheter att lämna uppgifter till Finansinspektionen bedöms inte föreligga.

Tillsynsåtgärder kan för svenska företags del vidtas med stöd av annan lagstiftning på finansmarknadsområdet. För kreditinstitut, som ingår i kategorin värdepappersinstitut, omfattar Finansinspektionens tillsyn såväl lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse som andra författningar som reglerar institutets verksamhet (13 kap. 2 § andra stycket 2 nämnda lag). Kontoföringslagen är en av dessa andra författningar som reglerar verksamheten. Kreditinstitutet ska lämna Finansinspektionen de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter som inspektionen begär (13 kap. 3 § lagen om bank- och finansieringsrörelse). Finansinspektionens tillsyn över värdepappersinstitut enligt lagen om värdepappersmarknaden omfattar på motsvarande sätt den lagen, andra författningar som reglerar företagets verksamhet m.m. (23 kap. 1 § nämnda lag). Upplysningsskyldigheten i förhållande till inspektionen har samma innebörd som i lagen om bank- och finansieringsrörelse (23 kap. 2 § lagen om värdepappersmarknaden). För försäkringsföretag finns det bestämmelser om tillsynens omfattning respektive skyldigheten att lämna uppgifter av liknande innebörd (14 kap. 2 och 5 §§ försäkringsrörelselagen [2010:2043]).

Även med tanke på de ovan beskrivna befogenheterna för Finansinspektionen finns det skäl att föreskriva en uppgiftsskyldighet för kontoförande institut enligt kontoföringslagen. Anledningen till det är framför allt att Finansinspektionen bör kunna kräva uppgifter direkt av t.ex. ett utländskt företag i dess roll som kontoförande institut, utan att kontakta en utländsk myndighet. Det är också lämpligt att Finansinspektionens befogenheter i detta avseende framgår redan av kontoföringslagen. Kontoförande institut bör således vara skyldiga att lämna Finansinspektionen de uppgifter den begär som rör verksamheten som kontoförande institut. Detta bör dock inte gälla myndigheter.

Däremot finns det inte tillräckliga skäl för att föreskriva att Finansinspektionen i övrigt ska utöva tillsyn över kontoförande institut. Det finns inte heller skäl att tillämpa de bestämmelser om administrativa sanktioner som föreslås i avsnitt 9 på kontoförande institut. Det är i

stället tillräckligt att sanktioner kan komma i fråga enligt annan lagstiftning på finansmarknadsområdet. Skäl 39 i förordningen bör inte heller tolkas på så sätt att det ska krävas att tillsyns- och sanktionsbestämmelserna för kontoförande institut nödvändigtvis måste följa av samma regelverk som gäller för värdepapperscentraler.

Anställda och tidigare anställda hos ett kontoförande institut omfattas enligt gällande rätt av tystnadsplikt, i likhet med det som gäller för anställda hos en central värdepappersförvarare (8 kap. 2 § kontoföringslagen). Kontoförande institut omfattas även av en uppgiftsskyldighet, under förutsättning av uppgifterna begärs av en undersökningsledare enligt bestämmelserna om förundersökning i brottmål eller av åklagare i ett ärende om rättslig hjälp i ett brottmål på framställan av en annan stat eller en mellanfolklig domstol (8 kap. 2 a §). Till denna upplysningskyldighet är en bestämmelse om meddelandeförbud kopplad (8 kap. 4 §). Därigenom kan exempelvis en åklagare som leder en förundersökning förordna att ett kontoförande institut samt dess anställda och styrelseledamöter inte får röja för en kund eller någon utomstående att uppgifter har lämnats med anledning av förundersökningen. Motsvarande bestämmelser finns i 1 kap. 11 och 12 §§ lagen om värdepappersmarknaden, och avser uppgifter om enskildas förhållanden. Även med tanke på promemorians förslag om att kontoförande institut ska stå under viss tillsyn, bör bestämmelserna om uppgiftsskyldighet och meddelandeförbud fortsätta att gälla. Anledningen till detta är framför allt att utländska företag som inte omfattas av annan svensk lagstiftning kan omfattas av bestämmelserna i kontoföringslagen.

10.6 Skadeståndsansvar för kontoförande institut

<p>Promemorians bedömning: Bestämmelserna om skadeståndsansvar för kontoförande institut i kontoföringslagen bör inte ändras.</p>
--

Skälen för promemorians bedömning: Bestämmelserna om skadestånd i 7 kap. 2 och 5 §§ kontoföringslagen (se avsnitt 10.1) rör ansvarsfördelningen mellan värdepapperscentralen och kontoförande institut och är därför ett viktigt inslag det regelverk som måste finnas på plats även efter ikraftträdandet av förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler. De bör således tillämpas på en värdepapperscentral och de kontoförande instituten. Frågor om skadeståndsansvar regleras inte i förordningen, vilket talar för att bestämmelser om detta behövs i svensk rätt. Utgångspunkten är således att det inte finns skäl att ändra de nuvarande bestämmelserna i kontoföringslagen.

I samband med införandet av ett kontobaserat system för aktier, genom den numera upphävda aktiekontolagen (1989:827), infördes en strikt skadeståndsskyldighet för dåvarande VPC för att den enskildes ställning som ägare av kontoförda aktier inte skulle försämrats väsentligt, jämfört med det pappersbaserade systemet. Ägarens rätt var tidigare knuten till innehavet av ett aktiebrev, för vilket ägaren själv kunde ombesörja en tillräckligt säker förvaring. Vid införandet av ett kontobaserat system blev ägarens rätt i stället beroende av noteringar på konton som fördes av

värdepapperscentralen, med hjälp av kontoförande institut. Det ansågs därför motiverat att basera värdepapperscentralens skadeståndsskyldighet på ett långtgående kontrollansvar som inte begränsades till direkt vållande. För skador som berodde på fel hos det kontoförande institutet svarade institutet självt, eftersom detta kunde sägas ligga bortom värdepapperscentralens kontrollfär. Den enskilde kunde emellertid fortfarande rikta eventuella skadeståndsanspråk till värdepapperscentralen, som i sin tur hade rätt att kräva tillbaka utbetald ersättning från det felande institutet (prop. 1988/89:152 s. 78 f.).

De grundläggande principerna för värdepapperscentralens och de kontoförande institutens skadeståndsansvar överfördes till kontoföringslagen (prop. 1997/98:160 s. 132 f.). Det ansvar som delas mellan värdepapperscentralen och kontoförande institut avser skada som åsamkas ägare av ett finansiellt instrument till följd av oriktiga eller missvisande uppgifter i ett avstämningsregister, eller i samband med uppläggning eller förande av ett sådant register (7 kap. 2 § kontoföringslagen). För sådana skador svarar värdepapperscentralen eller ett kontoförande institut, om felet kan hänföras till det institutet. Värdepapperscentralens kontrollansvar är alltså vägledande för rätten till ersättning som även gäller för panthavare och den till vars förmån en rådighetsinskränkning gäller. I enlighet med principen om kontrollansvar gäller inte rätten till ersättning om värdepapperscentralen eller det kontoförande institutet kan visa att skadan beror på omständigheter utanför deras kontroll och att följderna inte skäligen kunde ha undvikits eller övervunnits. Kontrollansvaret omfattar således även omständigheter utanför värdepapperscentralens, respektive det kontoförande institutets kontroll under förutsättning att konsekvenserna skäligen kunnat undvikas eller begränsas. Vid införandet av skadeståndsreglerna i kontoföringslagen klargjordes att indirekt skada ska vara ersättningsgill endast vid försummelse av värdepapperscentralen eller det kontoförande institutet (a. prop. s. 134 f.). Det klargjordes även att reglerna för skadestånd i enlighet med kontoföringslagen inte ska gälla för skadestånd som utgår till följd av bestämmelserna i personuppgiftslagen (1998:204, se prop. 1997/98:160 s. 137 f.). Dessa bedömningar torde alltså vara giltiga.

Genom ändring av aktiekontolagen 1996 infördes ett tydligt delat ansvar mellan värdepapperscentralen och kontoförande institut. Var och en ansvarar för skador som är hänförliga till respektive kontrollfär. Ett kontrollansvar blev därmed gällande även för kontoförande institut. En skadelidande ägare av finansiella instrument, alternativt panthavare eller någon till vars förmån en rådighetsinskränkning gäller, kan dock alltid vända sig till värdepapperscentralen som svarar solidariskt med det kontoförande institutet för skador upp till fem miljoner kronor för varje skadefall (prop. 1995/96:50 s. 108 f.). Denna regel, förenad med en regressrätt för värdepapperscentralen, gäller alltså i enlighet med 7 kap. 2 § tredje stycket kontoföringslagen. Såvitt bekant har några skadefall enligt denna lag inte inträffat, varför det saknas skäl att se över bestämmelsen närmare, bl.a. gällande beloppsgränsen för värdepapperscentralens solidariska ansvar. Sammantaget finns det alltså inte skäl att ändra de bestämmelser om skadestånd som berör kontoförande institut.

10.7 Skadeståndsansvar vid utkontraktering av värdepapperscentralers verksamhet

Promemorians förslag: Om en värdepapperscentral utkontrakterar verksamhet, ska den inte vara ersättningsskyldig för fel i avstämningsregister som kan hänföras till en sådan offentlig enhet som avses i artikel 30.5 i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler.

Skälen för promemorians förslag: Enligt skadeståndslagen (1972:207) gäller som huvudregel att skadeståndsskyldighet för s.k. ren förmögenhetsskada utanför kontraktsförhållanden endast kan uppkomma i vissa särskilt angivna fall, bl.a. genom brott. Inom ramen för ett kontraktsförhållande finns utrymme för avtalsparterna att bestämma vad som ska gälla i skadeståndshänseende. Skadeståndslagens bestämmelser tillämpas inte heller i de fall då annat är särskilt föreskrivet (1 kap. 1 §).

Som berörs i avsnitt 10.1 finns det flera särskilda skadeståndsbestämmelser för centrala värdepappersförvarare och kontoförande institut i kontoföringslagen. Den huvudsakliga bestämmelsen om den centrala värdepappersförvararens kontrollansvar (7 kap. 2 § första stycket) innebär ett mer långtgående ansvar än det ansvar för vållande som är vanligt förekommande som grund för skadeståndsansvaret vid ren förmögenhetsskada i kontraktsförhållanden och vid person- eller sakskada i utomobligatoriska förhållanden (se Hellner m.fl., Speciell Avtalsrätt II, 2 häftet, 5 uppl., s. 202, respektive 2 kap. 1 § skadeståndslagen). Dessutom gäller ansvaret i förhållande till ägare, panthavare m.fl. oberoende av om något kontraktsförhållande finns i förhållande till den centrala värdepappersförvararen.

Kontrollansvaret motsvarar i princip ett rent strikt ansvar med undantag för extraordinära händelser av det slag som brukar benämnas *force majeure* (prop. 1997/98:160 s. 138 med där angiven hänvisning). För att en central värdepappersförvarare ska undgå ersättningsansvar för fel som kan hänföras till ett avstämningsregister räcker det således inte med att värdepappersförvararen bevisar att denne inte är ansvarig för skadan. Värdepappersförvararen måste dessutom visa att skadan beror på händelser som inte rimligen kunnat förutses eller förebyggas.

Bestämmelsen om den centrala värdepappersförvararens solidariska ansvar för skada som orsakas av ett kontoförande institut (7 kap. 2 § tredje stycket) ger uttryck för att denne har ett visst ansvar för skador som orsakas av någon som med dennes tillåtelse vidtar åtgärder i ett avstämningsregister. Detta kan liknas vid ett principalansvar. I fråga om kontoförande institut är alltså detta ansvar särskilt reglerat. I övrigt har dock den centrala värdepappersförvararen ett ännu mer långtgående ansvar för fel i ett avstämningsregister som beror på någon som denne har anlitat (7 kap. 2 § andra stycket). För sådana fel har värdepappersförvararen ett kontrollansvar utan någon beloppsbegränsning. Detta inrymmer fel som underleverantörer och liknande uppdragstagare till den centrala värdepappersförvararen orsakar i avstämningsregister. Utrymmet för att bedöma att ett sådant fel ligger utanför kontrollansvaret får anses synnerligen begränsat. Det gäller även om underleverantören är en

juridisk person med en betydande ekonomisk styrka och omfattande resurser i form av sakkunnig personal.

Som berörs i avsnitt 10.2 innebär förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler att någon delegering av ansvar som huvudregel inte är möjlig (artikel 30.1). Möjligheten att anta kontoförande institut är dock ett uttryckligt undantag från reglerna om utkontraktering (artikel 31).

Det finns ytterligare ett undantag av betydelse. Reglerna i artikel 30 gäller inte om en värdepapperscentral utkontrakterar vissa av sina tjänster eller verksamheter till en offentlig enhet och om utkontrakteringen styrs av särskilda rättsliga ramar, tillsynsramar och verksamhetsramar som den offentliga enheten och den berörda värdepapperscentralen gemensamt har godkänt och formaliserat och som har godkänts av den behöriga myndigheten på grundval av de krav som fastställs i förordningen (artikel 30.5). I den svenska språkversionen av förordningen anges att det rör sig om utkontraktering sker till en offentlig enhet *eller* att utkontrakteringen styrs av vissa ramar. Av de engelska och franska språkversionerna framgår dock att det är ”och” som avses. Med andra ord ska båda dessa förutsättningar vara uppfyllda. Detta undantag syftar till att möjliggöra att avvecklingsprocessen utkontrakteras från olika värdepapperscentraler inom EU till ECB inom ramen för projektet Target2-Securities, T2S (se Europeiska centralbankens yttrande av den 1 augusti 2012 om ett förslag till förordning om förbättrad värdepappersavveckling i Europeiska unionen och om värdepapperscentraler [CON/2012/62]).

Som framgår av avsnitt 4.4 är T2S ett initiativ från ECB till en paneuropeisk plattform för avveckling av transaktioner med värdepapper. T2S är inte ett avvecklingssystem utan snarare en it-plattform för de berörda värdepapperscentralerna och centralbankerna. Vissa huvuddrag avseende T2S framgår av Europeiska centralbankens riktlinje av den 18 juli 2012 om Target2-Securities (omarbetning) (ECB/2012/13). Avvecklingen ska ske i såväl euro som i andra valutor. De anslutna nationella centralbankerna ska träffa uppdragsavtal rörande administration av likvidkonton och avvecklingen av likviddelen av värdepappersaffärerna. Centralbankerna ska alltså tillhandahålla konton för avveckling i centralbankspengar. I detta avseende innebär T2S en outsourcing eller utkontraktering av verksamhet från centralbankerna till T2S-operatören. Riksbanken har den 4 april 2012 beslutat att inte ingå något uppdragsavtal avseende anslutning av den svenska kronan till T2S. I beslutet framhöll dock Riksbanken att det finns skäl att vara öppen för att ompröva beslutet med hänsyn till önskemål från de svenska marknadsaktörerna (Riksbanken, direktionsens protokoll från den 4 april 2012, 5 § och protokollsbilaga C, PM Beslutsunderlag, dnr 2011-151-KAP, se vidare nedan).

För de deltagande värdepapperscentralerna innebär plattformen att de ska utkontraktera avvecklingsmomentet till T2S, samtidigt som kontoföringen ska ske i värdepapperscentralernas egna system. Plattformen ska tas i drift med början under 2015. För närvarande har 24 europeiska motsvarigheter till centrala värdepappersförvarare (CSD:er) ingått ett s.k. T2A Framework Agreement med ECB i denna fråga. Respektive uppdragsavtal baseras på en avtalsmall som finns tillgänglig på ECB:s webbplats (www.ecb.europa.eu/paym/t2s/about/keydocs/html/index.en.html).

I respektive avtal företräder ECB samtliga medlemmar i det s.k. Eurosystemet. För skyldigheterna enligt avtalen svarar samtliga dessa medlemmar gemensamt (artikel 53 i avtalsmallen). Av framställningstekniska skäl beskrivs dock detta ansvar i det följande som ECB:s ansvar.

Avtalsmallen innehåller särskilda villkor för ECB:s skadeståndsansvar i förhållande till CSD:erna. En grundläggande princip är att ECB, liksom de övriga avtalsparterna, har ett ansvar för att i skälig utsträckning ta tillvara motparternas intressen (artikel 31.1 i avtalsmallen). Något skadeståndsansvar gäller inte i fall av force majeure. Endast direkta skador ersätts, såvida det inte rör sig om uppsåtligt agerande (se nedan).

I fråga om indirekt förlust kan en parallell dras till det som gäller för centrala värdepappersförvarare (7 kap. 2 § första stycket kontoföringslagen). Dessa ansvarar för indirekt förlust endast vid försummelse (vårdslöshet). Kontrollansvaret gäller alltså inte i ett sådant fall. Som exempel på sådan indirekt förlust som inte ersätts av enligt kontoföringslagen kan nämnas minskning eller bortfall av produktion eller omsättning, annan förlust till följd av att varan inte kan utnyttjas på avsett sätt, utebliven vinst till följd av att ett avtal med tredje man har fallit bort eller inte blivit riktigt uppfyllt (a. prop. s. 134). I avtalsmallen nämns som exempel på indirekt förlust (artikel 32.2) bortfall av intäkter, avkastning och besparingar samt skada på anseende.

För skador som uppkommer genom uppsåtligt agerande genom t.ex. bedrägeri eller liknande brottslighet svarar ECB utan någon beloppsbegränsning (artikel 32.1 i avtalsmallen). Vid vårdslöshet och grov vårdslöshet gäller dock begränsningar i fråga om högsta möjliga ersättningsbelopp.

ECB:s ersättningsansvar enligt avtalsmallen är således väsentligen mer begränsat än det ansvar som Euroclear Sweden AB har i dag enligt lag. Det gäller framför allt med tanke på avsaknaden av beloppsbegränsning för bolagets ansvar. Frågan är då om en viss skadehändelse skulle kunna innebära ett omfattande skadeståndsansvar för Euroclear Sweden AB trots att händelsen är hänförlig till ECB och om bolaget i ett sådant fall saknar rätt att i sin tur få ersättning av ECB.

Visserligen har centrala värdepappersförvarare en rätt att från den som genom vållande har medverkat till en skada återkräva ersättning som har betalats ut, om det är skäligt (regressrätt, 7 kap. 5 § kontoföringslagen). Svenska skadeståndsbestämmelser är dock inte tillämpliga på ECB i ett sådant fall, bl.a. eftersom tysk rätt ska tillämpas enligt avtalsmallen (artikel 54). Begränsningarna enligt avtalsmallen innebär i sin tur att en skada som Euroclear Sweden AB ansvarar för enligt kontoföringslagen eventuellt inte är fullt ersättningsgill gentemot ECB. Det kan också visa sig att en sådan skada inte alls är ersättningsgill, om någon vårdslöshet eller liknande försummelse kan läggas ECB till last.

En annan fråga är i vilken utsträckning som ECB över huvud taget kan orsaka en sådan skada som är ersättningsgill enligt 7 kap. 2 § första stycket kontoföringslagen. Ansvaret gäller, som berörs ovan, skada till följd av en oriktig eller missvisande uppgift i ett avstämningsregister eller i annat fall genom fel i samband med uppläggning eller förande av ett sådant register. Den verksamhet som ECB ska driva i fråga om T2S avser i första hand avvecklingen och inte kontoföringen i sig (se vidare avsnitten 4.2.4 och 4.2.5).

Trots detta är avsikten med T2S att ECB även ska ansvara för en viss administration av konton där värdepapper registreras. Dessa konton benämns värdepapperskonton i avtalsmallen. Den termen har dock inte samma innebörd som i den engelska språkversionen av förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler, eftersom det rör sig om konton inom T2S-strukturen, snarare än konton hos värdepapperscentralen. Omfattningen av detta ansvar kan i praktiken bero på om värdepapperscentralen i fråga är verksam på en marknad som tillämpar direkta värdepappersinnehav eller direktregistrering, såsom Sverige, eller om endast indirekta innehav förekommer (se avsnitten 4.4 och 10.3 samt sista stycket i bilagan till Europeiska centralbankens beslut av den 16 november 2011 om detaljerade regler och förfaranden för att genomföra de kriterier enligt vilka värdepapperscentraler ges tillträde till de tjänster som Target2-Securities erbjuder [ECB/2011/20]).

Enligt den ovannämnda avtalsmallen ska de värdepapperscentraler som medverkar i T2S ansvara för att administrera de konton i T2S-strukturen där värdepapper registreras (Schedule 5 till ovan angivna Framework Agreement och sista stycket i bilagan till ovan angivna beslut). Det är emellertid operatören av T2S, dvs. Eurosystemet, som utför registreringsåtgärder på de konton som finns på plattformen, även om varje sådan åtgärd ska baseras på en order från en kund till en värdepapperscentral (artikel 22.3 i avtalsmallen).

De konton som en värdepapperscentral har anslutit till T2S får endast debiteras eller krediteras inom ramen för T2S-plattformen (artikel 22.1 i avtalsmallen). Såvitt känt är avsikten med T2S att de registreringar som görs på plattformen ska vara rättsligt bindande. Det ska med andra ord inte krävas någon ytterligare registreringsåtgärd från värdepapperscentralens sida för att en sådan bundenhet ska uppstå. Detta torde innebära att en felaktig registrering från Eurosystemets sida på T2S-plattformen i sin tur kan medföra en felaktig registrering i ett svenskt avstämningsregister, efter en eventuell svensk anslutning till T2S.

Det finns också en viss risk för att misstag under själva avvecklingsprocessen kan föranleda felaktig kontoföring. Exempelvis kan det inte uteslutas att en säljorder registreras felaktigt i avvecklingssystemet och därför matchas med en köporder som uppges avse samma bakomliggande transaktion. Att matchningsmomentet således varit felaktigt kan föranleda att den påstådda säljarens avstämningskonto i sin tur debiteras felaktigt och att köparens avstämningskonto felaktigt krediteras. Detta innebär i sin tur rättsverkningar av registreringsåtgärderna enligt 6 kap. kontoföringslagen som inte stämmer överens med de verkliga förhållandena. Det bör här nämnas att det finns ett uttryckligt avtalsvillkor i avtalsmallen av innebörden att Eurosystemet har rätt att förlita sig på de order som kommer från en värdepapperscentral ("The Eurosystem shall have no obligation to monitor the accuracy of the Transfer Orders and may rely in good faith on all Transfer Orders [...]"; artikel 22.3).

Således kan fel i såväl avvecklingsprocessen som kontoföringen enligt kontoföringslagen innebära att Euroclear Sweden AB blir skadeståndsansvarigt för fel som är hänförliga till Eurosystemet. Det är dock inte skäligt att kräva att svenska värdepapperscentraler ska svara för sådana

fel, med tanke på att de inte har någon reell möjlighet att förebygga dem. Det gäller särskilt om det inte föreligger någon regressrätt enligt regelverket för T2S och särskilt med tanke på avsaknaden av beloppsbegränsning beträffande värdepapperscentralernas ansvar enligt kontoföringslagen. Det bör också hållas i minnet att det inte är fråga om någon utkontraktering av verksamhet av det slag som vanligtvis sker när ett företag anlitar ett annat företag för att utföra vissa uppgifter eller funktioner. Snarare förhåller det sig så att Euroclear Sweden AB inte kan motsätta sig en anslutning till T2S om företrädare för de svenska marknadsaktörerna kräver att bolaget ska göra det. I praktiken är det de flesta av de svenska bankerna, företrädna av Svenska Bankföreningen, som råder över denna fråga. Det framstår som troligt att Bankföreningens styrelse någon gång under de närmaste åren kommer att begära av Euroclear Sweden AB och Riksbanken att de ska ingå nödvändiga överenskommelser med ECB för att göra det möjligt att ansluta den svenska marknaden till T2S.

Mot denna bakgrund talar övervägande skäl för att göra ett undantag från skadeståndsansvaret för centrala värdepappersförvarare (värdepapperscentraler) i fråga om skada på grund av fel som kan härledas till Eurosystemet. Med Eurosystemet avses även någon annan juridisk person som agerar på uppdrag av Eurosystemet. Undantaget bör utformas på så sätt att värdepapperscentralen inte är ansvarigt för skada som uppkommer på grund av fel vid sådan utkontraktering av verksamhet som avses i artikel 30.5 i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler.

11 Förvaltarregistrering

11.1 Gällande rätt

Med förvaltare avses i kontoföringslagen en juridisk person som registreras som förvaltare av finansiella instrument för annans räkning (3 kap. 7 och 10 §§). Bestämmelser om förvaltare har funnits i svensk rätt sedan lång tid. En möjlighet till förvaltarregistrering infördes ursprungligen genom den numera upphävda lagen (1970:596) om förenklad aktiehantering. Genom ändring av den likaledes upphävda aktiekontolagen infördes generella regler om förvaltarregistrering fr.o.m. 1996 (prop. 1995/96:50 s. 104–108). Det blev då möjligt att ge tillstånd till både svenska värdepappersinstitut och motsvarande utländska företag att vara förvaltare avseende både aktier och andra finansiella instrument, oberoende av var ägaren var bosatt. Sådana tillstånd meddelades av Finansinspektionen. Tillstånd fick förenas med särskilda villkor för att tillgodose allmänna och enskilda intressen. Detta syftade bl.a. till att förmå utländska förvaltare att förbinda sig att uppfylla den uppgiftsskyldighet som enligt lag gällde för svenska förvaltare. Ett sådant krav utgjorde en förutsättning för tillstånd som förvaltare (a. prop. s. 106). Genom kontoföringslagen ersattes Finansinspektionens tillståndsprövning av den ordning som gäller alltjämt, dvs. att förvaltare godkänns av den centrala värdepappersförvararen och att förhållanden mellan de två regleras genom avtal (prop. 1997/98:160 s. 118–121).

Den fr.o.m. 1996 utvidgade möjligheten att vara förvaltare på gränsöverskridande basis syftade bl.a. till att möjliggöra upprättandet av länkar mellan clearingorganisationer och centrala värdepappersförvarare (se avsnitt 7.1). På så sätt öppnades en möjlighet till kontoföring utomlands av finansiella instrument som var kontoförda hos en svensk central värdepappersförvarare. Detta kunde åstadkommas genom att det utländska institutet registrerades som förvaltare i det svenska systemet. Rollen som förvaltare förenades emellertid med krav att lämna den centrala värdepappersförvararen uppgifter om aktieägare vars aktier registrerats hos en utländsk förvaltare. Eftersom motsvarande regler i stor utsträckning saknades i andra länder blev möjligheten att upprätta länkar på grundval av förvaltarregistrering i Sverige inte utnyttjad (prop. 1997/98:160 s. 121 f.).

Problemet att möjliggöra uppkomsten av länkar mellan svenska och utländska clearingorganisationer respektive centrala värdepappersförvarare utan att överge principen om aktiebokens offentlighet åtgärdades i kontoföringslagen genom en möjlighet för Finansinspektionen att, på villkor att det fanns särskilda skäl, medge undantag från skyldigheten att lämna uppgifter om ägare till förvaltarregistrerade aktier. Ett sådant särskilt skäl kunde bl.a. vara att uppgiftsskyldigheten hindrade ett effektivt länksamarbete (prop. 1997/98:160 s. 125 f.).

I förarbetena till aktiebolagslagen konstaterades bl.a. att det är svårt eller rentav omöjligt för den centrala värdepappersförvararen och för svenska myndigheter att bedöma om ett utländskt institut som är antecknat som aktieägare i aktieboken i realiteten är en mellanhand för den verkliga aktieägaren. Det bedömdes därför inte vara möjligt att

genom svensk lagstiftning åstadkomma garantier för en tillfredsställande redovisning av utländska aktieägare. Den möjliga regelkonflikt som uppkommer när en förvaltare enligt en utländsk rättsordning är förhindrad att lämna ut uppgifter om aktieägare löses genom Finansinspektionens möjlighet att medge undantag (prop. 2004/05:85 s. 288).

Bestämmelser om förvaltarregistrering finns alltså numera i kontoföringslagen. Juridiska personer som uppfyller vissa villkor får av den centrala värdepappersförvararen medges rätt att registreras som förvaltare av finansiella instrument. Villkoren för att antas som förvaltare motsvarar villkoren för att antas som kontoförande institut för annans räkning (se avsnitt 10). Även de principer som gäller för antagande av kontoförande institut, nämligen principerna om fritt tillträde och neutralitet, gäller på motsvarande sätt för antagande av förvaltare. Ett medgivande att registreras som förvaltare får därutöver förenas med särskilda villkor. Förvaltaren ska antecknas på avstämningskontot i stället för ägaren (3 kap. 9 § kontoföringslagen). Ett sådant avstämningskonto kallas ibland förvaltarkonto. Förhållandet mellan den centrala värdepappersförvararen och en förvaltare regleras genom avtal mellan dem (prop. 1997/98:160 s. 171).

Kontoföringslagens bestämmelser om rättsverkan av en registrering på avstämningskonto tillämpas även på förvaltarregistrerade finansiella instrument (3 kap. 10 §). Tidpunkten då rättsverkan av överlåtelse eller pantsättning inträder skiljer sig dock åt. För förvaltarregistrerade finansiella instrument inträder denna rättsverkan redan då förvaltaren underrättas om att ett finansiellt instrument har överlåtits eller pantsatts (3 kap. 10 § tredje stycket). Denna form av underrättelse kallas denuntiation och förekommer även i övrigt i sakrättsliga sammanhang (se avsnitt 7.3). Det är således inte registreringstidpunkten som är avgörande för rättsverkan gentemot tredje man i fråga om förvaltarregistrerade finansiella instrument.

Registreringsåtgärder med avseende på förvaltarregistrerade instrument ska till övervägande del utföras hos förvaltaren, snarare än hos den centrala värdepappersförvararen (a. prop. s. 118). Äganderätten till och pantsättning eller utmätning av förvaltarregistrerade aktier framgår således endast av förvaltarens register.

Pantsatta eller utmäta finansiella instrument får inte registreras på förvaltarkonto utan panthavarens respektive Kronofogdemyndighetens samtycke (3 kap. 11 § samma lag).

En förvaltare ska på begäran av den centrala värdepappersförvararen lämna vissa uppgifter om ägare till förvaltarregistrerade aktier (3 kap. 12 § samma lag). Den centrala värdepappersförvararen ska på begäran av ett avstämningsbolag begära in motsvarande uppgifter om bolagets aktieägare. Uppgifterna ska avse förhållanden vid en tidpunkt som den centrala värdepappersförvararen bestämmer. Finansinspektionen har rätt att medge förvaltare undantag från sådan uppgiftsskyldighet. Den centrala värdepappersförvararen ska, för varje avstämningsbolag, ha en sammanställning av aktieägare med mer än 500 förvaltarregistrerade aktier i bolaget (3 kap. 13 § samma lag). Sammanställningen, som inte får vara äldre än tre månader, ska vara tillgänglig för allmänheten hos bolaget och hos den centrala värdepappersförvararen.

Bestämmelserna i aktiebolagslagen om förande av aktiebok hänvisar i vissa fall till tillämpliga bestämmelser i kontoföringslagen (se vidare avsnitt 7.5). Så är fallet bl.a. när det gäller förvaltarens rätt att i ägarens ställe vara införd i aktieboken och antecknad i ett avstämningsregister (5 kap. 14 § aktiebolagslagen).

11.2 Förordningens innehåll

Förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler innehåller inga regler om förvaltare i kontoföringslagens mening. Det är i stället underförstått att en deltagare i avvecklingssystemet samtidigt uppträder som förvaltare i den mening uttrycket har i svensk rätt. Anledningen till att detta förhållande inte framgår uttryckligen av förordningen är att någon annan form av kontoföring av finansiella instrument än förvaltarregistrering inte förekommer i de flesta medlemsstater. Det finns således inte något behov av en uttrycklig definition av förvaltare i de fall registrering av individuella ägare av finansiella instrument på avstämningskonto inte förekommer. Förordningens krav på förvaltare framgår i stället indirekt genom villkoren för deltagande i avvecklingssystemet. Genom definitionen av deltagare framgår vissa grundläggande krav, bl.a. att kreditinstitut och värdepappersföretag som deltar i avvecklingssystemet ska ha nödvändiga tillstånd och ansvara för att uppfylla finansiella åtaganden som härrör från överföringsuppdrag i systemet (artikel 2.1.19 i förordningen). En värdepapperscentralers kriterier för antagande ska därutöver vara öppna, objektiva och icke-diskriminerande (artikel 33.1 i förordningen).

Presumtionen att deltagare i avvecklingssystemet samtidigt är kontohållare för kunders räkning framgår indirekt av bl.a. bestämmelserna om emissionens integritet och om skydd av deltagarnas och deras kunders värdepapper. Det förutsätts i dessa bestämmelser att värdepapper bokförs på konton som tillhör deltagarna snarare än kunderna (artiklarna 37 och 38 i förordningen). Reglerna om emissionens integritet föreskriver t.ex. att en värdepapperscentral ska vidta avstämningsåtgärder för att kontrollera att det antal värdepapper som utgör en hel eller delar av en värdepappersemission som har lämnats in till värdepapperscentralen, överensstämmer med summan av värdepapper som har registrerats på värdepapperskonton som tillhör deltagarna och, i relevanta fall, på ägarkonton som upprätthålls av värdepapperscentralen (artikel 37.1 i förordningen). Hänvisningen till ägarkonton som upprätthålls av värdepapperscentralen syftar på individuella avstämningskonton och motsvarande konton i andra nordiska länder som saknar motsvarighet i flertalet medlemsstater. Vidare föreskriver förordningens bestämmelser om skydd av deltagarnas och deras kunders värdepapper bl.a. att en värdepapperscentral, för varje avvecklingssystem för värdepapper som den driver, ska ha register och konton som gör det möjligt att separera en deltagares värdepapper från en annan deltagares (artikel 38.1). Förordningen förefaller därmed utgå från att värdepapper regelmässigt innehas av deltagarna själva i stället för av deltagarnas kunder. Dessa deltagare i

förordningens mening motsvarar alltså förvaltare i kontoföringslagens mening.

Av förordningen framgår att värdepapperscentralen anger kriterierna för deltagande och därutöver endast har begränsade möjligheter att neka tillträde för deltagare som uppfyller villkoren (artikel 33.1 och 33.3).

11.3 Behovet av lagändringar

Promemorians förslag: Kretsen av juridiska personer som får vara förvaltare utvidgas till att omfatta även kreditinstitut enligt tillsynsförordningen och motsvarande utländska företag samt Riksgäldskontoret och motsvarande utländska myndigheter.

Vid antagande av förvaltare ska värdepapperscentralen tillämpa kraven i artikel 33.1 i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler.

Promemorians bedömning: Bestämmelserna om förvaltare och förvaltarregistrering i 3 kap. 7–13 §§ kontoföringslagen bör i huvudsak kvarstå oförändrade.

Det saknas skäl att tillåta fondbolag eller AIF-förvaltare att vara förvaltare enligt kontoföringslagen.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Utgångspunkter

Förvaltarregistrering är alltså den helt dominerande formen för kontoföring av finansiella instrument inom EU. I de flesta medlemsstater saknas motsvarigheter till den modell som förekommer i Sverige och övriga Norden med individuella avstämningskonton (ägarkonton). Förvaltarregistrering är den enda form för registrering som förekommer i de medlemsstaterna. Detta innebär att det i dessa fall inte finns något behov av en särskild reglering av förvaltarregistrering. Kraven på förvaltare framgår i stället indirekt av förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler genom kraven på deltagare. För svensk del är situationen annorlunda, eftersom såväl ägarkonton som förvaltarkonton förekommer i stor utsträckning och bestämmelserna om rättsverkan av registrering skiljer sig åt beträffande dessa typer av konton. Av dessa skäl finns det anledning att även fortsättningsvis ha särskilda bestämmelser om förvaltare och förvaltarregistrering i svensk rätt. Dessa bestämmelser måste emellertid vara förenliga med förordningens regler om deltagare. Att förvaltaren antas av värdepapperscentralen överensstämmer i och för sig med förordningens regler om deltagande.

Krav på förvaltare

I kontoföringslagen definieras kretsen av juridiska personer som kan antas som förvaltare genom en direkt hänvisning till villkoren för antagande av kontoförande institut för annans räkning (3 kap. 2 § andra stycket och 7 § första stycket). Det innebär att bl.a. Riksbanken och

utländska centralbanker, svenska och utländska clearingorganisationer samt centrala värdepappersförvarare och motsvarande utländska företag får antas som förvaltare. Den i praktiken mest betydelsefulla kategorin av förvaltare för svensk del är dock de juridiska personer som har tillstånd att driva värdepappersrörelse, antingen som värdepappersinstitut enligt svensk rätt eller som ett utländskt företag med ett sådant tillstånd i sitt hemland (3 kap. 2 § andra stycket 4 samma lag). Uttrycket värdepappersinstitut i kontoföringslagen definieras genom en hänvisning till 1 kap. 5 § 27 lagen om värdepappersmarknaden (1 kap. 3 § sjunde strecksatsen kontoföringslagen). Hänvisningen innebär att utländska företag är att anse som värdepappersinstitut om de driver värdepappersrörelse från en filial i Sverige. För de utländska företag som avses i 3 kap. 2 § andra stycket 4 kontoföringslagen gäller dock inte något krav på att inrätta en filial i Sverige. Ett utländskt företag som driver värdepappersrörelse behöver alltså inte inrätta en filial för att det ska kunna antas som förvaltare av en svensk central värdepappersförvarare. Det innebär att någon diskriminering i förhållande till företag som är etablerade i ett annat land inom EES än Sverige inte förekommer enligt kontoföringslagen.

I avsnitt 10 föreslås att även fondbolag och AIF-förvaltare ska få antas som kontoförande institut för annans räkning beträffande fondandelar (3 kap. 2 § andra stycket kontoföringslagen). Skälet för förslaget är att dessa juridiska personer bör ha möjlighet att vidta registreringsåtgärder i fråga om andelar i de fonder respektive andelar eller aktier i de alternativa investeringsfonder som de förvaltar. Detta skäl medför dock inte att de bör få möjlighet att registreras som förvaltare av finansiella instrument för annans räkning enligt bestämmelserna om förvaltarregistrering. Hänvisningen i 3 kap. 7 § första stycket kontoföringslagen bör således inte omfatta fondbolag eller AIF-förvaltare. Det finns inte heller i övrigt skäl för att fondbolag eller AIF-förvaltare ska få registreras som förvaltare i kontoföringslagens mening. Det kan också nämnas det även i ett sådant register som förs över fondandelar enligt lagen (2004:46) om värdepappersfonder kan antecknas att andelarna förvaltas för någon annans räkning (4 kap. 12 § samma lag). I ett sådant fall antecknas förvaltarens namn i stället för fondandelsägarens. Samma bestämmelse gäller även för specialfonder, dvs. en kategori av alternativa investeringsfonder (12 kap. 5 § lagen [2013:561] om förvaltare av alternativa investeringsfonder).

Förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler föreskriver att värdepapperscentralen ska ha offentliga krav för deltagande som ska vara öppna, objektiva och icke-diskriminerande. Detta torde lämna utrymme för kompletterande bestämmelser i nationell rätt (artikel 33.1). Ett krav att förvaltare ska ha tillstånd att driva värdepappersrörelse torde inte strida mot kraven på objektivitet eller icke-diskriminering. Kravet bör därför kunna kvarstå i kontoföringslagen. I likhet med det som föreslås i fråga om kontoförande institut (se avsnitt 10) bör bestämmelsen om principerna om fritt tillträde respektive neutralitet ersättas med ett krav på att värdepapperscentralen ska tillämpa kraven i artikel 33.1 i förordningen vid antagande av förvaltare.

Av beskrivningen av förordningens regler i avsnitt 11.2 följer att svensk rätt måste möjliggöra för deltagare enligt artikel 2 f i finality-

direktivet att vara förvaltare enligt kontoföringslagen. Därför inställer sig frågan om hur kretsen av deltagare förhåller sig till kretsen av kontoförande institut för annans räkning (3 kap. 2 § andra stycket kontoföringslagen). De kategorier av juridiska personer som ingår i deltagarkretsen i förordningen men inte i kretsen av möjliga kontoförande institut enligt kontoföringslagen är följande:

- Kreditinstitut enligt artikel 4.1 tillsynsförordningen (se den ändrade hänvisning som följer av artikel 3.1.1 och bilaga II till kapitaltäckningsdirektivet). Med tillsynsförordningen avses Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 av den 26 juni 2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012 (se prop. 2013/14:228).

- Varje företag som har sitt huvudkontor utanför EU och vars verksamhet motsvarar den som bedrivs av kreditinstitut inom EU (i praktiken avses EES).

- Offentliga myndigheter och offentligt garanterade företag.

Kreditinstitut kan visserligen ha tillstånd att driva värdepappersrörelse och därigenom ingå i kategorin värdepappersinstitut enligt svensk rätt (1 kap. 5 § första stycket 27 lagen om värdepappersmarknaden). Definitionen av kreditinstitut enligt tillsynsförordningen förutsätter dock inte att ett tillstånd att driva värdepappersrörelse har beviljats. Förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler förutsätter däremot att alla kreditinstitut enligt tillsynsförordningen ska kunna vara deltagare. Kontoföringslagen bör således ändras på så sätt att alla kreditinstitut som hör hemma i ett land inom EES och motsvarande företag utanför EES ska kunna vara förvaltare.

De offentliga myndigheterna har vid genomförandet av finalitydirektivet bedömts motsvara Riksbanken, utländska centralbanker samt Riksgäldskontoret och utländska myndigheter med motsvarande uppgifter (prop. 1999/2000:18 s. 54). Denna bedömning har kommit till uttryck i avvecklingslagen (8 §). Riksgäldskontoret och motsvarande utländska myndigheter ingår dock inte i kretsen av juridiska personer som får vara kontoförande institut för annans räkning enligt kontoföringslagen (3 kap. 2 § andra stycket). De bör dock ingå i kretsen av juridiska personer som får vara förvaltare (3 kap. 7 § första stycket samma lag). Kontoföringslagen bör alltså ändras på så sätt att de ingår i denna krets.

Uppgiftsskyldighet

Enligt kontoföringslagen har en förvaltare uppgiftsskyldighet i förhållande till den centrala värdepappersförvararen angående ägarna till de aktier som registreras av förvaltaren. Uppgiftsskyldigheten omfattar personuppgifter och det antal aktier av olika slag som varje aktieägare innehar (3 kap. 12 §). Den centrala värdepappersförvararen ska tillhandahålla en utskrift över aktieägare med mer än 500 förvaltarregistrerade aktier i bolaget (3 kap. 13 § samma lag). Utskrifterna får inte vara äldre än tre månader

Förvaltare ska enligt förslagen i denna promemoria antas av värdepapperscentralen på grundval av villkor som ska vara öppna, objektiva och icke-diskriminerande. Värdepapperscentralen har möjlighet att själv

ställa upp villkor med utgångspunkt i krav som verksamheten ställer. Inget torde hindra att dessa villkor, som fallet är redan i dag, omfattar att förvaltaren ska tillämpa relevanta bestämmelser i lag (se avsnitt A4, Allmänna villkor Kontoföring och Clearing, Euroclear Sweden 2013-06-26). Villkoren inkluderar alltså bestämmelserna om förvaltares skyldighet att lämna uppgift om ägarna till förvaltarregistrerade aktier i ett avstämningsbolag. Detta är av särskild betydelse för utländska förvaltare och i synnerhet sådana företag som hör hemma i ett land utanför EES. Dessa företag omfattas i huvudsak inte av svensk rätt. Frågan har också ett visst intresse från ett skattekontrollperspektiv (se avsnitt 13).

Värdepapperscentralen själv omfattas av skyldigheten att för varje avstämningsbolag tillhandahålla en sammanställning över aktieägare som innehar mer än 500 aktier i bolaget (3 kap. 12 och 13 §§ kontoföringslagen). Bestämmelserna omfattar därmed inhemska och utländska förvaltare som antas av värdepapperscentralen i enlighet med bestämmelserna i kontoföringslagen och de därmed sammanhängande villkoren som offentliggörs av värdepapperscentraler som lyder under svensk rätt.

Rättsverkan av registreringar

Förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler innehåller inga regler om rättsverkan av registreringar på avstämningskonto eller motsvarande utländskt konto. Det finns inte heller några liknande regler i fråga om förvaltarens eget system. Detta är ett område som, i frånvaro av regler på EU-nivå, regleras i nationell rätt. Kontoföringslagens bestämmelser om att rättsverkan av registreringar på avstämningskonto i tillämpliga fall ska avse förvaltaren kan därför kvarstå oförändrade, liksom bestämmelsen om deununtiation och det uttryckliga kravet på panthavarens respektive Kronofogdemyndighetens samtycke vid förvaltarregistrering av pantsatta eller utmäta finansiella instrument (3 kap. 10 och 11 §§ kontoföringslagen).

12 Avvecklingssystem och ändringarna i vissa EU-direktiv

12.1 Ändringen i finality-direktivet

Promemorians bedömning: Den ändring i finality-direktivet som har gjorts genom artikel 70 i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler föranleder inte någon ändring i svensk rätt.

Gällande rätt: Finality-direktivet (se avsnitt 4.5.3) har genomförts i svensk rätt genom lagen (1999:1309) om system för avveckling av förpliktelser på finansmarknaden (avvecklingslagen). Denna lag innehåller bestämmelser om avvecklingssystem enligt följande.

- Tillämpningsområde och definitioner (1 och 2 §§).
- Godkännande av avvecklingssystem (3–7 §§).
- Deltagare i avvecklingssystem (8 §).
- Anmälan av avvecklingssystem till Esma (9 §).
- Upplysning om deltagande i avvecklingssystem (10 §).
- Underrättelse om konkurs eller företagsrekonstruktion (11 §).
- Tillämplig lag (12 §).
- Giltigheten av överföringsuppdrag (13 §).
- Säkerställande vid samverkande system (13 a §).
- Tillsyn m.m. (14–17 §§).

Förordningens innehåll: Ett avvecklingssystem för värdepapper definieras i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler med hänvisning till artikel 2 a första, andra och tredje strecksatserna i finality-direktivet (artikel 2.1.10 i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler).

Definitionen av ett system i finality-direktivet har ändrats genom artikel 70 i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler. Ändringen innebär endast att sådana system ska anmälas till Esma i stället för till kommissionen (artikel 2 a första stycket tredje strecksatsen i finality-direktivet). Medlemsstaterna ska senast den 18 mars 2015 anta och offentliggöra samt meddela kommissionen de åtgärder som är nödvändiga för att följa det kravet (artikel 11.3 i finality-direktivet).

Skälen för promemorians bedömning: Driften av ett avvecklingssystem för värdepapper är, som berörs i bl.a. avsnitt 5.2, en av tre huvudtjänster som räknas upp i avsnitt A i bilagan till förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler. Den huvudtjänsten måste drivas för att en juridisk person ska definieras som en värdepapperscentral (artikel 2.1.1 i samma förordning). Det framgår motsatsvis att kommissionen inte har befogenhet att anta delegerade akter för att ytterligare specificera dessa huvudtjänster (artikel 2.2 i samma förordning). Det faktum att en värdepapperscentral driver ett avvecklingssystem för värdepapper utgör alltså inte skäl att göra ändringar i avvecklingslagen, som genomför finality-direktivet i svensk rätt. I

den utsträckning som förordningen innebär en uttrycklig ändring i detta direktiv kan bedömningen givetvis bli en annan.

Förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler innehåller en ändring i sak av finality-direktivet. Ändringen avser vem som ska ta emot medlemsstaternas anmälan av ett system, i enlighet med artikel 2 a första stycket tredje strecksatsen i finality-direktivet (artikel 70.1 i förordningen). Medlemsstaterna ska senast den 18 mars 2015 vidta nödvändiga åtgärder med anledning av denna ändring, i enlighet med artikel 11.3 i finality-direktivet (artikel 70.2 i förordningen).

Genom det s.k. omnibus I-direktivet gjordes ändringar i finality-direktivet när det gäller mottagaren av anmälningar från medlemsstaterna angående vilka system och vilka respektive systemoperatörer som omfattas av finality-direktivets tillämpningsområde, i enlighet med artikel 10.1 i det direktivet (artikel 1.2 i omnibus I-direktivet, dvs. Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/78/EU av den 24 november 2010 om ändring av direktiven 98/26/EG, 2002/87/EG, 2003/6/EG, 2003/41/EG, 2003/71/EG, 2004/39/EG, 2004/109/EG, 2005/60/EG, 2006/48/EG, 2006/49/EG och 2009/65/EG, vad gäller befogenheterna för Europeiska tillsynsmyndigheten [Europeiska bankmyndigheten], Europeiska tillsynsmyndigheten [Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten] och Europeiska tillsynsmyndigheten [Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten]). Ändringarna innebär att medlemsstaterna ska anmäla till Esma vilka system och vilka respektive systemoperatörer som omfattas av finality-direktivets tillämpningsområde. De ändringarna i omnibus I-direktivet har genomförts genom ändringar i 9 och 16 §§ avvecklingslagen (prop. 2011/12:70 bilaga 4). Ändringarna innebär att Finansinspektionen ska anmäla godkända avvecklingssystem, liksom återkallande av sådana godkännanden, till Esma i stället för till kommissionen. Vid samma tillfälle ändrades emellertid även definitionen av ett anmält avvecklingssystem, som en följd av ändringarna i 9 och 16 §§ (2 § andra strecksatsen avvecklingslagen, se a. prop. s. 44 f. och 80). Att ändra definitionen av ett anmält avvecklingssystem i enlighet med de ändrade procedurerna för anmälan av ett godkänt avvecklingssystem respektive återkallande av ett sådant godkännande torde ha framstått som logiskt. Det är i vart fall en slutsats som kan dras av den angivna propositionen.

Definitionen av ett anmält avvecklingssystem i avvecklingslagen genomför den motsvarande definitionen av ett system i finality-direktivet. Den ändring i definitionen i finality-direktivet som har gjorts i förordningen bör därför anses vara genomförd i svensk rätt. Den nu aktuella ändringen i finality-direktivet kan uppfattas som ett förtydligande av ett förhållande som infördes genom omnibus I-direktivet (artikel 70.1 i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler).

Reglerna i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler om informationsutbyte mellan behöriga och relevanta myndigheter i krissituationer för värdepapperscentraler överlappar delvis bestämmelsen om underrättelse om konkurs eller företagsrekonstruktion i 11 § avvecklingslagen (artikel 15 i samma förordning). I förordningen anges det emellertid att den inte ska påverka det under-

rättelseförfarande som fastställs i artikel 6.3 i finality-direktivet. Den artikeln har genomförts i svensk rätt genom 11 § avvecklingslagen (a. prop. s. 44 f., 81 och 165). Förordningen föranleder således inte heller i detta fall någon ändring i de bestämmelserna i avvecklingslagen.

12.2 Avvecklingssystem

Promemorians förslag: Ett godkännande av ett avvecklingssystem ska återkallas om värdepapperscentralens auktorisation enligt förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler återkallas.

Det ska tas in bestämmelser i avvecklingslagen av innebörd att det finns särskilda regler om avvecklingssystem för värdepapper i förordningen.

Skälen för promemorians förslag: Som framgår av föregående avsnitt genomförs finality-direktivet i avvecklingslagen. I avvecklingslagen finns bestämmelser om avvecklingssystem. Sådana system kan avse avveckling av betalningar. Sådana system regleras inte i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler (se även avsnitt 4.2.3). Förordningen innehåller dock regler för avvecklingssystem för värdepapper (se avsnitt 5, se även avsnitt 4.2.4).

Avvecklingslagen gäller i huvudsak förfarandet för godkännande av ett avvecklingssystem, vilket inte berörs av förordningen (1 §). Till följd av att det i förordningen om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister finns särskilda regler om clearing och centrala motparter har det tagits in en upplysning i avvecklingslagen av den innebörden (1 § andra stycket). Det bör tas in en liknande bestämmelse i avvecklingslagen om att särskilda regler om avvecklingssystem för värdepapper finns i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler.

Definitonen av en central värdepappersförvarare i avvecklingslagen bör ersättas med en definition av värdepapperscentral (se avsnitt 6.2). Bestämmelserna om godkännande av avvecklingssystem berörs dock inte av förordningen och behöver därför i huvudsak inte ändras (3–7 §§). Förordningen bör alltså inte tolkas på så vis att en auktorisation som värdepapperscentral i sig medför att ett avvecklingssystem som drivs av värdepapperscentralen blir godkänt. Om detta hade varit avsikten, skulle finality-direktivet rimligen ha ändrats i större utsträckning än det som följer av artikel 70 i förordningen (se avsnitt 12.1).

Avvecklingslagen innehåller dock en särskild bestämmelse om vem som får vara administratör av ett avvecklingssystem, dvs. vara ansvarig för verksamheten i ett sådant system (4 §). Enligt denna bestämmelse får såväl centrala värdepappersförvarare, dvs. fortsättningsvis värdepapperscentraler, som vissa andra företag vara administratörer. Förordningen tillåter dock endast att auktoriserade värdepapperscentraler och centralbanker som fungerar som värdepapperscentraler får driva avvecklingssystem för värdepapper (artikel 18.2). Detta motsvarar ansvaret som administratör för ett sådant avvecklingssystem enligt avvecklingslagen.

För sådana avvecklingssystem finns det således särskilda regler i förordningen. Eftersom förordningen är direkt tillämplig krävs det inte någon lagstiftningsåtgärd i detta avseende. Bestämmelsen i avvecklingslagen fyller dessutom en funktion för sådana avvecklingssystem som avser betalningar. Den bör därför inte ändras. Däremot bör det tas in en upplysning i avvecklingslagen av innebörden att det finns särskilda regler om driften av avvecklingssystem för värdepapper i artikel 18.2 i förordningen.

Som berörs i avsnitten 10 och 11 finns det särskilda regler i förordningen om vilka som får delta i den verksamhet som drivs av värdepapperscentraler. Artikel 33 i förordningen anger vissa krav för ett sådant deltagande. Kraven tar sikte på juridiska personer som avser att bli deltagare i det aktuella avvecklingssystemet (artikel 33.1). I linje med dessa krav definieras termen deltagare i förordningen som varje deltagare i ett avvecklingssystem för värdepapper enligt definitionen i artikel 2 f i finality-direktivet (artikel 2.1.19 i förordningen). Det förhållandet att deltagarkretsen definieras genom en hänvisning till finality-direktivet innebär att det inte finns skäl för några lagstiftningsåtgärder, eftersom det direktivet redan har genomförts i svensk rätt (se avsnitt 12.1).

Det kan särskilt nämnas att även icke-finansiella företag får vara deltagare i ett avvecklingssystem för värdepapper enligt svensk rätt. Det gäller juridiska personer som för egen räkning avvecklar förpliktelser att leverera finansiella instrument i systemet (8 § första stycket 8 avvecklingslagen). Detta är dock förenligt med finality-direktivet. Enligt direktivet får en medlemsstat nämligen besluta att företag som deltar i ett avvecklingssystem för värdepapper och som ansvarar för att uppfylla de finansiella åtaganden som uppstår genom överföringsuppdrag inom detta system, ska anses vara ett s.k. institut, dvs. en deltagare (se artikel 2 f och definitionen av institut i artikel 2 b andra stycket). Det gäller under förutsättning att det finns åtminstone tre deltagare av annat slag i systemet och att systemrisken motiverar ett sådant beslut. Eftersom svensk rätt är förenlig med direktivet, finns det inte heller i detta avseende skäl för någon lagändring med anledning av förordningen.

Enligt avvecklingslagen ska ett godkännande av ett avvecklingssystem återkallas av Finansinspektionen bl.a. om administratörens auktorisation som central värdepappersförvarare enligt kontoföringslagen har återkallats (16 § första stycket 1). Med tanke på att frågor om auktorisation av värdepapperscentraler numera regleras i förordningen, bör bestämmelsen ändras på så sätt att godkännandet av avvecklingssystemet ska återkallas om auktorisationen som värdepapperscentral enligt förordningen har återkallats.

12.3 Ändringarna i MiFID II

Promemorians bedömning: Den ändring i MiFID II som görs genom artikel 71 i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler bör övervägas i ett annat sammanhang.

Skälen för promemorians bedömning: MiFID II behandlas i avsnitt-
en 4.1 och 4.5.1. Genom artikel 71.2 i förordningen om förbättrad värde-
pappersavveckling och om värdepapperscentraler införs en definition av
termen värdepapperscentral genom att en ny artikel 4.1.64 införs i
MiFID II. Definitionen hänvisar till motsvarande definition i artikel 2.1.1
i förordningen.

Genom artikel 71.1 i förordningen införs ett nytt undantag från tillämp-
ningsområdet för MiFID II. Enligt direktivets tidigare lydelse ska ”värde-
papperscentraler som regleras enligt unionsrätten” undantas från
tillämpningsområdet ”i den utsträckning som de regleras enligt den
unionsrätten” (artikel 2.1 o). Undantaget ersätts med ”värdepappers-
centraler förutom i de fall som föreskrivs i artikel 73” i förordningen.

Genom förordningen görs även en ändring i en bilaga till MiFID II
(artikel 71.3).

Regeringen gav den 23 maj 2013 en särskild utredare i uppdrag att bl.a.
lämna förslag till de ändringar i svensk lagstiftning som föranleds av
MiFID II (dir. 2013:55). Utredningen, som tagit namnet 2013 års värde-
pappersmarknadsutredning, ska redovisa sitt uppdrag senast den
30 januari 2015 (dir. 2014:136).

Till följd av utredningens uppdrag saknas det anledning att i före-
varande promemoria överväga i vilken utsträckning ändringarna i
MiFID II föranleder ändringar i svensk lagstiftning. Den frågan bör i
stället övervägas i ett annat sammanhang.

13 Ansvaret för kupongskatt och skatteförfarandet

13.1 Ansvaret för kupongskatt

Promemorians förslag: Den centrala värdepappersförvararens ansvar för innehållande, redovisning och betalning av kupongskatt tas över av värdepapperscentraler.

Ansvaret för kupongskatt i fråga om utdelning på aktier i avstämningsbolag som inte är förvaltarregistrerade ligger på bolaget, om bolaget inte har uppdragit åt en

– svensk värdepapperscentral eller utländsk värdepapperscentral som bedriver verksamhet från ett fast driftställe i Sverige att sända ut utdelningen, eller

– utländsk värdepapperscentral som inte bedriver verksamhet från ett fast driftställe i Sverige att sända ut utdelningen och värdepapperscentralen för bolaget har gett in ett åtagande till Skatteverket om att ansvara för kupongskatt.

Åtagandet ska innehålla nödvändiga identifikationsuppgifter för värdepapperscentralen och avstämningsbolaget.

Begreppen värdepapperscentral, svensk värdepapperscentral och utländsk värdepapperscentral har samma innebörd som i kontoföringslagen.

Skälen för promemorians förslag

Den kupongskatterättsliga regleringen

Bestämmelser om kupongskatt finns i kupongskattelagen (1970:624), förkortad KupL, och kupongskatteförordningen (1971:49), förkortad KupF. Regleringen i KupL och KupF har ändrats vid flera tillfällen. Huvuddragen i regleringen har emellertid i huvudsak legat fast sedan den 1 januari 1971.

Kupongskatten är en definitiv källskatt. Det innebär att kupongskatten ersätter den statliga inkomstskatten för de som omfattas av den.

Kupongskatt tas bl.a. ut på utdelning på aktier i svenska aktiebolag (1 § KupL). Skattskyldiga till kupongskatt är i huvudsak utdelningsberättigade fysiska och juridiska personer som är hemmahörande i utlandet (4 § KupL). Kupongskatt tas som utgångspunkt ut med 30 procent av utdelningen (5 § KupL). Sverige har emellertid i flera skatteavtal reducerat sitt skatteanspråk eller helt avstått från rätten att beskatta utdelning.

Systemet för innehållande, redovisning och betalning av kupongskatt vid utdelning på aktier i avstämningsbolag innebär i huvudsak följande (7–12 och 18–25 §§ KupL).

Det är som utgångspunkt den centrala värdepappersförvararen som sänder ut utdelning på aktier i avstämningsbolag till aktieägarna (11 a § KupL). Det ankommer i dessa fall på den centrala värdepappersförvararen att innehålla kupongskatt vid utbetalning av utdelning (7 § KupL). Den centrala värdepappersförvararen ska lämna redovisning av utbetald utdelning och innehållen kupongskatt senast fyra månader efter

avstämningsdagen (8 § KupL). Inom samma tid ska den centrala värdepappersförvararen som huvudregel inbetala innehållen kupongskatt till Skatteverket (8 § KupL).

Nedsättning av kupongskatten sker vid utbetalningstillfället (s.k. direktnedsättning) eller i efterhand (via ansökan om återbetalning av kupongskatt). Den centrala värdepappersförvararen tillämpar direktnedsättning under förutsättning att det av tillgängliga registeruppgifter framgår att den utdelningsberättigade enligt tillämpligt skatteavtal har hemvist i det uppgivna landet (3 § första stycket KupF). Bestämmelser om återbetalning av kupongskatt finns, såvitt nu är av intresse, i 9 § KupL.

Ansvaret för kupongskatt ligger i stället på bolaget, eller den som bolaget annars ha anlitat för uppgiften, om bolaget inte har uppdragit åt den centrala värdepappersförvararen att sända ut utdelningen (11 a § KupL). Regleringen gör, såvitt avser den som bolaget annars har anlitat för uppgiften, inte skillnad mellan svenska och utländska aktörer. Det är emellertid i praktiken mycket ovanligt att avstämningsbolag anlitar någon annan än den centrala värdepappersförvararen att sända ut utdelning.

Vid förvaltarregistrering ligger ansvaret för kupongskatt i stället på förvaltaren (12 § KupL). Regleringen gör inte någon skillnad mellan svenska och utländska förvaltare. Direktnedsättning sker dock vid den centrala värdepappersförvararens utbetalning av utdelning till en utländsk förvaltare under förutsättning att förvaltaren skriftligen förbundit sig att iaktta vissa krav gentemot den centrala värdepappersförvararen (3 § andra–fjärde styckena KupF). Det innebär att den centrala värdepappersförvararen vid utbetalningen innehåller kupongskatt efter den högsta skattesats som gäller enligt skatteavtal med det land där förvaltaren hör hemma.

Svenska aktiebolag och ekonomiska föreningar samt utländska företag som har en filial i Sverige kan inneha auktorisation som central värdepappersförvarare (se avsnitten 7.4 och 8.3). Auktorisation som central värdepappersförvarare innehas i dag av Euroclear Sweden AB.

Förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler

Enligt förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler, gäller – såvitt nu är av intresse – följande.

Avstämningsbolag har som utgångspunkt rätt att fritt välja värdepapperscentral som har auktorisation inom EES för registrering av värdepapper som har upptagits till handel eller handlas på reglerade marknader eller andra handelsplattformar (se även de förslag som lämnas i avsnitt 7.4). En värdepapperscentral har dock under vissa förutsättningar rätt att vägra tillhandahålla tjänster till avstämningsbolaget (artikel 49.3 i förordningen).

En auktoriserad värdepapperscentral har å sin sida rätt att under vissa förutsättningar tillhandahålla de tjänster som avses i bilagan till förordningen inom hela EES (se artikel 23). Tillhandahållande av tjänster sker genom en filial eller genom att de aktuella tjänsterna tillhandahålls över gränserna. Värdepapperscentralerna har som utgångspunkt rätt att, förutom huvudtjänster enligt avsnitt A i bilagan, tillhandahålla vissa

anknutna tjänster (se avsnitt B, särskilt punkterna 2 b och 4 b, och avsnitt C i bilagan till förordningen). Det gäller, såvitt nu är av intresse, tjänster som avser källskatte- och rapporteringsskyldigheter gentemot skattemyndigheterna. En värdepapperscentralers tillhandahållande av sådana tjänster ska dock kunna ske i enlighet med medlemsstaternas nationella skatterätt (se avsnitt B jämfört med skäl 31 till förordningen).

Avstämningsbolagens frihet att välja värdepapperscentral gäller inte värdepapperscentraler från tredjeland (se artikel 49.1 i förordningen).

Den centrala värdepappersförvararens ansvar för kupongskatt tas över av värdepapperscentralerna

Förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler vilar – såvitt nu är av intresse – på förutsättningen att svenska avstämningsbolag ska kunna registrera sina aktier vid vilken värdepapperscentral som helst inom EES. Värdepapperscentralen i fråga ska kunna ta ansvar för kupongskatten och det är bestämmelserna i KupL och KupF som gäller. Det innebär att det svenska kupongskattesystemet, enligt vilket den centrala värdepappersförvararen som utgångspunkt har ansvaret för kupongskatt i fråga om utdelning på aktier i avstämningsbolag som inte är förvaltarregistrerade, behöver anpassas till förordningen. Fråga är då vem som ska ta över den centrala värdepappersförvararens ansvar för kupongskatt.

En lösning är att ansvaret för kupongskatt läggs på avstämningsbolagen. Lösningen har den nackdelen att den administrativa bördan ökar för cirka 1 000 avstämningsbolag och för Skatteverket.

En annan lösning är att ansvaret för kupongskatt läggs på värdepapperscentralerna. Lösningen har den fördelen att den ansluter till det system som gäller i dag.

Mot den bakgrunden bör den centrala värdepappersförvararens ansvar för kupongskatt som utgångspunkt tas över av värdepapperscentralerna. Det gäller i första hand svenska värdepapperscentraler och utländska värdepapperscentraler som bedriver verksamhet från ett fast driftställe i Sverige

Fråga är då om, och i så fall under vilka förutsättningar, ansvaret för kupongskatt bör kunna tas över av utländska värdepapperscentraler som inte bedriver verksamhet från ett fast driftställe i Sverige.

Ansvaret för kupongskatt ligger som huvudregel på svenska aktörer. Den regleringen får ses i ljuset av att tillgångar i Sverige kan tas i anspråk vid indrivning av skatten. Det finns emellertid undantag från huvudregeln (se 11 a och 12 §§ KupL, som inte gör skillnad mellan svenska och utländska aktörer). Samtidigt har det till följd av Sveriges medlemskap i EU blivit enklare att driva in svensk skatt i andra medlemsstater, se rådets direktiv 2010/24/EU av den 16 mars 2010 om ömsesidigt bistånd för indrivning av fordringar som avser skatter, avgifter och andra åtgärder, som har genomförts i Sverige genom lagen (2011:1537) om bistånd med indrivning av skatter och avgifter inom Europeiska unionen. I förhållande till vissa stater finns dessutom bi- eller multilaterala överenskommelser om ömsesidig handräckning i skatteärenden. Det gäller t.ex. avtalet mellan de nordiska länderna om handräckning i skatteärenden, som har genomförts i Sverige genom lagen

(1990:226) om handräckning i skatteärenden mellan de nordiska länderna. Direktivet – liksom avtalet – gäller fordringar på kupongskatt.

Bestämmelserna om fri rörlighet för tjänster i EUF-fördraget innebär ett krav på att alla hinder för friheten att tillhandahålla tjänster som grundar sig på att tillhandahållaren har hemvist i en annan medlemsstat än den i vilken tjänsten tillhandahålls ska avskaffas. Den fria rörligheten för tjänster gäller såväl mottagare som leverantörer av tjänster. Behovet av att säkerställa en effektiv skatteuppbörd utgör ett tvingande skäl av allmänintresse som kan motivera en inskränkning av friheten att tillhandahålla tjänster, om den inte går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta ändamål. Källskatteförfarandet är som utgångspunkt ett legitimt och lämpligt medel för att se till att skatt på utdelning på svenska aktier betalas av utländska aktieägare. Vid prövningen av om en inskränkning av friheten att tillhandahålla tjänster är proportionerlig ska beaktas om det föreligger alternativa lösningar som är mindre ingripande i den fria rörligheten för tjänster, sett mot bakgrund av rådets direktiv 2010/24/EU (se t.ex. mål C-498/10, X NV, punkterna 39–52).

En lösning som medför att ansvaret för kupongskatt begränsas till svenska värdepapperscentraler och utländska värdepapperscentraler som bedriver verksamhet från ett fast driftställe i Sverige kan avhålla avstämningsbolag från att anlita utländska värdepapperscentraler som inte bedriver verksamhet från ett fast driftställe i Sverige för att utföra tjänster. Den lösningen får antas stå i strid med den fria rörligheten för tjänster i EUF-fördraget, sett mot bakgrund av bestämmelserna i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler.

Mot den bakgrunden bör ansvaret för kupongskatt kunna ligga också på utländska värdepapperscentraler som inte bedriver verksamhet från ett fast driftställe i Sverige. Det bör dock förutsättas att den utländska värdepapperscentralen i så fall ger in ett åtagande till Skatteverket om att ansvara för kupongskatt. En sådan lösning bör utformas efter förebild av bestämmelsen om åtagande att lämna kontrolluppgift i 23 kap. 6 § skatteförfarandelagen (2011:1244), förkortad SFL.

Det innebär att ansvaret för kupongskatt i fråga om utdelning på aktier i avstämningsbolag bör ligga på bolaget, om bolaget inte har uppdragit åt en

– svensk värdepapperscentral eller utländsk värdepapperscentral som bedriver verksamhet från ett fast driftställe i Sverige att sända ut utdelningen, eller

– utländsk värdepapperscentral som inte bedriver verksamhet från ett fast driftställe i Sverige att sända ut utdelningen och värdepapperscentralen för bolaget har gett in ett åtagande till Skatteverket om att ansvara för kupongskatt.

Åtagandet bör innehålla nödvändiga identifikationsuppgifter för värdepapperscentralen och avstämningsbolaget.

Det ska i detta avseende framhållas att värdepapperscentralens ansvar för kupongskatt förutsätter att auktorisationen omfattar det nu aktuella slaget av anknutna tjänster.

Den föreslagna regleringen innebär i sin tur att ansvaret för kupongskatt inte längre bör kunna tas av ”den som bolaget annars har anlitat för uppgiften” (11 a § KupL). Det ska i detta avseende framhållas att reg-

leringen tar sikte på det formella ansvaret för kupongskatt. Den hindrar inte att någon annan än avstämningsbolaget, t.ex. den som bolaget anlitat för uppgiften, rent faktiskt tar ansvaret för kupongskatt.

Vid förvaltarregistrering ligger ansvaret för kupongskatt kvar på förvaltaren.

Inom ramen för detta lagstiftningsärende ryms inte en teknisk översyn av bestämmelserna i KupL.

13.2 Skatteförfarandet

Promemorians förslag: En utländsk värdepapperscentral ska ge in ett åtagande till Skatteverket om att lämna kontrolluppgifter enligt 17 och 19–22 a kap. samt 2 §, bl.a. om ränta, utdelning och annan avkastning. Detta ska bara gälla om värdepapperscentralen kommer att tillgodoräkna eller betala ut ränta, utdelning eller annan avkastning, kommer att betala ut ersättning vid avyttring genom inlösen eller kommer att vidta någon åtgärd som medför skyldighet att lämna kontrolluppgift enligt 20, 22 och 22 a kap. SFL. Det krävs vidare att detta görs för ett avstämningsbolag.

En utländsk värdepapperscentral ska också ge in ett åtagande till Skatteverket om att göra skatteavdrag, om värdepapperscentralen kommer att betala ut ränta, utdelning eller annan avkastning och detta görs för ett avstämningsbolag.

Åtagandena ska bara ges in om värdepapperscentralen inte bedriver verksamhet från ett fast driftställe i Sverige.

Åtagandena ska lämnas på fastställt formulär och ska innehålla nödvändiga identifikationsuppgifter för värdepapperscentralen och avstämningsbolaget.

Det som sägs om utländsk värdepapperscentral ska även gälla för andra utländska juridiska personer än utländska värdepapperscentraler.

Även utländska värdepapperscentraler kan vara rapporterings-skyldiga finansiella institut enligt lagen om identifiering av rapporteringspliktiga konton med anledning av FATCA-avtalet, förkortad IDKL, om förutsättningarna för det i övrigt är uppfyllda. Utländska värdepapperscentraler ska även vara skyldiga i vissa fall att sammanställa och tillhandahålla viss information till det kontoförande institutet.

Skyldighet för kontoförande institut att lämna de uppgifter till värdepapperscentralen som krävs för att denne ska kunna identifiera rapporteringspliktiga konton enligt IDKL och att i vissa fall lämna uppgift till värdepapperscentralen om amerikanskt skatteregistreringsnummer (TIN) eller födelsedatum ska även gälla i fråga om utländska värdepapperscentraler.

Skälen för promemorians förslag

Allmänt om kontrolluppgiftsskyldighet för centrala värdepappersförvarare

Förfarandet vid uttag av skatter, bl.a. när det gäller skyldighet att lämna deklARATION och kontrolluppgifter, regleras i SFL.

Kontrolluppgifter ska enligt 14 kap. 1 § SFL lämnas för andra än uppgiftslämnaren själv till ledning för bl.a. bestämmande av underlag för att ta ut skatt eller avgift enligt inkomstskattelagen (1999:1229), förkortad IL. Kontrolluppgifter ska normalt lämnas för varje kalenderår och ha kommit in till Skatteverket senast den 31 januari närmast följande kalenderår (24 kap. 1 § SFL). Den som är skyldig att lämna kontrolluppgift ska senast den 31 januari närmast efter det år som kontrolluppgiften gäller informera den som uppgiften avser om de uppgifter som lämnas i kontrolluppgiften (34 kap. 3 § SFL).

Skatteverket ska före den 15 april året efter utgången av beskattningsåret underrätta fysiska personer och dödsbon som kan antas vara deklARATIONSSKYLDIGA om bl.a. de kontrolluppgifter som har kommit in till Skatteverket som underlag för bl.a. beslut om slutlig skatt (31 kap. 4 § SFL). Underrättelsen sker genom att uppgifterna anges i det fastställda formuläret för inkomstdeklARATIONEN (6 kap. 6 § andra stycket skatteförfarandeförordningen [2011:1261], förkortad SFF). Numera har kontrolluppgifterna i många fall en funktion av inkomstuppgift som direkt ligger till grund för beskattningen. I dag är det alltså ofta den deklARATIONSSKYLDIGE som ska kontrollera att uppgiftslämnaren har uppgett rätt uppgifter. Om en uppgift som den deklARATIONSSKYLDIGE har fått underrättelse om är korrekt, ska den deklARATIONSSKYLDIGE godkänna uppgiften. Om en uppgift är felaktig eller saknas, ska den deklARATIONSSKYLDIGE genom ändring eller tillägg lämna de uppgifter som behövs (31 kap. 5 § SFL).

I det följande anges de kontrolluppgifter som är av intresse för detta lagstiftningsärende, nämligen de som den svenska centrala värdepappersförvararen lämnar till Skatteverket. Som berörs i bl.a. avsnitt 13.1 är Euroclear Sweden AB i dag den enda svenska centrala värdepappersförvararen. Det innebär att samtliga svenska avstämningsbolag har sina aktier registrerade hos bolaget. Det finns cirka 1 000 avstämningsbolag i Sverige. Som framgår av avsnitt 4.4 finns det omkring 3,4 miljoner kontohavare hos bolaget. De finansiella instrument som finns registrerade hos bolaget har ett sammanlagt marknadsvärde om i vart fall 12 000 miljarder kronor.

Kontrolluppgift ska lämnas till Skatteverket vid avyttring av vissa delägarrätter och av fordringsrätter, slutförande av options- och terminsaffärer, som inte innebär förvärv eller försäljning av egendom samt utfärdande av optioner (21 kap. 1 § SFL). Med delägarrätter avses här inte andelar i värdepappersfonder, vissa fondföretag, specialfonder eller utländska specialfonder. Kontrolluppgift ska lämnas för fysiska personer och dödsbon (21 kap. 2 § SFL). En central värdepappersförvarare kan även vara skyldig att lämna kontrolluppgifter om avyttring (21 kap. 3 § SFL). Vid avyttring genom inlösen ansvarar den som har betalat ut ersättningen för att lämna kontrolluppgift (21 kap. 3 § 5). Denne kan

enligt gällande rätt vara en central värdepappersförvarare (jfr avsnitten 7.5 och 13.1).

Kontrolluppgift om avkastning, dvs. ränta, utdelning och annan avkastning än kapitalvinst, på delägarätter ska lämnas för fysiska personer och dödsbon av den som har tillgodoräknat eller betalat ut ränta, utdelning eller annan avkastning (19 kap. 1–3 §§ SFL). Som framgår av avsnitt 13.1 är det vanligt förekommande att den svenska centrala värdepappersförvararen Euroclear Sweden AB ansvarar för att betala ut t.ex. utdelning.

Kontrolluppgift ska även lämnas om ränteinkomster och annan avkastning än kapitalvinst som hänför sig till fordringsrätter och som utgör intäkt i inkomstslaget kapital (17 kap. 1 § SFL). En fordringsrätt, dvs. en fordran, kan t.ex. komma till uttryck i form av en obligation (jfr 48 kap. 3 och 4 §§ IL och prop. 2010/11:165 s. 763, se även 1 kap. 4 § första stycket 2 b lagen om värdepappersmarknaden). En fordringsrätt kan alltså vara ett finansiellt instrument och därigenom registreras i avstämningsregister (se uttrycket skuldförbindelse i 4 kap. 3 § konföringslagen). Det gäller bl.a. ränteinkomster på fordringsrätter som har emitterats till en större krets av fordringsägare, t.ex. olika typer av privatobligationer och statspapper. Kontrolluppgifterna kan avse svenska och utländska fordringsrätter. Redovisningen innehåller även uppgifter om ränta m.m. på konvertibler, aktieindexobligationer och liknande typer av fordringar, som skatterättsligt behandlas som delägarätter. Kontrolluppgift ska lämnas för fysiska personer och dödsbon (17 kap. 2 § SFL). Kontrolluppgiften ska lämnas av den som har tillgodoräknat eller betalat ut ränta eller annan avkastning (17 kap. 3 § SFL).

Av 20 kap. 1 § och 22 kap. 17 § SFL framgår att kontrolluppgifter även ska lämnas om avyttring av fondandelar, nämligen inlösta andelar i börshandlade fonder, och om schablonintäkt på fondandelar. Utgångspunkten är att det inte i första hand är Euroclear Sweden AB som är skyldigt att lämna kontrolluppgift om sådana omständigheter (20 kap. 3 §). I stället är, beroende på omständigheterna, fondbolag, AIF-förvaltare, förvaringsinstitut, förvaltningsbolag eller fondföretag ansvariga för detta. Om ett förvaltningsbolag, ett fondföretag eller en utländsk AIF-förvaltare har slutit avtal med ett värdepappersinstitut om att ombesörja försäljning och inlösen av andelar, ska kontrolluppgiften i stället lämnas av värdepappersinstitutet. Om en andel är förvaltarregistrerad ska i stället förvaltaren lämna kontrolluppgiften. Med tanke på dessa bestämmelser kan det antas att Euroclear Sweden AB har lämnat kontrolluppgifterna om inlösta andelar i börshandlade fonder på uppdrag av någon annan, t.ex. en förvaltare eller ett värdepappersinstitut i övrigt. I dessa fall fullgör således bolaget en skyldighet enligt 20 kap. 3 § för någon annans räkning. Även när det gäller kontrolluppgifter om schablonintäkt på fondandelar gäller att Euroclear Sweden AB inte enligt lag är skyldig att lämna sådana kontrolluppgifter, men att det kan antas att bolaget lämnar uppgifterna på uppdrag av någon annan (22 kap. 19 §).

I prop. 2014/15:41 föreslås att det tas in ett nytt kapitel i SFL, 22 a kap., Kontrolluppgift om rapporteringspliktiga konton med anledning av FATCA-avtalet. Förslagen i propositionen föreslås träda i kraft den 1 april 2015.

Förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler

Som nämns ovan i avsnitt 13.1 innebär förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler att emittenter, dvs. avstämningsbolag enligt svensk rätt, ska ha rätt att välja vilken värdepapperscentral inom EES som helst som har auktorisation för registrering av aktier i avstämningsregister eller motsvarande utländskt register. Värdepapperscentralerna har vissa möjligheter att vägra tillhandahålla tjänster till avstämningsbolaget (se vidare artikel 49.3 i förordningen). Avstämningsbolagens frihet att välja värdepapperscentral för registrering av aktier i avstämningsregister eller motsvarande utländskt register gäller dock inte värdepapperscentraler från tredjeland (se artikel 49.1 i förordningen). Ett avstämningsbolag kan dock ingå avtal med värdepapperscentral från tredjeland om ansvar för aktieboken (se avsnitt 7.5).

I bl.a. avsnitt 13.1 nämns också att det finns anknutna tjänster enligt avsnitt B till bilagan till förordningen som är frivilliga för värdepapperscentralerna att tillhandahålla. Bland dessa anknutna tjänster finns hanteringen av bolagshändelser, inklusive skatt (se avsnitt B punkten 2 b). Utöver hanteringen av bolagshändelser, inklusive skatt, nämns lagstadgad rapportering som en anknuten tjänst enligt avsnitt B i bilagan (punkten 4 b). Det är sannolikt att rapportering till skattemyndigheter kan vara en sådan tjänst.

Dessa anknutna tjänster kan bl.a. bestå av att betala ut eller tillgodoräkna ränta, utdelning eller annan avkastning. Detsamma gäller att betala ut ersättning vid avyttring genom inlösen. Den kontrolluppgiftsskyldighet som gäller för centrala värdepappersförvarare enligt SFL är således relaterad till anknutna tjänster enligt förordningen.

Behovet av ett fungerande kontrolluppgiftssystem

Kapitalbeskattning av fysiska personer bygger i mycket stor utsträckning på kontrolluppgifter och att innehållet i lämnade kontrolluppgifter är riktigt. Den centrala värdepappersförvararen, Euroclear Sweden AB, lämnar stora mängder kontrolluppgifter till Skatteverket som är av betydelse för kapitalbeskattningen.

Med tanke på att förordningen öppnar upp för konkurrens mellan olika värdepapperscentraler inom EES, är det inte längre givet att aktier i avstämningsbolag eller andra finansiella instrument kommer att vara registrerade i just avstämningsregister hos Euroclear Sweden AB. Vissa sådana aktier och andra instrument kan i stället komma att registreras antingen i avstämningsregister hos en ny svensk värdepapperscentral eller i motsvarande register hos en utländsk värdepapperscentral som tillhandahåller tjänster i Sverige.

Euroclear Sweden AB tillhandahåller också andra tjänster, som används av avstämningsbolagen, t.ex. att betala ut ränta, utdelning eller annan avkastning. Dessa åtgärder medför i sin tur bl.a. skyldighet att lämna kontrolluppgifter till Skatteverket.

Frågan är då hur det ska säkerställas att Skatteverket i framtiden får sådana kontrolluppgifter som i dag lämnas av Euroclear Sweden AB. Det är mycket viktigt att Skatteverket även i fortsättningen får in dessa upp-

gifter och att de är riktiga. Det är därför önskvärt att kontrolluppgifter även fortsättningsvis lämnas i samma höga utsträckning.

Det är inte tillräckligt att den skattskyldige själv anger de belopp som kontrolluppgifterna avser i sin deklaration. För bl.a. en effektiv skattekontroll och riktiga beslut om slutlig skatt och beslut om pensionsgrundande inkomst krävs således att tillförlitliga kontrolluppgifter lämnas. Det ska göras av någon annan än den skattskyldige. Som framgår ovan anges uppgifter från kontrolluppgifter i inkomstdeklarationen. Riktiga kontrolluppgifter är således viktigt för att uppgifter ska kunna förtryckas i den inkomstsdeklaration som sänds ut till skattskyldiga.

Möjliga lösningar

I motsats till bestämmelserna om ansvaret för kupongskatt är inte regleringen av kontrolluppgiftsskyldigheten relaterad till just centrala värdepappersförvarare. Det anges alltså inte uttryckligen i SFL att den centrala värdepappersförvararen är ansvarig för att lämna kontrolluppgifter i något avseende. Detta ansvar följer i stället av att Euroclear Sweden AB betalar ut utdelning och ränta m.m. Det är alltså den omständigheten att bolaget tillhandahåller vissa tjänster som utlöser skyldigheten att lämna kontrolluppgift. Därför krävs det inte några ändringar i SFL för att ersätta termen central värdepappersförvarare med termen värdepapperscentral.

En lösning skulle kunna vara att införa en reglering av innebörden att avstämningsbolagen endast får anlita Euroclear Sweden AB. En sådan lösning skulle medföra att ansvaret för kontrolluppgifter inte förändras i praktiken. Med tanke på förordningens regler om valfrihet och konkurrens är detta dock inte möjligt att föreskriva. I avsnitt 7.4 föreslås dessutom att utländska motsvarande register ska jämföras med svenska avstämningsregister i bl.a. aktiebolagslagen. Detta förslag syftar till att möjliggöra den konkurrens som eftersträvas i förordningen.

Om Euroclear Sweden AB var skyldigt att lämna kontrolluppgift men utländska värdepapperscentraler inte var det, trots den ovan beskrivna valfriheten, skulle det kunna innebära att färre kontrolluppgifter lämnas till Skatteverket. En sådan ordning är bl.a. inte lämplig ur ett skattekontrollperspektiv.

En annan lösning skulle kunna vara att respektive avstämningsbolag är ansvariga för att lämna kontrolluppgifter. Det innebär dock en mycket betydande administrativ börda för de drygt 1 000 avstämningsbolagen och även en ökad administration för Skatteverkets del.

En värdepapperscentral som har auktorisation för att tillhandahålla anknutna tjänster får tillhandahålla sådana tjänster till avstämningsbolag. Det kan exempelvis gälla att betala ut utdelning. En sådan ordning är många gånger ekonomiskt rationell för de inblandade. Det är i en sådan situation vare sig lämpligt ur ett praktiskt perspektiv eller kostnads-effektivt att bolaget självt lämnar kontrolluppgifterna. I stället framstår det som ekonomiskt rationellt att värdepapperscentralen gör det, även om det rör sig om ett utländskt företag. En ordning som innebär att den som har hand om utbetalningen i fråga också lämnar uppgifter om aktuella belopp bör också garantera uppgifternas tillförlitlighet och underlätta Skatteverkets hantering av kontrolluppgifterna.

En lösning som medför att ansvaret för kontrolluppgifter begränsas till svenska aktörer skulle också kunna avhålla avstämningsbolag från att anlita utländska värdepapperscentraler, om det innebär att avstämningsbolagen själva får en ökad administrativ börda. Den lösningen får antas stå i strid med den fria rörligheten för tjänster i EUF-fördraget, inte minst sett mot bakgrund av reglerna i förordningen (jfr avsnitt 13.1).

Som berörs i avsnitt 13.1 ska de anknutna tjänsterna enligt förordningen, t.ex. avseende hantering av bolagshändelser, inklusive skatt, utövas inom ramen för respektive medlemsstats lagstiftning. Det är alltså möjligt att ställa krav i skatterättsligt hänseende på såväl svenska som utländska värdepapperscentraler.

De ovan anförda omständigheterna talar för att den värdepapperscentral som tillhandahåller en viss tjänst som utlöser skyldighet att lämna kontrolluppgift, bör vara skyldig att lämna en sådan uppgift. Det gäller oavsett om det rör sig om Euroclear Sweden AB eller någon annan värdepapperscentral inom EES. Svenska och utländska värdepapperscentraler bör således behandlas lika. Detsamma gäller om en annan juridisk person än en svensk eller en utländsk värdepapperscentral tillhandahåller sådana tjänster. Detta torde dock inte vara ekonomiskt rationellt att låta någon annan än värdepapperscentralen att vidta sådana åtgärder, men kan inte uteslutas. Genom denna lösning finns förutsättningar för att kontrolluppgifter ska lämnas i tillräckligt hög utsträckning och att uppgifterna ska vara tillförlitliga.

En förutsättning för den föreslagna ordningen bör vara att värdepapperscentralen i fråga har auktoriserats för den aktuella tjänsten. I annat fall är det inte tillåtet enligt förordningen att tillhandahålla den (artikel 16.2). Detta behöver dock inte uttryckligen anges i SFL.

Sammantaget finns det alltså inte skäl för några mer omfattande ändringar i SFL med anledning av förordningen. Den föreslagna lösningen utvecklas i det följande.

Den föreslagna lösningen

Svenska värdepapperscentraler kan antas vara väl förtrogna med relevanta bestämmelser om kontrolluppgiftsskyldighet i SFL. För utländska värdepapperscentraler, dvs. värdepapperscentraler som är etablerade i ett annat land inom EES än Sverige (se avsnitten 7.4 och 8.4), som bedriver verksamhet från ett fast driftställe i Sverige finns det på motsvarande sätt skäl att anta att de har kännedom om de svenska bestämmelserna och kommer att följa dem.

Den fria rörligheten för tjänster enligt EUF-fördraget och förordningens regler om rätt att välja värdepapperscentral medför att även en utländsk värdepapperscentral som inte bedriver verksamhet från ett fast driftställe i Sverige kan komma att tillgodoräkna eller betala ut ränta, utdelning eller annan avkastning på uppdrag av ett avstämningsbolag. En utländsk värdepapperscentral kan också få i uppdrag av ett avstämningsbolag att betala ut ersättning vid avyttring genom inlösen eller vidta någon annan handling som medför kontrolluppgiftsskyldighet enligt SFL (se ovan om kontrolluppgiftsskyldighet).

För att möjliggöra att även dessa utländska värdepapperscentraler kommer att lämna relevanta kontrolluppgifter till Skatteverket, är det

lämpligt att reglera att de ska lämna in ett åtagande till Skatteverket om att lämna kontrolluppgifter enligt vissa kapitel i SFL. Åtagandet bör också omfatta kontrolluppgifter om sådana förhållanden som avses i 20 kap. 1 § och 22 kap. 17 § SFL, dvs. de situationer då värdepapperscentralen enligt överenskommelse fullgör kontrolluppgiftsskyldighet som i första hand gäller för någon annan. Liknande åtaganden finns i dag om att lämna kontrolluppgifter om pensionsförsäkring och om gåva (se 23 kap. 6 och 7 §§ SFL).

Som framgår ovan föreslås i prop. 2014/15:41 att det tas in ett nytt kapitel i SFL, 22 a kap., Kontrolluppgift om rapporteringspliktiga konton med anledning av FATCA-avtalet. Förslagen i propositionen föreslås träda i kraft den 1 april 2015. Även kontrolluppgiftsskyldighet som regleras i det kapitlet bör omfattas av åtagandet (mer om FATCA nedan).

Åtagandet bör lämnas på fastställt formulär och innehålla nödvändiga identifikationsuppgifter för värdepapperscentralen och avstämningsbolaget. Kravet på fastställt formulär är teknikneutralt och begränsar inte möjligheterna att använda elektronisk kommunikation (se prop. 2010/11:165 s. 856). Vad som avses med nödvändiga identifikationsuppgifter bör regleras närmare i SFF. Det är Skatteverket som fastställer formulär och tillhandhåller formulären (22 kap. 3 § SFF).

Som framgår ovan kan det inte uteslutas att det kan vara någon annan utländsk juridisk person än en värdepapperscentral som för ett avstämningsbolag vidtar ovan nämnda åtgärder som kan medföra kontrolluppgiftsskyldighet enligt SFL, varför regleringen även bör omfatta sådana utländska juridiska personer.

En ny bestämmelse om åtagande bör således föras in i 23 kap. 8 § SFL och en ändring bör göras av bestämmelsen om fastställda formulär i 38 kap. 2 § SFL.

FATCA

I prop. 2014/15:41 föreslås att det ska tas in en ny lag, IDKL, som ska tillämpas av rapporteringsskyldiga finansiella institut för att identifiera finansiella konton som innehas av amerikanska personer och därför är rapporteringspliktiga. IDKL är en del i den lagstiftning som syftar till att genomföra det s.k. FATCA-avtalet med USA.

Begreppet rapporteringsskyldigt finansiellt institut definieras i 2 kap. 19 § IDKL. En värdepapperscentral kan vara ett rapporteringsskyldigt finansiellt institut. Den föreslagna definitionen förutsätter dock att det rapporteringsskyldiga finansiella institutet är ett svenskt finansiellt institut eller ett utländskt finansiellt institut med ett fast driftställe i Sverige.

I de fall då det rapporteringsskyldiga finansiella institutet är en värdepapperscentral, är ett kontoförande institut det finansiella institut som sköter kontakterna med dem som innehar de finansiella instrument som ett sådant konto omfattar, och det kontoförande institutet är därför bättre lämpat än värdepapperscentralen att ha ansvaret för att vidta de granskningsåtgärder som krävs för att fastställa om kontot är ett rapporteringspliktigt konto. I de fallen föreslås därför i propositionen att det kontoförande institutet i stället för värdepapperscentralen har ansvaret

för att genomföra de åtgärder som krävs för att identifiera rapporteringspliktiga konton (se avsnitt 6.2.1 i prop. 2014/15:41).

Vidare föreslås bestämmelser i SFL som innebär en skyldighet för kontoförande institut att lämna de uppgifter till värdepapperscentralen som krävs för att denne ska kunna identifiera rapporteringspliktiga konton och att i vissa fall lämna uppgift till värdepapperscentralen om amerikanskt skatteregistreringsnummer (TIN) eller födelsedatum. Det kontoförande institutet har inte tillgång till all information som behövs för att lämna kontrolluppgift på egen hand. Situationen är alltså sådan att det kontoförande institutet och värdepapperscentralen delar på den information som behövs för att kunna uppfylla kraven som ställs på ett rapporteringsskyldigt finansiellt institut. Hela ansvaret som ett rapporteringsskyldigt finansiellt institut har behöver dock åläggas antingen värdepapperscentralen eller det kontoförande institutet i dessa fall. I Sverige föreslås ansvaret läggas på värdepapperscentralen.

I andra länder synes dock en annan lösning ha valts. I en samförstånds-förklaring till Danmarks FATCA-avtal anges t.ex. att ansvaret i dessa fall ska ligga på det andra finansiella institutet och inte på värdepapperscentralen. Det torde innebära att Danmark ålägger danska kontoförande institut att lämna uppgifter om rapporteringspliktiga konton medan Sverige, som nämnts, ålägger svenska värdepapperscentraler att lämna sådana uppgifter. Det innebär att om värdepapperscentralen är dansk samtidigt som det kontoförande institutet är svenskt kommer ingen av dem att åläggas skyldigheterna som rapporteringsskyldigt finansiellt institut med avseende på det rapporteringspliktiga kontot hos värdepapperscentralen.

För att en sådan situation inte ska kunna uppstå bör den i propositionen föreslagna 2 kap. 19 § IDKL ändras så att även utländska värdepapperscentraler kan vara rapporteringsskyldiga finansiella institut i Sverige om förutsättningarna för det i övrigt är uppfyllda. Till följd av detta bör även den föreslagna 8 kap. 1 § IDKL ändras så att skyldigheten för kontoförande institut att tillämpa 4–8 kap. i stället för värdepapperscentralen även gäller i fråga om utländska värdepapperscentraler. Detsamma gäller skyldigheten för värdepapperscentralen att sammanställa och tillhandahålla viss information till det kontoförande institutet.

Vidare bör den föreslagna 34 kap. 9 a § SFL ändras så att skyldigheten för kontoförande institut att lämna de uppgifter till värdepapperscentralen som krävs för att denne ska kunna identifiera rapporteringspliktiga konton enligt IDKL och skyldigheten att i vissa fall lämna uppgift till värdepapperscentralen om amerikanskt skatteregistreringsnummer (TIN) eller födelsedatum även ska gälla i fråga om utländska värdepapperscentraler.

Ändringar bör således göras av 2 kap. 19 § och 8 kap. 1 § IDKL samt 34 kap. 9 a § SFL.

Skatteavdrag för preliminär skatt

I SFL finns det även bestämmelser om skyldighet att göra skatteavdrag för preliminär skatt, dvs. att innehålla den skatt som preliminärt ska betalas. Skyldigheten gäller den som betalar ut bl.a. ränta, utdelning eller

annan avkastning som är skattepliktig enligt IL. Skatteavdrag ska göras vid varje tillfälle då utbetalning sker (10 kap. 2 § SFL).

I fråga om ränta och utdelning som lämnas i pengar och som omfattas av kontrolluppgiftsskyldighet enligt 17 eller 19 kap. SFL (se ovan) ska som huvudregel skatteavdrag göras (10 kap. 15 § SFL). Skatteavdrag ska som en huvudregel också göras från sådan annan avkastning än kapitalvinst som hänför sig till fordringsrätter eller delägarrätter och som utgör intäkt i inkomstslaget kapital, i den mån kontrolluppgift ska lämnas och avkastningen betalas ut tillsammans med ränta eller utdelning som omfattas av kontrolluppgiftsskyldighet. Vissa undantag från skyldigheten att göra skatteavdrag finns (10 kap. 16–18 §§ SFL). I 10 kap. 20 § SFL finns bestämmelser om återbetalning av skatteavdrag som har gjorts med för högt belopp.

En skattedeklaration ska lämnas bl.a. av den som är skyldig att göra skatteavdrag (26 kap. 2 § 1 SFL). Skatteavdrag ska redovisas i en arbetsgivardeklaration och den ska innehålla uppgift om den sammanlagda ersättning som utbetalaren är skyldig att göra skatteavdrag för och sammanlagt avdraget belopp (26 kap. 19 § 1 och 2 SFL). Skatter som ska redovisas i en skattedeklaration ska vara betalda senast den dag då deklarationen ska ha kommit in till Skatteverket (62 kap. 3 § första stycket SFL).

Om skyldigheten att göra skatteavdrag inte har fullgjorts, ska skatte-tillägg tas ut (49 kap. 9 § SFL).

Precis som när det gäller kontrolluppgifter är det viktigt att säkerställa att skatteavdrag görs och betalas in till Skatteverket i framtiden på samma sätt som Euroclear Sweden AB gör i dag. Se vad som sägs ovan om åtagande om att lämna vissa kontrolluppgifter.

Även skyldigheten för centrala värdepappersförvarare, i framtiden värdepapperscentraler, enligt SFL att innehålla preliminär skatt relaterar till en anknuten tjänst enligt förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler. Den förutsätter nämligen att värdepappersförvararen har åtagit sig att betala ut ränta, utdelning eller annan avkastning som är skattepliktig enligt IL.

Om en utländsk värdepapperscentral kommer att betala ut ränta, utdelning eller annan avkastning som är skattepliktig enligt IL på uppdrag för ett avstämningsbolag, bör den utländska värdepapperscentralen på samma sätt som för kontrolluppgifter, ge in ett åtagande till Skatteverket om att göra skatteavdrag. Åtagandet bör lämnas på fastställt formulär och innehålla nödvändiga identifikationsuppgifter för värdepapperscentralen och avstämningsbolaget. Kravet på fastställt formulär är teknikneutralt och begränsar inte möjligheterna att använda elektronisk kommunikation (prop. 2010/11:165 s. 856). Vad som avses med nödvändiga identifikationsuppgifter bör regleras närmare i SFF. Att ett åtagande regleras i 10 kap. om att göra skatteavdrag och ett annat åtagande regleras i 23 kap. om att lämna vissa kontrolluppgifter behöver inte innebära att två åtaganden ska lämnas in till Skatteverket. Det är Skatteverket som fastställer formulär och tillhandahåller formulären (22 kap. 3 § SFF). För att underlätta för utländska värdepapperscentraler kan det vara lämpligt att ett formulär fastställs, som innehåller bägge åtagandena.

Som framgår ovan kan det inte uteslutas att det kan vara någon annan utländsk juridisk person än en värdepapperscentral som för ett avstäm-

ningsbolag betalar ut ränta, utdelning eller annan avkastning som medför skyldighet att göra skatteavdrag enligt SFL, varför regleringen även bör omfatta sådana utländska juridiska personer.

En ny bestämmelse om åtagande bör således föras in i 10 kap. SFL och en ändring bör göras av bestämmelsen om fastställda formulär i 38 kap. 2 § SFL.

ISIN-nummer och Euroclear Sweden AB

En fråga av stor praktisk betydelse för skatteförfarandet är den registrering och klassificering av alla svenska finansiella instrument som sker genom att varje slag av sådant instrument tilldelas en särskild sifferkombination, ett s.k. ISIN-nummer. En sådan klassificering görs av bl.a. aktier, obligationer, optioner och derivatinstrument. ISIN är en förkortning av den engelska termen International Securities Identification Number och följer en särskild s.k. ISO-standard. Klassificeringen och registreringen gör det möjligt för bl.a. Skatteverket att, utifrån uppgifter från Euroclear Sweden AB, på ett relativt enkelt sätt skilja mellan olika slag av finansiella instrument, vilket har betydelse för beskattningen och information om olika värdepapper. Klassificeringen och tilldelningen sköts av en organisation i varje land eller i vissa fall en regional organisation för flera länder (NNA). I Sverige är det Euroclear Sweden AB som har denna uppgift. Det varierar vilka slag av organisationer som har den uppgiften i andra länder. Respektive nationell organisation samarbetar i sin tur med en internationell organisation som koordinerar arbetet med ISIN-nummer på global nivå (Association of National Numbering Agencies, ANNA).

Eftersom varje ISIN-nummer är unikt är det från Skatteverkets utgångspunkt normalt sett tillräckligt att den som lämnar kontrolluppgift anger det aktuella numret i det sammanhanget. Baserat på detta nummer kan sedan Skatteverket förtrycka rätt uppgifter i inkomstdeklarationen. Detta förutsätter dock att Skatteverket har tillgång till kompletta listor med de ISIN-nummer som förekommer. För närvarande bistår Euroclear Sweden AB Skatteverket bl.a. med uppgifter om listor på samtliga klassificerade svenska finansiella instrument och ISIN-nummer. Utan dessa uppgifter skulle det krävas att den skattskyldige själv lämnar mer omfattande uppgifter än det som nu förekommer. Eftersom tillgången till ISIN-nummer har en stor betydelse för Skatteverkets möjligheter till förtryckning av inkomstdeklarationen är detta en mycket viktig fråga för skatteförfarandet.

Det saknas anledning att anta att förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler skulle medföra att Euroclear Sweden AB i framtiden skulle välja att samarbeta med Skatteverket i mindre grad än den som bolaget gör i dag. Däremot finns det skäl att fråga sig vilka konsekvenser som inträffar i fråga om ISIN-klassificering om en eller flera svenska värdepapperscentraler utöver Euroclear Sweden AB auktoriseras eller om svenska avstämningsbolag väljer att registrera finansiella instrument hos en utländsk värdepapperscentral (se avsnitt 7.4). Den första möjligheten, att ytterligare svenska värdepapperscentraler förekommer, finns redan i dag till följd av att något legalmonopol för Euroclear Sweden AB inte gäller. Det andra

alternativet är en fullt tänkbar konsekvens av förordningen och de förslag som lämnas i avsnitt 7.4. I ett sådant fall skulle tilldelningen av ISIN-nummer för de finansiella instrument som avstämningsbolagen emitterar sannolikt tilldelas av en utländsk värdepapperscentral eller av någon annan utländsk organisation. Skatteverket skulle då, för deklaraionsförfarandet, behöva få tillgång till en förteckning över de aktuella slagen av finansiella instrument och respektive ISIN-nummer. Det finns dock ingen anledning att anta att en utländsk värdepapperscentral inte skulle samarbeta med Skatteverket i denna fråga. En sådan värdepapperscentral torde ha tillgång till de relevanta uppgifterna även om den ansvariga NNA-organisationen och värdepapperscentralen inte är en och samma juridiska person. Det kan i sammanhanget nämnas att förslagen i avsnitt 8.4 innebär att även en utländsk värdepapperscentral som tillhandahåller tjänster i Sverige ska vara skyldig att lämna vissa uppgifter till Finansinspektionen och att inspektionen bl.a. kan förelägga denne att tillhandahålla uppgifter och handlingar m.m. när det behövs för tillsynen över att bestämmelserna i kontoföringslagen, förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler och andra författningar som reglerar verksamheten efterlevs.

14 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

14.1 Kontoföringslagen och följdändringarna i annan lagstiftning

Promemorians förslag: Ändringarna i kontoföringslagen och följdändringarna i övrig lagstiftning ska träda i kraft den 1 januari 2016.

Centrala värdepappersförvarare som vid ikraftträdandet av ändringarna i kontoföringslagen har auktorisation enligt kontoföringslagen får fortsätta att driva denna verksamhet enligt äldre bestämmelser. Detta ska gälla till dess att en ansökan om auktorisation som värdepapperscentral enligt förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler har prövats slutligt och under förutsättning att en sådan ansökan har getts in till Finansinspektionen senast den 31 december 2015 eller vid den senare tidpunkt som i förekommande fall framgår av artikel 69.2 i förordningen. I ett sådant fall tillämpas äldre bestämmelser även för kontoförande institut och förvaltare som har antagits av den centrala värdepappersförvararen.

Om en ansökan inte har getts in senast vid angivna tidpunkt eller om tillstånd vägras, ska den centrala värdepappersförvararen upphöra med verksamheten.

Äldre bestämmelser gäller för överträdelser som har ägt rum före ikraftträdandet och för sekretess i fråga om ärenden om innehav av aktier eller andelar i en central värdepappersförvarare.

Skälen för promemorians förslag: Förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler är direkt tillämplig. Som berörs i avsnitt 6.1 förutsätter dock vissa regler i förordningen att en rad olika nationella bestämmelser införs. Dessutom krävs lagstiftningsåtgärder även i de fall svensk rätt kommer i konflikt med förordningens regler. Förordningen innebär en harmonisering inom EU av ett lagstiftningsområde som tidigare har varit medlemsstaternas eget ansvar. Auktorisering av de företag som i förordningen benämns värdepapperscentraler har således tidigare skett enligt nationella regler. Bland annat detta förhållande medför att det finns skäl att överväga vid vilken tidpunkt som lagändringarna ska träda i kraft och i vilken utsträckning som de nuvarande bestämmelserna ska fortsätta att gälla under en övergångsperiod.

Förordningen trädde i kraft den tjugonde dagen efter att den offentliggjordes i Europeiska unionens officiella tidning, dvs. den 17 september 2014 (artikel 76.1). Vissa av reglerna i förordningen ska dock inte börja tillämpas förrän vid en senare tidpunkt (artikel 76.2–76.6). Däremot förutsätter förordningen att medlemsstaterna har utsett de behöriga myndigheterna enligt förordningen senast i mitten av december 2014. Enligt förordningen ska de behöriga myndigheterna nämligen senast vid denna tidpunkt göra en anmälan till Esma om vilka institut som drivs som värdepapperscentraler och ge in en förteckning över vissa bolagsrättsliga bestämmelser (artikel 69.1 respektive artikel 49.1 tredje

stycket). Sverige har dock redan uppfyllt kravet på att utse en behörig myndighet genom den ändring av förordningen med instruktion för Finansinspektionen som berörs i avsnitt 8.1.

Förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler innehåller vissa övergångsbestämmelser. Av särskilt intresse i det sammanhanget är att de företag som vill ansöka om auktorisation som värdepapperscentral ska göra det inom sex månader från dagen för ikraftträdandet av samtliga tekniska standarder för tillsyn antagna enligt vissa artiklar i förordningen (artikel 69.2). Fram till dess att ett beslut om auktorisation har fattats ska respektive nationella regler om auktorisation av värdepapperscentraler fortsätta att gälla (artikel 69.4). Det kan antas att samtliga relevanta tekniska standarder kommer att ha trätt i kraft omkring sommaren eller början av hösten 2015. Om så blir fallet innebär det att de företag som vill ansöka om auktorisation som värdepapperscentral i Sverige ska ge in sin ansökan till Finansinspektionen senast i början av 2016. Denna tidsgräns skulle dock kunna infalla senare, med tanke på att artikel 69.2 är kopplad till ikraftträdandet av de tekniska standarderna.

I vart fall Euroclear Sweden AB kommer med all sannolikhet att lämna in en ansökan om auktorisation. Det kan antas att bolaget inte kommer att vänta till slutet av den sexmånadersfrist som gäller. Finansinspektionens handläggning av ansökan kommer dock troligtvis att ta i vart fall några månader i anspråk. Sammantaget innebär dessa omständigheter att det är osannolikt att någon auktorisation kommer att beslutas av Finansinspektionen före årsskiftet 2015/2016. Det medför att de lagändringar som föreslås i denna promemoria inte behöver träda i kraft före den 1 januari 2016. När auktorisation enligt förordningen beviljas, måste dock lagändringarna ha trätt i kraft.

Under mellantiden från ikraftträdandet av lagändringarna den 1 januari 2016 och den tidpunkt då auktorisation beviljas, förmodligen något senare under 2016, krävs det att kontoföringslagen tillämpas i dess nuvarande lydelse på den centrala värdepappersförvararen (Euroclear Sweden AB). I annat fall saknas det tillämpliga bestämmelser för verksamheten. Med andra ord bör det tillstånd som central värdepappersförvarare som Euroclear Sweden AB har fortsatt att gälla under mellantiden. Det krävs således en övergångsbestämmelse av innebörden att centrala värdepappersförvarare som vid ikraftträdandet av lagändringarna har auktorisation enligt 2 kap. kontoföringslagen får fortsätta att driva denna verksamhet enligt äldre bestämmelser till dess att en ansökan om auktorisation som värdepapperscentral enligt förordning har prövats slutligt. En förutsättning bör vara att en sådan ansökan har getts in till Finansinspektionen senast den 31 december 2015 eller vid den senare tidpunkt som eventuellt kommer att gälla enligt artikel 69.2 i förordningen, om de tekniska standarderna fördröjs. Om ansökan avslås, ska dock den centrala värdepappersförvararen upphöra med verksamheten. En sådan övergångsbestämmelse tillgodoser kravet i förordningen på att nationella bestämmelser ska fortsätta att gälla till dess att ett beslut om auktorisation har fattats (artikel 69.4).

Om en central värdepappersförvarare driver verksamhet med stöd av övergångsbestämmelsen, bör äldre bestämmelser tillämpas även för

kontoförande institut och förvaltare som har antagits av den centrala värdepappersförvararen.

De nya bestämmelserna om sanktioner bör inte tillämpas på överträdelser som har ägt rum före ikraftträdandet. Anledningen till det är att sanktionerna i sådant fall skulle ges en retroaktiv verkan, vilket inte är förenligt med legalitetsprincipen.

Äldre bestämmelser bör tillämpas även i fråga om sekretess för ärenden om innehav av aktier eller andelar i en central värdepappersförvarare. En bestämmelse om sådan sekretess finns i dag i 30 kap. 5 § offentlighets- och sekretesslagen. I avsnitt 8.5 föreslås att bestämmelserna i kontoföringslagen om ägarprövning avseende centrala värdepappersförvarare upphävs. Som en följd av detta föreslås i samma avsnitt att bestämmelserna i 30 kap. 5 § offentlighets- och sekretesslagen om sekretess för uppgifter i ärenden om sådan prövning inte längre ska omfatta centrala värdepappersförvarare. Sekretessen bör dock fortsätta att tillämpas på ärenden som har inletts före ikraftträdandet.

14.2 Aktiebolagslagen

Promemorians förslag: Ändringarna i aktiebolagslagen ska träda i kraft den 1 januari 2016.

I fråga om avtal om registrering av aktier i avstämningsregister som ingåtts före ikraftträdandet av ändringarna i aktiebolagslagen tillämpas äldre bestämmelser.

Bestämmelserna om styrelsens ansvar för aktieboken ska tillämpas från och med den 1 januari 2017, om inte avstämningsbolaget före dess ingår ett avtal om aktieboken med en värdepapperscentral och anmäler detta enligt 5 kap. 12 a §. För tiden fram till dess att en sådan anmälan görs, dock längst till och med den 31 december 2016, tillämpas äldre bestämmelser om centrala värdepappersförvarares ansvar för aktieboken.

Skälen för promemorians förslag: Ändringarna i aktiebolagslagen bör träda i kraft samtidigt som ändringarna i kontoföringslagen, eftersom det finns ett starkt samband mellan ändringarna i de båda lagarna.

Ett stort antal avstämningsbolag har ingått avtal med Euroclear Sweden AB om registrering av aktier i avstämningsregister. Enligt gällande rätt finns det inte något krav på att ett sådant avtal ska vara skriftligt (5 kap. 12 § tredje stycket aktiebolagslagen). Förslaget om att avtal om registrering i avstämningsregister eller motsvarande register ska vara skriftliga (se avsnitt 7.4), bör inte tillämpas retroaktivt.

Förslaget om ett avtal om ansvar för aktieboken innebär en nyhet i förhållande till gällande rätt. Med tanke på att det krävs att emittenterna ingår nya avtal med en värdepapperscentral eller en värdepapperscentral från tredjeland, är det lämpligt att tillåta en viss övergångstid för denna omställning. Avstämningsbolag för vilket avstämningsregister har upprättats före lagens ikraftträdande bör därför senast den 31 december 2016 träffa ett avtal om ansvaret för aktieboken med en värdepapperscentral eller en värdepapperscentral från tredjeland. Som berörs i avsnitt 7.5 ska

bolaget anmäla för registrering i aktiebolagsregistret vilken värdepapperscentral eller värdepapperscentral från tredjeland som har anlitats. För tiden fram till dess att anmälan ges in, dock längst t.o.m. den 31 december 2016, bör då äldre bestämmelser fortsätta att gälla. Det innebär att lagändringarna under alla förhållanden ska tillämpas senast från och med den 1 januari 2017, även om något avtal om ansvaret för aktieboken inte har träffats eller om namnet på värdepapperscentralen eller värdepapperscentralen från tredjeland inte har anmälts. Genom att anmälan ska ske kommer det vara möjligt för utomstående att kontrollera vilka bestämmelser som gäller i fråga om ansvaret för aktieboken. En värdepapperscentrals befattning med aktieboken är visserligen en frivillig snarare än en obligatorisk uppgift enligt förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler (se avsnitt 7.5). Det bör dock vara godtagbart att äldre bestämmelser fortsätter att tillämpas i fråga om ansvaret för aktieboken under en övergångsperiod.

14.3 Skattelagstiftningen

Promemorians förslag: Lagändringarna i KupL, SFL och IDKL ska träda i kraft den 1 januari 2016.

De nya bestämmelserna i KupL ska tillämpas på utdelning som betalas ut efter den 31 december 2015.

Äldre bestämmelser i KupL ska gälla för utdelning som utbetalas av en central värdepappersförvarare som enligt ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till ändringarna i kontoföringslagen får fortsätta med sådan verksamhet efter den 31 december 2015 till dess att ansökan om tillstånd har prövats slutligt.

De nya bestämmelserna om åtaganden i SFL tillämpas första gången på åtaganden som lämnas efter utgången av 2015.

Ändringarna i 34 kap. 9 a § SFL och IDKL tillämpas första gången i fråga om kalenderåret 2016.

Skälen för promemorians förslag: Ändringarna i KupL, SFL och IDKL bör träda i kraft den 1 januari 2016.

Bestämmelserna i KupL bör tillämpas på utdelning som betalas ut efter den 31 december 2015.

De förslagna ändringarna i KupL är en följd av att den centrala värdepappersförvararens ansvar för kupongsskatt tas över av värdepapperscentralerna (se avsnitt 13.1). Den centrala värdepappersförvararen får dock fortsätta att driva verksamhet enligt äldre bestämmelser under en övergångsperiod (se avsnitt 14.1). Under denna period bör äldre bestämmelser i KupL tillämpas på utdelning på aktier i avstämningsbolag.

De nya bestämmelserna i SFL om att utländska värdepapperscentraler i vissa fall ska ge in ett åtagande till Skatteverket om att göra skatteavdrag från ränta, utdelning och annan avkastning respektive om att lämna vissa kontrolluppgifter om ränta, utdelning och annan avkastning m.m. ska tillämpas första gången på åtaganden som lämnas efter utgången av 2015 (se avsnitt 13.2).

Utländska värdepapperscentraler kan vara rapporteringsskyldiga finansiella institut från och med kalenderåret 2016 (se nedan). Ändringarna i 34 kap. 9 a § SFL innebär att kontoförande institut ska lämna de uppgifter som krävs för att utländska värdepapperscentraler ska kunna identifiera rapporteringspliktiga konton. I vissa fall ska kontoförande institut lämna uppgift till sådana värdepapperscentraler om amerikanskt skatteregistreringsnummer (TIN) eller födelsedatum. Dessa bestämmelser ska tillämpas första gången i fråga om kalenderåret 2016.

Utländska värdepapperscentraler ska kunna vara rapporteringsskyldiga finansiella institut först från och med kalenderåret 2016. Ändringarna i IDKL som innebär att en utländsk värdepapperscentral kan vara ett rapporteringsskyldigt finansiellt institut om förutsättningarna för det i övrigt är uppfyllda ska därför tillämpas första gången i fråga om kalenderåret 2016. Övriga ändringar i IDKL syftar till att sådana värdepapperscentraler och de kontoförande instituten ska ge varandra den information som krävs för att värdepapperscentralerna ska kunna fullgöra sina skyldigheter som rapporteringsskyldiga finansiella institut. Även övriga ändringar i IDKL ska därför tillämpas första gången i fråga om kalenderåret 2016.

15 Förslagets konsekvenser

15.1 Förslagets syfte och alternativa lösningar

Förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler syftar till en säker, effektiv och smidig avveckling av finansiella instrument inom EES. Problem som har identifierats i sammanhanget avser förhållandevis höga risker och kostnader i samband med gränsöverskridande avveckling jämfört med motsvarande avveckling som sker inom ett land. Avsaknaden av en effektiv inre marknad för avveckling anses ha bidragit till sämre effektivitet och högre risker i samband gränsöverskridande transaktioner, samtidigt som sådana transaktioner väntas fortsätta att öka och nationella värdepapperscentraler väntas bli alltmer sammankopplade.

Förordningen trädde i kraft i september 2014 och blir direkt tillämplig i medlemsstaterna efter det att relevanta delegerade akter och tekniska standarder, som Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten (Esmå) utarbetar förslag till, har antagits av kommissionen och även trätt i kraft. Förordningen berör värdepapperscentraler, emittenter och övriga marknadsdeltagare. I några fall, exempelvis gällande krav att överlåtbara värdepapper ska ha kontobaserad form, blir förordningens regler tillämpliga vid andra tidpunkter.

Genom förordningen kommer värdepapperscentraler att omfattas av harmoniserade regler på EU-nivå, i stället för att som hittills vara reglerade på nationell nivå. Emittenter ges en möjlighet att låta registrera värdepapper som har tagits upp till handel på reglerade marknader eller som handlas på en handelsplats hos vilken värdepapperscentral som helst inom EES. Genom förordningen kommer marknadsdeltagare att omfattas av harmoniserade regler angående tidpunkten för avveckling (inom två bankdagar efter avslut) och regler som avser att främja avveckling i rätt tid. De senare aspekterna av handeln med värdepapper har hittills varit föremål för självreglering.

När det gäller alternativa lösningar begränsas promemorians förslag i huvudsak till sådana som har bedömts vara nödvändiga för att anpassa svensk rätt till förordningen. Bestämmelserna i förordningen är i de flesta fall direkt tillämpliga i varje medlemsstat och förutsätter inget införlivande.

15.2 Konsekvenser för värdepapperscentraler

En integrerad marknad för avveckling av finansiella instrument har presenterats som en förutsättning för att den inre marknaden ska fungera väl. Om införlivandet av harmoniserade regler på EU-nivå innebär att nya och annorlunda krav ställs på en värdepapperscentral, så är det i så fall en följd av förordningen, som är direkt tillämplig i varje medlemsstat, och inte ett resultat av förslagen i denna promemoria.

Förordningen innehåller bl.a. bestämmelser som syftar till att avveckla hinder för gränsöverskridande konkurrens. Mot bakgrund av värdepapperscentralernas systemvikt har det ansetts angeläget att ge marknads-

deltagare en möjlighet att välja tjänsteleverantör för att därigenom minska beroendet av någon enskild leverantör av tjänster som tillhandahålls av värdepapperscentraler. Det innebär att värdepapperscentraler, som en konsekvens av förordningens regler om gränsöverskridande tillträde, kan komma att påverkas av förändrade förutsättningar på de finansiella marknaderna i form av förskjutningar inom EES av var någonstans emission av och handel med finansiella instrument äger rum. Detta är i så fall en följd av förordningens direkt tillämpliga bestämmelser.

Hittills gällande lagbestämmelser om att aktier i ett avstämningsbolag ska registreras i ett avstämningsregister, varmed menas ett svenskt sådant register, måste upphävas eftersom sådana bestämmelser strider mot förordningen. Det innebär att den svenska värdepapperscentralen kan komma att exponeras för gränsöverskridande konkurrens. Konsekvenserna för Euroclear Sweden AB begränsas i någon mån genom att den värdepapperscentralen föreslås behålla möjligheten att erbjuda tjänster till svenska emittenter på oförändrade villkor. Till det kommer en ny möjlighet att erbjuda tjänster till emittenter i andra länder inom EES på gränsöverskridande basis, i enlighet med förordningen. När det gäller emittenter som är etablerade i Sverige kan de inte förhindras att välja en eller flera andra värdepapperscentraler inom EES, i enlighet med förordningens bestämmelser.

Eftersom reglerna om kontoförande institut i kontoföringslagen föreslås kvarstå, kan Euroclear Sweden AB fortsätta att erbjuda individuellt separerade konton utan att behöva bära ensamt ansvar för det stora antalet kundrelationer som blir resultatet av individuella konton på den högsta nivån. Värdepapperscentralen är därmed oförhindrad att fortsätta använda det kontosystem som redan finns på plats och att tillhandahålla anknutna tjänster på denna grund.

Det bedöms sammantaget att den svenska värdepapperscentralens villkor inte påverkas mer än vad som är en nödvändig konsekvens av förordningens direkt tillämpliga bestämmelser.

15.3 Konsekvenser för emittenter

Förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler inför en rätt för emittenter att låta registrera värdepapper som handlas på en reglerad marknad eller en annan handelsplats hos vilken värdepapperscentral som helst som är etablerad inom EES. En sådan rätt kan inte vara till nackdel för emittenter, eftersom de alltid kan välja att avstå från att utnyttja möjligheten.

Emittenternas rätt enligt förordningen att vända sig till andra värdepapperscentraler inom EES är emellertid inte obegränsad. Det gäller bl.a. att nationell bolagsrätt och annan rätt enligt vilken värdepapperen har emitterats ska fortsätta att gälla (artiklarna 23.3 e och 49.1 andra stycket i förordningen). Mot bakgrund av värdepapperscentralernas centrala funktion för emission av och handel med kontoförda värdepapper och vissa andra finansiella instrument (bl.a. kontoförda fondandelar) har det blivit nödvändigt att införa vissa följdändringar i svensk rätt.

Promemorians förslag innebär att villkoren i kontoföringslagen för att utnyttja den inhemska värdepapperscentralens tjänster behålls oförändrade. Det innebär att emittenter i vart fall inte är förhindrade att utnyttja de tjänster som tillhandahålls av den svenska värdepapperscentralen (Euroclear Sweden AB) på oförändrade villkor. En mindre förändring införs genom behovet av en marginell justering av Bolagsverkets avgift för registrering av ett avstämningsförbehåll i aktiebolagsregistret. Enligt uppgift från Bolagsverket uppskattas deras merkostnad till mellan 2 och 2,5 miljoner kronor. Den justerade avgiften väntas beröra de drygt 1 000 avstämningsbolag som finns i Sverige. Om merkostnaden täcks vid ett tillfälle motsvarar detta en avgift om 2000–2500 kronor per avstämningsbolag. Om de initiala kostnaderna i stället fördelas över ett antal år blir behovet att höja avgiften i motsvarande grad mindre. Avgiften får vägas mot allmänintresset av att informera aktieägare och andra intressenter om vilken värdepapperscentral som ansvarar för avstämningsregistret och, i förekommande fall, för aktieboken. Till följd av förordningens bestämmelser om att valfrihet ska råda vid registrering av vissa överlåtbara värdepapper i avstämningsregister är detta inte längre självklart. Några andra kostnader för emittenter väntas inte uppkomma som en följd av promemorians förslag.

Promemorians förslag innebär sammantaget att konsekvenserna för avstämningsbolagen minimeras samtidigt som de kommer i åtnjutande av en valfrihet som inte har funnits tidigare. På längre sikt kan villkoren för emittenter komma att förbättras till följd av det nya inslaget av gränsöverskridande konkurrens om värdepapperscentralernas tjänster som kan bidra till förbättrad effektivitet. Det är även möjligt att förutsättningarna för kapitalanskaffning förbättras genom att den inre marknaden fördjupas och förbättras.

15.4 Konsekvenser för övriga marknadsdeltagare

Förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler syftar till en säker, effektiv och smidig avveckling av transaktioner med finansiella instrument, vilket främjar handeln på värdepappersmarknaden genom minskade risker och lägre kostnader för avveckling, särskilt på gränsöverskridande basis. Förordningens inriktning bör därmed vara till övergripande nytta för marknadsdeltagare på villkor att kostnaderna inte blir alltför betungande.

Förordningen innehåller direkt verkande regler som träffar alla marknadsdeltagare, t.ex. krav på avveckling inom viss tid (två bankdagar efter avslut) och regler om syftar till att upprätta en god avvecklingsdisciplin genom att främja avveckling på den avsedda avvecklingsdagen, utan försening. Dessa områden har i Sverige hittills omfattats av självreglering och förordningen kan därför medföra omställningskostnader och, möjligen, mer betungande åtaganden i samband åtgärder för att förhindra och hantera utebliven avveckling. Kostnader av detta slag är emellertid en direkt följd av förordningen som inte kan undvikas. Det bör samtidigt noteras att regler som dessa även kan vara till nytta för marknadsdeltagare. Harmoniserade regler för den s.k. avvecklingscykeln

inom EES, dvs. kravet på avveckling inom två bankdagar, bör främja den inre marknaden på längre sikt genom att minska riskerna i samband med gränsöverskridande avveckling. På motsvarande sätt bör åtgärder som främjar en god avvecklingsdisciplin vara till nytta för den sammantagna gruppen av marknadsdeltagare. De åtaganden som följer av reglerna om avvecklingsdisciplin påverkar inte alla marknadsdeltagare lika utan främst de som ger upphov till utebliven avveckling. Det kan noteras att det avvecklingssystem för värdepapper som finns i Sverige och som drivs av Euroclear Sweden AB utmärks av en historiskt hög s.k. avvecklingsgrad (dvs. en låg andel utebliven avveckling). Dock har en viss nedgång i den genomsnittliga avvecklingsgraden för aktier kunnat noteras fr.o.m. slutet av 2009, varför förordningens regler om avvecklingsdisciplin ändå kan bedömas vara relevanta även för svenskt vidkommande (Riksbanken, Finansiell infrastruktur 2013, s. 28). De motsvarande kostnaderna för marknadsdeltagare, i förekommande fall, är en följd av förordningens direkt tillämpliga bestämmelser.

Förordningen innehåller även regler om emittenternas fria val av värdepapperscentral inom EES. Den senare typen av regler medför ett behov att ändra i kontoföringslagens bestämmelser om kontoföring på den högsta nivån, vilket i sin tur medför ett behov av följdändringar i aktiebolagslagen, KupL och SFL.

Det klargörs i promemorian att registreringsåtgärder på konton som tillhandahålls av en värdepapperscentral ska anses utgöra kontoföring på den högsta nivån, oavsett om de finansiella instrumenten i fråga har emitterats genom denna eller någon annan värdepapperscentral. I båda fallen ska kontoföringslagens bestämmelser om rättsverkan av registreringar vara tillämpliga, vilket utjämnar konkurrensvillkoren mellan olika typer av värdepapperscentraler (värdepapperscentraler för emittenter [issuer CSD] respektive värdepapperscentraler för investerare [investor CSD], se avsnitt 4.4). Detta torde förbättra de långsiktiga förutsättningarna för konkurrens, utöver den konkurrensutsättning som antogs bli följd av att kontoföringslagen redan 1999 upphävde den dåvarande värdepapperscentralens (VPC) legalmonopol för kontoföring av aktier i avstämningsregister. Någon konkurrens om den värdepapperscentralens tjänster blev emellertid inte resultatet till följd av en påtaglig brist på alternativ. Om förutsättningarna för konkurrens förbättras denna gång bör det i så fall främja effektiviteten på längre sikt och därmed bli till nytta för marknadsdeltagare, både genom utökade valmöjligheter och genom bättre effektivitet som håller kostnaderna nere.

I promemorian föreslås även att den rådande ordningen med separata kontoförande institut ska behållas, eftersom förordningen erbjuder en sådan möjlighet och det samtidigt är en nödvändig förutsättning för det rådande systemet för kontoföring på den högsta nivån som inbegriper möjligheten till individuella värdepapperskonton direkt i värdepapperscentralen. Det innebär att den kontostruktur som redan finns i Euroclear Sweden AB kan behållas, till nytta för investerare som även fortsättningsvis vill utnyttja möjligheten att förvara sina värdepapper på individuellt separerade konton på den högsta nivån, vilket i sin tur innebär maximal säkerhet utan någon motsvarande merkostnad. Det bedöms vara av stort principiellt värde för svenska marknadsdeltagare att det alltså finns ett fritt val mellan förvaring av finansiella instrument

på individuellt separerade konton i värdepapperscentralen och motsvarande förvaring på förvaltarekonton hos en intermediär kontohållare (bank). Det ger investerarna en möjlighet att själva bedöma de varierande förutsättningar som finns när det gäller förvaringens grad av säkerhet, förekomsten av anknutna tjänster och tjänsternas sammanlagda kostnader. Det fria valet bidrar även till att hålla kostnaderna nere genom förekomsten av konkurrens om förvaringstjänster.

Fondbolag, förvaltningsbolag och AIF-förvaltare föreslås kunna ges tillstånd att vara kontoförande institut för annans räkning när det gäller fondandelar. På detta sätt underlättas kontoföring av fondandelar som ingår i definitionen av finansiella instrument. En sådan möjlighet att antas som kontoförande institut kan inte bli till nackdel för berörda fondförvaltare. Resultatet blir i stället en utökad möjlighet för fondbolag, förvaltningsbolag och AIF-förvaltare att på eget initiativ hantera fondandelar på ett säkert och effektivt sätt.

Kontohavarnas rätt till insyn i avstämningsregister föreslås kvarstå när det gäller avstämningsregister som förs enligt svensk rätt. Denna insynsrett omfattar bl.a. årliga besked om kontots innehåll per senaste årsskifte. Det är inte möjligt att i svensk rätt införa motsvarande bestämmelser om insynen i motsvarande register som förs som en central kontoföringstjänst av en värdepapperscentral i ett annat land inom EES. Om insynen i register av den senare typen försämras så är det i så fall en följd av en eller flera emittenters val av värdepapperscentral, som enligt förordningen inte kan förhindras.

Promemorians förslag bedöms sammantagna inte medföra några kostnader för marknadsdeltagare utöver vad som är en följd av förordningens direkt verkande bestämmelser. Förslagen kan dock väntas medföra vissa långsiktiga vinster till följd av förbättrade förutsättningar för gränsöverskridande handel med finansiella instrument.

15.5 Konsekvenser för det allmänna

Finansinspektionen

I promemorian föreslås att Finansinspektionen utses till behörig myndighet i enlighet med förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler. Det föreslås samtidigt att inspektionen ges möjlighet att ta ut årliga avgifter för verksamheten och för prövning av ansökningar och anmälningar enligt förordningen.

Finansinspektionens verksamhet finansieras dels genom anslag på statsbudgeten, dels genom avgifter för prövning av ansökningar och anmälningar som inspektionen får disponera. Företag som står under tillsyn betalar vidare årliga avgifter till Finansinspektionen som ska motsvara merparten av inspektionens anslagsfinansierade verksamhet. Den senare typen av avgifter får inspektionen inte behålla utan de ska redovisas på inkomsttitel på statsbudgeten.

Eftersom den behöriga myndigheten ska lämna viss information till Esma med början redan den 16 december 2014 har det blivit nödvändigt att utse Finansinspektionen till behörig myndighet genom att under

hösten 2014 ändra i förordningen (2009:93) med instruktion för Finansinspektionen (se SFS 2014:1325).

Den framtida tillsynen av en eller flera värdepapperscentraler enligt förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler väntas bli mer omfattande än som hittills har varit fallet enligt bestämmelserna i kontoföringslagen, avvecklingslagen och lagen om värdepappersmarknaden. Förordningen kompletteras av detaljerade och omfattande bestämmelser i delegerade akter när det gäller den behöriga myndighetens ansvar för att en värdepapperscentral ska tillämpa förordningens regler. Förordningen innehåller vidare bestämmelser om informationsutbyte mellan relevanta myndigheter och Esmas som förväntas bli mer tidskrävande än hittills, i synnerhet med beaktande av att det tidigare inte har funnits några motsvarande bestämmelser om informationsutbyte när det gäller tillsynen över värdepapperscentraler. Det finns även en regel om internaliserad avveckling som i relevanta fall ger upphov till kvartalsvis rapportering till den behöriga myndigheten som i sin tur ska vidarebefordra informationen till Esmas. Den utökade verksamheten i dessa delar finansieras genom avgifter som förs på inkomsttitel.

Förordningen innehåller därutöver regler om avvecklingsdisciplin som träffar alla marknadsdeltagare och som kan komma att resultera i anmälningar till Finansinspektionen. Detta kan i vart fall inte uteslutas. Det bör emellertid noteras att marknadsdeltagarna har erfarenhet av att hantera problem i samband med utebliven avveckling, eftersom området hittills har omfattats av självreglering. Antalet anmälningar till Finansinspektionen till följd av utebliven avveckling förväntas därmed bli begränsat. Ansökningar om auktorisation lämnas in endast vid enstaka tillfällen men blir av större omfattning. En ansökan om auktorisation blir särskilt omfattande om en värdepapperscentral skulle ansöka om tillstånd att själv tillhandahålla anknutna banktjänster.

En specifik fråga i sammanhanget avser övergången från hittills gällande nationella regler till det harmoniserade regelverket på EU-nivå som införs genom förordningen. Ändringar i nationell rätt till följd av förordningen väntas träda i kraft den 1 januari 2016, inbegripet bestämmelser som bemyndigar regeringen att meddela föreskrifter om avgiftsuttag för att finansiera Finansinspektionens verksamhet. Förordningen själv kan emellertid komma att bli tillämplig i relevanta avseenden någon eller några månader tidigare. Esmas ska senast den 18 juni 2015 lägga fram ett antal förslag till tekniska standarder. När dessa förslag har antagits av kommissionen i form av delegerade akter och även trätt i kraft, blir förordningens bestämmelser tillämpliga. Det är därför möjligt att en ansökan från Euroclear Sweden AB om förnyad auktorisation enligt förordningen lämnas till Finansinspektionen innan inspektionen har getts rätten att ta ut motsvarande avgift (en sådan ansökan ska lämnas inom sex månader räknat från tidpunkten för de relevanta delegerade akternas ikraftträdande).

Omauktorisation av Euroclear Sweden AB enligt förordningen väntas ta sin början tidigast under fjärde kvartalet 2015. Värdepapperscentralens omauktorisation utgör ett ärende under hösten 2015. Under samma tid väntas antalet anmälningar med anledning av reglerna om avvecklings-

disciplin vara mycket begränsat. En långsiktigt hållbar lösning väntas träda i kraft den 1 januari 2016.

Det föreslås att Finansinspektionen hanterar de kostnader som har samband med reformen inom befintliga ekonomiska ramar. För att täcka kostnader till följd av Finansinspektionens prövning av ansökningar och anmälningar föreslås att inspektionen, enligt de föreskrifter som regeringen meddelar, ges rätt att ta ut och disponera avgifter för prövning av sådana ärenden.

Bolagsverket

Enligt promemorians förslag ska avstämningsbolag anmäla till Bolagsverket vilken eller vilka värdepapperscentraler som bolaget har anlitat för att utföra vissa uppgifter för bolagets räkning. Uppgifterna avser dels registrering av bolagets aktier i ett avstämningsregister eller motsvarande register som förs av en utländsk värdepapperscentral, dels åtagandet att ansvara för aktieboken. Bolagsverket ska anteckna uppgifterna i aktiebolagsregistret.

För Bolagsverkets vidkommande blir det således en fråga om att hantera ny information i aktiebolagsregistret. Även om det inte blir en fråga om att byta värdepapperscentral ska de motsvarande uppgifterna ändå antecknas i registret inom viss tid. Därmed ges aktieägare och andra berörda parter full insyn i var kontoföring av bolagens aktier äger rum och vem som ansvarar för aktieboken.

De nya uppgifterna bedöms medföra ett behov att övergångsvis uppdatera aktiebolagsregistret. Som nämnts bedöms antalet avstämningsbolag, vars uppgifter ska kompletteras, överstiga 1 000. Eftersom en betydande andel av alla avstämningsbolag är privata bolag, utan spritt aktieäggande, är det tänkbart att styrelsen i många fall väljer att behålla ansvaret för aktieboken. I sådana fall krävs det inte någon uppdatering av aktiebolagsregistret i den delen. Om någon sådan anteckning inte görs senast den 31 december 2016 övergår ansvaret för aktieboken till bolagets styrelse. Uppgiften att registrera bolagets aktier i ett avstämningsregister, eller motsvarande register, måste dock alltid utföras av en värdepapperscentral, varför en anteckning i aktiebolagsregistret om den saken blir nödvändig under alla förhållanden. I den mån uppgiften även fortsättningsvis utförs av Euroclear Sweden AB blir det dock en fråga om att införa en och samma upplysning i aktiebolagsregistret.

Det kan komma att krävas ingrepp i Bolagsverkets it-system. Det finns även ett behov av att initialt uppdatera informationen i aktiebolagsregistret. Efter det att aktiebolagsregistret har blivit uppdaterat med uppgift om bolagens val av värdepapperscentral väntas det fortsatta behovet att uppdatera aktiebolagsregistret bli begränsat. Behovet av fortlöpande uppdatering blir beroende av i vilken takt avstämningsbolag väljer att låta registrera sina aktier hos utländska värdepapperscentraler. Det är förväntat att denna utveckling kommer att ske gradvis och att omfattningen inledningsvis kommer att vara mycket begränsad.

Bolagsverkets verksamhet finansieras genom avgifter. Det föreslås att Bolagsverket hanterar de kostnader som har samband med reformen inom befintliga ekonomiska ramar. För att täcka kostnader till följd av behovet att utöka informationen i aktiebolagsregistret föreslås att

Bolagsverket, enligt de föreskrifter som regeringen meddelar, ges rätt att ta ut och disponera avgifter för att tillgodose det behovet.

Skatteverket

Förslagen i KupL om att den centrala värdepappersförvararens ansvar innehållande, redovisning och betalning av kupongskatt tas över av värdepapperscentralerna (se avsnitt 13.1), kommer att leda till ökade kostnader för Skatteverket i form av handläggning av åtaganden, information samt granskning och kontroll.

Förslagen i SFL om att utländska värdepapperscentraler i vissa fall ska ge in ett åtagande på fastställt formulär till Skatteverket om att göra skatteavdrag från ränta, utdelning och annan avkastning respektive om att lämna vissa kontrolluppgifter om ränta, utdelning och annan avkastning m.m., kommer att innebära ökade kostnader för Skatteverket för handläggning av dessa åtaganden. Därutöver tillkommer kostnader för bl.a. framtagande av blanketter och andra informationsinsatser samt kontroll.

Det är svårt att i nuläget uppskatta omfattningen av Skatteverkets tillkommande arbete och kostnader. Utgångspunkten är att merkostnader för Skatteverket får hanteras inom befintliga och beräknade anslagsramar inom utgiftsområdet. Regeringen avser att följa utvecklingen avseende resursbehovet för arbetet.

Konsekvenser i övrigt

Finansinspektionens beslut får överprövas av allmän förvaltningsdomstol. Finansinspektionen får också ansöka hos allmän förvaltningsdomstol om att en sanktion ska beslutas mot en fysisk person, om ett sanktionsföreläggande inte har godkänts. Tillströmningen av mål till berörd domstol förväntas dock inte öka nämnvärt till följd av det.

Finansinspektionen får begära handräckning av Kronofogdemyndigheten i samband med platsundersökningar hos en värdepapperscentral eller en juridisk person till vilken värdepapperscentralen har utkontrakterat verksamhet. Det framstår dock som mindre sannolikt att sådan handräckning kommer att behövas i någon påtaglig omfattning.

Såvitt kan förutses har de förslag som lämnas i promemorian inga ytterligare konsekvenser för stat, kommuner, landsting, företag eller enskilda. Det förutses inte att statsbudgeten ska påverkas eftersom eventuella merkostnader ska hanteras inom befintliga ramar.

16 Författningskommentar

16.1 Förslaget till lag om ändring i föräldrabalken

13 kap. 19 § och 14 kap. 21 §

Paragraferna gäller överförmyndarens möjligheter att trygga förvaltningen av en omyndig persons egendom genom vissa särskilda åtgärder.

I *första stycket 4* i respektive paragraf ersätts termen central värdepappersförvarare med termen värdepapperscentral. Den senare termen omfattar värdepapperscentraler som är etablerade inom EES (se vidare definitionen i 1 kap. 3 § lagen [1998:1479] om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument, kontoföringslagen). Uttrycket rättigheter som registreras enligt kontoföringslagen ersätts också med uttrycket registreras i avstämningsregister enligt kontoföringslagen eller motsvarande utländskt register. Den senare ändringen innebär alltså att vissa utländska register jämföras med svenska avstämningsregister, se vidare författningskommentaren till 1 kap. 10 a § aktieföringslagen (2005:551). De värdepapperscentraler som avses i paragrafen är alltså svenska värdepapperscentraler eller utländska värdepapperscentraler som tillhandahåller tjänster i Sverige, t.ex. genom att registrera aktier i svenska avstämningsbolag i en utländsk motsvarighet till ett avstämningsregister enligt kontoföringslagen.

Övervägandena finns i avsnitten 6.2, 6.3 och 7.4.

16 kap. 10 a §

Paragrafen gäller skyldigheten för bl.a. banker att lämna vissa uppgifter till överförmyndaren.

I *andra stycket* ersätts termen central värdepappersförvarare med termen värdepapperscentral (se författningskommentaren till 13 kap. 19 § och 14 kap. 21 §).

Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

16.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1936:83) angående vissa utfästelser om gåva

2 §

Paragrafen gäller fullbordan av en gåvoutfästelse.

Till följd av att rubriken till lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument ändras görs en följdändring i paragrafen.

Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

3 §

Paragrafen gäller fullbordan av en gåvoutfästelse avseende en rättighet som manifesteras i aktiebrev, löpande skuldebrev och vissa andra handlingar.

I *andra stycket* ersätts den inaktuella hänvisningen till den upphävda aktiekontolagen (1989:827) av en hänvisning till lagen (1998:1479) om

värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument (se även författningskommentaren till 2 §). Hänvisningen till 8 kap. i den upphävda lagen ersätts av en hänvisning till 3 kap. 7–13 §§ lagen om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument. De sistnämnda bestämmelserna gäller förvaltarregistrering av finansiella instrument. Det är alltså denna form av registrering som avses med att rättigheten förvaltas av en viss förvaltare (se vidare avsnitt 11). Termen underrättelse i sista meningen i andra stycket syftar på en sådan denuntiation som görs enligt 3 kap. 10 § tredje stycket lagen om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument (se vidare avsnitt 11.1).

Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

16.3 Förslaget till lag om ändring i kupongskattelagen (1970:624)

2 §

Ändringarna i paragrafen är en följd av att den centrala värdepappersförvararens ansvar för innehållande, redovisning och betalning av kupongskatt tas över av värdepapperscentralerna.

Begreppen ”värdepapperscentral”, ”svensk värdepapperscentral” och ”utländsk värdepapperscentral” har samma innebörd som i 1 kap. 3 § lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument. Det innebär i sin tur att begreppet ”värdepapperscentral” har samma innebörd som i artikel 2.1.1 i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler. En ”svensk värdepapperscentral” är en värdepapperscentral som är ”etablerad” – dvs. hör hemma – i Sverige medan en utländsk värdepapperscentral är en värdepapperscentral som är ”etablerad” – dvs. hör hemma – i ett annat land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Övervägandena finns i avsnitten 6.2 och 13.1.

7, 8, 9, 10, 11, 11 b, 11 c, 12, 20, 22 och 25 §§

Ändringarna i paragraferna är en följd av att den centrala värdepappersförvararens ansvar för innehållande, redovisning och betalning av kupongskatt tas över av värdepapperscentralerna. Dessutom görs vissa redaktionella ändringar i 8, 9, 10, 11, 12, 22 och 25 §§.

Övervägandena finns i avsnitten 6.2 och 13.1.

11 a §

Ändringarna i paragrafen är en följd av att den centrala värdepappersförvararens ansvar för innehållande, redovisning och betalning av kupongskatt tas över av värdepapperscentralerna.

Av paragrafen framgår att ansvaret för innehållande, redovisning och betalning av kupongskatt i fråga om utdelning på aktier i avstämningsbolag som inte är förvaltarregistrerade ligger på bolaget, om bolaget inte har uppdragit åt en värdepapperscentral att sända ut utdelningen. De värdepapperscentraler som kan komma i fråga är en svensk värdepap-

perscentral eller en utländsk värdepapperscentral som bedriver verksamhet från fast driftställe i Sverige (*första stycket 1*) eller en utländsk värdepapperscentral som inte bedriver verksamhet från fast driftställe i Sverige (*första stycket 2*). För en utländsk värdepapperscentral utan fast driftställe i Sverige krävs dessutom enligt första stycket 2 att värdepapperscentralen förbolaget har gett in ett åtagande till Skatteverket om att ansvara för innehållande, redovisning och betalning av kupongskatt. Av uttrycket ”gett in ett åtagande” följer att åtagandet ska vara skriftligt. I paragrafen finns inte någon bestämmelse om när åtagandet ska ges in till Skatteverket. Genom att åtagandet förutsätter att avstämningsbolaget har uppdragit åt värdepapperscentralen att sända ut utdelningen ligger det i sakens natur att åtagandet ska ges in innan värdepapperscentralen betalar ut utdelningen. Det sker lämpligen ske i samband med att värdepapperscentralen har kommit överens med avstämningsbolaget om att ta ansvar för kupongskatten.

Begreppet ”fast driftställe” har samma innebörd som i 2 kap. 29 § inkomstskattelagen (1999:1229). Av den bestämmelsen följer att begreppet omfattar en sådan filial som avses i 9 kap. 2 lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument och artikel 25.1 i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler.

Av *andra stycket*, som är nytt, framgår att åtagandet enligt första stycket andra punkten ska innehålla nödvändiga identifikationsuppgifter för värdepapperscentralen och avstämningsbolaget. Med uttrycket ”nödvändiga identifikationsuppgifter” avses t.ex. namn, postadress och organisationsnummer eller motsvarande utländskt nummer. Det är Skatteverket som fastställer formulär och tillhandahåller dessa.

Övervägandena finns i avsnitt 13.1.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Punkten 1 innebär att lagändringarna träder i kraft den 1 januari 2016.

Enligt *punkten 2* ska bestämmelserna i 2, 7–9, 10–12, 20, 22 och 25 §§ tillämpas på utdelning som betalas ut efter den 31 december 2015.

Av *punkten 3* följer att äldre bestämmelser ska fortsätta att tillämpas på utdelning som betalas ut av en central värdepappersförvarare som enligt punkten 2 av ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2015:000) om ändring i lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument, förkortad kontoföringslagen, får fortsätta med sådan verksamhet efter den 31 december 2015 till dess att ansökan om tillstånd har prövats slutligt. Se kommentaren till punkten 2 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till kontoföringslagen.

Övervägandena finns i avsnitten 14.1 och 14.3.

16.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

3 §

Paragrafen innehåller upplysningar om vilka särskilda bestämmelser som finns i fråga om rätten för vissa utländska företag att driva verksamhet i Sverige.

Hänvisningen i *punkten 6* till bestämmelserna om centrala värdepappersförvarare i 2 kap. 6 § lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument utgår. Ändringen görs till följd av att 2 kap. i den lagen upphör att gälla och att några motsvarande bestämmelser inte finns i den nya lydelsen av lagen om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument, som är den lagens nya rubrik. Regler om rätten för utländska värdepapperscentraler att etablera en filial finns i stället i artikel 25.1 i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler.

Övervägandena finns i avsnitt 8.3.

16.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument

Rubriken till lagen ändras till lagen om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument.

Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

1 kap.

1 §

I paragrafen finns en beskrivning av innehållet i lagen. En rubrik av den innebörden tas in närmast före paragrafen.

Första stycket ändras på så sätt att det anges att bestämmelserna i lagen syftar till att komplettera förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler. Eftersom förordningen är direkt tillämplig och EU-rätten har företräde framför svensk rätt, har alltså bestämmelserna i lagen karaktären av kompletteringar i förhållande till förordningen, som har företräde framför lagen (se avsnitt 6.1). Frågan om kontoföring berörs i andra stycket.

I *andra stycket* anges att det finns särskilda bestämmelser om kontoföring av finansiella instrument i lagen. Detta uttryck definieras i 3 § (se även avsnitt 7.2). Kontoföring av finansiella instrument regleras inte närmare i förordningen.

Till följd av reglerna i förordningen upphävs det nuvarande tredje stycket (se avsnitt 8.3)

Övervägandena finns i avsnitten 6.1 och 7.2.

2 §

I paragrafen anges lagens tillämpningsområde. Den nuvarande bestämmelsen i paragrafen om auktorisation som central värdepappersförvarare ersätts av reglerna om auktorisation av värdepapperscentral i bl.a. artikel 16 i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler (se avsnitt 8.3). Av den anledningen upphävs 2 kap. som behandlar auktorisation av centrala värdepappersförvarare.

I *första stycket* anges att lagen som huvudregel tillämpas endast på svenska värdepapperscentraler samt på konföörande institut och förvaltare som har antagits av en sådan värdepapperscentral. Termen svensk värdepapperscentral definieras i 3 §. Förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler reglerar den verksamhet som drivs av samtliga värdepapperscentraler inom EES, inklusive värdepapperscentraler från tredjeland som driver verksamhet här. Lagen tillämpas dock endast på verksamhet som drivs i Sverige och som således faller under svensk jurisdiktion. Av den anledningen anges också i första stycket att lagens bestämmelser i viss utsträckning tillämpas på bl.a. utländska värdepapperscentraler. Den termen definieras i 3 §.

I *andra stycket* anges att vissa bestämmelser tillämpas på var och en som driver viss verksamhet. För det första avses den som driver verksamhet som värdepapperscentral utan att vara berättigad till det enligt förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler, framför allt då auktorisation saknas (9 kap. 6 §). För det andra avses verksamhet som drivs av någon till vilken en värdepapperscentral har utkontrakterat sin verksamhet (9 kap. 8 §, se särskilt första stycket).

I fråga om lagens tillämpningsområde kan det nämnas att det i 4 kap. finns bestämmelser om bl.a. vad som får registreras i avstämningsregister. Dessa bestämmelser riktar sig i första hand till värdepapperscentralerna, men har givetvis även betydelse för emittenterna (avstämningsbolagen).

3 §

Paragrafen innehåller definitioner av olika termer och uttryck som förekommer i lagen.

De olika termer och uttryck begrepp som definieras anges i bokstavsordning. I fråga om definitionen av finansiella instrument förtydligas att aktier och vissa aktierelaterade rättigheter som avser avstämningsbolag som är privata aktiebolag ska jämföras med finansiella instrument vid tillämpningen av lagen (se avsnitt 6.4). Det påverkar lagens tillämpningsområde.

Därutöver görs ändringar till följd av förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler. En definition av termen avstämningsregister tas in. Definitionen hänvisar till 4 kap. 1 § och innebär därför ingen ändring i sak (se avsnitt 7.1). Definitionen av termen värdepapperscentral ersätter den nuvarande definitionen av termen central värdepappersförvarare. Därutöver tas det in definitioner av termerna svensk värdepapperscentral, utländsk värdepapperscentral och värdepapperscentral från tredjeland (se även författningskommen-

taren till 2 §). Slutligen tas det in en definition av termen utsett kreditinstitut till följd av förordningen. Detta begrepp förekommer bl.a. i 9 kap. Övervägandena finns i avsnitten 6.2, 6.4, 7.1 och 7.2.

4 §

Paragrafen, som är ny, motsvarar närmast 1 kap. 1 § andra stycket i lagens nuvarande lydelse.

I paragrafen anges på vilket sätt svenska värdepapperscentraler (se författningskommentaren till 2 och 3 §§) ska tillhandahålla en central kontoföringstjänst enligt förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler. Denna tjänst är en huvudtjänst enligt förordningen (se avsnitt A i bilagan till förordningen). Eftersom förordningen saknar närmare bestämmelser om hur kontoföringen ska gå till, preciseras detta i stället av respektive medlemsstat (se även författningskommentaren till 1 §). Svenska värdepapperscentraler som är auktoriserade att tillhandahålla en central kontoföringstjänst ska göra detta genom att föra avstämningsregister. Det framgår av att definitionen av uttrycket kontoföring av finansiella instrument innehåller termen avstämningsregister. Såväl termen avstämningsregister som uttrycket kontoföring av finansiella instrument definieras i 3 § (se även författningskommentaren till den paragrafen). Närmare bestämmelser om avstämningsregister finns i 4 kap.

I aktiebolagslagen (2005:551) jämföras vissa utländska register med svenska avstämningsregister (se 1 kap. 10 a §).

Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

5 §

I paragrafen, som är ny, anges att Finansinspektionen är behörig myndighet enligt förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler. Det innebär att de befogenheter som för behöriga myndigheter följer direkt av förordningen eller EU-rättsakter som har antagits med stöd av förordningen är tillämpliga på Finansinspektionen. Det gäller t.ex. frågor om auktorisation av värdepapperscentraler.

Övervägandena finns i avsnitt 8.1 (se även avsnitt 8.2 om s.k. relevanta myndigheter).

6 §

Paragrafen, som är ny, införs till följd av artikel 65.3 i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler. Den gäller anmälningar om missförhållanden, s.k. whistleblowing.

I *första stycket* anges att värdepapperscentraler och kontoförande institut ska tillhandahålla ändamålsenliga system för att från anställda omhändertar rapporter om misstänkta överträdelser av bestämmelser som gäller för verksamheten inom företagen. Av uttrycket misstänkta överträdelser följer att rapporteringen kan gälla överträdelser som ännu inte har blivit föremål för prövning av Finansinspektionen eller någon annan myndighet eller av domstol.

Andra stycket utgör en erinran om bestämmelserna i personuppgiftslagen.

Paragrafen är utformad efter förebild av 6 kap. 2 a § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

Övervägandena finns i avsnitt 8.9.5.

7 §

Paragrafen, som är ny, innehåller ett bemyndigande i fråga om föreskrifter om handläggningen av ärenden om auktorisation av värdepapperscentraler i Sverige. Den motsvarar 9 kap. 1 § andra stycket i den nuvarande lydelsen av lagen. EU-kommissionen får anta tekniska standarder i fråga om auktorisationsförfarandet (se artikel 17.9 och 17.10 i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler). Det kan dock tänkas att det trots dessa standarder finns ett behov av kompletterande föreskrifter.

Övervägandena finns i avsnitt 8.3.

3 kap.

1 §

Paragrafen innehåller allmänna krav på de juridiska personer som en värdepapperscentral får anta som kontoförande institut.

I *första stycket* inskränks kretsen av juridiska personer som får antas som kontoförande institut genom att kategorin juridiska personer som har en betryggande kapitalstyrka m.m. utgår. Denna krets begränsas i stället till dels vissa offentliga institutioner, dels företag som står under tillsyn av Finansinspektionen eller motsvarande utländsk myndighet (s.k. finansiella företag).

I *första stycket 1* jämföras andra centralbanker med Riksbanken. Utländska offentliga institutioner som driver verksamhet som är jämförbar med Riksgäldskontorets verksamhet jämföras också med kontoret. Ändringen föranleds av den ovan beskrivna inskränkningen av kretsen av kontoförande institut.

I *första stycket 2* anges juridiska personer som står under Finansinspektionens tillsyn. Med uttrycket under tillsyn avses inte registrering eller anmälningsskyldighet enligt lagen (1996:1006) om anmälningsplikt avseende viss finansiell verksamhet. Alla juridiska personer som står under Finansinspektionens tillsyn uppfyller dock inte kraven i andra stycket. Dessa krav måste vara uppfyllda för att en viss juridisk person ska få antas som kontoförande institut.

I *första stycket 3* jämföras vissa utländska juridiska personer med svenska juridiska personer som står under Finansinspektionens tillsyn. Med motsvarande tillsyn avses tillsyn av en myndighet på finansmarknadsområdet, förutsatt att tillsynen är av åtminstone motsvarande omfattning som enligt svensk lag. Såväl företag från länder inom EES som företag från tredjeland omfattas.

I *andra stycket* anges krav på kapital m.m. i fråga om de kontoförande instituten enligt första stycket 2 och 3. Kravet, som delvis motsvarar första stycket i lagens nuvarande lydelse, är alltså inte tillämpligt på t.ex. Riksbanken.

Övervägandena finns i avsnitt 10.3.

2 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka registreringsåtgärder som kontoförande institut får vidta. Det rör sig om dels sådana åtgärder som vidtas för egen räkning, dels åtgärder för annans räkning. Med annans räkning avses t.ex. att ett värdepappersinstitut agerar för en kunds räkning.

Till följd av ändringarna i *andra stycket* utvidgas kretsen av juridiska personer som får tillåtas att vidta registreringsåtgärder för annans räkning.

Ändringen i *andra stycket 3* innebär i huvudsak ingen ändring i sak (i fråga om den ändrade terminologin, se avsnitt 6.2).

Ändringen i *andra stycket 5* innebär en utvidgning av kretsen av finansiella företag som får vidta registreringsåtgärder för annans räkning (jfr författningskommentaren till 1 §). I första hand avses registreringsåtgärder som gäller andelar i en värdepappersfond eller ett fondföretag som förvaltas av fondbolaget eller förvaltningsbolaget i fråga. Emellertid omfattas även registreringsåtgärder som avser andra fonder eller fondföretag, exempelvis då ett fondbolag har tillstånd för diskretionär portföljförvaltning enligt 1 kap. 4 § lagen (2004:46) om värdepappersfonder eller vid s.k. insourcing (se avsnitt 10.3).

Även ändringen i *andra stycket 6* utvidgar tillämpningsområdet för andra stycket. Bestämmelsen är dock begränsad till andelar i aktier i en alternativ investeringsfond som förvaltas av just den aktuella AIF-förvaltaren.

Övervägandena finns i avsnitt 10.3.

3 §

I paragrafen ersätts den nuvarande bestämmelsen om principerna om fritt tillträde och neutralitet med en hänvisning till de krav i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler, som har en liknande innebörd. Ändringen är en följd av att förordningen har företräde framför svensk rätt.

Övervägandena finns i avsnitt 10.3.

4 och 5 §§

I paragraferna görs endast språkliga moderniseringar och ändringar till följd av ändrad terminologi.

Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

6 §

I paragrafen finns bestämmelser om skyldighet för kontoförande institut att lämna upplysningar till Finansinspektionen. Se även 9 kap. 5 §.

I *första stycket* görs ändringar till följd av den nya lydelsen av 1 §. Enligt den paragrafen får det inte längre förekomma några kontoförande institut som är företag som inte står under tillsyn av Finansinspektionen eller motsvarande utländsk myndighet, bortsett från centralbanker m.fl. Sådana företag kan därför inte längre åläggas att lämna uppgifter till Finansinspektionen. I stället anges i paragrafen att denna skyldighet

gäller de svenska och utländska juridiska personer som avses i 1 § första stycket 2 och 3. Uppgiftsskyldigheten enligt denna lag gäller alltså trots att företaget i fråga redan står under viss tillsyn. Det innebär bl.a. att ett utländskt företag är skyldigt att på begäran lämna uppgifter direkt till Finansinspektionen och inte endast till motsvarande myndighet i dess hemland. Det gäller dock under förutsättning att uppgifterna rör verksamheten som kontoförande institut.

Ändringen i *andra stycket* är enbart av språklig karaktär.

Övervägandena finns i avsnitt 10.5.

6 a §

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om vilka regler i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler som ska tillämpas på kontoförande institut (jfr artikel 31.2 i förordningen).

Övervägandena finns i avsnitt 10.4.

6 b §

Paragrafen, som är ny, förbjuder kontoförande institut att delegera till någon annan att utföra registreringsåtgärder i avstämningsregister.

Bestämmelsen bör ses i ljuset av att kontoförande institut redan utför uppgifter på uppdrag av värdepapperscentralen i fråga och att reglerna i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler är restriktiva när det gäller möjligheterna till utkontraktering och delegation (se artiklarna 30 och 31). Även lagen ställer upp krav på kontoförande institut som är av betydelse i detta sammanhang (se främst 1 och 2 §§). Dessa krav ska inte kunna kringgås genom att uppgifter utkontrakteras till någon som inte uppfyller kraven för kontoförande institut.

Övervägandena finns i avsnitt 10.4.

7 §

Paragrafen innehåller krav på vilka förvaltare som får antas av värdepapperscentraler och kan jämföras med motsvarande krav för kontoförande institut (se 1 och 2 §§). Det är inte heller ovanligt att ett och samma företag är såväl förvaltare som kontoförande institut. Det gäller t.ex. vissa banker.

I *första stycket 1* hänvisas till de juridiska personer som får antas som kontoförande institut för annans räkning (2 § andra stycket 1–4).

De institutioner som avses i *första stycket 2* är delvis samma som avses i 1 § första stycket 1.

I *första stycket 3* anges kreditinstitut som har auktoriserats enligt kapitaltäckningsdirektivet. Det rör sig alltså om företag som är etablerade inom EES. Därutöver anges dock även kreditinstitut med huvudkontor i tredjeland som är auktoriserade i det landet. Kreditinstituten kan också ha tillstånd att driva värdepappersrörelse och därigenom omfattas av hänvisningen i första stycket 1 till 2 § andra stycket 4.

I *andra stycket*, som är nytt, anges att kraven för deltagande i artikel 33.1 i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värde-

papperscentraler ska tillämpas vid antagande av förvaltare. Artikelns innehåller krav för deltagande i ett avvecklingssystem. En värdepapperscentral ska alltså tillämpa dessa krav när frågan om att anta en viss förvaltare prövas.

I *tredje stycket*, som motsvarar nuvarande andra stycket, görs endast språkliga och terminologiska ändringar.

Övervägandena finns i avsnitt 11.3.

12 och 13 §§

I paragraferna görs endast språkliga och terminologiska ändringar.

Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

4 kap.

1 §

I *andra stycket* görs ett tillägg av innebörden att även reglerna i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler samt rättsakter som har antagits med stöd av förordningen ska ha företräde framför personuppgiftslagen vid förandet av avstämningsregister.

Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

2 §

Paragrafen gäller registrering av aktier och vissa aktierelaterade rättigheter i avstämningsregister.

I *första stycket* utgår bestämmelsen om att aktier i avstämningsbolag ska vara registrerade i ett avstämningsregister till följd av att lagen i huvudsak endast är tillämplig på svenska värdepapperscentraler. Bestämmelsen finns i stället i 1 kap. 10 § aktiebolagslagen (2005:551). I stället erinras om den paragrafen i aktiebolagslagen. Även 1 kap. 10 a § aktiebolagslagen är av betydelse i det avseendet. Bestämmelsen om att aktier i svenska bolag som inte är avstämningsbolag inte får registreras i avstämningsregister ändras inte, med tanke på att den riktar sig till svenska värdepapperscentraler.

Övervägandena finns i avsnitt 7.4.

3 §

I paragrafen görs endast en terminologisk ändring.

Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

4 §

Paragrafen gäller avtal om registrering av aktier i avstämningsregister (jfr 5 kap. 12 § tredje stycket aktiebolagslagen [2005:551]).

Andra stycket i paragrafens nuvarande lydelse upphävs till följd av reglerna i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler. Det innebär bl.a. att ett och samma avstämningsbolag kan anlita två eller flera olika värdepappersförvarare för registrering av aktier m.m. i bolaget. Det kan också nämnas att vissa utländska

register ska jämföras med svenska avstämningsregister vid tillämpningen av aktiebolagslagen (se 1 kap. 10 a § nämnda lag).

Övervägandena finns i avsnitt 7.4.

5, 6, 12–15, 20 och 22 §§

I paragraferna görs språkliga och terminologiska ändringar. Därutöver görs följdändringar i 12–14 §§ till följd av att bestämmelserna om rättigheter och skuldebrev som har utfärdats innan lagen blev tillämplig 7–11 §§ upphävs.

Övervägandena finns i avsnitten 6.2 och 7.2.

5 kap.

1 och 5 §§

I paragraferna görs endast språkliga och terminologiska ändringar.

Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

7 kap.

1, 2, 3 och 5 §§

I paragraferna görs endast språkliga och terminologiska ändringar.

Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

2 a §

Paragrafen, som är ny, innehåller ett undantag från det skadeståndsansvar som annars gäller för värdepapperscentraler enligt 2 §. Undantaget avser det fallet att en värdepapperscentral utkontrakterar (delegerar) verksamhet till en sådan offentlig enhet som avses i artikel 30.5 i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler och de förutsättningar i övrigt som anges i den artikeln är uppfyllda. I praktiken gäller detta endast den situationen att en svensk värdepapperscentral ansluter sig till Eurosystemets plattform T2S (se avsnitt 10.7). Observera att det förekommer en felaktighet i artikel 30.5 i den svenska språkversionen av förordningen (se avsnitt 10.7). Värdepapperscentralen svarar då inte för skada som beror på fel som kan hänföras till operatören av T2S. En annan sak är om denna operatör självt kan vara ansvarig.

Övervägandena finns i avsnitt 10.7.

8 kap.

1 och 2 a–4 §§

I paragraferna görs i huvudsak språkliga och terminologiska ändringar.

Det görs dock även ett förtydligande i 3 § *första stycket*. Ordet ”närmare” tas bort i syfte att tydliggöra att det rör sig om ett bemyndigande att meddela föreskrifter.

Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

2 §

Paragrafen gäller tystnadsplikt för anställda och före detta anställda hos värdepapperscentraler och kontoförande institut. Paragrafen ändras till följd av artikel 65.2 d i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler.

I *andra stycket*, som är nytt, tas det in en bestämmelse om tystnadsplikt. Den gäller för uppgift i en anmälan eller utsaga om en misstänkt överträdelse av en bestämmelse som gäller för verksamheten i en värdepapperscentral eller ett kontoförande institut, dvs. vid s.k. whistleblowing (se avsnitt 8.9.6). De överträdelser som avses är bl.a. överträdelser av reglerna i förordningen och bestämmelserna i lagen. Tystnadsplikten gäller till skydd för såväl anmälarens som den utpekade personens identitet.

I *tredje stycket*, som är nytt, erinras om att andra bestämmelser gäller för sekretess i det allmännas verksamhet (se 30 kap. 4 b § offentlighets- och sekretesslagen [2009:400]).

Paragrafen är utformad efter förebild av 1 kap. 10 § första och andra styckena lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse. Se författningskommentaren till den paragrafen (prop. 2013/14:228 s. 305 f.).

Övervägandena finns i avsnitt 8.9.6.

9 kap.

1 §

I paragrafen finns bestämmelser om Finansinspektionens tillsyn över svenska värdepapperscentraler och utsedda kreditinstitut.

I *första stycket* ersätts de nuvarande bestämmelserna med en upplysning om att det följer av 1 kap. 5 § och av reglerna i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler att Finansinspektionen utövar tillsyn över svenska värdepapperscentraler och utsedda kreditinstitut som har utsetts av en sådan värdepapperscentral. Den behöriga myndighetens ansvar för tillsyn över värdepapperscentraler följer av artikel 10 i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler. Tillsynsansvaret i fråga om utsedda kreditinstitut följer av artikel 61.2 i förordningen. Det finns dock en begränsning av detta ansvar som följer av artikel 60.1 i förordningen. Begränsningen avser efterlevnaden av vissa stabilitetskrav. Av den anledningen anges sist i första stycket att tillsynen över utsedda kreditinstitut ska utövas med den begränsning som framgår av artikel 60.1 i förordningen.

Enligt 1 kap. 5 § är Finansinspektionen behörig myndighet i Sverige enligt förordningen.

I *andra stycket* erinras om att det i lagen finns särskilda bestämmelser om tillsynen över kontoförande institut (se 3 kap. 6 §).

Övervägandena finns i avsnitt 8.1.

2 §

I paragrafen finns bestämmelser om Finansinspektionens tillsyn över utländska värdepapperscentraler (jfr 1 §).

I *första stycket* ersätts de nuvarande bestämmelserna med en erinran om att det följer av 1 kap. 5 § och av reglerna i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler att Finansinspektionen i viss utsträckning utövar tillsyn över utländska värdepapperscentraler som tillhandahåller tjänster i Sverige. Den behöriga myndighetens ansvar för tillsyn över utländska värdepapperscentraler följer av artikel 24 i förordningen. Termen utländsk värdepapperscentral definieras i 1 kap. 3 § och avser företag som är etablerade i ett annat land inom EES är Sverige. Tillsynen över värdepapperscentraler från tredjeland regleras emellertid i artikel 25 i förordningen. Finansinspektionen är enligt 1 kap. 5 § behörig myndighet i Sverige enligt förordningen. Om inspektionen är behörig att utöva tillsyn över en utländsk värdepapperscentral enligt förordningen, tillämpas de bestämmelser som räknas upp i paragrafen.

Hänvisningen till 3 § innebär att en utländsk värdepapperscentral som tillhandahåller tjänster i Sverige är skyldig att lämna upplysningar till Finansinspektionen. Av hänvisningen till 5 § första stycket 1 följer att inspektionen får förelägga en sådan värdepapperscentral, eller exempelvis någon som är anställd hos värdepapperscentralen, att tillhandahålla uppgifter och handlingar m.m. Hänvisningarna till 7, 13, 16 och 17 §§ innebär att Finansinspektionen får förelägga värdepapperscentralen, vid vite om det krävs, att vidta en viss åtgärd för att komma till rätta med situationen eller upphöra med ett visst agerande, och även besluta om en sanktionsavgift. Sådana ingripanden får dock tillgripas endast under de förutsättningar som anges i artikel 24.5 i förordningen. Bakgrunden till den begränsningen är att det i första hand är den behöriga myndigheten i den utländska värdepapperscentralens hemland, dvs. det land där den är etablerad, som har tillsynsansvaret. Vid beslut om sanktionsavgift tillämpas även bestämmelserna om verkställighet i 28–31 §§.

Hänvisningen till 8 § innebär att en platsundersökning får genomföras hos en filial i Sverige till en utländsk värdepapperscentral.

I *andra stycket* erinras om att det finns särskilda bestämmelser om avgifter för utländska värdepapperscentraler som har etablerat en filial i Sverige (se 26 §).

Övervägandena finns i avsnitten 8.1 och 9.8.

3 §

I paragrafen införs bestämmelser om skyldighet för värdepapperscentraler att lämna upplysningar till Finansinspektionen. De nuvarande bestämmelserna i paragrafen om återkallelse av auktorisation som central värdepappersförvarare ersätts av reglerna om återkallelse av auktorisation av värdepapperscentral i artikel 20 i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler.

Enligt *första stycket* ska en värdepapperscentral lämna upplysningar enligt föreskrifter som meddelas med stöd av lagen. Bemyndigandet att meddela sådana föreskrifter finns i *tredje stycket*. Se även författningskommentaren till 3 § lagen om ändring i lagen (2014:484) om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna.

Av *andra stycket* följer att en värdepapperscentral är skyldig att lämna de upplysningar som Finansinspektionen begär, även i fråga om sådant som inte omfattas av föreskrifter enligt första stycket.

Paragrafen är utformad efter förebild av 23 kap. 2 § första stycket lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden.

Övervägandena finns i avsnitt 8.4.

4 §

Paragrafen innehåller en upplysning om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om att vissa uppgifter ska lämnas till Statistiska centralbyrån i stället för till Finansinspektionen. Det rör sig alltså inte om ett bemyndigande. Syftet med sådana föreskrifter är att uppgifter ska kunna samlas in till en särskild databas som drivs enligt lagen (2014:484) om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna (se avsnitt 8.4 med där angivna hänvisningar).

Paragrafen är utformad efter förebild av 23 kap. 2 a § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden.

Övervägandena finns i avsnitt 8.4.

5 §

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om Finansinspektionens tillsynsbefogenheter, närmare bestämt möjligheten att förelägga någon att lämna uppgifter m.m. och inställa sig till förhör.

Enligt *första stycket 1* får Finansinspektionen förelägga ett företag eller någon annan att tillhandahålla uppgifter, handlingar eller annat. Med ”annan” avses den som kan förväntas ha uppgifter, handlingar eller annat av betydelse för inspektionens tillsyn. Det kan t.ex. röra sig om en förvaltare enligt 3 kap. 7 § eller ett utsett kreditinstitut enligt artikel 54 i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler. Det kan också vara frågan om s.k. avvecklingsagenter (jfr skäl 62 i förordningen). Termen annan omfattar dock även andra, t.ex. fysiska personer som är innehavare av ett avstämningskonto, i den mån personen i fråga t.ex. kan förväntas lämna upplysningar av relevans för Finansinspektionens tillsyn. Frågor om upplysningsskyldighet beträffande kontoförande institut regleras dock i 3 kap. 6 §. Av det lagrummet följer att sådana institut är skyldiga att lämna vissa uppgifter till Finansinspektionen. Bestämmelsen är inte avsedd att tillämpas på Riksbanken.

Av *första stycket 2* följer att Finansinspektionen får förelägga den som förväntas kunna lämna upplysningar i saken att inställa sig till förhör.

Vid behov får Finansinspektionen delge ett föreläggande eller en kallelse enligt första stycket enligt delgivningslagen (2010:1932). Den omständigheten att delgivning har skett i ett visst fall kan ha betydelse för prövningen av om vite som har förelagts (se 7 §), ska dömas ut eller inte (se 6 § lagen [1985:206] om viten). Att ett föreläggande enligt denna paragraf får förenas med vite följer av 7 §.

Andra stycket innehåller ett undantag från skyldigheterna enligt första stycket. Det avser tystnadsplikten för advokater (se vidare prop. 2012/13:72 s. 56).

Paragrafen är utformad efter förebild av 23 kap. 3 § första och andra styckena lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden och 4 kap. 1 § lagen (2013:287) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister.

Övervägandena finns i avsnitt 8.4.

6 §

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om situationer när verksamhet enligt förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler drivs av någon som inte är berättigad till det.

Enligt *första stycket* ska Finansinspektionen förelägga den som driver verksamhet enligt förordningen utan att vara berättigad till det att upphöra med verksamheten. Föreläggandet får kombineras med ett beslut om sanktionsavgift. Det är emellertid inte enbart värdepapperscentraler som får driva verksamhet enligt förordningen. Även centralbanker får göra det i viss omfattning (artikel 18.2).

Ingripande enligt förordningen får beslutas gentemot var och en (juridiska och fysiska personer) som driver sådan verksamhet som kräver auktorisation enligt förordningen (se även 1 kap. 2 § andra stycket). I vilken utsträckning auktorisation krävs framgår av artikel 16 respektive artiklarna 54 och 55.

Åtgärder enligt paragrafen får även vidtas mot den som driver verksamhet som utsett kreditinstitut enligt artikel 54 i förordningen utan att vara berättigad till det.

Ett föreläggande enligt denna paragraf får kombineras med ett beslut om sanktionsavgift enligt 16 § (se avsnitt 9.7.5).

Andra stycket avser ett annat slags föreläggande än första stycket, nämligen föreläggande om att lämna de upplysningar om verksamheten som Finansinspektionen behöver för att bedöma om det rör sig om verksamhet enligt förordningen eller inte.

Enligt *tredje stycket* får ett föreläggande enligt såväl första som andra stycket även riktas mot den som i Sverige är verksam för ett visst företags räkning.

Paragrafen är utformad efter förebild av 25 kap. 17 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden.

Övervägandena finns i avsnitten 9.5 och 9.7.3.

7 §

Enligt paragrafen, som är ny, får Finansinspektionen förena ett föreläggande enligt lagen med vite (se även författningskommentaren till 2 §). Bestämmelserna motsvarar 9 kap. 4 § i lagens nuvarande lydelse. Samtliga förelägganden enligt lagen får nu förenas med vite, vilket innebär en utvidgning i förhållande till nuvarande bestämmelser som endast omfattar förelägganden enligt 3 kap. 6 § och 9 kap. 2 §. Bestämmelser om förelägganden förs även in i 5, 6 och 13 §§. Någon ändring är inte avsedd när det gäller förelägganden till kontoförande institut att lämna vissa upplysningar. Paragrafen omfattar även förelägganden att inställa sig till förhör enligt 5 § första stycket 2.

Vid föreläggande av och utdömande av vite tillämpas lagen (1985:206) om viten.

Övervägandena finns i avsnitten 8.4, 9.7.3 och 9.8.

8 §

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om befogenhet för Finansinspektionen att genomföra platsundersökningar hos bl.a. värdepapperscentraler (se även 2 § och författningskommentaren till den paragrafen).

Första stycket är delvis utformat efter förebild av 23 kap. 4 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden (se prop. 2006/07:115 s. 640 f.). Det krävs dock inte att det är nödvändigt att genomföra en platsundersökning för att det ska få ske. Det är i stället tillräckligt att det finns skäl för en sådan undersökning (se avsnitt 8.4).

Andra och tredje styckena är utformade efter förebild av 3 kap. 1 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister (se prop. 2012/13:72 s. 55).

Övervägandena finns i avsnitt 8.4.

9 §

Paragrafen, som är ny, motsvarar 23 kap. 11 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden, som enligt hänvisningen i 9 kap. 1 § första stycket i den nuvarande lydelsen av denna lag är tillämplig även på centrala värdepappersförvarare.

Övervägandena finns i avsnitt 8.4.

10 §

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om i vilka fall Finansinspektionen ska ingripa mot en värdepapperscentral eller ett utsett kreditinstitut. Bestämmelser om ingripanden mot fysiska personer finns i 11 och 12 §§.

Paragrafen är utformad efter förebild av 25 kap. 1 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden.

Övervägandena finns i avsnitt 9.5.

11 §

I paragrafen, som är ny, anges när Finansinspektionen får vidta olika typer av ingripanden mot fysiska personer som ingår i en värdepapperscentralens ledning. Bestämmelser om ingripande mot fysiska personer i ledningen för kreditinstitut som utses enligt artikel 54 i förordningen finns i 12 §. Bestämmelser om ingripande mot juridiska personer finns i 10 §.

I *första stycket* definieras den personkrets som kan bli föremål för ingripande, nämligen en styrelseledamot i värdepapperscentralen, värdepapperscentralens verkställande direktör eller ersättare för någon av dem. De överträdelser som ska kunna föranleda ingripande anges uttömmande i punkterna 1–9. Uppräkningen motsvarar de överträdelser som anges i

artikel 63.1 a–i i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler.

I *andra stycket* anges vilka förutsättningar som gäller för ingripande. Ett ingripande får ske endast om värdepapperscentralens överträdelse är allvarlig och personen i fråga uppsåtligen eller av grov oaktsamhet orsakat överträdelsen.

I *tredje stycket* anges vilka ingripanden som kan bli aktuella för överträdelser enligt första stycket. Ingripande får ske dels genom beslut att personen i fråga under en viss tid eller, vid upprepade allvarliga överträdelser, permanent inte får vara styrelseledamot, verkställande direktör eller ersättare för någon av dem i värdepapperscentralen, dels genom beslut om sanktionsavgift. Dessa ingripanden får användas tillsammans eller var för sig. Finansinspektionen får utifrån förutsättningarna i varje enskilt fall avgöra vilket eller vilka ingripanden som bör komma i fråga.

Övervägandena finns i avsnitten 9.6, 9.7.6 och 9.7.7.

12 §

I paragrafen, som är ny, anges när Finansinspektionen får vidta olika typer av ingripanden mot fysiska personer som ingår i ledningen i ett sådant kreditinstitut som utses enligt artikel 54 i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler. Bestämmelser om ingripande mot fysiska personer i ledningen för en värdepapperscentral finns i 11 §. Bestämmelser om ingripande mot juridiska personer finns i 10 §.

I *första stycket* definieras den personkrets som kan bli föremål för ingripande, nämligen en styrelseledamot i kreditinstitutet, dess verkställande direktör eller ersättare för någon av dem. De överträdelser som ska kunna föranleda ingripande anges uttömmande i punkterna 1–4. Uppräkningen motsvarar de överträdelser som anges i artikel 63.1 a, b, j och k i förordningen.

I *andra stycket* anges vilka förutsättningar som gäller för ingripande enligt första stycket. Ett ingripande får ske endast om det utsedda kreditinstitutets överträdelse är allvarlig och personen i fråga uppsåtligen eller av grov oaktsamhet orsakat överträdelsen.

I *tredje stycket* anges vilka ingripanden som kan bli aktuella för överträdelser enligt första stycket. Ingripande får ske dels genom beslut att personen i fråga under en viss tid eller, vid upprepade allvarliga överträdelser, permanent inte får vara styrelseledamot, verkställande direktör eller ersättare för någon av dem i det utsedda kreditinstitutet, dels genom beslut om sanktionsavgift. Dessa ingripanden får användas tillsammans eller var för sig. Finansinspektionen får utifrån förutsättningarna i varje enskilt fall avgöra vilket eller vilka ingripanden som bör komma i fråga.

Övervägandena finns i avsnitten 9.6, 9.7.6 och 9.7.7.

13 §

Paragrafen, som är ny, innebär att Finansinspektionen får möjlighet att ingripa genom ett föreläggande om att vidta en viss åtgärd eller att upphöra med ett visst agerande. Den införs till följd av artikel 63.2 b i för-

ordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler (se avsnitt 9.7.2).

Paragrafen är utformad efter förebild av 4 § lagen (2012:735) med kompletterande bestämmelser till EU:s blankningsförordning och 4 kap. 2 § lagen (2013:287) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister (se författningskommentaren till den förstnämnda bestämmelsen, prop. 2011/12:175 s. 40).

Av 7 § följer att ett föreläggande enligt paragrafen får förenas med vite.

Övervägandena finns i avsnitt 9.7.3.

14 §

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om återkallelse av auktorisation för värdepapperscentraler och om varning.

I *första stycket* erinras om att regler om återkallelse av auktorisation finns i artiklarna 20 och 57 i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler. Av den anledningen utgår nuvarande bestämmelser i 3 § om återkallelse av auktorisation som central värdepappersförvarare (se avsnitt 8.3). Även bestämmelserna i 2 kap. upphävs.

Av *andra stycket* följer att Finansinspektionen får besluta om en varning vid andra slags överträdelser än de som enligt förordningen ska föranleda återkallelse av auktorisation.

Övervägandena finns i avsnitt 9.7.4.

15 §

I paragrafen, som är ny, anges att Finansinspektionen får besluta om hur en värdepapperscentralers verksamhet ska avvecklas om auktorisationen återkallas. Ett beslut om återkallelse av auktorisation fattas med stöd av reglerna i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler (se författningskommentaren till 14 §). Paragrafen motsvarar 9 kap. 3 § femte stycket i den nuvarande lydelsen lagen.

Övervägandena finns i avsnitt 9.7.4.

16 §

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om att Finansinspektionen får besluta om sanktionsavgift mot juridiska personer.

I *första stycket* framgår att i de fall Finansinspektionen har meddelat ett beslut om varning, får inspektionen besluta att en värdepapperscentral eller ett utsett kreditinstitut ska betala en sanktionsavgift. Bestämmelser om storleken på en sådan avgift finns i 17 §. Bestämmelser om verkställighet av en sådan avgift finns i 28–31 §§.

Av *andra stycket* framgår att avgiften tillfaller staten.

Övervägande finns i avsnitten 9.7.5 och 9.8.

17 §

I paragrafen, som är ny, finns bestämmelser om hur storleken på en sanktionsavgift för en värdepapperscentral och ett utsett kreditinstitut ska bestämmas (jfr 16 §).

I *första stycket* anges tre olika beräkningsmodeller för att fastställa taket på sanktionsavgiften, dvs. det högsta belopp som får beslutas. Bestämmelsen införs till följd av artikel 63.2 e och g i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler. *Punkten 1* innebär ett fast belopp som per den 23 juli 2014 i svenska kronor motsvarade 20 miljoner euro. *Punkten 2* avser den eventuella vinst som erhöles genom regelöverträdelsen, om den går att fastställa. Det torde endast vara undantagsvis som en sådan vinst går att fastställa. *Punkten 3* avser tio procent av den juridiska personens, alternativt koncernens, omsättning närmast föregående verksamhetsår. Normalt sett framgår omsättningen, när det gäller svenska företag och koncerner, av årsredovisningen respektive koncernredovisningen enligt årsredovisningslagen (1995:1554). I de situationer som avses i *andra stycket* får omsättningen i stället uppskattas. Det som avses är i fall när överträdelsen har skett under den juridiska personens första verksamhetsår eller om uppgifter om omsättningen annars saknas eller om de uppgifter som finns i redovisningen är bristfällig. Det högsta av de belopp som framkommer vid en uträkning enligt punkterna 1–3 utgör den högsta sanktionsavgift som får fastställas.

Tredje stycket innebär att sanktionsavgiften inte får fastställas till ett så högt belopp att den juridiska personen efter beslutet inte uppfyller vissa kapitalkrav. Detta innebär ytterligare en begränsning av sanktionsavgiftens storlek. Bestämmelsen är utformad efter förebild av 15 kap. 8 § tredje stycket lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

Övervägandena finns i avsnitt 9.7.5.

18 §

I paragrafen, som är ny, anges storleken på den högsta sanktionsavgift som får fastställas för en fysisk person. Motsvarande bestämmelser om högsta sanktionsavgift för juridiska personer finns i 17 §.

Övervägandena finns i avsnitt 9.7.7.

19 §

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om förfarandet för beslut om sanktioner genom sanktionsföreläggande. Paragrafen är utformad efter förebild av förslag till ny 15 kap. 9 a § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse i lagrådsremissen Nya administrativa sanktioner på finansmarknadsområdet.

Enligt *första stycket* ska ingripanden mot en styrelseledamot i en värdepapperscentral eller ett utsett kreditinstitut, värdepapperscentralens eller kreditinstitutets verkställande direktör eller ersättare för någon av dem, avseende värdepapperscentralen respektive kreditinstitutets överträdelser enligt 11 och 12 §§, prövas av Finansinspektionen genom sanktionsföreläggande.

I *andra stycket* anges att ett sanktionsföreläggande innebär att den som bedöms vara ansvarig för en överträdelse föreläggs att inom viss tid godkänna det ingripande som föreläggandet avser.

Av *tredje stycket* följer att ett godkänt föreläggande gäller som en domstols lagakraftvunna avgörande. Ett godkänt sanktionsföreläggande såvitt avser sanktionsavgift kan därmed verkställas enligt utsökningsbalkens bestämmelser. Av *andra meningen* framgår att ett godkännande som görs efter att den tid som angetts i föreläggandet har gått ut är utan verkan.

Övervägandena finns i avsnitt 9.10.

20 §

I paragrafen, som är ny, anges de uppgifter som ett sanktionsföreläggande ska innehålla. Paragrafen är utformad efter förebild av förslag till ny 15 kap. 9 b § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse i lagrådsremissen Nya administrativa sanktioner på finansmarknadsområdet.

För att kunna identifiera en överträdelse och avgränsa den mot andra förfaranden måste ett sanktionsföreläggande innehålla vissa specifika uppgifter. I *första stycket* anges vilka uppgifter som ett sanktionsföreläggande ska innehålla. Bestämmelsen är uppbyggd på liknande sätt som 48 kap. 6 § rättegångsbalken, som avser strafföreläggande.

Enligt *andra stycket* ska sanktionsföreläggandet även innehålla en upplysning om att en ansökan om sanktion kan komma att ges in till domstol, om personen i fråga inte godkänner föreläggandet inom den tid som Finansinspektionen anger.

Övervägandena finns i avsnitt 9.10.

21 §

I paragrafen, som är ny, finns bestämmelser om det som gäller i fråga om domstolsprövning för det fall ett sanktionsföreläggande enligt 20 § inte godkänts. Paragrafen är utformad efter förebild av förslag till ny 15 kap. 9 c § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse i lagrådsremissen Nya administrativa sanktioner på finansmarknadsområdet.

Av *första stycket* följer att Finansinspektionen får ansöka hos allmän förvaltningsdomstol om att sanktionen ska beslutas. En sådan ansökan ska göras hos den förvaltningsrätt som har att pröva ett överklagande av Finansinspektionens eventuella beslut om ingripande mot värdepapperscentralen eller det utsedda kreditinstitutet för samma överträdelse.

I *andra stycket* anges att det krävs prövningstillstånd för överklagande till kammarrätten.

Övervägandena finns i avsnitt 9.10.

22 §

Paragrafen, som är ny, utgör en preskriptionsbestämmelse för sanktioner mot fysiska personer för värdepapperscentralens eller det utsedda kreditinstitutets överträdelser. Paragrafen är utformad efter förebild av förslag till ny 15 kap. 9 d § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse i lagrådsremissen Nya administrativa sanktioner på finansmarknadsområdet.

Paragrafen innebär att en sanktion för en överträdelse enligt 11 eller 12 § får beslutas bara om sanktionsföreläggande har delgetts den som sanktionen riktas mot inom två år från den tidpunkt då överträdelsen ägde rum.

Övervägandena finns i avsnitt 9.11.

23 §

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser som införs i svensk rätt med anledning av artikel 64 i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler. I paragrafen anges vilka omständigheter hänförliga till överträdelsen som ska beaktas vid valet mellan olika sanktioner, dvs. ingripandeåtgärder, vid tillämpningen av detta kapitel. Även om paragrafen enligt dess ordalydelse riktar sig till Finansinspektionen, är den tillämplig även vid överklagande av ett sanktionsbeslut vid allmän förvaltningsdomstol eller vid en sådan domstols prövning av beslut om sanktion enligt 21 §.

En sammanvägd bedömning ska göras vid valet av sanktion. Enligt *första stycket* ska överträdelsens allvarlighet och varaktighet utgöra utgångspunkt för valet av sanktion. Särskild hänsyn ska även tas till graden av ansvar för den som har begått överträdelsen och skador som uppstått för tredje man. Bestämmelsen är utformad i linje med ett stort antal straffrättsliga bestämmelser som anger under vilka omständigheter ett visst brott ska bedömas som grovt.

Av *andra stycket* följer att Finansinspektionen under vissa omständigheter kan avstå från ingripande vid en överträdelse.

Paragrafen är i viss utsträckning utformad efter förebild av 15 kap. 1 a § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse. Övervägandena finns i avsnitt 9.9.

24 §

Paragrafen, som är ny, anger hur ett antal olika faktorer som inte är hänförliga till själva överträdelsen ska inverka på valet av sanktion.

Av *första stycket* följer att det vid valet av sanktion ska betraktas som en förmildrande omständighet om värdepapperscentralen eller det utsedda kreditinstitutet i fråga har samarbetat med Finansinspektionen på visst sätt. Bestämmelsen är utformad efter förebild av 15 kap. 1 b § andra stycket 1 lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse. I likhet med det som gäller enligt den lagen krävs det för tillämpningen av bestämmelsen att det är fråga om ett samarbete av väsentlig betydelse och att den ansvarige självant för fram viktig information som Finansinspektionen inte redan förfogar över (se prop. 2013/14:228 s. 312). Även om det inte anges uttryckligen i lagtexten, är det givetvis av betydelse om den ansvarige snabbt upphör med överträdelsen sedan den anmälts till eller påtalats av Finansinspektionen.

Bestämmelsen bör inte tolkas motsatsvis.

Som anges i artikel 64 e i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler kan det finnas skäl för att ”säkerställa återbetalning av de vinster” som någon har erhållit eller de ”förluster som denne undvikit” genom överträdelsen, även om ett visst

samarbete med Finansinspektionen har skett. I ett sådant fall kan bestämmelsen t.ex. tillämpas på så sätt att en sanktionsavgift sätts till ett visst lägre belopp, som dock inte understiger den aktuella vinsten av överträdelsen, förutsatt att ett sådant belopp kan fastställas.

I viss mån kan den förmildrande omständighet som anges i andra stycket jämföras med bestämmelsen om strafflindring i 29 kap. 5 § första stycket 3 brottsbalken. Där anges att rätten i skälig omfattning ska beakta om den tilltalade i ett brottmål frivilligt har angett sig. Den nu aktuella bestämmelsen är dock vidare till sin innebörd och avser således inte endast en frivillig angivelse. Det kan således komma i fråga att välja en lindrigare sanktion med anledning av ett samarbete som skett t.ex. först efter det att Finansinspektionen har konstaterat en överträdelse, men innan utredningen är färdigställd. Av rättssäkerhetsskäl bör det inte komma i fråga att tillämpa bestämmelsen på så sätt att en lindrigare sanktion väljs mot bakgrund av att den ansvarige har lämnat uppgifter om någon annans överträdelser, exempelvis om ett utsett kreditinstitut lämnar uppgifter om en värdepapperscentral.

Av *andra stycket* följer att det är en försvårande omständighet om den ansvariga värdepapperscentralen eller det ansvariga kreditinstitutet tidigare har gjort sig skyldigt till en överträdelse. Vid denna bedömning är det av särskild betydelse om den nya överträdelsen är av likartat slag som den tidigare överträdelsen samt hur lång tid som har gått mellan dem. Det är särskilt försvårande om tidsperioden är kort eller om överträdelserna är identiska. Om lång tid har förflutit mellan överträdelserna eller om de är av väsentligt olika slag, bör bestämmelsen inte tillämpas i försvårande riktning. Bestämmelsen är utformad efter förebild av 15 kap. 1 b § första stycket lagen om bank- och finansieringsrörelse (jfr a. prop. s. 312). Den kan också i viss mån jämföras med bestämmelsen om straffskärpning på grund av återfall i 30 kap. 4 § andra stycket brottsbalken. Vid tillämpningen av den sistnämnda bestämmelsen är det också av betydelse i vilken mån det rör sig om likartade överträdelser (likartad brottslighet) och hur lång tid som har förflutit.

Övervägandena finns i avsnitt 9.9.

25 §

I paragrafen, som är ny, regleras vilka hänsyn som ska tas vid fastställandet av sanktionsavgiftens storlek. Paragrafen är utformad efter förebild av 15 kap. 9 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse (jfr prop. 2013/14:228 s. 313 f.).

För bestämmelsens närmare innehåll i fråga om dess hänvisning till 23 och 24 §§ hänvisas till författningskommentarerna till dessa lagrum. I övrigt innebär bestämmelsen att storleken på en sanktionsavgift ska regleras i höjande riktning för att exempelvis ta hänsyn till om en överträdelse inneburit en vinst eller minskade kostnader för värdepapperscentralen eller det utsedda kreditinstitutet, men den kan också medföra att avgiften sänks till följd av exempelvis ett utdömt skadestånd. Sådana omständigheter ska däremot inte påverka valet av sanktion, utan endast beaktas vid fastställandet av avgiftens storlek. Med finansiell ställning avses exempelvis värdepapperscentralens eller det utsedda kreditinstitutets årsomsättning, men även andra faktorer som exempelvis

ett utdömt skadestånd eller ålagd företagsbot bör kunna beaktas. Om det är fråga om en fysisk person ska hänsyn även tas till hans eller hennes finansiella ställning när avgiftens storlek bestäms.

Övervägandena finns i avsnitt 9.9.

26 §

I paragrafen, som är ny, finns bestämmelser om avgifter som Finansinspektionen får ta ut.

Första stycket gäller avgifter för prövningen av ansökningar och anmälningar enligt förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler. De ärendeslag som avses är i första hand ansökningar om auktorisation av värdepapperscentraler (artikel 17) och auktorisation av utkontraktering eller utvidgning av tjänster (artikel 19), ansökningar om tilläggsauktorisering avseende anknutna banktjänster (artikel 55) och ansökningar om auktorisation av att utse ett kreditinstitut (artikel 55), ansökningar om utvidgning av anknutna banktjänster (artikel 56) samt anmälningar om tillhandahållande av tjänster i ett annat land inom EES (artikel 23).

Andra stycket motsvarar bestämmelsen i 23 kap. 12 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden, som enligt den nuvarande lydelsen av denna lag ska tillämpas även på centrala värdepappersförvarare (se hänvisningen till denna bestämmelse i 9 kap. 1 § första stycket).

Övervägandena finns i avsnitt 8.6.

27 §

Paragrafen, som är ny, innehåller ett bemyndigande i fråga om avgifter enligt 26 §.

Övervägandena finns i avsnitt 8.6.

28–31 §§

Paragraferna, som är nya, innehåller bestämmelser om verkställighet av ett beslut om sanktionsavgift enligt 16–18 §§. Med formuleringen i 29 § om att beslut får verkställas enligt utsökningsbalken avses att verkställighet får ske utan föregående dom eller utslag om avgiften inte har betalats. Paragraferna är utformade efter förebild av 25 kap. 25–28 §§ lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden, se författningskommentaren till dessa bestämmelser (prop. 2006/07:115 s. 645).

Verkställighet får vidtas mot svenska värdepapperscentraler och värdepapperscentraler som har etablerat en filial i Sverige. Det kan i fråga om utländska värdepapperscentraler som inte har etablerat en filial i Sverige nämnas indrivning av en sanktionsavgift enligt förevarande lag inte torde omfattas av reglerna i rådets direktiv 2010/24/EU av den 16 mars 2010 om ömsesidigt bistånd för indrivning av fordringar som avser skatter, avgifter och andra åtgärder.

Övervägandena finns i avsnitt 9.11.

10 kap.

1 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande.

Ändringen i *första stycket* innebär att beslut i ärenden som avses i 9 kap. 5 och 9 §§, dvs. förelägganden om att lämna uppgifter eller att inställa sig till förhör och beslut om sammankallande av styrelsen inte får överklagas. I fråga om den senare bestämmelsen rör det sig endast om en följdändring. Inte heller beslut enligt 20 § 5 förvaltningslagen (1986:223) får överklagas. Sådana beslut gäller frågor om normgivning. Ändringen innebär också att beslut enligt förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler, t.ex. beslut om auktorisation, får överklagas (se avsnitt 8.7).

Andra stycket motsvarar en del av första stycket i paragrafens nuvarande lydelse.

Tredje stycket motsvarar andra stycket i paragrafens nuvarande lydelse. Bestämmelsen innebär att Finansinspektionen, vid behov, får besluta att ett föreläggande om att upphöra med viss verksamhet enligt 6 §, ett föreläggande om rättelse enligt 13 § eller en återkallelse av auktorisation enligt 14 § första stycket ska gälla omedelbart. I fråga om den sistnämnda bestämmelsen kan det dock nämnas att ett beslut om återkallelse av auktorisation fattas med stöd av reglerna i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler.

Övervägandena finns i avsnitt 8.7.

2 §

Paragrafen, som är ny, införs till följd av artikel 66 i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler. Den är utformad efter förebild av 16 kap. 2 § lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder, se författningskommentaren till den bestämmelsen (prop. 2012/13:155 s. 518).

Övervägandena finns i avsnitt 8.7.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Punkten 1 anger när lagen träder i kraft. Detta datum överensstämmer med ikraftträdandet av följdändringarna i övrigt lagstiftning.

Punkten 2 innebär att centrala värdepappersförvarare, i praktiken enbart Euroclear Sweden AB, får fortsätta driva verksamheten enligt äldre bestämmelser under viss tid och under vissa förutsättningar. En förutsättning är att bolaget ansöker om auktorisation enligt förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler senast den 31 december 2015. Det finns dock ett utrymme för att denna tidsgräns kan infalla ett senare datum. Av artikel 69.2 i förordningen följer nämligen att värdepapperscentralerna ska ansöka om auktorisation inom sex månader från ikraftträdandet av vissa tekniska standarder (se vidare avsnitt 14.1). Om dessa standarder t.ex. skulle träda i kraft först den 1 september 2015 infaller den sista tillåtna ansökningsdagen den sista februari 2016. I ett sådant fall gäller alltså inte tidsgränsen den 31 december 2015. Om ansökan, i det ovan angivna exemplet, ges in inom tidsfristen och därefter avslås, ska Euroclear Sweden AB upphöra med sin

verksamhet. Finansinspektionen får då besluta hur verksamheten ska avvecklas, vilket innebär att bolaget inte nödvändigtvis får fortsätta att driva verksamheten under hela den återstående delen av ansökningsfristen.

Punkten 3 innebär att äldre bestämmelser ska tillämpas på överträdelser som har ägt rum före ikraftträdandet. Med överträdelser avses det samma som i 9 kap. 10 §. Punkten innebär att sanktioner inte får beslutas mot fysiska personer för överträdelser som har ägt rum före ikraftträdandet, eftersom några bestämmelser om sådana sanktioner inte gällde vid den tidpunkten.

Övervägandena finns i avsnitt 14.1.

16.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (1999:1309) om system för avveckling av förpliktelser på finansmarknaden

1 §

I paragrafen anges lagens tillämpningsområde.

I *tredje stycket*, som är nytt, införs en upplysingsbestämmelse av innebörden att särskilda regler om avvecklingssystem för värdepapper finns i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler. Att driva ett sådant avvecklingssystem är en av flera huvudtjänster som värdepapperscentraler får ägna sig åt enligt bilagan till förordningen (avsnitt A). De särskilda regler om avvecklingssystem som avses finns bl.a. i artiklarna 5 (avsedd avvecklingsdag), 6.3 (åtgärder för att förhindra utebliven avveckling), 7 (åtgärder för att hantera utebliven avveckling), 18.2 (krav på auktorisation), 33 (krav för deltagande), 34 (krav på öppenhet), 36 och 37 (krav på emissionens integritet), 38 och 39 (skydd för deltagare m.fl.), 40 (kontantavveckling) och 41 (obestånd). Se även definitionen av uttrycket avvecklingssystem för värdepapper i artikel 2.1.10.

Reglerna i förordningen är direkt tillämpliga och har i förekommande fall företräde framför bestämmelserna i lagen.

Det bör påpekas att förevarande lag är tillämplig på avvecklingssystem som avser såväl betalningar som värdepapper. Denna distinktion utvecklas i avsnitten 4.2.3 och 4.2.4. De regler som finns i förordningen avser dock enbart avvecklingssystem för värdepapper och har därför ingen betydelse för avvecklingssystem för betalningar.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.

2 §

Paragrafen innehåller definitioner av olika termer som förekommer i lagen.

Definitionen av termen central värdepappersförvarare ersätts med en definition av termen värdepapperscentral. Den senare termen omfattar värdepapperscentraler som är etablerade inom EES (se vidare definitionen i 1 kap. 3 § lagen [1998:1479] om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument).

Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

4 §

I paragrafen finns bestämmelser om administratörer av avvecklingssystem.

I *tredje stycket*, som är nytt, erinras om den särskilda regel om driften av avvecklingssystem som finns i artikel 18.2 i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler. Som redogörs för i författningskommentaren till 1 § finns det även andra regler i förordningen för avvecklingssystem. Artikel 18.2 har dock en särskild betydelse vid tillämpningen av förevarande paragraf, eftersom det anges i artikeln att auktoriserade värdepapperscentraler, inbegripet centralbanker som fungerar som värdepapperscentraler, får driva avvecklingssystem för värdepapper.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.

6 §

I paragrafen finns bestämmelser om godkännande av avvecklingssystem.

Ändringen innebär att termen central värdepappersförvarare ersätts med termen värdepapperscentral.

Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

8 §

I paragrafen anges vilka juridiska personer som får vara deltagare i avvecklingssystem.

I *första stycket 4* ersätts termen central värdepappersförvarare med termen värdepapperscentral. Den nya termen avser värdepapperscentraler som är etablerade och auktoriserade inom EES. Till följd av första stycket 7 jämföras dock värdepapperscentraler från tredjeland med värdepapperscentraler.

Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

16 §

I paragrafen finns bestämmelser om återkallelse av ett godkännande av ett avvecklingssystem.

I *första stycket 1* ersätts uttrycket auktorisation som central värdepappersförvarare enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument med uttrycket auktorisation som värdepapperscentral enligt förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler. Ändringen sker till följd av att regler om sådan auktorisation numera finns i förordningen och att de bestämmelser i lagen om kontoföring av finansiella instrument som avses upphävs (se avsnitten 8.3 och 9.7.4).

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.

16.7 Förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)

1 kap.

9 §

Paragrafen innehåller en tabell som åskådliggör i vilka paragrafer i lagen som det finns bestämmelser om betydelsen av olika begrepp, termer och uttryck.

I uppräknningen läggs termerna värdepapperscentral och värdepapperscentral från tredjeland till. Dessa termer definieras i nya 10 b §.

10 §

Paragrafen innehåller allmänna bestämmelser för avstämningsbolag.

Ändringen i *första stycket* en följd av att rubriken till lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument ändras till lagen om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument.

Andra stycket, som är nytt, innebär att aktier i ett avstämningsbolag ska vara registrerade i avstämningsregister för bolaget. Bestämmelsen motsvarar nuvarande 4 kap. 2 § första stycket första meningen lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument. Eftersom den lagen i huvudsak tillämpas endast på svenska värdepapperscentraler överförs bestämmelsen till förevarande lag. Av nya 1 kap. 10 a § följer att registrering får ske även i en utländsk motsvarighet till ett avstämningsregister. Att aktier i andra aktiebolag, dvs. kupongbolag, inte får vara registrerade i ett svenskt avstämningsregister framgår av 4 kap. 2 § första stycket lagen om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument.

Övervägandena finns i avsnitten 6.3 och 7.4.

10 a §

Paragrafen, som är ny, gäller tillämpningen av vissa termer avseende värdepapperscentraler som är etablerade i ett annat land än Sverige.

Första stycket innebär att vissa utländska register ska jämföras med avstämningsregister vid tillämpningen av lagen. Innebörden av termen avstämningsregister framgår av 4 kap. 1 § lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument (se även hänvisningen i 1 kap. 3 § i den lagen och definitionen av uttrycket kontoföring av finansiella instrument som finns i den paragrafen).

Tillägget görs mot bakgrund av att bestämmelserna om avstämningsregister i lagen om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument gäller endast för svenska värdepapperscentraler. Förevarande lag är dock tillämplig på alla svenska aktiebolag. Av förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler följer att emittenter inom EES under vissa förutsättningar ska få registrera finansiella instrument hos vilken värdepapperscentral som helst inom EES. Av förslagen i avsnitt 7.4 följer att denna rätt ska gälla för avstämningsbolag enligt svensk rätt. Det är därför inte tillräckligt att bestämmelserna i förevarande lag gäller svenska avstämningsregister. I

stället ska även sådana motsvarande register som förs som en central kontoföringstjänst enligt förordningen (avsnitt A i bilagan till förordningen) omfattas.

Vid bedömningen av vilka register som motsvarar ett svenskt avstämningsregister bör hänsyn tas till att utländska värdepapperscentraler kan tillämpa en väsentligt annan kontostruktur än det VPC-system som används av Euroclear Sweden AB (se avsnitten 4.2.5 och 4.4). Med motsvarande register avses dock sådana register som värdepapperscentralen för själv, dvs. kontoföring på den högsta nivån (se avsnitten 7.1 och 7.4). En förvaltares eget depåsystem avses alltså inte. Det ska röra sig om registrering som sker inom ramen för en central kontoföringstjänst enligt avsnitt A i bilagan till förordningen. Det innebär i sin tur att värdepapperscentralen i fråga ska vara auktoriserad för denna tjänst.

I den sista meningen i första stycket förtydligas att register som förs av värdepapperscentraler från tredjeland inte omfattas av bestämmelsen (se avsnitt 7.4). De värdepapperscentraler som omfattas av bestämmelsen är således värdepapperscentraler som är etablerade i ett annat land inom EES än Sverige (se termen utländsk värdepapperscentral i 1 kap. 3 § lagen [1998:1479] om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument. Termen värdepapperscentral definieras i 10 b § (se författningskommentaren till den paragrafen).

Enligt *andra stycket* ska med avstämningskonto jämföras ett motsvarande konto i en utländsk värdepapperscentral (jfr ovan). Övervägandena finns i avsnitten 7.1 och 7.4.

10 b §

Paragrafen, som är ny, innehåller en hänvisning till lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument i fråga om definitionen av termen värdepapperscentral (jfr 9 §). Definitionen innebär att värdepapperscentral är en samlingsterm för svenska och utländska värdepapperscentraler, dvs. sådana värdepapperscentraler som är etablerade inom EES.

Av sista meningen i paragrafen framgår att en värdepapperscentral från tredjeland ska jämföras med en värdepapperscentral enligt definitionen i lagen om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument, om inte något annat anges. Av 10 a § följer att register som förs av en värdepapperscentral från tredjeland inte ska jämföras med ett svenskt avstämningsregister. Det innebär att ett avstämningsbolag inte kan ingå ett avtal enligt 5 kap. 12 § tredje stycket med en värdepapperscentral från tredjeland om att aktierna i bolaget ska registreras i ett sådant register, till skillnad från ett register som förs av värdepapperscentraler som är etablerade inom EES. Ett avstämningsbolag får däremot ingå ett avtal om ansvaret för aktieboken med en värdepapperscentral från tredjeland (se 5 kap. 12 § andra stycket och författningskommentaren till den bestämmelsen).

Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

4 kap.

30 §

I paragrafen finns bestämmelser om hembudsskyldighet.

I *andra stycket* ersätts termen central värdepappersförvarare med termen värdepapperscentral. I stycket görs ett tillägg som innebär att skyldigheten att underrätta styrelsen om övergång av en hembudspliktig aktie gäller endast om värdepapperscentralen ansvarar för att föra aktieboken. Det tillägget görs med anledning av att denna underrättelse ska ske i samband med att frågan om införande i aktieboken prövas, och att det inte är givet att det är just värdepapperscentralen som för aktieboken (se 5 kap. 12 § och författningskommentaren till den paragrafen).

Övervägandena finns i avsnitt 7.5.

39 och 40 §§

I paragraferna anges vem som ska vara behörig att utöva vissa rättigheter som har samband med innehavet av aktier i avstämningsbolag.

Ändringarna är endast en följd av att rubriken till lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument ändras till lagen om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument.

Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

41 och 49 §§

I paragraferna finns bestämmelser om betalningar m.m. som görs till fel mottagare respektive registrering av vissa beslut i aktiebolagsregistret.

Termen central värdepappersförvarare ersätts i paragraferna med termen värdepapperscentral (se författningskommentaren till 1 kap. 10 b §).

I 49 § tredje stycket görs ett tillägg som innebär att en anmälan om uppdelning eller sammanläggning av aktier ska göras till den eller de värdepapperscentraler som för avstämningsregister för bolaget. Tillägget görs med anledning av att det inte nödvändigtvis är en och samma värdepapperscentral som för avstämningsregister eller motsvarande utländskt register för bolaget och som för aktiebok för bolaget. Eftersom aktieboken ska avspegla avstämningsregistret kommer nödvändiga ändringar att göras i aktieboken när den stäms av.

Övervägandena finns i avsnitt 6.2. 5 kap.

4 §

I paragrafen finns bestämmelser om tillämpningen av personuppgiftslagen (1998:204) på personuppgifter i en aktiebok.

I *första stycket* ersätts termen central värdepappersförvarare med termen värdepapperscentral (se avsnitt 6.2). I tredje meningen görs ett tillägg. För det första förutsätts att värdepapperscentralen ansvarar för att föra aktieboken (se 12 § och författningskommentaren till den paragrafen). Det är nämligen inte givet att det är värdepapperscentralen som ansvarar för detta. För det andra förutsätts att det rör sig om en svensk värdepapperscentral, dvs. en värdepapperscentral som är etablerad i Sverige (se vidare 1 kap. 3 § lagen [1998:1479] om värdepappers-

centraler och kontoföring av finansiella instrument). Detta beror på den territoriella begränsningen av personuppgiftslagens tillämpningsområde (se 4 § i den lagen).

Övervägandena finns i avsnitt 7.5.

12 §

I paragrafen finns bestämmelser om ansvaret för aktieboken i avstämningsbolag.

Ändringen i *andra stycket* innebär att bolaget får träffa ett avtal med en värdepapperscentral om ansvaret för aktieboken. Värdepapperscentraler från tredjeland jämföras med övriga värdepapperscentraler i detta avseende (se 1 kap. 10 b §). Om ett sådant avtal träffas, ansvarar värdepapperscentralen för att föra aktieboken enligt det som anges i stycket och i de övriga bestämmelser i förevarande lag som berör aktieboken.

Att föra aktieboken är en frivillig uppgift för värdepapperscentraler enligt förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler, vilket inte är fallet för centrala värdepappersförvarare enligt nuvarande bestämmelser (se avsnitt 7.5). Om en värdepapperscentral är auktoriserad för att ansvara för aktieboken i avstämningsbolag (se punkten 2 a i avsnitt B i bilagan till förordningen) får den dock på frivillig grund ingå ett sådant avtal som avses i förevarande stycke. Om ett sådant avtal inte gäller, ansvarar dock bolagets styrelse för aktieboken (se tredje stycket sista meningen).

Tredje stycket avser två olika slags avtal. För det första avses avtal om registrering av bolagets aktier i avstämningsregister eller motsvarande utländskt register (jfr 1 kap. 10 a §). Ett sådant avtal ska vara skriftlig (se avsnitt 7.4). Det får inte ingås med en värdepapperscentral från tredjeland (se 1 kap. 10 a § första stycket andra meningen). Det rör sig om samma slags avtal som avses i 4 kap. 4 § lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument. För det andra avses, enligt det tillägg som görs, sådana avtal om ansvaret för aktieboken som avses i andra stycket. Tillägget innebär att det antingen är bolagets styrelse eller en värdepapperscentral som ansvarar för aktieboken. I uttrycket ”om något sådant avtal om ansvar för aktieboken inte gäller” syftar termen gäller på att det avgörande är om avtalet i fråga är gällande eller inte, vilket är en obligationsrättslig fråga. Exempelvis kan avtalet ha löpt ut, hävts eller sagts upp. I ett sådant fall ansvarar alltså bolagets styrelse (se även straffbestämmelsen i 30 kap. 1 § första stycket 2).

Övervägandena finns i avsnitt 7.5.

12 a §

Paragrafen, som är ny, innebär att ett avstämningsbolag är skyldigt att anmäla för registrering vilken eller vilka värdepapperscentraler som bolaget har anlitat för registreringen av aktierna i bolaget respektive för förandet av aktieboken (se 12 § tredje stycket och författningskommentaren till den paragrafen). I annat fall kan det vara svårt för allmänheten att t.ex. veta till vilken värdepapperscentral som frågor om innehållet i aktieboken ska riktas (jfr 19 §).

Övervägandena finns i avsnitten 7.4 och 7.5.

13 §

I paragrafen finns bestämmelser om anteckning av aktieägare i aktieboken.

Eftersom inte bara svenska avstämningsregister utan även vissa utländska motsvarigheter omfattas av förevarande lag (se 1 kap. 10 a §), görs en ändring. Ändringen innebär att inte bara avstämningskonton utan även konton (värdepapperskonton) i utländska register som motsvarar svenska avstämningsregister omfattas (se 1 kap. 10 a § andra stycket).

Övervägandena finns i avsnitt 7.5.

14 §

I paragrafen finns bestämmelser om förvaltarregistrerade aktier.

I *första stycket* görs ett tillägg till bestämmelsen om förvaltarregistrering av aktier mot bakgrund av att registrering av aktier numera kan ske även i utländska motsvarigheter till svenska avstämningsregister (se 1 kap. 10 a § och författningskommentaren till den paragrafen). Förvaltarregistrering är den term som förekommer i 3 kap. 7–12 §§ lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument. I svensk rätt är denna företeelse ett slags undantag i förhållande till övrig registrering i avstämningsregister då det finansiella instrumentet antecknas på ett avstämningskonto för den egentlige ägaren (ägarkonto, se avsnitt 4.4). I de flesta utländska rättordningar är i stället detta undantag den enda form av registrering på den högsta nivån som förekommer.

I *fjärde stycket* görs en terminologisk ändring (se avsnitt 6.2) och ett tillägg. Tillägget förtydligar att bestämmelserna i lagen om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument i huvudsak gäller endast för svenska värdepapperscentraler, dvs. sådana värdepapperscentraler som är etablerade i Sverige.

Övervägandena finns i avsnitten 6.3 och 7.4.

16–19 §§

I paragraferna finns bestämmelser om bl.a. förandet av aktieboken.

I paragraferna görs följdändringar med anledning av de ändringar i fråga om ansvaret för aktieboken som görs i 12 § (se författningskommentaren till den paragrafen). I 17 § *första stycket 1* görs även en ändring av innebörden att vissa utländska förfaranden ska jämföras med en sådan anteckning som avses i 4 kap. 6 § lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument (jfr 13 §). Dessutom görs en terminologisk ändring.

Övervägandena finns i avsnitten 6.3 och 7.5.

6 kap. 10 § och 11 kap. 5 §

I paragraferna finns bestämmelser om utfärdande av aktiebrev och interimisbevis respektive emissionsbevis.

Ändringarna är endast en följd av att rubriken till lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument ändras till lagen om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument.

I 11 kap. 5 § första stycket görs även några ändringar av redaktionell art.

Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

11 kap. 8 §

I paragrafen finns bestämmelser om registrering av fondaktierätter och teckningsrätter.

I paragrafen ersätts hänvisningarna till registrering enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument med hänvisningar till registrering i avstämningsregister, vilket även omfattar vissa utländska register (se 1 kap. 10 a § och författningskommentaren till den paragrafen).

Övervägandena finns i avsnitten 6.3 och 7.4.

12 kap. 10 §, 13 kap. 18 §, 14 kap. 36 §, 15 kap. 37 § och 20 kap. 21 §

I paragraferna finns bestämmelser om anmälan om vissa bolagshändelser till en värdepapperscentral.

I respektive paragraf ersätts termen den centrala värdepappersförvararen med termen värdepapperscentralen. Det förtydligas också att det är den värdepapperscentral som för avstämningsregister för bolaget som avses, för det fall att avstämningsbolaget skulle ha anlitat fler än en värdepapperscentral (se författningskommentaren till 5 kap. 12 §).

Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

22 kap. 4, 14, 20 och 21 §§

I paragraferna finns bestämmelser om inlösen av aktier.

I paragraferna ersätts hänvisningarna till registrering enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument med hänvisningar till registrering i avstämningsregister, vilket även omfattar vissa utländska register (se 1 kap. 10 a § och författningskommentaren till den paragrafen).

Övervägandena finns i avsnitten 6.3 och 7.4.

30 kap. 1 §

I paragrafen finns bestämmelser om straffansvar för vissa överträdelser av bestämmelserna i lagen.

I *andra stycket* ersätts termen central värdepappersförvarare av termen värdepapperscentral.

Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Punkten 1 innebär att lagändringarna träder i kraft den 1 januari 2016.

Enligt *punkten 2* ska inte det nya krav på ett skriftligt avtal som införs i 5 kap. 12 § tredje stycket gälla för avtal om registrering av aktier i avstämningsregister som ingåtts före lagens ikraftträdande. De avtal som avses här skiljer sig från de avtal om ansvaret för aktieboken som behandlas i *punkten 3*.

Av *punkten 3* följer att avstämningsbolag har en viss övergångstid på sig för att ingå ett avtal om ansvaret för aktieboken enligt 5 kap. 12 § andra stycket. Övergångstiden löper från ikraftträdandet av de nya bestämmelserna till och med den 31 december 2016, dvs. under ett års tid. Under övergångstiden gäller äldre bestämmelser om ett avtal inte har träffats. Om ett avtal träffas under övergångstiden, börjar de nya bestämmelserna att tillämpas från tidpunkten då anmälan enligt 5 kap. 12 a § kom in till Bolagsverket. De nya bestämmelserna tillämpas dock under alla förhållanden från och med den 1 januari 2017. Det innebär att avstämningsbolagets styrelse ansvarar för aktieboken från och med den 1 januari 2017 om något avtal om aktieboken inte ingås eller om uppgiften om detta inte anmäls till Bolagsverket.

Övervägandena finns i avsnitt 14.2.

16.8 Förslaget till lag om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden

1 kap. 1 §

I paragrafen anges lagens innehåll och tillämpningsområde.

Femte stycket, som är nytt, innehåller ett undantag från lagens tillämpningsområde. Det innebär att lagen inte ska tillämpas på sådan clearingverksamhet som avses i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler. För sådan clearingverksamhet gäller i stället reglerna i förordningen.

Övervägandena finns i avsnitt 6.5.

21 kap. 2 §

I paragrafen finns bestämmelser om vilka juridiska personer som får delta i den clearingverksamhet som drivs av en clearingorganisation. I *första stycket* ersätts termen centrala värdepappersförvarare med termerna värdepapperscentraler och värdepapperscentraler från tredjeland. Ändringen i *andra stycket* är av redaktionell art.

Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

16.9 Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

30 kap. 4 b §

I paragrafen *första stycke* finns bestämmelser om sekretess i en statlig myndighets verksamhet avseende tillståndsgivning, dvs. auktorisation, eller tillsyn i fråga om bl.a. värdepappersmarknaden. Denna verksamhet omfattar således auktorisation av och tillsyn över värdepapperscentraler enligt lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument och förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler. Dessa frågor behandlas i avsnitten 8 och 9. Det är Finansinspektionen som ansvarar för dessa frågor. Sekretesskyddet enligt paragrafen gäller dock endast uppgifter i en

anmälan eller en utsaga om överträdelser av bestämmelser som gäller för den som myndighetens verksamhet avser, om uppgiften kan avslöja anmälarens identitet.

Andra stycket, som är nytt, innebär att sekretesskyddet enligt första stycket utsträcks. Bestämmelserna avser Finansinspektionens tillsyn enligt lagen om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument, dvs. verksamhet som drivs av värdepapperscentraler och utsedda kreditinstitut. Denna tillsyn är en del av den verksamhet avseende värdepappersmarknaden som avses i första stycket. Andra stycket avser den omvända situationen jämfört med första stycket, dvs. skydd för den utpekade personen i stället för skydd för anmälaren.

Med uttrycket överträdelse av bestämmelse i lag eller annan författning som gäller för värdepapperscentralers och utsedda kreditinstituts verksamhet avses, förutom lagen om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument, föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen, förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler, rättsakter som har antagits med stöd av den förordningen samt övriga tillämpliga författningar. Exempel på sådana övriga författningar är de som reglerar banker och andra kreditinstitut och som gäller för utsedda kreditinstitut.

Med ”den anmäldes identitet” avses i andra stycket endast fysiska personers identitet (jfr artikel 65.2 d i förordningen).

Andra stycket införs med anledning av artikel 65.2 d i förordningen (se avsnitt 8.9.6). Som framgår av den artikeln finns det en begränsning av sekretesskyddet för det fall att ett offentliggörande av namnet krävs i samband med bl.a. rättsliga förfaranden. Det innebär att paragrafen inte hindrar att namnet på en ansvarig person offentliggörs i samband med ett beslut om sanktioner eller ett sanktionsföreläggande (se vidare avsnitten 9.5, 9.6 och 9.10).

Av *tredje stycket*, som är nytt, framgår att sekretessen enligt andra stycket inte gäller för beslut om sanktioner eller sanktionsförelägganden. Finansinspektionen får besluta om sanktioner och sådana förelägganden enligt bestämmelserna i 9 kap. lagen om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument.

Övervägandena finns i avsnitt 8.9.6.

30 kap. 5 §

I paragrafen finns bestämmelser om sekretess i ärenden om innehav av aktier och andelar i vissa finansiella företag.

I *första stycket 3* tas termen central värdepappersförvarare bort. Den termen ersätts i bl.a. lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument med termen värdepappercentral. Ändringen är en konsekvens av att bestämmelserna om ägarprövning i den lagen upphävs.

Övervägandena finns i avsnitt 8.5.

30 kap. 30 §

I paragrafen finns bestämmelser om i vilken utsträckning tystnadsplikt enligt vissa angivna bestämmelser inskränker den meddelarfrihet som

följer av 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 2 §§ yttrandefrihetsgrundlagen.

I *första stycket* görs en ändring på så sätt att det i fråga om 4 b § anges att endast första stycket i den paragrafen avses. Ändringen är en konsekvens av att de nya andra och tredje styckena i den paragrafen (se författningskommentaren till den paragrafen).

Övervägandena finns i avsnitt 8.9.6.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Punkten 1 anger när lagen träder i kraft. Den 1 januari 2016 träder även de övriga lagändringarna i kraft.

Punkten 2 innebär att sekretessbestämmelsen i 30 kap. 5 § ska tillämpas i dess nuvarande lydelse i fråga om ärenden om innehav av aktier eller andelar i en central värdepappersförvarare som har inletts hos Finansinspektionen före ikraftträdandet. Det gäller oavsett om ärendet har avslutas före ikraftträdandet eller inte.

Övervägandena finns i avsnitt 14.1.

16.10 Förslaget till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)

10 kap. 1 §

I paragrafen anges innehållet i kapitlet.

Ändringen är till följd av att en ny paragraf införs, 22 §.

Övervägandena finns i avsnitt 13.2.

10 kap. 22 §

Paragrafen, som är ny, innebär en skyldighet för utländska värdepapperscentraler att till Skatteverket ge in ett åtagande om att göra skatteavdrag enligt 15 §, dvs. från ränta, utdelning eller annan avkastning. I 16 § anges vissa undantag från skyldigheten att göra skatteavdrag. En utländsk värdepapperscentral är en värdepapperscentral som är etablerad i ett annat land inom EES än Sverige. Det framgår av 1 kap. 3 § lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument.

Den som är skyldig att göra skatteavdrag ska lämna en skattedeklaration till Skatteverket (26 kap. 2 § 1). Skatteavdrag ska redovisas i en arbetsgivardeklaration och den ska innehålla uppgift om den sammanlagda ersättning som utbetalaren är skyldig att göra skatteavdrag för och sammanlagt avdraget belopp (26 kap. 19 § 1 och 2). Skatter som ska redovisas i en skattedeklaration ska vara betalda senast den dag då deklarationen ska ha kommit in till Skatteverket (62 kap. 3 § första stycket).

I *första stycket 1* anges den första av tre förutsättningar som ska vara uppfyllda för att en utländsk värdepapperscentral ska vara skyldig att ge in ett åtagande till Skatteverket, nämligen att den inte bedriver verksamhet från ett fast driftställe i Sverige. Av 3 kap. 2 § framgår att termer och uttryck som används i lagen har samma betydelse och tillämpningsområde som i de lagar enligt vilka en skatt eller en avgift bestäms,

om inte annat anges i lagen. Begreppet fast driftställe har samma betydelse och tillämpningsområde som i inkomstskattelagen (1999:1229), förkortad IL. En definition av begreppet finns i 2 kap. 29 § IL. Av den bestämmelsen följer att begreppet omfattar en sådan filial som avses i 9 kap. 2 § lagen om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument och artikel 25.1 i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler.

Av uttrycket ”ge in ett åtagande” följer att åtagandet ska vara skriftligt (se prop. 2010/11:165 s. 780). I 38 kap. 1 § 2 a föreskrivs också att åtagandet ska lämnas enligt fastställt formulär. Det är Skatteverket som fastställer formulär och tillhandahåller formulären, se 22 kap. 3 § skatteförfarandeförordningen (2011:1261), förkortad SFF.

I *första stycket 2* anges att en ytterligare förutsättning för skyldigheten att lämna ett åtagande är att den utländska värdepapperscentralen kommer att betala ut ränta, utdelning eller annan avkastning som är skattepliktig enligt IL. Detta kan exempelvis följa av ett avtal mellan värdepapperscentralen och avstämningsbolaget. Det kan också röra sig om ett uppdrag eller kommande uppdrag som ges utan att något skriftligt avtal ingås mellan parterna. I förevarande paragraf finns inte någon bestämmelse om när åtagandet ska ges in till Skatteverket. Genom att det står ”kommer att” framgår det dock att åtagandet ska ges in innan värdepapperscentralen betalar ut ränta, utdelning eller annan avkastning. Det ligger vidare i sakens natur att åtagandet ska ges in innan värdepapperscentralen betalar ut ränta m.m., eftersom åtagandet förutsätter att avstämningsbolaget och värdepapperscentralen har kommit överens om att värdepapperscentralen ska betala ut ränta m.m. (se *första stycket 3*). Det sker lämpligen i samband med att värdepapperscentralen har kommit överens med ett avstämningsbolag om att vidta aktuella åtgärder.

Av *första stycket 3* följer att en sista förutsättning för skyldigheten att lämna ett åtagande är att utbetalningen enligt punkten 2 görs för ett avstämningsbolag. Vad som avses med avstämningsbolag framgår av 1 kap. 10 § aktiebolagslagen (2005:551), förkortad ABL. Ett avstämningsbolag är ett aktiebolag vars bolagsordning innehåller förbehåll om att bolagets aktier ska vara registrerade i avstämningsregister. Av 1 kap. 10 § a ABL framgår att ett motsvarande register som förs av en utländsk värdepapperscentral ska vid tillämpningen av den lagen jämnställas med ett avstämningsregister.

Av *andra stycket* framgår att åtagandet ska innehålla nödvändiga identifikationsuppgifter för värdepapperscentralen och avstämningsbolaget. Vilka identifikationsuppgifter som är nödvändiga får regleras i SFF. Identifikationsuppgifter är normalt namn, organisationsnummer eller motsvarande utländska nummer och postadress.

I *tredje stycket* anges att det som sägs i första och andra styckena om utländsk värdepapperscentral gäller även för andra utländska juridiska personer än utländska värdepapperscentraler. Normalt torde det vara värdepapperscentralen som betalar ut ränta, utdelning eller annan avkastning. Det kan dock inte uteslutas att det kan vara någon annan utländsk juridisk person än en värdepapperscentral som gör detta för ett avstämningsbolag, varför regleringen behövs. Vad som avses med utländsk juridisk person framgår av 6 kap. 8 § IL.

I nya 23 kap. 8 § finns bestämmelser om ett liknande åtagande avseende kontrolluppgifter (se kommentaren till den paragrafen).

Övervägandena finns i avsnitt 13.2.

23 kap. 8 §

Paragrafen, som är ny, innebär en skyldighet för utländska värdepapperscentraler att till Skatteverket ge in ett åtagande om att lämna kontrolluppgifter enligt 17 och 19–22 a kap. samt 2 §. En utländsk värdepapperscentral är en värdepapperscentral som är etablerad i ett annat land inom EES än Sverige. Det framgår av 1 kap. 3 § lagen om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument.

Av uttrycket ”ge in ett åtagande” följer att åtagandet ska vara skriftligt (se prop. 2010/11:165 s. 780). I 38 kap. 1 § 2 d föreskrivs också att åtagandet ska lämnas enligt fastställt formulär. Det är Skatteverket som fastställer formulär och tillhandahåller formulären, se 22 kap. 3 § SFF.

I förevarande paragraf finns inte någon bestämmelse om när åtagandet ska ges in till Skatteverket. Genom att det står ”kommer att” i första stycket 2 framgår det dock att åtagandet ska ges in innan värdepapperscentralen t.ex. tillgodoräknar eller betalar ut ränta, utdelning eller annan avkastning. Det ligger vidare i sakens natur att åtagandet ska ges in innan värdepapperscentralen betalar ut ränta m.m., eftersom åtagandet förutsätter att avstämningsbolaget och värdepapperscentralen har kommit överens om att värdepapperscentralen ska betala ut ränta m.m. (första stycket 3). Det sker lämpligen i samband med att värdepapperscentralen har kommit överens med ett avstämningsbolag om att vidta aktuella åtgärder.

I *första stycket 1* anges den första av tre förutsättningar som ska vara uppfyllda för att en utländsk värdepapperscentral ska vara skyldig att ge in ett åtagande till Skatteverket, nämligen att den inte bedriver verksamhet från ett fast driftställe i Sverige. Av 3 kap. 2 § framgår att termer och uttryck som används i lagen har samma betydelse och tillämpningsområde som i de lagar enligt vilka en skatt eller en avgift bestäms, om inte annat anges i lagen. Begreppet ”fast driftställe” har samma innebörd som i 2 kap. 29 § IL. Av den bestämmelsen följer att begreppet omfattar en sådan filial som avses i 9 kap. 2 § lagen om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument och artikel 25.1 i förordningen om förbättrad värdepappersavveckling och om värdepapperscentraler.

Ett åtagande ska bara ges in om värdepapperscentralen kommer att vidta någon åtgärd som medför kontrolluppgiftsskyldighet enligt 17 och 19–22 a kap., bl.a. kommer att tillgodoräkna eller betala ut ränta, utdelning eller annan avkastning (se 17 kap. 1 och 3 §§ och 19 kap. 1 och 3 §§), eller kommer att betala ut ersättning vid avyttring genom inlösen (se 21 kap. 1 § och 3 § 5). Kontrolluppgift ska även lämnas i vissa fall avseende avyttring av fondandelar (20 kap. 1 och 3 §§) och schablonintäkt på fondandelar (22 kap. 17 och 19 §§). I prop. 2014/15:41 föreslås att det tas in ett nytt kapitel i lagen, 22 a kap., Kontrolluppgift om rapporteringspliktiga konton med anledning av FATCA-avtalet. Förslagen i den propositionen föreslås träda i kraft den 1 april 2015. Även kontrolluppgiftsskyldighet som regleras i det kapitlet bör omfattas av åtagandet. Detta föreskrivs i *första stycket 2*.

Av *första stycket 3* följer att en sista förutsättning för skyldigheten att lämna ett åtagande är att åtgärderna enligt punkten 2 görs för ett avstämningsbolag. Vad som avses med avstämningsbolag framgår av 1 kap. 10 § ABL. Ett avstämningsbolag är ett aktiebolag vars bolagsordning innehåller förbehåll om att bolagets aktier ska vara registrerade i avstämningsregister. Av 1 kap. 10 a § ABL framgår att ett motsvarande register som förs av en utländsk värdepapperscentral ska vid tillämpningen av den lagen jämföras med ett avstämningsregister.

Av *andra stycket* framgår att åtagandet ska innehålla nödvändiga identifikationsuppgifter för värdepapperscentralen och avstämningsbolaget. Vilka identifikationsuppgifter som är nödvändiga får regleras i SFF. Identifikationsuppgifter är normalt namn, organisationsnummer eller motsvarande utländska nummer och postadress.

I *tredje stycket* anges att det som sägs i första och andra styckena om utländsk värdepapperscentral gäller även för andra utländska juridiska personer än utländska värdepapperscentraler. Normalt torde det vara värdepapperscentralen som betalar ut ränta, utdelning eller annan avkastning eller ersättning vid avyttring genom inlösen eller vidtar någon åtgärd som medför skyldighet att lämna kontrolluppgift enligt 20, 22 och 22 a kap. Det kan dock inte uteslutas att det kan vara någon annan utländsk juridisk person än en värdepapperscentral som gör detta för ett avstämningsbolag, varför regleringen behövs. Vad som avses med utländsk juridisk person framgår av 6 kap. 8 § IL.

Övervägandena finns i avsnitt 13.2.

34 kap. 9 a §

Paragrafen ändras så att skyldigheten för kontoförande institut att lämna de uppgifter till värdepapperscentralen som krävs för att denne ska kunna identifiera rapporteringspliktiga konton och att i vissa fall lämna uppgift till värdepapperscentralen om amerikanskt skatteregistreringsnummer (TIN) eller födelsedatum även ska gälla i fråga om sådana utländska värdepapperscentraler som avses i 1 kap. 3 § lagen om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument. Ändringen föranleds av att 2 kap. 19 § lagen (2015:000) om identifiering av rapporteringspliktiga konton med anledning av FATCA-avtalet ändras på så sätt att även en utländsk värdepapperscentral kan vara ett rapporteringsskyldigt finansiellt institut om det i övrigt uppfyller förutsättningarna för det.

För att värdepapperscentralen ska kunna identifiera vilka av de konton som lagts upp för ett kontoförande institut som är rapporteringspliktiga konton krävs att det kontoförande institutet lämnar värdepapperscentralen de uppgifter som behövs för att kunna identifiera dessa konton. Varje kontoförande institut ansvarar för att lämna värdepapperscentralen uppgifter avseende de konton som lagts upp för respektive institut. Bestämmelserna i paragrafen anger endast att de uppgifter ska lämnas som krävs för att kunna identifiera rapporteringspliktiga konton. Det innebär att uppgifter kan lämnas om antingen rapporteringspliktiga konton som det kontoförande institutet identifierat, eller tillräckliga underlag som möjliggör för värdepapperscentralen att identifiera sådana konton. Vilket som väljs är valfritt för den som är skyldig att lämna uppgifter.

Att kontrolluppgift ska innehålla uppgift om tillgängligt amerikanskt skatteregistreringsnummer, alternativt födelsedatum för fysiska personer, framgår av 22 a kap. 5 § första stycket 4 och andra stycket. Dessa uppgifter ska i vissa situationer inhämtas av det rapporteringsskyldiga finansiella institutet som är skyldigt att lämna kontrolluppgift. Av 8 kap. 1 § lagen om identifiering av rapporteringspliktiga konton med anledning av FATCA-avtalet framgår dock att om det rapporteringsskyldiga finansiella institutet är en värdepapperscentral ska den som har antagits som kontoförande institut och som utför registreringsåtgärder på ett konto hos värdepapperscentralen, i stället för värdepapperscentralen, tillämpa bestämmelserna i 4–8 kap. samma lag med avseende på kontot. Det kontoförande institutet är alltså skyldigt att bl.a. inhämta uppgift om amerikanskt skatteregistreringsnummer och födelsedatum för fysiska personer i det rapporteringsskyldiga finansiella institutets ställe. För att den kontrolluppgiftsskyldige i dessa fall ska kunna fullgöra sin skyldighet att lämna dessa uppgifter ska det kontoförande institutet lämna uppgift om sådant inhämtat skatteregistreringsnummer eller födelsedatum till den kontrolluppgiftsskyldige.

Övervägandena finns i avsnitt 13.2.

38 kap. 1 §

I paragrafen anges vilka uppgifter som ska lämnas enligt fastställda formulär.

Andra punkten ändras så att det framgår att även åtagande enligt 10 kap. 22 § om att göra skatteavdrag och åtagande enligt 23 kap. 8 § om att lämna vissa kontrolluppgifter ska lämnas enligt ett fastställt formulär. Kravet på fastställt formulär är teknikneutralt och begränsar inte möjligheterna till att använda elektronisk kommunikation (se prop. 2010/11:165 s. 856).

Övervägandena finns i avsnitt 13.2.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Punkten 1 innebär att lagändringarna träder i kraft den 1 januari 2016.

Enligt *punkten 2* ska de nya bestämmelserna om åtaganden i 10 kap. 22 § och 23 kap. 8 § tillämpas första gången på åtaganden som lämnas efter utgången av 2015.

Enligt *punkten 3* ska bestämmelserna i 34 kap. 9 a § tillämpas första gången i fråga om kalenderåret 2016.

Övervägandena finns i avsnitt 14.3.

16.11 Förslaget till lag om ändring i lagen (2014:484) om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna

3 §

I paragrafen anges vilka slags uppgifter som får behandlas i den databas som lagen gäller.

I *punkten 2* görs en ändring av innebörden att även uppgifter som har samlats in med stöd av 9 kap. 3 § första stycket lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument får behandlas i databasen. Bestämmelsen i lagen om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument innebär i sin tur att en värdepapperscentral ska lämna Finansinspektionen upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter enligt föreskrifter som meddelas med stöd av den lagen. Det bemyndigande som finns i 9 kap. 3 § tredje stycket lagen om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument möjliggör bl.a. föreskrifter om skyldighet att lämna sådana uppgifter som ska behandlas i databasen.

Till följd av ändringen görs följdändringar avseende numreringen av punkterna i paragrafen.

Övervägandena finns i avsnitt 8.4.

16.12 Förslaget till lag om ändring i lagen (2015:000) om identifiering av rapporteringspliktiga konton med anledning av FATCA-avtalet

2 kap. 19 §

Paragrafens *tredje stycke* ändras så att även sådana utländska värdepapperscentraler som avses i 1 kap. 3 § lagen om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument och som ska ge in ett åtagande till Skatteverket enligt 23 kap. 8 § SFL ska anses vara ett svenskt finansiellt institut vid tillämpning av första stycket om det är ett finansiellt institut enligt 6–10 §§ i kapitlet. I vissa fall ska utländska värdepapperscentraler ge in ett åtagande till Skatteverket om att lämna kontrolluppgifter enligt 17 och 19–22 a kap. SFL. Ändringen innebär att även en utländsk värdepapperscentral kan vara ett rapporteringsskyldigt finansiellt institut om det i övrigt uppfyller förutsättningarna för det. En utländsk värdepapperscentral är en värdepapperscentral som är etablerad i ett annat land inom EES än Sverige.

Övervägandena finns i avsnitt 13.2.

8 kap. 1 §

Paragrafen ändras så att skyldigheten för kontoförande institut att tillämpa 4–8 kap. i stället för värdepapperscentralen och för värdepapperscentralen att sammanställa och tillhandahålla viss information till det kontoförande institutet även gäller i fråga om sådana utländska värdepapperscentraler som avses i 1 kap. 3 § lagen om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument. Ändringen föranleds av att 2 kap. 19 § ändrats på så sätt att även en utländsk värdepapperscentral kan vara ett rapporteringsskyldigt finansiellt institut om det i övrigt uppfyller förutsättningarna för det.

I paragrafen görs även vissa följdändringar med anledning av att rubriken till lagen om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument ändras och att begreppet värdepapperscentral nu

används i den lagen i stället för begreppet central värdepappersförvarare. Det kontoförande institutet är det finansiella institut som sköter kontakt-erna med dem som innehar de finansiella instrumenten som ett sådant konto omfattar och är därför bättre lämpat än värdepapperscentralen att ha ansvaret för att vidta de granskningsåtgärder som anges i 4–8 kap. för att fastställa om kontot är ett rapporteringspliktigt konto. Uppgifter om kontot behöver sedan lämnas av det kontoförande institutet till den värdepapperscentralen för att den senare ska kunna uppfylla sina skyldigheter som rapporteringsskyldigt finansiellt institut enligt 22 a kap. SFL. I paragrafen anges även att värdepapperscentralen ska sammanställa och tillhandahålla det kontoförande institutet den information som det kontoförande institutet behöver för att tillämpa 4–8 kap. Det rör sig främst om sådan information om tillgångar på konton som är av betydelse för det kontoförande institutets bedömning av vilken typ av granskning som ska göras, t.ex. om tillgångarna på ett konto överstiger de gränsvärden som finns för om ett konto alls behöver granskas.

Övervägandena finns i avsnitt 13.2.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Lagen träder i kraft den 1 januari 2016 och tillämpas första gången i fråga om kalenderåret 2016. Det innebär att en sådan utländsk värdepapperscentral som avses i 1 kap. 3 § lagen om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument kan vara ett rapporterings-skyldigt finansiellt institut från och med kalenderåret 2016. Det innebär även att den som har antagits som kontoförande institut och som utför registreringsåtgärder i stället för en sådan utländsk värdepapperscentral från och med kalenderåret 2016 ska tillämpa 4–8 kap. i stället för värdepapperscentralen med avseende på konton som är föremål för sådana registreringsåtgärder. Vidare ska en sådan utländsk värdepapperscentral från och med kalenderåret 2016 sammanställa och tillhandahålla det kontoförande institutet den information som det kontoförande institutet behöver för att tillämpa 4–8 kap.

Övervägandena finns i avsnitt 14.3.

16.13 Övriga författningsförslag

Den nya termen värdepapperscentral och ändringen av rubriken till lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument medför ett behov av följdändringar i ett flertal författningar. Utgångspunkten är att det inte ska göras några materiella ändringar i dessa författningar i förhållande till det som gäller i dag utan enbart rena följdändringar. Genom den ändrade terminologin omfattas dock även värdepapperscentraler som är auktoriserade och etablerade i ett annat land inom EES än Sverige av dessa bestämmelser, vilket inte var fallet med termen central värdepappersförvarare. Från värdepapperscentraler, svenska eller utländska, ska skiljas värdepapperscentraler från tredjeländ (se definitionerna i 1 kap. 3 §, se även avsnitt 6.2). Dessa okomplicerade ändringar kommenteras inte särskilt.

Övervägandena finns i avsnitten 6.2 och 6.3.

I

(Lagstiftningsakter)

FÖRORDNINGAR

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EU) nr 909/2014

av den 23 juli 2014

om förbättrad värdepappersavveckling i Europeiska unionen och om värdepapperscentraler samt ändring av direktiv 98/26/EG och 2014/65/EU och förordning (EU) nr 236/2012*(Text av betydelse för EES)*

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DENNA FÖRORDNING

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artikel 114,

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,

efter översändande av förslaget till lagstiftningsakt till de nationella parlamenten,

med beaktande av Europeiska centralbankens yttrande ⁽¹⁾,med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande ⁽²⁾,i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ⁽³⁾, och

av följande skäl:

- (1) Värdepapperscentraler bidrar tillsammans med centrala motparter i hög grad till att upprätthålla efterhandelsinfrastruktur som skyddar finansmarknaderna och ger marknadsdeltagarna förtroende för att värdepapperstransaktioner utförs korrekt och punktligt, även under perioder av extrem stress.
- (2) På grund av sin nyckelposition i avvecklingsprocessen är de avvecklingssystem för värdepapper som drivs av värdepapperscentraler systemviktiga för värdepappersmarknadernas funktion. Eftersom avvecklingssystemen för värdepapper som drivs av värdepapperscentraler spelar en viktig roll i de innehavssystem för värdepapper genom vilka deltagarna rapporterar investerarnas värdepappersinnehav, är de också ett mycket viktigt verktyg för att kontrollera integriteten hos en emission, genom att de förhindrar otillbörlig skapande eller minskning av emitterade värdepapper och därmed i hög grad bidrar till att upprätthålla investerarnas förtroende. Dessutom är avvecklingssystem för värdepapper som drivs av värdepapperscentraler i hög grad delaktiga i hanterandet av säkerheter för transaktioner knutna till penningpolitiska operationer och även i förfarandet för hanterande av säkerheter mellan kreditinstitut, vilket gör dem till viktiga aktörer i förfarandet för hanterande av säkerheter.

⁽¹⁾ EUT C 310, 13.10.2012, s. 12.

⁽²⁾ EUT C 299, 4.10.2012, s. 76.

⁽³⁾ Europaparlamentets ståndpunkt av den 15 april 2014 (ännu ej offentliggjord i EUT) och rådets beslut av den 23 juli 2014.

- (3) Medan Europaparlamentets och rådets direktiv 98/26/EG⁽¹⁾ minskade störningarna i ett avvecklingssystem för värdepapper till följd av insolvensförfaranden mot en deltagare i det systemet, är det nödvändigt att bemöta andra risker inom avvecklingssystem för värdepapper såväl som risken för insolvens eller avbrott i verksamheten hos den värdepapperscentral som driver avvecklingssystem för värdepapper. Ett antal värdepapperscentraler är utsatta för kredit- och likviditetsrisker på grund av att de tillhandahåller banktjänster i anknytning till avvecklingen.
- (4) Det ökande antalet gränsöverskridande avvecklingar till följd av utvecklingen av länkavtal mellan värdepapperscentraler väcker farhågor om värdepapperscentralernas motståndskraft, i avsaknad av gemensamma stabilitetsregler, när de importerar risker som värdepapperscentraler från andra medlemsstater har utsatts för. Trots ökningen av antalet gränsöverskridande avvecklingar har de marknadsdrivna förändringarna i riktning mot en mer integrerad marknad för värdepapperscentralstjänster visat sig vara mycket långsamma. På en öppen inre marknad för värdepappersavveckling bör det vara tillåtet för alla investerare i unionen att investera i alla unionens värdepapper lika enkelt och genom att använda samma förfarande som för nationella värdepapper. Unionens avvecklingsmarknader är emellertid fortfarande fragmenterade över nationsgränserna och gränsöverskridande avveckling är fortfarande dyrare på grund av skillnader i nationella regler för avveckling och värdepapperscentralers verksamhet och begränsad konkurrens mellan värdepapperscentraler. Den fragmenteringen hindrar och skapar ytterligare risker och kostnader för gränsöverskridande avveckling. Med tanke på värdepapperscentralernas systemrelevans bör konkurrens mellan dem främjas för att ge marknadsdeltagare möjlighet att välja leverantör och minska beroendet av någon enskild infrastrukturleverantör. I avsaknad av identiska skyldigheter för marknadsoperatörer och gemensamma stabilitetsstandarder för värdepapperscentraler kommer skilda åtgärder som sannolikt vidtas på nationell nivå att få en direkt negativ inverkan på säkerheten, effektiviteten och konkurrensen på unionens avvecklingsmarknader. Det är nödvändigt att undanröja de betydande hindren för den inre marknadens funktion, undvika snedvridning av konkurrensen och förhindra att sådana hinder och snedvridningar uppstår i framtiden. Det är nödvändigt att inrätta en integrerad marknad för avveckling av värdepapper, utan åtskillnad mellan nationella och gränsöverskridande värdepapperstransaktioner, för att den inre marknaden ska kunna fungera väl. Därför bör den lämpliga rättsliga grunden för denna förordning vara artikel 114 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget), tolkad enligt Europeiska unionens domstols fasta rättspraxis.
- (5) Det är nödvändigt att i en förordning fastställa ett antal enhetliga skyldigheter, som ska gälla för marknadsdeltagare i fråga om vissa aspekter av avvecklingscykeln och avvecklingsdisciplinen, och införa ett antal gemensamma krav för värdepapperscentraler som driver avvecklingssystem för värdepapper. De direkt tillämpliga bestämmelserna i en förordning bör säkerställa att alla marknadsoperatörer och värdepapperscentraler omfattas av identiska direkt tillämpliga skyldigheter, standarder och regler. En förordning bör öka säkerheten och effektiviteten i avvecklingen inom unionen, genom att förhindra att eventuellt skiljaktiga nationella regler införs genom införlivandet av ett direktiv. En förordning bör minska komplexiteten i regelverken för marknadsoperatörer och värdepapperscentraler till följd av olika nationella regler och göra det möjligt för värdepapperscentraler att tillhandahålla sina tjänster på gränsöverskridande basis utan att behöva följa olika uppsättningar nationella regler för exempelvis värdepapperscentralers auktorisation, tillsyn, organisation eller risker. En förordning som inför identiska krav på värdepapperscentraler bör också bidra till att undanröja snedvridning av konkurrensen.
- (6) Den 20 oktober 2010 krävde rådet för finansiell stabilitet mer robusta grundläggande marknadsinfrastrukturer och begärde att de befintliga standarderna skulle ses över och förbättras. Kommittén för clearing- och regleringssystem (CPSS) inom Banken för internationell betalningsutjämning (BIS) och Internationella organisationen för värdepapperstillsyn (Iosco) antog i april 2012 globala standarder för finansmarknadsinfrastruktur. De standarderna har ersatt BIS rekommendationer från 2001, som anpassades 2009 genom icke-bindande riktlinjer på europeisk nivå av Europeiska centralbankssystemet (ECBS) och Europeiska värdepapperstillsynskommittén. Med hänsyn till finansmarknadernas globala karaktär och värdepapperscentralernas systemvikt måste det skapas en internationell samordning kring de stabilitetskrav som de omfattas av. Denna förordning bör följa de befintliga principerna för finansmarknadens infrastruktur som har utvecklats genom CPSS-Ioscos. Kommissionen och Europeiska tillsynsmyndigheten (Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten) (Esma) inrättad genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1095/2010⁽²⁾ bör i nära samarbete med medlemmarna i ECBS säkerställa överensstämmelse med befintliga och framtida standarder, när de utarbetar eller föreslår ändringar i de tekniska standarderna för tillsyn och genomförande samt de riktlinjer och rekommendationer som avses i den här förordningen.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 98/26/EG av den 19 maj 1998 om slutgiltig avveckling i system för överföring av betalningar och värdepapper (EGT L 166, 11.6.1998, s. 45).

⁽²⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1095/2010 av den 24 november 2010 om inrättande av en europeisk tillsynsmyndighet (Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten), om ändring av beslut nr 716/2009/EG och om upphävande av kommissionens beslut 2009/77/EG (EUT L 331, 15.12.2010, s. 84).

- (7) Rådet betonade i sina slutsatser av den 2 december 2008 behovet av att stärka säkerhet och sundhet i avvecklingssystemen för värdepapper och att ta itu med de rättsliga hindren för efterhandel inom unionen.
- (8) En av ECBS:s grundläggande uppgifter är att främja väl fungerande betalningssystem. Därför utövar medlemmarna i ECBS tillsyn genom att säkerställa effektiva och sunda clearing- och betalningssystem. Medlemmarna i ECBS fungerar ofta som avvecklingsagenter för kontantdelen av värdepapperstransaktionerna. De är också betydande kunder hos värdepapperscentralerna, som ofta hanterar ställandet av säkerheter i samband med transaktioner knutna till penningpolitiska operationer. Medlemmarna i ECBS bör genom samråd i hög grad vara delaktiga i auktorisation och tillsyn av värdepapperscentraler, erkännande av värdepapperscentraler från tredjeland och godkännande av vissa länkar mellan värdepapperscentraler. För att förhindra uppkomsten av parallella uppsättningar av regler bör de genom samråd också i hög grad vara delaktiga i fastställandet av tekniska standarder för tillsyn och genomförande samt av riktlinjer och rekommendationer, även om kommissionen och Esmå bör ha huvudansvaret för fastställandet av sådana tekniska standarder, riktlinjer och rekommendationer i enlighet med denna förordning. Denna förordning bör inte påverka Europeiska centralbankens (ECB) och de nationella centralbankernas ansvar för att säkerställa effektiva och sunda clearing- och betalningssystem i unionen och andra länder. Denna förordning bör inte hindra medlemmarna i ECBS från att få tillgång till information som är relevant för utförandet av sina uppgifter, inbegripet övervakningen av värdepapperscentraler och andra finansmarknadsinfrastrukturer.
- (9) Medlemmarna i ECBS, andra organ som utför liknande uppgifter i vissa medlemsstater eller andra offentliga organ som ansvarar för eller ingriper i förvaltningen av den offentliga skulden i unionen får själva tillhandahålla ett antal tjänster, till exempel drift av ett avvecklingssystem för värdepapper, som skulle innebära att de klassificeras som en värdepapperscentral. Sådana enheter bör, när de agerar som värdepapperscentraler utan att inrätta en separat enhet, vara undantagna från kraven på auktorisation och tillsyn, vissa organisatoriska krav och kapitalkrav och krav avseende placeringsinriktning men bör omfattas av återstående stabilitetskrav för värdepapperscentraler. Om sådana medlemsstatsenheter agerar som värdepapperscentraler, bör de inte tillhandahålla sina tjänster i andra medlemsstater. Eftersom medlemmarna i ECBS fungerar som avvecklingsagenter för avvecklingsändamål, bör de också vara undantagna från kraven i avdelning IV i denna förordning.
- (10) Denna förordning bör vara tillämplig på avveckling av transaktioner i alla finansiella instrument och verksamheter hos värdepapperscentraler, såvida inte annat anges. Denna förordning bör inte heller påverka annan unionslagstiftning i fråga om specifika finansiella instrument, som Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/87/EG⁽¹⁾ och åtgärder som har antagits enligt det direktivet.
- (11) Registrering av värdepapper i kontobaserad form är ett viktigt steg för att göra avvecklingen effektivare och säkerställa integriteten i en värdepappersemission, särskilt med hänsyn till den ökande komplexiteten i metoderna för innehav och överlåtelse. Av säkerhetsskäl föreskrivs i förordningen registrering i kontobaserad form av alla överlåtbara värdepapper som har upptagits till handel eller som handlas på handelsplatser som regleras genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU⁽²⁾, och genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 600/2014⁽³⁾. Det bör i denna förordning inte föreskrivas någon särskild metod för den ursprungliga registreringen i kontobaserad form, som kan göras i form av immobilisering eller genom omedelbar dematerialisering. Det bör i denna förordning inte heller fastställas vilken typ av institut som ska registrera värdepapper i kontobaserad form vid emission, utan snarare tillåta olika aktörer, däribland registerförvaltare, att utföra den uppgiften. När transaktioner i sådana värdepapper utförs på handelsplatser som regleras av direktiv 2014/65/EU och förordning (EU) nr 600/2014 eller lämnas som säkerhet enligt villkoren som fastställs i Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/47/EG⁽⁴⁾, bör sådana värdepapper dock registreras i en värdepapperscentralers kontobaserade system för att bland annat säkerställa att alla sådana värdepapper kan avvecklas i ett avvecklingssystem för värdepapper. Immobilisering och dematerialisering bör inte innebära någon förlust av rättigheter för innehavare av värdepapper och bör uppnås på ett sätt som säkerställer för innehavare av värdepapper att kontrollera sina rättigheter.

(1) Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/87/EG av den 13 oktober 2003 om ett system för handel med utsläppsrätter för växthusgaser inom gemenskapen och om ändring av rådets direktiv 96/61/EG (EUT L 275, 25.10.2003, s. 32).

(2) Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU av den 15 maj 2014 om marknader för finansiella instrument och om ändring av direktiv 2002/92/EG och direktiv 2011/61/EU (EUT L 173, 12.6.2014, s. 349).

(3) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 600/2014 av den 15 maj 2014 om marknader för finansiella instrument och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012 (EUT L 173, 12.6.2014, s. 84).

(4) Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/47/EG av den 6 juni 2002 om ställande av finansiell säkerhet (EGT L 168, 27.6.2002, s. 43).

- (12) För att säkerställa avvecklings säkerheten bör alla deltagare i ett avvecklingssystem för värdepapper som köper eller säljer vissa finansiella instrument, nämligen överlåtbara värdepapper, penningmarknadsinstrument, andelar i företag för kollektiva investeringar och utsläppsrätter, reglera sin förpliktelse på den avsedda avvecklingsdagen.
- (13) Längre avvecklingsperioder för transaktioner i överlåtbara värdepapper skapar osäkerhet och ökar risken för deltagarna i avvecklingssystem för värdepapper. Avvecklingsperiodernas olika längd i medlemsstaterna försvårar avstämningen och utgör en felkälla för emittenter, investerare och mellanhänder. Därför måste det fastställas en gemensam avvecklingsperiod, vilket skulle underlätta identifieringen av den avsedda avvecklingsdagen och underlätta genomförandet av avvecklingsdisciplinåtgärder. Den avsedda avvecklingsdagen för transaktioner i överlåtbara värdepapper som utförs på handelsplatser som regleras genom direktiv 2014/65/EU och förordning (EU) nr 600/2014 bör inte vara senare än den andra bankdagen efter det att handeln äger rum. För komplexa transaktioner som består av flera deltransaktioner, såsom avtal om återköp av värdepapper eller avtal om värdepapperslån, bör det kravet gälla för den första transaktionen som innebär överföring av värdepapper. Med tanke på deras icke-standardiserade karaktär bör det kravet inte gälla för transaktioner som förhandlas privat av de berörda parterna men utförs på handelsplatser som regleras genom direktiv 2014/65/EU och förordning (EU) nr 600/2014, eller för transaktioner som utförs bilateralt, men som rapporteras till en handelsplats som regleras genom direktiv 2014/65/EU och förordning (EU) nr 600/2014. Dessutom bör det kravet inte gälla för den första transaktionen, om de berörda överlåtbara värdepappren är föremål för ursprunglig registrering i kontobaserad form.
- (14) Värdepapperscentraler och andra marknadsinfrastrukturer bör vidta åtgärder för att förebygga och hantera utebliven avveckling. Det är mycket viktigt att sådana regler tillämpas enhetligt och direkt inom unionen. Framför allt bör värdepapperscentraler och andra marknadsinfrastrukturer åläggas att införa förfaranden som gör det möjligt för dem att vidta lämpliga åtgärder för att tillfälligt stänga av varje deltagare som systematiskt orsakar utebliven avveckling och att offentliggöra deltagarens identitet, förutsatt att deltagaren får möjlighet att lämna synpunkter innan ett sådant beslut fattas.
- (15) Ett av de effektivaste sätten att hantera utebliven avveckling är att kräva att de ansvariga deltagarna ska omfattas av obligatoriskt verkställande av det ursprungliga avtalet. I denna förordning bör det fastställas enhetliga regler för sanktioner och vissa aspekter av ersättningsköps transaktionen för alla överlåtbara värdepapper, penningmarknadsinstrument, andelar i företag för kollektiva investeringar och utsläppsrätter, t.ex. för tidpunkt och prissättning. De reglerna bör anpassas till särdragen hos olika värdepappersmarknader, vissa handelsplatser, såsom tillväxtmarknader för små och medelstora företag enligt definitionen i direktiv 2014/65/EU, och vissa komplexa transaktioner, såsom mycket kortsiktiga avtal om återköp av värdepapper eller avtal om värdepapperslån, så att negativ inverkan på värdepappersmarknaders likviditet och effektivitet undviks. Reglerna om avvecklingsdisciplin bör tillämpas på ett sätt som uppmuntrar till avveckling av transaktioner med samtliga relevanta finansiella instrument senast den avsedda avvecklingsdagen.
- (16) Förfarandena och sanktionerna för utebliven avveckling bör stå i proportion till hur omfattande och allvarig en utebliven avveckling är och samtidigt kalibreras på ett sådant sätt att de relevanta finansiella instrumentens likviditet upprätthålls och skyddas. Särskilt marknadsgarantverksamhet bidrar på ett avgörande sätt till att tillhandahålla likviditet till marknader inom unionen, särskilt till mindre likvida värdepapper. Åtgärderna för att förhindra och hantera utebliven avveckling bör vägas mot behovet av att upprätthålla och skydda de värdepapprenas likviditet. Penningsanktioner som påförs de ansvariga deltagarna bör om möjligt krediteras de icke-felande kunderna som kompensation och bör under inga omständigheter bli en inkomstkälla för den berörda värdepapperscentralen. Värdepapperscentraler bör rådfråga de marknadsinfrastrukturer för vilka de tillhandahåller värdepapperscentralstjänster om genomförandet av de avvecklingsdisciplinåtgärder som föreskrivs i denna förordning.
- (17) I de flesta fall bör en ersättningsköpsprocess inledas om de finansiella instrumenten inte levereras inom fyra bankdagar från och med den avsedda avvecklingsdagen. För icke-likvida finansiella instrument är det dock lämpligt att perioden före inledandet av ersättningsköpsprocessen ökas upp till maximalt sju bankdagar. Grunden för bedömning av när finansiella instrument kan anses vara icke-likvida bör fastställas genom tekniska standarder för tillsyn, med beaktande av de bedömningar som redan har gjorts i förordning (EU) nr 600/2014. Om ett sådant fastställande sker, bör förlängningen av tidsfristen för inledandet av ersättningsköpsprocessen vara upp till sju bankdagar.

- (18) Det är lämpligt att låta tillväxtmarknaderna för små och medelstora företag vara så flexibla att de inte behöver tillämpa ersättningsköpsprocessen förrän upp till 15 dagar efter handeln, för att ta hänsyn till dessa marknadens likviditet och i synnerhet för att möjliggöra marknadsgarantverksamhet på de mindre likvida marknaderna. De avvecklingsdisciplinåtgärder som endast gäller för tillväxtmarknaderna för små och medelstora företag bör endast vara tillämpliga på transaktioner som utförts på dessa marknader. I enlighet med vad som noterades i kommissionens arbetsdokument av den 7 december 2011, som åtföljde kommissionens meddelande med titeln *En åtgärdsplan för att förbättra små och medelstora företags tillgång till finansiering*, bör tillträde till kapitalmarknaderna utvecklas som ett alternativ till banklån för små och medelstora företag och det är därför lämpligt att skraddarsy regler som bättre tillgodoser behoven för de tillväxtmarknaderna för små och medelstora företag.
- (19) En värdepapperscentral bör tillåtas att övervaka genomförandet av ett ersättningsköp avseende flera olika avvecklingsinstruktioner gällande samma finansiella instrument och med samma utgångsdatum för genomförandeperioden i syfte att minimera antalet ersättningsköp i den utsträckning som är förenlig med kraven i denna förordning.
- (20) Eftersom huvudsyftet med denna förordning är att införa ett antal rättsliga skyldigheter direkt för marknadsoperatörer, bland annat att registrera alla överlåtbara värdepapper i kontobaserad form hos en värdepapperscentral så snart dessa värdepapper handlas på handelsplatser som regleras genom direktiv 2014/65/EU och förordning (EU) nr 600/2014 eller ställs som säkerhet enligt villkoren i direktiv 2002/47/EG och att avveckla sina förpliktelser senast den andra bankdagen efter handeln, och eftersom värdepapperscentraler är ansvariga för driften av avvecklingssystem för värdepapper och för att vidta åtgärder för punktlig avveckling inom unionen, är det av största vikt att säkerställa att alla värdepapperscentraler är säkra och sunda och alltid uppfyller stränga krav på organisation, uppförande, och stabilitet i enlighet med kraven som fastställs i den här förordningen, inbegripet genom att vidta alla lämpliga åtgärder för att minska bedrägeri och försummelse. Enhetliga och direkt tillämpliga regler för auktorisation och kontinuerlig tillsyn av värdepapperscentraler är därför en nödvändig följd av och sammanlänkad med de rättsliga skyldigheter som införs för marknadsdeltagare genom den här förordningen. Därför måste reglerna för auktorisation och tillsyn av värdepapperscentraler införas i samma rättsakt som de skyldigheter som införs för marknadsdeltagare.
- (21) Med hänsyn till att värdepapperscentraler bör omfattas av gemensamma krav och för att undanröja de nuvarande hindren för gränsöverskridande avveckling bör alla auktoriserade värdepapperscentraler vara fria att tillhandahålla tjänster inom unionens territorium, inbegripet genom att upprätta en filial. För att en lämplig nivå av säkerhet ska säkerställas i samband med att värdepapperscentraltjänster tillhandahålls av värdepapperscentraler i en annan medlemsstat bör sådana värdepapperscentraler omfattas av ett särskilt förfarande som fastställs i denna förordning, om den har för avsikt att tillhandahålla vissa huvudtjänster som anges i denna förordning eller upprätta en filial i en värdmedlemsstat.
- (22) Inom en gränslös avvecklingsmarknad i unionen måste befogenheterna för de olika myndigheter som är inblandade i tillämpningen av denna förordning fastställas. Medlemsstaterna bör särskilt utse de behöriga myndigheter som är ansvariga för tillämpningen av denna förordning och som bör ges de tillsyns- och utredningsbefogenheter som de behöver för att fullgöra sina uppgifter. En värdepapperscentral bör auktoriseras och stå under tillsyn av den behöriga myndighet i dess hemmedlemsstat som är väl lämpad och bör ha befogenhet att granska värdepapperscentralernas dagliga arbete, genomföra regelbundna kontroller och vid behov vidta lämpliga åtgärder. Den berörda behöriga myndigheten bör dock så tidigt som möjligt samråda och samarbeta med andra relevanta myndigheter, däribland de myndigheter som ansvarar för övervakningen av varje avvecklingssystem för värdepapper som värdepapperscentralen driver, de centralbanker som ger ut de mest relevanta avvecklingsvalutorna, i förekommande fall de relevanta centralbanker som fungerar som avvecklingsagenter för varje avvecklingssystem för värdepapper och i förekommande fall även de behöriga myndigheterna för andra koncernenheter. Ett sådant samarbete innebär också informationsutbyte mellan berörda myndigheter och att de myndigheterna omedelbart ska meddelas i en krissituation som påverkar likviditeten och stabiliteten i det finansiella systemet i någon av de medlemsstater där värdepapperscentralen eller någon av dess deltagare är etablerade.
- (23) Om en värdepapperscentral tillhandahåller sina tjänster i en annan medlemsstat, bör den behöriga myndigheten i värdmedlemsstaten kunna begära all för den begärande myndigheten relevant information om värdepapperscentralens verksamhet från den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten. I syfte att möjliggöra effektiv samordning av tillsynen skulle den informationen i synnerhet kunna beröra de tjänster som värdepapperscentraler tillhandahåller användare som är etablerade i värdmedlemsstaten eller de instrument eller de valutor som hanteras och får inbegripa information om negativ utveckling, resultat av riskbedömningar och korrigerande åtgärder. Hemmedlemsstatens behöriga myndighet bör också ha tillgång till eventuell information som värdepapperscentralen regelbundet lämnar till värdmedlemsstatens behöriga myndighet.

- (24) Om en värdepapperscentral tillhandahåller sina tjänster i en annan medlemsstat än medlemsstaten där den är etablerad, inbegripet genom upprättandet av en filial, är det alltid den behöriga myndigheten i dess hemmedlemsstat som har huvudansvaret för tillsynen av värdepapperscentralen. När den verksamhet som bedrivs av en värdepapperscentral i värdmedlemsstaten har kommit att få väsentlig betydelse för värdepappersmarknadernas funktion och för skyddet av investerarna i den värdmedlemsstaten, bör behöriga myndigheter och relevanta myndigheter i hemmedlemsstaten och värdmedlemsstaten upprätta samarbetsarrangemang om tillsynen av värdepapperscentralens verksamhet i värdmedlemsstaten. Den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten bör även ha möjlighet att besluta att de samarbetsarrangemangen kan innebära multilateralt samarbete, inbegripet samarbete i former som liknar kollegier, mellan den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten och de behöriga myndigheterna och de relevanta myndigheterna i de berörda värdmedlemsstaterna. Sådana samarbetsarrangemang bör dock inte anses vara tillsynskollegier som avses i förordning (EU) nr 1095/2010. Ingen medlemsstat eller grupp av medlemsstater bör direkt eller indirekt diskrimineras som etableringsplats för värdepapperscentraler och avvecklingstjänster. Ingen myndighet bör i samband med fullgörandet av sina skyldigheter enligt den här förordningen direkt eller indirekt diskriminera något företag från en annan medlemsstat. En värdepapperscentral i en medlemsstat bör inte utsättas för restriktioner eller hindras från att avveckla finansiella instrument i en annan medlemsstats valuta eller i ett tredjelands valuta, med förbehåll för denna förordning.
- (25) Denna förordning bör inte hindra medlemsstaterna från att i sin nationella rätt kräva en särskild rättslig ram för det löpande samarbetet på nationell nivå mellan den behöriga myndigheten för värdepapperscentralen och relevanta myndigheter. En sådan nationell rättslig ram bör vara konsekvent med de riktlinjer för tillsynsmetoder och samarbete mellan myndigheter emellan som Esma får utfärda enligt denna förordning.
- (26) Varje juridisk person som omfattas av definitionen av en värdepapperscentral måste auktoriseras av de behöriga nationella myndigheterna innan den inleder sin verksamhet. För att olika affärsmodeller ska beaktas bör en värdepapperscentral definieras med hänvisning till vissa huvudtjänster, som består av avveckling, vilket innebär drift av ett avvecklingssystem för värdepapper, samt notarietjänster och centrala kontoföringstjänster. En värdepapperscentral bör åtminstone driva ett avvecklingssystem för värdepapper och tillhandahålla en annan huvudtjänst. Denna kombination är avgörande för att värdepapperscentraler ska kunna spela sin roll i avvecklingen av värdepapper och för att garantera integriteten hos en värdepappersemission. Enheter som inte driver avvecklingssystem för värdepapper, t.ex. registerförvaltare, överlåtelseagenter, offentliga myndigheter, organ med ansvar för ett registersystem som har inrättats enligt direktiv 2003/87/EG eller centrala motparter som regleras genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 ⁽¹⁾ omfattas inte av definitionen av en värdepapperscentral.
- (27) Värdepapperscentraler bör ha återhämtningsplaner som säkerställer kontinuitet i dess kritiska verksamhet. Utan att det påverkar Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/59/EU ⁽²⁾ bör de behöriga myndigheterna säkerställa att en adekvat resolutionsplan upprättas och upprätthålls för varje värdepapperscentral i enlighet med relevant nationell rätt.
- (28) För att tillhandahålla tillförlitliga uppgifter om omfattningen av värdepappersavveckling utanför systemen för avveckling av värdepapper och säkerställa att de risker som uppstår kan övervakas och hanteras bör varje institut som inte är en värdepapperscentral och som avvecklar värdepapperstransaktioner utanför systemen för avveckling av värdepapper lämna uppgifter om sin avvecklingsverksamhet till de berörda behöriga myndigheterna. De mottagande behöriga myndigheterna bör därefter överföra denna information till Esma och informera Esma om potentiella risker till följd av sådan avvecklingsverksamhet. Dessutom bör Esma övervaka sådan avvecklingsverksamhet och beakta de potentiella risker som den skulle kunna leda till.
- (29) För att undvika att värdepapperscentraler tar risker inom andra verksamheter än dem som omfattas av auktorisation enligt denna förordning bör auktoriserade värdepapperscentralers verksamhet begränsas till tillhandahållandet av de tjänster som omfattas av auktorisationen eller anmälan enligt denna förordning och de bör inte ha

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 av den 4 juli 2012 om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister (EUT L 201, 27.7.2012, s. 1).

⁽²⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/59/EU av den 15 maj 2014 om inrättande av en ram för återhämtningsplaner och resolution av kreditinstitut och värdepappersföretag och om ändring av rådets direktiv 82/891/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/24/EG, 2002/47/EG, 2004/25/EG, 2005/56/EG, 2007/36/EG, 2011/35/EU, 2012/30/EU och 2013/36/EU samt Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) nr 1093/2010 och (EU) nr 648/2012 (EUT L 173, 12.6.2014, s. 190).

några ägarintressen enligt denna förordnings definition, genom hänvisning till Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/34/EU ⁽¹⁾, eller något annat direkt eller indirekt innehav av minst 20 % av rösterna eller kapitalet i andra institut än de som tillhandahåller liknande tjänster, såvida inte sådana ägarintressen godkänns av värdepapperscentralens behöriga myndigheter på den grunden att de inte i betydande utsträckning höjer värdepapperscentralernas riskprofil.

- (30) För att det ska säkerställas att avvecklingssystemen för värdepapper fungerar på ett säkert sätt bör de endast drivas av värdepapperscentraler eller centralbanker som fungerar som värdepapperscentraler vilka omfattas av denna förordning.
- (31) Utan att detta påverkar särskilda krav i medlemsstaternas skatterätt bör värdepapperscentraler vara auktoriserade att tillhandahålla tjänster med anknytning till sina huvudtjänster, om dessa bidrar till att öka värdepappersmarknadernas säkerhet, effektivitet och öppenhet och inte innebär otillbörliga risker för huvudtjänsterna. En icke-uttömmande förteckning är upprättad i denna förordning över dessa tjänster, så att värdepapperscentralerna kan anpassa sig till den framtida marknadsutvecklingen. Om tillhandahållandet av sådana tjänster avser källskatte- och rapporteringsskyldigheter gentemot skattemyndigheterna, kommer det även i fortsättningen att utföras i enlighet med den berörda medlemsstatens rätt. I enlighet med artikel 114.2 i EUF-fördraget gäller befogenheten att besluta om åtgärder enligt artikel 114.1 inte bestämmelser om skatter och avgifter. I sin dom av den 29 april 2004 i mål C-338/01 kommissionen mot rådet ⁽²⁾ fastställde Europeiska unionens domstol att uttrycket "bestämmelser om skatter och avgifter" ska tolkas så, "att det inte bara omfattar bestämmelser om skattskyldighet för personer, skatteplikt för transaktioner, beskattningsunderlag, skattesatser och undantag från direkt och indirekt beskattning, utan även bestämmelser om metoder för indrivning av dessa". Denna förordning täcker därför inte metoder för indrivning av skatter för vilka en annan rättslig grund skulle krävas.
- (32) En värdepapperscentral som har för avsikt att utkontraktera en huvudtjänst till en tredje part eller tillhandahålla en ny huvudtjänst eller en anknuten tjänst som inte nämns i denna förordning, driva ett annat avvecklingsystem för värdepapper, använda en annan avvecklingsagent eller etablera någon länk mellan värdepapperscentraler som innebär betydande risker bör ansöka om auktorisation enligt samma förfarande som krävs för den ursprungliga auktorisationen, med undantag av att den behöriga myndigheten bör meddela den ansökande värdepapperscentralen inom tre månader huruvida auktorisationen har beviljats eller avslagits. Länkar mellan värdepapperscentraler som inte innebär betydande risker eller samverkande länkar till värdepapperscentraler som utkontrakterar sina tjänster med koppling till de samverkande länkarna till offentliga enheter, såsom medlemmarna i ECBS, bör dock inte omfattas av krav på föregående auktorisation, men bör anmälas av de relevanta värdepapperscentralerna till sina behöriga myndigheter.
- (33) Om en värdepapperscentral har för avsikt att utvidga sina tjänster till sådana andra anknutna tjänster än banktjänster som uttryckligen nämns i denna förordning och som inte innebär en höjning av värdepapperscentralens riskprofil, bör den kunna göra detta efter att ha underrättat den behöriga myndigheten i dess hemmedlemsstat.
- (34) Värdepapperscentraler som är etablerade i tredjeland bör kunna erbjuda sina tjänster i unionen, inbegripet genom att upprätta en filial. För att säkerställa en lämplig nivå av säkerhet i samband med att värdepapperscentraltjänster tillhandahålls av värdepapperscentraler från tredjeland bör sådana värdepapperscentraler omfattas av krav på erkännande från Esma, om de har för avsikt att tillhandahålla vissa tjänster som anges i denna förordning eller att upprätta en filial i unionen. Värdepapperscentraler från tredjeländer bör kunna skapa länkar med värdepapperscentraler som är etablerade i unionen utan ett sådant erkännande, under förutsättning att den relevanta behöriga myndigheten inte invänder. Med tanke på finansmarknadernas globala karaktär är Esma bäst lämpad att erkänna värdepapperscentraler från tredjeland. Esma bör endast kunna erkänna värdepapperscentraler från tredjeland, om kommissionen konstaterar att de omfattas av en rättslig och tillsynsmässig ram som i praktiken är likvärdigt med det som föreskrivs i denna förordning, om de är auktoriserade och står under tillsyn och övervakning i det land där de är etablerade och om det har upprättats samarbetsarrangemang mellan Esma, värdepapperscentralernas behöriga myndigheter och relevanta myndigheter. Esmas erkännande bör vara beroende av ett erkännande av likvärdighet av den stabilitetsram som tillämpas för värdepapperscentraler som är etablerade i unionen och auktoriserade enligt denna förordning.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/34/EU av den 26 juni 2013 om årsbokslut, koncernredovisning och rapporter i vissa typer av företag, om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/43/EG och om upphävande av rådets direktiv 78/660/EEG och 83/349/EEG (EUT L 182, 29.6.2013, s. 19).

⁽²⁾ REG 2004, s I-4829.

- (35) Med hänsyn till komplexiteten och systemvikten hos värdepapperscentraler och de tjänster de tillhandahåller, bör överskådliga regler för företagsstyrning säkerställa att verkställande ledning, ledamöter i ledningsorganet, aktieägare och deltagare, vilka kan utöva kontroll över värdepapperscentralens drift, enligt definitionen genom hänvisning till direktiv 2013/34/EU, är lämpade att säkerställa att värdepapperscentralen förvaltas på ett sunt och ansvarsfullt sätt.
- (36) Olika styrningsstrukturer förekommer inom medlemsstaterna. I de flesta fall används en enkel eller dubbel styrelsestruktur. Definitionerna i denna förordning är avsedda att omfatta alla befintliga strukturer utan att någon särskild struktur förespråkas. De är endast till för upprättandet av regler som syftar till att ett visst resultat uppnås, oavsett vilken nationell bolagsrätt som är tillämplig för ett institut i en medlemsstat. Definitionerna bör därför inte påverka den allmänna tilldelningen av befogenheter i enlighet med nationell bolagsrätt.
- (37) Överskådliga regler för företagsstyrning bör garantera att hänsyn tas till de intressen som företräds av värdepapperscentralens aktieägare, ledning och anställda, å ena sidan, och de intressen som företräds av användarna, som värdepapperscentralerna i slutändan tjänar, å andra sidan. De styrningsregler bör tillämpas utan att det påverkar den ägarmodell som värdepapperscentralen antar. Användarkommittéer bör inrättas för varje avvecklingsystem för värdepapper som värdepapperscentralen driver för att ge användarna möjlighet att ge värdepapperscentralens ledningsorgan råd i de viktigaste frågor som påverkar dem och de bör ges verktyg för att utföra sin uppgift. Olika användare av värdepapperscentraler, inbegripet innehavare av olika typer av värdepapper, bör få sina intressen representerade i användarkommittén.
- (38) Värdepapperscentraler bör kunna utkontraktera driften av sina tjänster, förutsatt att de risker som detta innebär hanteras. Med hänsyn till hur viktiga värdepapperscentralernas uppgifter är, bör det i denna förordning föreskrivas att värdepapperscentraler inte kan överföra sitt ansvar till tredje part genom utkontrakteringen av sin verksamhet till tredje part. Utkontraktering av sådana verksamheter bör omfattas av stränga villkor, som upprätthåller värdepapperscentralernas ansvar för sina verksamheter och garanterar att tillsynen och övervakningen av värdepapperscentralerna inte äventyras. Det bör vara möjligt att undanta en värdepapperscentralens utkontraktering av sin verksamhet till offentliga enheter från dessa krav på vissa villkor.
- (39) Denna förordning bör inte hindra medlemsstater som tillåter system med direkta värdepappersinnehav från att i sin nationella rätt föreskriva att andra parter än värdepapperscentraler ska eller får utföra vissa uppgifter, som i vissa andra typer av system för värdepappersinnehav vanligtvis utförs av värdepapperscentraler, samt specificera hur de uppgifterna bör utföras. I vissa medlemsstater utför kontoförande institut eller deltagare i avvecklingsystem för värdepapper som drivs av värdepapperscentraler registreringar på värdepapperskonton som upprätthålls av värdepapperscentraler utan att nödvändigtvis själva vara kontohållare. Med tanke på behovet av rättslig säkerhet vad gäller registreringar på konton på värdepapperscentralnivå bör sådana andra parter specifika roll erkännas i denna förordning. Det bör därför vara möjligt att under särskilda omständigheter och i enlighet med strikta bestämmelser fastställda genom lagstiftning dela ansvaret mellan en värdepapperscentral och den relevanta andra parten eller ge denna andra part exklusivt ansvar för vissa aspekter av förandet av värdepapperskonton på den högsta nivån, förutsatt att denna andra part omfattas av lämplig reglering och tillsyn. Det bör inte finnas några begränsningar av ansvarsdelningens omfattning.
- (40) Uppföranderegler bör skapa genomlysning i förbindelserna mellan värdepapperscentraler och deras användare. Värdepapperscentraler bör framför allt ha offentliga, öppna, objektiva och icke-diskriminerande kriterier för deltagande i avvecklingssystemet för värdepapper, som enbart bör tillåta begränsning av deltagares tillträde på grundval av de därmed förbundna riskerna. Behöriga myndigheter bör kunna ingripa snabbt och effektivt, om en värdepapperscentral utan godtagbara skäl vägrar att tillhandahålla tjänster till deltagare. En värdepapperscentral bör offentliggöra priser och avgifter för sina tjänster. För att ge öppet och icke-diskriminerande tillträde till dess tjänster och med tanke på det stora marknadsinflytande som värdepapperscentraler fortfarande har inom sina respektive medlemsstaters territorium, bör värdepapperscentraler inte kunna avvika från sin offentliggjorda pris-sättning för sina huvudtjänster och de bör upprätthålla separat redovisning för de kostnader och de intäkter som är kopplade till var och en av sina huvudtjänster och till sina anknutna tjänster. De bestämmelserna om deltagande kompletterar och förstärker den rätt för marknadsdeltagare att använda avvecklingsystem i en annan medlemsstat som fastställs i direktiv 2014/65/EU.

- (41) I syfte att underlätta effektiv registrering, avveckling och betalning bör värdepapperscentraler i sin kommunikation med deltagare och med den marknadsinfrastruktur som de samverkar med inrymma relevanta internationella, öppna kommunikationsförfaranden och standarder för meddelanden och referensuppgifter.
- (42) Med hänsyn till att avvecklingssystemen för värdepapper spelar en central roll för finansmarknaderna, bör värdepapperscentraler när de tillhandahåller sina tjänster göra sitt bästa för att säkerställa punktlig avveckling av värdepapperstransaktioner och värdepappersemissionens integritet. Denna förordning bör inte påverka medlemsstaternas nationella rätt för reglering av innehav av värdepapper och arrangemangen för att upprätthålla integritet hos värdepappersemissionerna. För att ett stärkt skydd ska uppnås för värdepapperscentralernas deltagares och kunders tillgångar bör dock denna förordning innehålla krav på att värdepapperscentralerna separerar varje deltagares värdepapperskonton och att de på begäran erbjuder ytterligare segregering av deltagarnas kunders konton, vilket i vissa fall eventuellt endast kan vara möjligt till en högre kostnad, som bör bäras av de av deltagarnas kunder som begär ytterligare segregering. Värdepapperscentraler och deras deltagare bör vara skyldiga att erbjuda både segregering av samlade kundkonton (omnibuskonton) och individuellt segregerade kundkonton, så att kunderna kan välja den nivå av segregation som de anser passar deras behov.

Det enda undantaget från detta bör vara om värdepapperscentraler och deras deltagare för att uppfylla andra krav som härrör från den allmänna rättsordningen, särskilt när det gäller effektiv och öppen indrivning av skatt, måste erbjuda segregering av individuella kundkonton för personer som är medborgare i, bosatta i och juridiska personer som är etablerade i en medlemsstat i vilken en sådan segregering av individuella kundkonton krävs, vid datumet för denna förordnings ikraftträdande, enligt den nationella rätten i den medlemsstat där värdepappren har utfärdats och då endast för medborgare i, bosatta i och juridiska personer etablerade i den medlemsstaten. Värdepapperscentraler bör se till att dessa krav tillämpas separat för varje avvecklingssystem för värdepapper som de driver. Utan att det påverkar tillhandahållandet av anknutna tjänster bör värdepapperscentraler inte för egen räkning använda värdepapper som tillhör en deltagare, såvida inte deltagaren uttryckligen har godkänt detta, och de bör inte heller på annat sätt för egen räkning använda värdepapper som inte tillhör dem. Dessutom bör värdepapperscentralen kräva att deltagarna erhåller erforderligt förhandsgodkännande från sina kunder.

- (43) I direktiv 98/26/EG fastställs att överföringsuppdrag som införs i avvecklingssystem för värdepapper i enlighet med bestämmelserna för de systemen bör vara giltiga enligt rättsordningen och bindande för tredje part. Eftersom det i direktiv 98/26/EG inte specifikt hänvisas till värdepapperscentraler som driver avvecklingssystem för värdepapper, bör denna förordning för tydlighetens skull innehålla krav på att värdepapperscentraler fastställer den eller de tidpunkter då överföringsuppdrag införs i deras system och blir oåterkalleliga i enlighet med reglerna i det direktivet. För att den rättsliga säkerheten ska ökas bör värdepapperscentraler dessutom informera sina deltagare om vid vilken tidpunkt överföringen av värdepapper och kontanter i ett avvecklingssystem för värdepapper blir giltig enligt rättsordningen och bindande för tredje part, allt efter omständigheterna, i enlighet med nationell rätt. Värdepapperscentraler bör även vidta alla rimliga åtgärder för att säkerställa att överföringar av värdepapper och kontanter är rättsligt giltiga och bindande för tredje part senast vid utgången av den bankdag som är den faktiska avvecklingsdagen.
- (44) För att undvika avvecklingsrisker på grund av insolvens hos avvecklingsagenten bör en värdepapperscentral när det är praktiskt genomförbart och möjligt avveckla kontantdelen av värdepapperstransaktionen via konton hos en centralbank. Om detta alternativ inte är praktiskt genomförbart och möjligt, bör en värdepapperscentral kunna göra avvecklingen via konton hos ett kreditinstitut som är inrättat enligt villkoren i Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/36/EU⁽¹⁾ och som omfattas av ett särskilt auktorisationsförfarande och stabilitetskrav enligt avdelning IV i denna förordning.
- (45) Banktjänster med anknytning till avveckling vilka innebär kredit- och likviditetsrisker bör endast tillhandahållas av värdepapperscentraler eller utkontrakteras till enheter som har auktoriserats att tillhandahålla banktjänster med anknytning till värdepapperscentralers verksamhet som föreskrivs i denna förordning.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/36/EU av den 26 juni 2013 om behörighet att utöva verksamhet i kreditinstitut och om tillsyn av kreditinstitut och värdepappersföretag, om ändring av direktiv 2002/87/EG och om upphävande av direktiv 2006/48/EG och 2006/49/EG (EUT L 176, 27.6.2013, s. 338).

- (46) För att säkerställa de effektivitetsvinster som blir resultat av tillhandahållande av både värdepapperscentraltjänster och banktjänster inom samma företagskoncern bör inte kraven i denna förordning förhindra att kreditinstitut tillhör samma koncern som värdepapperscentralen. Det är lämpligt att införa bestämmelser enligt vilka värdepapperscentraler kan auktoriseras att tillhandahålla anknutna tjänster till sina deltagare och andra enheter via samma juridiska person eller via en separat juridisk enhet som får vara del av samma företagsgrupp som ytterst kontrolleras av samma moderföretag eller inte. När ett kreditinstitut som inte är en centralbank fungerar som avvecklingsagent, bör det kunna tillhandahålla värdepapperscentralens deltagare de tjänster enligt denna förordning vilka omfattas av auktorisationen, men det bör inte tillhandahålla andra banktjänster från samma juridiska person, detta för att begränsa avvecklingssystemens exponering mot risker till följd av kreditinstitutets fallissemang.
- (47) Eftersom direktiv 2013/36/EU inte specifikt behandlar intradagskredit- och likviditetsrisker till följd av tillhandahållande av banktjänster anknutna till avveckling, bör kreditinstitut och värdepapperscentraler som tillhandahåller sådana tjänster också omfattas av särskilda, utökade krav på reducering av kredit- och likviditetsrisker, inbegripet ett riskbaserat extra kapitalkrav som återspeglar relevanta risker. Sådana utökade krav på reducering av kredit- och likviditetsrisker bör följa de globala standarder för finansmarknadsinfrastruktur och de principer för *övervakningsverktyg för förvaltning av intradagslikviditet* som offentliggjordes av Baselkommittén för banktillsyn i april 2013.
- (48) Vissa värdepapperscentraler som även agerar som kreditinstitut är föremål för de kapitalbaskrav och de rapporteringskyldigheter för kreditinstitut som fastställs i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 ⁽¹⁾ och i direktiv 2013/36/EU. Med tanke på dessa värdepapperscentralers systemvikt bör lämpligen de strängaste kraven i unionsrätten vara tillämpliga för att undvika en ackumulativ tillämpning av olika unionsregler, till exempel när det gäller rapporteringen om kapitalbaskraven. På eventuella områden där potentiellt överlappande krav har identifierats bör Europeiska tillsynsmyndigheten (Europeiska bankmyndigheten) (EBA) inrättad genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1093/2010 ⁽²⁾ och Esma avge yttranden om den lämpliga tillämpningen av unionsakter i enlighet med artikel 34 i förordning (EU) nr 1093/2010 och förordning (EU) nr 1095/2010.
- (49) Utöver de kapitalbaskrav som föreskrivs i förordning (EU) nr 575/2013 och i direktiv 2013/36/EU bör kreditinstitut och värdepapperscentraler vara föremål för ett extra kapitalkrav som återspeglar de risker, till exempel kredit- och likviditetsrisker, som uppstår med anledning av tillhandahållande av intradagskrediter till bland annat deltagare i ett avvecklingssystem för värdepapper eller andra användare av värdepapperscentraltjänster.
- (50) För att det ska säkerställas att särskilda åtgärder som syftar till att begränsa kredit- och likviditetsrisker efterlevs i full utsträckning bör de behöriga myndigheterna kunna kräva att värdepapperscentraler utser mer än ett kreditinstitut, när de, på basis av tillgängliga bevis, kan visa att ett kreditinstituts exponering mot koncentrationen av kredit- och likviditetsrisker inte har reducerats i full utsträckning. Värdepapperscentraler bör också kunna utse mer än ett kreditinstitut.
- (51) Tillsynen över de utsedda kreditinstitut eller värdepapperscentraler som har auktoriserats att tillhandahålla banktjänster anknutna till avveckling och deras efterlevnad av kraven i förordning (EU) nr 575/2013 och direktiv 2013/36/EU och de specifika relevanta stabilitetskraven i denna förordning bör anförtros de behöriga myndigheter som avses i förordning (EU) nr 575/2013. För att säkerställa enhetlig tillämpning av tillsynskraven är det önskvärt att de banktjänster som tillhandahålls av värdepapperscentraler av sådan storlek och beskaffenhet att de utgör en betydande risk för den finansiella stabiliteten i unionen står under ECB:s direkta tillsyn på de villkor som föreskrivs i rådets förordning (EU) nr 1024/2013 ⁽³⁾ vad gäller policyn för stabilitetstillsyn av kreditinstitut. Den här förordningen bör inte påverka tillämpningen av förordning (EU) nr 1024/2013.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 av den 26 juni 2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012 (EUT L 176, 27.6.2013, s. 1).

⁽²⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1093/2010 av den 24 november 2010 om inrättande av en europeisk tillsynsmyndighet (Europeiska bankmyndigheten), om ändring av beslut nr 716/2009/EG och om upphävande av kommissionens beslut 2009/78/EG (EUT L 331, 15.12.2010, s. 12).

⁽³⁾ Rådets förordning (EU) nr 1024/2013 av den 15 oktober 2013 om tilldelning av särskilda uppgifter till Europeiska centralbanken i fråga om politiken för tillsyn över kreditinstitut (EUT L 287, 29.10.2013, s. 63).

- (52) Ett kreditinstitut eller en värdepapperscentral som har auktoriserats att tillhandahålla banktjänster anknutna till avveckling bör följa all nuvarande och kommande unionslagstiftning som är tillämplig på kreditinstitut. Denna förordning bör inte påverka direktiv 2014/59/EU och varje framtida unionslagstiftningsakt avseende ramen för återhämtning och resolution av kreditinstitut, värdepappersföretag och andra finansinstitut.
- (53) För att uppnå en tillräcklig grad av säkerhet och kontinuitet i de tjänster som värdepapperscentralerna tillhandahåller, bör värdepapperscentralen omfattas av särskilda enhetliga och direkt tillämpliga stabilitets- och kapitalkrav, som reducerar deras juridiska och operativa risker och investeringsrisker.
- (54) Säkerheten i de länkarrangemang som upprättas mellan värdepapperscentraler bör omfattas av särskilda krav för att göra det möjligt för deras respektive deltagare att få tillträde till andra avvecklingssystem för värdepapper. Tillhandahållandet av anknutna banktjänster via en separat juridisk person bör inte förhindra värdepapperscentraler från att motta sådana tjänster, särskilt när de är deltagare i ett värdepappersavvecklingssystem som drivs av en annan värdepapperscentral. Det är särskilt viktigt att alla potentiella risker som uppstår på grund av länkarrangemangen, som exempelvis kreditrisker, likviditetsrisker, organisatoriska risker eller alla andra relevanta risker för värdepapperscentraler, reducerats i full utsträckning. Beträffande samverkande länkar är det viktigt att sammanlänkade avvecklingssystem för värdepapper tillämpar identiska tidpunkter för införande av ett överföringsuppdrag i respektive system samt för tidpunkten då sådana överföringsuppdrag blir oåterkalleliga och att de tillämpar likvärdiga regler för tidpunkten då överföringar av värdepapper och kontanter blir slutgiltiga. Samma principer bör gälla för värdepapperscentraler som använder gemensam it-infrastruktur för avveckling.
- (55) För att möjliggöra en effektiv tillsyn av värdepapperscentralers verksamhet från de behöriga myndigheternas sida bör värdepapperscentraler vara föremål för stränga krav på registerföring. Värdepapperscentraler bör under minst tio år bevara alla registreringar och uppgifter om alla sina tjänster, inbegripet transaktionsuppgifter för säkerhets- hanteringstjänster som inbegriper behandling av avtal om återköp av värdepapper eller avtal om värdepapperslån. Värdepapperscentralerna kan behöva ange ett gemensamt format för sina kunders tillhandahållande av transaktionsuppgifter, för att möjliggöra uppfyllandet av kravet på registerföring i enlighet med de relevanta tekniska standarderna för tillsyn och för genomförande antagna enligt denna förordning.
- (56) I många medlemsstater är emittenter enligt nationell rätt skyldiga att emittera vissa typer av värdepapper, särskilt aktier, hos sina nationella värdepapperscentraler. För att undanröja detta hinder för en väl fungerande efterhandelsmarknad i unionen och för att tillåta emittenter att välja det effektivaste sättet att förvalta sina värdepapper, bör emittenter ha rätt att välja vilken värdepapperscentral som helst som är etablerad i unionen för att registrera sina värdepapper och erhålla relevanta värdepapperscentralstjänster. Eftersom en harmonisering av den nationella bolagsrätten inte omfattas av denna förordning, ska den nationella bolagsrätten eller liknande rätt enligt vilken värdepappren har utfärdats fortsätta att gälla och åtgärder vidtas för att säkerställa att kraven i den nationella bolagsrätten eller liknande rätt kan uppfyllas i de fall där rätten att välja värdepapperscentral utnyttjas. Sådan nationell bolagsrätt och liknande rätt enligt vilken värdepappren har utfärdats styr förhållandet mellan emittenten och innehavarna eller annan tredje part samt deras respektive rättigheter och skyldigheter med koppling till värdepappren, såsom rösträtt, utdelning och företagshändelser. Vårgrän att tillhandahålla en emittent tjänster bör vara tillåten endast på grundval av en genomgripande riskbedömning eller om värdepapperscentralen inte tillhandahåller några emissionstjänster med anknytning till värdepapper som har utfärdats enligt bolagsrätten eller liknande rätt i den relevanta medlemsstaten. Behöriga myndigheter bör kunna ingripa snabbt och effektivt, om en värdepapperscentral utan tillräckliga skäl vägrar att tillhandahålla tjänster till emittenter.
- (57) Mot bakgrund av växande gränsöverskridande innehav och överföring av värdepapper, som förstärks genom denna förordning, är det av yttersta angelägenhet och vikt att det fastställs tydliga regler för vilken lag som ska vara tillämplig på äganderättsaspekter i samband med värdepapper på konton som upprätthålls av värdepapperscentraler. Detta är dock en horisontell fråga, som inte omfattas av denna förordnings tillämpningsområde och som skulle kunna behandlas i framtida unionslagstiftningsakter.
- (58) Genom Europeiska uppförandekoden för clearing och avveckling av den 7 november 2006 inrättades en frivillig ram för att möjliggöra tillträde mellan värdepapperscentraler och andra marknadsinfrastrukturer.

Efterhandelssektorn följer emellertid fortfarande nationsgränserna, vilket gör kostnaderna för gränsöverskridande handel onödigt höga. Det är nödvändigt att fastställa enhetliga villkor för länkar mellan värdepapperscentraler och för tillträde mellan värdepapperscentraler och andra marknadsinfrastrukturer. För att värdepapperscentraler ska kunna erbjuda sina deltagare tillträde till andra marknader bör de ha rätt att bli deltagare i en annan värdepapperscentral eller begära att en annan värdepapperscentral ska utveckla särskilda funktioner, så att de får tillträde till den senare. Sådant tillträde bör ges på rättvisa, rimliga och icke-diskriminerande villkor och bör endast nekas, om det skulle utgöra ett hot mot finansmarknadernas smidiga och ordnade funktion eller orsaka systemrisk. Behöriga myndigheter måste kunna ingripa snabbt och effektivt, om en värdepapperscentral utan tillräckliga skäl vägrar att bevilja en annan värdepapperscentral tillträde. Om länkar mellan värdepapperscentraler skapar betydande avvecklingsrisker, bör de omfattas av auktorisation och utökad tillsyn av relevanta behöriga myndigheter.

- (59) Värdepapperscentraler bör också ha tillträde till transaktionsdata från en central motpart eller en handelsplats och dessa marknadsinfrastrukturer bör ha tillträde till de avvecklingssystem för värdepapper som värdepapperscentralerna driver. Sådant tillträde får endast nekas, om det skulle utgöra ett hot mot finansmarknadernas smidiga och ordnade funktion eller orsaka systemrisk och får inte nekas på grund av förlust av marknadsandelar.
- (60) Behöriga myndigheter måste kunna ingripa snabbt och effektivt, om värdepapperscentraler eller marknadsinfrastrukturer utan tillräckliga skäl vägrar att ge tillträde till sina tjänster. Den här förordningen kompletterar tillträdesbestämmelserna mellan handelsplatser, centrala motparter och värdepapperscentraler som fastställs i förordning (EU) nr 648/2012 och förordning (EU) nr 600/2014, vilka är nödvändiga för att upprätta en konkurrenskraftig inre marknad för efterhandelstjänster. Esmas och kommissionens bör fortsätta att nära övervaka hur efterhandelsinfrastrukturen utvecklas och kommissionen bör vid behov ingripa för att förhindra konkurrenssnedvridning på den inre marknaden.
- (61) En sund tillsyns- och uppföranderam för finanssektorn bör bygga på starka tillsyns- och sanktionssystem. Därför bör tillsynsmyndigheter ha tillräckliga befogenheter att agera och tillgång till avskräckande sanktionsordningar mot olagligt beteende. För att främja mer likformiga sanktioner mellan tillsynsaktiviteter gjordes en översyn av befintliga befogenheter att påföra sanktioner och hur de tillämpas i praktiken i kommissionens meddelande av den 8 december 2010 om att förstärka sanktionssystemen i den finansiella tjänstesektorn.
- (62) För att säkerställa att värdepapperscentraler, kreditinstitut utsedda som avvecklingsagenter, medlemmarna i deras ledningsorgan och varje annan person som i praktiken kontrollerar deras verksamhet eller andra personer verkligen uppfyller kraven i denna förordning, bör behöriga myndigheter kunna påföra administrativa sanktioner och vidta andra åtgärder som är effektiva, proportionella och avskräckande.
- (63) För att sanktioner ska få avskräckande effekt och tillämpas konsekvent i alla medlemsstater bör denna förordning innehålla en förteckning över de viktigaste administrativa sanktioner och andra åtgärder som måste finnas tillgängliga för de behöriga myndigheterna, bestämmelser om befogenheten att påföra de sanktionerna och vidta andra åtgärder mot alla personer, juridiska eller fysiska, som är ansvariga för en överträdelse samt en förteckning över de viktigaste kriterierna vid fastställande av sådana sanktioners och andra åtgärders nivå och typ och de administrativa sanktionsavgifternas nivå. Administrativa sanktionsavgifter bör fastställas med hänsyn till faktorer som identifierade finansiella fördelar till följd av överträdelsen, överträdelsens allvarlighetsgrad och varaktighet, försvårande eller förmildrande omständigheter samt vikten av att de administrativa sanktionsavgifterna får en avskräckande effekt och om lämpligt inkludera en rabatt för samarbete med den behöriga myndigheten. Beslut om och offentliggörande av sanktioner bör respektera de grundläggande rättigheterna enligt Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad *stadgan*), i synnerhet respekten för privatlivet och familjelivet (artikel 7), rätten till skydd av personuppgifter (artikel 8) och rätten till ett effektivt rättsmedel och till en opartisk domstol (artikel 47).

- (64) För att potentiella överträdelse ska upptäckas bör det införas effektiva mekanismer för att uppmuntra rapportering av potentiella eller faktiska överträdelse av denna förordning till de behöriga myndigheterna. De mekanismerna bör omfatta ändamålsenliga skyddsmekanismer för de personer som rapporterar potentiella eller faktiska överträdelse av förordningen och de personer som anklagas för sådana överträdelse. Ändamålsenliga förfaranden bör inrättas för att tillgodose den anklagades rätt till skydd av personuppgifter, rätt till försvar och rätt att yttra sig innan ett slutligt beslut som påverkar personen i fråga antas samt rätten att väcka talan inför domstol mot beslut eller åtgärder som rör personen i fråga.
- (65) Denna förordning bör inte påverka tillämpningen av bestämmelse om straffrättsliga påföljder i medlemsstaternas rätt.
- (66) Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG⁽¹⁾ reglerar den behandling av personuppgifter som utförs i medlemsstaterna enligt denna förordning. Varje utbyte eller överföring av personuppgifter som görs av medlemsstaternas behöriga myndigheter bör ske i enlighet med de bestämmelse om överföring av personuppgifter som fastställs i direktiv 95/46/EG. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 45/2001⁽²⁾ reglerar Esmas behandling av personuppgifter enligt den här förordningen. Esmas eventuella utbyte eller överföring av personuppgifter bör ske i enlighet med de regler för överföring av personuppgifter som fastställs i förordning (EG) nr 45/2001.
- (67) Denna förordning respekterar de grundläggande rättigheterna och följer de principer som erkänns i stadgan, i synnerhet rätten till respekt för privatlivet och familjelivet, rätten till skydd av personuppgifter, rätten till ett effektivt rättsmedel och en opartisk rättegång, rätten att inte bli dömd eller straffad två gånger för samma brott, samt näringsfriheten, och måste tillämpas i enlighet med de rättigheterna och principerna.
- (68) Esma bör spela en central roll vid tillämpningen av den här förordningen genom att se till att nationella behöriga myndigheter tillämpar unionens regler på ett enhetligt sätt och genom att lösa tvister mellan dem.
- (69) Esma bör lämna in årliga rapporter till kommissionen med en bedömning av tendenser och potentiella risker på de marknader som omfattas av den här förordningen. De rapporterna bör minst innefatta en bedömning av avvecklingseffektivitet, internaliserad avveckling, gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster, skälen till avslag på ansökningar om tillträde och eventuella andra väsentliga hinder för konkurrens i samband med finansiella efterhandeltjänster, inbegripet sådana hinder som uppstår till följd av olämplig användning av licenser, lämpligheten med sanktioner för utebliven avveckling, i synnerhet behovet av ytterligare flexibilitet i fråga om sanktioner för utebliven avveckling av illikvida finansiella instrument, tillämpningen av medlemsstaternas bestämmelse om civilrättsligt ansvar på förluster som åsamkas av värdepapperscentraler, villkoren för tillhandahållande av anknutna banktjänster, krav avseende skydd av deltagare och deras kunders värdepapper och sanktionsordningen, och de får vid behov inbegripa rekommendationer om preventiva eller korrigerande åtgärder. Esma bör även inom en lämplig tidsram och i enlighet med förordning (EU) nr 1095/2010 genomföra inbördes utvärderingar av de behöriga myndigheternas verksamhet. Med tanke på värdepapperscentralers systemvikt och det faktum att de regleras på unionsnivå för första gången, är det lämpligt att kräva att sådana inbördes utvärderingar inledningsvis bör ske åtminstone vart tredje år beträffande tillsynen av de värdepapperscentraler som använder sig av friheten att tillhandahålla tjänster eller delta i en samverkande länk.
- (70) I och med att Esma är ett organ med mycket specialiserade expertkunskaper om värdepapper och värdepappersmarknader är det lämpligt och ändamålsenligt att Esma anförtros utarbetandet av förslag till tekniska standarder för tillsyn och genomförande som inte inbegriper politiska ställningstaganden, för överlämnande till kommissionen. I angivna fall bör Esma också bedriva ett nära samarbete med medlemmarna i ECBS och EBA.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (EGT L 281, 23.11.1995, s. 31).

⁽²⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 45/2001 av den 18 december 2000 om skydd för enskilda då gemenskapsinstitutionerna och gemenskapsorganen behandlar personuppgifter och om den fria rörligheten för sådana uppgifter (EGT L 8, 12.1.2001, s. 1).

- (71) Kommissionen bör ges befogenhet att anta tekniska standarder för tillsyn i enlighet med artikel 290 i EUF-fördraget och artiklarna 10–14 i förordning (EU) nr 1093/2010 och förordning (EU) nr 1095/2010 i fråga om de närmare detaljerna för avvecklingsdisciplinåtgärder, rapporteringen av internaliserad avveckling, information och andra uppgifter som en värdepapperscentral ska lämna i sin ansökan om auktorisation, villkoren för när värdepapperscentralers behöriga myndigheter får godkänna att värdepapperscentraler har ägarintressen i vissa juridiska personers kapital, information som olika myndigheter ska lämna till varandra under sin tillsyn av värdepapperscentralerna, information som den ansökande värdepapperscentralen ska tillhandahålla Esma i sin ansökan om erkännande, innehåll i styrformerna för värdepapperscentraler, utformning av de register som värdepapperscentraler ska upprätthålla, de risker som värdepapperscentraler behöver ta hänsyn till när de genomför en genomgripande riskbedömning och de behöriga myndigheternas bedömning av skälen till avslag på ansökan om tillträde, närmare beskrivning av förfarandet för deltagares och emittenters tillträde till värdepapperscentraler, tillträde mellan värdepapperscentraler och mellan värdepapperscentraler och andra marknadsinfrastrukturer, närmare beskrivning av de åtgärder som värdepapperscentraler ska vidta för att upprätthålla en emissions integritet, reducering av operativa risker och investeringsrisker och risker till följd av länkar mellan värdepapperscentraler, närmare beskrivning av kapitalkrav för värdepapperscentraler, utformningen av ansökan om auktorisation för tillhandahållande av anknutna banktjänster, det extra kapitalkravet samt stabilitetskraven för kredit- och likviditetsrisker för de värdepapperscentraler och utsedda kreditinstitut som har auktoriserats att tillhandahålla anknutna banktjänster.
- (72) Kommissionen bör också ges befogenhet att anta tekniska standarder för genomförande genom genomförandekter i enlighet med artikel 291 i EUF-fördraget och artikel 15 i förordning (EU) nr 1095/2010 i fråga om standardformulär och mallar för rapporteringen av internaliserad avveckling, värdepapperscentralers ansökan om auktorisation, för tillhandahållandet av information mellan olika behöriga myndigheter med anledning av tillsyn av värdepapperscentraler, för de relevanta samarbetsarrangemangen mellan myndigheter i hemmedlemsstater och värdmedlemsstater, format för de register som värdepapperscentraler ska bevara, för förfarandena i fall där en deltagare eller emittent nekats tillträde till en värdepapperscentral, värdepapperscentraler nekats tillträde till varandra eller tillträde nekats mellan värdepapperscentraler och andra marknadsinfrastrukturer samt för samrådet med olika myndigheter innan auktorisation beviljas en avvecklingsagent.
- (73) I syfte att uppnå målen som anges i denna förordning bör befogenheten att anta akter i enlighet med artikel 290 i EUF-fördraget delegeras till kommissionen med avseende på specifika bestämmelser om vissa definitioner, parametrar för beräkning av administrativa sanktionsavgifter för deltagare som orsakar utebliven avveckling, kriterierna för när en värdepapperscentralers verksamhet i en värdmedlemsstat bör anses vara av väsentlig betydelse för den medlemsstaten. Det är av särskild vikt att kommissionen genomför lämpliga samråd under sitt förberedande arbete, inklusive på expertnivå. När kommissionen förbereder och utarbetar delegerade akter bör den se till att relevanta handlingar översänds samtidigt till Europaparlamentet och rådet och att detta sker så snabbt som möjligt och på lämpligt sätt.
- (74) För att säkerställa enhetliga villkor för genomförandet av denna förordning bör kommissionen tilldelas genomförandebefogenheter för att besluta om bedömningen av regler i tredjeland för erkännande av värdepapperscentraler från tredjeland. Dessa befogenheter bör utövas i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 182/2011 ⁽¹⁾.
- (75) Vid bedömningen av tredjelands relevanta bestämmelser bör ett proportionellt, resultatbaserat tillvägagångssätt användas, med inriktning på efterlevnad av relevanta unionsregler och i relevanta fall internationella standarder. Villkorligt eller tillfälligt erkännande får också beviljas, om det inte finns några områden med väsentliga skillnader som kan ha förutsebara skadliga effekter på unionsmarknaderna.
- (76) Eftersom målen för denna förordning, nämligen att fastställa enhetliga krav för avveckling och för värdepapperscentraler, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna utan snarare, på grund av åtgärdens omfattning, kan uppnås bättre på unionsnivå, kan unionen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går förordningen inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dessa mål.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 182/2011 av den 16 februari 2011 om fastställande av allmänna regler och principer för medlemsstaternas kontroll av kommissionens utövande av sina genomförandebefogenheter (EUT L 55, 28.2.2011, s. 13).

- (77) Direktiv 98/26/EG måste ändras för att anpassas till Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/78/EU ⁽¹⁾, varigenom godkända avvecklingssystem för värdepapper inte längre ska anmälas till kommissionen utan till Esmā.
- (78) Med hänsyn till att denna förordning harmoniserar åtgärder på unionsnivå för att förhindra och hantera utebliven avveckling och har ett bredare tillämpningsområde för sådana åtgärder än Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 236/2012 ⁽²⁾, måste artikel 15 i den förordningen upphävas.
- (79) Värdepapperscentraler bör undantas från tillämpningen av direktiv 2014/65/EU och förordning (EU) nr 600/2014, om de tillhandahåller tjänster som uttryckligen anges i denna förordning. För att säkerställa att enheter som tillhandahåller investeringstjänster och verksamhet omfattas av direktiv 2014/65/EU och förordning (EU) nr 600/2014 och för att undvika snedvridning av konkurrensen mellan olika typer av tillhandahållare av sådana tjänster, måste det dock ställas krav på att värdepapperscentraler som utför investeringstjänster och verksamhet i samband med sina anknutna tjänster omfattas av kraven i direktiv 2014/65/EU och förordning (EU) nr 600/2014.
- (80) Tillämpningen av kraven på auktorisation och erkännande i denna förordning bör skjutas upp för att ge värdepapperscentraler som är etablerade i unionen eller i tredjeland tillräckligt med tid för att ansöka om auktorisation och erkännande av sin verksamhet i enlighet med denna förordning. Fram till dess att ett beslut om auktorisation eller erkännande av värdepapperscentraler och deras verksamhet, inbegripet länkar mellan värdepapperscentraler, fattas enligt denna förordning, bör respektive nationella regler om auktorisation och erkännande av värdepapperscentraler fortsätta att gälla.
- (81) Det är också nödvändigt att skjuta upp tillämpningen av kraven på avvecklingsdisciplin och rapporteringsskyldighet för företag som internaliserar en avveckling till alla nödvändiga delegerade eller implementerade akter som ytterligare specificerar sådana krav är klara och att kraven på att vissa överlåtbara värdepapper ska registreras i kontobaserad form och skyldigheten att avveckla förpliktelser i avvecklingssystem för värdepapper senast den andra bankdagen efter handeln för att ge marknadsdeltagare som innehar värdepapper i pappersform eller tillämpar längre avvecklingsperioder tillräckligt med tid för att uppfylla de kraven.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

AVDELNING I

SYFTE, TILLÄMPNINGSMOMRÅDE OCH DEFINITIONER

Artikel 1

Syfte och tillämpningsområde

1. I denna förordning fastställs enhetliga krav för avvecklingen av finansiella instrument i unionen och regler för värdepapperscentralers organisation och uppträdande i syfte att främja en säker, effektiv och smidig avveckling.
2. Denna förordning är tillämplig på avveckling av alla finansiella instrument och på verksamheten hos värdepapperscentraler, om inte annat anges i denna förordning.
3. Denna förordning påverkar inte unionsrätten om specifika finansiella instrument, särskilt direktiv 2003/87/EG.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/78/EU av den 24 november 2010 om ändring av direktiven 98/26/EG, 2002/87/EG, 2003/6/EG, 2003/41/EG, 2003/71/EG, 2004/39/EG, 2004/109/EG, 2005/60/EG, 2006/48/EG, 2006/49/EG och 2009/65/EG, vad gäller befogenheterna för Europeiska tillsynsmyndigheten (Europeiska bankmyndigheten), Europeiska tillsynsmyndigheten (Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten) och Europeiska tillsynsmyndigheten (Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten) (EUT L 331, 15.12.2010, s. 120).

⁽²⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 236/2012 av den 14 mars 2012 om blankning och vissa aspekter av kreditwappar (EUT L 86, 24.3.2012, s. 1).

4. Artiklarna 10–20, 22–24 och 27, 28.6, 30.4, 46 och 47, bestämmelserna i avdelning IV och kraven på att rapportera till behöriga myndigheter eller relevanta myndigheter eller på att följa deras beslut enligt denna förordning är inte tillämpliga på medlemmarna i ECBS, andra nationella organ i medlemsstaterna som utför liknande uppgifter eller andra offentliga organ som har ansvar för eller ingriper i förvaltningen av den offentliga skulden i unionen när det gäller sådana värdepapperscentraler som de ovannämnda organen förvaltar direkt under samma förvaltningsorgans ansvar, som har tillgång till de organens medel och som inte är en separat enhet.

Artikel 2

Definitioner

1. I denna förordning gäller följande definitioner:

1. värdepapperscentral: en juridisk person som driver ett avvecklingssystem för värdepapper som avses i avsnitt A punkt 3 i bilagan och tillhandahåller minst ytterligare en huvudtjänst som förtecknas i avsnitt A i bilagan.
2. värdepapperscentral från tredjeland: en juridisk person som är etablerad i ett tredjeland och tillhandahåller en tjänst liknande den huvudtjänst som avses i avsnitt A punkt 3 i bilagan och utför minst ytterligare en huvudtjänst som förtecknas i avsnitt A i bilagan.
3. immobilisering: koncentrerad placering av fysiska värdepapper hos en värdepapperscentral, så att överföringar därefter blir möjliga genom ett kontobaserat system.
4. dematerialiserad form: det faktum att finansiella instrument endast existerar i kontobaserad form.
5. mottagande värdepapperscentral: värdepapperscentral som mottar en ansökan från en annan värdepapperscentral om att få tillgång till dess tjänster genom en länk mellan värdepapperscentraler.
6. ansökande värdepapperscentral: värdepapperscentral som ansöker om tillgång till en annan värdepapperscentralers tjänster genom en länk mellan värdepapperscentraler.
7. avveckling: slutförande av en värdepapperstransaktion, när den utförs, i syfte att reglera förpliktelserna mellan parterna i en transaktion genom överföring av kontantmedel eller värdepapper eller bådadera.
8. finansiella instrument eller värdepapper: finansiella instrument enligt definitionen i artikel 4.1.15 i direktiv 2014/65/EU.
9. överföringsuppdrag: överföringsuppdrag enligt definitionen i artikel 2 i andra strecksatsen i direktiv 98/26/EG.
10. avvecklingssystem för värdepapper: ett system enligt artikel 2 a första, andra och tredje strecksatsen i direktiv 98/26/EG som inte drivs av en central motpart vars verksamhet består i utförandet av överföringsuppdrag.
11. företag som internaliserar en avveckling: ett institut, inbegripet ett institut som har auktoriserats i enlighet med direktiv 2013/36/EU eller direktiv 2014/65/EU, som utför överföringsuppdrag för kunders räkning eller för egen räkning på annat sätt än genom ett avvecklingssystem för värdepapper.
12. avsedd avvecklingsdag: den dag som förs in som avvecklingsdag i avvecklingssystemet för värdepapper och på vilken parterna i en värdepapperstransaktion har kommit överens om att avvecklingen ska äga rum.
13. avvecklingsperiod: tidsperioden mellan handelsdagen och den avsedda avvecklingsdagen.
14. bankdag: bankdag enligt definitionen i artikel 2 n i direktiv 98/26/EG.

15. utebliven avveckling: när en avveckling av en värdepapperstransaktion inte sker på den avsedda avvecklingsdagen eller endast sker delvis på grund av brist på värdepapper eller kontantmedel, och oavsett underliggande orsak.
16. central motpart: en central motpart enligt definitionen i artikel 2.1 i förordning (EU) nr 648/2012.
17. behörig myndighet: den myndighet som varje medlemsstat har utsett i enlighet med artikel 11, såvida inte annat följer av denna förordning.
18. relevant myndighet: varje myndighet som avses i artikel 12.
19. deltagare: varje deltagare i ett avvecklingssystem för värdepapper enligt definitionen i artikel 2 f i direktiv 98/26/EG.
20. ägarintresse: ägarintresse enligt artikel 2.2 första meningen i direktiv 2013/34/EU eller direkt eller indirekt innehav av minst 20 % av rösterna eller kapitalet i ett företag.
21. kontroll: förhållandet mellan två företag enligt vad som beskrivs i artikel 22 i direktiv 2013/34/EU.
22. dotterföretag: ett dotterföretag i den mening som avses i artiklarna 2.10 och 22 i direktiv 2013/34/EU.
23. hemmedlemsstat: den medlemsstat där en värdepapperscentral är etablerad.
24. värdmedlemsstat: den medlemsstat, annan än hemmedlemsstaten, där en värdepapperscentral har en filial eller tillhandahåller värdepapperscentralstjänster.
25. filial: ett driftställe, annat än huvudkontoret, som är en del av en värdepapperscentral, saknar rättskapacitet och tillhandahåller de tjänster som värdepapperscentralen har auktorisation att tillhandahålla.
26. obestånd, när det gäller en deltagare: en situation där insolvensförfaranden enligt definitionen i artikel 2 j i direktiv 98/26/EG inleds gentemot en deltagare.
27. leverans mot betalning: en avvecklingsmekanism för värdepapper som kopplar en överföring av värdepapper till en överföring av kontantmedel, så att leveransen av värdepapper endast sker om och endast om den motsvarande överföringen av kontantmedel sker och vice versa.
28. värdepapperskonto: ett konto på vilket värdepapper kan krediteras eller debiteras.
29. länk mellan värdepapperscentraler: ett arrangemang mellan värdepapperscentraler, som innebär att en värdepapperscentral blir deltagare i en annan värdepapperscentralens avvecklingssystem för värdepapper, i syfte att underlätta överföring av värdepapper från deltagarna i den sistnämnda värdepapperscentralen till deltagarna i den förstnämnda värdepapperscentralen eller ett arrangemang genom vilket en värdepapperscentral får indirekt tillträde till en annan värdepapperscentral via en mellanhand. Länkar mellan värdepapperscentraler omfattar standardiserade länkar, anpassade länkar, indirekta länkar och länkar för driftskompatibilitet.
30. standardiserad länk: en länk mellan värdepapperscentraler, där en värdepapperscentral blir deltagare i en annan värdepapperscentralens avvecklingssystem för värdepapper på samma villkor som gäller för andra deltagare i den senare värdepapperscentralens avvecklingssystem för värdepapper.

31. anpassad länk: en länk mellan värdepapperscentraler, där en värdepapperscentral som blir deltagare i en annan värdepapperscentralers avvecklingssystem för värdepapper tillhandahålls särskilda tjänster utöver de tjänster som denna värdepapperscentral normalt tillhandahåller deltagare i avvecklingssystemet för värdepapper.
32. indirekt länk: ett arrangemang mellan en värdepapperscentral och en tredje part som inte är en värdepapperscentral och som är deltagare i en annan värdepapperscentralers avvecklingssystem för värdepapper. En sådan länk upprättas av en värdepapperscentral för att underlätta överföringen av värdepapper till dess deltagare från deltagarna i en annan värdepapperscentral.
33. samverkande länk: en länk mellan värdepapperscentraler, som innebär att värdepapperscentralerna enas om att upprätta gemensamma tekniska lösningar för avveckling i de system för avveckling av värdepapper som de driver.
34. internationella, öppna kommunikationsförfaranden och standarder: internationellt godkända standarder för kommunikationsförfaranden, såsom standardformat för meddelanden och datarepresentation, som är tillgängliga för alla eventuella intresserade parter på rättvisa, öppna och icke-diskriminerande grunder.
35. överlåtbara värdepapper: överlåtbara värdepapper enligt definitionen i artikel 4.1.44 i direktiv 2014/65/EU.
36. aktier: värdepapper som anges i artikel 4.1.44 a i direktiv 2014/65/EU.
37. penningmarknadsinstrument: penningmarknadsinstrument enligt definitionen i artikel 4.1.17 i direktiv 2014/65/EU.
38. andelar i företag för kollektiva investeringar: sådana andelar i företag för kollektiva investeringar som avses i avsnitt C punkt 3 i bilaga I till direktiv 2014/65/EU.
39. utsläppsrätter: utsläppsrätter enligt definitionen i bilaga I avsnitt C punkt 11 i direktiv 2014/65/EU, utom derivat som avser utsläppsrätter.
40. reglerad marknad: reglerad marknad enligt definitionen i artikel 4.1.21 i direktiv 2014/65/EU.
41. multilateral handelsplattform eller MTF-plattform: multilateral handelsplattform enligt definitionen i artikel 4.1.22 i direktiv 2014/65/EU.
42. handelsplats: en handelsplats enligt definitionen i artikel 4.1.24 i direktiv 2014/65/EU.
43. avvecklingsagent: avvecklingsagent enligt definitionen i artikel 2 d i direktiv 98/26/EG.
44. tillväxtmarknad för små och medelstora företag: en tillväxtmarknad för små och medelstora företag enligt definitionen i artikel 4.1.12 i direktiv 2014/65/EU.
45. ledningsorgan: ett eller flera organ hos en värdepapperscentral, som har utsetts i enlighet med nationell rätt och har befogenhet att fastställa värdepapperscentralens strategi, mål och allmänna inriktning och som kontrollerar och övervakar ledningens beslutsfattande och inbegriper personer som i praktiken leder värdepapperscentralens verksamhet.

Om ett ledningsorgan enligt nationell rätt omfattar olika organ med specifika uppgifter, ska kraven i denna förordning endast tillämpas på de ledamöter i ledningsorganet som i den tillämpliga nationella rätten tilldelas det relevanta ansvaret.

46. verkställande ledning: de fysiska personer som utövar de verkställande uppgifterna hos en värdepapperscentral och är ansvariga och rapporteringsskyldiga inför ledningsorganet för den löpande ledningen av värdepapperscentralen.

2. Kommissionen ska ges befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 67 avseende åtgärder för att ytterligare specificera andra anknutna tjänster än banktjänster som anges i avsnitt B punkterna 1–4 i bilagan samt de anknutna banktjänster som anges i avsnitt C i bilagan.

AVDELNING II

AVVECKLING AV VÄRDEPAPPER

KAPITEL I

Kontobaserad form

Artikel 3

Kontobaserad form

1. Utan att det påverkar punkt 2 ska alla emittenter etablerade i unionen som emitterar eller har emitterat överlåtbara värdepapper som har upptagits till handel eller handlas på handelsplatser se till att dessa värdepapper presenteras i kontobaserad form som immobilisering eller efter en direkt emission i dematerialiserad form.

2. När transaktioner med överlåtbara värdepapper äger rum på en handelsplats, ska de relevanta värdepappren registreras i kontobaserad form hos en värdepapperscentral på eller före den avsedda avvecklingsdagen, såvida de inte redan är registrerade där.

När överlåtbara värdepapper överförs till följd av ett avtal om finansiellt säkerhetsställande enligt definitionen i artikel 2.1 a i direktiv 2002/47/EG, ska de värdepapprena registreras i kontobaserad form hos en värdepapperscentral på eller före den avsedda avvecklingsdagen, såvida de inte redan är registrerade där.

Artikel 4

Verkställighet

1. Myndigheterna i den medlemsstat där den emittent som emitterar värdepappren är etablerad ska säkerställa att artikel 3.1 tillämpas.

2. De myndigheter som är behöriga att utöva tillsyn över handelsplatserna, inbegripet de behöriga myndigheter som har utsetts i enlighet med artikel 21.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/71/EG⁽¹⁾, ska se till att artikel 3.2 första stycket i denna förordning tillämpas, när de värdepapper som avses i artikel 3.1 i denna förordning handlas på handelsplatser.

3. De myndigheter i medlemsstaterna som ansvarar för tillämpningen av direktiv 2002/47/EG ska säkerställa att artikel 3.2 andra stycket i denna förordning tillämpas, när de värdepapper som avses i artikel 3.1 i denna förordning överförs till följd av ett avtal om finansiellt säkerhetsställande enligt definitionen i artikel 2.1 a i direktiv 2002/47/EG.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/71/EG av den 4 november 2003 om de prospekt som skall offentliggöras när värdepapper erbjuds till allmänheten eller tas upp till handel och om ändring av direktiv 2001/34/EG (EUT L 345, 31.12.2003, s. 64).

KAPITEL II

Avvecklingsperioder

Artikel 5

Avsedd avvecklingsdag

1. Varje deltagare i ett avvecklingssystem för värdepapper som i det systemet för egen räkning eller för en tredje parts räkning avvecklar transaktioner med överlåtbara värdepapper, penningmarknadsinstrument, andelar i företag för kollektiva investeringar och utsläppsrätter ska avveckla sådana transaktioner på den avsedda avvecklingsdagen.

2. Vid transaktioner med sådana överlåtbara värdepapper som avses i punkt 1 som utförs på handelsplatser ska den avsedda avvecklingsdagen vara senast två bankdagar efter dagen när handeln sker. Det kravet ska inte gälla för transaktioner som förhandlas privat men utförs på en handelsplats, för transaktioner som utförs bilateralt men rapporteras till en handelsplats eller för den första transaktionen när de berörda överlåtbara värdepappren är föremål för ursprunglig registrering i kontobaserad form enligt artikel 3.2.

3. De behöriga myndigheterna ska se till att punkt 1 tillämpas.

De myndigheter som är behöriga att utöva tillsyn över handelsplatser ska se till att punkt 2 tillämpas.

KAPITEL III

Avvecklingsdisciplin

Artikel 6

Åtgärder för att förhindra utebliven avveckling

1. Handelsplatser ska fastställa förfaranden för att göra det möjligt att bekräfta relevanta uppgifter om sådana transaktioner med finansiella instrument som avses i artikel 5.1 samma dag som transaktionen har utförts.

2. Trots kravet som föreskrivs i punkt 1 ska de värdepappersföretag som har auktoriserats enligt artikel 5 i direktiv 2014/65/EU i tillämpliga fall vidta åtgärder för att begränsa antalet uteblivna avvecklingar.

Sådana åtgärder ska åtminstone bestå av arrangemang mellan värdepappersföretaget och deras professionella kunder som avses i bilaga II till direktiv 2014/65/EU och som ska säkerställa att det skyndsamt meddelas hur värdepapper som ingår i transaktionen ska fördelas, att detta bekräftas och att godkännandet eller icke-godkännandet av villkoren bekräftas i god tid före den avsedda avvecklingsdagen.

Esma ska i nära samarbete med medlemmarna i ECBS utfärda riktlinjer i enlighet med artikel 16 i förordning (EU) nr 1095/2010 för de standardiserade förfaranden och protokoll för meddelanden som ska användas för att uppfylla andra stycket i denna punkt.

3. En värdepapperscentral ska för varje avvecklingssystem för värdepapper som den driver fastställa förfaranden som underlättar avvecklingar av transaktioner i de finansiella instrument som avses i artikel 5.1 på den avsedda avvecklingsdagen med minimal exponering mot motparts- och likviditetsrisker för deltagarna och en låg andel uteblivna avvecklingar. Den ska genom lämpliga mekanismer främja tidig avveckling på den avsedda avvecklingsdagen.

4. En värdepapperscentral ska för varje avvecklingssystem för värdepapper som den driver införa åtgärder för att uppmuntra deltagarna att avveckla transaktioner i tid och ge dem incitament till att göra detta. Värdepapperscentraler ska kräva att deltagarna avvecklar sina transaktioner på den avsedda avvecklingsdagen.

5. Esma ska i nära samarbete med medlemmarna i ECBS utarbeta förslag till tekniska standarder för tillsyn i syfte att fastställa vilka åtgärder som ska vidtas av värdepappersföretag i enlighet med punkt 2 första stycket, närmare bestämmelser om de förfaranden för att underlätta avveckling som avses i punkt 3 och närmare bestämmelser om åtgärder för att uppmuntra och ge incitament till punktlig avveckling av transaktioner i tid enligt punkt 4.

Esma ska överlämna dessa förslag till tekniska standarder för tillsyn till kommissionen senast den 18 juni 2015.

Kommissionen delegeras befogenhet att anta de tekniska standarder för tillsyn som avses i första stycket i enlighet med artiklarna 10–14 i förordning (EU) nr 1095/2010.

Artikel 7

Åtgärder för att hantera utebliven avveckling

1. En värdepapperscentral ska för varje avvecklingssystem för värdepapper som den driver upprätta ett system som övervakar uteblivna avvecklingar av de transaktioner i finansiella instrument som avses i artikel 5.1. Den ska regelbundet rapportera om antalet och omständigheterna kring uteblivna avvecklingar samt förmedla all annan relevant information, inklusive värdepapperscentralernas och deras deltagares planerade åtgärder för att förbättra avvecklingseffektiviteten, till den behöriga myndigheten och relevanta myndigheter. De rapporterna ska årligen offentliggöras av värdepapperscentralerna i aggregerad och anonymiserad form. De behöriga myndigheterna ska meddela Esma all relevant information om uteblivna avvecklingar.

2. En värdepapperscentral ska för varje avvecklingssystem för värdepapper som den driver inrätta förfaranden som underlättar avvecklingar av de transaktioner i finansiella instrument som avses i artikel 5.1 vilka inte avvecklas på den avsedda avvecklingsdagen. Dessa förfaranden ska inbegripa en sanktionsmekanism, som effektivt ska avskräcka deltagare som orsakar utebliven avveckling.

Värdepapperscentralerna ska före införandet av de förfaranden som avses i första stycket samråda med de relevanta handelsplatserna och centrala motparterna för vilka de tillhandahåller avvecklingstjänster.

Sanktionsmekanismerna som avses i första stycket ska inbegripa sanktionsavgifter för deltagare som orsakar utebliven avveckling (*ansvariga deltagare*). Sanktionsavgifterna ska beräknas på daglig basis för varje bankdag som avveckling av en transaktion uteblir efter den avsedda avvecklingsdagen fram till utgången av den ersättningsköpsprocess som avses i punkt 3, men inte längre än fram till den faktiska avvecklingsdagen. Sanktionsavgifterna ska inte utformas som en inkomstkälla för värdepapperscentralen.

3. Utan att det påverkar de sanktionsmekanismerna som avses i punkt 2 och rätten att annullera en transaktion bilateralt ska, om en ansvarig deltagare underlåter att leverera de finansiella instrument som avses i artikel 5.1 till den mottagande deltagaren inom fyra bankdagar efter den avsedda avvecklingsdagen (*förlängningsperiod*), ett ersättningsköpsförfarande inledas, genom vilket dessa instrument ska bli tillgängliga för avveckling och levereras till den mottagande deltagaren inom en lämplig tidsram.

Om transaktionen avser ett finansiellt instrument som handlas på en tillväxtmarknad för små och medelstora företag ska förlängningsperioden vara 15 dagar, såvida inte tillväxtmarknaden för små och medelstora företag beslutar att tillämpa en kortare period.

4. Följande undantag från de krav som avses i punkt 3 ska vara tillämpliga:

a) På grundval av typen av tillgång och de berörda finansiella instrumentens likviditet får förlängningsperioden utökas från fyra bankdagar upp till maximalt sju bankdagar, om en kortare förlängningsperiod skulle få konsekvenser för de berörda finansmarknadernas smidiga och ordnade funktion.

b) Vid transaktioner som består av flera deltransaktioner, inbegripet avtal om återköp av värdepapper eller avtal om värdepapperslån, ska den ersättningsköpsprocess som avses i punkt 3 inte vara tillämplig om tidsramen för transaktionerna är tillräckligt kort och gör ersättningsköpsprocessen verkningslös.

5. Utan att det påverkar punkt 7 ska de undantag som avses i punkt 4 inte vara tillämpliga på transaktioner som avser aktier, om de transaktionerna clearas av en central motpart.

6. Utan att det påverkar de sanktionsmekanismen som avses i punkt 2 ska, i fall där det vid tidpunkten för handeln avtalade priset på aktierna är högre än det pris som har betalats för genomförandet av ersättningsköpet, mellanskillnaden betalas av den ansvariga deltagaren till den mottagande deltagaren senast den andra bankdagen efter det att de finansiella instrumenten har levererats efter ersättningsköpet.

7. Om ersättningsköpet misslyckas eller inte är möjligt, kan den mottagande deltagaren välja att få en kontantersättning eller att skjuta upp genomförandet av ersättningsköpet till ett lämpligt senare datum (*uppskjutandeperiod*). Om de relevanta finansiella instrumenten inte levereras till den mottagande deltagaren före utgången av uppskjutandeperioden, ska kontantersättning betalas.

Kontantersättningen betalas till den mottagande deltagaren senast den andra bankdagen efter utgången av antingen ersättningsköpsprocessen eller uppskjutandeperioden när uppskjutandeperioden har valts.

8. Den ansvariga deltagaren ska ersätta den enhet som genomför ersättningsköpet för alla belopp som har betalats i enlighet med punkterna 3, 4 och 5, inbegripet eventuella avgifter för utförande av ersättningsköpet. Deltagarna ska tydligt informeras om sådana avgifter.

9. Värdepapperscentraler, centrala motparter och handelsplatser ska införa förfaranden som gör det möjligt att i samråd med deras respektive behöriga myndigheter tillfälligt stänga av en deltagare som konsekvent och systematiskt underlåter att leverera de finansiella instrument som avses i artikel 5.1 på den avsedda avvecklingsdagen och att offentliggöra dennes identitet först efter det att deltagaren har fått tillfälle att lämna synpunkter, förutsatt att de behöriga myndigheterna för värdepapperscentralen, de centrala motparterna och handelsplatserna samt de för deltagaren har blivit vederbörligen informerade. Utöver samråden före en eventuell avstängning ska värdepapperscentraler, centrala motparter och handelsplatser utan dröjsmål anmäla till respektive behöriga myndigheter om avstängningen av en deltagare. Den behöriga myndigheten ska omedelbart informera de relevanta myndigheterna om en deltagares avstängning.

Offentliggöranden av avstängningar får inte innehålla personuppgifter i den mening som avses i artikel 2 a i direktiv 95/46/EG.

10. Punkterna 2–9 ska tillämpas på alla transaktioner med de finansiella instrument som avses i artikel 5.1 som har upptagits till handel eller handlas på en handelsplats eller som clearas av en central motpart enligt följande:

a) För transaktioner som clearas av en central motpart ska den centrala motparten vara den enhet som genomför ersättningsköpet enligt punkterna 3–8.

b) För transaktioner som inte clearas av en central motpart men som utförs på en handelsplats ska handelsplatsen i sina interna regler införa en skyldighet för sina medlemmar och sina deltagare att tillämpa de åtgärder som avses i punkterna 3–8.

c) För alla andra transaktioner än de som avses i a och b i det här stycket ska värdepapperscentralerna i sina interna regler införa en skyldighet för sina deltagare att omfattas av de åtgärder som avses i punkterna 3–8.

En värdepapperscentral ska tillhandahålla centrala motparter och handelsplatser den avvecklingsinformation som krävs för att de ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt denna punkt.

Utan att det påverkar leden a, b och c i första stycket får värdepapperscentraler övervaka genomförandet av de ersättningsköp som avses i de leden vilka avser flera olika avvecklingsinstruktioner gällande samma finansiella instrument och med samma utgångsdatum för genomförandeperioden, i syfte att minimera det antal ersättningsköp som ska genomföras och därigenom deras påverkan på priserna för de relevanta finansiella instrumenten.

11. Punkterna 2–9 ska inte tillämpas för ansvariga deltagare som är centrala motparter.
12. Punkterna 2–9 ska inte tillämpas om insolvensförfaranden inleds mot den ansvariga deltagaren.
13. Denna artikel ska inte tillämpas om huvudhandelsplatsen för en aktie finns i ett tredjeland. Vad som är huvudhandelsplatsen för en aktie ska fastställas i enlighet med artikel 16 i förordning (EU) nr 236/2012.
14. Kommissionen ska ges befogenhet att anta delegerade akter enligt artikel 67 för att utifrån typen av tillgång och det finansiella instrumentets likviditet och typen av transaktion fastställa parametrarna för beräkning av vad som är avskräckande och proportionell nivå för de sanktionsavgifter som avses i punkt 2 tredje stycket, vilka ska säkerställa en betryggande avvecklingsdisciplin och de berörda finansmarknadernas smidiga och ordnade funktion.
15. Esma ska i nära samarbete med medlemmarna i ECBS utarbeta förslag till tekniska standarder för tillsyn i syfte att fastställa följande:
 - a) Närmare bestämmelser om det system för att övervaka uteblivna avvecklingar och de rapporter om uteblivna avvecklingar som avses i punkt 1.
 - b) Förfarandena för indrivning och omfördelning av sanktionsavgifter samt eventuella andra intäkter från sådana sanktioner i enlighet med punkt 2.
 - c) Närmare bestämmelser om den lämpliga ersättningsköpsprocessen som avses i punkterna 3–8, inbegripet lämpliga tidsramar för leveransen av det finansiella instrumentet efter den ersättningsköpsprocess som avses i punkt 3. Dessa tidsramar ska utformas med hänsyn till typen av tillgång och de finansiella instrumentens likviditet.
 - d) Omständigheter då förlängningsperioden skulle kunna förlängas, beroende på typen av tillgång och de finansiella instrumentens likviditet, i enlighet med de villkor som avses i punkt 4 a och med beaktande av kriterierna för bedömning av likviditet i artikel 2.1.17 i förordning (EU) nr 600/2014.
 - e) Transaktionstyper och de särskilda tidsramar för dessa enligt punkt 4 b vilka gör ersättningsköp verkninglösa.
 - f) En metod för beräkning av den kontantersättning som avses i punkt 7.
 - g) Villkoren för när en deltagare anses konsekvent och systematiskt underlåta att leverera finansiella instrument som avses i punkt 9.
 - h) Den nödvändiga avvecklingsinformation som avses i punkt 10 andra stycket.

Esma ska överlämna dessa förslag till tekniska standarder för tillsyn till kommissionen senast den 18 juni 2015.

Kommissionen delegeras befogenhet att anta de tekniska standarder för tillsyn som avses i första stycket i enlighet med artiklarna 10–14 i förordning (EU) nr 1095/2010.

Artikel 8

Verkställighet

1. Den behöriga myndigheten för den värdepapperscentral som driver avvecklingssystemet för värdepapper, den relevanta myndigheten med ansvar för övervakning över det berörda avvecklingssystemet för värdepapper samt de behöriga myndigheterna för tillsyn av handelsplatser, värdepappersföretag och centrala motparter ska ha behörighet att säkerställa att artiklarna 6 och 7 tillämpas av de institut som står under deras tillsyn och att övervaka de påförda sanktionerna. Vid behov ska de respektive behöriga myndigheterna bedriva ett nära samarbete med varandra. Medlemsstaterna ska informera Esma om de utsedda behöriga myndigheter som ingår i tillsynsstrukturen på nationell nivå.
2. För att säkerställa enhetliga och effektiva tillsynsmetoder i unionen i fråga om artiklarna 6 och 7 i denna förordning får Esma i nära samarbete med medlemmarna i ECBS utfärda riktlinjer i enlighet med artikel 16 i förordning (EU) nr 1095/2010.
3. Överträdelse av bestämmelserna i denna avdelning ska inte påverka giltigheten av ett privat avtal om finansiella instrument eller parternas möjlighet att göra bestämmelserna i ett privat avtal om finansiella instrument gällande.

KAPITEL IV

Internaliserad avveckling

Artikel 9

Företag som internaliserar avveckling

1. Företag som internaliserar en avveckling ska varje kvartal till de behöriga myndigheterna där de är etablerade rapportera den aggregerade volymen och värdet av alla värdepapperstransaktioner som de har avvecklat utanför avvecklingssystem för värdepapper.

Behöriga myndigheter ska utan dröjsmål överföra de uppgifter de har erhållit i enlighet med första stycket till Esma och informera Esma om potentiella risker med anledning av denna avvecklingsverksamhet.

2. Esma får i nära samarbete med medlemmarna i ECBS utarbeta förslag till tekniska standarder för tillsyn i vilka innehållet i dessa rapporter specificeras ytterligare.

Kommissionen delegeras befogenhet att anta de tekniska standarder för tillsyn som avses i första stycket i enlighet med artiklarna 10–14 i förordning (EU) nr 1095/2010.

3. Esma ska utarbeta förslag till tekniska standarder för genomförande i syfte att fastställa standardformulär, mallar och förfaranden för rapportering och överföring av de uppgifter som avses i punkt 1.

Esma ska överlämna dessa förslag till tekniska standarder för genomförande till kommissionen senast den 18 juni 2015.

Kommissionen ges befogenhet att anta de tekniska standarder för genomförande som avses i första stycket i enlighet med artikel 15 i förordning (EU) nr 1095/2010.

AVDELNING III

VÄRDEPAPPERSCENTRALER

KAPITEL I

Auktorisation och tillsyn av värdepapperscentraler

Avsnitt 1

Myndigheter ansvariga för auktorisation och tillsyn av värdepapperscentraler

Artikel 10

Behörig myndighet

Utan att det påverkar den övervakning som genomförs av medlemmarna i ECBS som avses i artikel 12.1, ska en värdepapperscentral vara auktoriserad och stå under tillsyn av den behöriga myndigheten i sin hemmedlemsstat.

Artikel 11

Utnämning av behörig myndighet

1. Varje medlemsstat ska utse den behöriga myndighet som ska ansvara för utförandet av uppgifterna enligt denna förordning i samband med auktorisation och tillsyn av värdepapperscentraler som är etablerade på deras territorium utförs samt underrätta Esma om detta.

Om en medlemsstat utser mer än en behörig myndighet, ska den fastställa deras respektive roller och utse en enda myndighet som ansvarig för samarbetet med andra medlemsstaters behöriga myndigheter, de relevanta myndigheterna, Esma och EBA, när det särskilt hänvisas till dem i denna förordning.

2. Esma ska på sin webbplats offentliggöra en förteckning över de behöriga myndigheter som har utsetts i enlighet med punkt 1.

3. De behöriga myndigheterna ska ha alla de tillsyns- och utredningsbefogenheter som de behöver för att utföra sina uppgifter.

Artikel 12

Relevanta myndigheter

1. Följande myndigheter ska delta i auktorisationen och tillsynen av värdepapperscentraler, när det särskilt hänvisas till dem i denna förordning:

a) Den myndighet som ansvarar för tillsyn av det avvecklingssystem för värdepapper som drivs av värdepapperscentralen i den medlemsstat vars rätt är tillämplig på avvecklingssystemet.

b) De centralbanker i unionen som ger ut de mest relevanta valutorna i vilka avveckling sker.

c) I relevanta fall den centralbank i unionen på vars konton kontantdelen i ett avvecklingssystem för värdepapper som drivs av värdepapperscentralen avvecklas.

2. Esma ska på sin webbplats offentliggöra en förteckning över de relevanta myndigheter som avses i punkt 1.

3. Esma ska i nära samarbete med medlemmarna i ECBS utarbeta förslag till tekniska standarder för tillsyn med fastställande av villkoren för när de unionsvalutor som avses i punkt 1 b ska anses vara de mest relevanta, och arrangemang för att inrätta en effektiv process för samråd med de relevanta myndigheter som avses i leden b och c i den punkten.

Esma ska överlämna dessa förslag till tekniska standarder för tillsyn till kommissionen senast den 18 juni 2015.

Kommissionen delegeras befogenhet att anta de tekniska standarder för tillsyn som avses i första stycket i enlighet med artiklarna 10–14 i förordning (EU) nr 1095/2010.

Artikel 13

Informationsutbyte

1. Behöriga myndigheter, relevanta myndigheter och Esma ska på begäran och utan onödigt dröjsmål förse varandra med den information som krävs för att de ska kunna fullgöra sina uppgifter enligt denna förordning.
2. Behöriga myndigheter, relevanta myndigheter, Esma och andra organ eller fysiska och juridiska personer som mottar konfidentiell information vid utförandet av sina uppgifter enligt denna förordning får använda den enbart för utförandet av sina uppgifter.

Artikel 14

Samarbete mellan myndigheter

1. Behöriga myndigheter, relevanta myndigheter och Esma ska bedriva ett nära samarbete med varandra, inbegripet genom att utbyta all relevant information för tillämpningen av denna förordning. Om lämpligt och relevant ska detta samarbete omfatta andra offentliga myndigheter och organ, särskilt sådana som har inrättats eller utsetts enligt direktiv 2003/87/EG.

För att säkerställa enhetliga och effektiva tillsynsmetoder i unionen, däribland samarbete mellan behöriga myndigheter och relevanta myndigheter vid de olika bedömningar som krävs för tillämpningen av denna förordning, får Esma i nära samarbete med medlemmarna i ECBS utfärda riktlinjer för behöriga myndigheter i enlighet med artikel 16 i förordning (EU) nr 1095/2010.

2. På grundval av tillgängliga uppgifter ska de behöriga myndigheterna vid utövandet av sina allmänna uppgifter vederbörligen beakta sina besluts potentiella effekter på det finansiella systemets stabilitet i övriga berörda medlemsstater, särskilt i krissituationer som avses i artikel 15.

Artikel 15

Krissituationer

Utan att det påverkar det underrättelseförfarande som fastställs i artikel 6.3 i direktiv 98/26/EG ska behöriga myndigheter och relevanta myndigheter omedelbart underrätta Esma, Europeiska systemrisknämnden inrättad genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1092/2010 ⁽¹⁾ och varandra om krissituationer för värdepapperscentraler, inklusive all utveckling på finansmarknaderna som kan inverka negativt på marknads likviditet, stabiliteten för en valuta i vilken avveckling sker, penningpolitikens integritet eller det finansiella systemets stabilitet i någon av de medlemsstater där värdepapperscentralen eller någon av dess deltagare är etablerad.

Avsnitt 2

Villkor och förfaranden för auktorisation av värdepapperscentraler

Artikel 16

Auktorisation av en värdepapperscentral

1. Varje juridisk person som omfattas av definitionen av en värdepapperscentral ska erhålla en auktorisation av den behöriga myndigheten i den medlemsstat där den är etablerad innan den inleder sin verksamhet.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1092/2010 av den 24 november 2010 om makrotillsyn av det finansiella systemet på EU-nivå och om inrättande av en europeisk systemrisknämnd (EUT L 331, 15.12.2010, s. 1).

2. Auktorisationen ska ange de huvudtjänster som förtecknas i avsnitt A i bilagan och andra anknutna tjänster än banktjänster som är tillåtna enligt avsnitt B i bilagan som värdepapperscentralen är auktoriserad att tillhandahålla.
3. En värdepapperscentral ska alltid uppfylla de nödvändiga villkoren för auktorisation.
4. En värdepapperscentral och dess oberoende revisorer ska utan onödigt dröjsmål informera den behöriga myndigheten om väsentliga förändringar som påverkar efterlevnaden av villkoren för auktorisation.

Artikel 17

Förfarande för att bevilja auktorisation

1. Den sökande värdepapperscentralen ska lämna in en ansökan om auktorisation till sin behöriga myndighet.
2. Ansökan om auktorisation ska åtföljas av all information som krävs för att den behöriga myndigheten ska kunna fastställa att den sökande värdepapperscentralen vid tidpunkt för auktorisationen vidtagit alla nödvändiga arrangemang för att uppfylla kraven som anges i denna förordning. Ansökan om auktorisation ska innehålla en verksamhetsplan, i vilken den tilltänkta verksamhetsinriktningen och värdepapperscentralens organisationsstruktur ska beskrivas.
3. Inom 30 arbetsdagar efter mottagandet av ansökan ska den behöriga myndigheten bedöma om ansökan är fullständig. Om ansökan inte är fullständig, ska den behöriga myndigheten fastställa en tidsfrist inom vilken den ansökande värdepapperscentralen måste lämna kompletterande information. Den behöriga myndigheten ska meddela den ansökande värdepapperscentralen, när ansökan anses vara fullständig.
4. Från och med tidpunkten när ansökan anses vara fullständig, ska den behöriga myndigheten översända all information i ansökan till de relevanta myndigheterna och samråda med de myndigheterna om egenskaperna hos det avvecklingssystem för värdepapper som drivs av den ansökande värdepapperscentralen. Varje relevant myndighet får inom tre månader från mottagandet av informationen framföra sina synpunkter till den behöriga myndigheten.
5. Om en ansökande värdepapperscentral avser att tillhandahålla de tjänster som avses i artikel 4.1.2 i direktiv 2014/65/EU utöver tillhandahållandet av andra anknutna tjänster än banktjänster som är uttryckligen angivna i avsnitt B i bilagan, ska den behöriga myndigheten översända all information i ansökan till den myndighet som avses i artikel 67 i direktiv 2014/65/EU och samråda med den myndigheten om den ansökande värdepapperscentralens förmåga att uppfylla kraven i direktiv 2014/65/EU och förordning (EU) nr 600/2014.
6. Den behöriga myndigheten ska, innan en värdepapperscentralens auktorisation beviljas, samråda med de behöriga myndigheterna i den andra berörda medlemsstaten i följande fall:
 - a) Värdepapperscentralen är dotterföretag till en värdepapperscentral som är auktoriserad i en annan medlemsstat.
 - b) Värdepapperscentralen är dotterföretag till det moderföretag till en värdepapperscentral som är auktoriserad i en annan medlemsstat.
 - c) Värdepapperscentralen kontrolleras av samma fysiska eller juridiska personer som har kontrollen över en annan värdepapperscentral som är auktoriserad i en annan medlemsstat.

7. Det samråd som avses i punkt 6 ska minst omfatta följande:
- Lämpligheten hos aktieägare och personer som avses i artikel 27.6 samt anseendet och erfarenheten hos de personer som i praktiken styr värdepapperscentralens verksamhet som avses i artikel 27.1 och 27.4, när de aktieägarna och personerna är gemensamma för värdepapperscentralen och för en värdepapperscentral som är auktoriserad i en annan medlemsstat.
 - Huruvida förbindelserna som avses i punkt 6 a, b och c mellan den värdepapperscentral som är auktoriserad i en annan medlemsstat och den sökande värdepapperscentralen påverkar den senares förmåga att uppfylla kraven i denna förordning.
8. Senast sex månader efter inlämnandet av en fullständig ansökan ska den behöriga myndigheten skriftligen med ett fullständig motiverat beslut underrätta den sökande värdepapperscentralen om auktorisationen har beviljats eller avslagits.
9. Esma ska i nära samarbete med medlemmarna i ECBS utarbeta förslag till tekniska standarder för tillsyn i syfte att fastställa vilken information den sökande värdepapperscentralen ska lämna till den behöriga myndigheten i ansökan om auktorisation.

Esma ska överlämna dessa förslag till tekniska standarder för tillsyn till kommissionen senast den 18 juni 2015.

Kommissionen delegeras befogenhet att anta de tekniska standarder för tillsyn som avses i första stycket i enlighet med artiklarna 10–14 i förordning (EU) nr 1095/2010.

10. Esma ska i nära samarbete med medlemmarna i ECBS utarbeta förslag till tekniska standarder för genomförande i syfte att fastställa standardformulär, mallar och förfaranden för ansökan om auktorisation.

Esma ska överlämna dessa förslag till tekniska standarder för genomförande till kommissionen senast den 18 juni 2015.

Kommissionen ges befogenhet att anta de tekniska standarder för genomförande som avses i första stycket i enlighet med artikel 15 i förordning (EU) nr 1095/2010.

Artikel 18

Effekter av auktorisationen

- Verksamheten hos den auktoriserade värdepapperscentralen ska begränsas till tillhandahållandet av de tjänster som omfattas av auktorisationen eller av anmälan i enlighet med artikel 19.8.
- Avvecklingssystem för värdepapper får endast drivas av auktoriserade värdepapperscentraler, inbegripet centralbanker som fungerar som värdepapperscentraler.
- En auktoriserad värdepapperscentral får ha ägarintresse endast i en juridisk person vars verksamhet är begränsad till tillhandahållande av de tjänster som förtecknas i avsnitten A och B i bilagan, såvida inte ett sådant ägarintresse godkänns av dess behöriga myndighet på grunden att det inte i betydande utsträckning höjer värdepapperscentralens riskprofil.
- Esma ska i nära samarbete med medlemmarna i ECBS utarbeta förslag till tekniska standarder för tillsyn i syfte att fastställa vilka kriterier som ska beaktas av de behöriga myndigheterna vid godkännande av värdepapperscentralers ägarintressen i andra juridiska personer än de som tillhandahåller de tjänster som förtecknas i avsnitten A och B i bilagan. Sådana kriterier får inbegripa huruvida de tjänster som tillhandahålls av den juridiska personen kompletterar de tjänster som erbjuds av en värdepapperscentral och i vilken utsträckning värdepapperscentralens exponeras mot ekonomiska förpliktelser till följd av sådant ägarintresse.

Esma ska överlämna dessa förslag till tekniska standarder för tillsyn till kommissionen senast den 18 juni 2015.

Kommissionen delegeras befogenhet att anta de tekniska standarder för tillsyn som avses i första stycket i enlighet med artiklarna 10–14 i förordning (EU) nr 1095/2010.

Artikel 19

Utvidgning och utkontraktering av verksamheter och tjänster

1. En auktoriserad värdepapperscentral ska lämna in en ansökan om auktorisation till den behöriga myndigheten i dess hemmedlemsstat när den vill utkontraktera en huvudtjänst till en tredje part enligt artikel 30 eller utvidga sina tjänster till en eller flera av följande tjänster:

- a) Ytterligare huvudtjänster som förtecknas i avsnitt A i bilagan och inte omfattas av den ursprungliga auktorisationen.
 - b) Anknutna tjänster som tillåts enligt, men inte uttryckligen förtecknas, i avsnitt B i bilagan och inte omfattas av den ursprungliga auktorisationen.
 - c) Drift av ytterligare ett avvecklingssystem för värdepapper.
 - d) Avveckling av hela eller delar av kontantdelen av värdepapperscentralens avvecklingssystem i konton hos en annan avvecklingsagent.
 - e) Upprättande av en samverkande länk, inbegripet med värdepapperscentraler i tredjeland.
2. Beviljandet av auktorisation enligt punkt 1 ska ske enligt det förfarande som anges i artikel 17.

Den behöriga myndigheten ska inom tre månader efter inlämnandet av en fullständig ansökan underrätta den ansökande värdepapperscentralen om auktorisationen har beviljats eller avslagits.

3. Värdepapperscentraler som är etablerade i unionen och avser att upprätta en samverkande länk ska lämna in en ansökan om auktorisation enligt punkt 1 e till sina respektive behöriga myndigheter. De myndigheterna ska samråda med varandra om godkännandet av länken mellan värdepapperscentraler. Om de fattar olika beslut och båda myndigheterna samtycker, får ärendet hänskjutas till Esma, som får agera i enlighet med de befogenheter som Esma tilldelas enligt artikel 19 i förordning (EU) nr 1095/2010.

4. De myndigheter som avses i punkt 3 ska endast neka att auktorisera en länk, om en sådan länk mellan värdepapperscentraler skulle utgöra ett hot mot finansmarknadernas smidiga och ordnade funktion eller orsaka systemrisker.

5. Samverkande länkar hos värdepapperscentraler som utkontrakterar en del av sina tjänster med anknytning till dessa länkar för driftskompatibilitet till en offentlig enhet i enlighet med artikel 30.5 samt sådana samverkande länkar som inte avses i punkt 1 e ska inte vara föremål för auktorisation enligt den punkten utan anmälas till värdepapperscentralernas behöriga och relevanta myndigheter innan de upprättas, genom tillhandahållande av all relevant information som möjliggör för dessa myndigheter att bedöma uppfyllandet av kraven i artikel 48.

6. En värdepapperscentral som är etablerad och auktoriserad i unionen får upprätthålla eller upprätta en länk med en värdepapperscentral i ett tredjeland i enlighet med de villkor och förfaranden som fastställs i denna artikel. Om länkarna upprättas med värdepapperscentraler i tredjeländer, ska den information som tillhandahålls av den ansökande värdepapperscentralen göra det möjligt för den behöriga myndigheten att utvärdera om sådana länkar uppfyller de krav som fastställs i artikel 48 eller krav som är likvärdiga med dem som fastställs i artikel 48.

7. Den behöriga myndigheten för den ansökande värdepapperscentralen ska kräva att den värdepapperscentralen bryter en länk mellan värdepapperscentraler som har anmälts, om en sådan länk inte uppfyller de krav som föreskrivs i artikel 48 och därmed innebär ett hot mot finansmarknadernas smidiga och ordnade funktioneller orsakar systemrisker. Om en behörig myndighet som kräver att en värdepapperscentral ska bryta en länk mellan värdepapperscentraler ska den följa det förfarande som fastställs i artikel 20.2 och 20.3.

8. De ytterligare anknutna tjänster som uttryckligen anges i avsnitt B i bilagan ska inte vara föremål för auktorisation utan ska anmälas till den behöriga myndigheten innan de tillhandahålls.

Artikel 20

Återkallande av auktorisation

1. Utan att det påverkar eventuella korrigerande åtgärder enligt avdelning V ska den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten återkalla auktorisationen under någon av följande omständigheter, om värdepapperscentralen

- a) under tolv månader inte har utnyttjat sin auktorisation, uttryckligen har frånsagt sig auktorisationen eller inte har tillhandahållit några tjänster eller utövat någon verksamhet under de föregående sex månaderna,
- b) har erhållit auktorisationen genom att lämna osanna uppgifter eller på något annat olagligt sätt,
- c) inte längre uppfyller de villkor enligt vilka auktorisationen beviljades och inte har vidtagit de korrigerande åtgärder som den behöriga myndigheten har begärt inom en viss tidsfrist,
- d) allvarligt eller systematiskt har överträtt kraven som föreskrivs i den här förordningen och i tillämpliga fall i direktiv 2014/65/EU eller förordning (EU) nr 600/2014.

2. Så snart den behöriga myndigheten upptäcker att någon av de omständigheter som avses i punkt 1 föreligger, ska den omedelbart samråda med de relevanta myndigheter och i tillämpliga fall den myndighet som avses i artikel 67 i direktiv 2014/65/EU om huruvida auktorisationen måste återkallas.

3. Esmas eller någon relevant myndighet och i tillämpliga fall den myndighet som avses i artikel 67 i direktiv 2014/65/EU får när som helst begära att den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten undersöker om denna värdepapperscentral fortfarande uppfyller villkoren för auktorisationen.

4. Den behöriga myndigheten får begränsa återkallandet av auktorisationen till en viss tjänst, verksamhet eller finansiellt instrument.

5. En värdepapperscentral ska upprätta, genomföra och upprätthålla lämpliga förfaranden som säkerställer punktlig och ordnad avveckling och att kundernas och deltagarnas tillgångar överförs till en annan värdepapperscentral i händelse av återkallande av auktorisationen som avses i punkt 1.

Artikel 21

Register över värdepapperscentraler

1. Beslut som fattas av behöriga myndigheter enligt artiklarna 16, 19 och 20 ska omedelbart meddelas Esmas.
2. Centralbankerna ska utan onödigt dröjsmål underrätta Esmas om de avvecklingssystem för värdepapper som de driver.

3. Namnet på varje värdepapperscentral som bedriver verksamhet enligt denna förordning och som har beviljats auktorisation enligt artiklarna 16, 19 eller 25 ska föras in i ett register med angivande av de tjänster och i tillämpliga fall de typer av finansiella instrument för vilka värdepapperscentralen har auktoriserats. Registret ska inbegripa värdepapperscentralens filialer som värdepapperscentralen driver i andra medlemsstater, länkar mellan värdepapperscentraler och de uppgifter som krävs enligt artikel 31, om medlemsstaterna har använt sig av den möjlighet som anges i den artikeln. Esma ska göra registret tillgängligt på sin särskilda webbplats och hålla det uppdaterad.

Avsnitt 3

Tillsyn av värdepapperscentraler

Artikel 22

Översyn och utvärdering

1. Den behöriga myndigheten ska minst en gång om året se över de arrangemang, strategier, förfaranden och mekanismer som har genomförts av en värdepapperscentral för efterlevande av denna förordning samt utvärdera de risker som denna värdepapperscentral är eller kan vara exponerad mot eller som den ger upphov till för värdepappersmarknadernas smidiga funktion.
2. Den behöriga myndigheten ska kräva att värdepapperscentralen överlämnar en tillfredsställande återhämtningsplan som säkerställer kontinuitet i dess huvudverksamhet till de behöriga myndigheterna.
3. Den behöriga myndigheten ska säkerställa att en adekvat resolutionsplan upprättas och upprätthålls för varje värdepapperscentral, så att kontinuitet säkerställs åtminstone för dess kärnverksamhet, med beaktande av storleken, systemvikten, arten, omfattningen och komplexitetsgraden i den berörda värdepapperscentralens verksamhet och en eventuell relevant resolutionsplan som har upprättats i enlighet med direktiv 2014/59/EU.
4. Den behöriga myndigheten ska fastställa hur ofta och hur djupgående översynen och utvärderingen enligt punkt 1 ska genomföras, med beaktande storleken, systemvikten, arten, omfattningen och komplexitetsgraden i den berörda värdepapperscentralens verksamhet. Översynen och utvärderingen ska uppdateras minst en gång årligen.
5. Den behöriga myndigheten ska göra inspektioner på plats hos värdepapperscentralen.
6. När den behöriga myndigheten utför den översyn och utvärdering som avses i punkt 1, ska den i ett tidigt skede samråda med de relevanta myndigheter, särskilt om hur de avvecklingssystem för värdepapper som drivs av värdepapperscentralen fungerar, och, i tillämpliga fall, med den myndighet som avses i artikel 67 i direktiv 2014/65/EU.
7. Den behöriga myndigheten ska regelbundet och minst en gång om året informera de relevanta myndigheter och, i tillämpliga fall, den myndighet som avses i artikel 67 i direktiv 2014/65/EU om resultaten av den översyn och utvärdering som avses i punkt 1, inbegripet eventuella korrigeringar eller åtgärder eller sanktioner.
8. När de utför den översyn och utvärdering som avses i punkt 1, ska de behöriga myndigheter som ansvarar för tillsynen av värdepapperscentraler som upprätthåller de typer av förbindelser som avses i artikel 17.6 a, b och c ge varandra all relevant information som kan underlätta arbetet.
9. Den behöriga myndigheten ska ålägga en värdepapperscentral som inte uppfyller kraven i denna förordning att i ett tidigt skede vidta de åtgärder som krävs för att hantera situationen.

10. Esma ska i nära samarbete med medlemmarna i ECBS utarbeta förslag till tekniska standarder för tillsyn i syfte att fastställa följande:

- a) Den information som värdepapperscentralen ska lämna till den behöriga myndigheten för den översyn och utvärdering som avses i punkt 1.
- b) Den information som den behöriga myndigheten ska lämna till de relevanta myndigheter som avses i punkt 7.
- c) Den information som de behöriga myndigheter som avses i punkt 8 ska lämna till varandra.

Esma ska överlämna dessa förslag till tekniska standarder för tillsyn till kommissionen senast den 18 juni 2015.

Kommissionen delegeras befogenhet att anta de tekniska standarder för tillsyn som avses i första stycket i enlighet med artiklarna 10–14 i förordning (EU) nr 1095/2010.

11. Esma ska i nära samarbete med medlemmarna i ECBS utarbeta förslag till tekniska standarder för genomförande i syfte att fastställa standardformulär, mallar och förfaranden för tillhandahållande av information i enlighet med punkt 10 första stycket.

Esma ska överlämna dessa förslag till tekniska standarder för genomförande till kommissionen senast den 18 juni 2015.

Kommissionen ges befogenhet att anta de tekniska standarder för genomförande som avses i första stycket i enlighet med artikel 15 i förordning (EU) nr 1095/2010.

Avsnitt 4

Tillhandahållande av tjänster i en annan medlemsstat

Artikel 23

Frihet att tillhandahålla tjänster i en annan medlemsstat

1. En auktoriserad värdepapperscentral får tillhandahålla de tjänster som avses i bilagan inom unionens territorium, inbegripet genom att upprätta en filial, förutsatt att de tjänsterna omfattas av auktorisationen.

2. En auktoriserad värdepapperscentral som avser att tillhandahålla de huvudtjänster som avses i punkterna 1 och 2 i avsnitt A i bilagan med anknytning till finansiella instrument som har utfärdats enligt en annan medlemsstats rätt som avses i artikel 49.1 eller att inrätta en filial i en annan medlemsstat ska omfattas av det förfarande som avses i punkterna 3–7.

3. Varje värdepapperscentral som för första gången önskar tillhandahålla de tjänster som avses i punkt 2 inom en annan medlemsstats territorium eller ändra omfattningen av de tillhandahållna tjänsterna ska meddela den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten följande:

- a) I vilken medlemsstat värdepapperscentralen avser att inleda verksamhet.
- b) En verksamhetsplan med uppgift särskilt om vilken eller vilka tjänster värdepapperscentralen avser att tillhandahålla.
- c) Vilken eller vilka valutor som värdepapperscentralen avser att hantera.
- d) Om det finns en filial, filialens organisatoriska struktur och namnen på dem som ansvarar för ledningen av filialen.

e) I relevanta fall en bedömning av de åtgärder som värdepapperscentralen avser att vidta för att möjliggöra användarnas efterlevnad av den nationella rätt som avses i artikel 49.1.

4. Inom tre månader från mottagandet av den information som avses i punkt 3 ska den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten lämna informationen till den behöriga myndigheten i värdmedlemsstaten, såvida den inte, med hänsyn till det planerade tillhandahållandet av de avsedda tjänsterna, har anledning att tvivla på lämpligheten i den administrativa strukturen eller den finansiella situationen för den värdepapperscentral som önskar tillhandahålla sina tjänster i värdmedlemsstaten.

Den behöriga myndigheten i värdmedlemsstaten ska utan dröjsmål underrätta de relevanta myndigheterna i den medlemsstaten om eventuell information som har mottagits enligt första stycket.

5. Om den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten i enlighet med punkt 4 beslutar att inte översända all information som avses i punkt 3 till värdmedlemsstatens behöriga myndighet, ska den informera den berörda värdepapperscentralen om skälen för vägran inom tre månader från det att den har mottagit all information samt informera värdmedlemsstatens behöriga myndighet om sitt beslut vad gäller punkt 6 a. När information delges som svar på en sådan begäran, ska värdmedlemsstatens behöriga myndighet inte utfärda det meddelande som avses i punkt 6 a.

6. Värdepapperscentralen får börja tillhandahålla de tjänster som avses i punkt 2 i värdmedlemsstaten på följande villkor:

a) Den har mottagit ett meddelande från den behöriga myndigheten i värdmedlemsstaten som bekräftar att myndigheten har tagit emot den information som avses i punkt 4 och, som i relevanta fall, godkänner den bedömning som avses i punkt 3 e.

b) Om det inte har kommit någon mottagningsbekräftelse, inom tre månader från dagen för översändandet av den information som avses i punkt 4.

7. Vid ändring av de förhållanden om vilka information har lämnats i enlighet med punkt 3 ska värdepapperscentralen skriftligen meddela den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten ändringen senast en månad innan den genomför ändringen. Den behöriga myndigheten i värdmedlemsstaten ska också utan dröjsmål underrättas om ändringen genom hemmedlemsstatens behöriga myndighet.

Artikel 24

Samarbete mellan myndigheter i hemmedlemsstaten och värdmedlemsstaten samt inbördes utvärdering

1. Om en värdepapperscentral som är auktoriserad i en medlemsstat har inrättat en filial i en annan medlemsstat, ska den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten och den behöriga myndigheten i värdmedlemsstaten samarbeta nära med varandra vid utförandet av sina uppgifter som föreskrivs i denna förordning, särskilt vid genomförandet av inspektioner på plats vid filialen i fråga. Den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten respektive värdmedlemsstaten får, under utövandet av sina uppgifter och efter att ha underrättat den behöriga myndigheten i värdmedlemsstaten eller hemmedlemsstaten, genomföra inspektioner på plats vid filialen i fråga.

2. De behöriga myndigheterna i hemmedlemsstaten eller värdmedlemsstaterna får kräva att värdepapperscentraler som tillhandahåller tjänster i enlighet med artikel 23 regelbundet ska rapportera till dem om sin verksamhet i den värdmedlemsstaten, inbegripet för att samla in statistik. De behöriga myndigheterna i värdmedlemsstaten ska på begäran av de behöriga myndigheterna i hemmedlemsstaten tillhandahålla hemmedlemsstatens behöriga myndighet de regelbundna rapporterna.

3. Den behöriga myndigheten i värdepapperscentralens hemmedlemsstat ska på begäran av den behöriga myndigheten i värdmedlemsstaten utan dröjsmål lämna såväl upplysningar om vilka emittenterna och deltagarna är i de avvecklings-system för värdepapper som drivs av den värdepapperscentral som tillhandahåller tjänster i den värdmedlemsstaten som all annan relevant information om den värdepapperscentralens verksamhet i värdmedlemsstaten.

4. När, med beaktande av värdepappersmarknadssituationen i värdmedlemsstaten, den verksamhet som bedrivs av en värdepapperscentral har kommit att få väsentlig betydelse för värdepappersmarknadernas funktion och för skyddet av investerarna i värdmedlemsstaten, ska den behöriga myndigheten i hem- och värdmedlemsstaten och de relevanta myndigheterna i hem- och värdmedlemsstaten upprätta samarbetsarrangemang för tillsynen av värdepapperscentralens verksamhet i värdmedlemsstaten.

Om en värdepapperscentral har kommit att få väsentlig betydelse för värdepappersmarknadernas funktion och för skyddet av investerarna i mer än en värdmedlemsstat, får hemmedlemsstaten besluta att sådana samarbetsarrangemang ska inbegripa tillsynskollegier.

5. Om den behöriga myndigheten i värdmedlemsstaten har tydliga och verifierbara skäl att anta att en värdepapperscentral som tillhandahåller tjänster inom värdmedlemsstatens territorium i enlighet med artikel 23 bryter mot de skyldigheter som följer av bestämmelserna i denna förordning, ska den underrätta den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten och Esma om sina iakttagelser.

Om värdepapperscentralen, trots de åtgärder som vidtas av den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten eller för att dessa åtgärder har visat sig vara otillräckliga, fortsätter att överträda de skyldigheter som följer av bestämmelserna i denna förordning, ska den behöriga myndigheten i värdmedlemsstaten efter att ha informerat den behöriga myndigheten i hemmedlemsstaten vidta alla lämpliga åtgärder som behövs för att se till att bestämmelserna i denna förordning följs inom värdmedlemsstatens territorium. Esma ska utan dröjsmål informeras om sådana åtgärder.

Den behöriga myndigheten i värdmedlemsstaten och hemmedlemsstaten får hänskjuta ärendet till Esma, som får agera i enlighet med de befogenheter som den tilldelas enligt artikel 19 i förordning (EU) nr 1095/2010.

6. Utan att det påverkar artikel 30 i förordning (EU) nr 1095/2010 ska Esma efter samråd med medlemmarna i ECBS åtminstone vart tredje år organisera och genomföra en inbördes utvärdering av tillsynen av de värdepapperscentraler som utnyttjar friheten att tillhandahålla tjänster i en annan medlemsstat i enlighet med artikel 23 eller deltar i en samverkande länk.

Inom ramen för den inbördes utvärdering som avses i första stycket ska Esma, i lämpliga fall, också begära yttranden eller råd från den intressentgrupp för värdepapper och marknader som avses i artikel 37 i förordning (EU) nr 1095/2010.

7. Kommissionen ska ges befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 67 i fråga om åtgärder för att fastställa de kriterier enligt vilka en värdepapperscentralens verksamhet i en värdmedlemsstat kan anses vara av väsentlig betydelse för värdepappersmarknadernas funktion och för skyddet av investerarna i den värdmedlemsstaten.

8. Esma ska i nära samarbete med medlemmarna i ECBS utarbeta förslag till tekniska standarder för genomförande i syfte att fastställa standardformulär, mallar och förfaranden för det samarbete som avses i punkterna 1, 3 och 5.

Esma ska överlämna dessa förslag till tekniska standarder för genomförande till kommissionen senast den 18 juni 2015.

Kommissionen ges befogenhet att anta de tekniska standarder för genomförande som avses i första stycket i enlighet med artikel 15 i förordning (EU) nr 1095/2010.

Avsnitt 5

Förbindelser med tredjeland

Artikel 25

Tredjeland

1. Värdepapperscentraler från tredjeland får tillhandahålla de tjänster som avses i bilagan inom unionens territorium, inbegripet genom att etablera en filial.
2. Utan hinder av vad som sägs i punkt 1 ska en värdepapperscentral från tredjeland som avser att tillhandahålla de huvudtjänster som avses i punkterna 1 och 2 i avsnitt A i bilagan med anknytning till finansiella instrument som har utfärdats enligt en medlemsstats rätt som avses i artikel 49.1 andra stycket eller att inrätta en filial i en medlemsstat omfattas av det förfarande som avses i punkterna 4–11 i den här artikeln.
3. En värdepapperscentral som är etablerad och auktoriserad i unionen får upprätthålla eller upprätta en länk med en värdepapperscentral från ett tredjeland i enlighet med artikel 48.
4. Esma får efter samråd med de myndigheter som avses i punkt 5 erkänna en värdepapperscentral från tredjeland som har ansökt om erkännande för att tillhandahålla de tjänster som avses i punkt 2, om följande villkor är uppfyllda:
 - a) Kommissionen har antagit ett beslut i enlighet med punkt 9.
 - b) Värdepapperscentralen från tredjeland är föremål för effektiv auktorisation, tillsyn och övervakning eller, om avvecklingssystemet för värdepapper drivs av en centralbank, övervakning, som garanterar fullständig efterlevnad av de stabilitetskrav som är tillämpliga i det tredjelandet.
 - c) Det har upprättats samarbetsarrangemang mellan Esma och de ansvariga myndigheterna i det tredjelandet (nedan kallade *ansvariga tredjelandsmyndigheter*) enligt punkt 10.
 - d) Värdepapperscentralen från tredjeland vidtar i relevanta fall nödvändiga åtgärder för att möjliggöra efterlevnad bland sina användare av den relevanta nationella rätten i den medlemsstat där den avser att tillhandahålla värdepapperscentralstjänster, inklusive den rätt som avses i artikel 49.1 andra stycket, och de åtgärdernas lämplighet har bekräftats av de behöriga myndigheterna i den medlemsstat där värdepapperscentralen från tredjeland avser att tillhandahålla värdepapperscentralstjänster.
5. När Esma bedömer om de villkor som avses i punkt 4 är uppfyllda, ska den samråda med
 - a) de behöriga myndigheterna i de medlemsstater i vilka värdepapperscentralen från tredjeland har för avsikt att tillhandahålla värdepapperscentralstjänster, särskilt om hur värdepapperscentralen från tredjeland avser att efterleva det krav som avses i punkt 4 d,
 - b) de relevanta myndigheterna,
 - c) de ansvariga tredjelandsmyndigheter som getts uppdraget att auktorisera, utöva tillsyn över och övervaka värdepapperscentraler.

6. Den värdepapperscentral från tredjeland som avses i punkt 2 ska lämna in sin ansökan om erkännande till Esma.

Den ansökande värdepapperscentralen ska överlämna all information till Esma som anses nödvändig för erkännande. Esma ska göra en bedömning av om ansökan är fullständig inom 30 arbetsdagar från och med mottagandet av ansökan. Om ansökan inte är fullständig, ska Esma fastställa en tidsfrist, inom vilken den ansökande värdepapperscentralen måste lämna kompletterande information.

De behöriga myndigheterna i de medlemsstater där värdepapperscentralen från tredjeland avser att tillhandahålla värdepapperscentralstjänster ska bedöma huruvida värdepapperscentralen från tredjeland efterlever den rätt som avses i punkt 4 d och med ett fullständigt motiverat beslut underrätta Esma om huruvida den efterlevs eller inte inom tre månader från det att all nödvändig information mottagits från Esma.

Beslutet om erkännande ska baseras på de kriterier som fastställs i punkt 4.

Senast sex månader efter inlämnandet av en fullständig ansökan ska Esma skriftligen med ett fullständigt motiverat beslut underrätta den sökande värdepapperscentralen om huruvida erkännande beviljats eller avslagits.

7. De behöriga myndigheterna i medlemsstaterna – där den enligt punkt 4 vederbörligen erkända värdepapperscentralen från tredjeland tillhandahåller värdepapperscentralstjänster – får i nära samarbete med Esma begära att de ansvariga tredjelandsmyndigheterna ska

- a) regelbundet rapportera om den verksamhet som bedrivs av värdepapperscentralen från tredjeland i de värdmedlemsstaterna, inbegripet för att samla in statistik,
- b) inom en lämplig tidsperiod lämna såväl upplysningar om vilka emittenterna och deltagarna är i de avvecklingssystem för värdepapper som drivs av den värdepapperscentral från tredjeland som tillhandahåller tjänster i den värdmedlemsstaten som all annan relevant information om den verksamhet som bedrivs av värdepapperscentralen från tredjeland i värdmedlemsstaten.

8. Esma ska efter att ha samrått med de myndigheter som avses i punkt 5 se över erkännandet av värdepapperscentralen från tredjeland, om den värdepapperscentralen utvidgar sina tjänster i unionen enligt det förfarande som fastställs i punkterna 4, 5 och 6.

Esma ska återkalla erkännandet av värdepapperscentralen, om de villkor som fastställs i punkt 4 inte längre är uppfyllda eller under de omständigheter som avses i artikel 20.

9. Kommissionen får anta genomförandeakter för att fastställa att den rättsliga och tillsynsmässiga ramen i ett tredjeland säkerställer att värdepapperscentraler som har auktoriserats i det tredjelandet följer rättsligt bindande krav, som i praktiken är likvärdiga med kraven i denna förordning, och att de värdepapperscentralerna fortlöpande är föremål för effektiv tillsyn, övervakning och efterlevnadskontroll i det tredjelandet samt att det tredjelandets rättsliga ram tillhandahåller ett effektivt och likvärdigt system för erkännandet av värdepapperscentraler som är auktoriserade enligt tredjelandslagstiftning. Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med granskningsförfarandet som avses i artikel 68.2.

Vidare får kommissionen, vid fastställandet som avses i första stycket, även överväga huruvida denna rättsliga och tillsynsmässiga ram i ett tredjeland även återspeglar CPSS-IOSCO:s internationellt erkända standarder, såvitt dessa inte strider mot kraven som föreskrivs i denna förordning.

10. I enlighet med artikel 33.1 i förordning (EU) nr 1095/2010 ska Esma upprätta samarbetsavtal med de ansvariga tredjelandsmyndigheterna vilkas rättsliga och tillsynsmässiga rammar erkänts som likvärdiga med denna förordning i enlighet med punkt 9. Sådana avtal ska minst ange följande:

- a) Mekanismen för informationsutbyte mellan Esma, behöriga myndigheter i värdmedlemsstaten och de ansvariga tredjelandsmyndigheterna, inbegripet tillträde till all information som Esma begär om de värdepapperscentraler som är auktoriserade i tredjeländerna, i synnerhet tillträde till information i de fall som avses i punkt 7.
- b) Mekanismen för att snabbt underrätta Esma när en ansvarig tredjelandsmyndighet anser att en värdepapperscentral som den utövar tillsyn över överträder villkoren för sin auktorisation eller annan tillämplig rätt.
- c) Förfarandena för samordning av tillsynsverksamhet, om lämpligt inbegripet inspektioner på plats.

Om ett sådant samarbetsavtal innehåller bestämmelser om överföring av personuppgifter från en medlemsstat, ska dessa överföringar följa bestämmelserna i direktiv 95/46/EG, och när ett samarbetsavtal innehåller bestämmelser om att Esma ska överföra personuppgifter, ska dessa överföringar följa bestämmelserna i förordning (EG) nr 45/2001.

11. Om en värdepapperscentral från tredjeland har erkänts i enlighet med punkterna 4–8, får den tillhandahålla de tjänster som avses i bilagan inom unionens territorium, inbegripet genom att inrätta en filial.

12. Esma ska i nära samarbete med medlemmarna i ECBS utarbeta förslag till tekniska standarder för tillsyn i syfte att fastställa vilka uppgifter den sökande värdepapperscentralen ska lämna till Esma i sin ansökan om erkännande enligt punkt 6.

Esma ska överlämna dessa förslag till tekniska standarder för tillsyn till kommissionen senast den 18 juni 2015.

Kommissionen delegeras befogenhet att anta de tekniska standarder för tillsyn som avses i första stycket i enlighet med artiklarna 10–14 i förordning (EU) nr 1095/2010.

KAPITEL II

Krav på värdepapperscentraler

Avsnitt 1

Organisatoriska krav

Artikel 26

Allmänna bestämmelser

1. En värdepapperscentral ska ha stabila styrformer, vilket omfattar en tydlig organisationsstruktur med en tydlig, överblickbar och konsekvent ansvarsfördelning, effektiva metoder för att identifiera, hantera, övervaka och rapportera de risker som den är eller kan bli utsatt för samt en tillfredsställande ersättningspolitik och rutiner för intern kontroll, däribland sunda förfaranden för administration och redovisning.

2. En värdepapperscentral ska införa riktlinjer och förfaranden som är så effektiva att de säkerställer efterlevnad av denna förordning, inklusive ledningens och de anställdas efterlevnad av alla förordningens bestämmelser.

3. En värdepapperscentral ska ha och tillämpa effektiva skriftliga organisatoriska och administrativa förfaranden för att identifiera och hantera potentiella intressekonflikter mellan värdepapperscentralen själv, inbegripet dess ledning, anställda, ledamöter av ledningsorganet eller någon person med direkt eller indirekt koppling till dem, och dess deltagare eller kunder. Den ska upprätthålla och genomföra lämpliga förfaranden för lösande av eventuella intressekonflikter.
4. En värdepapperscentral ska offentliggöra sina styrelseformer och regelverk för verksamheten.
5. En värdepapperscentral ska ha lämpliga förfaranden för att låta sina anställda rapportera internt om potentiella överträdelse av denna förordning genom en särskild kanal.
6. Värdepapperscentralen ska vara föremål för regelbundna och oberoende revisioner. Resultaten av dessa ska meddelas ledningsorganet och tillhandahållas den behöriga myndigheten och användarkommittén, när lämpligt med beaktande av potentiella intressekonflikter mellan medlemmarna i användarkommittén och värdepapperscentralen.
7. När en värdepapperscentral ingår i en företagskoncern som omfattar andra värdepapperscentraler eller sådana kreditinstitut som avses i avdelning IV, ska den anta detaljerade riktlinjer och förfaranden som specificerar hur de krav som fastställs i denna artikel ska tillämpas på koncernen och de olika enheterna i koncernen.
8. Esma ska i nära samarbete med medlemmarna i ECBS utarbeta förslag till tekniska standarder för tillsyn i syfte att på värdepapperscentralnivå och på koncernnivå som avses i punkt 7 fastställa:
 - a) De övervakningsverktyg för de risker för värdepapperscentraler som avses i punkt 1.
 - b) Nyckelpersonals ansvar i fråga om riskerna för värdepapperscentraler som avses i punkt 1.
 - c) De potentiella intressekonflikter som avses i punkt 3.
 - d) De revisionsmetoder som avses i punkt 6.
 - e) De omständigheter under vilka det vore lämpligt att delge användarkommittén revisionens resultat i enlighet med punkt 6, med beaktande av potentiella intressekonflikter mellan medlemmarna i användarkommittén och värdepapperscentralen.

Esma ska överlämna dessa förslag till tekniska standarder för tillsyn till kommissionen senast den 18 juni 2015.

Kommissionen delegeras befogenhet att anta de tekniska standarder för tillsyn som avses i första stycket i enlighet med artiklarna 10–14 i förordning (EU) nr 1095/2010.

Artikel 27

Företagsledning, ledningsorgan och aktieägare

1. Företagsledningen ska ha tillräckligt god vandel och erfarenhet att det säkerställer en sund och ansvarsfull ledning av värdepapperscentralen.
2. En värdepapperscentral ska ha ett ledningsorgan, där minst en tredjedel men inte mindre än två av ledamöterna är oberoende.
3. Ersättningen till de oberoende och andra icke verkställande ledamöterna av ledningsorganet ska inte vara kopplad till värdepapperscentralens affärsresultat.

4. Ledningsorganet ska bestå av lämpliga ledamöter med tillräckligt godandel och en ändamålsenlig blandning av färdigheter, erfarenheter och kunskaper med anknytning till enheten och marknaden. De icke verkställande ledamöterna av ledningsorganet ska besluta om ett mål för representation av det underrepresenterade könet i ledningsorganet och utarbeta en policy för hur antalet personer av det underrepresenterade könet ska ökas, så att målet uppnås. Det målet, policyn och dess genomförande ska offentliggöras.

5. En värdepapperscentral ska klart fastställa ledningsorganets roll och ansvar i enlighet med den relevanta nationella rätten. En värdepapperscentral ska på begäran tillhandahålla den behöriga myndigheten och revisorn protokollen från ledningsorganets möten.

6. Värdepapperscentralens aktieägare och personer som direkt eller indirekt har möjlighet att kontrollera värdepapperscentralens ledning ska vara lämpliga att säkerställa en sund och ansvarsfull ledning av värdepapperscentralen.

7. En värdepapperscentral ska

a) tillhandahålla den behöriga myndigheten och offentliggöra information om värdepapperscentralens ägarförhållanden, särskilt om vilka parter som har möjlighet att utöva kontroll över värdepapperscentralens verksamhet och om hur omfattande deras intressen är,

b) underrätta och ansöka om godkännande från sin behöriga myndighet i fråga om varje beslut om överföring av äganderätt som leder till att sammansättningen av de personer som utövar kontroll över värdepapperscentralen ändras. Värdepapperscentralen ska offentliggöra äganderättsöverföringen efter att ha fått godkännande från sin behöriga myndighet.

Varje fysisk och juridisk person ska utan onödigt dröjsmål informera värdepapperscentralen och dess behöriga myndighet om ett beslut att förvärva eller avyttra äganderätter som leder till att sammansättningen av de personer som utövar kontroll över värdepapperscentralen ändras.

8. Den behöriga myndigheten ska inom 60 arbetsdagar efter mottagandet av den information som avses i punkt 7 besluta om de föreslagna ändringarna i kontrollen över värdepapperscentralen. Den behöriga myndigheten ska neka att godkänna föreslagna ändringar i kontrollen över värdepapperscentralen, om det finns objektiva och verifierbara skäl att anta att de skulle innebära ett hot mot en sund och ansvarsfull ledning av värdepapperscentralen eller mot värdepapperscentralens förmåga att följa denna förordning.

Artikel 28

Användarkommitté

1. En värdepapperscentral ska inrätta en användarkommitté för varje avvecklingssystem för värdepapper som den driver, vilken ska bestå av företrädare för emittenter och deltagare i dessa avvecklingssystem för värdepapper. Användarkommitténs råd ska vara oberoende av direkt påverkan från värdepapperscentralens ledning.

2. Värdepapperscentralen ska på ett icke-diskriminerande sätt fastställa mandatet för varje användarkommitté som har inrättats, de styrformer som krävs för att säkerställa dess oberoende och dess arbetsordning samt tillträdeskriterier och metoderna för val av användarkommitténs medlemmar. Styrformerna ska vara offentliga och ska säkerställa att användarkommittén rapporterar direkt till ledningsorganet och har regelbundna sammanträden.

3. Användarkommittéerna ska ge ledningsorganet råd om viktiga arrangemang som påverkar medlemmarna, däribland kriterier för att ta in emittenter eller deltagare i respektive avvecklingssystem för värdepapper samt om nivån på tjänsterna.

4. Användarkommittéerna får för ledningsorganet lägga fram ett icke bindande yttrande med en detaljerad motivering rörande värdepapperscentralens prissättningsstruktur.

5. Utan att det påverkar behöriga myndigheters rätt att bli informerade på vederbörligt sätt, ska användarkommitténs medlemmar ha tystnadsplikt. Om användarkommitténs ordförande konstaterar att det föreligger eller kan föreligga en intressekonflikt för en medlem vad gäller ett särskilt ärende, ska denna inte tillåtas att rösta om ärendet.

6. En värdepapperscentral ska skyndsamt informera den behöriga myndigheten och användarkommittén om alla beslut där ledningsorganet beslutar att inte följa användarkommitténs råd. Användarkommittén får informera den behöriga myndigheten om eventuella områden där den anser att det rådet från användarkommitténs inte har följts.

Artikel 29

Registerföring

1. En värdepapperscentral ska bevara alla sina registeruppgifter om sina tjänster och sin verksamhet i minst tio år, inbegripet de anknutna tjänster som avses i avsnitten B och C i bilagan, så att den behöriga myndigheten kan övervaka efterlevnaden av förordningens krav.

2. En värdepapperscentral ska på begäran ge tillträde till de register som avses i punkt 1 åt den behöriga myndigheten och de relevanta myndigheter samt eventuella andra offentliga myndigheter som enligt unionsrätten eller nationell rätt i hemmedlemsstat har rätt att kräva tillträde till sådana register för fullgörande av sina uppgifter.

3. Esma ska i nära samarbete med medlemmarna i ECBS utarbeta förslag till tekniska standarder för tillsyn i syfte att fastställa närmare bestämmelser om de registeruppgifter som avses i punkt 1, vilka ska bevaras för övervakning av värdepapperscentralens efterlevnad av bestämmelserna i denna förordning.

Esma ska överlämna dessa förslag till tekniska standarder för tillsyn till kommissionen senast den 18 juni 2015.

Kommissionen delegeras befogenhet att anta de tekniska standarder för tillsyn som avses i första stycket i enlighet med artiklarna 10–14 i förordning (EU) nr 1095/2010.

4. Esma ska i nära samarbete med medlemmarna i ECBS utarbeta förslag till tekniska standarder för genomförande i syfte att fastställa formatet för de registeruppgifter som avses i punkt 1, vilka ska bevaras för övervakning av värdepapperscentralens efterlevnad av bestämmelserna i denna förordning.

Esma ska överlämna dessa förslag till tekniska standarder för genomförande till kommissionen senast den 18 juni 2015.

Kommissionen ges befogenhet att anta de tekniska standarder för genomförande som avses i första stycket i enlighet med artikel 15 i förordning (EU) nr 1095/2010.

Artikel 30

Utkontraktering

1. Om en värdepapperscentral utkontrakterar tjänster eller verksamheter till en tredje part, ska den fortfarande vara ansvarig för att fullgöra samtliga skyldigheter enligt denna förordning och ska alltid uppfylla följande villkor:

a) Utkontraktering får inte leda till delegerat ansvar.

b) Värdepapperscentralens förbindelser med och skyldigheter mot sina deltagare eller emittenter får inte ändras.

c) Villkoren för värdepapperscentralens auktorisation får inte förändras.

- d) Utkontrakteringen får inte hindra utövandet av tillsyns- och övervakningsuppgifter, däribland tillträde på plats för att inhämta relevant information för att fullgöra de uppgifterna.
 - e) Utkontraktering får inte innebära att värdepapperscentralen berövas system och kontroller som är nödvändiga för att hantera sina risker.
 - f) Värdepapperscentralen ska upprätthålla den sakkunskap och de resurser som är nödvändiga för att bedöma de tillhandahållna tjänsternas kvalitet, tjänsteleverantörens organisatoriska lämplighet och kapitaltäckning, för att effektivt övervaka de utkontrakterade tjänsterna och för att hantera de risker som är förknippade med utkontrakteringen på löpande basis.
 - g) Värdepapperscentralen ska ha direkt tillgång till relevanta uppgifter om de utkontrakterade tjänsterna.
 - h) Tjänsteleverantören ska samarbeta med den behöriga myndigheten och de relevanta myndigheterna i samband med de utkontrakterade verksamheterna.
 - i) Värdepapperscentralen ska se till att tjänsteleverantören uppfyller de standarder som fastställs i den gällande rätten om uppgiftsskydd som skulle vara tillämplig om tjänsteleverantören var etablerad i unionen. Värdepapperscentralen ska vara ansvarig för att se till att de standarderna anges i ett kontrakt mellan parterna och att standarderna upprätthålls.
2. Värdepapperscentralen ska i ett skriftligt avtal fastställa sina egna respektive tjänsteleverantörens rättigheter och skyldigheter. Avtalet om utkontraktering ska göra det möjligt för värdepapperscentralen att upphäva avtalet.
 3. En värdepapperscentral och en tjänsteleverantör ska på begäran ge den behöriga myndigheten och de relevanta myndigheterna all information som krävs för att de ska kunna bedöma om den utkontrakterade verksamheten uppfyller kraven i denna förordning.
 4. Utkontrakteringen av en huvudtjänst måste auktoriseras enligt artikel 19 av den behöriga myndigheten.
 5. Punkterna 1–4 ska inte tillämpas, om en värdepapperscentral utkontrakterar vissa av sina tjänster eller verksamheter till en offentlig enhet eller om utkontrakteringen styrs av särskilda rättsliga ramar, tillsynsramar och verksamhetsramar som den offentliga enheten och den berörda värdepapperscentralen gemensamt har godkänt och formaliserat och som har godkänts av den behöriga myndigheten på grundval av de krav som fastställs i denna förordning.

Artikel 31

Tjänster som tillhandahålls av andra parter än värdepapperscentraler

1. Utan hinder av artikel 30, om så krävs enligt nationell rätt, får en annan person än värdepapperscentraler ansvara för att utföra registreringar på värdepapperskonton som upprätthålls av värdepapperscentraler.
2. Medlemsstater som tillåter andra parter än värdepapperscentraler att tillhandahålla vissa av de huvudtjänster som avses i avsnitt A i bilagan i enlighet med punkt 1 ska i sin nationella rätt fastställa vilka krav som ska gälla i sådant fall. De kraven ska inbegripa de bestämmelser i denna förordning, som ska tillämpas på både värdepapperscentralen och i relevanta fall den andra berörda parten.
3. Medlemsstater som tillåter andra parter än värdepapperscentraler att tillhandahålla vissa huvudtjänster som avses i avsnitt A i bilagan i enlighet med punkt 1 ska delge Esma alla relevanta uppgifter om tillhandahållandet av sådana tjänster, inklusive sin relevanta nationella rätt.

Esma ska införa sådana uppgifter i det register över värdepapperscentraler som avses i artikel 21.

Avsnitt 2

Uppföranderegler

Artikel 32

Allmänna bestämmelser

1. En värdepapperscentral ska ha klart fastställda mål och syften som är möjliga att uppnå, t.ex. för minsta nivå på tjänsterna, förväntningar på riskhantering och affärsprioriteringar.
2. En värdepapperscentral ska ha överblickbara regler för hantering av klagomål.

Artikel 33

Krav för deltagande

1. För varje avvecklingsystem för värdepapper som en värdepapperscentral driver ska den ha offentliga krav för deltagande, som medger rättvist och öppet tillträde för alla juridiska personer som avser att bli deltagare. Kriterierna ska vara öppna, objektiva och icke-diskriminerande för att garantera rättvist och öppet tillträde till värdepapperscentralen med vederbörlig hänsyn till riskerna för den finansiella stabiliteten och marknadernas ordnade funktion. Inträdesbegränsningar ska bara tillåtas, i den utsträckning som de syftar till motiverad kontroll av en särskild risk för värdepapperscentralen.
2. En värdepapperscentral ska behandla en ansökan om tillträde utan dröjsmål genom att besvara ansökan senast inom en månad och ska offentliggöra förfarandena för behandling av ansökningar om tillträde.
3. En värdepapperscentral ska neka deltagare som uppfyller kraven som avses i punkt 1 tillträde endast om detta vederbörligen motiveras skriftligen och grundar sig på en övergripande riskbedömning.

Om en värdepapperscentral vägrar tillträde, har den ansökande deltagaren rätt att klaga hos den behöriga myndigheten för värdepapperscentralen som har nekat tillträde.

Den ansvariga behöriga myndigheten ska granska klagomålet genom att bedöma skälen till vägran och ge den ansökande deltagaren ett motiverat svar.

Den ansvariga behöriga myndigheten ska vid sin bedömning av klagomålet samråda med den behöriga myndigheten på den ort där den ansökande deltagaren är etablerad. Om myndigheten för den ansökande deltagaren inte håller med om den bedömning som har gjorts, får endera av de båda behöriga myndigheterna hänskjuta ärendet till Esma, som får agera i enlighet med de befogenheter som den tilldelats enligt artikel 19 i förordning (EU) nr 1095/2010.

Om värdepapperscentralens vägran att bevilja den ansökande deltagaren tillträde inte anses vara motiverad, ska den behöriga myndigheten för värdepapperscentralen som har nekat tillträde utfärda ett beslut och kräva att värdepapperscentralen ska bevilja den ansökande deltagaren tillträde.

4. En värdepapperscentral ska ha objektiva och överblickbara förfaranden för tillfälligt stopp och ordnat utträde för deltagare som inte längre uppfyller kraven som avses i punkt 1.
5. Esma ska i nära samarbete med medlemmarna i ECBS utarbeta förslag till tekniska standarder för tillsyn för att fastställa dels de risker som ska tas i beaktande av värdepapperscentraler när de genomför en genomgripande riskbedömning och av behöriga myndigheter när de bedömer skälen till vägran i enlighet med punkt 3, dels den närmare utformningen av det förfarande som avses i punkt 3.

Esma ska lämna in dessa förslag till tekniska standarder för tillsyn till kommissionen senaste den 18 juni 2015.

Kommissionen delegeras befogenhet att anta de tekniska standarder för tillsyn som avses i första stycket i enlighet med artiklarna 10–14 i förordning (EU) nr 1095/2010.

6. Esma ska i nära samarbete med medlemmarna i ECBS utarbeta förslag till tekniska standarder för genomförande i syfte att fastställa standardformulär och mallar för det förfarande som avses i punkt 3.

Esma ska överlämna dessa förslag till tekniska standarder för genomförande till kommissionen senast den 18 juni 2015.

Kommissionen ges befogenhet att anta de tekniska standarder för genomförande som avses i första stycket i enlighet med förfarandet i artikel 15 i förordning (EU) nr 1095/2010.

Artikel 34

Öppenhet

1. För varje avvecklingssystem för värdepapper som en värdepapperscentral driver och för var och en av de andra huvudtjänster den tillhandahåller ska värdepapperscentralen offentliggöra de priser och avgifter som gäller för de huvudtjänster som förtecknas i avsnitt A i bilagan som de tillhandahåller. Den ska offentliggöra priser och avgifter för varje tillhandahållen tjänst och varje tillhandahållet uppdrag separat, inklusive avdrag och rabatter och villkoren för att åtnjuta dessa. Den ska ge sina kunder separat tillträde till de specifika tjänster som tillhandahålls.

2. En värdepapperscentral ska offentliggöra sin prislista för att underlätta jämförelser av erbjudanden och ge kunderna möjlighet att förutse vilket pris de kommer att få betala för tjänsterna.

3. En värdepapperscentral ska vara bunden av sin offentliggjorda prissättning för huvudtjänster.

4. En värdepapperscentral ska ge sina kunder information som gör det möjligt att stämma av fakturor mot de offentliggjorda prislistorna.

5. En värdepapperscentral ska till alla kunder lämna ut information som möjliggör för dem att bedöma riskerna som är förbundna med de tillhandahållna tjänsterna.

6. En värdepapperscentral ska redovisa kostnader och intäkter för de tillhandahållna huvudtjänsterna separat och ge den behöriga myndigheten tillgång till informationen.

7. En värdepapperscentral ska redovisa kostnaderna och intäkterna för de tillhandahållna anknutna tjänsterna som helhet och ge den behöriga myndigheten tillgång till informationen.

8. För att säkerställa en effektiv tillämpning av unionens konkurrensbestämmelser och möjliggöra fastställande bland annat av korssubventionering av anknutna tjänster genom huvudtjänster, ska en värdepapperscentral sörja för analytisk redovisning av sin verksamhet. Sådan analytisk redovisning ska åtminstone särskilja kostnaderna för och inkomsterna från var och en av huvudtjänsterna från kostnaderna för och inkomsterna från anknutna tjänster.

Artikel 35

Kommunikation med deltagare och andra marknadsinfrastrukturer

Värdepapperscentraler ska i sin kommunikation med deltagare i de avvecklingssystem för värdepapper som de driver och med de marknadsinfrastrukturer som de samverkar med använda internationella, öppna kommunikationsförfaranden och standarder för meddelanden och referensdata för att underlätta effektiv registrering, betalning och avveckling.

Avsnitt 3

Krav på värdepapperscentralstjänster

Artikel 36

Allmänna bestämmelser

En värdepapperscentral ska för varje avvecklingssystem för värdepapper som den driver ha lämpliga regler och förfaranden, däribland robusta redovisningsmetoder och kontroller, för att bidra till att säkerställa integriteten hos värdepappersemissioner och att minska och hantera de risker som är förknippade med förvaring och avveckling av transaktioner med värdepapper.

Artikel 37

Emissionens integritet

1. En värdepapperscentral ska vidta lämpliga avstämningsåtgärder för att kontrollera att det antal värdepapper som utgör en hel eller delar av en värdepappersemission som har lämnats in till värdepapperscentralen är lika med summan av de värdepapper som har registrerats på värdepapperskonton som tillhör deltagarna i det avvecklingssystem för värdepapper som drivs av värdepapperscentralen och, i relevanta fall, på ägarkonton som upprätthålls av värdepapperscentralen. Dessa avstämningsåtgärder ska göras minst en gång om dagen.

2. Om lämpligt och om andra enheter är inblandade i avstämningsprocessen för en viss värdepappersemission, t.ex. emittenten, registerförvaltare, emissionsagenter, överlåtelseagenter, vanliga förvaringsinstitut, andra värdepapperscentraler eller andra enheter, ska värdepapperscentralen och eventuella sådana enheter sörja för lämpliga åtgärder för samarbete och informationsutbyte med varandra för att upprätthålla emissionens integritet.

3. Övertrassering av värdepapper, debetsaldon och skapande av värdepapper ska inte vara tillåtet i ett avvecklingssystem för värdepapper som drivs av en värdepapperscentral.

4. Esma ska i nära samarbete med medlemmarna i ECBS utarbeta förslag till tekniska standarder för tillsyn i syfte att fastställa de avstämningsåtgärder som en värdepapperscentral ska vidta enligt punkterna 1, 2 och 3.

Esma ska överlämna dessa förslag till tekniska standarder för tillsyn till kommissionen senast den 18 juni 2015.

Kommissionen delegeras befogenhet att anta de tekniska standarder för tillsyn som avses i första stycket i enlighet med artiklarna 10–14 i förordning (EU) nr 1095/2010.

Artikel 38

Skydd av deltagarnas och deras kunders värdepapper

1. För varje avvecklingssystem för värdepapper som den driver ska en värdepapperscentral ha register och konton som gör att den i sina räkenskaper när som helst utan dröjsmål kan segregera en deltagares värdepapper från en annans och i förekommande fall från värdepapperscentralens egna tillgångar.

2. En värdepapperscentral ska ha register och konton som gör det möjligt för varje deltagare att segregera sina egna värdepapper från de värdepapper som innehas av deltagarens kunder.

3. En värdepapperscentral ska ha register och konton som möjliggör för varje deltagare att på ett värdepapperskonto förvara värdepapper som tillhör olika kunder hos den deltagaren (*segregering av samlade kundkonton (omnibuskonton)*).

4. En värdepapperscentral ska ha register och konton som gör det möjligt för en deltagare att segregera sina kunders värdepapper om och när deltagaren så önskar (*individuellt segregerade kundkonton*).

5. En deltagare ska åtminstone erbjuda sina kunder möjligheten att välja mellan segregering av samlade kundkonton och individuellt segregerade kundkonton och informera dem om de kostnader och risker som varje alternativ innebär.

En värdepapperscentral och dess deltagare ska dock erbjuda individuellt segregerade kundkonton för personer som är medborgare i eller bosatta i samt juridiska personer som är etablerade i en medlemsstat där detta krävs enligt den nationella rätten i den medlemsstat där värdepappren har utfärdats, enligt dess lydelse den 17 september 2014. Den skyldigheten ska gälla så länge den nationella rätten inte ändras eller upphävs och dess mål förblir giltiga.

6. Värdepapperscentraler och deras deltagare ska offentliggöra skyddsnivåerna och kostnaderna för de olika nivåer av segregering som de tillhandahåller och erbjuda dessa tjänster på rimliga affärsmässiga villkor. De närmare uppgifterna om de olika segregeringsnivåerna ska inbegripa en beskrivning av de viktigaste rättsliga konsekvenserna av de olika segregeringsnivåer som erbjuds, inbegripet information om de berörda jurisdiktionernas tillämplig insolvensrätt.

7. En värdepapperscentral ska inte för något ändamål använda värdepapper som inte tillhör den. En värdepapperscentral får dock använda värdepapper tillhörande en deltagare, om den på förhand har fått denna deltagares uttryckliga godkännande till detta. Värdepapperscentralen ska kräva av sina deltagare att de erhåller eventuellt erforderligt förhandsgodkännande från sina kunder.

Artikel 39

Slutgiltig avveckling

1. En värdepapperscentral ska se till att det avvecklingssystem för värdepapper som den driver erbjuder deltagarna ett tillfredsställande skydd. Medlemsstaterna ska utse och anmäla det avvecklingssystem för värdepapper som drivs av värdepapperscentraler enligt de förfaranden som avses i artikel 2 a i direktiv 98/26/EG.

2. En värdepapperscentral ska se till att varje avvecklingssystem för värdepapper som den driver fastställer tidpunkterna för införande av överföringsuppdrag i det avvecklingssystemet för värdepapper och för när överföringsuppdrag blir oåterkalleliga i enlighet med artiklarna 3 och 5 i direktiv 98/26/EG.

3. En värdepapperscentral ska offentliggöra reglerna för när överföringar av värdepapper och kontantmedel i ett avvecklingssystem för värdepapper blir slutgiltiga.

4. Punkterna 2 och 3 ska tillämpas utan att detta påverkar de bestämmelser som är tillämpliga för länkar mellan värdepapperscentraler och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 48.8.

5. En värdepapperscentral ska vidta alla åtgärder som är rimliga för att i enlighet med de regler som avses i punkt 3 säkerställa att de överföringar av värdepapper och kontantmedel som avses i punkt 3 blir slutgiltiga antingen i realtid eller under dagen och i alla händelser senast före utgången av den bankdag som är den faktiska avvecklingsdagen.

6. Om värdepapperscentralen erbjuder de tjänster som avses i artikel 40.2, ska den säkerställa att inbetalningarna från värdepappersavvecklingarna ska finnas tillgängliga att använda för mottagarna senast före utgången av den bankdag som är den avsedda avvecklingsdagen.

7. Alla värdepapperstransaktioner mot kontantmedel mellan direkta deltagare i ett avvecklingssystem för värdepapper som drivs av en värdepapperscentral och som avvecklas i detta avvecklingssystem för värdepapper ska avvecklas på basis av leverans mot betalning.

Artikel 40

Kontantavveckling

1. För transaktioner som är uttryckta i valutan i det land där avvecklingen sker ska värdepapperscentralen avveckla kontantutbetalningarna för sina avvecklingssystem för värdepapper via konton hos en centralbank som ger ut den relevanta valutan om det är praktiskt genomförbart och möjligt.

2. Om det inte är praktiskt genomförbart och möjligt att göra avveckling via centralbankskonton enligt punkt 1, får en värdepapperscentral erbjuda sig att avveckla kontantutbetalningarna för hela eller delar av sitt avvecklingssystem för värdepapper via konton hos ett kreditinstitut eller via egna konton. Om en värdepapperscentral erbjuder avveckling via konton hos ett kreditinstitut eller via sina egna konton, ska den göra så i enlighet med bestämmelserna i avdelning IV.

3. En värdepapperscentral ska säkerställa att all information som lämnas till marknadsdeltagare om riskerna med och kostnaderna för avveckling via konton hos kreditinstitut eller via egna konton är tydlig, rättvisande och inte vilseledande. En värdepapperscentral ska göra information tillgänglig för kunder eller potentiella kunder som är tillräcklig för att de ska kunna identifiera och bedöma riskerna och kostnaderna i samband med avveckling via konton hos kreditinstitut eller via egna konton och ska lämna ut sådan information på begäran.

Artikel 41

Regler och förfarande vid deltagares obestånd

1. För varje avvecklingssystem för värdepapper som en värdepapperscentral driver ska den införa effektiva och tydligt fastställda regler och förfaranden för att hantera en eller flera av dess deltagares obestånd som säkerställer att värdepapperscentralen snabbt kan vidta åtgärder för att begränsa förluster och likviditetspåfrestringar och fortsätta att fullgöra sina skyldigheter.

2. Värdepapperscentralen ska offentliggöra sina regler och relevanta förfaranden för obestånd.

3. En värdepapperscentral ska tillsammans med sina deltagare och andra berörda intressenter regelbundet testa och se över sina obeståndsförfaranden för att se till att de är praktiskt genomförbara och effektiva.

4. För att säkerställa konsekvent tillämpning av denna artikel får Esma i nära samarbete med medlemmarna i ECBS utfärda riktlinjer i enlighet med artikel 16 i förordning (EU) nr 1095/2010.

Avsnitt 4

Stabilitetskrav

Artikel 42

Allmänna bestämmelser

En värdepapperscentral ska införa en sund riskhanteringsram för att på ett heltäckande sätt hantera juridiska, affärs- mässiga, operativa och andra direkta eller indirekta risker, inbegripet åtgärder för att minska bedrägeri och försummelse.

Artikel 43

Juridiska risker

1. För sin auktorisation och tillsyn och även som information till sina kunder, ska en värdepapperscentral ha tydliga och begripliga regler, förfaranden och kontrakt för samtliga avvecklingssystem för värdepapper som den driver och samtliga andra tjänster som den tillhandahåller.

2. En värdepapperscentral ska utforma sina regler, förfaranden och kontrakt så att det går att verkställa dem i alla berörda jurisdiktioner, även vid en deltagares obestånd.

3. En värdepapperscentral som bedriver verksamhet inom olika jurisdiktioner ska vidta alla rimliga åtgärder för att identifiera och reducera de risker som uppstår till följd av eventuella lagval mellan jurisdiktioner.

Artikel 44

Allmän affärsrisk

En värdepapperscentral ska ha robusta lednings- och kontrollsystem och it-verktyg för att identifiera, övervaka och hantera allmänna affärsrisker, inbegripet förluster till följd av dåligt genomförande av affärsstrategin, kassaflöden och driftskostnader.

*Artikel 45***Operativ risk**

1. En värdepapperscentral ska identifiera källor till operativ risk, såväl interna som externa, och minimera deras effekt genom att använda lämpliga it-verktyg, kontroller och förfaranden, inbegripet för samtliga avvecklingsystem för värdepapper som den driver.
2. En värdepapperscentral ska ha lämpliga it-verktyg som säkerställer en hög grad av säkerhet och driftssäkerhet och har tillräcklig kapacitet. It-verktyg ska på ett tillfredsställande sätt hantera de tillhandahållna tjänsternas och verksamheternas komplexitet, mångfald och inriktning, så att de tryggar en hög säkerhetsstandard och upprätthåller uppgifternas integritet och konfidentialitet.
3. En värdepapperscentral ska för tjänster som den tillhandahåller samt för varje avvecklingsystem för värdepapper som den driver upprätta, genomföra och upprätthålla ändamålsenliga riktlinjer för driftskontinuitet och en plan för katastrofberedskap för att se till att dess tjänster kan upprätthållas, driften snabbt kan återupptas och värdepapperscentralens skyldigheter kan fullgöras vid händelser som medför en betydande risk för avbrott i verksamheten.
4. Den plan som avses i punkt 3 ska göra det möjligt att återupprätta alla transaktioner och deltagares positioner vid tidpunkten för avbrottet, så att värdepapperscentralens deltagare kan fortsätta sin verksamhet på ett säkert sätt och avvecklingen kan fullföljas på fastställd dag, inbegripet genom att säkerställa att driften av avgörande it-system snabbt kan återupptas från och med tidpunkten för avbrottet. Detta ska inbegripa inrättande av en andra driftsanläggning med tillfredsställande resurser, kapacitet, och funktionalitet och lämpliga personalarrangemang.
5. Värdepapperscentralen ska planera och genomföra ett testprogram för de arrangemang som avses i punkterna 1–4.
6. En värdepapperscentral ska identifiera, övervaka och hantera de risker för verksamheten som de viktigaste deltagarna i det avvecklingsystem för värdepapper som den driver samt tjänsteleverantörer, andra värdepapperscentraler eller andra marknadsinfrastrukturer kan utgöra för dess verksamhet. Den ska på begäran tillhandahålla behöriga och relevanta myndigheter information om varje sådan risk som har identifierats.

Den ska även utan dröjsmål informera den behöriga myndigheten och de relevanta myndigheterna om eventuella operativa incidenter till följd av sådana risker.

7. Esma ska i nära samarbete med medlemmarna i ECBS utarbeta förslag till tekniska standarder för tillsyn i syfte att fastställa de operativa risker som avses i punkterna 1–6 och de metoder för att testa, hantera och minimera de riskerna, inbegripet de riktlinjer för driftskontinuitet och katastrofberedskap som avses i punkterna 3 och 4 samt metoderna för att bedöma dessa.

Esma ska överlämna dessa förslag till tekniska standarder för tillsyn till kommissionen senast den 18 juni 2015.

Kommissionen delegeras befogenhet att anta de tekniska standarder för tillsyn som avses i första stycket i enlighet med artiklarna 10–14 i förordning (EU) nr 1095/2010.

*Artikel 46***Investeringsprinciper**

1. En värdepapperscentral ska förvara sina finansiella tillgångar hos centralbanker, auktoriserade kreditinstitut eller auktoriserade värdepapperscentraler.
2. En värdepapperscentral ska vid behov ha snabb tillgång till sina tillgångar.
3. En värdepapperscentral ska endast investera sina finansiella resurser i kontantmedel eller i mycket likvida finansiella instrument med minimala marknads- och kreditrisker. De investeringarna ska kunna avvecklas snabbt och med minimala negativa prisseffekter.

4. Det kapitalbelopp, inklusive en värdepapperscentralens balanserade vinstmedel och reserver, som inte har investerats i enlighet med punkt 3, ska inte beaktas med avseende på tillämpningen av artikel 47.1.

5. En värdepapperscentral ska se till att dess totala kreditriskexponering mot varje enskilt auktoriserat kreditinstitut eller auktoriserad värdepapperscentral i vilken den har finansiella tillgångar håller sig inom rimliga gränser vad gäller koncentration.

6. Esma ska i nära samarbete med EBA och medlemmarna i ECBS utarbeta förslag till tekniska standarder för tillsyn för att fastställa vilka finansiella instrument som kan anses vara mycket likvida med minimala marknads- och kreditrisker som avses i punkt 3, en lämplig tidsram för tillgång till tillgångar som avses i punkt 2 samt de gränser för koncentration som avses i punkt 5. Sådana förslag till tekniska standarder för tillsyn ska i lämpliga fall anpassas till de tekniska standarder för tillsyn som har antagits i enlighet med artikel 47.8 i förordning (EU) nr 648/2012.

Esma ska överlämna dessa förslag till tekniska standarder för tillsyn till kommissionen senast den 18 juni 2015.

Kommissionen delegeras befogenhet att anta de tekniska standarder för tillsyn som avses i första stycket i enlighet med artiklarna 10–14 i förordning (EU) nr 1095/2010.

Artikel 47

Kapitalkrav

1. En värdepapperscentralens kapital ska tillsammans med dess balanserade vinstmedel och reserver stå i proportion till de risker som är förbundna med värdepapperscentralens verksamhet. Det ska vid alla tidpunkter vara tillräckligt för att

- a) säkerställa att värdepapperscentralen är tillräckligt skyddad mot operativa risker, juridiska risker, förvaringsrisker, investeringsrisker och affärsrisker, så att värdepapperscentralen kan fortsätta att tillhandahålla tjänster vid fortsatt verksamhet,
- b) säkerställa en ordnad avveckling eller omstrukturering av värdepapperscentralens verksamheter under en lämplig tidsperiod på minst ett halvår under en rad olika stressscenarier.

2. En värdepapperscentral ska ha en plan för att

- a) anskaffa ytterligare kapital, om dess eget kapital närmar sig eller understiger de krav som anges i punkt 1,
- b) säkerställa ordnad avveckling av eller omstruktureringsskrav för sina verksamheter och tjänster, om värdepapperscentralen inte kan anskaffa nytt kapital.

Planen ska godkännas av ledningsorganet eller en lämplig kommitté inom ledningsorganet och uppdateras regelbundet. Varje uppdatering av planen ska delges den behöriga myndigheten. Den behöriga myndigheten får kräva att värdepapperscentralen vidtar ytterligare eller alternativa åtgärder, om den behöriga myndigheten anser att värdepapperscentralens plan är otillfredsställande.

3. EBA ska i nära samarbete med Esma och medlemmarna i ECBS utarbeta förslag till tekniska standarder för tillsyn för att specificera krav i fråga om kapital, balanserade vinstmedel och reserver för värdepapperscentraler som avses i punkt 1.

EBA ska överlämna dessa förslag till tekniska standarder för tillsyn till kommissionen senast den 18 juni 2015.

Kommissionen delegeras befogenhet att anta de tekniska standarder för tillsyn som avses i första stycket i enlighet med artiklarna 10–14 i förordning (EU) nr 1093/2010.

Avsnitt 5

Krav på länkar mellan värdepapperscentraler

Artikel 48

Länkar mellan värdepapperscentraler

1. Innan en länk mellan värdepapperscentraler upprättas och fortlöpande när länken mellan värdepapperscentraler väl har upprättats, ska alla berörda värdepapperscentraler identifiera, bedöma, övervaka och hantera alla potentiella källor till risk för sig själva och sina deltagare till följd av länken mellan värdepapperscentraler samt vidta lämpliga åtgärder för att reducera dem.

2. Värdepapperscentraler som avser att upprätta länkar ska lämna in en ansökan om auktorisation till den ansökande värdepapperscentralens behöriga myndighet enligt kravet i artikel 19.1 e eller anmäla till den ansökande värdepapperscentralens behöriga och relevanta myndigheter enligt kravet i artikel 19.5.

3. En länk ska ge de sammanlänkade värdepapperscentralerna och deras deltagare tillräckligt skydd, särskilt vad gäller värdepapperscentralers eventuella krediter samt koncentrations- och likviditetsrisker till följd av länkingsarrangemanget.

En länk ska understödjas av ett lämpligt avtal, där det anges vilka rättigheter och skyldigheter de sammanlänkade värdepapperscentralerna och vid behov värdepapperscentralernas deltagare har. Ett avtal som berör flera jurisdiktioner ska innehålla ett otvetydigt lagval för varje aspekt av länkens drift.

4. I händelse av en preliminär överföring av värdepapper mellan sammanlänkade värdepapperscentraler ska vidareöverföring av värdepapper innan den första överföringen har blivit slutgiltig vara förbjuden.

5. En värdepapperscentral som använder en indirekt länk eller en mellanhand för driften av en länk med en annan värdepapperscentral ska mäta, övervaka och hantera de ytterligare risker som uppstår till följd av att denna indirekta länk eller mellanhand används samt vidta lämpliga åtgärder för att reducera dem.

6. Sammanlänkade värdepapperscentraler ska ha stabila avstämningsförfaranden för att se till att deras respektive register är korrekta.

7. Länkar mellan värdepapperscentraler ska tillåta avveckling genom leverans mot betalning för transaktioner mellan deltagare i sammanlänkade värdepapperscentraler när detta är praktiskt genomförbart och möjligt. Om en länk mellan värdepapperscentraler inte tillåter avveckling genom leverans mot betalning ska en utförlig motivering för detta lämnas till de relevanta och behöriga myndigheterna.

8. Driftskompatibla avvecklingssystem för värdepapper och värdepapperscentraler som använder en gemensam avvecklingsinfrastruktur ska tillämpa identiska tidpunkter för

a) införande av överföringsuppdrag i systemet,

b) när överföringar blir oåterkalleliga.

De avvecklingssystem för värdepapper och värdepapperscentraler som avses i första stycket ska tillämpa likvärdiga regler för tidpunkten när överföringar av värdepapper och kontantmedel blir slutgiltiga.

9. Senast den 18 september 2019 ska alla samverkande länkar mellan värdepapperscentraler som är verksamma i medlemsstater i tillämpliga fall vara länkar som tillåter avveckling genom leverans mot betalning.

10. Esma ska i nära samarbete med medlemmarna i ECBS utarbeta förslag till tekniska standarder för tillsyn i syfte att fastställa de villkor som avses i punkt 3 enligt vilka varje typ av länkvärd erbjuder tillräckligt skydd för de sammanlänkade värdepapperscentralerna och deras deltagare, särskilt när en värdepapperscentral avser att delta i det avvecklings-system för värdepapper som drivs av en annan värdepapperscentral, den övervakning och hantering av ytterligare risker som avses i punkt 5 till följd av användningen av mellanhänder, de avstämningsmetoder som avses i punkt 6, de fall där avveckling genom leverans mot betalning via länkar mellan värdepapperscentraler är praktiskt genomförbart och möjligt enligt punkt 7 samt metoderna för att bedöma detta.

Esma ska överlämna dessa förslag till tekniska standarder för tillsyn till kommissionen senast den 18 juni 2015.

Kommissionen delegeras befogenheter att anta de tekniska standarder för tillsyn som avses i första stycket i enlighet med artiklarna 10–14 i förordning (EU) nr 1095/2010.

KAPITEL III

Tillträde till värdepapperscentraler

Avsnitt 1

Emittenters tillträde till värdepapperscentraler

Artikel 49

Frihet att emittera hos en värdepapperscentral som är auktoriserad i unionen

1. En emittent ska ha rätt att låta värdepapper som har upplåtits till handel på reglerade marknader eller MTF-plattformar eller som handlas på handelsplatser registreras hos vilken värdepapperscentral som helst som är etablerad i en medlemsstat, under förutsättning att värdepapperscentralen i fråga uppfyller de villkor som avses i artikel 23.

Utan att det påverkar emittentens rätt enligt första stycket, ska den bolagsrätt eller annan liknande rätt i medlemsstaten enligt vilken värdepappren har utfärdats fortsätta att tillämpas.

Medlemsstaterna ska se till att det upprättas en förteckning över relevanta nyckelbestämmelser i deras rätt som avses i andra stycket. De behöriga myndigheterna ska delge Esma den förteckningen senast den 18 december 2014. Esma ska offentliggöra förteckningen senast den 18 januari 2015.

Värdepapperscentralen får ta ut en rimlig handelsavgift för sitt tillhandahållande av tjänster till emittenter på basis av självkostnad plus vinstpålägg, såvida inte de båda parterna kommer överens om något annat.

2. När en emittent lämnar in en ansökan om att registrera sina värdepapper hos en värdepapperscentral, ska den senare behandla en sådan ansökan utan dröjsmål och på ett icke-diskriminerande sätt och svara den ansökande emittenten inom tre månader.

3. En värdepapperscentral får vägra att tillhandahålla tjänster till en emittent. En sådan vägran ska baseras på en genomgripande riskbedömning eller på att den värdepapperscentralen inte tillhandahåller de tjänster som avses i punkt 1 i avsnitt A i bilagan med anknytning till värdepapper som har utfärdats enligt bolagsrätten eller annan liknande rätt i den relevanta medlemsstaten.

4. Utan att det påverkar Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG⁽¹⁾ och kommissionens direktiv 2006/70/EG⁽²⁾ ska en värdepapperscentral, om den vägrar att tillhandahålla tjänster till en emittent, ge den ansökande emittenten en fullständig skriftlig motivering för sin vägran.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG av den 26 oktober 2005 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt och finansiering av terrorism (EUT L 309, 25.11.2005, s. 15).

⁽²⁾ Kommissionens direktiv 2006/70/EG av den 1 augusti 2006 om tillämpningsföreskrifter för Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG med avseende på definitionen av "person i politiskt utsatt ställning", samt tekniska kriterier för att kunna tillämpa lägre krav på kundkontroll och göra undantag på grund av finansiell verksamhet som drivs tillfälligt eller i mycket begränsad omfattning (EUT L 214, 4.8.2006, s. 29).

Om en värdepapperscentral vägrar att tillhandahålla tjänster, ska den ansökande emittenten ha rätt att klaga hos den behöriga myndigheten för den värdepapperscentral som vägrar att tillhandahålla sina tjänster.

Den behöriga myndigheten för den aktuella värdepapperscentralen ska i vederbörlig ordning granska klagomålet genom att bedöma värdepapperscentralens skäl för vägran och ge den ansökande emittenten ett motiverat svar.

Den behöriga myndigheten för den aktuella värdepapperscentralen ska vid sin bedömning av klagomålet samråda med den behöriga myndigheten på den plats där den ansökande emittenten är etablerad. Om den behöriga myndigheten på den plats där den ansökande emittenten är etablerad inte håller med om bedömningen, får endera av de båda behöriga myndigheterna hänskjuta ärendet till Esma, som får agera i enlighet med de befogenheter som Esma tilldelas enligt artikel 19 i förordning (EU) nr 1095/2010.

Om värdepapperscentralens vägran att tillhandahålla tjänster till en emittent inte anses vara motiverad, ska den ansvariga behöriga myndigheten utfärda ett beslut och kräva att värdepapperscentralen ska tillhandahålla den ansökande emittenten sina tjänster.

5. Esma ska i nära samarbete med medlemmarna i ECBS utarbeta förslag till tekniska standarder för tillsyn för att fastställa dels de risker som ska beaktas av värdepapperscentraler som genomför en genomgripande riskbedömning och behöriga myndigheter som bedömer skälen till vägran i enlighet med punkterna 3 och 4, och de närmare bestämmelser om det förfarande som avses i punkt 4.

Esma ska överlämna dessa förslag till tekniska standarder för tillsyn till kommissionen senast den 18 juni 2015.

Kommissionen delegeras befogenhet att anta de tekniska standarder för tillsyn som avses i första stycket i enlighet med artiklarna 10–14 i förordning (EU) nr 1095/2010.

6. Esma ska i nära samarbete med medlemmarna i ECBS utarbeta förslag till tekniska standarder för genomförande i syfte att fastställa standardformulär och mallar för det förfarande som avses i punkt 4.

Esma ska lämna in dessa förslag till tekniska standarder för genomförande till kommissionen senast den 18 juni 2015.

Kommissionen ges befogenhet att anta de tekniska standarder för genomförande som avses i första stycket i enlighet med förfarandet i artikel 15 i förordning (EU) nr 1095/2010.

Avsnitt 2

Tillträde mellan värdepapperscentraler

Artikel 50

Tillträde genom standardiserad länk

En värdepapperscentral ska ha rätt att bli deltagare i en annan värdepapperscentral och upprätta en standardlänk med den värdepapperscentralen i enlighet med artikel 33, förutsatt att länken mellan värdepapperscentraler först anmäls enligt artikel 19.5.

Artikel 51

Tillträde genom anpassad länk

1. Om en värdepapperscentral ansöker om att en annan värdepapperscentral ska upprätta en anpassad länk för att den ska få tillträde till den värdepapperscentralen, ska den värdepapperscentral som tar emot ansökan endast avslå den på grund av riskbedömningar. Den får inte avslå en ansökan på grund av förlust av marknadsandelar.

2. Den mottagande värdepapperscentralen får ta ut en rimlig handelsavgift till självkostnad-plus-vinstpålägg från den ansökande värdepapperscentralen för att ge tillträde genom anpassad länk, om inte båda parter kommer överens om något annat.

Artikel 52

Förfarande för länkar mellan värdepapperscentraler

1. När en värdepapperscentral lämnar in en ansökan om tillträde till en annan värdepapperscentral enligt artiklarna 50 och 51, ska den senare behandla ansökan utan dröjsmål och svara den ansökande värdepapperscentralen inom tre månader.

2. En värdepapperscentral ska vägra en ansökande värdepapperscentral tillträde endast om sådant tillträde skulle hota finansmarknadernas smidiga och ordnade funktion eller medföra systemrisk. En sådan vägran ska baseras på en genomgripande riskbedömning.

Om en värdepapperscentral vägrar att bevilja tillträde, ska den ge den ansökande värdepapperscentralen en fullständig motivering för sin vägran.

Om en värdepapperscentral vägrar tillträde, har den ansökande värdepapperscentralen rätt att klaga hos den behöriga myndigheten för den värdepapperscentral som har vägrat tillträde.

Den mottagande värdepapperscentralens behöriga myndighet ska granska klagomålet genom att bedöma skälen till vägran och ge den ansökande värdepapperscentralen ett motiverat svar.

Den mottagande värdepapperscentralens behöriga myndighet ska vid sin bedömning av klagomålet samråda med den behöriga myndigheten för den ansökande värdepapperscentralen och den relevanta myndigheten för den ansökande värdepapperscentralen enligt artikel 12.1 a. Om någon av myndigheterna för den ansökande värdepapperscentralen inte håller med om bedömningen, får vilken som helst av myndigheterna hänskjuta ärendet till Esma, som får agera i enlighet med de befogenheter som Esma tilldelas genom artikel 19 i förordning (EU) nr 1095/2010.

Om värdepapperscentralens vägran att bevilja den ansökande värdepapperscentralen tillträde inte anses vara motiverad, ska den mottagande värdepapperscentralens behöriga myndighet utfärda ett beslut och kräva att värdepapperscentralen ska bevilja den ansökande värdepapperscentralen tillträde.

3. Esma ska i nära samarbete med medlemmarna i ECBS utarbeta förslag till tekniska standarder för tillsyn i syfte att fastställa dels de risker som ska beaktas av värdepapperscentraler som genomför en genomgripande riskbedömning och av behöriga myndigheter när de bedömer skälen till vägran i enlighet med punkt 2, dels närmare bestämmelser om det förfarande som avses i punkt 2.

Esma ska överlämna dessa förslag till tekniska standarder för tillsyn till kommissionen senast den 18 juni 2015.

Kommissionen delegeras befogenhet att anta de tekniska standarder för tillsyn som avses i första stycket i enlighet med artiklarna 10–14 i förordning (EU) nr 1095/2010.

4. Esma ska i nära samarbete med medlemmarna i ECBS utarbeta förslag till tekniska standarder för genomförande i syfte att fastställa standardformulär och mallar för de förfaranden som avses i punkterna 1 och 2.

Esma ska överlämna dessa förslag till tekniska standarder för genomförande till kommissionen senast den 18 juni 2015.

Kommissionen ges befogenhet att anta de tekniska standarder för genomförande som avses i första stycket i enlighet med artikel 15 i förordning (EU) nr 1095/2010.

Avsnitt 3

Tillträde mellan en värdepapperscentral och en annan marknadsinfrastruktur

Artikel 53

Tillträde mellan en värdepapperscentral och en annan marknadsinfrastruktur

1. En central motpart och en handelsplats ska lämna transaktionsdata på icke-diskriminerande och öppen grund till en värdepapperscentral på begäran av denna värdepapperscentral och får ta ut en rimlig handelsavgift av den ansökande värdepapperscentralen för sådana transaktionsdata t på basis av självkostnad plus vinstpålägg, om inte båda parter kommer överens om något annat.

En värdepapperscentral ska ge en central motpart eller en handelsplats tillträde till sina avvecklingssystem för värdepapper på icke-diskriminerande och öppen grund och får ta ut en rimlig handelsavgift för detta tillträde enligt självkostnad-plus-vinstpålägg-metoden, om inte båda parter kommer överens om något annat.

2. Om en part lämnar in en ansökan om tillträde till en annan part i enlighet med punkt 1, ska denna ansökan behandlas utan dröjsmål och den ansökande parten få svar inom tre månader.

3. Den mottagande parten ska vägras tillträde endast om sådant tillträde skulle påverka finansmarknadernas smidiga och ordnade funktion eller medföra systemrisk. Den ska inte avslå en ansökan på grund av förlust av marknadsandelar.

En part som vägrar tillträde ska ge den ansökande parten en fullständig skriftlig motivering till denna vägran baserad på en genomgripande riskbedömning. Om en part vägrar tillträde, har den ansökande parten rätt att klaga hos den behöriga myndigheten för den part som har vägrat tillträde.

Den mottagande partens behöriga myndighet och den relevanta myndigheten som avses i artikel 12.1 a ska i vederbörlig ordning granska klagomålet genom att bedöma skälen till vägran och ge den ansökande parten ett motiverat svar.

Den mottagande partens behöriga myndighet ska vid sin bedömning av klagomålet samråda med den behöriga myndigheten och den relevanta myndighet som avses i artikel 12.1 a för den ansökande parten. Om någon av myndigheterna för den ansökande parten inte håller med om den bedömningen som ges, får vilken som helst av dem hänskjuta ärendet till Esma, som får agera i enlighet med de befogenheter som Esma tilldelas enligt artikel 19 i förordning (EU) nr 1095/2010.

Om en parts vägran att bevilja tillträde inte anses vara motiverad, ska den ansvariga behöriga myndigheten utfärda ett beslut och kräva att parten ska bevilja tillträde till sina tjänster inom tre månader.

4. Esma ska i nära samarbete med medlemmarna i ECBS utarbeta förslag till tekniska standarder för tillsyn för att specificera dels de risker som ska beaktas av värdepapperscentraler som genomför en genomgripande riskbedömning och av behöriga myndigheter när de bedömer skälen till vägran i enlighet med punkt 3, dels närmare bestämmelser om det förfarande som avses i punkt 3.

Esma ska överlämna dessa förslag till tekniska standarder för tillsyn till kommissionen senast den 18 juni 2015.

Kommissionen delegeras befogenhet att anta de tekniska standarder för tillsyn som avses i första stycket i enlighet med artiklarna 10–14 i förordning (EU) nr 1095/2010.

5. Esma ska i nära samarbete med medlemmarna i ECBS utarbeta förslag till tekniska standarder för genomförande i syfte att fastställa standardformulär och mallar för det förfarande som avses i punkterna 2 och 3.

Esma ska överlämna dessa förslag till tekniska standarder för genomförande till kommissionen senast den 18 juni 2015.

Kommissionen ges befogenhet att anta de tekniska standarder för genomförande som avses i första stycket i enlighet med artikel 15 i förordning (EU) nr 1095/2010.

AVDELNING IV

TILLHANDAHÅLLANDE AV ANKNUTNA BANKTJÄNSTER TILL VÄRDEPAPPERSCENTRALERS DELTAGARE

Artikel 54

Auktorisation och utnämning för tillhandahållande av anknutna banktjänster

1. En värdepapperscentral ska inte själv tillhandahålla några av de anknutna banktjänster som anges i avsnitt C i bilagan, såvida den inte har erhållit en tilläggsauktorisering för att tillhandahålla sådana tjänster i enlighet med denna artikel.
2. En värdepapperscentral som har för avsikt att utveckla kontantdelen av hela eller delar av sitt utvecklingssystem för värdepapper i enlighet med artikel 40.2 eller som på annat sätt önskar tillhandahålla någon av de anknutna banktjänster som avses i punkt 1 ska vara auktoriserad att antingen
 - a) själv erbjuda sådana tjänster enligt de villkor som anges i den här artikeln, eller
 - b) för detta syfte utse ett eller flera auktoriserade kreditinstitut i enlighet med artikel 8 i direktiv 2013/36/EU.
3. Om en värdepapperscentral önskar tillhandahålla anknutna banktjänster genom samma juridiska person som driver utvecklingssystemet för värdepapper, ska den auktorisation som avses i punkt 2 endast beviljas om följande villkor uppfylls:
 - a) Värdepapperscentralen har auktoriserats som kreditinstitut enligt artikel 8 i direktiv 2013/36/EU.
 - b) Värdepapperscentralen uppfyller de stabilitetskrav som fastställs i artikel 59.1, 59.3 och 59.4 och de tillsynskrav som fastställs i artikel 60.
 - c) Den auktorisation som avses i led a i detta stycke används endast för att tillhandahålla de anknutna banktjänster som avses i avsnitt C i bilagan och inte för att utföra någon annan verksamhet.
 - d) Värdepapperscentralen är föremål för ett extra kapitalkrav som återspeglar de risker, inbegripet kredit- och likviditetsrisker, som uppstår med anledning av tillhandahållande av intradagskrediter till bland andra deltagarna i ett utvecklingssystem för värdepapper eller andra användare av värdepapperscentralstjänster.
 - e) Värdepapperscentralen rapporterar minst varje månad till den behöriga myndigheten och varje år genom som en del av offentliggörandet av information enligt kraven i del åtta av förordning (EU) nr 575/2013 om omfattningen och förvaltningen av intradagslikviditetsrisker i enlighet med artikel 59.4 j i den här förordningen.
 - f) Värdepapperscentralen har till den behöriga myndigheten överlämnat en tillfredsställande återhämtningsplan som säkerställer kontinuitet i dess huvudverksamhet, även i situationer där likviditets- eller kreditrisken kristalliseras till följd av tillhandahållandet av anknutna banktjänster.

Vid motstridiga bestämmelser som föreskrivs i den här förordningen, i förordning (EU) nr 575/2013 och i direktiv 2013/36/EU, ska den värdepapperscentral som avses i led a första stycket tillgodose de striktaste kraven på stabilitets-tillsyn. De tekniska standarder för tillsyn som avses i artiklarna 47 och 59 i den här förordningen ska klargöra fallen av motstridiga bestämmelser.

4. Om en värdepapperscentral önskar utse ett kreditinstitut för att tillhandahålla anknutna banktjänster genom en separat juridisk person som kan ingå i samma företagskoncern som ytterst kontrolleras av samma moderföretag eller inte, ska den auktorisation som avses i punkt 2 endast beviljas om följande villkor uppfylls:

- a) Den separata juridiska personen är auktoriserad som kreditinstitut enligt artikel 8 i direktiv 2013/36/EU.
- b) Den separata juridiska personen uppfyller de stabilitetskrav som fastställs i artikel 59.1, 59.3 och 59.4 och de tillsynskrav som fastställs i artikel 60.
- c) Den separata juridiska personen utför inte själv någon av de huvudtjänster som avses i avsnitt A i bilagan.
- d) Den auktorisation som avses i led a används endast för att tillhandahålla de anknutna banktjänster som avses i avsnitt C i bilagan och inte för att utföra någon annan verksamhet.
- e) Den separata juridiska personen är föremål för ett extra kapitalkrav som återspeglar de risker, inbegripet kredit- och likviditetsrisker, som uppstår med anledning av tillhandahållande av intradagskrediter bland annat till deltagare i ett avvecklingsystem för värdepapper eller andra användare av värdepapperscentraltjänster.
- f) Den separata juridiska personen rapporterar minst varje månad till den behöriga myndigheten och varje år som del av offentliggörandet av information enligt kraven i del åtta i förordning (EU) nr 575/2013 om omfattningen och förvaltningen av intradagslikviditetsrisker i enlighet med artikel 59.4 j i den här förordningen.
- g) Den separata juridiska personen har till den behöriga myndigheten överlämnat en tillfredsställande återhämtningsplan som säkerställer kontinuitet i dess huvudverksamhet, inbegripet situationer där likviditets- eller kreditrisken kristalliseras till följd av tillhandahållandet av anknutna banktjänster från en separat juridisk person.

5. Punkt 4 ska inte gälla sådana kreditinstitut som avses i punkt 2 b som erbjuder avveckling av kontantutbetalningarna för delar av värdepapperscentralens avvecklingsystem för värdepapper, om det totala värdet av sådan kontant-avveckling genom konton hos de kreditinstituten, beräknat över en ettårsperiod, understiger en procent av det totala värdet av alla värdepapperstransaktioner mot kontantmedel som har avvecklats på värdepapperscentralens konton och uppgår till högst 2,5 miljarder EUR per år.

Den behöriga myndigheten ska åtminstone en gång om året kontrollera att det tröskelvärde som fastställs i första stycket respekteras och rapportera sina iakttagelser till Esmå. Om den behöriga myndigheten fastställer att tröskelvärdet har överskridits, ska den kräva att den berörda värdepapperscentralen ansöker om auktorisation i enlighet med punkt 4. Den berörda värdepapperscentralen ska lämna in sin ansökan om auktorisation inom sex månader.

6. Den behöriga myndigheten får kräva att en värdepapperscentral utser mer än ett kreditinstitut eller att den utser ett kreditinstitut och samtidigt också själv tillhandahåller tjänster i enlighet med punkt 2 a i den här artikeln, om den anser att ett kreditinstituts exponering mot koncentrationen av risker enligt artikel 59.3 och 59.4 inte i full utsträckning har reducerats. De utsedda kreditinstituten ska anses vara avvecklingsagenter.

7. En värdepapperscentral som har auktoriserats att tillhandahålla anknutna banktjänster och ett kreditinstitut som har utsetts i enlighet med punkt 2 b ska alltid uppfylla de villkor som krävs för auktorisation enligt denna förordning och ska utan dröjsmål anmäla till de behöriga myndigheterna om alla väsentliga förändringar som påverkar villkoren för auktorisationen.

8. EBA ska i nära samarbete med Esmå och medlemmarna i ECBS utarbeta förslag till tekniska standarder för tillsyn för att fastställa det riskbaserade extra kapitalkrav som avses i punkt 3 d, och punkt 4 e.

EBA ska överlämna dessa förslag till tekniska standarder för tillsyn till kommissionen senast den 18 juni 2015.

Kommissionen delegeras befogenhet att anta de tekniska standarder för tillsyn som avses i första stycket i enlighet med artiklarna 10–14 i förordning (EU) nr 1095/2010.

Artikel 55

Förfarande för att bevilja och avslå auktorisation att tillhandahålla anknutna banktjänster

1. Värdepapperscentralen ska lämna in sin ansökan om auktorisation att utse ett kreditinstitut eller tillhandahålla anknutna banktjänster i enlighet med kravet i artikel 54 till den behöriga myndigheten i dess hemmedlemsstat.

2. Ansökan ska innehålla alla uppgifter som krävs för att den behöriga myndigheten ska kunna fastställa att värdepapperscentralen och i förekommande fall det utsedda kreditinstitutet vid tidpunkten för auktorisationen har vidtagit alla nödvändiga arrangemang för att uppfylla kraven som fastställs i denna förordning. Ansökan ska innehålla en verksamhetsplan med en beskrivning av de planerade anknutna banktjänsterna, i tillämpliga fall den strukturella organisationen av förbindelserna mellan värdepapperscentralen och det utsedda kreditinstitutet och av hur värdepapperscentralen eller i förekommande fall det utsedda kreditinstitutet avser att uppfylla de stabilitetskrav som fastställs i artikel 59.1, 59.3 och 59.4 och de andra villkor som fastställs i artikel 54.

3. Den behöriga myndigheten ska tillämpa det förfarande som anges i artikel 17.3 och 17.8.

4. Från och med tidpunkten när ansökan anses vara fullständig ska den behöriga myndigheten översända all information i ansökan till följande myndigheter:

a) De relevanta myndigheterna.

b) Den behöriga myndighet som avses i artikel 4.1.40 i förordning (EU) nr 575/2013.

c) De behöriga myndigheterna i de medlemsstater där värdepapperscentralen har upprättat samverkande länkar med en annan värdepapperscentral, utom i fall där värdepapperscentralen har upprättat sådana samverkande länkar som avses i artikel 19.5.

d) De behöriga myndigheterna i värdmedlemsstaten, om värdepapperscentralens verksamhet är av väsentlig betydelse för värdepappersmarknadernas funktion och för skyddet av investerarna i enlighet med artikel 24.4.

e) De behöriga myndigheter som ansvarar för tillsynen över de deltagare i värdepapperscentralen som är etablerade i de tre medlemsstater som under en ettårsperiod sammanlagt har de största avvecklingsvärdena i värdepapperscentralens avvecklingssystem för värdepapper.

f) Esmå.

g) EBA.

5. De myndigheter som avses i punkt 4 a–e ska avge ett motiverat yttrande om auktorisationen inom 30 dagar efter mottagandet av den information som avses i punkt 4. När en myndighet inte avger ett yttrande inom denna tidsfrist, ska den anses ha avgivit ett positivt yttrande.

Om minst en av de myndigheter som avses i punkt 4 a–e avger ett negativt motiverat yttrande, ska den behöriga myndighet som önskar bevilja auktorisationen inom 30 dagar till de myndigheter som avses i punkt 4 a–e inkomma med ett motiverat beslut med ett bemötande av det negativa yttrandet.

Om inom 30 dagar efter det att detta beslut läggs fram någon av de myndigheter som avses i punkt 4 a–e avger ett negativt yttrande och den behöriga myndigheten fortfarande önskar bevilja auktorisationen, får vilken som helst av de myndigheter som avgett ett negativt yttrande hänskjuta ärendet till Esma för medling enligt artikel 31 c i förordning (EU) nr 1095/2010.

Om ärendet ännu inte avgjorts 30 dagar efter hänskjutandet till Esma, ska den behöriga myndighet som önskar bevilja auktorisationen fatta det slutliga beslutet och lämna en utförlig skriftlig motivering till sitt beslut till de myndigheter som avses i punkt 4 a–e.

Om den behöriga myndigheten önskar neka auktorisation, ska ärendet inte hänskjutas till Esma.

Negativa yttranden ska innehålla en uttömmande och utförlig skriftlig motivering till varför kraven i denna förordning eller andra delar av unionsrätten inte är uppfyllda.

6. Om Esma anser att den behöriga myndigheten som avses i punkt 1 har beviljat en auktorisation som eventuellt inte överensstämmer med unionsrätten ska Esma agera i enlighet med artikel 17 i förordning (EU) nr 1095/2010.

7. Esma ska i nära samarbete med medlemmarna i ECBS och EBA utarbeta förslag till tekniska standarder för tillsyn i syfte att specificera vilken information värdepapperscentralen ska lämna till den behöriga myndigheten för att erhålla de relevanta auktorisationerna för att tillhandahålla banktjänster anknutna till avveckling.

Esma ska överlämna dessa förslag till tekniska standarder för tillsyn till kommissionen senast den 18 juni 2015.

Kommissionen delegeras befogenhet att anta de tekniska standarder för tillsyn som avses i första stycket i enlighet med artiklarna 10–14 i förordning (EU) nr 1095/2010.

8. Esma ska i nära samarbete med medlemmarna i ECBS och EBA utarbeta förslag till tekniska standarder för genomförande i syfte att fastställa standardformulär, mallar och förfaranden för samråd med de myndigheter som avses i punkt 4 innan auktorisation beviljas.

Esma ska överlämna dessa förslag till tekniska standarder för genomförande till kommissionen senast den 18 juni 2015.

Kommissionen ges befogenhet att anta de tekniska standarder för genomförande som avses i första stycket i enlighet med artikel 15 i förordning (EU) nr 1095/2010.

Artikel 56

Utvidgning av anknutna banktjänster

1. En värdepapperscentral som avser att utvidga de anknutna banktjänster för vilka den utser ett kreditinstitut eller som den själv tillhandahåller i enlighet med artikel 54 ska lämna in en ansökan om utvidgning till den behöriga myndigheten i dess hemmedlemsstat.

2. Ansökan om utvidgning ska behandlas enligt förfarandet i artikel 55.

Artikel 57

Återkallande av auktorisation

1. Utan att det påverkar eventuella korrigerande åtgärder enligt avdelning V ska den behöriga myndigheten i den medlemsstat där värdepapperscentralen är etablerad återkalla de auktorisationer som avses i artikel 54, under någon av följande förutsättningar:

- a) Om värdepapperscentralen under tolv månader inte har utnyttjat sin auktorisation, uttryckligen har frånsagt sig auktorisationen eller det utsedda kreditinstitutet inte har tillhandahållit några tjänster eller utövat någon verksamhet under de föregående sex månaderna.
- b) Om värdepapperscentralen har erhållit auktorisationen genom att lämna osanna uppgifter eller på något annat olagligt sätt.
- c) Om värdepapperscentralen eller de utsedda kreditinstitutet inte längre uppfyller de villkor enligt vilka auktorisationen beviljades och inte har vidtagit de korrigerande åtgärder som den behöriga myndigheten har begärt inom en viss tidsfrist.
- d) Om värdepapperscentralen eller det utsedda kreditinstitutet på ett allvarligt och systematiskt sätt har åsidosatt kraven som fastställs i denna förordning.

2. Så snart som den behöriga myndigheten upptäcker att någon av de omständigheter som avses i punkt 1 föreligger, ska den omedelbart samråda med de myndigheter som avses i artikel 55.4 om huruvida auktorisationen måste återkallas.

3. Esma, varje relevant behörig myndighet enligt artikel 12.1 a och varje myndighet som avses i artikel 60.1 eller de myndigheter som avses i artikel 55.4 får när som helst begära att den behöriga myndigheten i värdepapperscentralens hemmedlemsstat ska undersöka om värdepapperscentralen och i tillämpliga fall de utsedda kreditinstitutet fortfarande uppfyller villkoren för auktorisationen.

4. Den behöriga myndigheten får begränsa återkallandet till viss tjänst, verksamhet eller finansiellt instrument.

5. En värdepapperscentral och det utsedda kreditinstitutet ska fastställa, genomföra och upprätthålla ett lämpligt förfarande som säkerställer att kundernas och deltagarnas tillgångar i tid och under ordnade former avvecklas och överförs till en annan avvecklingsagent i händelse av återkallande av auktorisationen enligt punkt 1.

Artikel 58

Register över värdepapperscentraler

1. Beslut som fattas av behöriga myndigheter enligt artiklarna 54, 56 och 57 ska anmälas till Esma.
2. I det register som Esma i enlighet med artikel 21.3 är skyldig att göra tillgängligt på sin särskilda webbplats ska följande information föras in:
 - a) Namnet på samtliga värdepapperscentraler som har varit föremål för ett beslut enligt artiklarna 54, 56 och 57.
 - b) Namnet på samtliga utsedda kreditinstitut.
 - c) Förteckningen över de anknutna banktjänster som utsedda kreditinstitut eller värdepapperscentraler som har auktoriserats enligt artikel 54 är auktoriserade att tillhandahålla värdepapperscentralens deltagare.

3. De behöriga myndigheterna ska till Esma anmäla vilka enheter som tillhandahåller anknutna banktjänster enligt kraven i nationell lag senast den 16 december 2014.

Artikel 59

Tillämpliga stabilitetskrav för kreditinstitut eller värdepapperscentraler som har auktoriserats att tillhandahålla anknutna banktjänster

1. Ett kreditinstitut som enligt artikel 54.2 b har utsetts eller en värdepapperscentral som enligt artikel 54.2 a har auktoriserats att tillhandahålla anknutna banktjänster ska endast tillhandahålla de tjänster som anges i avsnitt C i bilagan och som omfattas av auktorisationen.

2. Ett kreditinstitut som enligt artikel 54.2 b har utsetts eller en värdepapperscentral som enligt artikel 54.2 a har auktoriserats att tillhandahålla anknutna banktjänster ska efterleva all nuvarande eller kommande lagstiftning som är tillämplig på kreditinstitut.

3. Ett kreditinstitut som enligt artikel 54.2 b har utsetts eller en värdepapperscentral som enligt artikel 54.2 a har auktoriserats att tillhandahålla anknutna banktjänster ska för varje avvecklingssystem för värdepapper uppfylla följande särskilda stabilitetskrav för de kreditrisker som är förknippade med de tjänsterna:

- a) De ska upprätta en stabil ram för att hantera motsvarande kreditrisker.
- b) De ska ofta och regelbundet identifiera källorna till sådana kreditrisker, mäta och övervaka motsvarande kreditexponeringar och använda lämpliga riskhanteringsverktyg för att kontrollera de riskerna.
- c) De ska fullständigt täcka motsvarande kreditexponeringar mot enskilda låntagare med hjälp av säkerheter och andra likvärdiga finansiella resurser.
- d) Om säkerheter används för att hantera motsvarande kreditrisker, ska de godta höglikvid säkerheter med minimal kredit- och marknadsrisk, de får använda andra typer av säkerheter i specifika situationer, om ett lämpligt värderingsavdrag tillämpas.
- e) De ska fastställa och tillämpa tillräckligt försiktiga värderingsavdrag och koncentrationsbegränsningar på de säkerheter som ställs för att täcka de kreditexponeringar som avses i c, med beaktande av målet att se till att säkerheten kan likvideras snabbt utan betydande negativa priseffekter.
- f) De ska fastställa gränser för sina motsvarande kreditexponeringar.
- g) De ska analysera och planera sin hantering av potentiella återstående kreditexponeringar och införa regler och förfaranden för att genomföra sådana planer.
- h) De ska endast bevilja kredit till deltagare som har likvidkonton hos dem.
- i) De ska införa effektiva återbetalningsförfaranden för intradagskredit och motverka kredit till påföljande dag genom att tillämpa straffavgifter med effektiv avskräckande effekt.

4. Ett kreditinstitut som enligt artikel 54.2 b har utsetts eller en värdepapperscentral som enligt artikel 54.2 a har auktoriserats att tillhandahålla anknutna banktjänster ska för varje avvecklingssystem för värdepapper uppfylla följande särskilda stabilitetskrav för de likviditetsrisker som är förknippade med de tjänsterna:

- a) De ska ha en stabil ram och verktyg för att mäta, övervaka och hantera sina likviditetsrisker, inbegripet intradagslikviditetsrisker, för varje valuta i det avvecklingssystem för värdepapper för vilket de fungerar som avvecklingsagent.

- b) De ska fortlöpande och vid lämpliga tidpunkter åtminstone en gång per dag mäta och övervaka sina likviditetsbehov och nivån av likvida tillgångar som de innehar, härvid ska de fastställa värdet på sina tillgängliga likvida tillgångar med hänsyn tagen till lämpliga värderingsavdrag för de tillgångarna.
- c) De ska ha tillräckliga likvida resurser i alla relevanta valutor för att kunna tillhandahålla avvecklingstjänster i tid under en lång rad olika potentiella stressscenarier, inbegripet men inte uteslutande en likviditetsrisk som genereras av obestånd för minst en av de deltagare mot vilka de har störst exponering, inbegripet dess moderföretag och dotterföretag.
- d) De ska reducera motsvarande likviditetsrisker med kvalificerade likvida resurser i varje valuta, såsom kontantmedel hos den utfärdande centralbanken och hos andra kreditvärdiga finansinstitut, bindande kreditlöften eller liknande arrangemang och höglikvida säkerheter eller investeringar som är snabbt tillgängliga och kan omvandlas till kontanter med på förhand bestämda och mycket tillförlitliga finansieringsarrangemang, även under extrema men plausibla marknadsförhållanden och de ska identifiera, mäta och övervaka den likviditetsrisk som härrör från de olika finansinstitut som används för att förvalta deras likviditetsrisker.
- e) De ska, vid användandet av på förhand bestämda finansieringsarrangemang, endast utse kreditvärdiga finansinstitut till tillhandahållare av likviditet, de ska fastställa och tillämpa lämpliga koncentrationsgränser för var och en av de motsvarande tillhandahållarna av likviditet, inbegripet dess moderföretag och dotterföretag.
- f) De ska fastställa och kontrollera att de motsvarande resurserna är tillräckliga genom regelbundna och rigorösa stress-tester.
- g) De ska analysera och planera sin hantering av potentiell likviditetsbrist som inte är förutsedd och potentiellt saknar täckning och införa regler och förfaranden för att genomföra sådana planer.
- h) De ska om det är praktiskt genomförbart och möjligt utan att det påverkar centralbankernas kvalificeringsregler ha tillgång till centralbankskonton och andra centralbankstjänster för att förbättra sin hantering av likviditetsrisker och kreditinstitut i unionen ska deponera motsvarande kassabehållning på särskilda konton hos de utfärdande centralbankerna i unionen.
- i) De ska ha på förhand bestämda och mycket tillförlitliga arrangemang, så att de punktligt kan likvidera en säkerhet som har ställts av en fallerande kund.
- j) De ska regelbundet rapportera till de myndigheter som avses i artikel 60.1 och offentliggöra hur de mäter, övervakar och hanterar sina likviditetsrisker, inbegripet intradagslikviditetsrisker.

5. EBA ska i nära samarbete med Esmå och medlemmarna i ECBS utarbeta förslag till tekniska standarder för tillsyn i syfte att ytterligare precisera de närmare bestämmelserna om ramarna och verktygen för övervakningen, mätningen, hanteringen, rapporteringen och offentliggörandet av de kredit- och likviditetsrisker, inbegripet intradagsrisker, som avses i punkterna 3 och 4. Sådana förslag till tekniska standarder för tillsyn ska i lämpliga fall anpassas till de tekniska standarder för tillsyn som har antagits i enlighet med artikel 46.3 i förordning (EU) nr 648/2012.

EBA ska överlämna dessa förslag till tekniska standarder för tillsyn till kommissionen senast den 18 juni 2015.

Kommissionen delegeras befogenhet att anta de tekniska standarder för tillsyn som avses i första stycket i enlighet med artiklarna 10–14 i förordning (EU) nr 1093/2010.

*Artikel 60***Tillsyn av utsedda kreditinstitut och värdepapperscentraler som har auktoriserats att tillhandahålla anknutna banktjänster**

1. Utan att det påverkar artiklarna 17 och 22 i den här förordningen ska de behöriga myndigheter enligt definitionen i artikel 4.1.40 i förordning (EU) nr 575/2013 vara ansvariga för kreditinstitutsauktoriseringen och kreditinstitutstillsynen enligt de villkor som fastställs i förordning (EU) nr 575/2013 och direktiv 2013/36/EU av de utsedda kreditinstitut och värdepapperscentraler som enligt den här förordningen har auktoriserats att tillhandahålla anknutna banktjänster.

De behöriga myndigheter som avses i första stycket ska även vara ansvariga för tillsynen av de utsedda kreditinstitut och värdepapperscentraler som avses i det stycket när det gäller deras efterlevnad av de stabilitetskrav som avses i artikel 59 i denna förordning.

De behöriga myndigheterna som avses i första stycket ska regelbundet och minst en gång om året bedöma huruvida det utsedda kreditinstitut eller den värdepapperscentral som har auktoriserats att tillhandahålla anknutna banktjänster följer artikel 59 och informera värdepapperscentralens behöriga myndighet, som därefter ska informera de myndigheter som avses i artikel 55.4, om resultaten av sin tillsyn enligt denna punkt, inbegripet eventuella korrigerande åtgärder eller sanktioner.

2. Värdepapperscentralens behöriga myndighet ska, efter att ha samrått med de behöriga myndigheterna som avses i punkt 1, minst en gång om året granska och utvärdera följande:

- a) I det fall som avses i artikel 54.2 b, huruvida alla nödvändiga arrangemang mellan de utsedda kreditinstituten och värdepapperscentralen gör det möjligt för dem att uppfylla sina skyldigheter som fastställs i denna förordning.
- b) I de fall som avses i artikel 54.2 a, huruvida arrangemangen som har samband med auktorisationen att tillhandahålla anknutna banktjänster gör det möjligt för värdepapperscentralen att fullgöra sina skyldigheter som fastställs i denna förordning.

Värdepapperscentralens behöriga myndighet ska regelbundet och minst en gång om året informera de myndigheter som avses i artikel 55.4 om resultaten av översynen och utvärderingen enligt denna punkt, inbegripet eventuella korrigerande åtgärder eller sanktioner.

Om en värdepapperscentral utser ett auktoriserat kreditinstitut i enlighet med artikel 54, ska den för att skydda deltagarna i det avvecklingssystem för värdepapper som den driver se till att den av det kreditinstitut som den utser får tillgång till all information som krävs för tillämpningen av denna förordning och den ska rapportera varje överträdelse av den till värdepapperscentralens behöriga myndighet och till de behöriga myndigheter som avses i punkt 1.

3. För att säkerställa konsekvent, ändamålsenlig och effektiv tillsyn i unionen för kreditinstitut och värdepapperscentraler som har auktoriserats att tillhandahålla anknutna banktjänster får EBA i nära samarbete med Esma och medlemmarna i ECBS utfärda riktlinjer till de behöriga myndigheterna i enlighet med artikel 16 i förordning (EU) nr 1093/2010.

AVDELNING V

SANKTIONER

*Artikel 61***Administrativa sanktioner och andra åtgärder**

1. Utan att det påverkar medlemsstaternas rätt att föreskriva och besluta om straffrättsliga påföljder ska medlemsstaterna fastställa regler om samt säkerställa att deras behöriga myndigheter får påföra administrativa sanktioner och andra åtgärder som är tillämpliga på de omständigheter som anges i artikel 63 för de personer som är ansvariga för överträdelser av bestämmelserna i denna förordning och de ska vidta alla nödvändiga åtgärder för att se till att de tillämpas. Sådana sanktioner och andra åtgärder ska vara effektiva, proportionerliga och avskräckande.

Senast den 18 september 2016 får medlemsstaterna besluta att inte fastställa regler för administrativa sanktioner som avses i första stycket när överträdelser som avses i det stycket redan omfattas av straffrättsliga påföljder enligt deras nationella rätt. Om medlemsstaterna så beslutar ska de underrätta kommissionen och Esma på ett detaljerat sätt om de relevanta delarna av sin straffrätt.

Senast den 18 september 2016 ska medlemsstaterna underrätta kommissionen och Esma om de regler som avses i första stycket. Medlemsstaterna ska utan onödigt dröjsmål underrätta kommissionen och Esma om därpå följande eventuella ändringar av reglerna.

2. Behöriga myndigheter ska kunna införa administrativa sanktioner och andra åtgärder mot värdepapperscentraler, utsedda kreditinstitut och, med förbehåll för de villkor som fastställs i nationell rätt inom områden som inte harmoniseras genom denna förordning, ledamöter i deras ledningsorgan och alla andra personer som i praktiken kontrollerar deras verksamhet eller några andra juridiska eller fysiska personer som enligt nationell rätt betraktas som ansvariga för en överträdelse.

3. När de behöriga myndigheterna utövar sina sanktionsbefogenheter under de omständigheter som anges i artikel 63, ska de bedriva ett nära samarbete för att se till att de administrativa sanktionerna och andra åtgärderna ger de resultat som eftersträvas med denna förordning och samordna sina åtgärder för att undvika dubbelarbete eller överlappningar när de tillämpar administrativa sanktioner och andra åtgärder vid gränsöverskridande fall i enlighet med artikel 14.

4. Om medlemsstaterna i enlighet med punkt 1 har valt att fastställa straffrättsliga påföljder för de överträdelser av bestämmelserna som avses i artikel 63, ska de se till att lämpliga åtgärder har vidtagits, så att behöriga myndigheterna har alla nödvändiga befogenheter att etablera kontakter med rättsliga myndigheter inom sin jurisdiktion för att få särskild information om brottsutredningar eller straffrättsliga förfaranden som har inletts på grund av eventuella överträdelser av denna förordning och vidarebefordra samma information till andra behöriga myndigheter och Esma, så att de kan uppfylla sin skyldighet att samarbeta med varandra och Esma vid tillämpningen av denna förordning.

5. Behöriga myndigheter får även samarbeta med behöriga myndigheter i andra medlemsstater för att underlätta indrivning av sanktionsavgifter.

6. Medlemsstaterna ska årligen tillhandahålla Esma uppgifter i aggregerad form om alla sanktioner och andra åtgärder som har beslutats i enlighet med punkt 1. Esma ska offentliggöra de uppgifterna i en årlig rapport.

Om medlemsstaterna i enlighet med punkt 1 har valt att fastställa straffrättsliga påföljder för överträdelser av bestämmelser som avses i artikel 63, ska deras behöriga myndigheter årligen tillhandahålla Esma anonymiserade uppgifter i aggregerad form om alla inledda brottsutredningar och alla ålagda straffrättsliga påföljder. Esma ska offentliggöra uppgifter om ålagda straffrättsliga påföljder i en årlig rapport.

7. Om den behöriga myndigheten har offentliggjort en administrativ åtgärd eller sanktion eller en straffrättslig påföljd ska den samtidigt informera Esma om det.

8. De behöriga myndigheterna ska utföra sina uppgifter och utöva sina befogenheter i enlighet med sina nationella ramar

a) direkt,

b) i samarbete med andra myndigheter,

c) under eget ansvar genom delegering till enheter till vilka uppgifter har delegerats enligt denna förordning, eller

d) genom hänvändelse till de behöriga rättsliga myndigheterna.

Artikel 62

Offentliggörande av beslut

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att de behöriga myndigheterna på sin officiella webbplats offentliggör alla beslut om administrativa sanktioner eller andra åtgärder på grund av överträdelser av denna förordning utan onödigt dröjsmål efter det att den person som har påförts sanktionen har informerats om det beslutet. Offentliggörandet ska åtminstone omfatta information om överträdelsens typ och art samt vem den fysiska eller juridiska person som har påförts sanktionen är.

Vid överklagande av påförandet av en sanktion eller annan åtgärd inför relevanta rättsliga eller andra relevanta myndigheter ska de behöriga myndigheterna utan onödigt dröjsmål på sin officiella webbplats också offentliggöra information om överklagandets status och dess resultat. Dessutom ska alla beslut om ogiltigförklarande av ett tidigare beslut eller om påförande av en sanktion eller åtgärd offentliggöras.

Om ett offentliggörande av de juridiska personernas identitet eller av de fysiska personernas personuppgifter, efter en bedömning från fall till fall av proportionaliteten i offentliggörandet av sådana uppgifter av den behöriga myndigheten, anses som oproportionerlig eller om offentliggörandet äventyrar finansmarknadernas stabilitet eller en pågående utredning, ska medlemsstaterna säkerställa att de behöriga myndigheterna gör något av följande:

- a) Senarelägger offentliggörandet av beslutet om påförandet av sanktionen eller andra åtgärden tills anledningen till att inte offentliggöra beslutet upphör att gälla.
- b) Offentliggör beslutet om påförandet av sanktionen eller andra åtgärden på ett anonymt sätt som överensstämmer med nationell rätt, om sådant anonymt offentliggörande säkerställer ett effektivt skydd av personuppgifterna.
- c) Inte alls offentliggör beslutet om att påföra en sanktion eller annan åtgärd, om de alternativ som anges i leden a och b ovan inte anses tillräckliga för att säkerställa
 - i) att finansmarknadernas stabilitet inte äventyras,
 - ii) att offentliggörandet av sådana beslut är proportionerligt med avseende på åtgärder som bedöms vara av mindre betydelse.

Vid beslut om att offentliggöra en sanktion eller annan åtgärd på ett anonymt sätt får offentliggörandet av de relevanta uppgifterna skjutas upp under en rimlig period, om det kan förutses att skälen till anonymt offentliggörande blir inaktuella under den perioden.

De behöriga myndigheterna ska informera Esma om alla administrativa sanktioner som har påförts men inte offentliggjorts i enlighet med tredje stycket c, inbegripet alla överklaganden av dessa och resultatet av sådana överklaganden. Medlemsstaterna ska säkerställa att de behöriga myndigheterna delges information och den slutliga domen vid ålagda straffrättsliga påföljder och att de lämnar dessa till Esma. Esma ska upprätthålla en central databas över sanktioner som rapporterats till Esma med informationsutbyte mellan de behöriga myndigheterna som enda syfte. Den databasen ska endast vara tillgänglig för behöriga myndigheter och ska uppdateras på grundval av uppgifter som lämnas av de behöriga myndigheterna.

2. De behöriga myndigheterna ska säkerställa att allt som offentliggörs i enlighet med denna artikel ska finnas kvar på deras officiella webbplats under minst fem år efter offentliggörandet. Personuppgifter i offentliggörandet ska finnas på den behöriga myndighetens officiella webbplats endast så länge som är nödvändigt enligt tillämpliga bestämmelser om uppgiftsskydd.

Artikel 63

Sanktioner för överträdelser

1. Denna artikel ska vara tillämplig på följande bestämmelser i denna förordning:
 - a) Tillhandahållande av tjänster enligt avsnitten A, B och C i bilagan i strid med artiklarna 16, 25 och 54.
 - b) Erhållande av de auktorisationer som krävs enligt artiklarna 16 och 54 genom osanna uppgifter eller andra olagliga metoder enligt artiklarna 20.1 b och 57.1 b.
 - c) En värdepapperscentralers underlåtelse att uppfylla kapitalkravet i strid med artikel 47.1.
 - d) En värdepapperscentralers underlåtelse att uppfylla de organisatoriska kraven i strid med artiklarna 26–30.
 - e) En värdepapperscentralers underlåtelse att följa uppförandereglererna i strid med artiklarna 32–35.
 - f) En värdepapperscentralers underlåtelse att uppfylla kraven för värdepapperscentralstjänster i strid med artiklarna 37–41.
 - g) En värdepapperscentralers underlåtelse att uppfylla stabilitetskraven i strid med artiklarna 43–47.
 - h) En värdepapperscentralers underlåtelse att uppfylla kraven på länkar mellan värdepapperscentraler i strid med artikel 48.
 - i) Ogrundad vägran av en värdepapperscentral att bevilja olika typer av tillträde i strid med artiklarna 49–53.
 - j) Ett utsett kreditinstituts underlåtelse att uppfylla de särskilda stabilitetskraven för kreditrisker i strid med artikel 59.3.
 - k) Ett utsett kreditinstituts underlåtelse att uppfylla särskilda stabilitetskrav för likviditetsrisker i strid med artikel 59.4.
2. Utan att det påverkar de behöriga myndigheternas tillsynsbefogenheter ska de behöriga myndigheterna, åtminstone vid överträdelser som avses i denna artikel, i överensstämmelse med nationell rätt ha befogenhet att åtminstone påföra följande administrativa sanktioner och andra åtgärder:
 - a) En offentlig förklaring som anger vilken person som är ansvarig för överträdelsen samt överträdelsens art i enlighet med artikel 62.
 - b) Ett beslut om att den person som är ansvarig för överträdelsen ska upphöra med sitt agerande och inte upprepa det.
 - c) Återkallande av de auktorisationer som har beviljats enligt artiklarna 16 eller 54 i enlighet med artiklarna 20 eller 57.
 - d) Ett tillfälligt förbud eller, för upprepade allvarliga överträdelser, ett permanent förbud för en ledamot av institutets ledningsorgan eller någon annan fysisk person som hålls ansvarig att utföra ledningsuppgifter i institutet.
 - e) Maximala administrativa sanktionsavgifter på upp till minst två gånger beloppet för den vinst som erhöles genom överträdelsen, om de beloppen kan fastställas.

- f) Maximala administrativa sanktionsavgifter för fysiska personer på upp till minst 5 miljoner EUR eller motsvarande värde i nationell valuta dagen för antagandet av denna förordning, i medlemsstater vars valuta inte är euro.
- g) Om det gäller en juridisk person, maximala administrativa sanktionsavgifter på minst 20 miljoner EUR eller upp till 10 % av den juridiska personens totala årsomsättning i enlighet med den senaste tillgängliga redovisning som har godkänts av ledningsorganet, om den juridiska personen är ett moderföretag eller ett dotterföretag till det moderföretag som i enlighet med direktiv 2013/34/EU ska upprätta koncernredovisning, ska den relevanta totala årsomsättningen vara den totala årsomsättningen eller motsvarande inkomstslag i enlighet med de relevanta redovisningsdirektiven enligt den senaste tillgängliga sammanställda redovisning som har godkänts av ledningsorganet för det yttersta moderföretaget.
3. Behöriga myndigheter får förfoga över andra befogenheter att påföra sanktioner utöver dem som avses i punkt 2 och får utdöma högre administrativa sanktionsavgifter än dem som fastställs i den punkten.

Artikel 64

Effektiv tillämpning av sanktioner

Medlemsstaterna ska se till att de behöriga myndigheterna, när de fastställer vilken typ av administrativa sanktioner eller andra åtgärder som ska vidtas samt nivån för dessa, tar hänsyn till alla relevanta omständigheter, inbegripet om lämpligt följande:

- a) Överträdelsens allvarlighetsgrad och varaktighet.
- b) Graden av ansvar hos den person som är ansvarig för överträdelsen.
- c) Finansiell styrka hos den person som är ansvarig för överträdelsen, till exempel enligt den ansvariga juridiska personens totala omsättning eller den aktuella fysiska personens årsinkomst.
- d) Storleken på de vinster som har gjorts eller de förluster som undvikits av den person som är ansvarig för överträdelsen eller förluster för tredje part till följd av överträdelsen, i den mån dessa kan fastställas.
- e) Graden av samarbete med den behöriga myndigheten hos den person som är ansvarig för överträdelsen, utan att det påverkar behovet av att säkerställa återbetalning av de vinster som personen har erhållit eller de förluster som den undvikit.
- f) Tidigare överträdelser av den person som är ansvarig för överträdelsen.

Artikel 65

Rapportering av överträdelser

1. Medlemsstaterna ska se till att de behöriga myndigheterna inrättar effektiva mekanismer som uppmuntrar till rapportering av potentiella eller faktiska överträdelser av denna förordning till behöriga myndigheter.
2. Bland de mekanismer som avses i punkt 1 ska åtminstone följande ingå:
- a) Särskilda förfaranden för mottagande och utredning av rapporter om potentiella eller faktiska överträdelser och uppföljningen av dessa, inbegripet inrättande av säkra kommunikationskanaler för sådana rapporter.
- b) Lämpligt skydd av de anställda i institut som rapporterar potentiella eller faktiska överträdelser begångna inom institutet mot som ett minimum repressalier, diskriminering eller andra former av orättvis behandling.
- c) Skydd av personuppgifter både för den person som rapporterar potentiella eller faktiska överträdelser och för den fysiska person som påstås vara ansvarig för en överträdelse i enlighet med principerna i direktiv 95/46/EG.

d) Identitetsskydd för både den person som rapporterar överträdelser och den fysiska person som påstås vara ansvarig för en överträdelse under alla skeden av förfarandena, såvida inte sådant offentliggörande krävs enligt nationell rätt i samband med ytterligare utredning eller efterföljande administrativa eller rättsliga förfaranden.

3. Medlemsstaterna ska kräva att instituten har lämpliga förfaranden för att deras anställda ska kunna rapportera faktiska eller potentiella överträdelser internt genom en särskild, oberoende och fristående kanal.

En sådan kanal får även tillhandahållas genom arrangemang fastställda av arbetsmarknadens parter. Samma skydd som avses i punkt 2 b, c och d ska gälla.

Artikel 66

Rätt att överklaga

Medlemsstaterna ska se till att beslut som fattas och åtgärder som vidtas i enlighet med denna förordning är vederbörligen motiverade och omfattas av rätten att överklaga inför domstol. Rätten att överklaga inför domstol ska gälla, om inget beslut fattas inom sex månader från inlämnandet vid ansökningar om auktorisation som innehåller alla de uppgifter som krävs enligt gällande bestämmelser.

AVDELNING VI

DELEGERING AV BEFOGENHET, GENOMFÖRANDEBEFOGENHETER, ÖVERGÅNGSBESTÄMMELSER, ÄNDRINGSBESTÄMMELSER OCH SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 67

Utövande av delegeringen

1. Befogenheten att anta delegerade akter ges till kommissionen med förbehåll för de villkor som anges i denna artikel.
2. Den befogenheten att anta delegerade akter som avses i artiklarna 2.2, 7.14 och 24.7 ska ges till kommissionen tills vidare från och med den 17 september 2014.
3. Den delegering av befogenhet som avses i artiklarna 2.2, 7.14 och 24.7 får när som helst återkallas av Europaparlamentet eller rådet. Ett beslut om återkallande innebär att delegeringen av den befogenhet som anges i beslutet upphör att gälla. Beslutet får verkan dagen efter det att det offentliggörs i *Europeiska unionens officiella tidning* eller vid ett senare i beslutet angivet datum. Det påverkar inte giltigheten av delegerade akter som redan har trätt i kraft.
4. Så snart kommissionen antar en delegerad akt ska den samtidigt delge Europaparlamentet och rådet denna.
5. En delegerad akt som antas enligt artiklarna 2.2, 7.14 och 24.7 ska träda i kraft endast om varken Europaparlamentet eller rådet har gjort invändningar mot den delegerade akten inom en period av tre månader från den dag då akten delgavs Europaparlamentet och rådet, eller om både Europaparlamentet och rådet, före utgången av den perioden, har underrättat kommissionen om att de inte kommer att invända. Denna period ska förlängas med tre månader på Europaparlamentets eller rådets initiativ.

Artikel 68

Kommittéförfarande

1. Kommissionen ska biträdas av Europeiska värdepapperskommittén, som inrättats genom kommissionens beslut 2001/528/EG⁽¹⁾. Denna kommitté ska vara en kommitté i den mening som avses i förordning (EU) nr 182/2011.
2. När det hänvisas till denna punkt ska artikel 5 i förordning (EU) nr 182/2011 tillämpas.

⁽¹⁾ Kommissionens beslut 2001/528/EG av den 6 juni 2001 om inrättande av en europeisk värdepapperskommitté (EGT L 191, 13.7.2001, s. 45).

*Artikel 69***Övergångsbestämmelser**

1. De behöriga myndigheterna ska anmäla till Esma de instituten som drivs som värdepapperscentraler senast den 16 december 2014.
2. Värdepapperscentraler ska ansöka om samtliga auktorisationer som krävs enligt denna förordning och anmäla relevanta länkar mellan värdepapperscentraler inom sex månader från och med dagen för ikraftträdande av samtliga tekniska standarder för tillsyn antagna enligt artiklarna 17, 26, 45, 47, 48, och, i relevanta fall, artiklarna 55 och 59.
3. En värdepapperscentral från tredjeland ska inom sex månader från den dag som infaller senast av antingen dagen för ikraftträdandet av de tekniska standarderna för tillsyn antagna enligt artiklarna 12, 17, 25, 26, 45, 47, 48, och, i relevanta fall, artiklarna 55 och 59 eller dagen för det genomförandebeslut som avses i artikel 25.9, ansöka om erkännande hos Esma, om den har för avsikt att tillhandahålla tjänster på grundval av artikel 25.
4. Fram till dess att ett beslut om auktorisation eller erkännande av värdepapperscentraler och deras verksamhet, inbegripet länkar mellan värdepapperscentraler, fattas enligt denna förordning ska respektive nationella regler om auktorisation och erkännande av värdepapperscentraler fortsätta att gälla.
5. Värdepapperscentraler som drivs av de enheter som avses i artikel 1.4 ska uppfylla kraven i denna förordning senast ett år efter dagen för ikraftträdandet av de tekniska standarder för tillsyn som avses i punkt 2.

*Artikel 70***Ändring av direktiv 98/26/EG**

Direktiv 98/26/EG ska ändras på följande sätt:

1. Artikel 2 a första stycket tredje strecksatsen ska ersättas med följande text:

”— som är betecknat som ett system och anmält till Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten av den medlemsstat vars rätt är tillämplig, utan att detta påverkar tillämpningen av andra strängare regler, som föreskrivs i nationell rätt, sedan den medlemsstaten har förvässat sig om att systemets regler är tillfredsställande.”

2. I artikel 11 ska följande stycke läggas till:

”3. Medlemsstaterna ska senast den 18 mars 2015 anta och offentliggöra samt meddela kommissionen de åtgärder som är nödvändiga för att följa artikel 2 a första stycket tredje strecksatsen.”

*Artikel 71***Ändring av direktiv 2014/65/EU**

Direktiv 2014/65/EU ska ändras på följande sätt:

1. Artikel 2.1 o ska ersättas med följande:

”o) Värdepapperscentraler förutom i de fall som föreskrivs i artikel 73 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 909/2014 (*).

(*) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 909/2014 av den 23 juli 2014 om förbättrad värdepappers-avveckling i Europeiska unionen och om värdepapperscentraler samt ändring av direktiven 98/26/EG och 2014/65/EU och förordning (EU) nr 236/2012 (EUT L 257, 28.8.2014, s. 1).”

2. I artikel 4.1 ska följande punkt läggas till:

”64. *Värdepapperscentral*: Värdepapperscentral enligt definitionen i artikel 2.1.1 i förordning (EU) nr 909/2014.”

3. Bilaga I, avsnitt B, punkt 1 ska ersättas med följande:

”1. Förvaring och administration av finansiella instrument för kunders räkning, bland annat värdepappersförvaring och liknande tjänster, såsom handhavande av kontanta medel/finansiella säkerheter, med undantag för tillhandahållande och förande av värdepapperskonton på högsta nivå (*central kontoföringstjänst*) enligt punkt 2 i avsnitt A i bilagan till förordning (EU) nr 909/2014.”

Artikel 72

Ändring av förordning (EU) nr 236/2012

Artikel 15 i förordning (EU) nr 236/2012 ska utgå.

Artikel 73

Tillämpning av direktiv 2014/65/EU och förordning (EU) nr 600/2014

För värdepapperscentraler som har auktoriserats i enlighet med artikel 16 i denna förordning ska det inte krävas auktorisation enligt direktiv 2014/65/EU för att tillhandahålla de tjänster som uttryckligen anges i avsnitten A och B i bilagan till denna förordning.

Om en värdepapperscentral som har auktoriserats i enlighet med artikel 16 i den här förordningen tillhandahåller en eller flera investeringstjänster eller utför en eller flera investeringsverksamheter utöver tillhandahållandet av de tjänster som uttryckligen anges i avsnitten A och B i bilagan till denna förordning, ska direktiv 2014/65/EU, med undantag av artiklarna 5–8, 9.1, 9.2, 9.4, 9.5 och 9.6 samt 10–13, och förordning (EU) nr 600/2014* tillämpas.

Artikel 74

Rapporter

1. Esma ska i samarbete med EBA och de behöriga myndigheterna och de relevanta myndigheterna lämna in årliga rapporter till kommissionen med en bedömning av tendenser, potentiella risker och sårbara punkter och vid behov rekommendationer om förebyggande eller korrigerande åtgärder på marknaderna för de tjänster som omfattas av denna förordning. De rapporterna ska minst innehålla en bedömning av följande:

- a) Avvecklingseffektiviteten vid inhemska och gränsöverskridande transaktioner per medlemsstat på grundval av antal och volym uteblivna avvecklingar, sanktionsavgiftsbelopp enligt artikel 7.2, antal och volym ersättningsköp enligt artikel 7.3 och 7.4 samt andra eventuellt relevanta kriterier.
- b) Lämpligheten med sanktioner för uteblivna avvecklingar, i synnerhet behovet av extra flexibilitet i fråga om sanktioner för utebliven avveckling av icke-likvida finansiella instrument enligt artikel 7.4.
- c) En mätning av antalet avvecklingar som inte sker inom de avvecklingssystem för värdepapper som drivs av värdepapperscentraler på grundval av antal transaktioner och deras volym på grundval av den informationen som mottagits enligt artikel 9 samt andra eventuellt relevanta kriterier.
- d) De gränsöverskridande tjänster som omfattas av denna förordning på grundval av antal och typer av länkar mellan värdepapperscentraler, antal utländska deltagare i de avvecklingssystem för värdepapper som drivs av värdepapperscentraler, antal transaktioner och deras volym för utländska deltagare, antal utländska emittenter som registrerar sina värdepapper i en värdepapperscentral enligt artikel 49 samt andra eventuellt relevanta kriterier.

- e) Behandlingen av ansökningar om tillträde enligt artiklarna 49, 52 och 53 för att kartlägga skälen till avslag på ansökningar om tillträde från värdepapperscentraler, centrala motparter och handelsplatser, eventuella tendenser vad gäller sådana avslag och möjliga lösningar för att minska de identifierade riskerna i framtiden, så att tillträde kan beviljas, samt eventuella andra väsentliga hinder för konkurrensen i samband med finansiella efterhandeltjänster.
- f) Behandlingen av ansökningar som lämnas in i enlighet med de förfaranden som avses i artikel 23.3–23.7 och artikel 25.4–25.10.
- g) I tillämpliga fall iakttagelserna från den inbördes utvärderingen av gränsöverskridande tillsyn i artikel 24.6 och huruvida sådana utvärderingar i framtiden skulle kunna genomföras mer sällan, inbegripet uppgift om huruvida iakttagelserna tyder på behov av mer formella tillsynskollegier.
- h) Tillämpningen av medlemsstaternas bestämmelser om civilrättsligt ansvar när det gäller förluster som åsamkas av värdepapperscentraler.
- i) De förfaranden och villkor enligt vilka värdepapperscentralerna har auktoriserats att utse kreditinstitut eller själva tillhandahålla anknutna banktjänster i enlighet med artiklarna 54 och 55, inbegripet en bedömning av de effekter som sådant tillhandahållande kan ha på den finansiella stabiliteten och konkurrensen i samband med avveckling och anknutna banktjänster i unionen.
- j) Tillämpningen av de regler som avses i artikel 38 om skydd av deltagares värdepapper och deras kunders värdepapper, särskilt dem i artikel 38.5.
- k) Tillämpningen av sanktioner och särskilt behovet av ytterligare harmonisering av administrativa sanktioner för överträdelse av kraven som fastställs i denna förordning.
2. De rapporter som avses i punkt 1 omfattar ett kalenderår och ska lämnas in till kommissionen senast den 30 april följande kalenderår.

Artikel 75

Översyn

Senast den 18 september 2019 ska kommissionen se över och utarbeta en allmän rapport om denna förordning. Den rapporten ska i synnerhet bedöma de frågor som avses i artikel 74.1 a–k, huruvida det finns några andra väsentliga hinder för konkurrensen i samband med de tjänster som omfattas av denna förordning som i otillräcklig utsträckning har åtgärdats och eventuellt behov av ytterligare åtgärder för att begränsa följderna för skattebetalarna av värdepapperscentralers fallissemang. Kommissionen ska överlämna rapporten till Europaparlamentet och rådet tillsammans med eventuella lämpliga förslag.

Artikel 76

Ikraftträdande och tillämpning

1. Denna förordning träder i kraft den tjugonde dagen efter det att den har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.
2. Artikel 3.1 ska från och med den 1 januari 2023 tillämpas på överlåtbara värdepapper som utfärdas efter det datumet och från och med den 1 januari 2025 tillämpas på alla överlåtbara värdepapper.
3. Artikel 5.2 ska tillämpas från och med den 1 januari 2015.

För en handelsplats som har tillträde till en värdepapperscentral som avses i artikel 30.5 ska, genom undantag från första stycket i denna punkt, artikel 5.2 tillämpas minst sex månader innan en sådan värdepapperscentral utkontrakterar sin verksamhet till den relevanta offentliga enheten, och i samtliga fall senast från och med den 1 januari 2016.

4. De avvecklingsdisciplinåtgärder som avses i artikel 6.1–6.4 ska tillämpas från och med dagen för ikraftträdande för den delegerade akt som antagits av kommissionen enligt artikel 6.5.

5. De avvecklingsdisciplinåtgärder som avses i artikel 7.1–7.13 och den ändring som fastställs i artikel 72 ska tillämpas från och med dagen för ikraftträdande för den delegerade akt som antagits av kommissionen enligt artikel 7.15.

En MTF-plattform som uppfyller de kriterier som fastställs i artikel 33.3 i direktiv 2014/65/EU omfattas av andra stycket i artikel 7.3 i denna förordning till och med

a) det slutliga beslutet om dess ansökan om registrering enligt artikel 33 i direktiv 2014/65/EU eller

b) när en MTF-plattform inte har ansökt om registrering enligt artikel 33 i direktiv 2014/65/EU senast den 13 juni 2017.

6. De rapporteringsåtgärder som avses i artikel 9.1 ska tillämpas från och med dagen för ikraftträdande för den genomförandeakt som antagits av kommissionen enligt artikel 9.3.

7. Hänvisningar i denna förordning till direktiv 2014/65/EU och förordning (EU) nr 600/2014 ska före den 3 januari 2017 läsas som hänvisningar till direktiv 2004/39/EG i enlighet med den jämförelsetabell som anges i bilaga IV till direktiv 2014/65/EU i den utsträckning den jämförelsetabellen innehåller bestämmelser avseende direktiv 2004/39/EG.

Denna förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i alla medlemsstater.

Utfärdad i Bryssel den 23 juli 2014.

På Europaparlamentets vägnar

M. SCHULZ

Ordförande

På rådets vägnar

S. GOZI

Ordförande

BILAGA

FÖRTECKNING ÖVER TJÄNSTER

AVSNITT A

Värdepapperscentralers huvudtjänster

1. Ursprunglig registrering av värdepapper i ett kontobaserat system (*notarietjänst*).
2. Tillhandahållande och förande av värdepapperskonton på högsta nivå (*central kontoföringstjänst*).
3. Drift av ett avvecklingssystem för värdepapper (*avvecklingstjänst*).

AVSNITT B

Andra anknutna tjänster än banktjänster vid värdepapperscentraler som inte medför kredit- eller likviditetsrisker

Sådana tjänster som tillhandahålls av värdepapperscentralerna som bidrar till att öka värdepappersmarknadernas säkerhet, effektivitet och öppenhet, vilket kan omfatta men inte är begränsat till följande:

1. Tjänster i samband med avvecklingstjänsten, t.ex.
 - a) organisation av en utlåningsmekanism för värdepapper, som agent mellan deltagare i ett avvecklingssystem för värdepapper,
 - b) tillhandahållande av säkerhetsförvaltningstjänster, som agent mellan deltagare i ett avvecklingssystem för värdepapper,
 - c) avvecklingsavstämning, orderdirigering, handelsbekräftelse, handelskontroll.
2. Tjänster i samband med notarietjänster och centrala förvaltningstjänster, t.ex.
 - a) tjänster i samband med aktieägarregister,
 - b) hantering av bolagshändelser, inklusive skatt, bolagsstämmor och informationstjänster,
 - c) tjänster för nyemissioner, som tilldelning och hantering av Isin-koder och liknande koder,
 - d) Orderdirigering och orderbehandling, insamling och hantering av avgifter samt tillhörande rapportering.
3. Upprättande av länkar mellan värdepapperscentraler, tillhandahållande eller förvaltning av värdepapperskonton i samband med avvecklingstjänsten, säkerhetsförvaltning, andra anknutna tjänster.
4. Alla andra tjänster, t.ex.
 - a) allmänna säkerhetsförvaltningstjänster som agent,
 - b) lagstadgad rapportering,
 - c) information, uppgifter och statistik till marknads- och statistikundersökningsbyråer eller andra statliga eller mellanstatliga enheter,
 - d) it-tjänster.

AVSNITT C

Anknutna banktjänster

Banktjänster i direkt samband med huvudtjänster eller anknutna tjänster som förtecknas i avsnitten A och B, t.ex.

- a) tillhandahållande av likvidkonton för och mottagande av insättningar från deltagare i ett avvecklingssystem för värdepapper och innehavare av värdepapperskonton, i den mening som avses i punkt 1 i bilaga I till direktiv 2013/36/EU,

-
- b) tillhandahållande av löpande kredit för återbetalning senast följande bankdag, utlåning av kontantmedel för förfinansiering av bolagshändelser och utlåning av värdepapper till innehavare av värdepapperskonton, i den mening som avses i punkt 2 i bilaga I till direktiv 2013/36/EU,
 - c) betaltjänster som innebär hantering av kontant- och valutatransaktioner, i den mening som avses i punkt 4 i bilaga I till direktiv 2013/36/EU,
 - d) borgensförbindelser och garantier i samband med värdepapperslån, i den mening som avses i punkt 6 i bilaga I till direktiv 2013/36/EU,
 - e) likviditetsförvaltning som omfattar utländsk valuta och överlåtbara värdepapper i samband med förvaltning av deltagarnas positiva kontosaldo, i den mening som avses i punkt 7 b och e i bilaga I till direktiv 2013/36/EU.
-

Departementsserien 2015

Kronologisk förteckning

1. Gälldenärens möjligheter
att överklaga utmätningsbeslut. Ju.
2. Värdepapperscentraler och kontoföring
av finansiella instrument. Fi.

Departementsserien 2015

Systematisk förteckning

Finansdepartementet

Värdepapperscentraler och kontoföring av
finansiella instrument. [2]

Justitiedepartementet

Gäldenärens möjligheter
att överklaga utmättningsbeslut. [1]

